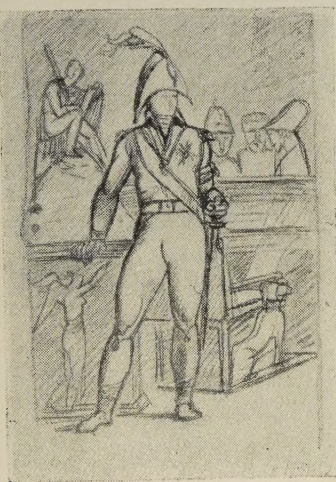

E v a l d E : s o n U g g l a

PER KRAFFT D. Y.

o c h s a m t i d a s v e n s k t
p o r t r ä t t m å l e r i

S T O C K H O L M

1 9 2 8

P E R K R A F F T D. Y.

och samtida svenskt
porträttmåleri

AKADEMISK AVHANDLING

som med tillstånd av vittberömda filosofiska fakultetens
i Uppsala humanistiska sektion för filosofisk doktors-
grads vinnande till offentlig granskning framställes
å lärosal nr IV fredagen den 25 maj
1928 kl. 10 f. m.

av

E v a l d E : s o n U g g l a

Fil. Lic., Sthlm

S T O C K H O L M

1 9 2 8

*15984

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/IA41551518_0003

J. P. Pratt

E v a l d E : s o n U g g l a

P E R K R A F F T D. Y.

o c h s a m t i d a s v e n s k t

p o r t r ä t t m å l e r i

S T O C K H O L M

1 9 2 8

Denna bok är tryckt hos
Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner
Stockholm 1928. Djuptrycksplanscherna av
Nordisk Rotogravyr Stockholm.

INNEHÅLL.

	Sid.
Förord	VII
Inledning	1
<i>I. Per Krafft d. y.</i>	
Kap. 1. Barndoms- och studieåren. 1777—1796	9
Kap. 2. Utrikes studieresan 1796—1805. J. L. David och samtida franskt måleri	19
Kap. 3. Privatmannen. Verksamheten vid akademien	49
Kap. 4. Konstnärlig verksamhet	83
I. Porträttmåleri	83
Studieåren i hemlandet	83
Studieåren i utlandet	89
De första åren efter hemkomsten	94
Produktionen 1810—1830	115
1830- och 1840-talens produktion. Ålderdomen	137
II. Ceremonitavlor	143
III. Bataljmålningar	150
IV. Religiöst måleri	155
<i>II. Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början</i>	
Slutord	193
Noter	195
Bilagor	239
Personregister	251
<i>III. Katalog</i>	
1. Porträtt	257
Oljemålningar	257
Teckningar	310
Alfabetiskt register över samtliga avbildade	317

Innehåll

2. Övriga verk	320
Oljemålningar	320
Teckningar	327
Förteckning över de viktigaste källor som använts för detta arbete .	334
Illustrationsförteckning	340

F Ö R O R D

Svensk konst och svenska konstförhållanden vid 1800-talets början ha funnit utmärkta skildrare i Ludvig Looström, Georg Nordensvan o. a. Däremot ha de enskilda konstnärernas liv och verk endast i undantagsfall gjorts till föremål för vetenskaplig behandling. C. F. von Bredas lysande konstnärsbana känna vi sålunda genom Emil Hultmarks värdefulla monografi och miniatyristerna ha i Karl Asplund funnit en förstående historiograf.

Givetvis har 1700-talets glansfulla konst dragit huvudintresset åt sig, varigenom den följande tidens konstproduktion fått stå i skuggan. Under flerårigt arbete med förteckning av äldre svenska porträtt har jag ofta känt en påtaglig brist på litteratur angående det gryende 1800-talets porträttmåleri, samtidigt som jag mer än en gång funnit verk av konstnärer, som synts mig värda ett ingående studium.

Bland dessa väckte redan tidigt Per Krafft d. y. mitt livliga intresse, vilket föranledde mig att närmare söka utforska hans levnad och verksamhet. Konstnäreus brevväxling har till största delen förstörts och hans efterlevande känna endast i ringa mån genom hörsägner hans personliga förhållanden. Jag har därför huvudsakligen haft Kraffts konstnärliga kvarlåtenskap samt konstakademiens handlingar att tillgå som underlag för mina studier över hans person och rika konstproduktion. Katalogen kan givetvis ej göra anspråk på fullständighet, ty den flitige konstnären har säkerligen utfört ytterligare många porträtt, vilka stannat hos beställarnas efterkommande, som kanske ej ens veta vem som är upphovsmanen. Endast ett fåtal ha hittills förekommit i konsthandeln.

Det är mig en kär plikt att till min avhållne lärare, professor August Hahr, frambära ett varmt tack för väckande undervisning och städse visat personligt intresse. Med tacksamhet skall jag alltid minnas, att det var under hans ledning som jag i egenskap av amanuens vid Uppsala universitets konstsamlingar först fördes i närmare kontakt med svensk porträttkonst.

Min chef, överintendenten vid Nationalmuseum fil. dir Axel Gauffin, tackar jag för visat intresse för mitt arbete, för beviljad tjänstledighet samt ej minst för uppslaget till den minnesutställning över Per Krafft d. y., som hösten 1927 ägde rum i Nationalmuseum.

Till Svenska Porträttarkivets framsynte initiativtagare, min vän intendenten vid Nationalmuseum fil. dir Sixten Strömbom, står jag i djup tacksamhetsskuld för goda uppslag och visat förtroende.

Mitt tack riktar sig samtidigt till Svenska Porträttarkivets Nämnd samt dess medarbetare under de gångna åren. Endast tack vare Svenska Porträttarkivet, i vars tjänst jag under flera år haft tillfälle stifta nära bekantskap med svenskt porträttbestånd, har detta arbete kunnat komma till.

Sveriges Allmänna Konstförening bringar jag ett tack för att denna monografi upptagits i raden av dess årspublikationer.

Min kamrat och vän, amanuensen vid Nationalmuseum fil. d:r Åke Stavenow, tackar jag på det hjärtligaste för goda råd och uppmuntran i mitt arbete, samt honom och hans maka, doktorinnan Brita Stavenow, för älskvärt åtagande att läsa korrektur till denna bok.

Till vännen, amanuensen vid Göteborgs Konstmuseum fil. lic. Stig Roth, framför jag ett tack för god hjälp i mina forskningar efter porträtt i Göteborg.

Vårdaren av Bernadotteska familjearkivet riksarkivarien fil. d:r Helge Almqvist, sekreteraren vid Kungl. Akademien för de fria konsterna medaljgravören Erik Lindberg, intendenten vid Kungliga Husgerådskammaren fil. lic. Gunnar Mascoll Silfverstolpe, docenten vid Uppsala universitet fil. d:r Ragnar Josephson, intendenten vid konstsamlingarna i Ateneum fil. d:r Torsten Stjernschantz, Hälsingfors, och kaptenen Valdemar Ljungberg, vilka på olika sätt visat intresse för mitt arbete, bringas här mitt varma tack.

Alla de tjänstemän vid museer, bibliotek och arkiv, som jag för mina forskningar nödgats besöka, önskar jag nå med ett tack. Även står jag i tacksamhetsskuld till alla porträttägare och övriga, som på olika sätt underlättat mitt arbete.

Svenska Porträttarkivets fotograf, herr Karl Schultz, min följeslagare under samtliga resor i arkivets tjänst, tackar jag för gott arbete.

Även riktar jag ett tack till A.-B. P. A. Norstedt & Söner för det intresse och den omsorg som nedlagts vid tryckningen av denna bok, alldeles särskilt av dess utmärkte medarbetare, faktorn herr Erik W. Johnson.

I min hustru har jag haft ett gott stöd i mitt arbete och jag tackar henne och mina kära föräldrar för all hjälp och alltid visat intresse för mina forskningar.

Stockholm i maj 1928.

Evald E:son Uggla.

INLEDNING

Redan vid sjuttonhundratalets mitt började rokokons grundvalar att vackla. Reaktionen mot förkonstlingen i Bouchers och Fragonards verk bröt fram med oemotståndlig kraft och kritiken, sådan den framfördes av Diderot i hans berömda översikter av Parissalongerna eller av Rousseau, som i en återgång till naturen såg den enda räddningen ur förfallet, vann snart gehör i vida kretsar.

Inom det franska måleriet hade redan Chardin visat en framkomlig väg, då han för sin konst hämtat motiv ur vardagslivet och därigenom givit upphov till en realistisk riktning som blev en motsvarighet till den borgerliga romanen i tidens litteratur. Men Frankrike var ju sedan gammalt den klassiska traditionens land par préférence. Klassicismen, som där hade behärskat hela 1600-talets konst, hade dock särskilt i arkitekturen hållit sig levande under hela rokokotiden, mycket tack vare det starka stöd, som den hade i akademierna såväl i Paris som i Rom.¹ Därigenom hade också Frankrike i ovanligt hög grad förutsättningar att inträda som ledare för den stora nyklassiska rörelsen, som under Ludvig XVI:s tid alltmer kom att behärska konstalstringen. Det nyvaknade antikintresset, som är fullt jämförbart med renässansens livliga antikstudium blott med den skillnaden att under 1700-talet de vetenskapliga arkeologiska intressena dominerade väl mycket på bekostnad av de konstnärliga resultaten, stimulerades oerhört — som så många gånger tidigare har påpekats — genom utgrävningarna av Herkulanum och Pompeji. Svärmeriet för den klassiska arkeologien fick också näring av alla de skrifter och gravyrverk, som utgåvos, och att Frankrike över huvud taget så snabbt intog en ledarställning i den nya riktningen beror helt säkert, utom på de sedan 1600-talet kvarlevande akademiska doktrinerna, på comte de Caylus' åren 1752—1767 i sju delar utgivna verk: »Recueil d'antiquités égyptiennes, étrusques, grecques, romaines et gaules», i vilket han skarpt blottade

rokokons bristande formkultur och agiterade för ett återupptagande av den klassiska traditionen.

Av ännu större betydelse för hela den europeiska konstutvecklingen blev tysken *J. J. Winckelmanns* teoretiserande avhandlingar: »Gedanken über die Nachahmung der griechischen Werke in der Malerei und Bildhauerkunst» (1755) och »Geschichte der Kunst des Alterthums» (1764).² För honom var den fullkomliga skönheten synonym med grekernas konst, som han icke ansåg skulle tjäna endast som en inspirationskälla för konstskapandet utan som en direkt förebild. Antikt måleri var så gott som okänt och målarna fingo därför nöja sig med att kopiera skulpturer och därigenom underordna sig bildhuggarkonsten. Men däruti såg Winckelmann ej något fel, snarare tvärtom, och typiskt nog deklarerar han: »Kolorit, Licht und Schatten machen ein Gemälde nicht so schätzbar wie die edle Contur.»

Från 1755 var han bosatt i Rom och nådde snart en ledande ställning inom därvarande konstnärskretsar. Till hans närmaste umgänge hörde *Rafaël Mengs*, vars antikefterhärming dock till väsentlig del bottnade i Rafaels och Correggios konst. *Angelica Kauffmann*, den älskvärt sentimentala schweiziska målarinnan, hörde även till dem, som Winckelmanns idéer väckt till tro på antikens gudar. Hennes talrika porträtt, särskilt dambilderna, ha med rätta bevarat målarinnans minne åt eftervärlden. Dänsken *Asmus Jakob Carstens* drog i sina verk ut lärofaderns teoretiska spekulationer till deras yttersta gräns och skapade en nästan färglös konst.

Mera fruktbringande visade de sig givetvis för skulptörerna. I verk av *Antonio Canova* finna vi en hellenistisk vekhet och sötma, hos *Bertel Thorvaldsen* åter en människoframställning, fri från lidelser, av en lugn och enkel storhet. Inom svensk skulptur ha dessa antiksträvanden funnit sitt främsta uttryck i *Johan Tobias Sergels* konst, under hans krafts dagar välgörande fri från doktrinär efterhärming.³

Inom franskt måleri torde vid denna tidpunkt ingen haft större inflytande på antikens växande insteg än *Joseph Marie Vien*.⁴ Han sökte lösningen av tidens konstnärliga problem i ett återvändande till antiken men också till naturen. Detta var alltså ett sammankopplande av de samtidiga stora rörelserna, det arkeologiska antikintresset och det rousseauanska upplysningstide-

varvets naturentusiasm. Enbart hans konstnärskap skulle dock säkerligen ej fört honom till eftervärldens berömmelse. Viens storhet framträdde främst i lärarverksamheten och han har kallats den nyantika riktningens patriark. Under studieåren i Rom 1744—1750 upplevde han den hänförelse, varmed upptäckten av Pompeji mottogs. Återkommen till hemlandet samlade han en stor lärjungeskara omkring sig, av vilka flera följde sin lärare till Rom, när han 1775 återvände dit som direktör för därvarande franska akademi. Till dessa hörde *Jacques Louis David*, som snart skulle intaga en ledande ställning bland nyantikens anhängare. Huvudföremålet för vår skildring, den svenske målaren *Per Krafft d. y.*, blev dennes lärjunge, och Davids glänsande konstnärsbana samt lärarverksamhet skall närmare beröras i samband med vår landsmans studier i Frankrike.

Till Viens lärjungekrets hörde även en svensk, *Adolf Ulrik Wertmüller*, som i hemlandet varit elev av *L'archevêque* och den gustavianske porträttmålaren *Lorens Pasch d. y.*⁵ Denne hade som bekant åren 1758—1764 fullbordat sina studier i Paris, där porträttmåleriet under 1700-talet upplevde en rik blomstring. Detta utmärktes av en spirituellt om också ofta konventionell människouppfattning, en livfull teckning och en ljus färggivning. Från 1760-talet gjorde sig också i detta fall som en följd av det vaknande antikintresset en mera klassicistisk utformning gällande.

Rokokomåleriet hade i Sverige visserligen haft en representant av verkligt artistisk betydelse i pastellmålaren *Gustaf Lundberg* men vann för övrigt aldrig något större insteg. Hos oss kom rokokostilen huvudsakligen till uttryck i rumsdekorationer och konstslöjd. Säkerligen passade den gustavianska stilen bättre än den fullt utbildade rokokon samman med svenskens reserverat strama karaktär. I porträttkonsten fann den nya stilen sitt högsta uttryck i *Roslins*, *Lafrensen d. y:s* och *Halls* måleri.⁶ Deras verksamhet kom dock med tiden huvudsakligen Frankrike till godo. Rikare bidrag till vårt inhemska porträttbestånd gävo den ovannämnde *Lorens Pasch d. y.* samt *Per Krafft d. ä.*, även han utbildad i Paris.⁷ Dessa konstnärers utveckling följde sedan parallella banor. De anpassade sig efter tidens smak för enkel och lugn form; deras kolorit stämades med åren, medan deras teckning, som redan från början varit fast,

blev allt hårdare. Pasch d. y., ett livligt intellekt, blev kanske övervägande hovets och aristokratiens gynnade porträttör under det att Krafft d. ä., karaktärsfull och gemytlig i sin konst, särskilt anlitades av det förmögna borgerskapet.

Wertmüllers koloristiskt reserverade, plastiskt utformade konst betecknar inom svenskt måleri förbindelseleden mellan de nyssnämnda gustavianernas konst och den fullt utbildade nyklassicismen. Genom honom drogs vårt måleri in i den av Vien utstakade konstriktningen. Antiken som rättesnöre för konstnärligt skapande var dock ej något helt nytt i Sverige. Laokoon, Apollo di Belvedere, Venus di Medicis samt andra antiker funnos i avgjutningar i Stockholm, och *Johan Tobias Sergel* torde redan före sin ankomst till Italien 1767 studerat och tagit intryck av dem.⁸ Gustaf III:s italienska resa blev av största betydelse för antikintressets utveckling i vårt land liksom senare *Louis Masreliez*' och *Jean Louis Desprez*' verksamhet här. I *Carl August Ehrensvärd* fingo vi även en konstteoretiker, som genom sina skrifter banade vägen till större förståelse av antikens skönhet, denna konst som hade sina rötter fjärran från Norden.⁹

Mot århundradets slut blåste dock även andra vindar än de klassiska inom den europeiska konsten. Vid seklets begynnelse stod Sverige genom *Michael Dahl* och andra konstnärer i nära förbindelse med England. Under 1700-talets lopp uppstod i detta land ett inhemskt porträttmåleri, som hastigt intog en dominerande plats inom den samtida konsten. Dess främsta företrädare voro sir *Joshua Reynolds* och *Thomas Gainsborough*,¹⁰ vilka kompletterade varandra på ett lyckligt sätt. Reynolds var framförallt en reflexionens och viljans man, Gainsborough däremot en mera spontan begåvning, finkänslig drömmare och målarpoet. Den förre hade på kontinenten studerat särskilt venetianarnas konst men också Rembrandts ljusdunkelmåleri och han arbetade gärna med mustiga färger. Gainsborough åter hade nöjt sig med studier i hemlandets gallerier, framför allt van Dycks vekt aristokratiska porträttkonst, och visar i sin kolorit med dess mjuka halvtoner nära beröring med sin beundrade förebild. En kall silverklang samman med varma toner karakteriserar hans förnäma färgkonst.

Båda dessa engelska mästare visa sig dock med sin borgerligt realistiska uppfattning som goda söner av sitt demokratiska hem-

land. De söka återge sina modellers individuella karaktär och låta dem gärna uppträda i det fria eller insatta i deras vardagliga miljö. Genom Reynolds' historiska eklekticism har en grundval lagts till 1800-talets romantik som även förebådades i Gainsboroughs konst, genom vilken går en stark romantisk underström. Ingen av dessa den engelska porträttkonstens stormän kan väl räknas som nyskapare, men båda förde med ens sin konst till högsta blomstring och framför allt Reynolds gav prov på en konstnärlighet och skapande kraft av nästan genial styrka.

Realismen i den engelska porträttkonsten visade även sitt inflytande på den franska. I de officiella statbilderna bibehölls dock här länge de konventionellt stela och uppstyltade drag, som återgå i gustavianerna Pasch d. y:s och Krafft d. ä:s konst. Först genom några landsmäns studier i England under århundradets senare hälft kom dock vår porträttkonst i direkt förbindelse med engelsk realistisk konstuppfattning. *Elias Martin* och alldeles särskilt *Carl Fredrik von Breda* återupptogo nämligen de avbrutna relationerna mellan de båda ländernas konst.¹¹

När den unge Breda, skolad i Pasch d. y:s ateljé, kom under de engelska mästarnas inflytande, greps han oemotståndligt av deras konst. Något av de friska fläktarna i Reynolds' måleri fick också snart uttryck i den svenske lärjungens verk. Han utvecklades nu hastigt till en verklig färgkonstnär, som med bred och saftig pensel lade upp sina oftast djupa, mättade färger på duken. I likhet med Reynolds lät han sina porträttuppgifter bli verkliga färgproblem och uppställningen blev fri från konventionalism.

Som boren kolorist återvände Breda 1796 till hemlandet och vann här erkännande samt överhopades med beställningar. Hans måleri från 1790-talet visar stundom beroende av Gainsborough med dennes smältande mjuka dagrar, än påtagligare äro dock intrycken från Reynolds. Hans verk efter återkomsten äro storslagna i hållningen samt ha ett romantiskt, poetiskt drag. Med 1800-talets början blev hans tidigare oftast blekt förfinade karaktär allt varmare och övergick gärna till den hektiska rodnad, som är utmärkande för hans senare porträtt. Mot slutet av hans konstnärsbana tyder dock en plastisk utformning på, att nyklassicismen t. o. m. förmådde påverka denne vår utpräglade måleriske mästare. Bredas porträtt från 1800-talets början visa en

genomgående harmonisk uppbyggnad, som till följd av massproduktion dock ofta blev schematiserad. Psykologiskt är det mera tidstypen än individen, som möter i konstnärens människoframställningar.

De konstriktningar, som voro förhärskande i europeiskt måleri vid 1700-talets slut, den franska nyklassicismen och den engelska romantiken, hade, huru väsensskilda de än voro, dock ett gemensamt intresse i naturstudiet, som båda uppsatt på sitt program. För engelsmännen tedde sig utvecklingen helt självfallen. Deras konst blomstrade i sund realistisk anda med ett avgjort romantiskt inslag. I England hade man ej haft samma maniererade och abstrakt dekorativa rokoko som i Frankrike att söka sig bort ifrån. I den franska konsten åter skedde utvecklingen i kampens tecken och blev ett republikanskt banér i striden för frihet och oberoende, i nedslåendet av hovets och aristokratiens makt. Häri trädde, som vi längre fram skola se, David segrande i spetsen.

I

P E R K R A F F T D. Y.

*Fig. 1. Per Krafft d. ä. (1783). Konstnärens barn.
Kungl. Akademien för de fria konsterna.*

K a p. 1.

BARNDOMS- OCH STUDIEÅREN.

1777—1796.

I vår Konstakademis rika porträttsamling finnes en vacker barnbild, signerad: »P. Krafft p. 1783».¹ Det behagligt uppfattade dubbelporättet återger den gustavianske målaren Per Krafft d. ä:s båda barn. Den sexårige sonen Per synes intresserat betrakta en teckning, medan systemen Wilhelmina med beundran ser upp till honom. Dessa ungdomar skulle båda med tiden följa i sin fars fotspår. Dottern blev en gedigen och produktiv miniatyrist,² sonen en porträttmålare av sådan betydelse, att jag anser hans verk och levnad förtjäna ett närmare studium.

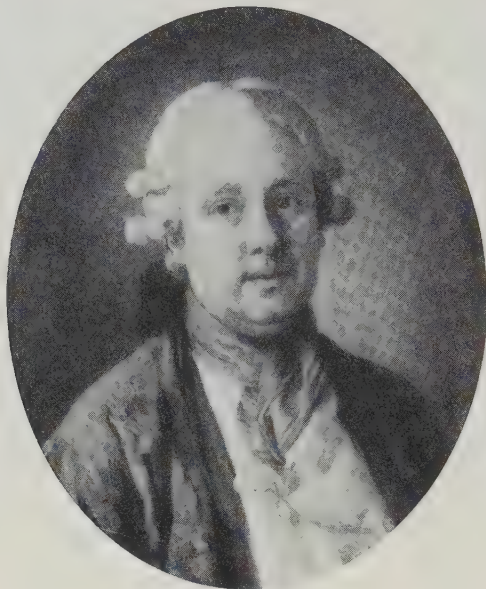

*Fig. 2. Per Krafft d. ä. Konstnärens självporträtt.
Kungl. Akademien för de fria konsterna.*

Per Krafft d. y. föddes i Klara församling i Stockholm den 11 februari 1777 som son av ovannämnde Per Krafft d. ä. och dennes maka Maria Wilhelmina Ekebon.³ Han var den förstfödde i ett lyckligt hem. Fadern, vars konstnärskap jag tidigare flyktigt berört, stod vid denna tid mitt uppe i en framgångsrik verksamhet som porträttmålare.

Den äldre Per Krafft var son av en köpman i Arboga, Erik Krafft, vilken liksom hans maka Anna Greta Cupp båda tillhörde präktiga borgarfamiljer i den lilla uppstaden i Västmanlands län.⁴ När Krafft d. ä. lämnade hemmet för studier i Uppsala och Stockholm förde han med ut i livet den sunt borgerliga anda, som sedan genomsyrade hans liv och även kom att utstråla i hans verk.

I huvudstaden åtnjöt Krafft d. ä. undervisning av J. H. Scheffel,⁵ vår kände mästare från övergångstiden mellan barock och rokokko, och ungdomsverken visa intryck av lärarens tidigare något tunga stil. Studierna fortsattes i Köpenhamn i C. G. Pilos ateljé.⁶ Denne borne kolorist hade visserligen konditionerat utomlands men aldrig varit i Paris. Genom Louis Tocqué,⁷ som tvenne gånger besökte Danmark, hade Pilo dock kommit i kontakt med tidens konstströmningar i Frankrike. Krafft

*Fig. 5. Per Krafft d. ä. Maria Wilhelmina Krafft, f. Ekebon.
Nationalmuseum.*

d. ä:s porträtt från 1750-talet verka rena ateljébilder från Pilos verkstad, och dennes stora form samt manligt franka karakterisering skymta åter fram i lärjungens senare porträttkonst. I Paris åren 1755—1762 blev Krafft d. ä. elev av Alexander Roslin och upptog på sin palett rokokons livfulla färger. Efter fortsatta resor i Italien och Polen kom han först 1768 åter till hemlandet, där inga större hinder mötte honom att liksom den något tidigare hemvände Pasch d. y. nå en ledande ställning inom porträttfacket.

Han har efterlämnat talrika verk, vittnande om upphovsmannens friska verklighetssinne, vilket på ett alldeles särskilt tilltalande sätt kommit till uttryck i barnporträtten. Hans konst visar en realism av rättfram och föga bländande art, men präglad av ett varmt gemyt.

Av allt att döma synes Krafft d. ä. varit en man, som gick sin väg lugnt och stilla fram genom livet och om vilken det därför, som Hahr i sin monografi över honom anmärkt, ej finnes anledning säga annat »än att efter hans död prisa honom som en rättshaffens och plikttrogen människa».⁸ Den gustavianska memoarlitteraturen har också mycket litet befattat sig med hans person. Han skildras dock av en samtida som en »artig och hederlig

man»⁹ och sådan möter han oss på självporträttet i Konstakademiens ägo, en godmodig och älskvärd gustavian. Hans maka, »ett vackert och artigt fruntimmer»,¹⁰ känna vi till utseendet genom ett charmfullt porträtt av mannens pensel, nu i Nationalmuseum.¹¹ Ansiktet lyser av vinnande älskvärdhet och hon gör intryck av att ha varit en glad och trevlig kvinna, om också mera snarstuckna och pedantiska herrar som Fredenheim kunde finna henne något näsvis.¹²

Krafft d. ä. hade säkerligen eftersträvat en lärarplats vid akademien, men nådde genom omständigheternas makt aldrig denna post. Han fick nöja sig med ledamotskap samt professors n. h. och v.¹³ I sina egna barn, Per och Wilhelmina, fick han dock åtminstone tvenne intresserade lärjungar.

Om den unge Pers barndomsår veta vi ej mycket, men säkert är, att han tidigt visade konstnärliga anlag,¹⁴ ty redan 1784 blev han upptagen i »Förteckning på Ungdomen som vid Kongl. Målare och Bildthuggare Akademien tid efter annan infunnit sig uti Principe-Skolan till Figure-Ritning, Djur och Landskap».¹⁵ Här var han den för året först antecknade och var alltså ännu ej sju år fyllda, då han inträdde som lärjunge vid vår Konstakademi. Den viktigaste handledningen i sina konststudier torde han dock fått i hemmet av sin far, och vid sidan härav har väl hans tid upptagits av den ej alltför vidlyftiga skolundervisning, som bestods den tidens ungdom. Att döma av faderns ovannämnda dubbelporträtt av sina barn var Per en vacker gosse med regelbundna anletsdrag, böjd näsa, tunn överläpp och markerad haka.

Tyvärr rycktes Per Krafft d. ä. bort redan under barnens uppväxttid. Han avled nämligen 1793. Sonen blev nu lämnad ensam med mor och syster i synnerligen knappa omständigheter.¹⁶ Han fortsatte dock sin utbildning vid akademien.

De förhållanden, som där rådde, under Krafft d. y:s studietid ha ingående skildrats av Looström i dennes värdefulla akademihistoria.¹⁷ Undervisningen bedrevs i Meyerska huset, som den 8 december 1780 av Gustaf III invigts för sitt nya ändamål. Preses intill 1795 var baron Carl Fredrik Adelcrantz, som efterträdades av Carl Fredrik Fredenheim; vice preses åter var arkitekten Jean Eric Rehn, 1789 ersatt av Fredrik Magnus Piper.¹⁸

Direktörssysslan sköttes från 1777 av den från Danmark återbördade Carl Gustaf Pilo, som kvarstod i denna befattning till sin död 1793, då Lorens Pasch d. y. sattes till styresman för »Målar- och bildhuggare akademien».

Undervisningen var fördelad på förberedande och högre skolor. De förra utgjordes av principskolan för ornamentals- respektive figurteckning, de senare av gips- eller antikskolan, modell- eller naturskolan samt arkitekturskolan. En målarskola inrättades som bekant först 1856. Till de övriga läroämnena kommo också anatomi, geometri samt perspektiv.

Tilloppet av lärjungar till principskolorna var enormt. Under Kraffts första studieår uppgick de nyinskrivnas antal sålunda till 130¹⁹ och ökades än mer under 1790-talet. Det blev riktigt en modesak att skicka barnen dit, ej minst bland de lyckligare lottade samhällsklasserna. Detta vållade akademifäderna allvarliga bekymmer.²⁰ Man kan gott förstå, att lärarna, en Olof Fredsberg eller Per Ljung, samt deras efterträdare C. W. Svedman och Jacob Wulff, sannerligen ej hade någon lätt uppgift att hålla barnskaran i styr.²¹ Ty att det var barn det här ofta gällde framgår redan därav, att unge Krafft, såsom vi sett, blott sexårig inskrevs i akademien. För att få en ändring till stånd genomdrev professor Lorens Pasch därför, att åldersgränsen sattes till nio år, och när ej ens detta hjälpte höjdes den till tolv år.²² Lyckligtvis slutade dock de flesta sina studier redan i principskolorna. Därför översteg elevantalet i de högre avdelningarna sällan dussinet. Bland skolorna synes gips- eller antikskolan avgjort ha varit den minst populära.

Från 1777 hade professorsbefattningarna i teckning varit sex. När Krafft d. y. 1796 avslutade akademistudierna voro endast fyra av dessa tillsatta.²³ De innehades av statybildhuggare Sergel, historiemålare Louis Masreliez, medaljgravör Fehrman och hautelissevävare Hilleström, vilka alla beklädde sina lärarplatser under Kraffts hela studietid. Dock med ett undantag, ty Hilleström hade först 1794 blivit teckningsprofessor efter den året förut avlidne kopparstickaren Jacob Gillberg. För att utfylla sextalet valdes 1796 medaljgravör Grandel och hovmålare Carl Fredrik von Breda till professorer.²⁴ När valet skedde hade Krafft redan lämnat akademien och kom sålunda aldrig att stå i direkt lärjungaskap till den sistnämnde.

I sina studier inom de högre skolorna torde Krafft bland akademilärarna tagit starkaste intrycket av Lorens Pasch men också kommit i beröring med Louis Masreliez och därigenom fått del av dennes nyklassicistiska uppfattning. Bland hans kamrater från studieåren erinrar jag blott om de senare som miniatyrmålare uppskattade Lorens Sparrgren och J. E. Bolinder samt den blivande akademiläraren C. W. Svedman. Mot slutet av Kraffts akademitid tillhörde Fredrik Westin och J. G. Sandberg ännu principskolans elevkrets.²⁵

Akademiens egentlige stöttepelare under dessa år var dess preses Carl Fredrik Adelcrantz. Han inlade hela sin själ i omsorgen om den institutions bästa, som han redan 1767 satts att vårda. Många svårigheter reste sig dock i hans väg. Ledamöterna visade stor tröghet, när det gällde att avlämna stadgade receptionsstycken.²⁶ Det var också svårt förmå dem att exponera sina verk.²⁷ När alltså preses 1787 föreslog en utställning av äldre konstnärers arbeten blev någon sådan ej av. En uppmaning 1793 från kanslern, hertig Fredrik Adolf, gav samma negativa resultat. Först följande år ägde en exposition rum i akademiens lokaler, där man kunde beskåda ledamöternas arbeten samtidigt med elevernas. Här hade alltså Per Krafft d. y. tillfälle att visa sin förmåga vid sidan av redan uppskattade konstnärer som A. U. Wertmüller, E. Martin och C. F. von Breda. Dessa utställningar återkommo sedermera varje eller vartannat år. Adelcrantz hade efter 1789—1790 års krig måst uppleva en för hans kära akademi ekonomiskt svår tid.²⁸ Därtill kommo ideligen personliga obehag för honom från akademisekreterare Tempelmans sida.²⁹ Därför blev det till en verklig glädjekälla för honom att mot levnadsaftonen den länge efterlängtrade utställningsidén förverkligades.

Så som här korteligen skildrats gestaltade sig de yttre förhållandena vid akademien de år den unge Per Krafft där gjorde sina första försök på den levnadsbana han utstakat för sig.

Några upplysningar om Krafft d. y:s liv som akademielev har jag endast sparsamt kunnat finna i protokollen. Dessa äro denna tid ännu tämligen fåordiga, när det gäller eleverna och deras arbeten. Större eller mindre framgångar på konstnärsba-

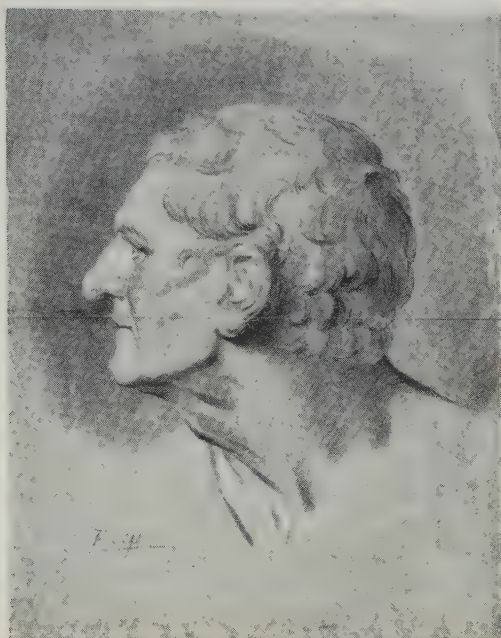

*Fig. 4. Per Krafft d. y. Manshuvud (kat. 440).
Nationalmuseum.*

nan kunna dock utläsas ur de belöningslistor, som till de årligen återkommande högtidsdagarna upprättades. Av dessa att döma hörde Per Krafft varken till latmaskarna eller till de obegåvade.

Redan 1787 erhöll han sålunda för figurteckning en tredje medalj i principskolan.³⁰ Det var också säkert med stolthet i bröstet nioåringen ur hertigens av Östergötland hand mottog sin belöning. Denna högtidlighet föregicks av ett tal, som vice preses Rehn på grund av Adelcrantz' opasslighet höll till de församlade ungdomarna. Han föreställde därvid de unga konstnärerna »K. M:ts Stora nåd och huldhet för fria konsterna, samt deras egen Skyldighet att medelst flit och ivrigt bemödande söka göra sig sådan hög Kongl. Nåd såväl som academiens förtroende och åtanka värdiga». Vid årshögtiden 1791 mottog Krafft åter samma utmärkelse, denna gång i modellskolan.³¹ Av protokollet framgår, att fadern därvid var närvarande och alltså med sonen kunde glädja sig över framgången. Detta var också fallet 1793, då unge Per fick en tredje medalj.³²

Efter Krafft d. ä:s död samma år synes sonen på allvar ha börjat utöva självständigt konstnärskap, delvis tvingad av nöd-

vändigheten att tjäna sitt eget uppehälle.³³ Han fortsatte dock sina studier vid akademien och fick 1794 en andra medalj i modellskolan.³⁴ 1795 tilldelades honom samma medalj för teckning efter antiker.³⁵ Året därpå blev han synnerligen uppmärksammad. Ännu en gång fick han nämligen andra medaljen i modellskolan, vann första silvermedaljen i kompositionstävlan över historiska ämnen samt blev därjämte föremål för ett särskilt omnämnande i akademiprotokollet. Ledamöterna med hertig Fredrik Adolf i spetsen besågo nämligen den 26 januari de i expositionssalen uppsatta arbetena av dels skolade konstnärer dels elever. Bland de senare hade enligt dagboken »unge portrait Målaren Krafft i synnerhet upvist ett ansenligt antahl, så väl original som copierade målningar».³⁶

Vid denna tid kunna vi också i dagspressen finna korta omnämnanden om honom. Den originelle konstnären och akademikamrern Ture Wennberg har sålunda i sina kritiker i Stockholms Posten av 1794 och 1795 års expositioner berört Kraffts framträdande inför offentligheten. Härvid betecknades han av denne 1794 som »En ung Konstlärning», vilken »af en god disposition för portraitmålning lämnat prof uti 2:ne Originaler af dess hand, samt ett copieradt hufvud».³⁷ När Wennberg följande år påvisade ett flitigt kopierande av goda mästares tavlor som medel för vinnande av färdighet i målning och gott manér, framdrog han Krafft som exempel på en konstnär, som följt denna regel, samt gav honom beröm för gjorda framsteg.³⁸ Vid 1796 års exposition utställde Krafft bland annat fem porträtt och lika många målningar »copierade efter de ypperligaste Mästares Arbeten i Konungens Museum». I Wennbergs reflexioner över utställningen fick konstnären härför följande uppmuntran: »Dessa Arbeten, vittnande snille, hog, synnerlig omtanka och arbetsamhet, äro i samma mohn mer utmärkte, som de utvisa en mer förvärfvad vana i tekningen och en flitigare öfning i Naturens afcopierande. Genom detta sista stiger Konstlärningen hastigt i dess företag och vinner tidig säkerhet i utförandet af de med Konstens regler öfverensstämmande Arbeten».³⁹

Undervisningen bestod denna tid endast av kopiering efter akademiens planscher och antiker eller i musei samling. Det fåtal teckningar från Kraffts studietid, som kunna hänföras till honom,

ge ej möjlighet att närmare utläsa graden av hans kunnighet (t. ex. fig. 4 o. 5).

För att ge ungdomen tillfälle till eget skapande infördes 1795 kompositionstävlingar, därvid utkastet skulle göras inför direktören, när ämnet delgavs, medan utarbetandet sedan fick ske på egen hand. Första gången en sådan tävlan ägde rum deltog däri fem elever, bland dem Krafft.⁴⁰ Ämnet var »Tobias får sin syn igen». Samtliga deltagare fingo belöning; Svedman vann högsta pris medan de övriga jämnställdes. Kraffts skiss torde varit i olja och är tyvärr försvunnen, varför vi ej kunna bilda oss något omdöme om dess konstnärliga kvalitet. Ytterligare tvenne skisser av Krafft, en med mytologiskt och en med religiöst motiv, utställdes i likhet med nyssnämnda på expositionen 1796. Den förra hade han utfört »en Craijon» i tävlan endast med Svedman och däri återgavs »den händelsen, då Alexander ger åt Philippus det varningsbref han bekommit at ej taga en hälsodryck, som denne sistnämnde åt honom tilredt». Den senare synes varit en självständigt tecknad komposition med »Petrus som af Ängeln frälsas utur fängelset» som motiv.

Som ovan sagts utställde Krafft kopior efter målningar i Kungl. Museum. Några av dessa ha kommit till eftervärlden och ge påtagligt intryck av större koloristisk förmåga än formkänsla hos den unge konstnären. Av dessa kopior äro trenne efter arbeten av van Dycks och Tizians skolor, tvenne åter efter Rembrandt (kat. 403—407). Ett verkligt duktigt arbete är den stora duken: »Venus begråtande Adonis' död», mustig och djup i färgen men med stora brister i draperibehandling ävensom felteckning av kropparna. En god färgbehandling visar också hans återgivande av Rembrandts kända självporträtt som officer i Mauritshuis, varvid den unge konstnären haft Nationalmusei kopia att tillgå. Kraffts självständiga porträtt från ungdomsåren skola behandlas i samband med hans övriga konstnärskap.

Den unge konstnärens framgångar vid expositionerna skulle snart resultera i en mera åtråvärd belöning än en jeton eller medalj. När Jonas Åkerström 1795 vid 36 års ålder avled i Rom, blev det av honom innehavda stipendiet ledigt.⁴¹ Möjligheten stod nu öppen för akademiens fäder att i hans ställe utsända någon konstnär, som därav gjort sig särskilt förtjänt. En anhållan från akademien, att Åkerströms stipendium skulle få

delas mellan Per Krafft d. y. och Lorens Sparregren blev också av regeringen bifallen.⁴² Stipendiet skulle utgå från februari månad 1796 för en tid av sex år. Vad Krafft beträffar fick han i speciellt uppdrag att i Italien studera alfrescotekniken för att sedan i hemlandet kunna meddela undervisning däri.⁴³

Medfödda anlag och stor flit hade alltså fört den yngre Krafft till det hägrande målet för alla unga målare. Han kunde nu resa söderut till konstnärligt bättre lottade länder.

Fig. 5. Per Krafft d. y. Aeneas bär sin fader Anchises ur sitt brinnande hus (kat. 451).

Nationalmuseum.

Fig. 6. J. L. David (1794). *Konstnärens självporträtt.*
Louvre, Paris.

K a p. 2.

UTRIKES STUDIERESAN. 1796—1805.

J. L. DAVID OCH SAMTIDA
FRANSKT MÅLERI.

Föga känna vi om den studiefärd, som Krafft d. y. i början av år 1796 anträdde söderut. Enligt familjetraditionen hade han sällskap av sin ett par år äldre syssling Niclas Leffler från Göteborg. Denne avbröt dock resan redan i Köpenhamn och stannade i Danmark flera år framåt, blev ämbetsmålare samt vann 1813, efter återflyttning till hemlandet, burskap i födelsestaden.¹ Krafft fortsatte däremot, nu antagligen på egen hand, sin resa, men det blev icke Italien han först uppsökte utan Paris.

Fig. 7. J. L. David. *Grönsaksförsäljerska*.
Museum, Lyon.

I fransk konst hade vid seklets mitt den inslagna vägen mot antikefterhärming fullföljts. Inom måleriet gick, som redan antytts, härvid Viens lärjunge *Jacques Louis David* (1748—1825) längst.² Född i Paris vid en tidpunkt, då rokokons grundvalar redan började vackla, blev han av sin frände, den äldre François Boucher, hänvisad till Joseph Marie Vien. Studierna bedrevs med framgång och 1775 flyttade han, som tidigare sagts, med sin lärare till Rom. I likhet med dennes övriga elever studerade han här flitigt renässans- och barockmästarnas verk men även den antika konsten och hängav sig samtidigt med påfallande iver åt rent arkeologiska studier.³

När David år 1785 i Rom och senare i Paris utställde »Horatiernas ed», en mäktig skapelse i sträng, heroisk anda, trädde han med ens i förgrunden bland representanterna för den antikiserande konsten. Han kom som känt är genom detta verk att betraktas som den klassiska konstens pånyttfödare inom måleriet. Davids skildring är visserligen fylld av deklamatoriskt patos men samtidigt buren av klassiskt enkel och ren rytm. Påfallande är att konstnären noggrant studerade arkeologiska detaljer i kanske än högre grad än denna rena stil slogo samtiden med häpnad och beundran. Ännu några större tavlor i samma anda, bland dem »Paris' och Helenas älskog» (1788) samt »Brutus» (1789), båda i Louvre, tillkommo åren närmast efter det att konstnären återvänt till Paris.⁴

David blev här en av ledarna i kampen för friheten och de republikanska idéerna. Revolutionen åstadkom verklig ruin för det gamla konungadömet samt hela det sociala och kulturella system, som framvuxit under dess överhöghet. Den bidrog även att slå

ned de sista resterna av rokokon, ty bland alla de värden man räknat med och nu med ens kastade bort följde Konstakademien. David gav själv upphovet till dess störtande, ty på hans förslag upphävdes den år 1793.⁵ Från att ha varit eldsjälens i konstens värld blev han snart dess diktator. För de äldre konstnärerna blev den politiska omstörtningen självfallet förkrossande. Jean Baptiste Greuze gick bort först 1805, utblottad och förgäten.⁶ Jean Honoré Fragonard hade det ej stort bättre.⁷ David skaffade honom dock senare en ställning som tjänsteman vid Louvre-museet, ett anspråkslöst slut på en glänsande konstnärsbana. När döden nådde honom 1806, var hans forna berömmelse glömd och skulle

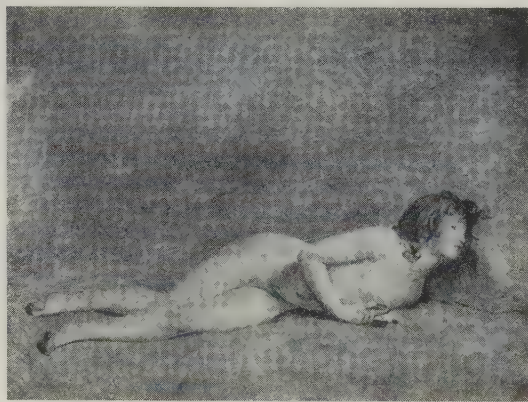

*Fig. 8. J. L. David (1794). Joseph Bara.
Museet, Avignon.*

först långt senare åter stå fram i ljuset. Joseph Marie Vien däremot, som endast genom Davids mellankomst undsluppit giljotinen, målade ännu vid 85 års ålder och betraktades som den nya konstens fader. Han blev med tiden av Napoleon upphöjd i grevligt stånd samt dekorerad med Hederslegionens kommendörskors. Många av bourbonernas trogna gingo i landsflykt, bland dem M:me Vigée-Lebrun, som dock återvände 1802 och sedan fortsatte att i hemlandet utöva sin porträttkonst.⁸

Under revolutionsåren låg konstutövningen i stort sett i lägervall. Man hade varken tid, pengar eller egentligt intresse därför. Mest målades porträtt kännetecknade av en kärv realism.⁹ Under de politiska fejderna hade David ej helt åsidosatt sitt konstnärskap. Han målade nu bl. a. den realistiska bilden av en grönsaksförsäljerska (fig. 7), en av dessa kvinnor av folket som kände revolutionen som en sann befrielse.¹⁰ David förhärligade också några av sina terrorismvänliga kamrater, som givit sina liv på frihetens altare. Gripande har han återgivit den döende Michel Lepelletier, den mördade Jean Paul Marat och Joseph Bara, den lille trumslagaren som offrade sig i inbördesfejden, ännu i dödskampen tryckande en kokard i trikolorens

färger mot sitt bröst (fig. 8).¹¹ Alla dessa ha på ett gripande sätt skildrats av denne konstnärlige jakobin. En framställning av »Eden i bollhuset», stort anlagd, intensivt studerad, blev dock aldrig slutförd.¹²

Med direktoriet, republiken och än mera kejsardömet vann konstverksamheten allt större stabilitet och blev samtidigt mera omfattande. David hade själv, efter Robespierres fall, för en tid kastats i fängelse men frigavs 1795.¹³ Från denna stund ägnade han sina krafter helt åt konsten, sitt eget skapande och talrika elevers undervisning.

Han utförde nu sitt livs storverk, »Sabinskorna», fullbordat år 1799, en framställning av fredsstifterskorna mellan romare och sabinare (fig. 9).¹⁴ Genom denna målning ville han mana till försoning mellan de upprörda revolutionspartierna. Den är hållen i en monumental anda med klassiskt avrundade figurer och sträng stilisering. Ett annat klassiskt motiv, som längre fram kom att upptaga mycket av hans tid och intresse, var kompositionen »Leonidas vid Thermopylai». Den fullbordades först 1814, men kan varken i arrangemang eller konstnärligt utförande jämföras med »Horatierna» eller »Sabinskorna». ¹⁵

Det manligt betonade nyantika måleri, som David skapat, har sina stildrag klart ristade. Vi finna däri en förenklad komposition med de avbildade gärna i profilställning, varvid reliefstil eller antikt vasmåleri synes ha föresvävat konstnären. Uppfattningen av modellen är utpräglat plastisk, med antika skulpturer som förebild. Naketmåleriet intar en dominerande plats och draperibehandlingen utmärkes av en lugn och fast rytmik. Denna plastiska konst saknar intresse för ljusdunkelproblem; i klar, jämn belysning framträda kärva lokaltoner. Påfallande är dess arkeologiska ambition; man söker nå det tidstroga i accessoarer och uppställning. Detta förutsätter noggranna studier av antiken och häri har David gått i spetsen bland konstnärerna.

Med det nya seklet blev den glödande revolutionären kejsarens »förste målare». Från denna tid är konstnärens ståtliga skildring av Napoleon på en stegrande häst vid övergången av S:t Bernhard (1800, Versailles), full av liv och fart i framställningen. De antika ämnena fingo vika för en beställning på fyra

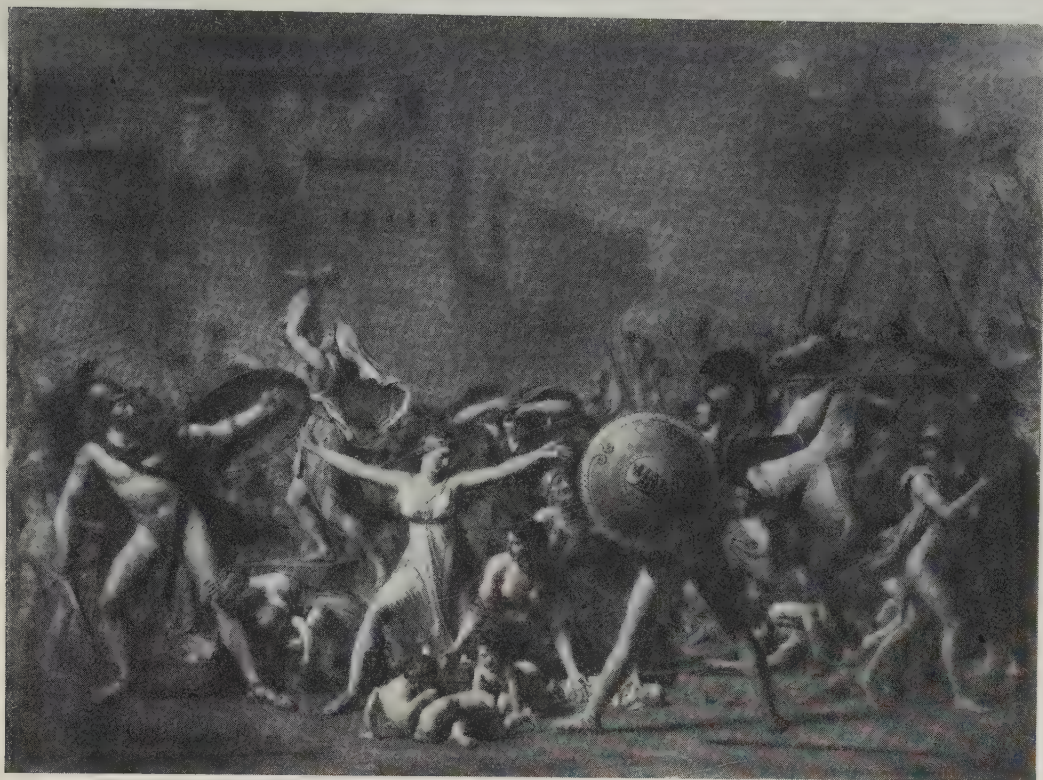

*Fig. 9. J. L. David (1799). Sabinskorna.
Louvre, Paris.*

ceremonitavlor. Av dessa slutfördes endast tvenne, »Kejsarkröningen» 1807, och »Kejsaren utdelande fälttecken till trupperna», fullbordad 1810.¹⁶ Båda höra genom ämnenas historiska intresse men också genom den glansfulla grupperingen och den ceremoniösa prakten till de mest uppskattade verken inom empiremåleriet.

I allmänhet har eftervärlden något ensidigt fäst sig vid den store mästarens antikbeundran och därmed följande intresse för plastisk formskönhet. Hans heroiska skapelser i klassisk anda tala också framför allt om denna sida av hans konstnärskap. Men David kunde även visa känsla för måleriska skönhetsvärden. Denna skymtar särskilt fram i hans porträtt från 1790-talet, t. ex. bilderna av M:mes Seriziat med dotter (1795) och de Verninac (1799).¹⁷ Sitt förnämligaste uttryck har den dock kanske fått i det med rätta berömda, aldrig fullbordade porträttet av M:me Récamier (1800). Detta är hållet i en behaglig blond helton i

ljus gult och blått, enkelt och okonstlat i uppställningen samt skönt i linjeföringen. Att David också var en inträngande psykolog visar redan självporträttet av 1794 (fig. 6), senare hans porträtt av Pius VII (1805) (fig. 10) och den mästerliga bilden av M:me Rose van Thieghem med döttrar.¹⁸ Efter sekelskiftet mörknade färgerna på hans palett, ett genomgående drag i empirens måleri. Detta se vi i de sistnämnda porträtten samt i flera verk från konstnärens senare år, vilka tillbragtes i Bryssel, dit han 1816 tagit sin tillflykt efter bourbonernas återvändande till makten. I Belgiens huvudstad fick mästaren sluta sina dagar och där fann han sitt sista vilorum.

David bröt hänsynslöst med allt, vad vi inlägga i ordet 1700-talskonst, dess goda och dåliga sidor. Härvid tog han i första hand antiken till hjälp. Men han var också en sanningsökare och sanningssägare som få. I sina porträtt är han den verkliga naturiakttagaren och med dem öppnar han vägen för 1800-talets realistiska måleri. Winckelmann hade däremot under ensidig beundran för grekernas konst i sina spekulationer lämnat verklighetens mark. Han lät färgen vika för formen. Verkingarna visade sig särskilt hos de målare, som i sin konst sökte omsätta hans teorier, i dansken Asmus Jakob Carstens färglösa kartonger och ännu långt fram i tiden i Peter von Cornelius' och andra tyskers monumentalmåleri.¹⁹

Davids ateljé var otvivelaktigt den främsta konstskolan i Europa vid övergången till det nya seklet, och ej blott landsmän utan även utlänningar funno vägen dit. Ännu under brysselåren saknade den gamle mästaren ej ungdomar omkring sig, som med beundran sågo upp till honom.²⁰

Efter Davids död var hans anseende som konstnär statt i hastigt sjunkande. Det steg åter sakta mot 1800-talets slut och i våra dagar ha mästarens verk, särskilt hans realistiska porträtt, åter vunnit fullt erkännande.²¹ Genom sin insats som skapande konstnär och lärare betraktas David numera som en den nutida konstens föregångsman.

Misskännandet efter döden torde, utom på tidssmakens skiftningar, böra skyllas på de otaliga verk av torr och tråkig klassicism, som härledde från medelmåttorna bland Davids elever. Men vid sidan av sådan ofruktbar produktion, baserad på inlärd

*Fig. 10. J. L. David (1805). Pius VII.
Louvre, Paris.*

dogmer utan levande förståelse för dessas verkliga innebörd, tillkommo dock fullödiga verk av flera efterföljare, vilka byggde sin konst på lärarens verklighetstroga uppfattning med dess verklighetsstyrka och som hade förmåga att därtill även lägga något rent personligt. Dessa lärjungar förde alltså mästarens bästa intentioner vidare i konstens utveckling. Realismen har sålunda på ett glänsande sätt upptagits av Gros och sedan vidare utvecklats av Géricault och Delacroix i deras måleri.²²

Jean-Antoine Gros (1771—1835) hade visserligen mindre tillfälle att under sin egentliga konstnärsbana visa samma intresse för

*Fig. 11. J. A. Gros. Slaget vid Nazareth.
Musée, Nantes.*

nyantiken, som han under sin fostran hos David ådagalagt, men detta kom på konstnärens äldre dagar åter till uttryck i hans motivval.²³ Ett sammanträffande i Italien med Napoleon år 1796 förde Gros in på det område, som blev bestämmande för hans viktigaste konstnärliga insats, bataljmåleriet. Han fick av Bonaparte i uppdrag att biträda vid utväljandet av konstverk, som från de intagna italienska städerna borde sändas till Paris, och blev samtidigt bemyndigad som inspektör för truppervyerna. Därvid fick Gros själv uppleva kriget från såväl dess mera glansfulla som dess hemska sidor.

Återkommen till Paris år 1801 utställde han en livfull bild av Napoleon med trikolozen i hand framför trupperna vid Arcole. Härmed inledde han sin verksamhet som skildrare av Bonapartes krigiska bragder. Särskilt uppmärksammas blev konstnärens framställning av »Slaget vid Nazareth», ett utlyst tävlingsämne, för vilket han 1801 vann ett pris (fig. 11).²⁴ Det är sjudande liv i framställningen, som därjämte äger en för denna tid ovanlig koloristisk styrka. Det må här påminnas om, att Gros

*Fig. 12. J. A. Gros. Slaget vid Eylau.
Louvre, Paris.*

under vistelsen i Italien med förkärlek hade studerat Rubens' och Veroneses konst. Ty utan tvivel bidrog detta till utvecklingen av hans koloristiska begåvning, som, trots en strängt nyklassisk uppfostran, höjde hans konst över den officiella bataljmålarens nivå. Det är en sann målarglädje, som ger liv åt hans stora krigsskildringar: de lysande uniformerna, de pompöst utstyrda hästarna samt fanorna skänka en god koloristisk effekt. Sin största framgång vann konstnären 1804 med sin kända bild av »Napoleon på besök hos de pestsmittade soldaterna på Jaffa». Detta är dock mera en realistiskt tolkad scen än en illustration till krigshistorien; det är en komposition av monumental kraft. Härpå följde flera framställningar ur krigarlivet, såsom »Murats rytterianfall på turkarna vid Aboukir» (1806), »Napoleon på slagfältet vid Eylau» (1808) (fig. 12), »Slaget vid Pyramiderna» (utställd 1810), m. fl.²⁵

Med dessa jättebilder ur Napoleons hjältesaga lade Gros grunden till närmaste decenniens flitigt utövade bataljmåleri. Vid 1700-talets slut hade detta visserligen några anhängare, vilkas

Fig. 15. J. A. D. Ingres. *Mme Leblanc*.
The Metropolitan Museum, New-York.

verk dock voro besläktade med 1600-talets genreartade krigsmåleri, sådant vi känna det från van der Meulen, de Jonghe eller Wouwerman.²⁶ Tack vare sin iakttagelseförmåga kunde Gros ge en intensiv tolkning av ögonblickets dramatiska liv. Hans människor ha kanske härvid stundom fått ett överdrivet våldsamt uttryck i sina ansikten och föra då Konstantinsslaget i Vatikanen, med dess groteska krigartyper, eller Rubens' rasande hjältar i tankarna. Denna starka mimik kunna vi sedan återfinna i verk av *Charles Thevenin* (1764—1838), *Carle Vernet* (1758—1836) och andra.²⁷ Dessa

konstnärer sakna dock i sina bataljmålningar den färgens intensitet och det upplevdas omedelbarhet, som är de Gros'ska krigsbildernas särmerke.

Gros hörde till Davids mest lidelsefulla anhängare, men var i sina främsta skapelser snarare högromantikern Géricaults föregångare. Vid lärofaderns landsflykt övertog han i hemlandet ledningen i dennes krets och hämtade för sitt senare måleri,²⁸ som ovan antytts, ämnen från antiken. På de oförenliga motsättningarna i hans konstnärliga ambition skylles konstnärens tragiska slut, då han själv sökte döden i Seinen. De relativt fåtaliga porträtt, som han efterlämnat, vittna om hans allvarliga människostudium och välberäknade uppbyggnad.²⁹

Var Gros bland Davids elever och efterföljare främst realisten, var åter *Jean Auguste Dominique Ingres* (1780—1867) idealisten.³⁰ Han stod under sin vistelse i Paris åren 1796—1806 under lärarens direkta ledning. I honom fick denne en värdig arvtagare. Ingres målade redan från början av sin konstnärsbana antika ämnen, tecknade illustrationer och utförde porträtt, fulla av grace och verklighetssinne.³¹ Trots att hans ämnesval ej

sällan kom att hänföra sig till romantiken förde han troget klassicismens och idealismens talan, när de romantiska strömningarna längre fram i tiden på allvar trängde in i den franska konsten. Ingres' beundran för Rafael är påtaglig och skönjes i hans mjuka och behagliga penselföring. Han var i sin konst framför allt tecknaren och gav i ett utsökt linjespel uttryck åt sin längtan efter plastisk harmoni. Visserligen var han i sin opposition mot romantikerna avgjort fientlig mot kolorismen men ägde dock ett synnerligen förnämt färgsinne. Hans inträngande naturstudium, vilket vi kunna beundra i talrika porträtt, liksom hans säkra teckning visa, huru han i fransk konst förmådde fullfölja dennas goda traditioner (t. ex. fig. 13.)

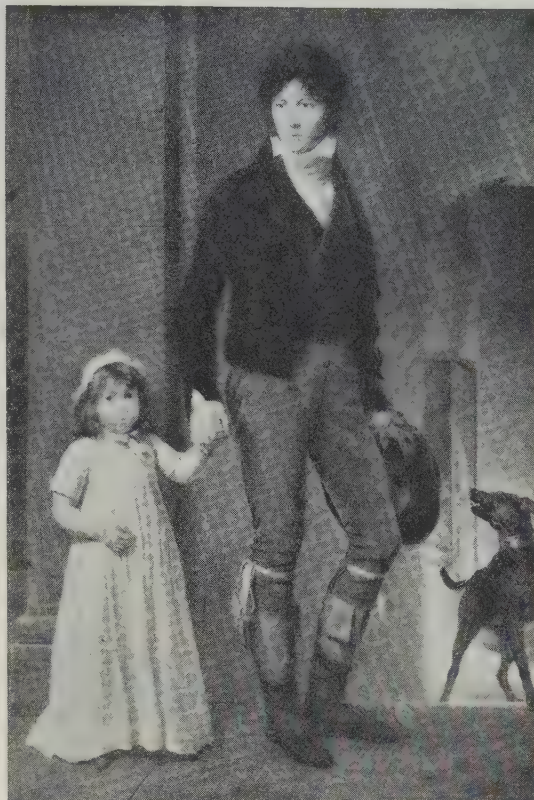

*Fig. 14. F. Gérard (1794).
Målaren Isabey med dotter.
Louvre, Paris.*

Empiretidens specialist i porträttfacket var dock framför andra *François Pascal Simon Gérard* (1770—1837).³² Han hade redan 1786 inträtt i Davids skola och vann sin första stora framgång år 1795 med en Belisariusframställning samt med porträtt, bl. a. ett av Isabey, den firade miniatryrmålaren (fig. 14.) Detta hör till konstnärens bästa verk, gripet ur verkligheten, enkelt och okonstlat i uppställningen. Det återger konstnärskamraten, med dottern Alexandrine vid handen, stående i förstugan utanför sin ateljé i Louvre. I sin lugna helton och osökta uppfattning minner det om god holländsk konst. Klassiska ämnen hörde dock mera till tidens smak och snart tillkom Gérards »Amor och Psyke» (1798), ett verk, som mottogs med en hänförelse, vilken vår tid har svårt att fatta. Målningen, nu i Louvre, visar nämligen

sötaktighet i anletsdragen, förkonstling i uppställningen och kylig, anemisk kolorit, och med sin skulpturala utformning för den osökt Canovas finpolerade marmorgrupper i tankarna.

Gérard engagerade sig efter sin stora framgång dock alltmer i porträttmåleriet. Beställningar hopades på honom och under kejsartiden blev han den mest anlitade för porträtt av kejsarhuset, marskalkarna samt hovets skönheter. Damporträtten röja en lycklig förmåga hos upphovsmannen att tolka empirens kvinnoideal, vilket kommer till synes t. ex. i framställningen av grevinnan Regnault de Saint-Jean d'Angely (1798, Louvre) sittande framför en fönsteröppning med ett slättlandskap tonande i fjärran. Än mera uppskattad är helt visst bilden av M:me Récamier (1802, Petit Palais, Paris). Som prov på Gérards popularitet denna tid brukar anföras, att den berömda damen avbröt seansen för David för att vända sig till Gérard. Dennes bild av M:me Récamier visar ett mera vekt, nästan romantiskt drömmande drag än Davids klassiskt rena tolkning. Gérard frångick de i lärarens konst oftast neutrala fonderna. Med honom blev i den franska porträttkonsten parklandskapet, där människan och naturen känsligt ständes samman, åter vanligt. Särskilt tilltalande verkar arrangemanget i M:me Récamiers behagfulla porträtt.

Gérards helfigursbild av M:me Lætitia Bonaparte (1805, Versailles) hör kanske till de mest typiska som skapats inom empirens porträttkonst (fig. 15). Den är ståtlig i kompositionen med M:me Mère majestätiskt tronande invid den store sonens byst, bland kolonner och draperier, med en parkutsikt i bakgrunden. Här se vi en återgång till det pompösa hovporträttet från van Dycks och Rigauds dagar, men också ett romantiskt drag är märkbart. — Även inom bataljmåleriet visade konstnären sin förmåga. Hans skildring av slaget vid Austerlitz (1810, Versailles) når dock ej upp till Gros' verk inom samma område. Under restaurationen, då konstnären anlidades av de nya regenterna för utförandet av större ceremonibilder, återvände han stundom även till klassiska motiv. Gérard blev med åren stelare i teckningen och fick en kyligare kolorit. Han intog dock till sin död en framskjuten plats i samtidens konstnärliga liv.

Till Davids trognaste lärjungar och av sin samtid högst skattade konstnärer hörde *Anne-Louis Girodet-Trioson* (1767—1824),³³

*Fig. 15. F. Gérard. Marie-Lætitia Ramolino.
Versailles.*

vilkens namn numera nästan råkat i glömska. Hans viktigaste konstnärliga insats hänför sig till kompositioner, byggda på motiv ur Ossians sagovärld och Chateaubriands romantiska skildringar. Han målade även porträtt, bl. a. ett av sistnämnde författare (Versailles) samt några tidsskildringar, t. ex.

»Upproret i Kairo», vari han dock ej höjde sig över ett medelmåttigt plan.

Vid sidan av David och hans skola funnos vid övergången till det nya århundradet även andra mästare, som lockade talrika elever till sina ateljéer. Dit hörde *Jean Baptiste Regnault* (1754—1829)³⁴ och *François André Vincent* (1746—1816),³⁵ liksom David utgångna från *Joseph Marie Viens* ateljé. I deras konst levde ännu kvar något av den gamla skolans grace och behagfullhet. Särskilt Regnault kunde genom sin främste elev, *Pierre-Narcisse Guérin* (1774—1833)³⁶ bjuda Davids trogna en mera allvarlig konkurrens. Han stod dock i sin konst dessa nära och har som lärare till *Géricault* och *Delacroix* skänkt de franska romantikerna en säker grundval för deras fria konst. *Robert Lefèvre* (1756—1830), även han utgången från Regnaults ateljé, intog en bemärkt plats bland empirens porträttmålare.³⁷ Han utförde talrika officiella bilder och hans kattades högt inom societeten för sin elegans i uppställningen samt sin förmåga till porträttlikhet. Vid sidan av Gérards konst verkar dock Lefèvres i allmänhet torr och livlös. — Vincent åter var en rättrogen lärjunge till *Vien* och hämtade som denne sina ämnen företrädesvis från antiken. Till hans skola hörde bland andra bataljmålaren *Horace Vernet*. Davids stränga klassicism och kalla färggivning ägde bland samtida sin största motsättning i *Pierre Prud'hon* (1758—1823) konst.³⁸ Dennes utvecklingslinje är sammanknuten både med renässansmästare som *Lionardo* och *Correggio* och med l'ancien régime. I Prud'hons verk har rokokons grace och förfinade sinnlighet ingått en lycklig förening med antikens skönhetsvärld. Som nyklassiker representerade han en feminint betonad konst, fylld av ljus poesi och smältande, fin kolorism. Den plastiska formen finnes, men ljuvt beslöjad. Efter studier i hemlandet och Italien blev konstnären uppmärksammas av kejsarhuset och utförde det kända porträttet av kejsarinnan *Joséphine* i parken vid *Malmaison*, (1805, Louvre), en bild fylld av smäktande melankoli, ett typiskt uttryck för upphovsmannens poetiska känsla.

Vid sidan av det stora måleriet med ämnen ur den antika världen och samtidens betydelsefullare händelser utövades i Frankrike vid denna tid även en genremässig konst, oftast i litet format. Dess anhängare hade ingen större nytta av antikstudi-

erna hos David, då de närmast hämtade sin inspiration från den intima holländska konsten, vars clair-obscur och verklighetssinne upptogos av dem efter förmåga. Detta realistiska drag torde förklara, att de tolererades i Davids krets. Jag har redan i förbigående omnämnt, att ett genreartat bataljmåleri vid sekelskiftet hade representanter i Frankrike. Bland småmålarerna funnos också sedeskildrare, främst bland dem *Louis Boilly* (1761—1845),³⁹ som skänkt eftervärlden en trovärdig inblick i Parislivet under denna epok. I sina porträtt av borgerligt kynne visar konstnären en kall färgskala och tämligen osäker teckning. I allmänhet går ett drag av inre torka och brist på nya uppslag genom denna grupp av intimister, som levde och verkade i skuggan av de berömda tolkarna av det våldsamma och grandiosa i tiden. Deras verk ge ännu ett svagt återsken av det flyende århundradets konst.

I detta sammanhang bör påminnas om *Jean-Baptiste Isabey* (1767—1855)⁴⁰ från Nancy, som tidigt kom till Paris, där även han studerade i Davids ateljé. Högt skattad under republikens och kejsardömetts dagar för betagande små bilder ur Napoleons liv, är han dock mest berömd för sina utsökta miniatyrporträtt, i vilka han särskilt tolkade kvinnlig fägring. Som lärare fosttrade han talrika elever, med vilka denna förnäma konstart småningom dog ut, undanträngd av den fotografiska bildens segertåg mot 1800-talets mitt.

Som vi här sett, var det den stränga romerska nyklassicismen med David som främste talesman, som var den tongivande riktningen inom franskt måleri vid övergången från 1700- till 1800-talet. Till denna anknöto med särskild styrka Ingres, Girodet

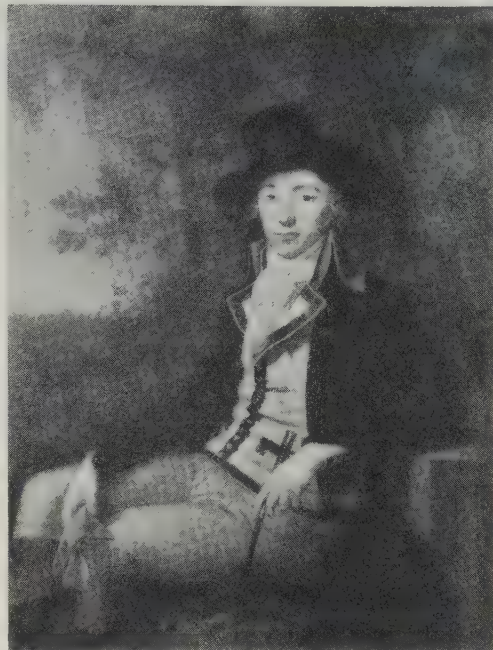

*Fig. 16. P. Prud'hon (1791).
Charles-Louis de Gassicourt.
Musée Jacquemart-André, Paris.*

och Guérin. En mjukare antikisering, mera i grekisk anda, fanns hos Prud'hon, som dock i likhet med Regnault och Vincent även blickade tillbaka till det förgångna århundradets konst. Hos de flesta av tidens målare, främst dock hos Gros, funnos drag, som förebådade det romantiska genombrottet i Frankrike, vilket slutfördes av Géricault och framför allt Delacroix.⁴¹

Efter denna kortfattade översikt av det franska måleriet omkring sekelskiftet, då vår unge landsman Per Krafft d. y. vistades i Paris, skola vi nu se, huru han fann sig till rätta i denna för honom nya omgivning.

När han efter 1790-talets mitt anlände till Frankrikes huvudstad, intog sålunda Davids ateljé den ledande ställningen inte bara inom fransk utan även inom samtida europeisk konstundervisning. Det var också till den store nyklassiske mästaren den unge svensken vände sig för sin fortsatta utbildning.⁴² David hade vid denna tidpunkt redan genomgått ett liv fyllt av konstnärligt skapande, men också av kamp för den stora revolutionens frihetsideal. I Louvren hade sedan länge fria bostäder upplåtits åt därav förtjänta konstnärer, och även David, liksom tidigare t. ex. vår landsman Wertmüller, hade hugnats därmed. Nationalkonventet hade dock 1792 beslutat, att det gamla palatset skulle bli ett konstmuseum.⁴³

Dit sammanfördes snart konstverk, som varit spridda på olika slott och där utställdes från kyrkor konfiskerade tavlor. I Louvren placerades slutligen också de rika konstskatter, vilka tagits som krigsbyte under fälttågen i Italien och under 1790-talet förts över till Paris.⁴⁴ Många pensionärer fingo 1792 och närmast följande år lämna sina dittillsvarande bostäder. Fastän förste konsuln redan 1802 beslutat, att hela det stora byggnadskomplexet skulle vigas till ett hem för de sköna konsterna, fick dock David stanna kvar med sina elever ända till 1805. Men då var respittiden även för den store mästaren ute. Vid denna tidpunkt flyttade han för en tid sin skola till Collège du Plessis vid rue Saint-Jacques helt nära Clunykyrkan, i vilken han då var sysselsatt med sin stora skildring av kejsarkröningen. Senare förlade David sin lärarverksamhet till Collège des Quatre-Nations under Mazarinbiblioteket.⁴⁵ Det var alltså på mästarens

ateljé i Louvren Krafft mottog hans undervisning. Davids elev Delécluze berättar, att elevateljén låg på nedre botten under en rymlig sal, där konstnären hade sina stora tavlor, »Horatiernas ed» samt den i samma stil hållna »Brutus, som ser sina avrättade söner bäras bort», utställda. Detta rum var 45 fot långt och 30 fot brett med endast ett fönster, som lämnade fri utsikt åt esplanaden under den stora kolonnaden.⁴⁶ Skolateljén på nedre botten var ett kalt rum som var lika stort som utställningssalen med undantag av utrymmet för trappan, under vilken de yngsta eleverna tecknade efter gipser. I en nisch till höger om ingången stod en järnkamin och strax bortom denna mot samma vägg ett dominerande två fot högt bord, avsett för den levande modellen. Till vänster och rakt fram upptogs platsen av målareleverna med sina stafflier. Mellan dem och bordet voro i en halvcirkel de lärjungar placerade, som tecknade efter modellen.

Själva undervisningen måste vi, då Krafft veterligen ej efterlämnat några brev eller dagböcker från sin vistelse i Frankrike, lära känna genom beskrivningar av andra elever, t. ex. nyssnämnde Delécluze, Jules David eller Eckersberg.⁴⁷ Den nykomne började teckna efter gips, sedan efter levande modell, innan han fick fatta pensel, mejsel eller gravstickel. Studiet efter antiken och naturen var grunden för den uppfostran läraren gav sina elever. I ateljén »ställdes» modellen, som alltid var manlig och vald med yttersta omsorg av mästaren själv, tvenne gånger under varje tiodagsperiod. De sex första dagarna arbetades därvid efter naken modell, de tre följande efter huvud och den tionde blev fridag. Då eleverna voro för sig själva rådde liv och glam i salen, men när mästaren steg in blev det dödstyst i rummet, alla penslar och blyertsar kommo i flitig verksamhet, ögonen riktades på modellen och man var idel öra för det ros och ris som kom från den ryktbare mannens mun. Av sin stora elevskara — Jules David uppräknar i sin monografi 433 namn, varvid säkerligen många blivit uteglömda — var han beundrad och uppskattad som få. Man har också svårt att tänka sig att denne godmodige, för sina elever ömmande lärare, en gång varit en glödande republikan, vilken röstat för konungens död. David sökte inspirera och uppmuntra de unga till självförtroende, och akademien, vilkens stränga regler han till den grad ogillat, att han själv 1793 tagit initiativet till dess slopande, jämförde han

inför lärjungaskaran med en frisérsalong, som man ej kunde lämna utan puder på rocken.⁴⁸

I Davids konstskola fingo eleverna lära sig allt, som hörde till själva tekniken, teckna och måla. Men de fingo lära sig något mer. »Voir juste et beau» var lärarens måtto, och hans främsta gärning som uppfostrare låg i sträng fordran på allvarligt sanningssökande, intensivt naturstudium, säker teckning och fast modellering, dock alltid med betoning av det antika skönhets-idealets betydelse som vägledning.

Denna undervisning blev alltså den unge svensken delaktig av. Hans studieår inföllo under ett synnerligen intressant skede i europeisk historia, varför det är att beklaga att Kraffts personliga upplevelser i Frankrike äro höljda i dunkel.⁴⁹ De enda minnen man har av hans Parisår äro en del bevarade målningar, vilka han tid efter annan hemsände, ävensom några sparsamma upplysningar om honom i »Papiers David», förvarade i franska konstakademiens arkiv.⁵⁰

I journalen över Davids elever finna vi sålunda Kraffts namn antecknat den 6 oktober 1796.⁵¹ Han hade då hyrt en bostad vid rue Thionville, alltså i den nordöstra utkanten av Paris. Den som nu besöker denna stadsdel norr om parken Buttes Chaumont nära den stora kreatursmarknaden, möter idel trista och vardagsgrå arbetarkaserner, tillkomna vid 1800-talets mitt eller senare. Betydligt lantligare torde trakten tett sig den tid, som Krafft bodde där, och avståndet till stadens centrum, vilket efter nutida uppfattning och med våra goda kommunikationer ännu förefaller så långt, torde ha syntts vår landsman ännu längre, när han dagligen skulle vandra den långa vägen till och från Louvre'n. Antagligt är väl att han av ekonomiska skäl ansåg det fördelaktigt att hellre underkasta sig detta besvär än att hyra ett mera centralt beläget och därför dyrare rum. Krafft blev dock ej långvarig hyresgäst i denna trakt. Ty bland hans landsman A. U. Wertmüllers efterlämnade papper har jag funnit en uppgift på konstnärens adress år 1797 vid tiden för Wertmüllers uppehåll i Paris på hemväg från Amerika till Sverige.⁵² Här uppges Krafft vara bosatt i huset n:r 499 vid rue de Lille, faubourg S:t Germain, en adress som också senare, i Germinal år X, d. v. s. någon gång mellan den 22 mars och 20 april 1802, i elevjournalen

Fig. 17. Per Krafft d. y. Paris (kat. 411).

Göteborgs Konstmuseum.

fogats till ovannämnda uppgifter om Krafft. Konstnären var alltså under större delen av sin Parisvistelse bosatt på vänstra Seinestranden, en stadsdel, där konstnärerna med förkärlek slog sig ned.

I prislistorna skola vi förgäves söka efter Kraffts namn. Däremot återfinnes det några gånger i de förteckningar över antikskolans elever, som tid efter annan upprättades och där dessa äro antecknade efter inbördes skicklighet. Redan den 21 oktober 1796,⁵³ sålunda endast ett par veckor efter inskrivningen, hade Krafft redan haft tillfälle visa sin förmåga. Han intog denna gång den trettonde platsen bland 69 elever. Följande år var han den 9 maj fjärde man bland 29 tävlande⁵⁴ och den 11 oktober hedrades han med andra rummet, denna gång bland 63 lärjungar.⁵⁵ I sanning en god och lovande början! Tyvärr skulle han dock därmed ha nått kulmen. Visserligen blev han den 10 maj 1798⁵⁶ n:r 9 av 56 elever, men redan den 23 oktober samma år var lyckan honom mindre bevågen, n:r 22 bland 65.⁵⁷ Sedan saknas Kraffts namn några år framåt men förekommer åter den 3 maj 1802, då han endast fick 27:de platsen bland 73 konkurren-⁵⁸

Fig. 18. Per Krafft d. y.
Belisarius (kat. 409).
Löjtnant Nilo Francke, Stockholm.

Egendomligt nog återfinnes ej vår landsmans namn på placeringslistorna inom modellskolan. Säkerligen hade han dock deltagit även i den högre undervisningen. Alltså torde några kompositions målningar, som han vid sekelskiftet hem-sände, ha utförts på Davids ateljé.⁵⁹ Vid 1801 års exposition i Stockholmsakademien utställdes dessa jämte några porträtt, till vilka senare jag återkommer vid en allmän granskning av konstnärens efterlämnade verk. De förstnämnda tavlorna föreställde en liggande herde, en tiggande Belisarius, en harpospelare, en sittande kvinna och en leende kärleksgud. Av dessa känner jag de tre förstnämnda, alla tydligen elevarbeten och

som sådana ytterst karakteristiska för davidska skolan.

Tolkningen av den liggande Paris — nu i Göteborgs Konstmuseum — saknar all personlig uppfattning (fig. 17). Akademiskt stel och modellmässig förefaller oss den brunlockige herdegossen, som ligger utsträckt på marken. Huvudet med den frygiska mössan vilar i ena handen, och den nakna kroppen skyles endast delvis av ett grått draperi. Landskapet, en enformig slätt med en mindre kulle och några träd som avbrott, är föga uttrycksfullt i sin trista vardagsgrå helton. Här har tydligen Davids unge döende Bara föresvävat Krafft.⁶⁰ En levande modell har säkerligen funnits, men detta är svårt att se av bilden, som är marmorartad och försiktigt utpenslad. Bristande teckningsförmåga är påtaglig, och allt är färglöst från det ej illa behandlade grå draperiet till silvertönen över slätten och himlens gråa skyar.

Konstnärens utformning av det för tiden ytterst populära Belisariusämnet visar kanske bäst hans svårighet att ge en

korrekt teckning (fig. 18). När man ser den äldre mannens kolossala huvud på den lilla bålen med de nakna armarna och benen, som äro en ungdoms, anar man de svårigheter Krafft haft att tränga in i nyantikens linjekonst. Kompositionen som helhet är tämligen lyckad. Det skäggiga Homeroshuvudet är kraftigt utformat och visar i anletsdragen stor likhet med den modell både David och Gérard använt för sina målningar med samma ämne.⁶¹ Mera mjukt och känsligt har konstnären återgivit det blonda flickhuvudet. Koloriten är genomgående kylig. Fondens antika byggnader och himlen däröver äro hållna i blågrått och kläderna ha det brunröda och gröna, som går tillbaka till färgerna i lärarens heroiska kompositioner.

Än mer skulpturalt uppfattad är midjebilden av en harpospelare »i meditation» (fig. 19). Denne skönlockige Orfeus med lyra under armen har fått sin nakna kropp endast delvis dold i ett grönt draperi och är ställd i profil mot ett nästan färglöst landskap. Kraffts försök att ge uttryck åt modellens grubbleri genom att låta ynglingen sätta pekfingeret mot pannan förmår ej gjuta liv i den marmorartade framställningen. Intrycket av bildhuggarkonst framträder kanske bäst i utformningen av det hopknipna vänstra pekfingeret, som i Kraffts återgivande blivit en tärningsformad kub.

Påfallande i dessa kompositioner är den bristfälliga teckningen. När därtill kommer, att färgen är kall och uttryckslös, måste man nog göra den reflexionen, att den unge gustavianske konst eleven kommit att i denna hårda skola avsäga sig några av de finaste målaregenskaper han visat så brådmogna prov på därhemma.

*Fig. 19. Per Krafft d. y. Frygisk harpospelare i meditation (kat. 410).
Direktör Arvid Sohlman, Stockholm.*

Kritiken i hemlandet uteblev ej heller. Visserligen funno professorerna, när Belisarius-, Paris- och Cupidoframställningarna 1800 uppvisades vid ett akademisammanträde, att de vittnade »såväl om en god nature och disposition för konsten som väl gjorde framsteg».⁶² Man ville väl ej slå ned modet på en elev, av vilken man väntade sig mycket. Men »en uppmuntran till konststipendiaten att beflita sig om en god och säker teckning» ansågs dock på sin plats eftersom en sådan i vissa fall saknades. När konungen tog dessa målningar i betraktande synes han ej i högre grad uppskattat dem med, som Fredenheim uttryckte sig, deras avsaknad av »dagrar och skuggor».⁶³ Likväl torde han från början ha beslutat sig för att behålla Belisarius, något som han senare måtte ha ångrat, ty tavlan fanns ännu långt fram i tiden i konstnärens ägo.⁶⁴ Tidningskritiken i samband med expositionen 1801 kan betraktas som nedgörande. G. A. Silfverstolpe gick sålunda in i en tämligen närgången granskning, som började med frågan: »Peut on rimer malgré Minerve?»⁶⁵ Svaret ansåg han givet, ty endast genom de utställda målningarnas antal kunde Krafft väcka allmänhetens intresse. Särskilt visade han på felteckningen. Därvid undrade han, vilket kön den »uppnäsige Paris» egentligen kunde tillhöra, ty några mansben hade ej Kraffts modell, och om den skalkaktigt leende Cupido fick man veta, att »Stolsfötterna voro det vackraste på hela tavlan».

Med kännedom om Kraffts flit under studieåren i hemlandet få vi väl antaga, att hans tid var fullt upptagen av arbete, även om han stundom, som naturligt är, deltog i kamratlivet. Davids elevkrets var stor, och därtill hade väl Krafft tillfälle att sammanträffa även med utom densamma stående konstnärer. Säkert besökte han Gérard, som också hade ateljé inom Louvren,⁶⁶ och Gros efter dennes återkomst från vistelsen i Italien. Bådas konst måste ha intresserat den unge nordbon. Men han hade också landsmän, vilkas sällskap kunde bereda honom omväxling i vardagslivet. I Paris studerade dessa år hans akademikamrat Lorens Sparrgren.⁶⁷ Till Regnaults elever hörde några år i början av 1800-talet landskapsmålaren Per Nordquist.⁶⁸ Möjligt är att Krafft också råkade Breda, när denne sommaren 1796 gjorde en avstickare från London och under sitt Parisbesök även tog Davids ateljé i betraktande.⁶⁹ Wertmüller vistades, som redan sagts, även där i tvenne repriser under Kraffts studieår.

Dels bodde han i Paris från jultiden 1796 till hösten påföljande år, dels tillbragte han sommaren 1800 i Seinestaden, innan han i september för alltid lämnade Europa.⁷⁰ Vid sekelskiftet vistades dansken J. L. G. Lund halvtannat år i Paris, där han slöt sig till Davids skola. Hans landsman Christofer Wilhelm Eckersberg⁷¹ kom först senare, år 1810, under mästarens ledning. Då var Krafft sedan flera år åter i Sverige och fick sålunda icke sammanträffa med denne betydande konstnär, vilken med tiden, som känt är, gav uppslag till sitt hemlands sunda realistiska måleri under 1800-talet.

Krafft försummade säkerligen ej heller tillfället att ingående studera de ståtliga konstsamlingar, som denna tid funnos i Paris och på närbelägna slott. Utom Louvre stodo alltså flera gallerier, t. ex. de i Luxembourgpalatset och Versailles, öppna för allmänheten. I det förra förvarades bland annat Rubens' och Vernets jättedukar, i det senare framför allt franskt måleri, särskilt receptionsstycken från den upphävda akademien.⁷²

Därtill ägnade Krafft, som jag redan antytt, även tid åt porträttmåleri på beställning. Omfattningen av denna verksamhet är svår att fastslå, då endast några bilder av utlandssvenskar kommit till Sverige. Antagligen har han dock även utfört beställningar inom franska familjer, men dessa hans verk har jag ej lyckats spåra upp.⁷³

Tiden hade gått och det sexåriga resestipendiet var snart slut. Fredenheim hade, sin plikt som preses likmätigt, till Kungl. Maj:t insänt ett underdånigt memorial med erinran om, att Krafft rätteligen borde hemkomma till den 1 februari 1802.⁷⁴ Han föreslog dock att stipendiaten, för att ytterligare kunna förkovra sig,

Fig. 20. Per Krafft d. y.
»Gondrel Baron» (kat. 544).
Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

skulle få pensionen förlängd till den 1 augusti året därpå. För att denne uteslutande skulle kunna ägna sin tid åt studier och leva mera sorgfritt begärde han samtidigt en ökning av stipendiet med 100 rdr för år räknat och lika stort belopp för hemresan. Den 5 februari kunde preses också meddela Krafft, att detta beviljats, samtidigt med att han uttalade en önskan, att fäderneslandet med så stort understöd skulle få mottaga en dugande artist.⁷⁵

Fredenheims angenäma budskap om den förlängda och därtill ökade pensionen gav tydligen Krafft frisk arbetshåg. Han måste också ha känt ett visst samvetsagg vid tanken på stipendiet. Ty detta hade ursprungligen tilldelats honom för italienska studier i alfrescoteknik och ännu hade han ej satt sin fot på Italiens mark, trots att de sex åren voro ute. Det var i sanning nu ej lång tid att förlora, ty den 1 augusti följande år borde han åter vara i hemlandet.

I augusti 1802 uppsökte han därför vår minister i Paris, baron Charles August Ehrensvärd, med begäran om pass för en resa till Italien.⁷⁶ Den 17:de i samma månad utfärdades ett sådant, och snart var Krafft på väg söderut.⁷⁷ Den sista augusti passerade han Lyon och färden gick tydligen i snabba dagsmarscher via Mont Cenis och Novalese, Turin, där han inträffade den 7 september, Milano, Bologna samt Florens, dit han kom den 22:dra i samma månad.⁷⁸ Före den 1 oktober var han framme i Rom, målet för resan, ty Fredenheim nämner i sin dagbok för 1802, att Krafft låtit höra av sig därifrån i brev av sistnämnda datum.⁷⁹

Också uppgifterna om konstnärens vistelse i Italien äro knapphändiga. I Roms församlingsböcker finnes dock en anteckning från 1803, att en svensk målare »Peter Crafat», 24 år gammal, då bodde vid Via Vittoria.⁸⁰ Detta är just vår landsman, som där slagit sig ned för studier i konstens egen hemstad. Förgäves har jag i därvarande akademis handlingar, i Vatikanens kopistböcker eller Lukasakademiens anteckningar sökt hans namn.

Den tyskfödda författarinnan Fredrikke Brun, som tillbragte vintern 1802—1803 i Rom och alltså var där samtidigt med Krafft, har skildrat huru utarmat landet var vid denna tid efter påvlig misskötsel av Kyrkostaten och de franska härarnas inryckning.⁸¹ Tiggeri och fattigdom mötte överallt på Roms gator.

Fig. 21. *Per Krafft d. y. Krigare — efter Rafael (kal. 464).*
Kungl. Akademien för de fria konsterna.

Påven hade flyttat över från Vatikanen till Qvirinalen, och Peterskyrkan var täckt av damm.

Trots landets fattigdom fanns denna tid ett intensivt konstintresse. I Rom var det samlat kring Canova och Thorvaldsen. Om i Paris nyantiken genom David fick sitt högsta uttryck i måleriet, hade här genom de nämnda mästarna skulpturen satts i högsätet. Dock levde även här talrika målare, bland dem Angelica Kauffmann och dansken J. L. G. Lund. Om Krafft hade några relationer till dessa konstnärskretsar är ej bekant. Någon påverkan därifrån torde man förgäves få leta efter i hans konst. Genom ett bevarat brev från konstnären till hovintendenten Piper ha vi fått några upplysningar om hans vistelse i Italien.⁸² Han arbetade flitigt i Rom och tecknade särskilt de bästa huvud av Rafael, enligt hans egen utsago »peut être avec de la réflexion».

Av de 26 studier i svartkrita, som han 1856 överlät på Konstakademien, äro 22 efter Urbinomästaren.⁸³ Särskilt har han intresserat sig för dennes »Skolan i Atén» och »La Disputa», ur vilka han tagit vardera fyra motiv till föremål för studier. Han

visar i dessa teckningar i allmänhet en kraftfull hand, men kan också ge uttryck åt kvinnlig vekhet och mjuk draperibehandling. Även studerade han, som några teckningar utvisa, Michelangelo och Giulio Romano. I en kopia efter en figur i den förres »Yttersta domen» i Sixtinska kapellet har han ej kunnat nöjaktigt utreda kroppsformerna. I stort sett ge dessa arbeten dock intryck av allvarlig vilja och även förmåga (fig. 21). Att Krafft ej ensidigt ägnade sig åt dessa studier bevisa några stadsvyer, också de i svartkrita, summariskt tecknade och raskt nedkastade på papperet (fig. 22 o. 23).

Konstnären visade alltså det för i Rom studerande nyklassiker vanliga intresset för renässansmästarna. Att han med förkärlek stannade inför Rafaels verk i stanzer och loggior förefaller helt naturligt. Ty här fann han mycket av den rytm i kompositionen, skönhet i linjeföringen och harmoniskt storslagna stil, som nyantiken över huvud eftersträvade. Naketmåleriet, vilket David återupptagit i »Horatierna», mötte Krafft i Michelangelos »Yttersta dom» och fresker. Han fick här även tillfälle stifta bekantskap med alfrescokonsten. Huruvida han gav sig tid till några ingående tekniska studier på detta område känner jag ej. Ett litet recept på murbehandling, hastigt nedskrivet på baksidan av en blyertsteckning, torde vara det enda minne han lämnat av studier på detta område. Ty någon tillämpning därav är ej känd i hans produktion.⁸⁴

Om Kraffts umgänge under intervistelsen i Rom är ej mycket bekant. En resande landsman, som våren 1803 besökte Italien och då kom i beröring med honom, har dock gett oss några upplysningar om konstnären.⁸⁵ Krafft hade i Rom sammanträffat med den unge finskfödde skulptören Eric Cainberg, som vid denna tidpunkt också var resestipendiat.⁸⁶ De unga konststuderandena måtte ha gjort ett synnerligen gott intryck på vår sagesman, ty Krafft vitsordas ha »upphunnit en fullkomlighet i historiemålningen, som gör heder åt hans snille och åt Sverige». Cainberg åter betecknas som »en värdig Elev af Sergel». Vi veta att läraren satte stora, tyvärr aldrig infriade förhoppningar på denne lärjunge, som i sin tur ej hade ord nog starka för att berömma den åldrande mästaren, vilken han satte framför »alla moderna Italienska Phidier, äfven utan att undantaga Canova».

Fig. 22. Per Krafft d. y. Italiensk stadsbild (kat. 478).

Grosshandlare J. E. Rell, Sallsjö-Duvnäs.

Med dessa unga män som ciceroner strövade svensken omkring i Rom och njöt i fulla drag av »Michel Angelos Moses i S: Pietro in Vincoli, Berninis sublima Källa på Piazza Navone, fordom Circus Agonalis och Raphaels Mästerstycken i Vatikanen». »Deras bättre kännedom» förde landsmannens »osäkra smak genom Museum Pio-Clementinum och bland Roms och Greklands mästerstycken på Capitoleum». När resenären konstaterade, att många konstverk bortförts av fransmännen,⁸⁷ försäkrade Krafft att »med undantag af några få piecer» var ännu »mången privat Samling i Rom att jämföra med Museum i Paris». Klokt nog hade man nämligen låtit göra vackra gipskopior av de konfiskerade statyerna, och dessa stodo nu på originalens ursprungliga platser.

Kraffts vistelse i Rom blev icke långvarig. Redan våren 1807 bröt han upp. Förklaringen framgår av det redan berörda brevet till Piper. Den annalkande sommarvärmens och fruktan för gula febern, som utbrutit i Neapel och när som helst kunde sprida sig norrut, var väl egentliga orsaken därtill. Men härtill kom ständigt oro för modern, som hade det ekonomiskt svårt. Närmast med tanke härpå önskade han återvända till Paris,

där han ansåg sig ha större möjlighet till förtjänst på porträttbeställningar. För övrigt utgick den utsträckta stipendietiden den 1 augusti, som med var dag kom allt närmare. På själva juldagen 1802 hade han i brev bönfallit Fredenheim att inlägga ett ord hos konungen för ytterligare prolongation. Något svar hade ännu ej ingått.

Alltnog, den 3 maj 1803 fick Krafft passet påstämplat för återresa till Frankrike.⁸⁸ Det var med tårar i ögonen konstnären lämnade Rom. Först den 2 juni nådde han Florens.⁸⁹ Möjligt är, att han i det längsta uppskjutit färden norrut eller också har han endast långsamt och med enstaka avbrott kommit åter till den intressanta konststaden, som han på Romresan endast flyktigt haft tillfälle stifta bekantskap med.

Här mötte honom meddelandet om Fredenheims bortgång.⁹⁰ Däremot svävade han fortfarande i okunnighet om, huru det gått med hans anhållan om halvtannat års förlängning av resensionen. Krafft levde i en tid, då man fick ha tålamod när det gällde postbefordran. Han hade själv haft erfarenhet i detta fall, ty ett brev, som han i oktober 1800 sänt till Konstakademien i Stockholm, blev först den 20 juni påföljande år uppläst där, beroende på att det fått kvarligga på »påst Contoiret» och sedan av misstag blivit lämnat till Vitterhetsakademien innan det nådde rätt adressat.⁹¹ Nu synes han dock blivit irriterad av den långa väntan på svaret, ty redan dagen efter ankomsten till Florens, alltså den 3 juni, skrev han det brev till Piper tack vare vilket vi fått dessa knapphändiga uppgifter om hans italienska resa. (bilaga I.) I detta gav han nu uttryck åt en viss skadeglädje över Fredenheims bortgång och skyndade samtidigt att betyga Piper sin lyckönskan som eventuell efterträdare. Säkert talade han av fullaste hjärta, när han på konstnärernas vägnar försäkrade: »Ils respironts un air plus pure et plus sain que sous le gouvernement de celui qui aujourd'hui n'est plus qu'un Autre.»

Konstnären anropade Piper att lägga sig ut för honom. Han begagnade sig nu också av andra försänkningar, ty han skrev samtidigt till excellensen greve von Fersen och kapten Ehrenhoff, amiral Lagerbielkes svåger. Detta var tydligen bekantskaper från Paris, åtminstone hade Ehrenhoff där suttit modell för ett porträtt.⁹² Nu litade han på dessas goda vilja att hjälpa. Hellre skulle Krafft gå till fots än nödgas lämna Florens före

Fig. 25. Per Krafft d. y. Italiensk stadsbild (kal. 479).

Grooshandlare J. E. Rell, Saltsjö-Duvnäs.

augusti månads utgång, inom vilken tid han hoppades på svar. Under tiden såg han sig givetvis om i staden och kunde konstatera att den, liksom Rom, förlorat ett flertal konstverk. Särskilt hade fransmännen hårt brandskattat Pittigalleriet. Den flitige konststuderanden torde ej heller här försuttit tillfället till arbete och kopiering. Jag har dock från hans viselse i Florens endast funnit en liten svartkritteckning efter en antik byst.⁹³

När något svar ej tycks ha anlänt, bröt Krafft upp. Den 3 augusti avstämplades passet och den 25 i samma månad passerade konstnären den lilla staden Novi omkring 5^{1/2} mil norr om Genua på väg till Frankrike.⁹⁴

Krafft hade ju under utlandsvistelsen aldrig släppt kontakten med Stockholmsakademien. Som tidigare omtalats hade han 1800 insänt målningar dit samt deltagit i påföljande års utställning.⁹⁵ Även 1802, 1803 och 1804 års expositions kataloger upptaga verk av hans hand. År 1803, den 10 september, togo akademiledamöterna åter några hemsända porträtt i betraktande. Med »vanligt nöje» konstaterades pensionärens »flit och goda naturell».⁹⁶ Samtidigt framhölls dock denna gång i likhet med vad fallet var år 1800 »angelägenheten att vinnlägga sig om en noga och säker Teckning». Fredrik Magnus Piper som t. f. preses lovade också till Krafft framföra detta ävensom akademiens

»goda råd att i fall han ej redan vore från Rom afrest, borde han på det stället vidare quarblifva, att desto bättre studera de där ännu återstående bästa Konst-arbeten».

Detta senare lät sig, som vi sett, ej göra, ty Krafft torde vid denna tid åter ha inträffat i Paris, och här nådde honom väl till sist underrättelsen, att akademien den 30 april 1803 välvilligt behandlat hans anhållan om utsträckt pension.⁹⁷ Sannolikt tillbragte konstnären återstoden av sin studietid i Paris. Från detta andra besök i Seinestaden har han dock ej lämnat några spår efter sig. Antagligen var han som fullt skolad konstnär nu helt upptagen av förvärvsarbete.⁹⁸ Bland Davids lärjungar återfinnes i alla händelser ej längre hans namn.

Även för honom måste studietiden ta ett slut och sommaren 1805 var han åter i hemlandet.⁹⁹ Hemresan torde ha företagits genom Tyskland, ty den 24 april tecknade han på Dornhoffs slott på Rügen en bild av den dagen förut avlidne excellensen friherre von Platen.¹⁰⁰ Kraffts utrikesvistelse hade varat i över nio år och han var nu en 28-årig man, som gick till ett långt dagsverke i den svenska konstens tjänst.

*Fig. 24. Per Krafft d. y. Romersk talare (kat. 480).
Grosshandlare J. E. Rell, Salljöö-Duvnäa.*

*Fig. 25. Per Krafft d. y. Wilhelmina Noréus f. Krafft (kat. 552).
Fru Ingeborg Krafft, Södertälje.*

K a p. 3.

PRIVATMANNEN. VERKSAMHETEN VID AKADEMIEN.

Sommaren 1805 var Krafft alltså åter i hemlandet. Sorgliga budskap mötte honom här. Modern, som han under resan oroat sig för, hade ej blott råkat i ekonomiska bekymmer efter mannens bortgång. Även hennes hälsa synes tidigt blivit undergrävd och vid början av det nya århundradet torde hon flyttat till Vadstena. Hon hade nämligen drabbats av en obotlig själssjukdom, som fordrade hospitalsvård. Först 1820 fick hon sluta sina dagar.¹ System Wilhelmina hade sedan brodern rest utrikes med framgång fortsatt akademistudierna och fått belöning för goda miniatyrporträtt.² Redan samma år Krafft återkom från utlandet gifte hon sig i julmånaden med provinsialläkaren i Östergötland professor Olof Noréus och de nygifta bosatte sig i Norrköping. För de husliga omsorgerna, — hon blev mor till fyra barn, — lade

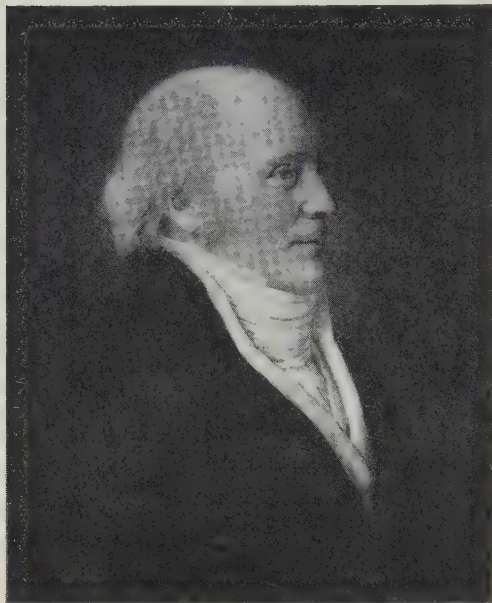

Fig. 26. Per Krafft d. y.
Olof Noréus (kat. 23).
Nationalmuseum.

Fig. 27. Per Krafft d. y.
Wilhelmina Noréus, f. Krafft (kat. 24).
Nationalmuseum.

hon dock ej sina penslar helt åsido utan ägnade sig fortfarande på lediga stunder åt miniatyrmåleri.³

Det synes, som om Krafft året efter hemkomsten ej haft särdeles många beställningar, och när han deltog i 1806 års akademiställning var det delvis med från resan hemförda porträtt. Men det skulle ej dröja länge, innan han blev känd av publiken och anlitad som porträttmålare i förnäma hus. Han bosatte sig vid Drottninggatan i hörnet av Bryggaregränd och kunde redan tidigt lägga ordet kunglig framför sin historiemålartitel.⁴ Han nöjde sig emellertid ej med det klientel, som bjöds i Stockholm, utan gjorde snart en avstickare till Uppsala och vistades även i Göteborg, vars köpmän och deras »guineer» 1808 bundo honom för en tid.⁵

I Uppsala synes han ha varit på besök redan föregående år, då han gjorde värdefulla bekantskaper med den världsberömde botanisten Thunberg, den franskfödde språkläraren de la Bourdonnière och andra akademiska personligheter.⁶ Helt naturligt var det för den senare kärt att med konstnären få resonera om förhållandena i det avlägsna hemlandet. Krafft hade ju friska intryck därifrån. Också medförde han på sin Göteborgsresa

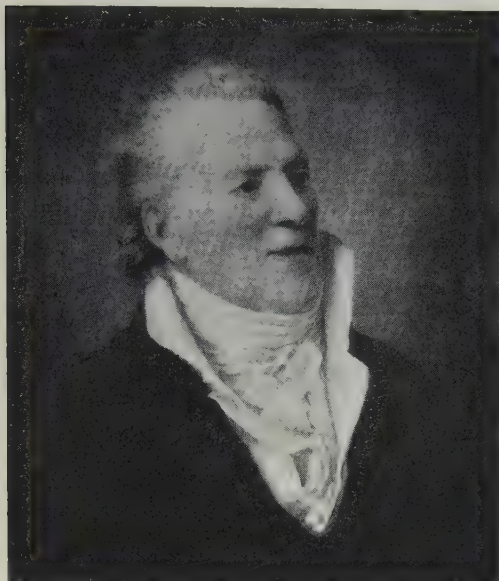

*Fig. 28. Per Krafft d. y.
J. F. de la Bourdonnière (kat. 67).
Uppsala Universitet.*

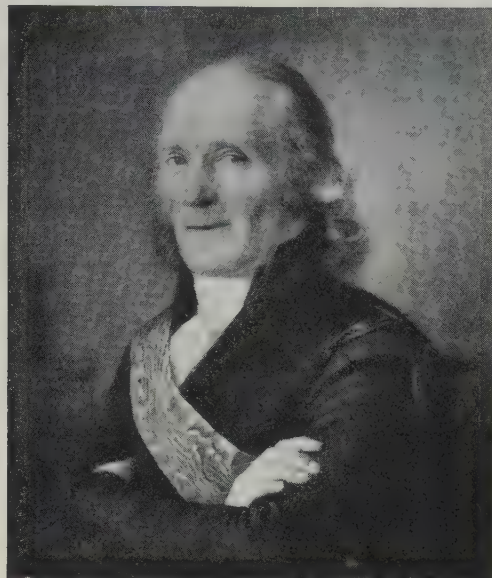

*Fig. 29. Per Krafft d. y.
Carl Peter Thunberg (kat. 66).
Uppsala Universitet.*

våren 1808 en rekommendation från den gamle franske språkmästaren till biskop Johan af Wingård. De la Bourdonnière måtte ha fått en synnerligen fördelaktig uppfattning om Krafft, ty han försäkrade däri biskopen, som han antog redan kände »les Talents de ce Professeur en portraits», att »vous serez encore plus satisfait lorsque vous connaîtrez son caractère personel». Men särskilt synes konstnären slagit an på professor Thunberg, som efter avresan sände honom sin resebeskrivning. I ett tackbrev därför uttalade Krafft, som tydligen blivit djupt imponerad av den lärde mannen, t. o. m. en stilla önskan att själv på sitt område kunna nå upp till dennes stora förtjänster.⁷ Då skulle det göra honom detsamma, även om han bleve illa bemött. Thunberg hade tydligen ej ansett sig tillbörligen uppskattad av sin samtid. Krafft var vid denna tid synbarligen rätt säker på sin framgång, men hade kanske samtidigt en förkänsla av, vad isolering kan betyda för en konstnär. »Naturen gaf dispositioner, måtte jag ej i Norden förlora dem!» utbrast han.

Hans uppriktighet inför Thunberg kom honom att anförtro denne en hjärtesak. Han hade bestämt sig för att lämna ungarlivet. Den tilltänkta presenterades på ett sätt, som mera

visade fästmannens praktiska läggning än egentliga känslfullhet. »Den omnämnda Personen är ganska väl passande för en Artiste» förklarade han. Och det kan vara intressant få veta, vad denne friare lade in i ordet »passande». »Hennes nöje kanske smak för de fria konsterna väckte min Attention, utrustad med et godt förstånd, en hyggelig Physique, kanske med tiden en betydande förmögenhet — detta tilsamanlagt gjorde dispositionen». Han nämnde hennes namn, Robsahm, och glömde ej påpeka hennes släktskap med överdirektören Tafvelin som utan egna barn »alltid haft faderlig omsorg för min Vän», för att citera Krafft.⁸

Det gick efter önskan, ty i december månad 1808⁹ ingick konstnären äktenskap med Brita Sophia Robsahm, en 28-årig dotter till framlidne bankokamrer Carl Robsahm i Stockholm och hans efterlevande maka, född Hagen. De nygifta stannade inom samma fastighet, som Krafft bebott redan som ungarl och där han hade sin ateljé.¹⁰ Snart blev emellertid hemmet för trångt. Synbarligen hade konstnärens inkomster redan varit avsevärda, ty i mars 1811 inköpte han en egen fastighet belägen i hörnet av Regerings- och Jakobsgatorna, dit familjen nu flyttade.¹¹

När Krafft 1805 vände åter till hemlandet var det ej som en i den egentliga konstnärsvärlden bortglömd man. Vid akademien hade som vi sett hans arbete utomlands tydligen följts med stora förväntningar och allmänheten hade ju också vid expositionerna vant sig vid att se en eller annan målning av hans pensel. Det var därför endast naturligt att han på grund av sin »lyckliga Talens» redan hemkomståret 1805 den 7 december, med »en aldeles fulkomlig unanimité i röster» kallades till ordinarie akademiledamot.¹² Tyvärr skulle han alltför snart komma på spänd fot med sina kolleger.

Akademien hade vid hans val beslutat, att de då och sedermera valda ledamöterna skulle »tillsägas och ärindras det de icke, hvarcken i Tidningar, Calendern, Exposit:nas Listor eller andra publica papper nämnas såsom Akademie Ledamöter innan de till Acad:n inkomit med sine Receptionsstycken». Medlemmarna hade ofta slarvat därmed. Även Krafft synes ha tagit saken alltför lugnt. Slutligen uppdrog nämligen akademien åt honom att som receptionsstycke måla ett porträtt av dess högt förtjänade hedersledamot och välgörare, kanslirådet friherre Gustaf Ribbing. Detta

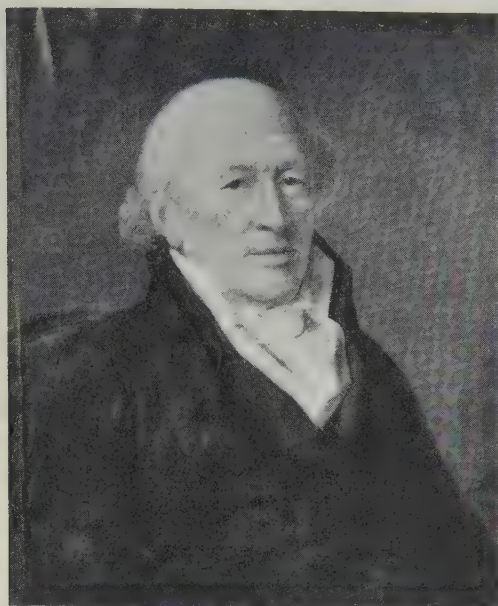

*Fig. 50. Per Krafft d. y.
Mårten Tafvelin (kat. 91).
Eru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje.*

*Fig. 51. Per Krafft d. y.
Brita Sophia Krafft, f. Robsahm (kat. 92).
Eru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje.*

skedde, och resultatet uppvisades inför ledamöterna den 15 juli 1809 (kat. 79).¹³ Akademi protokollet säger helt kort därom: »Från början ämnadt till Kraffts receptionsstycke, men nu betaldt af Ribbing och skänkt till akad:s samlingar.» Förklaring härpå finner man i ett brev av den 7 september från preses Edelcrantz ställt till den avbildade.¹⁴ »Med lika mycken Smärta som förundran» hade brevskrivaren hört sägas, att Krafft mottagit betalning för Ribbings porträtt, vilket ej kunde skett »utan all glömska af delicatessen». Vore detta verkligen fallet vore konstnären ovärdig akademiens förtroende och aktning och en annan »ej mindre Skickelig, men mera ädelt sinnad» ledamot skulle få utföra ett porträtt »hvars åskådande ej skulle blandas med ett obehagligt minne af Konstnärens egennyttan». Krafft borde enligt akademikamraternas mening haft tillräcklig belöning i det förtroende de visat honom genom uppdraget. Hade betalning skett på grund av hedersledamotens »generosité» finge akademien, trots att det strede mot dess principer, »respectera detta nya bevis af en Character, som längesedan vunnit Hennes lika lifliga ärkänsla, som högacktning». Det senare tycks verkligen och för Krafft lyck-

ligtvis varit fallet, ty porträttet blev, vid förnyat uppvisande av detsamma, mottaget och uppsatt i akademien.¹⁵ Dock blev det ej betraktat som receptionsstycke. Ett självporträtt av konstnären (pl. I), som efter hans död av arvingarna överlämnades till akademien, torde få betraktas som sådant.¹⁶ Kraffts uppträdande i fallet Ribbing gjorde att han fick namn om sig som mer än vanligt närig. Så snart det fanns en möjlighet att göra förtjänst höll han sig också i fortsättningen alltid framme.¹⁷

Redan Krafft d. ä. hade haft en kontrovers med akademien, då han bakom dess rygg mot alla regler hade vänt sig direkt till konungen för att få sin professorstitel. Hahr antar i sin monografi, att detta var orsaken till, att den äldre Krafft aldrig blev ordinarie lärare vid akademien, ty hans tilltag väckte stor förargelse bland dess ledamöter.¹⁸

Även sonen synes haft stora förhoppningar på uppmärksamhet och intresse från hovets sida. Han hänvände sig sålunda 1807 med en skrivelse till konungen för att få ett rum inrett åt sig i Gjuthuset vid Rännarbanan, detta i likhet med Carl Fredrik von Breda.¹⁹ Hans begäran avslogs dock. När Niclas Lafrensen den 7 december 1807 dött, var Krafft genast redo att hos Gustaf IV Adolf söka den avlidnes pension. Lafrensen hade nämligen sedan 1792 åtnjutit ett årligt understöd av 500 rdr b:co mot att han för statssamlingarna utförde smärre historiemålningar i gouache. Redan tre dagar efter den frejdade miniatyrmålarens död avlät Krafft en skriftlig anhållan till konungen. Den är av stort intresse som tidsprodukt men även för kännedomen om konstnärens ambition och höga tanke om sig själv och sin förmåga. Jag har därför in extenso här återgivit skrivelsen som bilaga.²⁰ Med verkligt patos utslungade Krafft: »Jag ung; äger en ousägelig önskan at kunna någon gång räknas ibland de värdigas antal». Han nämnde i sin skrift den karolinske målaren David von Krafft som sin farfars bror. Den ofta återkommande uppgiften att denne skulle tillhört samma släkt som gustavianen Per Krafft och dennes son har en gång för alla vederlagts av Hahr.²¹ Vid detta tillfälle kunde det ju i alla händelser varit bra för Krafft att ha ett så uppskattat namn att falla tillbaka på. När han tyckte sig känna en böjelse för »den Militairiska Historie målningen» såsom ett arv från David von Krafft, torde detta alltså i alla händelser ej genetiskt bottnat i hjältekungens förhärligare. Trots konstnärens

löfte att skildra den odödliga konungen, som föll vid Fredrikshald, och hans förespegling att med tiden även förhärliga Gustaf IV Adolfs stora förtjänster om konsten avslog denne ansökningen i mars följande år. På hösten detta år blev Krafft, som av akademien »förmåhnligen känd för sine hälst sednare åren inlemnade arbeten», enhälligt utsedd till vice professor, en heder utan förpliktelser, men också utan lön.²² När 1812 ett porträttmålararvode på 300 rdr b:co blev ledigt genom ciselören Adams frånfalle gavs detta åt Krafft.²³

Vid Carl Fredrik von Bredas död 1818 måste den teckningslärarbefattning, som den avlidne innehaft, återbesättas. Valet skulle statutenligt ske bland vice professorerna. De enda som därför kunde komma ifråga voro skulptören E. G. Göthe och Per Krafft. Valförrättningen, som skedde den 24 april 1819, utföll till den senares förmån med elva röster mot fyra.²⁴ Vid sammankomsten den 5 juni upplästes också fullmakt för Krafft att vara ordinarie professor i teckning med tillträde den 1 nästkommande juli.²⁵

Förhållandena inom akademien vid 1800-talets början ha fängslandeskildrats av Georg Nordensvan, Ludvig Looström, F. W. Scholander o. a., varför här endast några randanteckningar äro av nöden.²⁶ Under Kraffts långa studietid i utlandet hade inga genomgripande förändringar skett inom akademiens skolor. Allt var onekligen mycket efterblivet, från de förfallna lokalerna till det förlegade undervisningsväsendet och de torra, akademiska lärarna. Breda torde ensam fört litet mera liv in i konstskolan, men synes i allmänhet rönt ringa förståelse från sina kollegers sida.²⁷

Tilloppet av lärjungar hade dock ingalunda avtagit och lärarna i principskolorna hade samma besvär som under Kraffts studieår att hålla de hundratals gossarna i styr. Mindre populär var nu som förut »antikskolan» och i teckningsskolan för levande modell samlades som förr blott ett dussintal.²⁸ Allt stod under 1800-talets första hälft i stillaståendets tecken. Scholanders livfulla skildring av förhållandena på 1830-talet är karakteristisk för hela denna period.²⁹ Akademiprotokollen vittna också om, att han talar sant, när han beskriver de åldriga lärarnas i de lägre skolorna ojämna strid med adepterna. Ty ofta uppträdde

den ungdomliga skaran hänsynslöst mot gubbarna, de båda hovmålarna, länge Svedman och lille Eckstein, varvid även den beskedlige konduktör Aleander torde fått sitta emellan.³⁰ Gipserna slogos sönder och smutsades ner,³¹ kopparstick, som användes till undervisningsmateriel, måste utgallras, sedan de klåfingriga ynglingarna klottrat dem fulla till oigenkännlighet,³² och glasen ströko med på de inramade bilderna.³³ Till slut gick det för långt. Den skröplige Eckstein hade en afton 1837 råkat ut för ett »attentat». Akademiprotokollet förmäler nämligen »att s. k. Ryska smällare blifvit kastade framför fötterna» på honom och han hade tydligen fått en ordentlig chock.³⁴ Ty nu anställdes tvenne extra lärarkrafter — Fägerplan och Berggren — mindre kanske för själva undervisningen än därför, att man ansåg dem »äga erforderlig kraft att göra sig af Ungdomen ansedde och åtlydde».³⁵

I antik- och modellskolorna, där Krafft hade sin huvudsakliga lärargärning förlagd, gick det dock betydligt fredligare till. Elevernans mognare ålder avhöll dem väl från större excesser och för övrigt synes förhållandet mellan lärare och lärjungar varit ganska gott. Naturligtvis ägde under Kraffts långa tjänstetid ett och annat ombyte av lärarkrafter rum, men han fick länge som kolleger behålla dekorationsmålaren Per Emanuel Limnell och hovintendenten Fredrik Westin.³⁶

Limnell synes, av Scholanders beskrivning att döma, ha varit oförargligheten själv och fick därför tämligen oantastad krypa mellan elevernas stafflier. Westin var mindre tåld. Hans konstnärliga anseende, som en tid överglänste hela vår konstvärld, var snart på retur, och han gjorde sig också känd för partiskhet, alla lärjungars fasa.³⁷ Limnell torde som lärare varit oduglig, Westin ägnade största intresset åt direktörssysslan, som han innehade åren 1828—1840, och var aldrig någon framstående pedagog.

Krafft var nog i jämförelse med dessa den bäste läraren och gjorde med sin undervisning och sitt artistiska föredöme en god insats vid akademien. Ty teckna kunde han ännu långt fram i tiden, även sedan hans färger grumlats och hans måleri gått bakåt. Han framstod inom akademien framför allt som Davids elev och levde stolt på sin lärares rykte. De nya strömningar, som med den romantiska riktningen långsamt men säkert arbe-

tade sig in även vid vår konsthögskola, kunde aldrig helt utplåna strålglansen kring den franske stormästarens intressanta personlighet. David hade skapat en egen stil, och det var denna, som hans hängivne svenske lärjunge sökte inpränta hos flera generationer konststuderande landsmän.³⁸

»Ska herrn bli målare? Jo i h—te, herrn har ju ingen stil i sig» är ett yttrande, som lagts i Kraffts mun.³⁹ Hans smeknamn var »den vackra Krafften», men han fick någon gång även finna sig i att kallas »den råa Krafften».⁴⁰ Detta var inte bara för hans på äldre dagar något okänsliga färggivning utan också för ett mindre avslipat språk, som ej minst kom fram vid undervisningen. »Hva fan har herrn fått tag i för en deltoideus, det är ju ett rep» och »lägg på den där biceps för en tolfskilling» äro sådana impulsiva uttryck, vilka säkerligen äro mycket betecknande för Kraffts rustika person.⁴¹ Till sin yttre fysionomi beskrives han som en »robust hjulbent och krokig man, med vackert hufvud, alltid valkande en tuggbuss».⁴²

»Måla kan jag icke lära herrn men teckna ska han få lära av mig».⁴³ Här har konstnären visat, att han ej saknade självkritik. Orden föllades vid 1830-talets början till en av eleverna och tyda på att Krafft själv insåg, att sedan han i sitt måleri börjat gå tillbaka hans bästa behållning från läroåren hos David var teckningen. David hade av sina lärjungar fordrat säker teckning byggd på noggrant studium av antiken. Denna sida av lärarens undervisning hade Krafft bitit sig fast vid. Men David inpräntade samtidigt nödvändigheten av ett allvarligt inträngande i naturen. Där brast det åtminstone på äldre dagar mycket hos

*Fig. 52. Per Krafft d. y.
Johan Gustaf Sandberg (kal. 356).
Göteborgs Konstmuseum.*

Krafft och detta till skada för hans lärjungars utveckling. Sålunda berättas från hans senare år, att när han skulle korrigera sina elevers arbeten, kunde han taga deras ritstift och, utan att se på modellen, göra så kraftiga streck, att papperet brast, varvid han torroligt tillade: »Så skall det vara, det är kraft i det».⁴⁴ Det senare yttrandet blev länge ett ordspråk inom akademien. David, som i sina porträtt ofta framträdde som en ypperlig färgkonstnär, lät dock, som förut framhållits, i undervisningen de koloristiska problemen undanskymmas av intresset för komposition och linjeföring. Sådan undervisningen var ordnad vid Stockholmsakademien på Kraffts tid spelade måleriet minsta rollen.⁴⁵ Torrt och dogmatiskt var konstnärens sätt att undervisa. Men som teckningslärare torde bland hans samtida endast J. G. Sandberg varit hans jämlike.⁴⁶

Claës Lundin, som vid 1850-talets början hörde till principskolans elever, har gett en drastisk skildring av akademiprofessorerna och deras undervisning.⁴⁷ De utmärkte sig då, enligt hans uppfattning, »mera för sin höga ålder och sina bibehållna kroppskrafter, än för sitt konstnärskap». Faktiskt representerade fem professorer en ålder av nära fyra hundra år.⁴⁸ Därför var det ej underligt, om eleverna kallade lärarkollegiet »ett gubbhus» eller en »samling av de dödas ben och all orenlighet». Ty det var förövrigt ej vidare noggrant med de gamla lärarnas hygien och klädsel. Krafft kallades av sina elever »förhistorisk» och detta är förståeligt, då de vid 1800-talets mitt hörde honom tala om sina resor i Italien vid sekelskiftet.⁴⁹

Många äro de elever, som av honom fått sin första vägledning i teckning, grundbetingelsen för all god konst. Att uppräknat lärjungarna från Kraffts 37-åriga lärartid är lönlöst. Det vore att nämna samtliga de unga landsmän, som dessa år undervisades i högre antik- och modellskolorna, och därtill ytterligare några representanter för grannländerna. G. W. Palm och J. W. K. Wahlbom, K. T. Staaff, Kilian Zoll och J. K. Boklund, Egon Lundgren, Markus Larsson och N. J. O:son Blommér hörde alla till hans lärjungakrets.⁵⁰ Bland sina elever vann Krafft städse respekt och oftast gillande, det förra kanske mest på grund av sitt imponerande yttre, det senare genom ett rättframt uppträdande, fritt från alla poser. Men nog skämtades det stundom över lärarens distraktion på äldre dagar. Kraffts fråga efter ett samtal

med Edvard Bergh, om denne var den dövstumme av hans tvenne samtida elever med samma efternamn, är en ofta återgiven anekdot.⁵¹ Hans kåserier under lektionerna över toddarnas kvalitet på de olika källrarna senterades säkerligen av akademiungdomen, som inte alltid hörde till Guds bästa barn.⁵² I likhet med sin företrädare Breda skall Krafft alltid gästfritt ha mottagit eleverna i sitt hus och kunde också vid andra tillfällen visa, att inom honom klappade ett hjärta, som ömmade för de unga.⁵³

Kraffts ställning som teckningsprofessor behövde ej i större utsträckning inkräkta på hans privatarbeten. Lönen, 150 rdr b:co, var till kom det tidigare erhållna porträttmålararvudet, sammanlagt 450 rdr b:co årligen, var ej heller baserad på våra dagars heldagstjänst. De sex teckningsprofessorerna behövde ursprungligen endast undervisa vardera två månader om året och därvid fyra dagar i veckan. Samma år Krafft upptog lärarverksamheten hade kollegiet godvilligt utsträckt denna skyldighet till sex dagar i veckan.⁵⁴ De rojalistiska professorerna hade nämligen på detta sätt velat hedra den populära kronprins Oscar, när han för första gången den 23 januari 1819 utdelade belöningarna på högtidsdagen. Viljan var tydligen god, men avsikten »att såmedelst de fria konsterna i fäderneslandet måtte ännu skyndsammare fortskrida till fullkomligheten» var sannerligen ej så lätt att uppnå. Man undervisade i de högre skolorna i teckning efter antika gipser och levande modell. Den senare var alltid manlig, något annat kunde man på den tiden ej tänka sig, och detsamma hade förresten även varit fallet under Kraffts studieår på Davids ateljé. Det dröjde till 1839, innan en ändring härvid skedde vid vår akademi. Gillberg i spetsen för några kolleger vågade då skriftligen föreslå anskaffande av en kvinnlig modell.⁵⁵ Sandberg hade redan vidtalat »en hertill passande 19-årig sujet, hvilken vore hugad att som modell biträda för 8 rdr b:co i veckan». På villkor att endast äldre och, som en ytterligare försiktighetsåtgärd, med högre pris belönade elever i antik- och modellskolorna under iakttagande av största disciplin finge deltaga, gick förslaget igenom.

Teckning efter gipser kunde aldrig bli riktigt populär. Vintertiden var den dessutom förenad med livsfara, då antikerna stodo uppställda i oeldade rum. Undervisningen måste därför huvudsakligen försiggå under sommaren. Redan 1818 hade dock

en given förbättring skett, då akademien beslutat elda upp en av antiksalarna, »såsom för konststudierna särdeles gagnelig». ⁵⁶ Belysnings- och uppvärmningsfrågor spelade överhuvudtaget denna tid en oerhörd roll. När intresset för antikritning på 1830-talet i alldeles oroväckande grad avtog, sökte professorerna uppmuntra eleverna genom att anskaffa en lampa för belysning av gipserna. ⁵⁷ De skickligare eleverna uppmanades därefter att varannan vecka avrita en grupp eller staty belyst därmed, varannan teckna efter modell »på enahanda vanligt sätt eclairerad». Denna förbättring i belysningsförhållandena synes dock ej i högre grad uppmuntrat eleverna till antikstudier vintertid, ty fortfarande sysslade de hellre därmed om somrarna. Den stackars kvinnliga modellen Eva Wallin fick därför känna svår konkurrens med gipsfigurerna sommartiden, och för att inte alldeles sakna existensmöjligheter under den ljusare årstiden fick hon 1840 en förhöjning av sin lön. ⁵⁸ De lärjungar, som arbetade med prisämnen, hade redan tidigare fått begagna de manliga modellerna i de ställningar, som därför erfordrades. Från 1841 utsträcktes denna förmån att gälla även den kvinnliga, som därmed kom i en ekonomiskt bättre situation. ⁵⁹

Inom akademien fingo eleverna endast lära sig teckna. Målning måste de studera på egen hand och detta skedde mest i form av kopiering på Kungliga Museum. ⁶⁰ Det ideliga tecknandet tråkade i längden ut dem, och detta är rätt naturligt. För att råda bot därpå föreslog preses vid en sammankomst i december 1845, att historiemålarna Westin och Krafft skulle tjänstgöra under den ljusare årstiden, »då modellskolans elever lämpligast kunna måla vid dager efter levande modell». ⁶¹

Detta var en god ansats. År 1856 framkastade akademidirektör K. G. Qvarnström i samband med ett genomgripande reformförslag för akademiens undervisning tanken på inrättandet av en särskild skola för landskapsmålning. ⁶² Ekonomiska skäl lågo tyvärr hindrande i vägen. Kraffts avskedsansökan en vecka senare möjliggjorde ett snabbt förverkligande av planen. ⁶³ I maj utsågs J. K. Boklund till vice och vid samma sammanträde till ordinarie professor. ⁶⁴ Han blev den förste läraren i den nya målarskolan. Dess tillkomst stod i närmaste samband med akademi-lärarnas önskan att stoppa de svenska konstnärernas allt allmännare flykt till Düsseldorf. Kraffts avgång från lärar-

stolen vid vår akademi fick, om den också ej var direkt orsak därtill, dock en nästan symbolisk betydelse. En ny dag randades för vår svenska konst.

Den ställning Krafft intog som röstäggande ledamot av akademien skall här beröras. Hans klandrade uppträdande i samband med receptionsstycket torde förklara, att han under de närmaste åren ofta höll sig borta från samman-

komsterna. Först efter Edelcrantz' avgång som preses 1813 synes han åter med större intresse ha nalkats institutionen. Naturligt är, att han efter tillträddandet av professuren tog allt livligare del i ärendenas behandling, och Kraffts namn blev nu ofta synligt i protokollen. Av dessa kunna vi bilda oss ett omdöme om honom som ämbetsman men samtidigt också som människa.

Konstnärens tidigare påpekade intresse för praktiska frågor fick här tillfälle att utlösa sig. Hans konservativa läggning och nästan otroliga envishet torde försvårat samarbetet med kollegerna. Med undantag av Linnell hade han ej någon intimare vän bland dessa.⁶⁵ Under hela sin akademitid bekläddes han ej heller med någon ämbetspost.⁶⁶ Han tycks ha varit en egocentriker, som huvudsakligen gått upp i sina egna och sina närmastes intressen.

Kraffts privatarbete med porträttbeställningar och stora kompositioner tog hans mesta tid i anspråk. Endast några månader av året var han bunden vid akademien och dessemellan disponerade han sin tid efter eget behag. Hans produktion pekar på stor flit, och han unnade sig säkert ej mycken ro. Även i fortsättningen gjorde han stundom resor till olika landsdelar för porträttbeställningar. Endast en enstaka gång torde han därvid varit utanför landets gränser, nämligen 1827, då han gjorde ett kort besök i Norges huvudstad, vartill vi återkomma.

Som en omväxling i vardagslivet betraktade givetvis akademistaten de årliga högtidsdagarna, tidigare i januari eller febru-

Fig. 33. Per Krafft d. y. Abraham Niclas Edelcrantz på dödslägret (kat. 357).

Göteborgs Konstmuseum.

ari månads början, efter 1835 i allmänhet först den 21 mars.⁶⁷ Dessa sammankomster celebrerades oftast av någon kunglig persons närvaro. Under Kraffts studietid hade hertig Fredrik Adolf flera gånger utdelat prisbelöningarna. På 1800-talet återupplivades seden att göra prinsar till akademiens kanslerer. Prins Oscar, som 1814 hälsades av preses Silfverstolpe med en försäkran, att akademien i honom »redan i yngre åren igenkänner en Konstens Älskling, en snilletts och smakernas vän», blev 1818 dess högste styresman.⁶⁸ När kronprins Carl, sedermera Carl XV, som efterträdare till hertigen av Uppland, prins Gustaf, bekläddes med samma uppdrag, kunde akademien för att tala med dåvarande preses M. G. Anckarsvärd i honom hälsa »en konstbroder af naturen rikt begåfvad och redan långt framme på den konstnärliga banan».⁶⁹

Vid solenna tillfällen skrudade sig professorerna i den av Fredrik Westin komponerade uniformen, mörkblå med guldbroderad krage, stor svart hatt och värja vid sidan.⁷⁰ På 1830-talet funno akademilärarna, att de »allt för ofta sammanblandades med Krigs-Kollegiets ämbetsmän» och ville därför ha en uniform som »snarare assimileras med Universiteternas och med den frack som äfven främmande Konst Akademier synts hylla».⁷¹ I denna högviktiga fråga, som livligt debatterades i akademien, synes allmänna önskan varit, att få »en svart dräkt, såsom enklare och i betydlig mån mindre lysande och kostsam».⁷² »Herr Professor Krafft höll före att en svart Rock med Grönt broderi skulle wara wacker.»⁷³ Akademiprofessorerna fingo slutligen år 1836 sin önskan uppfylld, fastän preses Silfverstolpe som genomdrivit den gamla uniformen, nu i förargelsen avgick.⁷⁴

Andra officiella tillfällen, då professorerna fingo taga risken att bli betraktade som herrar från Krigskollegium, voro deltagandet i kröningar, kungliga förmälningar, lyckönskningar,⁷⁵ och övriga yttringar av underdånighet inför tronen.⁷⁶ Kraffts närvaro vid Carl XIV Johans kröning och kronprins Oscars förmälningssakt var motiverad, då han blev dessa festligheters skildrare i färg.⁷⁷ Att han däremot höll sig borta från kronprins Carls bröllop finner kanske sin förklaring i, att den kunglige faderns förmälningstavla då ännu stod osåld hemma på hans ateljé.⁷⁸ Och detta torde ha kommit den sparsamme Kraffts intresse för dylika högtider att svalna. Även andra tillfällen att visa sig

mera offentligt erbjudos, t. ex. genom inbjudningar till årsuppvisningar i Gymnastiska Centralinstitutet eller en fest i Nya Elementarskolan till firande av Carl XIV Johans 25-åriga regeringsjubileum.⁷⁹

Mer än för högtidsfester och uniformsfrågor torde Krafft dock ha intresserat sig för rent praktiska ting, som förelades akademiledamöterna. Detta kom till uttryck ej minst när det gällde byggnaden, det gamla av Gerard Meyer skänkta huset vid Röda Bodarna. Detta hus borde Krafft känt synnerligen väl till, ty där hade han sedan barnaåren gått ut och in. Dess allvarliga förfall torde han alltså sedan långt tillbaka kunnat konstatera. Han fick också anledning därtill i egenskap av hyresgäst. Det var dock varken ateljé eller bostad han där skaffat sig, utan en mindre kroglokal i västra flygeln.⁸⁰ När denna 1816 blivit hyresledig anmälde han sig som spekulant »likväl med tillstånd att rumen få till Näring uthyra». Dittillsvarande »hyresmannen» fick träda tillbaka och vice professorn övertog lokalen mot en årlig hyra av 300 rdr b:co. Ännu 1822 stod Krafft som hyresgäst för lägenheten, medan en bryggeriidkare Schmidt skötte rörelsen.⁸¹ Professorn ingav detta år ett memorial med en drastisk skildring av förfallet inom lokalen.⁸² Att rännstenen utanför densamma var »till största grad felacktig nära Hökare Boden» torde dock varit mest riskabelt för krogkumpanerna.

Det var verkligen ett ovanligt småborgerligt drag, som genomsyrade akademifäderna denna tid. När sålunda reparation skulle ske i professorsnors förfallna krogum och hantverkare ingåvo sina kostnadsförslag, gavs arbetet åt en av akademiens aktade ledamöter och tjänstemän, hovintendenten Gustaf af Sillén.⁸³ En ny uppsatsning av krogen var mot årtiondets slut åter av nöden men professorn hade då intet med lokalen att skaffa, ty krögaren hade själv övertagit kontraktet med akademien.⁸⁴

Meyerska huset hade blivit mäkta skröpligt. En grundlig reparation hade sedan länge varit nödvändig. Först 1841—1847 skedde en om- och tillbyggnad av akademihuset efter Fredrik Bloms ritningar.⁸⁵ Krafft, själv husägare, visade denna fråga ett visst intresse. Det var den ekonomiske mannen, som här sökte få ett ord med i laget. Redan på 1820-talet hade han vid en takreparation ingripit aktivt. Han fann den gången den vidtalade plåtslagar- och målarmästarens förslag för kostsamt och lo-

vade skaffa arbetet utfört till lägre pris.⁸⁶ Detta lyckades också. Målaren Emil Leffler, en frände till honom, ingav ett lägre anbud. Professorn själv ställde borgen för utförandet. Den först anmodade mästaren sänkte dock sitt pris och fick uppdraget.⁸⁷

När Kungl. Maj:t 1838 uttryckte en önskan, att vid ombyggnad husets huvudparti först skulle påbyggas, föreslog däremot Krafft, att man tillsvidare skulle nöja sig med en ändring av västra flygeln.⁸⁸ Detta borde enligt hans mening ske med användande »af stampad kalk-sten och sand», vilket skulle betyda en besparing av 26.000 rdr b:co. Med ett uppskov på 9 år kunde då kapitalet ökas från 34.000 till 50.000 rdr b:co och detta borde räcka, om nu bara flygeln byggdes efter Kraffts förslag, »ty annars så kommer det at gå som med Skeppsholms Kyrkan och Bibliothekshuset i Upsala—Capitalerna blefvo slut och Ups. K. A. i stället att vara oberoende kom i skuld».⁸⁹

För att ekonomiskt stödja det efterlängtrade arbetet med ombyggnaden hade professorerna frivilligt utfäst sig att till förmån för en byggnadsfond avstå från en väntad löneökning.⁹⁰ Detta var ett erkännansvärt drag av god allmänanda, något i stil med tidigare utsträckning av undervisningstiden. När byggnadsfrågan åter var före inkom Krafft med en skrivelse, genomsyrad av missbelåtenhet, och det ligger nära till hands att förklara densamma med kollegernas givmildhet.⁹¹ Ty redan i ingressen framhölls, att han »kunde med ed bekräfta att detta afstående endast beviljades för två, högst tre år och ingalunda under alla byggnadsåren», vilket gjorts gällande.

Krafft uppträdde nu också som den goda tonens väktare. När Axel Nyström hade klandrat Fredrik Bloms förslag, att till akademihusets övre våning förlägga paradrum med antika statyer och låta direktören få den undre som bostad, fick han om sitt yttrande av Krafft veta, att »i stället att det bordt utmärka sig genom moderation, røjde fast mera ett öfverdrifvit klanderbegär, mera passande en Skråmästare som yttrar sig om en medtäflare än den sanna konstnären, som yttrar sig öfver sin Medbroder och en medbroder af erkänd förtjenst».⁹² Nyströms yttrande var enligt Krafft ej blott »i ton och syftning otillbörligt» utan även i sak. Ty för var och en, »som rest i främmande länder», saknas ej vetskap om, »att paradvåningar äfven i slott finnas i andra våningen». Nyström hade själv i Brunkebergs

palats förlagt rum med den för boningsrum ovanliga höjden av sex till sju alnar i tredje och fjärde våningarna. »Jag åberopar likväl icke herr Nyström», fortsatte Krafft, »såsom någon Authoritet: hvad han hittills hos oss presterat berättigar honom visst icke att anses såsom någon Vitruvius eller Palladio.» Då Blom ville ge direktören en ljus och vacker våning, vilket Krafft fann rätt och billigt, önskade Nyström däremot förvisa honom »till den mörka Academie gränden med latrinerne under sig på det att hans luktorgan må så angenämt som möjligt afficieras, serdeles sommartiden då man ej kan ha tillslutne fenster och ro vid sjukdomstillfällen, hvarifrån han lika så litet som andra lärar kunna fritagas». Även andra obehag för direktören från nedersta grannskapet ville Krafft ej fördölja såsom »rättor, hvilka som man vet der gerna trifvas, och af saltpetterutdunstningen får förderfvat silfver, om man har något». Krafft ville slutligen i likhet med Blom ha ett vackert hus och icke »något hvartill Stommens Modell tagits af Enkehuset eller något annat Hospital».

Ännu en gång skulle han uppträda till Bloms försvar. När byggnaden några år senare utsattes för öppen kritik, föreslog Krafft offentliggörandet av byggnadskommitténs protokoll, som »upplyste och beriktigade åtskillige genom illviljande tidningsartiklar utspridda virriga föreställningar om Akademibyggnaden».⁹³

Jag har uppehållit mig vid dessa skärmytslingar inom akademien, då jag anser dem kasta ett blixtljus över de småaktiga förhållanden, som rådde bland konstens fäder vid deras förhandlingar under 1800-talets förra hälft. Krafft träder oss också som människa här närmare inpå livet och visar sig ovedersägligen själv mera som »en Skråmästare» än som »den sanna konstnären».

Icke bara byggnadsfrågor påkallade hans ingripande. Gipserna — grupper, enstaka figurer och huvuden — hörde till tidens viktigaste undervisningsmaterial och detta i allra högsta grad, när det gällde Kraffts lektioner. Att de voro föremål för hans stora omsorg kan man därför förstå. Hans inlägg i en strid, som rörde akademiens gipssamling, blev dock av mera kuriös art. Westin, som nybliven akademidirektör, hade 1828 förargat sig över, att särskilt de större antikerna med åren blivit fläckiga och därigenom mindre lämpliga för studier. Följden var,

att han försöksvis lät en målare vid namn Adler rengöra »Hermafroditen och Centauren».⁹⁴ Detta utfördes med olja och terpentin, varpå en bestrykning skedde med tunn vit färg, försiktigtvis i hans egen närvaro. Saken bragtes på tal i akademien och frågan gällde, om man skulle fortsätta på den inslagna vägen. Professor E. G. Göthe fann därvid, med instämmande av J. G. Sandberg, försöket lyckat och J. A. Gillberg sade sig vid utländska akademier sett gamla gipser på samma sätt renoverade. Men Krafft var upprörd och ville ha saken hänskjuten till kronprinsen som kansler. Han gav sin vana trogen luft åt sina känslor i både muntlig och skriftlig form. För honom gällde det endast att bevara »den yttersta finessen av antikens contourer» och i stället för »att påkläda hvarje figur sin kapprock» genom den föreslagna »hvittrappningen» borde »figurerne upplysas genom nödige insigter till former, clairobscur och my(t)ologie». Kraffts protest hade ringa verkan, ty målaren fick mot 10 rdr för grupp och 6 för enstaka staty fortsätta sitt värv. Direktören lovade dock kasta ett vakande öga på arbetet, och akademiledamöterna förbehöllo sig rätt närvara vid proceduren.

Kraffts oppositionslusta gjorde sig alltid gällande. Verkligt stridshumör utmärkte sålunda hans ingripande i olika angelägenheter följande år.⁹⁵ Han kunde vara elakt insinuant, som när han började sin inlaga mot utsträckt resepension åt skulptören B. E. Fogelberg med förklaring, att han ansåg »det vara allas pligt att ej hölja frågan i mörker, utan sprida alt det ljus, som kan möjligen vinnas», tilläggande: »ehuru sådant kanske ej alltid skett de år jag haft äran vara närvarande i Kongl. Academiens sammankomster». Trots Kraffts försäkran att han var Fogelbergs »säkra och fasta vän», för vilkens utmärkta talang han sade sig hysa den största högaktning, avstyrkte han dennes anhållan. Fogelberg borde enligt hans mening kunna reda sig »utan att längre begagna den fattige nationens medel», vilka i stället kunde komma de mera lovande yngre konstnärerna tillgodo, »som eljest skola gråna under en fåfäng väntan på åtnjutande af en dylik förmån». Här må dock anmärkas, att Fogelberg då redan innehaft stipendiet i nio år, alltså lika länge som på sin tid Krafft. Dennes påfallande intresse för att just ungdomen skulle få komma utrikes visade sig också när det gällde ett ledigt resestipendium. Bland fyra sökande gav han därvid förord åt J. E. Car-

don. Han framhöll dennes geni och landets behov av kopparstickare men framför allt dock hans ungdom, som gjorde honom »mera lämplig för konststudiers idkande i främmande länder, då sinnet ännu med lätthet emottager intrycket af de lärdomar som utgå från den lefvande Mästarens mun och den framfarnes arbeten». Annat vore det med »den i Ålder redan avancerade Konstnären», som blott äger »förstelnade ja rent af förstenade vanor och fördomar, som icke mera kunna utrotas». Krafft kanske tänkte på sig själv! Han visade sig ömmande ej blott för eleverna. När akademiportvakten Fast avlidit och dottern hotades med vräkning, tog Krafft den »värnlösa» flickan i försvar och yrkade för hennes räkning på laga fardag. Ty annars skulle det strida »så väl emot all billighet som emot Lagar och författningar».

Att Krafft var envis har jag tidigare påpekat. När gravören J. Salmson från Paris sökte förlängning på sin resepension, ansåg akademien det bäst att först förhöra sig hos vår därvarande minister greve G. C. F. Löwenhielm om hans person. Ryktet hade nämligen sagt, att Salmson ej helt skött sig till belåtenhet.⁹⁶ Svaret blev till pensionärens favör.⁹⁷ Krafft tog dock ej någon hänsyn därtill, ty han stod fast vid, att Salmson både slösat med »tid och statens penningar», »hvilka efter hvad känt är lätt-sinnigt upoffrats på konster, som kanske bland dess idkare benämnas fria, men åtminstone icke må kunna hänföras till de sköna». Det verkar nästan som om Krafft fått del av L. H. Roos' beskrivning av den omdebatterade konstnären: »Han är den aimablaste Svensk jag råkat på min Resa och tillhör bestämt Classen af hederligt Folk ehuru han är en quicker Satan.»⁹⁸

Vid ett annat tillfälle hade Krafft, av allt att döma utan anledning, fått för sig att en olaglighet begåtts vid en omröstning.⁹⁹ De närvarande sökte tala reson med honom. Ändock »ville Herr Krafft ingalunda medgifva sig hafva orätt» utan fordrade, att hans redan nedskrivna mening skulle bland handlingarna förvaras och »hans påstående gälla för hvad det förmår». Yttrandet finnes alltså i behåll försett med sekreterar Gerss' tillägg: »Hvad skall en efterverld döma om förståndsredigheten hos författaren?»

Detta var kanske ett svar betalt. Ty Krafft hade, när det en gång gällde att förordna major Gerss till lärare även i arkitekturen, avstyrkt detta med den motiveringen, att »Eleverne få icke

se en skymt af deras Perspectiv Lärare, än mindre åhöra någon undervisning af honom». ¹⁰⁰ Säkert är, att Krafft var rätt besvärlig och kitslig vid akademiens sammankomster.

Även som konstdomare möter oss Krafft i akademiens dagböcker. När Nils Jakob Blommér åren 1848 och 1849 hem-sände några målningar, utsatte Krafft dem för en ingående kritik, då han ansåg en sådan till stor nytta för pensionären och »Kongl. Accad. hederligt, att af Henne en riktig Correction lämnas». ¹⁰¹ »Som Jag är upföd i Davids Skola, hvarest talades om Stile, så är min anhollan det K: A: Recommenderar honom Hr Pensionnaren — — — att på allt sätt vinlägga sig, att få stil i sina arbeten, och den finnes i Antiquen vare sig figurer eller draperier, i deras statuer och basreliefs.» I detta uttalande av 1848 vid bedömandet av Blommérs »Ungersvennen och älvorna» gav Krafft i själva verket en syntes av sin konstuppfattning. Han gick också in i en detaljgranskning, varvid han med nöje betraktade framställningen, ty kompositionen var enkel och oklanderlig, men gudinnan stod »som hon fått för mycket i benen» och huvudena voro enligt hans klassicistiska uppfattning för stora, något som för övrigt även Westin var ense med honom om. Kraffts knappa och kärva språk framstod vid detta tillfälle i stark motsättning mot Sandbergs poetiska utgjutelser över den unge konstnärens stämningsfulla måleri.

Något längre fram i tiden hade J. N. Byströms efterlämnade målningssamling erbjudits staten till inlösen. ¹⁰² Vid ärendets behandling i akademien 1852 lämnade Krafft som vanligt en för honom karakteristisk inlaga. ¹⁰³ Han var tydligen ej redo att köpa grisen i säcken utan ville ha konstverken ordentligt utställda, för att »tillse om uppgifterne äro sanna eller ej». Ty på »denna Affaire bör tänkas djupare än att helt lugnt inråda till köp endast af det skäl att samlingen tillhört vår Vän Byström». Tav-lorna blevo tillgängliga och Krafft kommenterade det trettiotal, som han fann bäst. ¹⁰⁴ Ty han ansåg redan från början, att på sin höjd tio procent av de trehundra målningarna borde inköpas. Kort och expressivt har han gjort sina marginalanteckningar. Hans tanke om konstverken var synbarligen ej den bästa. Visserligen förekommer »ett mästerligt arbete» en enstaka gång samt »bra» och »god» bland hans omdömen men även »så där», »för dyr» och »mycket för dyr». En attribution till Velazquez avfärdas

med ett kategoriskt »— osanning —», som det sedan visat sig med rätta. När Kungl. Maj:t avgjorde frågan, skedde detta delvis i enlighet med Kraffts önskningsar, ty trettio tavlor utvaldes, medan fem ropades in på auktion och en skänktes till museet av arvingarna.¹⁰⁵ På detta sätt kunde vårt Nationalmuseum, när dess nybyggnad blev färdig, enligt Krafft »slippa så ryslig mängd som 300 stycken tavlor» — åtminstone ur Byströms samling.

Krafft var, som framgått av de här skildrade episoderna i sina mellanhavanden med akademien, en genomgående praktisk man, även om han i denna egenskap ofta sköt över målet. Teoretiker var han i alla händelser icke och böcker hörde säkerligen ej till hans käraste umgängesvänner.¹⁰⁶ Visserligen omtala akademiprotokollen, att han en gång tillsammans med J. G. Sandberg besökte Kungl. Biblioteket för att på uppdrag ge goda råd, när det gällde inköp av ett kostymverk.¹⁰⁷ Han torde också i samarbete med F. Westin och C. J. Fahlcrantz ha utarbetat en lista på »konstord och tekniska termer» i vad som angick måleri, vilken Svenska Akademien 1846 begärt för sin ordbok.¹⁰⁸ Men när en teoretisk lärobok i teckning cirkulerade bland professorerna för utlåtande, drog sig däremot Krafft, teckningsläraren, undan besväret »i anseende till bristande tid».¹⁰⁹

I akademiens utställningar var Krafft en flitig deltagare. Under studieåren på 1780- och 1790-talen hade han där uppvisat sina förstlingsverk, och som jag redan nämnt exponerade han även under frånvaron utrikes en del hemsända målningar. Åren 1801—1860 förekom Kraffts namn i tjugonio av akademiens expositions-kataloger med sammanlagt över etthundra nummer. Endast C. F. von Breda och J. G. Sandberg torde bland hans samtida proportionsvis ha utställt flera verk.

Under akademihusets ombyggnad hade 1845 års utställning hållits i Arvfurstens palats.¹¹⁰ När arbetet 1847 var avslutat, visste Krafft omedelbart gripa ett lämpligt tillfälle att med en separatutställning inviga den nya lokalen. Såvitt jag funnit var denna också den första i sitt slag inom akademiens murar.¹¹¹ I augusti 1847 ansökte han alltså att få begagna ett eller två därtill lämpliga rum. Hans begäran bifölls och frågan hänsköts till akademiens förvaltningskommitté.¹¹² I en särskild inläga till denna motiverade Krafft närmare sina utställningsplaner.¹¹³ Beställningarna hade vid denna tid börjat upphöra, varför konst-

nären måste arbeta för egen räkning. På ateljén hade därigenom hopats en del dukar och det var dessa han nu ville »utbjuda till Publicum». Den verksamme mannen skulle med denna utställning sätta punkt för sitt egentliga konstnärskap, och det var säkert ej utan en viss bitterhet han deklarerade: »som Jag nu är ganska gamal anser Jag nödigt att sluta». Krafft hade nu också hunnit de 70 åren och hade rätt, kunde man tycka, att låta sina penslar vila.

Kommittén var tillmötesgående.¹¹⁴ Visserligen hade Krafft önskat disponera lokalen trenne månader, december 1847 t. o. m. februari följande år. Men ordnandet av akademiens ordinarie exposition fordrade lokalutrymmet redan i februari, och han fick nöja sig med två månaders disposition därav. Tvenne rum öster om stora högtidssalen i övre våningen med ingång från stora trappan ansågos lagom stora och lättast att undvara. Här fick nu den gamle visa de verk, som dittills stannat inom ateljéns väggar eller blivit osålda. Säkerligen nedlade han stort intresse på sin utställning. Akademisekreteraren skulle skaffa vita kalikåskärmar för fönstren åt söder, och utställaren fick förbinda sig att ej slå några spikar i väggar och golv.

Det var sannerligen ej en av våra dagars retrospektiva utställningar, där en jubilerande eller bortgången konstnärs bästa verk sammanföras. Här gällde det tydligen mera den rent affärsmässiga sidan av saken. Ett lån av redan placerade verk för att berika helhetsbilden var det sålunda ej tal om. Konstnären lät trycka en katalog, som upptog sjutton nummer med noggrant specificerade priser.¹¹⁵ Av denna framgår, att den lilla utställningen i grund och botten dock gav ett tvärsnitt genom hela Kraffts produktion alltifrån utrikesvistelsen. Där fanns alltså ett porträtt av Kraffts »store mästare, Medborgaren David i Paris»; även »Belisarius» stammade från de intressanta studie-åren utomlands. På utställningen kunde man också förvärva originalmålningen till samtliga porträtt Krafft fått utföra av Carl XIII ävensom tvenne porträtt av Carl XIV Johan. Där hängde Oscar I:s förmålningstavla och skissen därtill. Övriga utställningsnummer härrörde från de senare årens produktion, då konstnären förgäves måste avvakta beställningar. Det var nu uteslutande religiösa motiv som intresserade honom, och när han som slutnummer i katalogen upptog en Golgatasen, erbjöd han

sig att, om beställning skedde i ateljén på Blasieholmen, göra repliker därav, fem alnar höga, till 250 rdr. Han hade blivit fabrikör i denna bransch liksom han redan tidigare ansetts vara det inom porträttkonsten. Hans förhoppningar på publikens köplust synas emellertid ha strandat, och flertalet av de utställda målningarna stannade i konstnärens ägo.

Kraffts verksamhet var alltså ohjälpligt i nedan. Hemma på ateljén målade han visserligen ännu, men sysselsatte sig mest med »förbättringar» av sina gamla dukar. Sällan behövde han numera för privatarbeten manker akademiens sammankomster. Åldern lade tydligen sordin på hans oppositionslystnad, men ännu ha protokollen något att meddela i samband med hans namn.

Sålunda skänkte Krafft 1853 sin fars självporträtt till akademien.¹¹⁶ Hans stora skildring av Oscar I:s och Joséphines för målning hade blivit osåld. När akademien 1856 skulle föreslå diverse konstverk till inlösen av staten trodde Krafft, att ett gynnsamt tillfälle var kommet att få tavlan förmånligt placerad.¹¹⁷ Hans ansträngningar misslyckades totalt. Erbjudandet avböjdes nämligen med tolv röster mot två.¹¹⁸ Kort förut hade han dock till akademien lyckats avyttra tjugosex teckningsstudier från Romvistelsen 1802—1803 efter Rafael och Michelangelo.¹¹⁹ För att i detta fall säkerställa sig mot avslag hade han erbjudit sig att i händelse av köpeanbudets antagande till akademien överlämna tvenne böcker innehållande en mängd ritningar från italienska resan »efter Michel Angelo, Rafael och Antiquer»¹²⁰.

Denna gåva kunde också anmälas samma februaridag 1856, då »målarprinsen», kronprins Carl, sedan Krafft inlämnat sin avskedsansökan, tolkade »Akademiens högaktning och erkänsla för det nit och den skicklighet hvarmed Herr Professoren under mer än ett halft århundrade tjenstgjort vid Akademiens undervisningsverk».¹²¹

Efter konstnärens definitiva avsked den 18 april samma år uppstod dock en liten tvist om hans ekonomiska mellanhavande med akademien.¹²² Den åldrige läraren hade tillerkänts sitt professorsarvode som emeritilön, alltså fyrahundra femtio rdr b:co.¹²³ Men Statskontoret hade glömt bort eller däri inberäknat den porträttmålarlön han alltsedan 1812 uppburit och från vilken han »icke heller sökt entledigande». Saken ordnades dock

snarast till konstnärens favör och porträttmålarlönen på trehundra rdr b:co blev alltså ett ej föraktligt tillägg till hans pension.¹²⁴

Ännu den 21 mars 1863 var Krafft närvarande vid en sammankomst i Konstakademien, den 11 december samma år var han död. Liksom han själv lämnat akademien sin fars självporträtt, förärade hans barn och arvingar hans eget till den institution han under långliga tider troget tjänat.¹²⁵

Fig. 54. Per Krafft d. y.
Martina Maria Beata Krafft
(kat. 353).
Fröken Gerda Bendz, Lund.

Professor Nyström har i akademiens berättelse för år 1863 tecknat Krafft d. y:s minnesruna, som föredrogs vid årshögtiden 1864 och här återgives som bilaga. Den andas mera lust att rättvist uppskatta hans förtjänster än några anteckningar om Krafft av samma hand, som bevaras i akademiens arkiv.¹²⁶

De hava verksamt bidragit till att eftervärlden fått en ofta överdrivet osympatisk och förvrängd uppfattning om Kraffts originella person. Efter minnetalet försvann Krafft d. y:s namn för alltid ur akademiens protokoll. Det hade då förekommit i dessa sedan jämnt 80 år tillbaka.

Jag har kanske till synes allt för ingående skildrat konstnärens förhållande till akademien. Men som tidigare sagts ge hans yttranden till protokollen ett gott bidrag vid försöket att lära känna hans personlighet.

Kraffts familjeliv synes ha varit synnerligen lyckligt.¹²⁷ I sin fru hade han funnit en verkligt god och förstående maka, duglig som husmor och intresserad av sin mans konstnärskap. Hon var själv en ganska skicklig kopist, som lämnat efter sig enstaka målningar, som stannat i släktens ägo.¹²⁸ Barnskaran växte hastigt och under loppet av fjorton år, 1809—1823, föddes sju barn, fem döttrar och tvenne söner.¹²⁹ Det äldsta, dottern Maria, rycktes tidigt bort. Hon dog nämligen vid två års ålder 1811, en förlust som lär ha gjort ett sällsynt djupt intryck på fadern. Vid denna tid och möjligen i samband med sorgen över

den lilla flickans bortgång genomgick Krafft en andlig väckelse. Han blev anhängare av den sekteriska rörelse, som utgått från mystikern Anders Collin och dennes förtrogne, Mårten Strandberg. Särskilt stod Krafft i nära förbindelse med den senare, vars drag han återgivit i en av sina bästa porträttmålningar (fig. 35), en innerlig, världsfrånvänd natur, som gick bort redan 1814.¹³⁰ Längre fram slöt han sig till herrnhutarna och gick troget i deras församlingskyrka.¹³¹ Av de övriga barnen nådde alla vuxen ålder. Konstnärsanlagen från farfader och fader synas ej ha gått i arv till någon av dem om också sonen Victor, yngsta barnet, en kortare tid deltog i akademiundervisningen. Han gick emellertid sedermera till sjöss, avancerade och blev småningom sjökapten.¹³²

*Fig. 35. Per Krafft d. y.
Mårten Strandberg (kat. 97).
Postmästare P. J. Krafft, Nynäshamn.*

Kraffts verksamhet som porträttmålare gav honom goda inkomster. Därtill kom lönen från Konstakademien, och ekonomin förbättrades än mer efter överdirektör Tafvelins fränfälle 1819. Efter honom, som genom sin tidigare bortgångna maka var farbror till professorskan Krafft, fick familjen nämligen över 30.000 rdr b:co i arv.¹³³ Krafft såg sig snart om efter ny våning för sig och sin familj. Han köpte 1821 tvenne fastigheter på Blasieholmen, huset Blasieholmstorg 10, där familjen bosatte sig, och tomten Norra Blasieholmshamnen 13, som gick ner till nuvarande Nybroviken och upptogs av ett mindre stenhus. Det var en förnämlig bostad Krafft nu tog i besittning. Åt Blasieholmstorg fanns redan förut en balkong och den nye ägaren lät snart fasaden undergå en genomgripande reparation.¹³⁴ Huset fick därvid en viss empirehållning, som det ännu bevarat. Det synes tämligen anspråkslöst för nutida ögon men måtte på Kraffts tid betraktats som ovanligt ståtligt, ty det har avbildats bland de förnämsta byggnaderna i huvudstaden i ett på 1820-talet ut-

kommet verk över »Stockholm och dess sköna nejder» (fig. 36).¹³⁵ Åt gårdssidan inredde konstnären en ateljé och uppförde där sedermera ett trevåningshus, som ännu står kvar.¹³⁶ I tafvelinska arvet ingick äganderätten till halva egendomen Herrängen i Brännkyrka. Denna överlät

Fig. 36. Krafftska huset, Blasieholmsborg 10, på 1820-talet.

Krafft snart till sin svåger assessor D. Tribler. Till sommarnöje inköpte han 1823 godset Riksten i södra delen av Botkyrka socken.¹³⁷ Gårdens skötsel, vari hans fru synes energiskt ingripit, beredde honom stora förtretligheter och därtill kommo andra ekonomiska obehag under 1820-talet. Det var därför säkerligen utan allt för stor saknad han skildes från egendomen 1828.¹³⁸ Den tid han var Rikstens herre vistades han dock därute om somrarna,¹³⁹ reste ofta dit för att som en verklig lantushållare beställa om sin gård och blandade sig t. o. m. ett

par gånger i den lantliga kommunalpolitiken. Det är tydligt, att han imponerat på deltagarna i sockenstämman. I ett protokoll från en dylik är nämligen professor Kraffts namn utskrivet under det de övriga närvarande avfärdas som »vanliga ledamöter».¹⁴⁰ Men det var icke den enkle lantbon utan den världserfarne professorn från själva huvudstaden, som vid en stämma »saknade på Bordet Protocoller äfvensom Notarie, hvad öfligt vore i Stockholms församlingar».

Som förut påvisats upptog lärarverksamheten blott en undanskymd del av Kraffts verksamhetsfyllda liv. Framför allt var han porträtt- och historiemålaren. Till hans konstnärskap får jag senare återkomma. Det förde honom samman med människor från hela Sverige. Särskilt tycks han ha visat sig uppmärksam mot Göteborgsfamiljerna, för att inom dem få porträttbeställningar. Redan 1808 hade han, som vi sett, varit i Göteborg och 1827 vistades han flera månader i staden vid Göta älv.¹⁴¹ Även Skåne och de skånska slotten ha liksom handelshusen i Gävle haft besök av konstnären.¹⁴²

Kraffts brev ha alltför sparsamt kommit till eftervärlden för att vi skulle kunna i detalj följa hans levnadsbana. En liten samling brev från honom till hans fru från 1827 ger dock en knapphändig upplysning om ett mindre avsnitt ur hans långa arbetsdag.¹⁴³ De antydda motgångarna på 1820-talet hade bragt honom ur jämvikt. För att komma ifrån alla ledsamheter lämnade han kort efter sin 50-års dag hustru och barn, stads- och lantegendomar, Stockholmsklientelet och akademieleverna för en tid åt sitt öde.

Norska »Morgenbladet» för den 28 februari 1827 upptog bland anmälda resande i Kristiania »Professor Kraft, Stockholm, hos høkar John Hansen». Krafft hade nämligen beslutat sig för att söka göra sitt konstnärskap känt även i grannlandet, där konsten ännu var styvmoderligt behandlad. Dess ende porträttmålare av någon betydelse var Jacob Munch, en f. d. officer, som studerat i Köpenhamn och sedan i Paris lärt känna Davids och hans elevers konst.¹⁴⁴ Efter besök i Italien blev Munch, den förste europeiskt skolade norske konstnären, mycket anlitad i sitt hemland. Hans begåvning var dock begränsad, men som skildrare av männen från 1814 bevaras hans minne åt eftervärlden. Om Krafft hade någon beröring med honom under sitt besök i Norge är ej bekant.

Redan ankomstdagens afton kunde vår landsman i brev ge sin fru del av sina första intryck av Kristiania. »Staden är väl anlagd vid en Vik af hafvet — består af Träd, Sten & Korsvärkshus — Intet i den & dem att skåda för den som sett Italien.» Han hade funnit konungen, som uppehöll sig där för stortingets öppnande, »glad och vid god vigör», riksståthållaren däremot uttröttad av för många göromål. Tydligen hade han skyndat till audiens för att genast göra sig påmint. Redan första kvällen var han också inviterad till supé och till professorskan skrev han: »I morgon skall Din Man på Bal, hvad tycker Du derom?»¹⁴⁵

I Kristiania visade det sig dock för dyrt »att afbida det den Norske Nation skulle få smak för de frie Konsterne». Porträtten betalades där ej med mer än 20 rdr norskt mynt. Därför lämnade Krafft snart den norska huvudstaden och begav sig till Göteborg.¹⁴⁶ På vägen dit besökte han Åmål och Vänersborg.¹⁴⁷ I

Göteborg blev det en tid fylld av arbete och nöjen i angenäm förening. »I Gborg kan En Konstnär lefva — Norget, Skåne, Wärmeland och Danmark, gränsa och resa dit, gör att aldrig man tryter Bröd»,¹⁴⁸ alltså en plats, där Krafft borde trivas. Han fann sig synbarligen väl bland göteborgarna, ty han skrev till akademidirektör Grandel, att »Fast Gborg är en handelsstad finnes ändå flere Intressanta Män, hvaribland Biskopen är en bra och kunskapsfylld Man.»¹⁴⁹ I mitten av mars hade han kommit till Göteborg,¹⁵⁰ och en månad senare måste han skaffa sig hjälp i arbetet för att hinna med alla porträttbeställningar. Han var rädd att annars ej bli färdig till jul, om han själv måste »göra Kroppar och Bottnar». Därför skrev han till sin fru och bad henne locka hans lärjunge och medhjälpare artisten A. J. Fägerplan att resa ner till Göteborg.¹⁵¹ Den 28 april 1827 kunde han meddela professorskan: »Det 8:de hufvudet blir slut i dag. 8 Nya Portrait har Jag bestälta», och med tanke på allt detta arbete bad han henne »skynda på Fägerplans hitresa».¹⁵² Innan mitten av maj var denne i Göteborg.¹⁵³ Arbetet gick undan med rask fart.¹⁵⁴ Fru Krafft hölls hela tiden i kontakt med sin mans verksamhet och denne sände henne även en förteckning på sexton utförda porträtt och fyra som voro under arbete.¹⁵⁵ Av de avbildades namn att döma tillhörde de de mest ansedda familjerna i Göteborg. Även de priser konstnären uppburit voro antecknade och därav framgår, att bröstbilder i allmänhet betaltes med 100, kopior eller repliker med 50 och helfigursporträtt med 300 rdr b:co.

Middagar och supéer upptogo all övrig tid och därtill kommo enstaka jaktpartier i stadens omgivningar.¹⁵⁶ »Här i Gborg», skrev han, »skulle man kunna glöma borrt både hustru och Barn — En Bildhugg(are) vid Namn Fahlcrants är här så intagen af Bjudningar att han på 12 månader ej gort det arbete färdigt, som kunnat wara bestält på 12 veckor. Men Gudi lof», tilllade han självbelåtet, »jag har andra tankar innom mig.»¹⁵⁷

I mitten av augusti var Fägerplan färdig att bryta upp från Göteborg och någon vecka senare Krafft själv, som på hemvägen besökte familjen Kjellberg på det vackra Storeberg i Västergötland, där han också utförde några porträtt.¹⁵⁸ Då hade han förtjänat 4,000 rdr b:co och hade beställningar med sig för ytter-

ligare 1,000 rdr b:co, enligt hans egen utsago. arbete för ett helt år framåt. Krafft hade dock ej glömt de sina. I breven skymtar den omtänksamme familjefadern ständigt fram. Han gav professorskan instruktioner angående egendomarnas skötsel, tänkte på barnens studier och hälsa, berättade de nyheter han senast förnummit från olika håll och sysselsatte sig med ekonomiska frågor.¹⁵⁹ Man får över huvud taget intryck av Krafft som en mångsidigt intresserad människa, praktisk, ekonomisk, men icke så litet hypokondrisk. Säkerligen gick han i mångt och mycket sina egna vägar, och hans samtida synas ofta ha haft svårt att kunna förstå sig på honom. Han hade sina egenheter. Särskilt hans sparsamhetsprinciper¹⁶⁰ kunde ibland kanske visa sig alltför rigörösa och motgångarna på 1820-talet torde förklara den »vurmighet» han periodiskt lär ha visat.¹⁶¹

Visserligen hade Krafft betydande inkomster men också en stor familj att försörja. Han skötte själv sina fastigheter på Blasieholmen¹⁶² och tidigare besvärigheter som jordbrukare på Riksten avhöllo honom ej från att snart åter bli lantbrukare. Han inköpte nämligen år 1830 gården Snettringe i Huddinge socken för 6,666 rdr b:co och arrenderade jämväl en del av prästgårdsjorden.¹⁶³ Säkerligen såg han ofta själv till sina domäner och familjen vistades på egendomen om somrarna.¹⁶⁴ På 1840-talet fick sonen Per övertaga jordbruket på arrende¹⁶⁵ och 1850 såldes gården till en hattfabrikör Per Söderström i Stockholm.¹⁶⁶

I familjens sköte trivdes Krafft säkerligen bäst. Här förflöt livet lugnt och stilla i en präktig borgerlig inramning med gammaldags möbler och ljuskronor, där allt andades gedigenhet.¹⁶⁷ Även om tillvaron i vardagslag gick i enkelhetens tecken voro festliga middagar och supéer ej sällsynta och då saknades ingenting.¹⁶⁸ En gäst kunde alltså tala om en »gentil middag smakfullt och läckert serverad»¹⁶⁹ och en annan beskrev Kraffts tillställningar som »de originelaste kalaser som kunna finnas».¹⁷⁰ Hans vinkällare stod högt i anseende hos finsmakarna.¹⁷¹ Han införskrev själv sina viner, var ytterst noggrann med deras försäkring mot sjöröveri och haveriolyckor under transporten och han synes gärna ha hjälpt sina vänner med att skaffa dem önskade vinsorter.¹⁷² I sina brev visade sig Krafft som den verkliga gourmand han i

*Fig. 37. A. J. Fägerplan. Brita
Sophia Krafft, f. Robsahm.
Komminister N. J. Noréus, Botilsäter.*

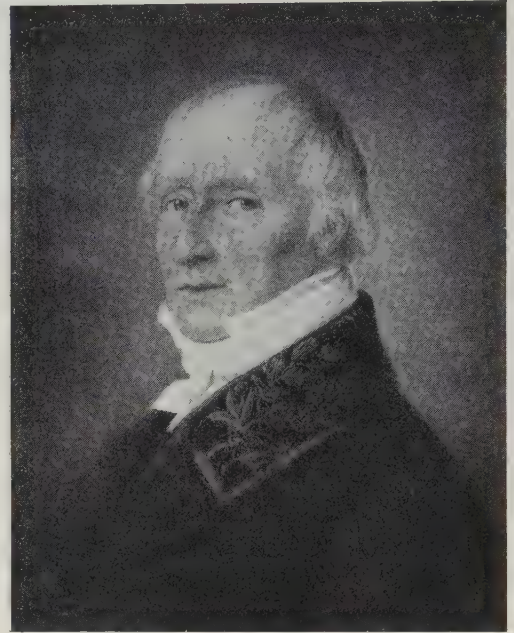

*Fig. 38. A. J. Fägerplan.
Per Krafft d. y.
Komminister N. J. Noreus, Botilsäter.*

själ och hjärta var och tänkte i sina egna njutningar även på sina likasinnade. Till en sådan skrev han från Göteborg 1827: »hvad Kära Bror skulle må väl af så goda färska Ostron och Humer, som nu vankas alla dagar — för här smörger man kråset på Karlavis.»¹⁷³

Till sitt yttre var Krafft en »grann» karl, som framgår av självporträtten från mannaålderns dagar (pl. I). Fritz von Dardel, som 1846 med sin unga brud inflyttade i Kraffts hus, hade där tillfälle att på nära håll studera sin originelle husvärd, »som i sitt sätt och sin klädedräkt sökte efterlikna revolutionens koryféer». Något av fransman från sekelskiftet satt givetvis kvar från studieåren¹⁷⁴ (fig. 41). I sina memoarer har den spirituella hyresgästen skildrat Kraffts »skarpt markerade drag, hans fritt hängande hår, hans i flera varv kring halsen virade halsduk, allt erinrande om konventets män».

I den ännu kvarlevande släkttraditionen framstår Krafft d. y. framför allt som karaktärsmänniskan, vilken byggt upp sitt liv på religionens fasta grund, och den om sina närmaste städse

Krafft Limnell Sevelin

*Fig. 39. En afton på Operakällaren under 1840-talet.
Efter litografi av Ferdinand Tollin.*

ömme husfadern i detta ords fulla och gammaldags betydelse. Därför lever hans minne aktat och ärat bland efterkommande.

I ungdomen skall Krafft ha varit mycket levnadsglad.¹⁷⁵ Även sedan han genom mötet med Mårten Strandberg ställts inför djupare livsfrågor synes hans religiositet dock aldrig ha varit av det strängt pietistiska och glädjefientliga slaget.¹⁷⁶ Han var gärna med i glada lag. Bland stamgäster på Kasten Hof och Operakällaren märktes ofta »vackra Krafften».¹⁷⁷ En litografi av Ferdinand Tollin ger en livlig bild av situationen på sistnämnda källare en afton på 1840-talet (fig. 39.) Krafft är den krokige gubben iförd tulubb, med kalott på det lockiga håret, stora glasögon på den buktiga näsan och långpipa i munnen, som sitter i förgrunden vid sin toddy försjunken i tidningsläsning. Antagligen är det hans tax, som snällt sitter på bakbenen framför honom på golvet. Hans bordsgrannar äro akademikamraten professor Emanuel Limnell, senioren bland dåtida konstnärer, vars stolthet var att ha haft Fahlcrantz till elev, att ha samtalat med Gustaf III och att äga en ovanlig kroppsstyrka, samt skådespelare Sevelin, gammal hyresgäst i Kraffts hus och känd för sin talang i fråga om karaktärsroller.¹⁷⁸ För övrigt vimlar den populära lokalen av idel kända typer ur det stockholmska gatulivet. Ännu i ålderns höst

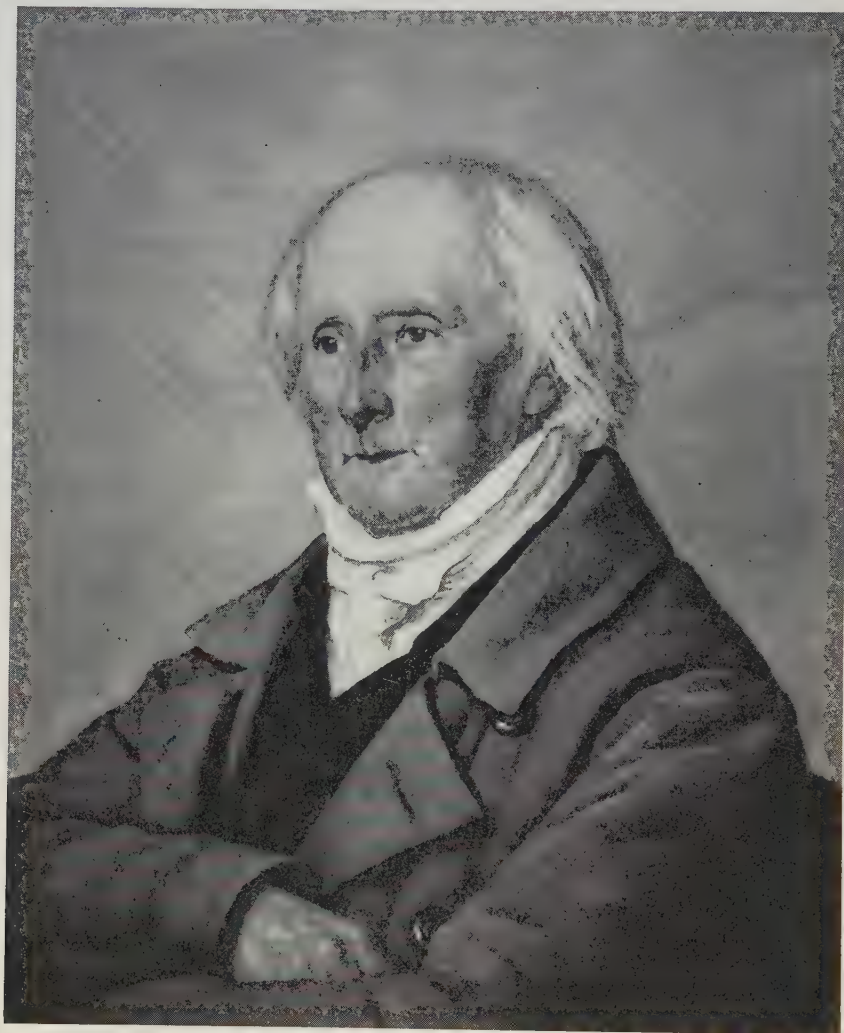

*Fig. 40. K. P. Mazer. Per Krafft d. y.
Fil. d:r Karl Wåhlin, Stockholm.*

skall Krafft på hemväg från kyrkan gärna ha tittat in på en källare för att vid aftontoddyn prata bort en stund med någon gammal vän och bror från yngre och gladare dagar.

Professorskan Krafft rycktes bort av koleran i september 1854 vid närmare 75 års ålder.¹⁷⁹ Änklingen var lämnad tämligen ensam, då barnen voro ute i världen. Han bodde dock kvar i det gamla hemmet och blev alltmer allvarlig och inåtvänd. Som vi sett fingo hans penslar vid denna tid ofta vila och inom några år lämnade han även lärarbefattningen vid aka-

demien.¹⁸⁰ På ett porträtt från denna tid, målat av hans lärjunge Karl Peter Mazer,¹⁸¹ se vi honom som en fridsam åldring, som trots den insjunkna munnen och ansiktets rynkor dock ännu bevarat något av anletsdragens forna ädelhet (fig. 40).

Vid arvskiftet efter maken hade Krafft på sin lott behållit fastigheterna på Blasieholmen,¹⁸² men även på skötseln av dem synes han ha börjat tröttna. Ty 1857 sålde han sjötomten till sin frände Theodor Leffler för 70,000 rdr b.co.¹⁸³ Huset vid Blasieholmstorg åter stannade till efter hans död i familjens ägo.¹⁸⁴

Han hade dock några år kvar av sin långa jordevandring. Ännu 1857 var han med på sonen Victors bröllop i Södertälje,¹⁸⁵ men när hans lärjunge, den älskvärde landskapsmålaren G. W. Palm 1860 bjöd honom på barndop, ansåg han sig med hänsyn till sina 83 år ej böra »emottaga kallelsen till en sådan helig Act».¹⁸⁶

Den 11 december 1863 klockan 8,40 på morgonen fick Krafft sluta sina dagar.¹⁸⁷ Han hade då uppnått en ålder av i det närmaste 87 år. Vid den tiden hade han hunnit bli en åtminstone bland den yngsta generationen tämligen okänd man.¹⁸⁸ Annonser i dagstidningarna förmälde om dödsfallet, men notiserna därom voro efter tidens sed skäligen knapphändiga.¹⁸⁹

Professor Krafft skildrades dock i Nya Dagligt Allehanda som: »En af våra gamla veteraner inom konsten» tillhörande den gamla skolan, vilken »dock snart undanträngdes och fördunklades genom våra nya mästares jättesteg framåt på den svenska konstnärsbanan».¹⁹⁰ Aftonbladet framhöll bland annat hans elevskap hos David.¹⁹¹ Båda dessa tidningar antydde, att han skulle efterlämna en betydlig förmögenhet, enligt Nya Dagligt Allehanda »först grundlagd genom en omfattande verksamhet inom porträttfacket, men sedermera förökt genom fortsatt omtanke och ihärdighet». Detta visar huru Kraffts rykte som burgen man etsat sig in i samtidens medvetande. Hans ekonomiska styrka torde kanske i viss mån ha överskattats. Bouppteckningen uppvisade dock en behållning av omkring 50,000 rdr b.co.¹⁹²

Några dagar efter dödsfallet, den 15 december klockan två på eftermiddagen, vigdes hans stoft, i Jakobs kyrka, till den sista vilan.¹⁹³ Kyrkoherden doktor Lundberg förrättade akten

och gravsättningen skedde omedelbart i familjegraven på Johannes kyrkogård.¹⁹⁴ Samtliga professorer vid Konstakademien och talrika inbjudna hedrade med sin närvaro den gamle professors minne. Inför döden glömdes gammal fiendskap och professor Nyström, Kraffts forne antagonist, bar prestaven.

*Fig. 41. F. von Daröel. Per Krafft d. y. på 1840-talet
(ur konstnärens anteckningar).*

v. Häradshövding Nils von Daröel, Stockholm.

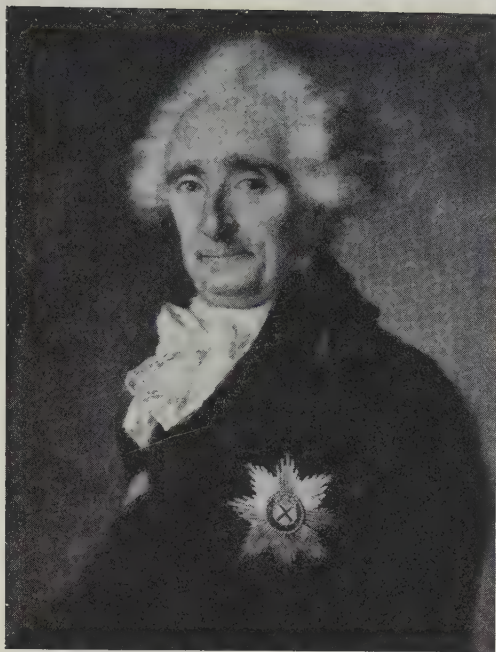

*Fig. 42. Per Krafft d. y. F. E. G. de Saint-Priest (kat. 4).
Nationalmuseum.*

K a p. 4.

KONSTNÄRLIG VERKSAMHET.

I. PORTRÄTTMÅLERI.

STUDIEÅREN I HEMLANDET.

Krafft d. y:s måleri har satt djupare spår i vår konsthistoria än hans lärargärning vid akademien. Faderlös redan vid sexton års ålder började han, som vi sett, vid denna tid upptaga kampen för tillvaron. Tydligen utrustad med en mer än vanlig energi tog han sitt levnadskall redan från första stund på djupaste allvar. Hart när otaliga voro de porträtt och andra målningar Krafft utförde, innan han med sin tidigare omnämnda separatutställning 1847 till följd av ålder och därmed förknippad konstnärlig avmattning själv nödgades nästan helt nedlägga sin pensel.

Vid en granskning av Kraffts samlade produktion skola vi snart finna, huru densamma konstnärligt sett låter indela sig i tvenne perioder, en kortvarig före utresan 1796 och en betyd-

ligt längre, inledd med studierna på Davids ateljé. Den förra sammanföll med hans studietid vid Stockholmsakademien och skänkte, som vi skola se, för en lärjunge i flera fall synnerligen betydande verk. Under det senare tiofaldigt längre tidsavsnittet gjorde han en viktig insats i vårt empiremåleri, men på grund av överproduktion blev med åren kvaliteten ofta lidande på kvantitetens bekostnad.

Kraffts huvudsakliga verksamhet kom att falla inom porträttkonsten, där han ju hade påbrå från fadern att bygga på. För tidens akademiska uppfattning framstod dock ej porträttfacket som det högsta inom konsterna. Främst inom måleriet sattes historiemålningen och det var där monumentalitet man eftertraktade.¹ Nationella svenska konststrävanden hade medvetet riktat sig på att utbilda ett inhemskt monumentalmåleri. Redan vid 1700-talets mitt hade Jonas Hoffman med offentligt understöd studerat detta i Rom och Paris.² Resultatet blev skäligen obetydligt. I Jonas Åkerström såg man senare den verkligt kallade och hans allegoriska samt mytologiska kompositioner blevo allmänt beundrade.³ Också beklagades djupt vid hans tidiga bortgång förlusten av tidens enda stora talang inom facket.

Visserligen målade Niclas Lafrensen d. y. mot 1700-talets slut historietavlor med motiv hämtade ur Sveriges äldre historia, och Per Hilleström utförde talrika genrestycken, i rangordning enligt tidens uppfattning av mindre värde än de förra.⁴ Men alla dessa målningar voro typiska kabinettbilder. Det var fortfarande monumentalt historiemåleri man längtade efter.

Kraffts Parisvistelse inföll under ett viktigt skede i det monumentala måleriets historia.⁵ Det var därför ej förvånansvärt, om vår landsman med särskilt intresse kom att studera Davids och Gros' väldiga dukar samt därav hämta någon lärdom. Men för målaren var i allmänhet brödet för dagen en livssak, och detta gavs i första hand genom porträttbeställningar, vilka skänkte en god inkomst. Kraffts ambition att förtjäna pengar passade heller ej för en historiemålare, som alltid måste riskera att se sina stora dukar oförstådda och därmed oplacerade. Därför blevo hans batalj- och ceremonitavlor samt mot slutet religiösa målningar endast episoder i hans verkamma tillvaro. Hans svårigheter att få flera av dessa sålda uppmuntrade honom sannerligen ej heller till att allt för ofta lämna porträttkonsten åsido.⁶

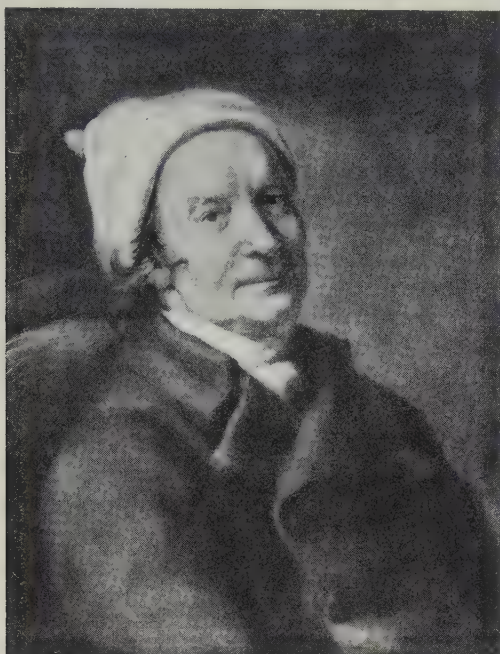

Fig. 43. Per Krafft d. y.
Erik Hallblad (kat. 1).

Professor K. G. Westman, Uppsala.

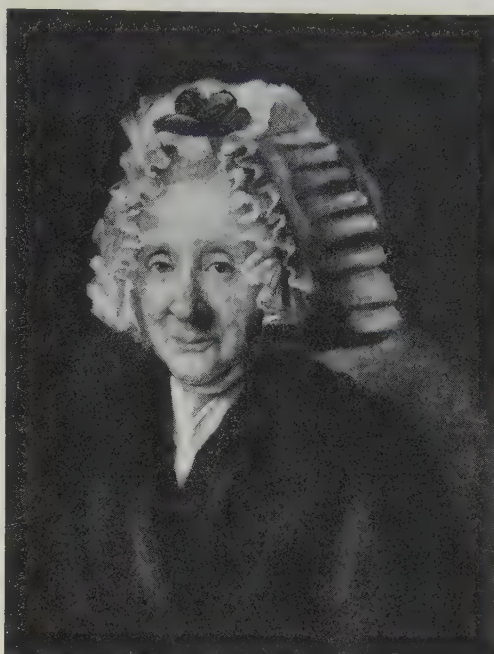

Fig. 44. Per Krafft d. y. Märtha Elisabeth Hallblad, f. Sneckenberg (kat. 2).

Professor K. G. Westman, Uppsala.

De tidigaste av mig kända porträtten av Kraffts pensel torde vara hans framställningar av det åldriga paret Hallblad⁷ (fig. 43 o. 44). Med för en nybörjare ovanlig säkerhet och ej utan en viss egenartad stil har han målat dessa porträtt. De äro båda utförda med bred och ymnig pensel. Bäst synes mig den gamle konservatorn återgiven, där han sitter tryggt bakåtlutad, väl ombonad i sin olivgröna rock. Ögonen plira vänligt mot åskådaren, och anletsdragen äro givna med ofrånkänlig karakteristik. Konstnären har här visat sig äga en fin koloristisk känsla. Ypperligt har han sålunda lyckats nyansera det vita i toppmössan och lindhalsduken, vilka tillsammans omsluta det ännu på ålderdomen livfulla ansiktet.

I makans bild, som är utförd på trä, i detta fall ensam i sitt slag bland alla kända Krafftporträtt, finnes något mera kärvt. Färgen synes ha stelnat till under arbetet och hindrat konstnären att helt följa sina intentioner. Det är den myndiga husmodern, van att regera i sin välrenommerade flickpension, som vi här se framför oss.⁸ Den plisserade, veckrika huvudbonaden omramar ett fylligt ansikte, upplyst av ett vaket ögonpar och

med en mun, som tyder på viljekraft. Det vilar över båda dessa framställningar ett älskvärt småborgerligt drag, som givet visar ett sammanhang med faderns konst. Färggivningen, särskilt när det gäller mannens porträtt, tyder på sinne för koloriten och låter oss ana inflytelser från det gustavianska måleriet, närmast Carl Gustaf Pilos och Per Hörbergs konst men påminner också om Kraffts Rembrandtstudier under akademitiden.

Hallblad levde ännu ett tjugotal år framåt »vid god hälsa, syn, hörsel och sinnesstyrka» samt var en av de första medlemmarna av Brödraförsamlingen, vilken även Krafft senare tillhörde. Hans maka omtalas som en »ganska snäll fru» och båda som hederliga människor.⁹ Säkerligen hörde de till krafftska familjens intimare umgänge, varför det förefaller rätt naturligt, att de voro bland de första, som sutto modell för den unge konststuderanden. Vid denna tid utförde han också ett självporträtt, som lovordades av kritiken, då det utställdes på 1795 års akademiutställning.¹⁰

Länge skulle det ej dröja, innan Krafft fick beställningar även från societeten. Sålunda målade han redan 1795 den rike herren till Östanå, kommerserådet Simon Bernhard Hebbe, Carl Fredrik Fredenheims svärfar (fig. 46). Denna ovala bröstbild av den självmedvetne åldringen torde kunna räknas till ett av Kraffts bästa verk. Den adertonårige ynglingen har här gjort en verklig karaktärsstudie vid återgivandet av storgodsägarens intressanta drag. På ett ypperligt sätt har den unge konstnären, med utnyttjande av känsliga halvtoner, fått fram det karakteristiska i det egenartade, fårade ansiktet med dess insjunkna men fasta mun. De bruna ögonen tala om klokhet, nästan slughet, och den höga pannan markeras av en utsökt återgiven peruk, från vilken puder fallit ner på rockkragen. Den svarta sidenvästen kommer bröstkråsets vita färg att lysa, och den stramt uppbyggda bilden står förnämt till den gulbruna fonden.

Koloristiskt tilltalande är också det något senare utförda porträttet av fru Maria Ulrika Hebbe, född von Bippen (fig. 45). Krafft har målat den försynta damen iförd spetsmössa och »hjärtvärmare», allt i en diskret helton. Den enda färgbrytningen ges av ögonens milda blå och mössans ljusblå bandrosett. Som människoskildring når bilden dock ej upp mot makens genomstuderade porträtt.

Fig. 45. Per Krafft d. y. *Maria Ulrika Hebbe, f. von Bippen* (kat. 7).
Godsägare G. S. Boström, Östanå.

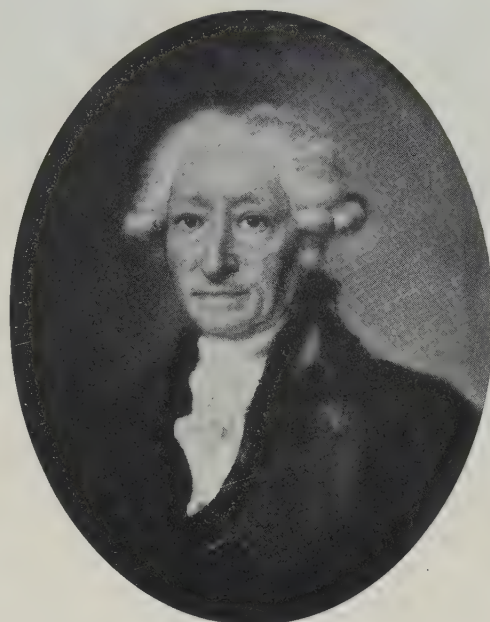

Fig. 46. Per Krafft d. y. *Simon Bernharð Hebbe* (kat. 6).
Godsägare G. S. Boström, Östanå.

Från 1795 stammar den karaktärsfyllda skildringen av den förnämme emigranten chevalier de Saint-Priest, en typisk representant för den galliska rasen¹¹ (fig. 42). Den 60-årige diplomaten vistades i Sverige några år på 1790-talet, upptagen av fåfänga försök att, med Gustaf III:s goda minne, locka Sverige och Ryssland på bourbonernas sida. Unge Krafft har hos sin modell med psykologisk skärpa fått fram en målmedvetenhet, som ej låtit sig knäckas på livets stormiga hav. Den skarpa blicken under de yviga ögonbrynen, örnäsan och det fasta draget kring munnen, allt talar härom. Den tillknäppta svarta fracken med S:t Louisordens röda band i knapphålet, Andreaskorset på bröstet och det delikat återgivna halskråset ge åt den smärta figuren, som är ställd mot en i grått och gulbrunt schatterad fond, en synnerligen nobel prägel. Som en gloria står det vita håret ut kring pannan och skärper intrycket av intensiv och rastlös viljekraft.

Konstnärens porträtt av den unge spanjoren d'Andouaga är förnämt i färg och målat med bred pensel (fig. 47). Det pudrade håret faller ner på ryggen och omkransar den unge världsmannens bleksiktiga, fint skurna ansikte. Frackens röda färg, varunder

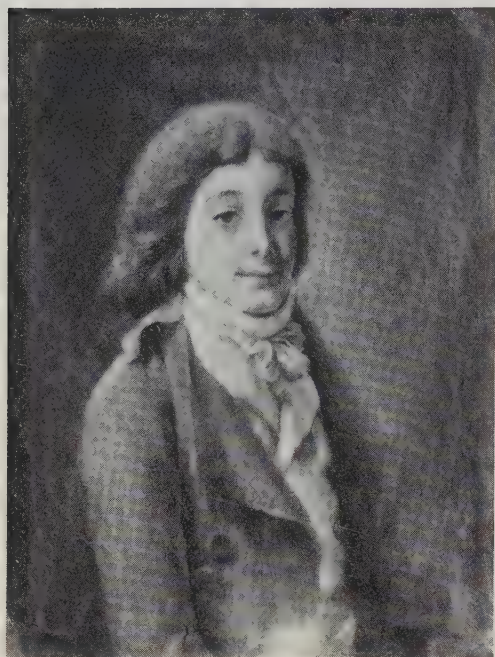

Fig. 47. Per Krafft d. y.
Markis d'Andouaga (kat. 8).

Hovmarskalken greve Adam Lewenhaupt, Sjöholm.

västens vita tittar fram, ger ett friskt inslag åt framställningen. I detta porträtt återfinnes mycket av Krafft d. ä:s formgivning. Dock gör sig en viss svaghet gällande i fråga om teckningen, en brist som även framträder i Hallblads- och Hebbeporträtten.

Kraffts konstnärskap hade fort utvecklats. Redan samma år 1796 utförde han, ännu blott 19-årig, en ståtlig knäbild av Jean Louis Desprez (pl. II). Detta skulle bli hans främsta verk och samtidigt ett av de monumentalaste arbeten, som skapats inom svenskt porträttmåleri. »Konungens förste arkitekt» står här i en öppen loggia och hans imposanta huvud avtecknar sig mot en flammig

himmel, allt tolkat med en bredd och schwung, som åt framställningen ge en verkligt storartad resning. Krafft har här åstadkommit en apoteos över ett sant konstnärstemperament, lika storvulet som fantasirikt. Levertin ansåg också porträtten av S:t Priest och Desprez som »de kanske mest bländande debutarbeten någon svensk artist skapat».¹² Jag ger honom rätt åtminstone i fråga om det sistnämnda. Som karaktärstolkning står, enligt mitt förmenande, Hebbes porträtt framför S:t Priests. Desprezporträttet når ännu högre. Däri har Krafft visat ett fint psykologiskt sinne, parat med känsla för konstnärlig monumentalitet av mer än vanliga mått. Träffande har också en av våra dagars konstkritici dragit fram en parallell mellan Desprez' mäktiga huvud i Kraffts tolkning och Gustaf III:s i Sergels kolossalbyst.¹³

Kraffts ungdomsstil bottnade i den gustavianska konstuppfattningen. Tidigt hängav han sig åt koloristiska problem och visade en bred och kraftfull penselföring. Hans känsla för koloriten tog

Pl. II. Jean Louis Desprez.
Kungl. Akademien för de fria konsterna.

sig huvudsakligen uttryck i sammanhållande diskreta heltoner i grått, gult och brunt, livade av enstaka lokalfärger. Krafft visade sig också som en utpräglad begåvning, varvid hans från början svaga teckning visserligen blev säkrare med år och verk, men där färgsinnet otvetydigt mera framträder. Som förebilder har jag i Hallbladsporträtten påvisat Rembrandts och Pilos måleriska konst. Dessa stå dock till synes tämligen enstaka. Krafft hade synbarligen ungdomens lätthet att upptaga intryck utifrån. Det är också påfallande, huru mycket han i sitt måleri från åren 1795—1796 lärt av Bredas konst, sådan den utformats i England. Visserligen var Breda då ännu kvar i London, men hemsände vid denna tid, som tidigare påpekats, flera porträtt, vilka uppvisades på akademiutställningarna. Kraffts färgsinne torde särskilt ha tilltalats av Bredas finstämda kolorit.

Konstnärens intresse för psykologisk analys var dock kanske det mest påfallande draget i ungdomsverken, främst i bilden av Simon Bernhard Hebbe. Desprezporträttet blev hans livs storverk.

*Fig. 48. Per Krafft d. y.
Jacob Svante Wolter (kat. 11).
Eru E. Eichhorn, Stockholm.*

STUDIEÅREN I UTLANDET

Den unge Kraffts namn hade några år saknats vid akademiutställningarna i Stockholm. Först år 1801 uppvisade han åter som prov på sin konst fyra porträtt och lika många kompositioner, de senare redan omnämnda i samband med hans studier i Paris.¹⁴ För dem, som fem år tidigare beundrat bredden i utförandet av Desprezporträttet med dess flammiga målningssätt, måste Kraffts återframträdande väckt verklig sensation. Här stod man inför

*Fig. 49. Per Krafft d. y.
Eric Noer (kat. 12).*

Professorskan B. Törngren, Stockholm.

en ny stil i dessa fint utpenslade, skarpt tecknade och skulpturalt fasta målningar hållna i en kall, gråblå kolorit. Liksom kompositionerna voro porträtten helt i davidsk anda. Man måste beklaga, att Kraffts självporträtt, som förekom på denna exposition, fått dela samma öde som det av 1795.¹⁵ Ty annars hade en jämförelse mellan de båda målningarna bort vara av stort intresse för bedömandet av den nya anda vari konstnären arbetade, sedan han kommit i verkligt intim kontakt med nyantiken. Tvenne av de fyra utställda porträtten äro mig dock bekanta, bilderna av Wolter och Noer, två svenskfödda män, som Krafft tydligen sammanträffat med i Paris.

Jacob Svante Wolter, en ung i världsstaden anställd affärsman, är återgiven i en bröstbild, enkel och elevmässig i uppställningen (fig. 48).¹⁶ Han har ett präktigt svartbrunt hår samt polisonger, som inrama det karaktärsfulla ansiktet med den markerade näsan och öppna blicken. Skjortkragen faller mjukt kring halsen och rocken har den buteljgröna färg, som vid denna tid var på modet. Över den vänstra ansiktshalvan faller en kraftig slagskugga, som för samtida uppfattning föreföll »alldeles imot sanningen»,¹⁷ ej att undra på i en tid, då man ännu ej helt kommit ifrån det tidigare gustavianska måleriets motvilja mot starka skuggor.

Eric Noer åter var grosshandlare i Bordeaux (fig. 49). Krafft har framställt honom i sittande ställning med kroppen i ren profil i en rumsinteriör med väggar i svalt grått. Genom en fönsteröppning, halvt fördragen, föres blicken ut över ett höstgult slättlandskap. Denna fondanordning ansluter sig till den inom fransk porträttkonst under 1790-talet alltmer van-

liga; jag påminner här endast om Gérards tidigare omtalade knäbild av grevinnan Regnault.¹⁸ Noer är en magerlagd ung man, som nyss passerat de 25 åren. Han äger en utpräglad, sober elegans. Ur det egendomligt formade, snipiga ansiktet blicka de halvt förströdda ögonen mot betraktaren. Det blonda håret är inte längre skylt av någon peruk, blott lätt pudrat med nackhåret samlat till en liten stångpiska. Den blekgula karnationen med en kraftig skugga i rödbrunt gör att den avbildades ansikte fått ett ytterligt tårt utseende. Några skrivutensilier avteckna sig knivskarpt mot en röd duk, som täcker det runda bord, vid vilket modellen slagit sig ned. Detta lilla »stilleben» i förgrunden livar upp den annars nästan monotona bilden, som besjålas av lugn och harmoni.

*Fig. 50. Per Krafft d. y.
Adam Fredrik Netherwood (kat. 16).
Fröken Elisabets Pontén, Oster-Korsberga.*

Den forne officeren vid vår svenska drabantkår, Adam Fredrik Netherwood, även han en utlandssvensk, hade under Napoleon utmärkt sig i flera drabbningar och därför stigit i graderna till fransk brigadgeneral. Som sådan har Krafft avbildat honom i ett helfigursporträtt insatt i ett ökenlandskap med några knektar i bakgrunden och pyramider synliga vid horisonten (fig. 50). Det är en typisk fältherrepose han intagit. Jämfört med Gros' kraftfulla generalsporträtt verkar dock denna bild matt.¹⁹ Tyvärr framträder här konstnärens bristande proportionssinne och anatomiska okunnighet mycket störande. Felplaceringen av högra armen och underkroppens onaturliga längd falla främst i ögonen. Ett vekt drag vilar över det ungdomliga, bleka, alltför glatt modellerade ansiktet. Den vackra uniformen i mörkblått och guld, den skinnkantade dolman samt den höga, svarta skinnmössan med ståndare i trikolorens färger äro minu-

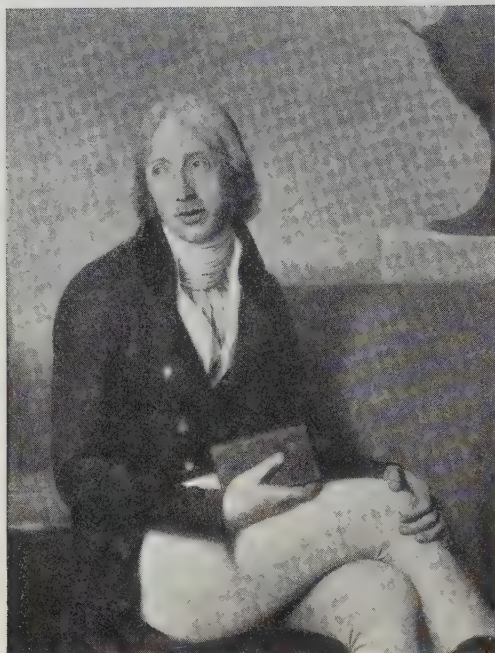

Fig. 51. Per Krafft d. y.
Carl Christian Ehrenhoff (kat. 14).
Greve Gustaf Lagerbjelke, Älvajö.

Fig. 52. J. L. David (1795).
M. Seriziat.
Louvre, Paris.

tiöst utpenslade och teckna sig mot ett grågult landskap, varöver en molnig himmel välver sig. Gruppen i bakgrunden är livfull men saknar ej svaghet i teckningen. I den isigt grå heltonen, utmärkande för målningarna från konstnärens franska tid, har det scharlakansröda väskfodret insatts på ett högst upplivande sätt.

Samma år, 1801, utfördes det för tiden synnerligen karakteristiska porträttet av kaptenen vid Änkedrottningens livregemente Carl Christian Ehrenhoff, vilket i hög grad äger det sentimentala och romantiska drag, som fanns i den franska nyklassicismen (fig. 51).²⁰ Här kommer gärna Prud'hons vekhet i tankarna, och i dennes känslosamma anda sitter den gråtmilde Parissvensken med trånfullhet i blicken sörjande vid sin makas minnesurna. Figuren har fått den s-formiga böjning, som läraren redan 1795 givit Seriziat i dennes bild i Louvren och som återfinnes även i Prud'hons ännu tidigare utförda porträtt av M. de Gassicourt²¹ (fig. 52 o. 16). Ehrenhoff saknar dock den aktivitet och det rent mänskligt vibrerande liv, som strålar ut särskilt ur den davidiska bilden. Seriziat har käckt satt ena handen i sidan och

Pl. III. Fredrik Schulzen.

Göteborgs Konstmuseum.

håller ett ridspö i den andra. Ehrenhoff däremot är av den menlösa sorten, smått koketterande inför staffliet med en bok i ena handen. Silhuettverkan är dock god med kroppen ställd mot en kall blågrå fond. Benen i snäva fodral äro okänsligt målade och högra knäveckets halvcirkel liksom dragen med en passare. Koloriten har nyklassicismens kyla men kan i sin grå helton ej fränkännas en viss förfining.

De nämnda porträtten ge intryck av allvarlig ansträngning från upphovsmannens sida att tränga in i en konstnärlig stil, som dock tydligen var för honom alltför ny och främmande för att han skulle kunna tillämpa den på ett mera personligt vis. Men samma år som föregående bilder utfördes, signerade Krafft ett porträtt av karantänsläkaren på Käsö, Fredric Schulzen, vid tiden för bildens tillkomst tydligen på resa i Frankrike (pl. III). I detta porträtt har konstnären synbarligen lyckats inlägga en viss personlig prägel. Det är en präktig bild, fylld av allvar och manlighet. Kraffts i ungdomsverken visade intresse för människoskildring har här åter kommit till uttryck. I uppställningen står detta mycket nära Noers porträtt, men synes mig överträffa detsamma. Med sin »Hippocrates» framför sig har doktorn just gjort ett uppehåll i studierna och fixerar åskådaren. Det kraftiga huvudet, med markerade drag, är skulpturalt fast format, och Krafft har med säker linjeföring tecknat den strama figuren i den tillknäppta bonjouren. Denna, liksom det vita kring halsen, har återgivits med fin koloristisk känsla, och det är påfallande huru konstnärens sinne för valörer, omvittnat i ungdomsverken, när det förkvävs under nyantikens inverkan dock i det längsta ej förnekar sig i den vanskliga tolkningen av svart och vitt. I Schulzens bild har en djupare och varmare ton kommit in än den vi lärt känna i Kraffts övriga måleri från läroåren hos David. Skolans förkärlek för tegelrött och grönt — jag erinrar blott om färgställningen i mästarens bild av den döende Marat — återfinnes här i borddukens röda och fonddraperiets grå-gröna toner. Schulzens porträtt betecknar höjdpunkten i Kraffts måleri från utrikesvistelsen. Däri se vi mycket av det, som bär upp lärarens porträttkonst: klar komposition, säker teckning, skulptural utformning av figuren och ett visst harmoniskt lugn över hela framställningen. Här har Krafft också synbarligen vetat följa Davids maning till noggrant naturstudium.

*Fig. 53. Per Krafft d. y. Christina Charlotta Cederström, f. Mörner (kat. 36).
Friherre Nils Gyllenkrok, Björnsörp.*

DE FÖRSTA ÅREN EFTER HEMKOMSTEN.

Återkommen från sin utländska studieresa blev Krafft, som tidigare sagts, flitigt anlitad för porträttbeställningar. Vi ha i det föregående lärt känna honom som en konstnär, vilken, vare sig han övervägande gav uttryck åt målerisk eller efter beröring med David plastisk uppfattning, dock alltid ägde en fin och diskret färgskala. Mest använde han gråblå eller gulbruna toner i blonda, tunna färger, som knöto hans konst samman med 1700-talets måleri. I Schulzens bild hade han för en enstaka gång fått in mera av djup i färgen. När Krafft nu åter utställde porträtt, hade han i dessa helt lämnat de ljusa tonerna åsido och hans måleri hade fått empirens hela tyngd. I ett fall fanns dock den forne Krafft inom räckhåll. Personlighetsintresset, som tidigt visade sig i konstnärens människoskildringar, men vilket under Paris-tiden fått träda tillbaka för nya konstnärliga intryck från nyklassicismen, hade med Schulzens trovärdiga bild åter kommit till synes i hans konst. Sistnämnda porträtt anknöt alltså i detta avseende till Kraffts skapelser från ungdomsåren, men gav samtidigt övergången från hans tidigare ljusa måleri till de mörka,

dystra färger, som känneteckna hans verk från tiden närmast efter återkomsten till hemlandet.

Senempirens tunga möbler äro övervägande utförda i mörk mahogny och något av dennas tyngd, om möjligt än djupare i tonen, finna vi i Kraffts porträtt från denna tid. Man vill gärna tro, att det som karakteriserar empiren, den räta linjen och den allvarliga, något tunga och enformiga stilen, också kan hänföras på den då levande generationen. Detta »stelbenta» släkte har blivit ett slagord, som vid närmare bekantskap med de agerande säkerligen skulle visa sig ingalunda svara mot det verkliga förhållandet. Sant kan historien vittna om vårt lands politiska och ekonomiska dekadens vid och efter sekelskiftet. Men den kultur- och personhistoriskt initierade vet, att empirens generation var ett livslustigt och gemytligt släkte. Det förde kanske ej gustavianernas sprirituella språk på läpparna, och umgängesvanorna voro mera rättframma och massiva. Mycket av den franska formen i hovlivet fanns också under Carl Johanstiden, om än i andra, mindre smidiga former än dem vi beundra under 1700-talets senare hälft. Vi befinna oss i ett nytt tidevarv, där borgerskapet fått ett ord med i laget, och därmed framträder vid seklets begynnelse också i konsten en borgerlig sällskapsform.

När Krafft numera gav sina samtida åt eftervärlden, mötte de alltså i en annan gestalt än de människor, som vi lärt känna från det flydda århundradets slut. Krigspresidenten baron Cederströms porträtt av 1806 är ett gott bevis på ovanstående (fig. 54). Det är typiskt för empiren, att den avbildade sitter i profilställning, placerad i en tung mahognystol. Värdighet och tyngd finnes här, men också ett välgörande godmodigt drag, som strålar ut ur modellens rödbrusigt skinande anlete. Vilken skillnad är det ej mellan t. ex. S:t Priest, den europeiske diplomaten, i bilden från 1796 och Cederström i Kraffts nyssnämnda porträtt.

I det förra fanns redan en aning av åtstramning, i det senare är formen helt skulptural. Men livfullheten, det sprudlande intellektet, som gjorde S:t Priest obetingat till ett barn av 1700-talet, synes hos krigspresidenten förbytt i ett resignerat uttryck inför en mera demokratisk tid. Och färggivningen, som i det förra porträttet är ljus och kall, har här efterträts av tyngd och måttnad. Den kyligt grå fondväggen har sålunda nästan dolts av

ett mörkgrönt draperi. Möblerna och golvet bruna och mörkgröna parkett stå pompösa i denna miljö, där generalen synbarligen dock trivs ganska väl. Han själv, i den mörkblå ordensprydda uniformen, kan betraktas som en god representant för sin tid.

Konstnären skulle likväl komma att sätta sina modeller i ännu mörkare omgivning. Detta se vi exempel på i knäbilden av Cederströms maka, Christina Charlotta, född Mörner, en vitter och snillrik dam (fig. 53). Uppställningen är antikiserad, med den avbildade i profilställning, sittande i en pompejansk fåtölj och med en antik byst på postament i fonden. Spetslöjan över det burriga håret, den uringade klänningen och den gröna schalen, allt är karakteristiskt för empirens mode. Utmärkt skildrad är denna andligt rikt utrustade kvinna, målarinna och poet i samma person. Klassiskt reliefartad tecknar sig modellen mot den mörkbruna, nästan svarta bakgrunden mot vilken Minervabysten halvt försvinner på sitt postament, som grevinnan till ära fått den talande inskriften: »Åt henne som gynnar och lifvar konsterna egnat». Krafft torde här haft Gérards bild av Lætitia Bonaparte, Napoleons mor, i minnet (fig. 15).

Mera friskt och ursprungligt uppfattad är bilden av den unge Bror Cederström, krigspresidentens son (fig. 74). Denne blonde unge svensk stod modell för Krafft kort innan han skulle gå ut i fält för att uppfylla amiralen greve Wachtmeisters stränga fordran att först efter deltagande i krig erhålla dotterns hand. Cederström nådde också sitt mål efter fälttåg i Tyskland, Danmark och Norge med blesyrer som minne från Bornhöft. Karnationen står blek mot den mörka bakgrunden och den blå uniformen, på vars återgivande Krafft synbarligen nedlagt allvarligt studium.

De mörka fonder, som utmärkte Kraffts porträtt från denna tid, inneburo ett återupptagande av traditioner från renässansmåleriet som vi t. ex. kunna se i Vasatidens porträttkonst. Detta har blivit ett mycket karakteristiskt drag för Kraffts verk efter hans utländska resa.

Sedan Kraffts konstnärskap åter knutits till hemlandet kunna porträtten av hans hand stundom intressera endast som tidsdokument. Detta är otvivelaktigt fallet med bröstbilden av excellensen greve Hans Henrik von Essens andra maka, Hedvig

Fig. 54. Per Krafft d. y. Bror Cederström (kal. 54).
Kungl. Arméförvaltningen, Stockholm.

Eleonora Charlotta von Krassow, en långväst och högbarmad dam, som med en affekterad gest slött gripit tag i den över huvudet kastade slöjan, en pose, som redan antikens grekinnor älskade (fig. 56). — I allmänhet skola vi dock finna en utpräglad individualiseringsförmåga hos konstnären, alldeles särskilt under de närmaste åren, då han tydligen blev mycket eftersökt som porträttmålare.

Bland klientelet synas de förmögna borgarfamiljerna ha varit i majoritet, medan den högsta societeten oftare vände sig till Breda, vars ställning väl närmast kunde jämföras med Lorens Pasch' i förhållande till den äldre Per Kraffts under den gustavianska

Fig. 55. Per Krafft d. y.
Per Dubb (kat. 65).
Frimurarorden, Göteborg.

Fig. 56. Per Krafft d. y. H. E. C.
von Essen, f. von Krassow (kat. 26).
Friherre Carl von Essen, Säbylund.

tiden. Ej så att förstå, att icke Krafft d. y. också, liksom Breda, fick beställningar inom de högre samhällsklasserna. Tvärtom blev han ofta anlitad i militärkretsar och bland prästerskapet, ja även av kungligheten och hovet. Mer än en lät sig också avmålats av både Breda och Krafft, som visserligen voro konkurren- ter, men säkerligen hade mer än nog att göra för att ej behöva avundas varandra.²²

Krafft var själv borgerligheten personifierad. Hans förut- sättningar att få fram karaktärsdragen hos de myndiga köpmän- nen voro därför stora. Som vi sett, förlade han också gärna sin verksamhet till handelsstäder, och särskilt i Göteborg beva- ras ännu många porträtt av hans pensel. Övertygande verkar på mig en bröstbild av 1808, som återger Per Dubbs allvar- liga drag (fig. 55). Denne var läkare och Sahlgrenska sjuk- husets styresman, men främst lever dock hans minne som tidens mest betydande kommunalman i staden vid Göta älv. Här rörde han sig bland handelsstadens rika kommerseråd och övriga magnater, och något av storborgaren vilar även över läkarens trygga apparition. Som en fetlagd, nästan butter

Fig. 57. Per Krafft d. y. Catharina
Charlotta Posse, f. von Otter (kat. 30).
Greve Pehr Posse, Bergqvara.

Fig. 58. Per Krafft d. y.
Arvid Eric Posse (kat. 29).
Greve Pehr Posse, Bergqvara.

man utan varje tillstymmelse till försköning framträder Dubb i Kraffts porträtt. Hela hans livsgärning bars upp av en sällsynt reda och gedigenhet. »Vasatrissan» i det gröna bandet om halsen, den tidigare och vackrare formen av detta ordens-tecken, visar också den offentliga erkänslan. Den gröna färgklicken skänker ett välgörande avbrott i porträttets allvarsbetoning, uttryckt ej blott i modellens ansiktsmin utan också i den mörka dräkten. Det runda huvudet är utfört utan alltför tunga skuggor, då ljuset faller nästan rakt framifrån, och med för konstnären vid denna tid typisk penselföring och färggivning. Krafft målade nu med tunna färger och utslätade mest möjligt penseldragen. Detta ger ett intryck av glatthet, som här av Dubbs ansikte, bildligt talat, format ett finpolerat klot. För att få fram skuggor använde sig Krafft oftast av ockra och bränd terra, vilka åstadkommo en obehagligt rödbrun helton. Hans karnation kan, som i detta fall, vara av vaxartad blekhet, men kan även drivas upp till en blomstrande rodnad, som är besläktad med den färg som Breda använde från tiden efter sekelskiftet. Samtida kritiker anmärkte också härpå.²³

Den trygghetskänsla, som behärskade Dubbs bild, återfinnes

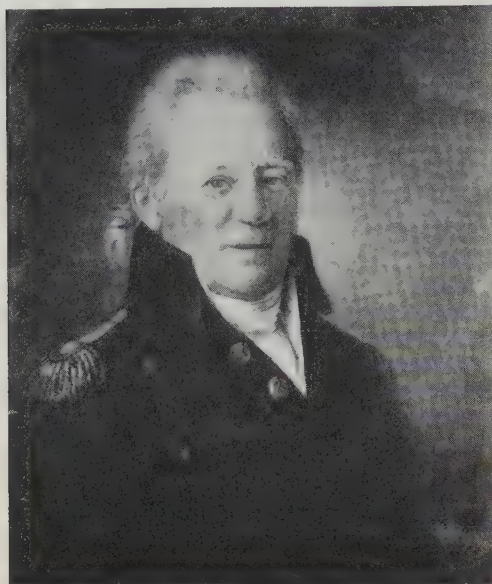

Fig. 59. Per Krafft d. y.
Jacob af Forselles (kat. 40).

Bankdirektör Gustaf af Forselles, Hålsingfors.

Fig. 60. Per Krafft d. y.
Samuel af Forselles (kat. 41).

Bankdirektör Gustaf af Forselles, Hålsingfors.

även i porträtten av köpmännen Peters och Malm, också de göteborgare (kat. 65 o. 82). Ur koloristisk synpunkt verkar det förstnämnda rätt förnämt med ett av lätt pudrat hår och små kanonlockar omkransat gulblekt ansikte. Crémefärgen i kragen, skjortan och västen är delikat återgiven och står känsligt mot den djupgröna fracken, som omsluter den axelbreda figuren.

Porträtt, vilka som dessa återgiva präktiga borgartyper, visa bäst det avgrundsdyb, som skiljer 1700- och 1800-talen åt. Älskvärt leende mötte oss det förras kavaljerer, bistert hopknutna verka mången gång männen från det nya seklets begynnelse. Det fanns mera av sann och sprudlande livslust i det förra; allvarliga miner och monotona, tunga färger kommo med det senare.

Bland Kraffts ämbetsmannaporträtt möter oss i bröstbilden av Arvid Eric Posse, Göta hovrätts president, en verkligt älskvärd äldre kavaljer (fig. 58). Den höga ansiktsfärgen, skvallrande om goda middagar, torde dock till stor del få skyllas på målningens röda bottenfärg, vilken med åren slagit igenom och förvandlat den svarta dräkten till violett. — Porträtten av tvenne

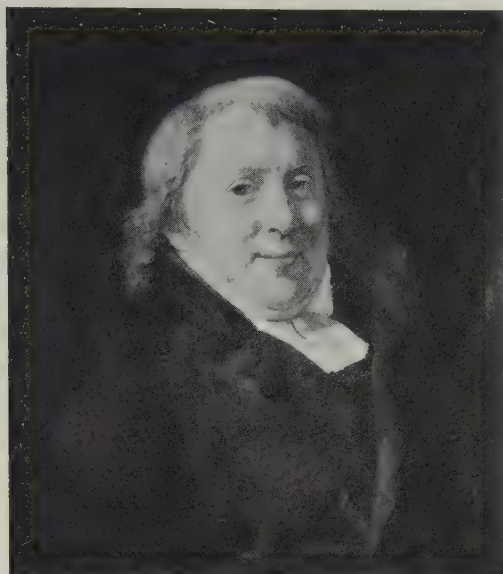

Fig. 61. Per Krafft d. y.
Carl Olof Kihlstedt (kat. 53).
Överstelöjtnant Edmund Kihlstedt, Stockholm.

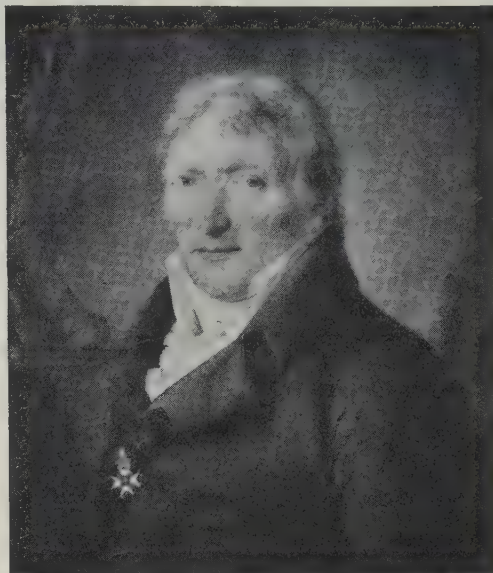

Fig. 62. Per Krafft d. y.
Per von Afzelius (kat. 68).
Uppsala Universitet.

bröder af Forselles, krigsrådet Jacob och landshövdingen Samuel, stamma även från denna tid (fig. 59 o. 60). I Kraffts framställningar synas de båda som goda exponenter för det svenska Finland.

Uppsala universitets samling innesluter några utmärkta porträtt av lärda män, utförda av Krafft dessa år. Där finnes sålunda en spirituellt bild av hans vän François de la Bourdonnière, den franske språkmästaren vid vårt uppsvenska universitet (fig. 28).²⁴ Det är en intressant framställning av en åldring. Den matta blicken i hans sydländskt bruna ögon och hans insjunkna mun förmå ej dölja det ännu oförbränneliga humöret. Dekorativt har den vita västkragen slagits upp bakom det magra ansiktet och fransmannen höjer leende sin blick, som hade han just kastat fram ett »bon mot». Karnationen är sällsynt blek med glanser i crème, nästan vitt, och anletsdragen äro försiktigt utslätade. Fonden är här ännu grå ända till oliv och mörkbrun.

Fängslande är porträttet av Carl Peter Thunberg, denne »Japans Linné», som trots åldern ännu bibehållit sin spänstighet (fig. 29).²⁵ De energiskt korslagda armarna bidraga också till intryck av magasinerad kraft. Ansiktet och händerna äro

ypperligt återgivna. Huvudets modellering är kraftig med en högvälvd panna, ett stramt drag kring den tandlösa munnen och de markerat insjunkna kinderna med utstående knotor. Det hela är inramat i ett yvigt locksvall. Krafft har tydligen nedlagt stor omsorg i detta porträtt. Anspråkslös, trots stora förtjänster, enkel och rättfram, möter oss Thunberg i denna bild, möjligen med ett uttryck av: »vad skall det här tjäna till?». Dansken Molbech, som vid sitt Uppsalabesök särskilt fäste sig vid porträttet av »den gode jaevne og ærlige Thunberg» i medicinska fakultetens sal, skildrar honom personligen också som pratsam och livlig samt berömmar hans »fyrige Aand og Iver for det Gode, hans ædle, blide Humanitet».²⁶ Det är något av detta Krafft lyckats ge uttryck åt.

Mera robust i sin fulla mannakraft visar sig von Afzelius i en samtidig bild (fig. 62). Om Thunbergs porträtt ger ett intryck av annalkande aftonfrid finns i det av hans yngre kollega något av dagens jäkt och ävlan. Pehr von Afzelius var också en man med tusen järn i elden, duglig och mångbetrodd. Därför har han kanske ej tagit toalettbestyren allt för noga. Ett ovårdat hår, med stänk av grått, omkransar det grovskurna ansiktet. Blicken har något av misstänksamhet i sig, och ett målmedvetet drag vilar över munnen. Fadermördarens, den vita västens och den mörkgröna frackens väldiga kragar kappas om att nå örsnibbarna och trängas med lindhalsduken kring den korta halsen. I knapphållet dinglar, som på Guds försyn, nordstjärnan i sitt svarta band. Till och med böckerna sakna disciplin, där de ligga eller luta sig i sin hylla framför en gråvit fondvägg. Stel och stram står endast en kolonn, en accessoir, som nu ofta skymtar fram i Kraffts porträtt. Konstnären har i denna liksom i Thunbergs bild lättat på sina tidigare, alltför mörka fondtoner och håller sig nu en tid framåt mest till bakgrunder schatterade i grå och brungula nyanser. Afzelius hade deltagit i finska kriget och skötte som livmedikus hos Carl Johan sjukhusfrågan under dennes norska fälttåg, ett uppdrag inför vilket Clas Livijn bedyrar, att »lyckligare val lär väl svårigen kunna träffas».²⁷ Vid tiden för porträttets tillkomst var han dock främst den av lärjungarna avgudade läraren och vännen. En kraftnatur och en dugande karl är också det huvudintryck, som bilden ger.

Fig. 63. Per Krafft d. y.
Elias Norlin (kat. 42).
Kapten O. R. E. Norlin, Ekojå.

Fig. 64. Per Krafft d. y. Brita
Catharina Norlin, f. von Oclawitz (kat. 43).
Kapten O. R. E. Norlin, Ekojå.

Även från officersfamiljer har Krafft, som jag redan framhållit, denna tid fått beställningar. Utom förut omtalade bilder av trenne Cederströmar vill jag här särskilt nämna porträttet av kaptenen vid upplänningarna Elias Norlin (fig. 63). Det ger oss något av det bästa hos den gamla svenska knekttypen. Öppen och redbar möter oss kaptenen med sitt kraftigt skurna i tjänsten väderbitna ansikte, omramat av en kalott, som sluter tätt kring pannan. Blicken är klar och vänlig, men draget kring munnen talar om viljekraft, när så behövs. Som värdig pendant framträder hans fru i en bröstbild från samma tid (fig. 64). Hon är mera soldathustrun och den ordnande handen i hemmets värld än den nöjeslystna och insmickrande societetsdamen. Rak i ryggen, med högburet huvud och öppen blick, har hon ställt sig framför konstnärens staffli. En tyllslöja faller dekorativt från det brunlockiga håret, den höga barmen tecknar sin profil mot bakgrundens grågula toner och en mossgrön schal sluter sig kring axlar och midja. De båda Norlinporträtten tala ett klart och lättförståeligt språk. De ge i sin strama resning utan alla krumbukter ett intryck av gammaldags heder och tro, sådan man

gärna tänker sig dessa egenskaper avspeglas hos en landsorts-officer och hans maka för över ett århundrade tillbaka.

Omkring år 1809 målade Krafft flera större och mindre porträtt av generalen greve Carl Johan Adlercreutz (fig. 65). De äro alla, även de små skisserna, av ståtlig verkan. Ett kraftigt mejslat ansikte under den väldiga Napoleons hatten låter oss i dessa bilder, som dedikationen på en av dem tolkar:

»Återse de ljusa dragen
Stämpel utaf ädelt och af stort
Samma lugn som i de glada lagen
Ägde han vid Revolax och Leipzigs port.»

I Gustaf Stanislaus von Engeströms porträtt har Krafft återgivit en representant för ett yngre släkte (fig. 67). Från mödernet hade han polskt blod i ådrorna. I egenskap av von Blüchers adjutant fick han senare efter slaget vid Leipzig meddela segern i Stockholm. En omisskännlig självsäkerhet vilar redan över gosse-dragen, och visste vi ej, att tapperhetsmedaljen på bröstet först senare förvärvades och då ditmålades, skulle vi tro, att stolt-hetskänslan hänförde sig till denna gyllene utmärkelse. Den unge krigaren, med rufsigt hår och klar blick i de stora ögon-globerna, är iförd Livregementets till häst dekorativa blå och vita uniform med en hög ståndkrage, som håller det ovala huvu-det liksom i ett skruvstäd. Här har Krafft, som i Desprezpor-trättet från ungdomsåren, åter ställt modellen mot en flammig himmel, i båda fallen säkerligen påverkad av Breda.

I fråga om prästporträtt måste jag tyvärr konstatera, att Krafft allt för ofta synes gått något lättvindigt tillväga. Han var ej ensam härom, ty Breda och andra samtida målare ha i återgi-vandet av det andra ståndets representanter ej sällan tagit mycket lätt på karakteristiken. Lyckliga undantag finnas dock för Kraffts del. Bilden av Strängnäsbispen Johan Adam Tingstadius är ett sådant (kat. 55).²⁸ Själva modellen, en frodig prelat, gemytlig och till synes allt annat än kostföraktare, bär ännu 1807 en vit-pudrad peruk med välformade kanonlockar. Ansiktet, med en för-svarlig dubbelhaka, som skjuter fram över hals och prästkrage,

*Fig. 65. Per Krafft d. y. Carl Johan Adlercreutz (kat. 84).
Amiralen greve C. A. Ehrensvärd, Stockholm.*

sväller av ohämmad livslust, och näsan har fått sin beskärda del av Kraffts röda färg. De små ögonen glittra av belåtenhet, där de skymta fram mellan påsiga ögonlock och rödbrusiga kindvalkar. Tingstadius har, i Kraffts framställning, blivit en god representant för det myndiga och mänskligt levnadsglada hos Tegnér's samtida bland det högre prästerskapet.

Som på kornet har konstnären ibland träffat den nationella typen. På ett glänsande sätt har han sålunda återgivit den svenske, godmodigt fryntlige prästmannen i en bild av den då knappt fyrtioårige Carl Olof Kihlstedt (fig. 61). Det är den populäre Stockholmsprästen, predikanten vid Kungl. Djurgårdens Hålsobrunn och pastorn vid Svea artilleri, som inom ett år bokstavligen skulle stupa på sin post. Han drabbades nämligen av slag på predikstolen i Hedvig Eleonora kyrka.

Konstnärens psykologiska intresse kommer alldeles särskilt till sin rätt i porträttet av Mårten Strandberg (fig. 35). Den enkle folkskolläraren från Finland hade, som jag i annat sammanhang haft anledning påpeka, i Stockholm dragits till sekteristen Anders Collins krets.²⁹ Världsfrånvänd vandrade han här bland människorna, delande med sig av det ljus som han fått skönja från ovan. Hertig Carl och Reuterholm fingo höra om Collins och hans anhängares verksamhet. De trodde, att dessa kunde bli till hjälp i deras spiritistiska experiment och andeuppenbarelser. För att göra dem »hoffähiga» utnämnde hertigen Collin till hovbibliotekarie och Mårten Strandberg till hovkontrollör. Snart nog befanns dock bådas mysticism bottna i en sann religiositet, som fordrade hjärtats botfärdighet och bättring som villkor för den andliga förkunnelsen, något som säkerligen ej passade hertigens och hans förtroignes mera ytliga åskådningssätt. Collin och Strandberg försvunno från hovet. Den senare, som lär ha lämnat Stockholm och bosatt sig på landsbygden, dog år 1814. I huvudstaden hade Krafft, som jag redan nämnt, förts i hans väg, och den religiöse mannen utövade starkt inflytande på konstnären.

I Kraffts porträtt av den fromme Mårten Strandberg se vi denne sitta något framåtlutad på en stol med de fast tecknade, hopknäppta händerna tryggt vilande på dess karm. Hans huvud fångar allt intresse. På ett övertygande sätt har konstnären skildrat den världsfrämmande »läsaren», som helt och med glö-

*Pl. IV. Eva Lovisa Wester, f. Holmstedt.
Kapten E. Grafström, Stockholm.*

Fig. 66. Per Krafft d. y. Eva Albertina Bergström, f. Bergström (kat. 50).
Kamrer Erhard Fries, Norrköping.

Fig. 67. Per Krafft d. y. Gustaf Stanislaus von Engeström (kat. 59).
Greve Stanislaus von Engeström, Gökabo.

dande övertygelse gått upp i sin kristna tro. Strandberg synes här nästan ha kommit över det sökande stadiet. Dagar och nätter av ångestfylld bön och grubbleri ha satt sina spår i det synbarligen en gång vackra ansiktet. Ännu på gamla dagar finnes något av trosvisshet i den skumma blicken, vilken liksom söker sig bort, fjärran från denna syndiga värld. Dräktens och fondens färger äro grumligt gröna och bruna och ansiktet är vaxgult, vilket allt skänker en viss prägel av mystik åt själva bilden. Strandbergs porträtt är ett det bästa prov på konstnärens medfödda förmåga av inträngande människoskildring.

Kraffts syster Wilhelmina, vilken vi tidigare lärt känna i faderns dubbelporträtt av sina barn som en sympatisk, kanske något lillgammal varelse, har även setat modell för sin bror (fig. 27). Av det barnsliga allvaret i det förra finns ej mycket kvar i dennes bild. Vi se tvärtom en skälmsk kvinna med synbarligen frisk aptit på livet. Porträttet hör till Kraffts bästa från denna tid. Själva ställningen, kroppen bortåtvänd och ansiktet vridet mot åskådaren, är otvungen, ja, verkar nästan vårdslös i empires vanliga regelbundenhet. Till och med hårknuten har fått en artistisk anstrykning, där den vajar över åt ena

sidan. Utmärkt har konstnären skildrat systemns ungdomliga drag. Hennes man, professor Olof Noréus, har i ett profilporträtt gjorts till inkarnationen av den nordiska manstypen, askblond, blåögd och med fraicht skär ansiktshy (fig. 26).

Kraffts robusta läggning gjorde honom i allmänhet mindre ägnad att återge kvinnlig charme. Damerna verka i hans framställningar gärna manhaftiga. Mjukhet och grace saknas alltså, men i gengäld visa hans kvinnobilder ett oftast sunt, äktsvenskt inslag av god verkan. Detta ha vi redan kunnat konstatera i t. ex. bilden av den rakryggade kaptenskan Norlin. Okonstlat naiv och lantligt oskuldsfull visar sig Eva Albertina Bergström, ett typiskt barn av tiden, i ett av konstnärens porträtt (fig. 66). I denna bild framträder tydligt, huru svårt Krafft haft att på ett naturligt sätt återge hår, i synnerhet i kvinnliga porträtt. Detta blir nämligen oftast hårt och strävt.

Kraffts försök att få fram mera ledighet i kompositionen, som vi sett prov på t. ex. i bilden av Mårten Strandberg, tog sig oftast uttryck i hans dampporträtt. Detta är fallet i framställningen av brukspatron Arvid Westers fru (pl. IV), vilkens huvud och kropp fått kontrastställning. Det goda hjälpmedel, som den avbildades händer bruka skänka åt karakteristiken, har Krafft i allmänhet sökt undgå. Detta har också lyckats, då han för det mesta målat bröstbilder. Också är det påtagligt, vilken möda konstnären haft, när han någon gång varit tvingad att måla en hand. I Desprez' bild sakna händerna sålunda den energi, som motsvarar framställningens raska intensitet; men de störa dock ej helhetsverkan. Mindre lyckad är högra handen placerad och återgiven i grevinnan Cederströms porträtt, och mannens händer äro okänsligt målade (fig. 53 o. 54). I Strandbergs porträtt har Krafft däremot lyckats bättre, ty de hopknäppta händerna förstärka här intrycket av den avbildades evighetstro (fig. 35). I sina dampporträtt har konstnären stundom utnyttjat schalarna för att kringgå svårigheten. Detta har delvis skett i nyssnämnda porträtt av fru Wester, som placerats mot en neutralt grå till gulbrun fondvägg. I några andra porträtt med liknande uppställning ha modellerna satts in i ett parklandskap, vilket t. ex. skett i bilderna av fröknarna Lamm och Halldin (fig. 68). Här göra dock fonderna på åskådaren mera intryck av vävda tapeter än av levande natur och

Pl. I". Henry Noer.
Professoorskan Törngren, f. Noer, Stockholm.

den perspektivistiska inställningen är föga lyckad. Mera naturlighet i uppställningen har Krafft uppnått i en bild av grevinnan Sandels, som placerats på en balkong med armarna vilande på dess barriär (kat. 180).

Ett porträtt i en ovanligt ljus färgskala synes helt ensamstående i hans produktion från dessa år. Det föreställer en av huvudstadens unga dandies, Henry Noer (pl. V). Han var son till den av Bellman besjungne grosshandlaren Noer och bror till den affärsman, som satt modell för konstnären under dennes vistelse i Paris. Vi se här den vittbereste och välsituerade unge mannen på väg till morgonritten, klädd efter sista modet. I sin sobra kolorit, svart och grå, är målningen synnerligen förnäm och tidstypisk.

Krafft d. ä. visade, som tidigare påpekats, en lycklig förmåga när det gällde barnporträtt. Detta framträdde kanske bäst i bilderna av hans egna ungdomar. Sonen däremot har sällan återgivit sin samtids unga telningar. Helt enstaka bland hans talrika porträtt förekommer nämligen en knäbild av Carolina Mandorff (fig. 69.) Den lilla blondinen i vit empireklänning synes här intresserat följa målarens arbete på duken. En bilbouquet, som hon håller i handen, är kanske belöningen för stillasittandet. Hennes min är lillgammal, och barnslig charme spana vi förgäves efter.

En mera ovanlig men i sitt slag gripande skildring är Kraffts porträtt av grevinnan Lovisa Christina Oxenstierna, född Wachschlager, skalden Johan Gabriels maka. Tvenne timmar efter hennes död år 1809 målade konstnären en bröstbild av den bortgångna (kat. 90). Martin Lamm har i sin skildring av Oxenstierna omtalat dennes grevinna som en, av breven att döma, »stilla och vemodig drömmerska».³⁰ Hon hade ej gått fri

Fig. 68. Per Krafft d. y. *Margareta Charlotta Ström*, f. Halldin (kat. 60).
Eru Carola Ström, Stockholm.

Fig. 69. Per Krafft d. y. Carolina Wester, f. Mandorff (kat. 52).
Majoren greve Otto Hamilton, Linköping.

från lidanden, och i årtal hade hon varit fjättrad vid sjukbädden. När hon nu var borta önskade mannen denna bild som minne.

Följande år utförde Krafft ytterligare ett porträtt av henne, nu i kroppsstorlek, varvid han sökte åt anletsdragen förläna mera intryck av sömn än död (fig. 70). Det är en ren empirekomposition. Kroppen ligger utsträckt på empiresängen, täckt av en blågrön schal. Vid fotändan står en kandelaber, tyngre än den vi se i Davids bild av M:me Récamier. I bakgrunden är spänt ett rödbrunt draperi och i en väggisch ovan huvudgärden står en liten statyett. I denna strama omgivning verkar framställningen av den unga kvinnokroppen ytterst realistisk.

Det stora porträttet vann både klander och gillande när det utställdes i huvudstaden.³¹ Ämnet hörde ej till de alldagliga. Men för den överlevande maken blev bilden en kär påminnelse om den älskade avlidna. Den hängde intill hans egen bortgång över hans säng, »det sista föremål som skulle möta hans öga, då han om aftnarna släckte lampan».

Kraffts verksamhet sträckte sig, som vi här sett, till vitt skilda samhällslager. Ej lång tid efter sin återkomst från utlandsvistelsen utförde han även några kungliga porträtt. På akademiutställningen 1808 förekom sålunda en bild av hertig Carl av Södermanland, vars egentlige målare Krafft blev (kat. 56). På konstnärens utställning år 1847 fanns, som tidigare påpekats, bland annat en originalmålning till alla de porträtt, som han fått utföra av hertigen, sedermera konungen. Möjligt är, att bilden var identisk med det 1808 på akademien utställda porträttet. Samtliga Kraffts porträtt av hertigen-konungen torde

Fig. 70. Per Krafft d. y. Lovisa Christina Oxenstierna, f. Wachschrager (kat. 89).
Grevinnan S. Oxenstierna, Wärnberg.

återgå på den nu försvunna originalmålningen. Krafft har i sina framställningar av Carl XIII tydligen ej gjort något för att försköna den åldriga modellen. Huvudet är skarpt tecknat och hårt modellerat. Den bleka hyn med rostbrunt i skuggorna sluter sig tätt om kraniet, och särskilt käkpartiet med den infallna munnen och framskjutande hakan har fått en karakteristisk utformning. Bland Kraffts midjebilder av Carl XIII är en från år 1815 särskilt väl utarbetad och återger modellen i generalsuniform med ordnar, bland vilka hans eget röda kors lyser upp den mörka uniformen (fig. 72).

En ödets nyck gjorde att Krafft samma år, 1809, signerade porträtt av såväl Gustaf IV Adolf som kronprins Carl August, båda i starkt heroiska ställningar (fig. 71 o. 73). Ingendera av dem torde väl stått modell för dessa bilder. Det förra återger den olycklige Vasaättlingen, då han drar sin sabel ur baljan.

Krafft lär ha utfört en nu försvunnen skildring av konungens arrestering.³² Kanske man i nyssnämnda bild kan se en studie till historiemålningen. Konungen skulle sålunda här tänkas gripa till värjan för att försvara sig mot de sammansvurna. Han står med högburet huvud, håret trotsigt bakåtstruket och med nervös oro i de klarblå ögonen. Målningen är utförd i tunna, kalla färger med ett välgörande grått skimmer över den stramt arkitektoniska fondväggen. Som en enstöring, övergiven av sitt folk i en tid av olyckor över landet, en gång kringjublad, nu förskjuten och impopulär, sådan har Krafft framställt Gustaf IV Adolf.

Carl August åter är i konstnärens midjebild en sympatisk, trygg uppenbarelse, vars profilställning låter den klumpiga örn-näsan än mer träda fram. Godheten lyser ur den klara, något uppåtriktade blicken, när han med kraftigt grepp trycker sin värja mot bröstet, som vore han beredd att svära trohetseden. Porträttet måste ha utförts före hertigens hitkomst, som skedde först i januari 1810. Sannolikt är det målat efter en miniatyr eller ett kopparstick. Krafft har sökt inlägga största möjliga manlighet i sin framställning men har kommit karikatyren snubblande nära.

I stort sett ha Kraffts porträtt från tiden närmast efter utrikesresan visat en mycket jämn och enhetlig karaktär. De ha återspeglat det borgerliga i tiden, och därigenom framstå de som ypperliga tidsdokument från empirens dagar.

För det mesta har det gällt bröst- eller midjebilder, alltid rektangulära, med den avbildades huvud insatt till hälften en face, någon gång med dragning åt profil, för att bättre få fram en karakteristisk ansiktsform. Kompositionen har varit ytterst enkel med undantag av några svaga försök att ge mera liv åt framställningen. Accessoires och bakgrunder spelade i Kraffts porträtt ringa roll.

Koloristiskt dominerade den neutrala heltonen, från början mörkbrun och oliv, sedermera höjd med ljusgrått och gult, påminnande om ungdomsverkens blonda kolorit. Herrarna buro de svarta, mörkblå eller olivgröna frackar, som hörde till tidens mode och mot vilka västarnas och kråsens vita bröto av. Damernas vita empireklänningar doldes mestadels av schalarnas gröna eller klart röda. Just dessa färger, vanliga i davidska

*Fig. 71. Per Kraft d. y. Gustaf IV Adolf (kal. 72).
Kabinettkammarherre E. Boström, Stockholm.*

Fig. 72. Per Krafft d. y.
Carl XIII (kat. 140).
Direktör P. Swartz, Djurön.

Fig. 75. Per Krafft d. y.
Carl August (kat. 77).
Gripsholms slott.

skolans måleri, gävo ur koloristisk synpunkt den lilla fläkt av liv, som hindrade att Kraffts porträtt från 1800-talets början ej helt förtonade i ett dystert mollackord.

Spiritualiteten hörde, som redan påpekats, till sällsyntheterna i detta borgerliga tidevarv. Jag har dock ej förgäves sökt personligt betonade drag av godhet, viljekraft eller andlig rikedom hos Kraffts modeller.

Konstnärens porträtt äga sin största styrka i karaktéristiken. Häri har Krafft vetat att på ett förträffligt sätt tillvarataga ej blott den medfödda begåvning, som han i ungdomsverken visade just för människotolkningen, utan även lärdomarna från den store franske mästarens ateljé. Kraffts porträtt tala tydligt om konstnärens allvarliga människostudium. Men de visa också att denne i sina bilder av samtida, särskilt manliga, vare sig storborgare, ämbetsmän, präster eller militärer, haft förmåga att ingjuta ett påtagligt nationellt drag. Därigenom ha hans porträttframställningar fått ett särskilt värde inom den svenska konsten. Som karaktärsskildrare har Krafft ofta tillvitats att hellre ha sökt de fula än de förskönande dragen hos sina modeller.³³ Må så vara;

Fig. 74. Per Krafft d. y. Gustaf Albrekt Bror Cederström (kat. 35).
Översten frih. Bror Cederström, Stockholm.

men tack vare konstnärens omutliga sanningssägande har han åt eftervärlden skänkt ett helt galleri av ypperliga porträtt från Carl Johanstiden, porträtt som ge en bra mycket sannare och bättre föreställning om det släkte, som levde och verkade i Sverige vid 1800-talets början, än de av hans måleriskt överlägsne kollega Carl Fredrik von Breda.³⁴

PRODUKTIONEN 1810—1830.

Krafft fortsatte sin konstutövning och den ena porträttbeställningen avlöste den andra. Ännu ett par decennier framåt skola vi finna, att konstnären omfattade porträttmåleriet med hängivenhet och intresse. Mången gång började dock redan nu utförandet få prägel av hastverk, arbete för lönen rätt och slätt, utan konstnärlig fördjupning eller allvarligare försök att pejla de avbildades psyke. Nu ägnade sig Krafft också stundom åt det stora måleriet, utförde batalj- och ceremonitavlor. Detta inkräktade givetvis på hans porträttkonst. Denna företer också

Fig. 75. Per Krafft d. y. Catharina Charlotta Skjöldebrand, f. Bågh (kat. 115).
Noor, Uppland.

under närmaste årtionden större ojämnhet i utförandet men även ett mångsidigare manér.

Bäst synes mig en rad porträtt, oftast av män, målade med bred pensel och givna med kraftig touche. Den i dessa porträtt ofta förekommande blodfulla karnationen samt de landskap med molnig himmel eller de draperier, vilka tjäna som bakgrund, föra åter, liksom några av ungdomsverken, Bredas konst i tankarna. Så är fallet med några ypperliga porträtt från 1812, friska i färgen och raskt målade, av expeditionssekreteraren baron Pehr Erik Skjöldebrand och hans maka, Catharina Charlotta Bågh (fig. 75 o. 76). Den förres bild är ledig i uppställningen samt saknar den sedvanliga åtstramningen i minen. Strålände och godlynt lyser

Fig. 76. Per Krafft d. y. Pehr Erik Skjöldebrand (kat. 112).
Noor, Uppland.

blicken ur de blå ögonen. Det är en verkligt sympatisk framställning av en högre ämbetsman. I Kraffts porträtt av maken finna vi även drag, som tyda på, att hon var en lika älskvärd som intelligent kvinna.

Samma bredd i utförandet och samma mustiga kolorit återfinnas även i andra porträtt från samma tid, så t. ex. i bilden av kommerserådet Gustaf Henrik Ekman från Göteborg, synbarligen en toujours kavaljer (fig. 77). Hurtig i hållningen, elegant och rödblomstrande visar han sig på porträttet och måste betraktas som en god representant för ett yngre släkte inom handelsstadens societet. Dubbs trygga betänksamhet har hos Ekman utbytts mot en, av utseendet att döma, mera optimistisk livsåskådning.

*Fig. 77. Per Krafft d. y.
Gustaf Henrik Ekman (kat. 125).
Landskövding Axel Ekman, Mariestad.*

*Fig. 78. Per Krafft d. y. Maria
Lovisa Leffler, f. Brink (kat. 130).
Justitieborgmästare Eric Trana, Göteborg.*

Ett romantiskt drag vilar åter över en bild av den 23-årige kammarjunkaren Carl Hallenborg i Södra Skåningarnas uniform (fig. 81). Mot ett klipplandskap under en tungt blygrå himmel avtecknar sig den ungdomliga gestalten med mössan käckt på sned, slängkappan ledigt kastad över axeln och med värjan tryckt mot bröstet, en gest som tidigare förekommit i Kraffts framställningar av Carl August, Adlercreutz o. a.

Något senare, år 1820, tillkom en karaktärsfull bild av Philip Bernhard Hebbe till Tynnelsö (fig. 80). Även han har placerats mot tunga ovädersmoln. Hebbe, som var dövstum allt ifrån födelsen, har av Krafft fått en svårmodig, nästan frånvarande blick, stirrande ut i fjärran. Det framskjutande hakpartiet är skarpt betonat och ger åt ansiktet ett säreget drag och de yviga polisongerna liksom dölja de utstående öronen, som ej kunna fylla sin plikt. Det ligger något av enstöring i bilden. Även fru Hebbe, född Palm, har målats detta år (fig. 79). Hennes svarta hår faller i korkskruvslockar, vilka vackert inrama ansiktsovalen med de pigga ögonen. Uppställningen erinrar något om Ingres' porträtt av M:me Leblanc (fig. 13). Koloristiskt är målningen synnerligen förtjänstfull och det gröna och grå i dräkten harmoniera på ett behagligt sätt med fondens gråa dis.

Fig. 79. Per Krafft d. y. Helena
Charlotta Hebbe, f. Palm (kat. 176).
Kabinettokammarherre E. Boström, Stockholm.

Fig. 80. Per Krafft d. y.
Philip Bernharð Hebbe (kat. 175).
Kabinettokammarherre E. Boström, Stockholm.

Även på 1820-talet utförde Krafft livfulla porträtt, till sin karaktär besläktade med Skjöldebrands. Men de mustiga färgerna ha nu fått vika för en mera dämpad, grå kolorit. Vid decenniets början torde konstnären ha utfört sitt självporträtt i Konstakademien, varav en replik finnes i Göteborgs Museum. Huvudet är kraftigt tecknat, halvt i profil, och blicken genomträngande. Bredden i utförandet och det oroligt klatschiga i penseldragen ge mer än vanligt liv åt framställningen. Liknande är porträttet av Carl Otto Mörner, »kungamakaren» (fig. 84). Där har Krafft skänkt åt den avbildade ännu mer av intensitet och genom den stolta knycken på nacken, ett drag av övermod. Mera av värdighet och lugn flegma möter däremot i bilden av Stockholmslandshövdingen greve Claes Fredrik Horn (fig. 83). Det är en präktig människoskildring med gestalten väl inkomponerad och smakfullt draperad i en vid mantel. Huvudets storskurna linjer äro återgivna med för konstnären typisk styrka och fasthet.

Vid sidan av brett målade skildringar som de nyssnämnda har Krafft dessa år även utfört mera allvarliga, lugnt avvägda porträtt, präglade av märkbart inträngande i modellernas individuella egenart och större betänksamhet i penseldragen.

Fig. 81. Per Krafft d. y.
Carl Hallenborg (kat. 167).
Hovstallmästaren överste C. Hallenborg, Stockholm.

Fig. 82. Per Krafft d. y.
Peter von Plomgren (kat. 124).
Överstelöjtnant C. J. von Plomgren, Stockholm.

Detta se vi i några utsökta porträtt från 1800-talets andra decennium. År 1811 har Krafft sålunda signerat en oval bild av Göteborgsgrosshandlaren Jacob Dahls unga maka (fig. 87). Detta porträtt är koloristiskt synnerligen nobelt i sin för denna tid ovanligt ljusa färgskala. Ansiktet har fått en blek karnation i gult och svag rosa och de klarblå ögonen en innerlig och mild glans. Här har schalen utbytts mot en blågrön liten scarf, som ger ett välgörande färginslag. Det ovala formatet, som Krafft begagnat sig av i några verk från ungdomsåren, kom vid denna tid alltså åter till synes i hans porträttkonst.

Till konstnärens mera akademiskt betonade människoskildringar från dessa år höra också några andra Göteborgsporträtt, främst bland dem bilderna av makarna Löwegren (fig. 85 o. 86). De äro präglade av en sällsynt distinkt teckning, plasticitet i ansiktsdragen och hård, nästan emaljartad färg.

Som fallet var under 1800-talets första decennium har Krafft även nu stundom sökt ge sina modeller en livfullare placering. Hans uppfinningsrikedom synes dock härvid fortfarande varit mycket begränsad. Ty när konstnären 1816 hade målat en bild

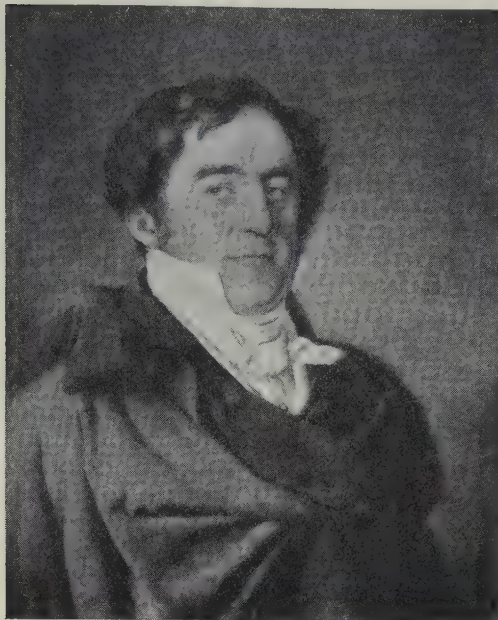

Fig. 83. Per Krafft d. y.
Claes Fredrik Horn (kat. 202).
Ryttmästaren greve Henric Horn, Stockholm.

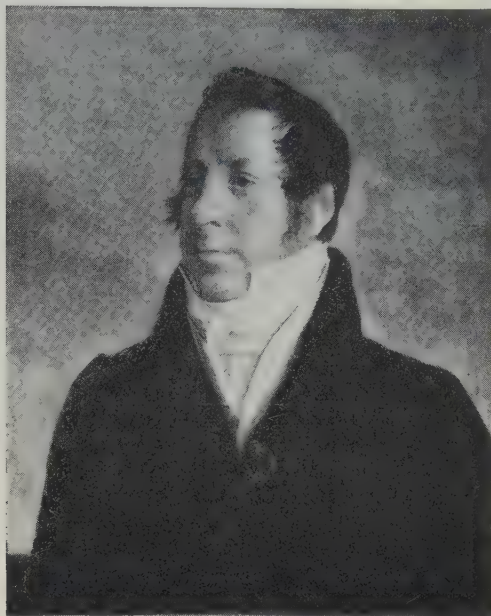

Fig. 84. Per Krafft d. y. Carl Otto
Mörner af Morlanda (kat. 196).
v. Häreldshövding J. O. Th. von Engeström, Stockholm.

av friherrinnan Ramel, född Hastfehr (fig. 91) iförd en plympydd hatt, sittande med armen vilande på stolskarmen och överkroppen svagt vriden, var han snart åter redo att använda samma uppställning i ett annat porträtt, av prostinnan Afzelius, född Brun (kat. 169). Dessa framställningar sakna ingalunda förtjänster, men modellerna ha blivit alltför hopträngda på duken, en anmärkning som ofta kan göras mot Kraffts bilder. Även hans lärare David gjorde sig dock ibland skyldig till samma fel, t. ex. i bilden av påven Pius VII i Louvre (fig. 10).

I friherrinnan Ramels porträtt har schalen åter fått skyla ena handen. I allmänhet synes Krafft haft svårt för att korrekt återge kroppsformer under kläder. Visserligen fordrade empiremodet hos damerna en högt uppdragen midja, men i de båda sistnämnda damporträtten torde konstnären dock i detta fall gått till överdrift. Koloristiskt har Krafft också sällan förstått helt draga nytta av den effekt, som färgglada dräkter och uniformer kunna skänka en målning.

Från 1820 härleder sig bröstbilden av orgelbyggaren Johan Eberhardt d. y., hållen i en varm och vacker brun helton (fig.

Fig. 85. Per Krafft d. y.
Georg (Jöran) Löwegren (kat. 133).
Landssekreterare A. G. Samuelson, Karlstad.

Fig. 86. Per Krafft d. y. Margaretha
Löwegren, f. Lindbohm (kat. 134).
Landssekreterare A. G. Samuelson, Karlstad.

88). Ypperligt har konstnären återgivit det nobla huvudet med dess gråa hår, värmen i de bruna ögonen, det energiska draget kring munnen samt klädedräkten. Denna är visserligen av underordnad betydelse men stöder dock det hela genom motsättningarna i halsdukens, västens och kråsets vita och frackens svarta färg, allt mot en mörktonad fond. I denna diskreta helton lyser endast belöningsmedaljens gröna band. Det är en finkänslig tolkning av ädla, manliga drag. Detta porträtt har ännu en gång gett oss bevis på huru Krafft, när den avbildades person intresserat honom, ägde förmåga att skänka liv åt framställningen och med sin starkt accentuerade formgivning kunde förena en viss koloristisk förfining.

Lugn och behärskning präglade också de porträtt, som Krafft utförde i Göteborg under sin ovan berörda vistelse där sommaren 1827. Här tillkommo flera visserligen stela, men i färg och form klara och vederhäftiga bilder, bland annat av den aldrig grosshandlaren Jonas Kjellberg med söner, Jonas Anders, herre till Storeberg, och Karl Fredrik, som ägnade sig åt faderns verksamhet, samt även av de senares fruar (fig. 101 o. 102).

Bland porträtten från 1800-talets tredje decennium finnas

Fig. 87. Per Krafft d. y. Anna Hedvig Dahl, f. Brink (kat. 106).
Fru Rosa Dahl, Stockholm.

några, som i viss mån bryta av mot de övriga. Bilden av Kraffts vän, Per Eric Sevelin, signerad 1825, överraskar sålunda redan genom sitt lilla format (fig. 89). Till detta skulle konstnären ofta återkomma på äldre dagar. Mest främmande verkar kanske det svärmiskt veka i Sevelins anletsdrag, ty den populäre scenartisten är här en drömmare, såväl i ansiktsuttryck som i huvudets ställning. Bilden doftar romantik, och Krafft, den torre akademikern, har här för ett ögonblick glömt sig själv och tydligen under sin kollega J. G. Sandbergs inflytande för en enstaka gång skapat ett verkligt känslösamt porträtt. Detta observerades också av den samtida konstkritiken.³⁵ Mindre i ögonen fallande är avvikelsen från det vanliga manéret i det 1829 målade porträttet

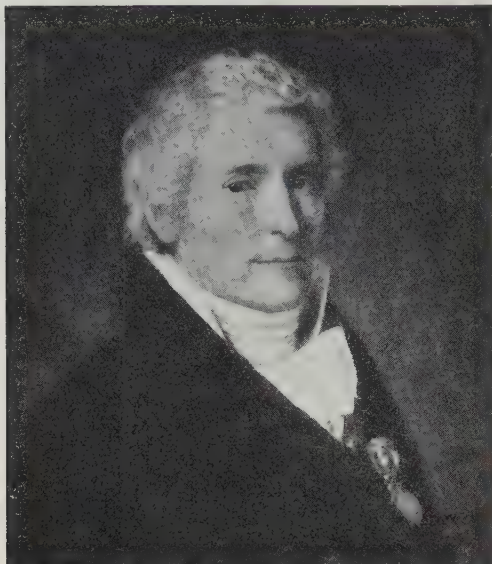

*Fig. 88. Per Krafft d. y.
Johan Eberhardt (kat. 177).
Högre Allmänna Läroverket, Skara.*

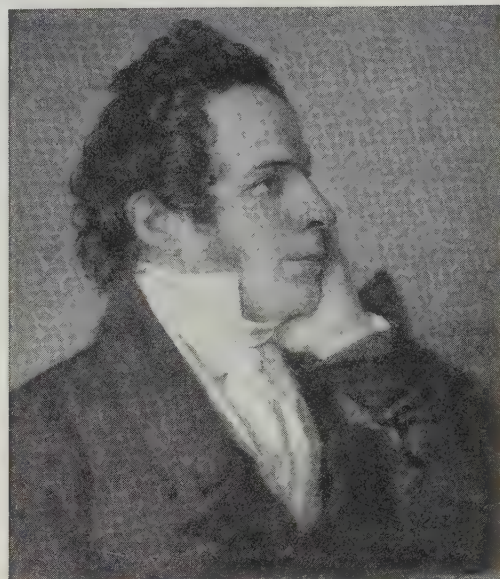

*Fig. 89. Per Krafft d. y.
Per Eric Sevelin (kat. 227).
Kungl. Operan, Stockholm.*

av Claës Anton Cederström (fig. 90). Ansiktet är här vaxartat i karnationen och uniformen torrt och petigt utpenslad. I bakgrunden synes dock bland tunga moln en flik av himlen, blåare än vad Krafft förr eller senare återgivit den. Det är som en påminnelse om Italiens klarblå rymd och man måste tro, att konstnären här tagit intryck av O. J. Södermark, som vid denna tid hemkommit från Södern och i akademien utställde porträtt i klara färger.

Porträtten från dessa årtionden voro som förut oftast bröst- och midjebilder. Dock tillkommo nu några större ceremoniporträtt. Konstnären var tydligen varmt omhuldad av Carl XIII. Det var inte bara smärre porträtt han fick utföra av konungen. Vid Carl Johans adoption tillkom sålunda en ståtlig helfigursbild av monarken, utförd i tvenne överensstämmande exemplar (fig. 92). Det är ett »historierat» porträtt, såsom tiden önskade det.³⁶ Konungen sitter i kroppsstorlek i en gyllene tronstol med spira i den ena och adoptionsurkund i den andra handen. Ansiktsdragen återgå till tidigare berörda porträtt av modellen. Kroppen har, för att ge ett ledigare intryck, fått en liten vridning och högra benet är något

Fig. 90. Per Krafft d. y. Claës Anton Cederström (kat. 264).
 Revisionssekreteraren frih. A. Cederström, Stockholm.

Fig. 91. Per Krafft d. y. Gustafva Margaretha Ramel, f. Hastfehr (kat. 160).
 Förste hovjägmästaren frih. H. Ramel, Öveds Kloster.

framdraget och utåtböjt. Dräkten är praktfull, av glänsande siden med silverskimrande bårder, och kring halsen lysa ordenskedjorna av guld och emalj. Den färgprunkande kungamanteln är vårdslöst kastad över tronstolen och flödar ut över det terrafärgade golvet. Den lysande konungagestalten avtecknar sig mot ett fönndraperi i mörkaste blått, över vilket skymtar en guldfransad himmel, och regalierna ha fått sin plats på ett bord vid sidan. Som ceremonistykke måste bilden få ett erkännande för säker uppbyggnad och god stoffbehandling. Bristande psykologisk skildring av personligheten och bakgrundens okänsligt mörka kolorit äro dock svaga punkter i detta historiskt intressanta porträtt.

Senare har Krafft ett par gånger framställt den gamle konungen i stående ställning, stödd på en käpp, vid sidan av sin lagerkrönte styvsons byst (fig. 93).

Konstnärens svårighet att ge trovärdighet och ledig hållning åt modellen är i dessa porträtt påfallande. Hans önskan att ge uttryck både åt konunglig värdighet och naturlighet i uppställningen har han försökt uppfylla genom att lägga hermelinsmanteln över en stol i bakgrunden. Detta är som uppslag gott,

om blott draperibehandlingen ägt mera av värdighet och lugn. En samtida klagade också över att den »Kongl. Manteln» behandlats som en nattrock och blivit slängd utan ordning på stolen.³⁷

Krafft har även målat den anspråkslösa och hjärtegodas gemålen, drottning Hedvig Elisabeth Charlotta, i ett ytterst konventionellt porträtt, som här saklöst kan förbigås.

Konstnären har, som naturligt är, också fäst den förste Bernadottes verkligt karaktärsfulla och egenartade drag på duken. Sålunda har han flera gånger återgivit kronprinsen i svensk generalsuniform stående stram i hållningen med upprullad karta i den ena handen och den andra vilande på ett postament, som uppbär en staty. Detta porträtt förekommer i flera varianter, vilka ytterst obetydligt skilja sig från varandra, dels i större, dels i mindre format. De torde samtliga ha utförts åren 1811—1814 och utmärka sig ej för någon större originalitet. Visserligen får man ett gott intryck av Bernadottes ståtliga apparation, men konstnären har i dessa porträtt icke förmått ingjuta något av furstens intagande väsen och snabba intelligens. De äro typiska paradporträtt från tiden. Stel och tråkig förekommer oss den reslige advokatsonen från Pau. Minst lyckad är dock benställningen, som låter oss tro, att han glider utför ett slutande golv. Mig påminna dessa Carl Johansporträtt närmast om livländaren Elbfas' stelbenta krigare från 1600-talets förra hälft.

Med Carl XIII:s bortgång upphörde i stort sett beställningarna från och verksamheten vid hovet. En skildring av Carl XIV Johans kröning, vilken vi senare återkomma till, några porträtt av kronprins Oscar och en bild av dennes förmålningsakt är det enda, som Krafft lämnat efter sig från en senare beröring med konungahuset.

Kronprinsporträttet av 1827 i Göteborgs Museum återgår på en tidigare liten bild, som ännu finnes i Krafftska släktens ägo, och påminner med sin porslinsartade hy, konstrikt upplagda lockar och vaxade mustascher närmast om Westins talrika porträtt av kronprins Oscar.

Kraffts porträtt av kungligheter verka aldrig djupt studerade och skänka därför inte heller mycket av dessas personlighet. Carl XIII var i detta fall i sig själv en föga givande modell, redan gammal och sjuklig, när Krafft först kom i hans väg.

*Fig. 92. Per Krafft d. y. Carl XIII (kat. 119).
Rosensborgs slott.*

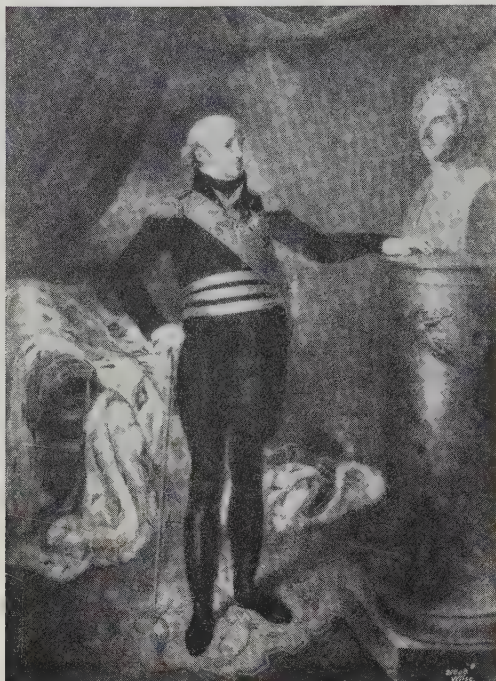

*Fig. 95. Per Krafft d. y. Carl XIII (kat. 161).
Kungl. Slottet, Oslo.*

Mera oförståeligt är, att konstnären ej under sin långa verksamhet fick tillfälle att komma Carl Johan närmare. I porträtt av honom borde Krafft kunnat finna en mer än vanligt intressant uppgift. Denne hade också bort uppmärksamma konstnären, som under många år studerat i hans hemland och sedan städse med beundran erinrade sig sin franska lärotid. Men Krafft synes aldrig ha kommit i särskild gunst hos konungen, trots ivriga försök att nalkas denne, bland annat genom ett högtravande kondoleansbrev avsänt fem dagar efter Carl XIII:s död (bilaga III). Fredrik Westin blev i stället Carl Johans officielle porträttör. I egenskap av hovmålare har Krafft d. y. alltså ej blivit knuten till den förste Bernadottes namn. Däremot höra hans framställningar av Carl XIII till de mest kända och oftast återgivna av denne monark.

I Riddarhusets samling av lantmarskalksporträtt är konstnären representerad av en knäbild återgivande greve Johan August Sandels' kända drag (fig. 95). Uppställningen är så ledig, som

*Fig. 94. Per Krafft d. y. Carl XIV Johan (kat. 1771).
Haga slott.*

bildens officiella karaktär tillåter. Sandels står stödd på lantmarskalksstaven och hans smärta figur avtecknar sig mot en konventionell fond med en kolonn och ett ljusbrunt draperi, bakom vilka en molnig himmel sticker fram. Ansiktsdragen äro stramt modellerade och accessoarer samt kläder målade med noggrann detaljering men ej utan en viss torrhet. Porträttet hedrar dock i stort sett upphovsmannen.

Konstnärligt mindre lyckad synes mig knäbilden av skarborgarnes populäre chef baron Christer Posse, svag i kompositionen men lustigt tidstypisk (fig. 97). Den väderbitne översten har fått en myndig uppsyn, där han står iförd paraduniform och plymagerad hatt. Officersrullan har ersatt fältherrestaven och den idylliska tältstaden vid Munstorps övningsfält det blodiga slagfältet.

Under sin vistelse i Göteborg 1827 målade Krafft även tvenne knäbilder av Per Dubb, dels som Sahlgrenska sjukhusets styresman (kat. 235), dels som högt uppsatt frimurarbroder (fig. 96). I detta sistnämnda porträtt har Krafft träffande skildrat den store hedersmannens denna gång mera fryntliga drag, som bättre synas passa i den praktfulla omgivningen än den allvarliga minen i bilden av år 1808. Den färgglada dräkten i gult och rött, ordensdekorationerna och, som pricken över i:et, den svarta hattens strutsfjädrar, allt bidrar att förläna pomp och ståt åt den bild, som nu möter efterkommande frimurare i ordenshuset vid Göteborgs Norra Hamngata. Uppgiften synes också märkbart ha roat konstnären, som gett modellen sin rödaste ansiktsfärg, vilken för en gångs skull nästan verkar motiverad i denna teatraliska omgivning bland sphinxer och kolonner.

Carl Fredrik von Breda hade, sannolikt omkring 1800, gjort en lyckad bild av fru Hedvig Tersmeden med tvenne döttrar.³⁸ Modern med den yngsta dottern på knäet och den äldre vid sidan har här placerats i ett landskap framför en trädgrupp, som låter figurerna bättre framträda mot den gröna bakgrunden. Uppbyggnaden är sluten och visar god kompositionsförmåga. Möjligen har Krafft velat göra något i samma anda, när han 1814 målade fru Lovisa Albertina Bohnstedt med sina två söner, även detta en friluftsbild, hämtad från parken vid familjens sommarställe nära Drottningholm (pl. VI). Modern är vitklädd med en röd schal fladdrande ut vid sidan och står

*Fig. 95. Per Krafft d. y. Johan August Sandels (kat. 174).
Riddarhuset, Stockholm.*

Fig. 96. Per Krafft d. y.
Per Dubb såsom frimurare (kat. 234).
Frimurarorden, Göteborg.

Fig. 97. Per Krafft d. y.
Christer Posse (kat. 198).
Kungl. Skaraborgs regemente, Skövde.

framför ett mäktigt gammalt träd, från vilket en gunga hänger ned. I denna sitter den yngste sonen, medan den äldre står vid sidan och fattar tag i det rep, som avser att ge gungan fart. Konstnären har lyckats av dessa tre göra en väl avvägd komposition, byggd på en segmentformad bas, som bildas av fru Bohnstedts och hennes äldste sons fötter samt uppåt återklingar i bågrörelsen från den ljusa barngestalten i gungan till moderns statuariskt uppsträckta arm. Sonens rygglinje åter har fått sin motsvarighet i fru Bohnstedts höftkontur. Det röda i moderns och den yngstes schalar samt den äldre sonens bruna sammetsjacka stå varmt mot fondens kalla gröna samt benklädernas svala grå.

Fru Bohnstedt gör intryck av en ung Ariadne, skulpturalt stel i hållningen, där hon står färdig att i nästa ögonblick sätta gungan i fart. Hennes fotställning synes dock något onaturlig. I bilden finnes ett älskvärt och idylliskt drag. En mjuk kvinnlighet återspeglas sålunda i moderns anlete, när hon småler mot sin yngste son, som krampaktigt håller sig fast och belåtet skinner mot åskådaren. Färgbehandlingen visar stora förtjänster. Sammeten i den äldstes jacka, den yngres svarta skor och själva

Fig. 98. Per Krafft d. y. *Rikstens Park. Södermanland* (kat. 420).
Nationalmuseum.

gungans mörka träkorg — för att ta några exempel — äro väl uppfattade. Även om landskapet koloristiskt verkar något konstlat måste man beundra den känsla för valörer och den rika nyansering, som konstnären skänkt vid återgivandet av den frodiga vegetation, som inramar denna lyckliga familj. Här måste Krafft haft franskt måleri, en Prud'hons eller Gérards romantiska friluftsbilder, i tankarna. Med sitt älskvärda drag och en vinnande naivitet hos barnen är porträttet nära besläktat med verk av dansken Eckersberg och Kraffts årskamrat, Hamburgmålaren Philip Otto Runge. Man skulle nästan vilja tro, att Krafft sett denne senares 1805 utförda bild av barnen Hülsenbech³⁹ lekande i det fria, när man jämför den yngre Bohnstedt med dessa tyska ungdomar.⁴⁰ När Krafft elva år senare återvände till en liknande komposition, en tolvårig flicka Clairfelt, även hon sit-

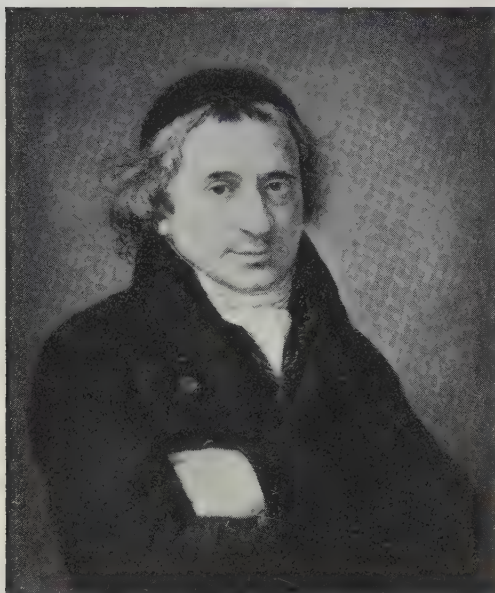

Fig. 99. Per Krafft d. y.
Hirsch Joël Nathan (kat. 137).
Mosaiska församlingen, Stockholm.

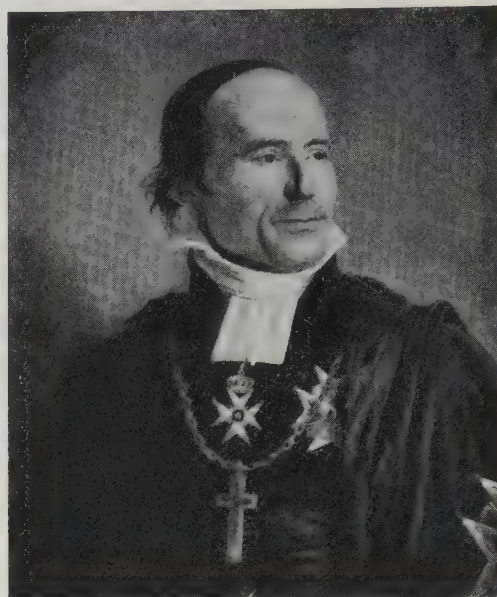

Fig. 100. Per Krafft d. y.
Eric Abraham Almquist (kat. 191).
Konsistoriet, Härnösand.

tande i en gunga, där fadern, general Mauritz står bakom och en något äldre bror håller i linan (fig. 103), sakna vi såväl den slutenhet som den färgharmoni som finns i den Bohnstedtska familjegruppen. Stela, allvarliga, utan all den smittande älsk-värdhet, som i rikt mått mötte i den förra framställningen, äro Clairfeltarna uppradade under ett träd i Löfstad park.

Sällan har Krafft i sina porträtt låtit landskapet framträda så mycket som skett i dessa familjegrupper. Den friska natur-känslan återfinnes ej i dem. Det kan dock här vara på sin plats att erinra om, att konstnären dock i ett enstaka fall försökt sig på den rena landskapsbilden i olja. Han utförde nämligen 1824 ett motiv hämtat från parken vid hans egendom Riksten (fig. 98). Denna bild räknas visserligen till de tidigare verken inom svenskt friluftsmåleri, men äger ringa verklighetssinne. Träden ha blivit en kompakt massa i mossgröna och bruna toner och Krafft har ej haft förmåga att tolka luft och rymd. Även hans lärare David visade i en koloristiskt fint stämd utsikt över Luxembourgträdgården, nu i Louvre, att han ej saknade intresse för landskapsmåleri.

Kraffts intensiva arbetshåg hade, som jag påpekat, ofta för-

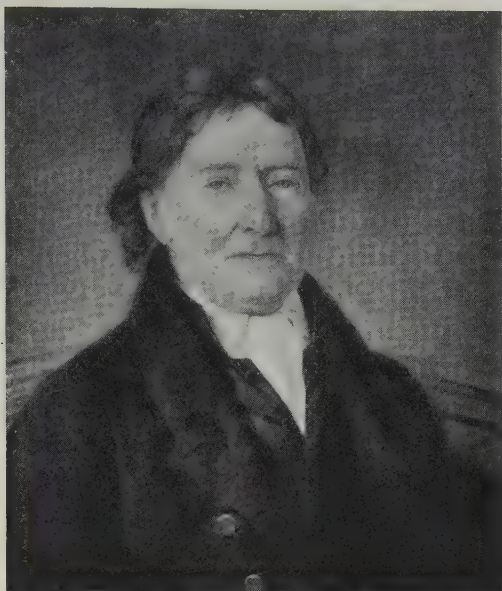

Fig. 101. Per Krafft d. y.
Jonas Kjellberg (kat. 257).
Eru H. Kjellberg, Storeberg.

Fig. 102. Per Krafft d. y. Amalia
Kjellberg, f. Tranchell (kat. 242).
Eru H. Kjellberg, Storeberg.

lett honom till överproduktion. På detta har hans karaktäriseringsförmåga givetvis blivit lidande. Vi ha redan sett, huru han nu stundom drev sin konst som hantverk.⁴¹ I fråga om snabbt utförande hade han också starkt påbrå från fadern, att döma av en anteckning i Tessins dagbok. Enligt denna målade nämligen Krafft d. ä. en söndag år 1758 konungens porträtt »som på en gång skulle wara färdigt»⁴². Detta skedde också, ty påbörjat på morgonen var ett knästycke slutfört klockan fyra samma eftermiddag.

Konstnärens porträttmåleri under 1810- och 1820-talen visa, som jag sagt, ej samma genomgående jämna och goda karaktär som tidigare. Detta torde, utom på nyssnämnda massproduktion, även få skyllas på historiemåleriet, som fångade hans största intresse, särskilt åren omkring 1820. Som jag här sökt framhålla, har Krafft dock i flera av sina människotolkningar från dessa år förmått inlägga mycket av övertygande sanning. Några allvarligare försök till nya uppslag spana vi i stort sett förgäves efter, om undantag göres för ett romantiskt drag, som vi funnit i några porträtt, särskilt i bohnstedtska familjegruppen. Kritiken hade ej heller alltid varit honom bevågen. Allmänt vits-

Fig. 103. Per Krafft d. y.
Mauritz Clairfelt med barn (kat. 209).
Godsägare A. M. Clairfelt, Örkelljunga.

ordades visserligen ännu konstnärens förmåga att träffa likheten, »men då likheten endast är sökt och tillika är framställd på ett fult sätt», önskade en samtida 1813, att »konstnären någon gång ville doppa sin pensel i de färger, som endast gracerna framräcka».⁴³

Åt tidens litterära rörelser ägnade Krafft ej mycken tanke. Även konstpolitiskt stod han från första stund neutral. Visserligen var han med bland utställarna på Götiska förbundets mot akademien oppositionella exposition 1818. Men här var det med säkerhet huvudsakligen det ekonomiska intresset som var bestämmande. Att utställa var en möjlighet att göra

sig ytterligare påmint och få några nya beställningar. Krafft upptogs heller aldrig som medlem i Götiska förbundet och över huvud taget synes han ha hyst ett ringa intresse för nya idéer. Han var från ungdomsåren trogen akademien och hade gått i Davids stränga skola. Därför saknade han i motsats till t. ex. Breda den sanna förståelsen för ungdomens växande krav på modernisering av undervisningen och friare motivval. Porträttkonsten berördes för övrigt ej av göternas strävanden, vilka förut skildrats av Rudolf Hjärne, John Böttiger o. a.; här är ej platsen att närmare ingå på dessa.⁴⁴ Om också Krafft till hela sin läggning visade sig konservativ samt tillfreds med vad han lärt i sin ungdom och ekonomiskt fann god vinst på sitt konstnärskap, kunde han likväl lika litet som varje annan helt gå fri från påverkan av samtida och nya konstströmningar. Vi ha sett, huru han under påverkan från Breda redan som ung synbarligen lätt glidit över från gustaviansk akademism till utpräglat målerisk färgkonst för att senare helt fångas av nyklassicismens uppfattning. I denna stannade han livet ut. Men Bredas draperiarrangemang och

Pl. VI. Lovisa Albertina Bohnstedt, f. Moll, med söner.

Fru L. Wicander, f. von Redlich, Stockholm.

molniga fonder med låg horisont tog han snart efter hemkomsten upp i sitt måleri. Kollegans höga ansiktsfärger återfunno vi också sporadiskt hos Kraffts människor.

1830- OCH 1840-TALENS PRODUKTION.
ÅLDERDOMEN.

Kraffts människoframställningar hade haft sin styrka i oförfärat sanningssägende, kraftig teckning och oftast sober kolorit. Med trettioalet inträdde en påtaglig avmattning i alla dessa för hans porträttkonst utmärkande drag. Han skapade nu ett galleri av genomgående tråkiga mansporträtt; damporträtten blevo alltmer i minoritet. En såsig helton i brunt fick övertaget och karnationen blev gärna obehagligt röd och brun. Konstnären hade som vi sett i sina målningar icke heller tidigare låtit modellerna genomgå någon försköningskur, snarare visade han en viss förmåga att framhäva deras brister. Detta blev nu under 1830- och 1840-talen alltmer fallet, då han också i sina strävanden efter plastisk utformning av särskilt huvudena ej sällan gick till överdrift. Fortfarande uppsöktes dock hans ateljé ännu på 1830-talet av samhälls spetsar. Hade han på 1820-talet givit sig tid till en ny utländsk studiefärd, då nya idéer kunnat tränga sig på honom, skulle hans konst kanske ej så tidigt blommat ut och gått över i en dyster manierism. Konstnären synes själv verkligen planerat en resa till England, när han var i Göteborg 1827. Denna blev dock ej av, liksom en plan att besöka Tyskland året förut gått om intet, då hans fru ej var redo att ledsaga honom.⁴⁵ Säkerligen kände Krafft själv sitt stillastående i konsten och behov av nya impulser. Nio års vistelse i Södern, Frankrike och Italien måste också ha lämnat efter sig många minnen, som ropade på ett återupprepande. Den gången var han blott en fattig konststuderande, nu stod han mitt uppe i en inkomstbringande verksamhet. Om tanken om familjen, lärarkallet och ej minst porträttbeställningarna höllo honom numera bunden vid hemlandet. Han stannade efter sitt korta besök i Norge 1827 lugnt i Sverige, i stort sett självförförhöjd med sina verk, som gävo honom goda inkomster. Vid akademien lärde han ungdomen teckna i den anda, som han själv en gång inhämtat hos David. Det var ur

*Fig. 104. Per Krafft d. y.
Sven C:son Wijkman (kat. 273).
Fru Anna Peyron, Stockholm.*

*Fig. 105. A. J. Fägerplan (1830).
Sven C:son Wijkman.
Konsistoriet, Västerås.*

dessas kunskaper han under årtionde efter årtionde öste sitt guld.

I sin senare verksamhet som porträttmålare har Krafft, även om han i stort sett visade konstnärlig nedgång, dock fortfarande mer än en gång gett prov på god vilja att få fram något karakteristiskt hos modellen. Hur jovialiskt godlynt möter oss icke t. ex. Västerås-biskopen Sven Wijkman på porträttet av år 1832 (fig. 104). Häri återfinnes mycket av det frisinne och den självständighet, som satt sin prägel på biskopens toleranta uppfattning i andliga frågor. Med verklig brio, friskt uppfattad och med träffande tolkning av ett levande ingenium har Krafft målat biskopens bild.

Konstnärens med åren alltmer robusta formgivning och dunkla färger ägnade sig, som jag påpekat, mindre för dampporträtt. Att han dock fortfarande stundom lyckades i sådana, härom vittna några porträtt från 1830-talet. Bilden av den nygifta fru Marie Julie Aschan, målad 1834, visar sålunda en älskvärd och leende uppenbarelse, som Krafft gett en viss kokett min (fig. 106). I ett porträtt från följande år av sin dotter Clara, då hon som 21-årig skulle träda i brudstol med filosofie magistern C. J. R. Carlson, har hon framställts som en oskuldsfull, smått drömmande

Fig. 106. Per Krafft d. y. Marie Julie Aschan, f. Zachrisson (kat. 285).
Fru Ella Bendz, Malmö.

Fig. 107. Per Krafft d. y. Clara Maria Elisabeth Carlson, f. Krafft (kat. 295).
Fröken Gerda Bendz, Lund.

varelse. Hon hade synbarligen ärvt sin fars vackra och markerade drag (fig. 107).⁴⁶ Särskilt tilltalande synes mig också en midjebild av den 85-åriga fru Margareta Christina Levgren (fig. 110). Med sitt evangelium framför sig och de hornbågade glasögonen inom räckhåll på bordet sitter åldringen stilla och fridfull, betraktande åskådaren med en beslöjad blick. Vackert har här konstnären givit uttryck åt alderdomen. Det fårade ansiktet är omgärdat av en tyllmössa. En »hjärtvärmare» och en schal skydda den bräckliga kroppshyddan. Det är en man, vilken själv nalkas ålderns höst, som skapat denna blida bild och däri lyckats inlägga något av den stilla och tacksamma resignation, som endast medvetandet om att ha spritt ljus och glädje omkring sig kan medföra. Fru Levgrens porträtt har bland den äldre Kraffts verk sin motsvarighet i dennes bild av en okänd gammal dam i Nationalmuseum.⁴⁷ Huru besläktade äro ej de båda gamla i faderns och sonens tolkningar. Den ljusgråa tonen i 1700-talsporträttet vid sidan av den mörkbruna i 1800-talets tala dock om skilda århundraden.

Kärnfrisk och myndig förefaller oss kommerserådet Olof Wijk på en midjebild av 1839 (fig. 108). Man får här ett

Fig. 108. *Per Krafft d. y. Olof Wijk (kat. 525).*
Herr Hjalmar Wijk, Göteborg.

mycket personligt intryck av Göteborgsmagnaten och borgarståndets talman, en man av stor pondus. Jordgloben mot den neutrala väggfonden erinrar oss om hans merkantila förbindelser långt utanför landets gränser. Samma år målade konstnären ytterligare ett porträtt av samme man. Det är en knäbild, beställd av Göta Coldinuorden i Göteborg (kat. 326).⁴⁸ Här är Wijk iförd ordensdräkt och håller en värja i handen, en stel och föga karaktärsfull framställning. Ett fördelaktigare intryck skänker knäbilden av presidenten Salomon Löfvenskiöld, som målades redan 1835 för Kopparbergsbolagets räkning (kat. 293). Stram i hållningen sitter den framstående ämbetsmannen vid sitt skrivbord och synes nästan glida ner av stolen. Konstnärens påtagliga svårighet att ge sin modell en fullt trovärdig placering återkommer i flertalet porträtt, där en sittande ställning återgivits.⁴⁹ Empireinteriören med mahognymöbler mot den grå väggfonden bidrar till att göra Löfvenskiölds bild till ett sant tidsdokument.

Vid ett besök, som Krafft år 1836 avlade på Östanbäck utanför Gävle, målade han en större familjetavla⁵⁰ (fig. 109). Konstnären hade, som vi sett, i allmänhet hållit sig till bröst- och midjebilder. Här skulle han nu återge änkefru Garberg med hennes tio

Fig. 109. Per Krafft d. y. *Familjen Garberg* (kat. 296).

Doktorinnan Carin Lindöskog, Stockholm.

barn. Om resultatet ej kan betraktas som glänsande måste man dock medge, att Kraffts bild av denna burgna köpmansfamilj är en kulturhistoriskt intressant skildring från en helgdagsafton i den trängre familjekretsen under senempirens dagar. Kompositionen är enkel och lättfattlig, byggd på en pyramidal mittgrupp med en mahognyspinett som bas för den triangel, som bildas av sex ungdomar och upptill avslutas av den bortgångne husfaderns porträtt samt en medaljongbild av en avliden syster. Till höger och vänster finna vi flankerande grupper, av vilka den ena utgöres av modern, som sitter på en stol med yngste sonen vid sidan. Det klara schemat endast understrykes av rummets reguljära indelning. Instrumentlocket står uppslaget och dottern Clementine skall just slå sig ner vid klavéret, medan en av bröderna, med en komiskt tillbedjande blick, ser upp till henne. Stela, utan inre liv, förekomma oss människorna i denna i sig själv okänsliga och kalla miljö med svala grå väggar och bonat golv, på vilket

den trogne gårdvarden Sultan slumrat in. Bilden för i minnet Davideleven Eckersbergs kända framställning av herrskapet Nathansen med barn.

Hade Krafft tidigare målat sin familjetavla, hade kanske jämförelsen ej som nu är fallet blivit så till hans nackdel. Den grumliga, nästan snusbruna koloriten och de agerandes stelhet står sig nämligen slätt vid sidan av danskens klarare färger samt större innerlighet och gemyt i framställningen. Som en utkristallisering av tidsandan och därtill ett erkännansvärt bevis på att Krafft, trots att han gick mot de sextio åren, ej ryggade inför ett större och mera svårlöst problem inom porträttkonsten, förtjänar hans Garbergstavla att ej förgätas.⁵¹

I sina porträtt från 1840-talet har konstnären alltmer försummat färgerna. Hans bilder utfördes då i litet format med spetsig pensel och äro svaga i teckningen samt hållna i övervägande bruna färgtoner. Även hans forna styrka, karakteristiken, var försvunnen och hans konstnärskap dog bort i en tråkig manierism.

Fig. 110. Per Krafft d. y. *Margareta Christina Levgren, f. Embring* (kat. 333).
Herr Casimir Levgren, Göteborg.

*Fig. 111. Per Krafft d. y. Detalj ur kröningstavlan (kat. 422).
Göteborgs Konstmuseum.*

II. CEREMONITAVLOR.

Den ställning, som Krafft under Carl XIII:s livstid intog vid hovet, fick med Carl Johans trontillträde ett tämligen snöpligt slut. Däremot ägnade han sig, säkerligen på eget bevåg, i ett par fall åt det officiella måleriet och skildrade därvid såväl Carl Johans kröning den 11 maj 1818 som kronprins Oscars förmålningsakt den 19 juni 1823.

Kröningstavlorna hade allt ifrån 1700-talets senare del följts av otur. Pilos geniala men ofullbordade framställning av Gustaf III:s tronbestigning var länge föga beaktad, innan den sent men välförtjänt upphöjdes till den främsta klenoden i Nationalmusei svenska 1700-talssal. Carl Fredrik von Bredas tvenne försök i samma riktning, förhärlikandet av Gustaf IV Adolfs och senare Carl XIII:s kröning, hade i ännu högre grad rönt motgång. Ingendera hade någonsin blivit slutförd.⁵²

Krafft hade i detta fall större framgång med sin kröningstavla. Tyvärr blev dock den stora duken genom en konventionell uppställning och diffus, tung färg ej det äreminne, man skulle önskat över den förste Bernadottes uppstigande på Sveriges tron (pl. VII). Den högtidliga akten i Storkyrkan är skildrad från högaltaret snett ned emot orgelläktaren. I mittgången synes den tribun, på vilken

Fig. 112. C. F. von Breda. Skiss till Carl XIII:s kröning.
Nationalmuseum.

konungen tagit plats. Han omges av riksråd och högre dignitärer. Ärkebiskop Lindblom, som, efter vad det berättas, vid detta tillfälle var så sjuk, att han måste bäras till kyrkan och under smörjelsen understöddes av tvenne biskopar, lyfter välsignande handen, medan justitiestatsministern greve Gyllenborg sätter kronan på den nye monarkens huvud. På ena sidan lägger man märke till utrikesstatsministern greve von Engeström med spiran och biskop Rosenstein med smörjelsehornet, på den andra grevarna Ruuth och Wachtmeister hållande svärdet och nyckeln. Över denna huvudgrupp hänger en kronströdd baldakin, genom festonartade draperier förbundna med sidoskeppens pelare, som dekorerats med fanor och emblem. I mittgången ser man, som representant för det forna kungahuset, den åldriga prinsessan Sofia Albertina nedsjunken i en stol, och den unge kronprins Oscar i mantel och furstekrona. De fyra riksstånden ha samlats i norra sidoskeppet, och på läktaren över dem ha militärer och hovfruntimmer tagit plats. Det högre prästerskapet bildar till höger och vänster större grupper i förgrunden. Över denna högtidliga församling faller dagsljuset klart in från fönstren i sidoskeppen.

pl. I'II. Konung Carl XIV Johans kröning.
Rosenbergs skildr.

Konstnären har nedlagt ett energiskt arbete på att få fram porträttligheten hos de olika personerna. Själv har han placerat sig i tavlans ytterkant, tecknande i sin skissbok. Tack vare en bevarad »nyckel» till målningen kunna vi identifiera 95 av de vid ceremonien närvarande.⁵³

Vi få av konstnärens framställning en god uppfattning om deras utseenden. Konungen är efter samtida porträtt att döma, sig lik, men liksom i Kraffts tidigare kronprinsporträtt stelt och opersonligt skildrad. Med rätta har kröningsbilden blivit kallad ett sammanställt porträtt, ty de avbildade personerna ha uppradats sida vid sida, enformigt och utan elegans. Vid en jämförelse mellan Kraffts och Pilos kröningsbilder framträder på ett ek-

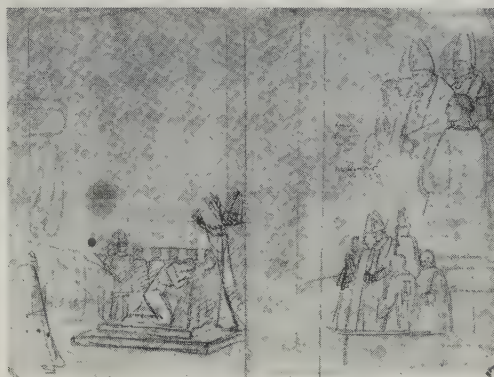

Fig. 113. Per Krafft d. y. Skiss till kronprins Oscars förmålningstavla (kat. 491).

Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

latant sätt skillnaden mellan den gustavianska tidens uppfattning med dess ljusa, glada färger samt empirens tyngd och mörka kolorit. Vi se också den bjärta kontrasten mellan gustavianens måleriskt förfinade konst samt Kraffts visserligen noggranna teckning och plastiska formgivning men bristande färgsinne. Blåa och gröna men kanske mest scharlakansröda färger stå här tämligen oförmedlade, skarpa och emaljartade, sida vid sida. Carl Johans kröningsstavla har därför blivit av större person- och kulturhistoriskt än egentligen konstnärligt värde. Den blev också utsatt för en mycket skarp kritik från konstförståndiga kretsar.⁵⁴ Som tidsdokument förtjänar den dock en framträdande plats bland vår tidigare 1800-talskonst.

En friskare och mera levande fläkt möter oss däremot i framställningen av några prästmän i en skiss till den fullbordade tavlan (fig. 111). Denna ger, med sina livliga färger, en aning om, huru kröningsbilden hade kunnat bli annorlunda och bättre, om blott konstnären vetat skaka av sig en del av sin doktrinära visdom och icke till överdrift gått upp i detaljering.

En jämförelse mellan Carl Johans kröningsstavla och det i Nationalmuseum bevarade utkastet till Bredas ofullbordade

skildring av Carl XIII:s tronbestigning visar, att Krafft för sin komposition tagit starkt intryck av sin berömde samtida (fig. 112). Den senare har dock i sin bild medtagit partier av kyrkans båda sidoskepp genom att avbilda ceremonien rakt framifrån och låta den breda kyrkgången bilda tavlans mittaxel. Någon påverkan från Davids mäktiga framställning av Napoleons kejsarkröning kan däremot ej utläsas i lärjungens verk. Davids målning fullbordades först 1807 och möjligt är, att Krafft ej ens hade haft tillfälle att se utkastet därtill. Norrmannen Jacob Munch blev i vårt grannland den som återgav motsvarande ceremoni i Trondhjems domkyrka. I jämförelse med dennes tafatta skildring äger dock Kraffts bild stora förtjänster.

När konstnären senare i samband med Oscars och Joséphines förmälning i samma Storkyrka i juni år 1823 åter fick ett tillfälle att utföra en ceremonitavla, hade hans färger redan börjat grumlas och därtill också teckningen förlorat i distinktion. Först 1830 blev denna målning fullbordad (fig. 114). Kompositionen är här visserligen lättförståelig och överskådlig, men den festivitas, låt vara av en viss tyngd, som ännu fanns i den förra ceremonibilden, är helt försvunnen.

På ett podium i förgrunden står, sida vid sida, det vitklädda unga paret inför Svea Rikes dåvarande ärkebiskop, Nils Rosén von Rosenstein, som är iförd guldglänsande ornat. Denna huvudgrupp, med en belyst pelare bakom, bildar tavlans mittaxel. Vid norra kungsstolen se vi den kungliga familjen samlad, medan de tjänstförrättande prästmännen förenats i en grupp innanför altarringen. I en halvcirkel bakom dagens huvudpersoner stå högre hov- och statsmän, bland vilka vi särskilt urskilja riksmarskalken greve von Essens nobla drag, och i fonden, på en amfiteatraliskt uppbyggd läktare, ha de fyra riksståndens representanter placerats.⁵⁵

Även i denna tavla har Krafft sökt ge porträttlikhet åt de avbildade. Konungaparet samt prinsessan Sofia Albertina framträda tydligt, värdiga i hållningen. I deras närhet märkas kungagunstlingen, excellensen greve Brahe och justitiestatsministern Mathias Rosenblad. Greve Carl De Geer intar som lantmarskalk främsta rummet bland adeln. Bland prästerna framträder särskilt Härnösandsbiskopen Almquist med sitt markerade huvud, medan den myndige direktör Schwan, vördig och grånad, skymtar i täten för borgarståndet.

Fig. 114. Per Kraft d. y. Kronprins Oscars och kronprinsessan Joséphines förmälningssakt 1823 (kat. 424).
Stockholms stift

*Fig. 115. Per Krafft d. y. Skiss till kronprins Oscars förmälningsakt (kat. 425).
Postmästare O. J. Krafft, Nynäshamn.*

Konstnären har tydligen upprepade gånger företagit ändringar i tavlan, vilket bidragit till teckningens osäkerhet och färgens oklarhet. Särskilt synes kronprinsens huvud ha blivit opropor-tionerligt stort. Detta är dock ej Kraffts fel, ty det är utfört av genremålaren J. Y. Ringdahl. Krafft var nämligen aldrig fullt belåten med det ursprungliga huvudet, som han kopierat efter ett medaljongporträtt. På äldre dagar lät han därför sin yngre kol-lega, som var bosatt i hans hus, göra en övermålning med Kraffts tidigare kronprinsporträtt som förebild.⁵⁶

En bevarad färgskiss till förmälningstavlan ger, trots sin svaga kolorit, stora löften, vilka dock aldrig infriades (fig. 115). I denna har Krafft skapat en intensivare bild av det högtidliga ögonblicket. Dagens ungdomliga huvudpersoner draga här, som

tillbörligt är, all uppmärksamhet till sig, och det halvdunkel, ur vilket de fyra ståndens representanter urskiljas i bakgrunden, ger än mer relief åt den starkt belysta huvudgruppen. Skissen visar en ståtlig rumshöjd med resliga pelare och höga fönster, som släppa in rikligt ljus, vilket skänker en festlig prägel åt framställningen. Ett utkast i svartkrita finnes även i behåll (fig. 113). Härav se vi, huru konstnären från början velat avbilda det unga fursteparet knäböjande inför ärkebiskopen.

En del teckningar, porträtt i svartkrita av enstaka deltagare i krönings- eller förmälningshögtidligheterna, ha också bevarats (fig. 116). Dessa porträtt ge ett gott prov på Kraffts säkra teckningskonst och äro utförda med kraftig hand. Samtidigt äro de levande och säkerligen sannfärdiga människoskildringar.

Redan Kraffts kröningsstavla, fullbordad år 1824, var för konstnären svår att få såld.⁵⁷ Det dröjde till 1828, innan han kunde förmå konungen att förvärva densamma. Den betalades då med 8,000 rdl b:co⁵⁸. Ännu större skulle bekymren bli med förmälningsbilden, som blev hårt bedömd.⁵⁹ Först efter Kraffts död införlivades målningen med konungahusets samlingar.⁶⁰ Den blev också konstnärens sista stora verk med motiv hämtat från hans samtids officiella festligheter.

Fig. 116. *Per Krafft d. y. Okänd man (kal. 376).*
Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

Fig. 117. Per Krafft d. y. Skiss till: »Hertig Carl i slaget vid Hogland» (kat. 486).
Konotsamlingarna i Ateneum, Helsingfors.

III. BATALJMÅLNINGAR.

Krafft var, som vi förut sett, alldeles särskilt gynnad av Carl XIII, under dennes tid både som hertig och konung. Han har också förhärligat hertigen som hjälte i slaget vid Hogland den 17 maj 1788 (pl. VIII). Tidigare hade Jean Louis Desprez utfört en stor komposition med samma för hertigen och den svenska flottan lysande tilldragelse som motiv.⁶¹ Denne såg dock i skeppen huvudsaken i framställningen, och de i målningen införda talrika figurerna äro genremässigt hållna. I Kraffts tavla, utförd omkring 1810, blev det däremot hertigen och vid sidan av honom hans närmaste män ombord, som gjordes till huvudföremålen i skildringen. Handlingen är förlagd till däckets på chefsfartyget Gustaf III, där den furstlige sjöhjälten, omgiven av högre officerare, står i full aktion, utdelande befallning åt en framskyndande, hurtig officer. Denne är kanske identisk med en ung fänrik Ekholm, som, då signalerna ej kunde urskiljas på grund av dimman, med berömvärd mod lär ha rott mellan fartygen som kunskapare.⁶² Denna mittgrupp, vari man igenkänner den tappra flaggkaptenen Otto Henric Nordenskiöld samt den godmodige, något korpulente amiralen greve Anton

Pl. V'III. Hertig Carl i slaget vid Hogland.
Nationalmuseum.

Johan Wrangel stående bakom hertigen, bildar en triangelformad uppbyggnad, som bidrar till att ge stadga åt den omsorgsfullt genomtänkta kompositionen. De konturskarpt tecknade officerarna i förgrunden träda kanske något överdrivet ut ur bilden på grund av det ljusa dis, som omsluter det rörliga vignet av besättningsmännen i bakgrunden. Mot denna blonda fondton stå sjöofficerarnas mörkblåa uniformer något hårt. I målningen finnes mycket av davidsk nyklassicism. Detta se vi i huvudpersonernas skulpturala gestalter, tydligast kanske i framställningen av hertigens person.

Ett par laverade skisser till huvudgruppen visa, huru konstnären först noggrant tecknat de nakna kropparna, innan han iklädde dem uniformer. Samtidigt få vi en omedelbar förnimmelse av det senare 1700-talets konstuppfattning, när vi betrakta bakgrunden. Ty dess blågråa dagrar, den måleriska behandlingen av flaggdukarna och segelmassorna samt vissa livfullt skildrade människogestalter, som skymta i krutröken, föra onekligen tankarna till Pilos och andra gustavianers måleri.

Framställningen är otvivelaktigt den förnämsta inom vårt historiemåleri från 1800-talets början.⁶³ Krafft har här tydligt visat ett levande intresse för den stora uppgiften, en uppriktig vilja att skapa något bestående, och han har för detta ändamål uppjudit alla sina konstnärliga resurser. Den davidska skolans stränga fordran på formen har i främsta rummet tillgodosetts genom statuariskt uppfattade figurer, men detta har tydligen ej hindrat, att något av konstnärens målartemperament från ungdomsåren ännu en gång fått komma till uttryck i denna märkliga duk. De bevarade skisserna visa, att Krafft under arbetets gång vidtagit ändringar i den från början tänkta kompositionen (fig. 117, 118 o. 122). Han hade häri endast infört tvenne

*Fig. 118. Per Krafft d. y. Skiss till
»Hertig Carl i slaget vid Hogland»
(kat. 484).*

Nationalmuseum.

*Fig. 119. Per Krafft d. y. Stormningen av Leipzig d. 19 okt. 1813 (kat. 416).
Nationalmuseum.*

huvudfigurer i förgrunden, hertigen och den framskyndande officeren. I sin slutgiltiga utformning har den utökade gruppen givits en viss aktivitet genom benens kontrastställningar hos bildens huvudpersoner. Hade den glorifierade fursten hört till de verkliga hjältarna i den svenska historien hade eftervärlden säkerligen och med full rätt omfattat Kraffts storslagna målning med större intresse och beundran än nu är fallet.

Någon egentlig bataljmålare hade ej funnits i Sverige sedan J. F. Lemke verkade här vid övergången till 1700-talet. Under studieåren i Frankrike hade Krafft haft tillfälle se, huru Gros, Gérard och andra samtida förhärligade de napoleonska bedrifterna på slagfälten. Det var därför icke underligt, att även vår svenske Davidelev försökte sig inom samma område, när lämpliga ämnen gavs i Carl Johans tyska drabbningar. Såväl stormningen av Leipzig den 19 oktober 1813 som slaget vid Bornhöft den 7 december samma år har han skildrat på stora dukar från åren 1818 och 1819. Båda visa en viss enformighet i kompositionen samt en dystert bruntonig kolorit. Krafft hade levat fjärran från kanonernas åska och dån. Hans skildringar av våra krigsföretag i Tyskland verka också tämligen menlösa och lämna

*Fig. 120. Per Krafft d. y. Slaget vid Bornhöft d. 7 dec. 1813 (kat. 417).
f. d. Kungl. Kronprinsens husarregemente.*

oss oberörda. Gros, som i Frankrike var föregångsmannen för modernt bataljmåleri, hade ej blott själv upplevt krigets fasor utan ägde även förmåga att i sin konst ge uttryck häråt och samtidigt tillgodogöra sig fanornas och uniformernas livliga färgspel.

»Stormningen av Leipzig» verkar närmast en defileringsgreve Adlercreutz på sin vita springare, en kråmande leksakshäst. En anhopning av stupade män och hästar, sönderkörda trossvagnar och brutna gevär ävensom andra krigiska attribut i förgrunden, krutröken och gevärseldarna i fonden söka förgäves återge något av stridens hetta.

Mera liv finnes väl i Bornhöfttavlan, men hopgyttringen av män och djur skänker åt eftervärlden ej något starkare intryck av denna för de mörnerska husarerna så hedrande drabbning.⁶⁴

I samma anda som Leipzigbilden är skildringen av slaget vid Halle den 17 oktober 1806, där marskalk Bernadotte framställts stel och stram, nästan som en tennsoldat (fig. 121).⁶⁵

*Fig. 121. Per Krafft d. y. Slaget vid Halle den 17 okt. 1806 (kat. 418).
Nationalmuseum.*

I Kraffts fotspår gingo inom bataljmåleriet, vilket livligt uppmuntrades av konungen, A. K. Wetterling, K. A. Dahlström m. fl.,⁶⁶ vilkas verk dock äro synnerligen torra och opersonliga utan större konstnärligt värde.

*Fig. 122. Per Krafft d. y. Skiss till »Hertig Carl i slaget vid Hogland» (kat. 415).
Konsul John L. Skantzé, Falkenberg.*

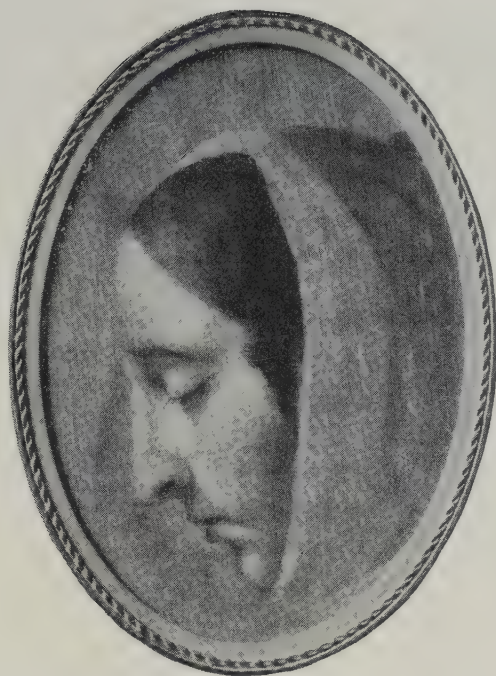

*Fig. 125. Per Krafft d. y. Martina Sophia Carolina Krafft (kat. 314).
Fru Carola Hallgren, Södertälje.*

IV. RELIGIÖST MÅLERI.

Redan tidigt hade Krafft sysslat med andliga frågor. Det var därför säkert en inre kallelse, som kom honom att välja bibliska motiv för sitt måleri. Tyvärr hade han härvid stora konstnärliga svårigheter att bekämpa. Ty som vi sett saknade han särskilt i sina senare verk ofta förmåga att komponera och få in verkligt liv i större framställningar.

Fredrik Westin och Johan Gustaf Sandberg skuro på detta område större lagrar, den förre på 1820-talet med altartavlor för bl. a. Kungsholms och Jakobs församlingar i Stockholm, den senare vid 1840-talets början, då han målade en framställning av den korsbärande Kristus för Skeppsholmskyrkan. Krafft hade visserligen erbjudit sig att måla den altartavla, som i Jakobs kyrka skulle ersätta Hasselgrens mindre lyckade verk. Men det föll, som sagt, på Westins lott att utföra densamma, ehuru Krafft utlovat en till lägre pris.⁶⁷

Fig. 124. Per Krafft d. y. Lazari uppväckelse (kat. 426).
Diakonissanstalten, Ersta, Stockholm.

Först 1829 synes Krafft ha fullbordat sin tidigaste religiösa målning, »Lazari uppväckelse från de döda» (fig. 124). Vid denna tidpunkt hade hans konst redan sett sina bästa dagar och färgen ofta blivit tung och oklar. Målningen utställdes på akademien 1834 och torde ej ha mötts med någon större förståelse av samtiden. Det dröjde också ett tiotal år, innan konstnären åter hämtade ämnen för sitt måleri ur bibeln. En stor altartavla, »Kristi gång till Golgata», signerades 1841 och exponerades två år senare.

Vid Kraffts flera gånger omtalade separatutställning år 1847 uppvisades ett tiotal tavlor med religiösa motiv, bland dem »Frälsarens död på korset», en framställning, som åter förekom på akademiens sedvanliga utställning 1848. När konstnärens namn år 1860 för sista gången syntes i en akademikatalog, var det i samband med »Lazari uppväckelse», som varit hans debutarbete på detta område.

*Fig. 125. Per Krafft d. y. Kristi gång till Golgata (kat. 429).
Vaxholms kyrka.*

Efter Kraffts död voro de flesta av hans försök inom det bibliska måleriet fortfarande oplacerade, och stärbhuset utbjöd året efter dödsfallet hans trenne större kompositioner: Golgatavandringen, Kristus på korset samt Lazari uppväckelse »till salu för billigt pris» såsom »passande för någon Landskyrka».⁶⁸ Den förstnämnda annonserades ännu 1880 till försäljning.⁶⁹ I våra dagar

ha de stora dukarna funnit en mera varaktig plats i offentliga lokaler, medan några smärre bibliska bilder stannat i efterkommandes ägo.

Som jag tidigare haft anledning påpeka fördrev Krafft i stor utsträckning sina senare år med omarbetning av osålda verk. Det är därför antagligt, att t. ex. »Lazari uppväckelse» under årens lopp fått genomgå många retuscher. Detta kan i viss mån ursäkta teckningens osäkerhet. På den långsträckt bilden från Betania synes Jesus med utsträckt hand peka på undret, den till livet återuppväckte, som står inför honom insvept i talrika vita lindor, vilka Marta med en teatralisk pose söker befria honom ifrån, medan Maria knäböjande ser upp till Mästaren. Bakom denna mittgrupp ha i en halvcirkel samlats förvånade judar, som strömmat till från Marias hus, vilket skymtar vid sidan. I bakgrunden reser sig berget med den urholkade graven, och vid sidan därav ser man ut över en öde slätt.

För kvinnofigurerna ha konstnärens döttrar stått modell. Sällan har Krafft visat mindre sinne för draperibehandling än vid återgivandet av Lazari bandager. Människokarakteristiken är genomgående försummad, om undantag göres för några enstaka israeliter, ur vilkas anleten man med god vilja kan utläsa förundran. Koloriten är osund med en brunlila ton, som gör ett verklighetsfrämmande intryck. Samma anmärkningar gälla nästan alla hans målningar inom denna konstart samt hans porträtt från senare år.

I skildringen av Frälsarens tunga vandring till Golgata har Krafft fört in talrika romerska stridsmän till häst och till fots. En liten erinran om konstnärens nyklassiska studier ger en halvnaken knekttyp i frygisk mössa. Ett milt och resignerat drag strömmar ut från Kristusansiktet samt sorg och veklagan från kvinnorna i förgrunden. Bland dessa märkas särskilt Frälsarens moder och Maria Magdalena. Själva kompositionen synes vara en fri omskrivning av Rafaels framställning av samma ämne i Pradomuseet i Madrid.⁷⁰

Även i denna tavla har Krafft begagnat familjemedlemmar som modeller, för Jesu moder sålunda sin egen fru och för Maria Magdalena en av sina döttrar. Bevarade skisser till deras huvuden visa, att konstnären ännu vid denna tid kunde behärska den klassiskt renodlade linjen. I bilden av makan

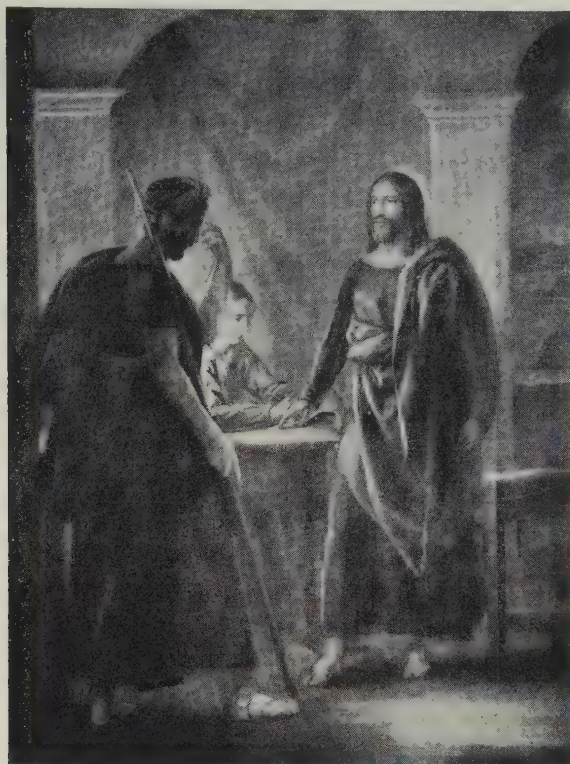

Fig. 126. Per Krafft d. y. Jesu samtal med Nikodemus (kat. 435).

Ingenjör Stellan Bendz, Stockholm.

märkes en kraftig utformning av ansiktet samt, liksom i skissen av dottern, en visserligen tunn men rätt behaglig och ljus kolorit.

I några dukar från 1840-talet har Krafft med ringa framgång försökt clair-obscurmåleriet, såsom i skildringen av Jesu samtal med Nikodemus samt i Sauli omvändelse, en tafatt framställning under en hotande molnig himmel, momentant upplyst av en blixtrande ljungeld.

Brödraförsamlingen i Stockholm, vilken Krafft tillhörde och som efter hans död fick en testamentarisk penninggåva för hedningars omvändande,⁷¹ äger i sin stora samlingssal den sista målning jag känner av konstnärens hand. Det är en bild av Kristus på korset omgiven av ett öde landskap, där man även svagt kan urskilja fyra krigsmän upptagna av lottdragning om Frälsarens livklädnad samt några människor, som lämna Huvudskalleplatsen på väg tillbaka till staden.

När 1848 en altartavla föreställande Kristi död på korset visades på Konstakademiens exposition, blev den föremål för en skarp kritik.⁷² »Att med minnet av en Rubens och andre store mästares i denna väg utförda kompositioner kunna prestera ett dylikt machwerk är», enligt Aftonbladet för samma år, »endast förlåtligt som ålderdomssvaghet.» Särskilt de smutsiga färgerna föranledde frågan: »Icke är det hvarken terra d'Italia eller terra Cassel i dess skuggpartier, kanske något terra incognita?» Granskaren utbrast slutligen: »Ho vet: konstnären är mäkta rik och nog tyder färgen något på jordbruket, så mycket är säkert.»

Om sistnämnda tavla i själva kompositionen överensstämde med Brödraförsamlingens av år 1852, känner jag ej. Konstnärligt äger denna sistnämnda målning i alla händelser föga värde. Krafft hade tyvärr vid dess tillblivelse överlevt sig själv i sin konst.

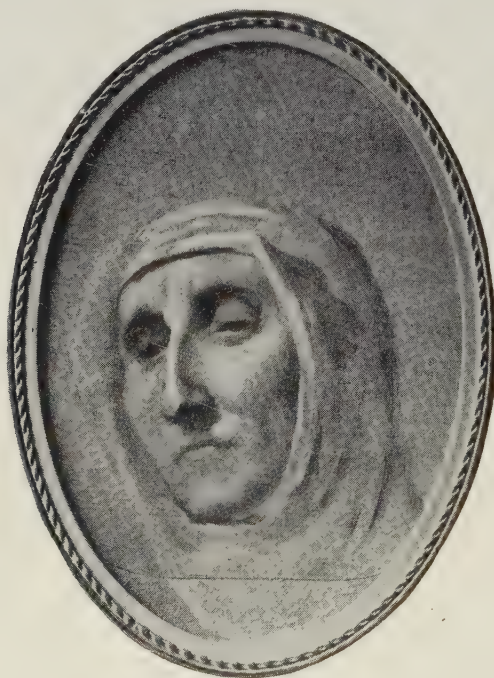

*Fig. 127. Per Krafft d. y. Brita Sophia Krafft, f. Robsahm (kat. 313).
Eru Carola Hallgren, Södertälje.*

II

SVENSKT PORTRÄTTMÅLERI VID 1800-TALETS BÖRJAN.

*Fig. 128. Jonas Forsslund.
Lovisa Sophia von Fersen, f. Piper,
Löfstað, Östergötland.*

SVENSKT PORTRÄTTMÅLERI VID 1800-TALET S BÖRJAN.

När vid 1700-talets slut Krafft d. y. aktivt började göra sin insats i svenskt porträttmåleri, hade nyligen dödskorset ristats över några av dettas mest berömda namn från flydda glansdagar. Roslin, som i främmande land spritt ära över svensk konst, Carl Gustaf Pilo, som på äldre dagar återbördats till fosterlandet och där blivit akademidirektör samt Per Krafft d. ä., den redbare och omtyckte målaren, hade alla med korta mellanrum följt den konstälskande monarken i graven.

Ännu funnos dock i livet några av de äldre och därtill kommo en del ungdomar, som voro redo att upptaga de fallnas mantlar. Ett tiotal verk av Pilos kvarlåtenskap gävo ännu på 1794 års akademiutställning påminnelse om den bortgångne konstnären, som verksamt bidragit till att få expositionen till stånd. Vid samma tillfälle utställde också bl. a. Ulrica Pasch,¹ Elias Martin och Carl Fredrik von Breda samtidigt med Krafft d. y., som nu började framträda offentligt. Bland gustavianska

porträttmålare var ännu vid sekelskiftet en av de främsta, Lorens Pasch d. y., i verksamhet. Han ägnade vid denna tid sitt huvudsakliga intresse åt akademien, vars direktör han var. Dock målade han fortfarande porträtt. Som Strömbom i sin Pasch-monografi påvisat, övergick konstnären under dessa år till delvis nya uttryck för färg och form.² Det är nyklassicismen, som påverkat honom till en mera plastisk avrundning av hans människobilder, och i denna uppfattnings bristande intresse för koloriten liksom i konstnärens avtagande synförmåga torde förklaringen vara att söka till en mot slutet grumligare färgton.

Även hans lärjunge Adolf Ulrik Wertmüller verkade vid 1790-talets slut åter några år som porträttmålare i hemlandet. Den plats, som man velat reservera för honom inom akademiens lärarkrets, besattes dock av en annan Paschelev, *Jonas Forsslund* (1754—1809).³ Han var en mångfrestare, som utövade ett flitigt konstnärskap inom både skulpturen och måleriet. Som målare var han framför allt pastellist, en arvtagare, till Lundberg i dennes förnäma konststart. När denna kom ur modet övergick konstnären till oljemåleriet. Torra och tråkiga äro Forsslunds pastellporträtt, som fått en för honom synnerligen karakteristisk blå helton, vilken också återklingar i hans oljeporträtt. Liksom konstnärens talrika pasteller ge en blek avglans av rokokomästarens konst, erinra hans oljemålningar om hans lärare Paschs senare verk. Genom sin undervisning satte Forsslund inga djupare spår. Säkerligen motsvarade han dock de förhoppningar, som preses Fredenheim hyste om honom vid utnämningen till akademilärare, nämligen att han skulle bli »en arbetsam och beskedlig Professor».⁴ Han hörde i allt till medelmåttorna.⁵ Bland hans porträtt torde det av Gustaf IV Adolf med gemål, promenerande i Hagaparken (1800, Gripsholm), vara mest känt. Det är, liksom konstnärens flesta verk, stelt och opersonligt men mycket tidstypiskt.

Till dessa konstnärer, vilkas namn knutits till svenska målade porträtt från övergången till det nya århundradet, kommo representanter för ett anspråkslösare måleri. Hit hörde bland de äldre Anders Eklund⁶ och Johan Ahlberg⁷ samt bland akademi-lärjungar Fredrik Westin, Anders Hanson och Niclas Hagelberg, vilka senare redan gjorde blygsamma försök inom porträttkonsten.

Vid sidan av det större porträttmåleriet omhuldades med förkärlek gouachen, och dess talrika utövare sågo i Niclas Lafrensen d. y. allt ifrån dennes återkomst från Frankrike vid 1790-talets början sin ledande mästare.

Miniatyrmåleriet skulle dock i Sverige aldrig nå högre än dit den sistnämnde samt Peter Adolf Hall fört det.⁸ *Anton Ulrik Berndes* (1757—1844), som under Gustaf III:s dagar varit den i hemlandet mest eftersökte på detta område, fick senare nästan större betydelse för denna lilla konstart genom sitt 1799 utgivna arbete om miniatyrkonsten än som utövare av densamma.⁹ Bland hans talrika efterföljare märktes ännu verkliga förmågor bland svenskarna, i främsta rummet Sparrgren, Gillberg och Bolinder, vilka alla i för dem personliga manér efterlämnat goda porträtt av sina samtida.

Lorens Svensson Sparrgren (1762—1828), vilken som sagts samtidigt med Krafft d. y. studerade i Paris, upprätthöll traditionen från 1700-talet, och hans porträtt utmärka sig lika mycket för träffande karakteristik som för behaglig färggivning.¹⁰ Under sin senare lärarverksamhet vid akademien, där Sparrgren blev professor 1810, entusiasmerade han talrika elever att ägna sig åt hans konstgren. *Jacob Axel Gillberg* (1769—1845), vars verksamhet vid Stockholmsakademien med tiden förde honom till direktörsposten i densamma, hade i England och Frankrike tagit för sin konst bestämmande intryck.¹¹ I det senare landet hade han haft tillfälle att studera bl. a. den berömde Isabeys verk. I Gillbergs omfattande produktion, utmärkt av empirens stelhet, enkelhet i arrangemang och en skarp, fin pensel, intogo profilporträtten en framträdande plats. Dessa senare, som nu finnas spridda över hela landet, ha oftast utförts med enkla medel, färgfattiga, mot en gråtonigt schatterad fond. *Johan Erik Bolinder* (1768—1808) utbildades i Stockholm och hans porträtt visa en fast modellering samt en naturlig friskhet i återgivandet av modellerna.

Betydande insats i tidens enastående rika miniatyrproduktion gjorde även några främlingar, främst italienaren *Giovanni Domenico Bossi* (1765—1853). Genom honom kom empiremåleriets färgtunga och kroppsliga stil in i svensk miniatyrkonst, och hans inflytande gjorde sig märkbart hos ovannämnda Bolinder samt Gillberg men också i fortsättningen hos flera av deras efterföljare. Även Krafft d. y:s syster Wilhelmina påverkades av

Fig. 129. Johan Erik Bøllinder. Anna Charlotta Granfelt från Dal, f. Fock.
Eriherre G. A. Klingspor, Skövde.

Fig. 130. Lorens S:son Sparrgren.
Gustaf Edlestam,
Justitierådet Axel Edlestam,
Stockholm.

Fig. 131. G. D. Bossi (1811). Ulrica Sofia de Geer, f. Sprengtporten.
Greve Axel Wachtmeister, Kulla-Gunnarötorp.

honom. Några år vistades också en annan italienare, *Giuseppe Rota* (f. på 1760-talet, död sannolikt 1821), här uppe i Norden, och hans mörka, övervägande bruntoniga porträtt återfinnas, om också mera sparsamt än landsmannens, i svenska samlingar. Dansken *Carl Viertel* (1772—1834) har från sin vistelse i Sverige under 1800-talets första decennier lämnat talrika prov på sin konst, utmärkta av skarpt tecknade ansikten och stora, klara ögon.¹²

Senare representanter för miniatyrmåleriet saknade förmåga att i längden hålla konstarten uppe. *Gustaf Anderson* (1788—1833) var en produktiv men torr och opersonlig redogörare för sina samtidas utseenden och återgav dem oftast i en gulbrun helton. Bistra typer i ännu mörkare färger möta i *Erik Vilhelm Le Moines* (1780—1850) ej sällsynta porträtt. Med den mångsidige f. d. artilleriofficeren professor *Johan Ways* (1792—1873) minutiöst utpetade och okänsligt kolererade bilder, utmärkta av en kylig färgskala, erinrande om hans verksamhet även som glasmålare, dog konstarten slutligen ut.¹³

Många mera obetydliga konstutövare och dilettanter hade alltifrån århundradets början ägnat sitt intresse åt denna en gång så beundrade småkonst, vilken redan på 1840-talet fick lämna plats för fotografiens förelöpare, daguerreotypien. Talrika namn skulle i samband med miniatyrmåleriet ytterligare kunna nämnas. Men de anförda må vara nog. Ty Krafft d. y., som föranlett dessa studier över det gryende 1800-talets konst, torde

Fig. 152. *W. Noréus, f. Kraft. Anna Brita Silfverstolpe, f. Carré. Kapten W. Silfverstolpe, Stockholm.*

Fig. 133. *Gustaf Andersson (1831). Carl August Achilles von Vegesack. Direktören frih. Evald Ugglä, Stockholm.*

Fig. 134. *J. A. Gillberg (1808). W. L. H. Taube, f. Polett. Grevinnan E. Frölich, Ljungby.*

aldrig ha ägnat sig åt denna porträttkonst i litet format. Miniaturporträtten synas ej heller haft någon betydelse för konstnärrens utveckling. Den lätta hand och försiktiga penselföring, som är konstartens förutsättning, saknade han helt. Men den framträdande roll, som gouacheporträtten spelade under Kraffts verksamhetstid, motiverar, att jag här i korta drag erinrat om desamma.

Som vi sett blomstrade sålunda ännu omkring sekelskiftet ett omfattande porträttmåleri. Över huvud saknade denna tid ej intresse för konsten,¹⁴ men detta låg dock egentligen mera åt historiemåleriet.¹⁵ Här rådde likväl brist på verkliga begåvningar, och de försök, som gjordes på detta område, blevo snarare en triumf för medelmåttan än utslag av verklig skaparkraft. Porträttkonsten hade dock även i nedgångstider sin givna plats. Därtill kom att den nu allmänt uppmuntrades av borgerskapet, som oftare än förr lät avbilda sig.

Konsten hade under 1700-talet huvudsakligen varit förbehållen överklassen. Med sekelskiftet blev den en social faktor att räkna med.¹⁶ Konstkritiken började få ett ord med i laget och tidningarna innehöllo allt oftare uppsatser om konst samt notiser om dess utövare.¹⁷ Här måste också påminnas om, att vid denna tid museiväsendet, låt vara i all anspråkslöshet, hade ordnats i och med Kungliga Museums instiftande den 16 oktober 1794 och att fr. o. m. samma år¹⁸ akademiens utställningar, som hädan-

*Fig. 155. C. F. von Breda.
Carl Didrik Hamilton af Hageby.
Eriherre H. Hamilton, Boo, Närke.*

*Fig. 156. C. F. von Breda (1817).
Carl Johan af Wirsén.
Envoyén Einar af Wirsén, Berlin.*

efter höllos varje eller vartannat år, blevo verkliga evenemang i Stockholmslivet.¹⁹

Efter Bredas återkomst till Sverige 1796 blev han, som vi sett, den ledande mästaren inom vår inhemska porträttkonst. Jag har redan i annat sammanhang uppehållit mig vid hans konstnärskap, som blev högt skattat, även om hans manér till en början syntes en och annan något skissartat. Han var en högt kultiverad man, som icke bara genom sitt måleri utan också genom sin representativa personlighet fick en högre social ställning i samhället än i allmänhet varit svenska konstnärer beskärd.

Isoleringen i hemlandet och de trånga förhållandena här²⁰ kunde i längden, trots konstnärens vitalitet och sunda livssyn ej annat än verka hämmande på hans konstnärskap. Bredas erkända rangplats förde honom tyvärr till massproduktion, och redan några år in på 1800-talet fingo, som förut påpekats, hans bilder ofta ett konventionellt drag över sig. Till honom gingo dock även i fortsättningen huvudparten av tidens porträttbeställningar, men det fanns gott om arbete även för Krafft

*Fig. 137. Fredrik Westin (1795).
Sven Peter Bexell.
Överstelöjtnant R. Bexell, Varberg.*

*Fig. 138. Fredrik Westin (1830).
Carl Axel Levin.
Kungl. Svea Hovrätt, Stockholm.*

d. y. Ty också han blev snart efter återkomsten från studie-åren utomlands överhopad med beställningar och arbetade, utan märkliga skärningar, vid sidan av sin högt skattade kollega intill dennes bortgång år 1818. I stort sett förblev Krafft oberörd av dennes manér och av nyare konstströmningar över huvud taget. Han var en gång för alla Davidlärjungen, som inte bara talade om den store lärarens stil utan även sökte omsätta den i sina verk. Hos Krafft blev den, som jag sökt framhålla, i form oftast tung och klumpig men höll sig länge klar och lättförstådd.

Breda och Krafft voro sålunda de ledande inom svenskt porträttmåleri under 1800-talets första decennier. Men det fanns arbete även för andra porträttmålare. Här levde vid denna tid en konstnär, *Fredrik Westin* (1782—1862),²¹ som blivit vår akademi trogen och ej förlagt sina studier utom landets gränser. Han var son av en burgen köpmansfamilj i huvudstaden och inskrevs tidigt vid Konstakademien. Här togs han om hand framför allt av Louis Masreliez och Lorens Pasch, vilken senare kom att i hög grad öva inflytande på lärjungens porträttkonst.

*Fig. 139. Fredrik Westin.
Mathias Gustaf Staël von Holstein.
Fröken M. Boije af Gennäs, Stockholm.*

*Fig. 140. Fredrik Westin. C. O. A. S.
Stackelberg, f. Lind af Hageby.
Patron P. Nison Bärnheim, Hålsöborg.*

Dennes på 1790-talet målade porträtt visa sig också nära besläktade med den gustavianske mästarens senare verk. Detta framgår bland annat av den bild som föreställer den unge löjtnanten, sedermera prosten Sven Peter Bexell, ett porträtt, som ännu visar elevens osäkerhet i teckningen men som är fast format och tolkat med påtagligt intresse för det individuella hos modellen. Ännu så sent som 1809 framträdde Paschs inflytande i de utmärkta porträtten av kofferdikapten V. Hamberg (prof. A. Hamberg, Djursholm) och konsthandlar J. A. Skoge (bankdirektör M. Aronowitsch, Stockholm).²² Paschs förmåga att i sina porträtt få fram både det personliga och tidstypiska kunde hans elev dock i längden ej hävda. I hans efterföljande produktion finnes likväl mycket av det senare draget, så t. ex. i den charmefulla bilden av den unga grevinnan Stackelberg, som kanske ej behövt den försköning, som konstnären annars gjort sig känd för, särskilt i sina damporträtt (fig. 140). Med förkärlek använde han rikligt med accessoarer i sina målningar.²³

Om Westin i sina porträtt framför allt visade sig som Paschs arvtagare och i början av sin konstnärsbana tillämpade dennes franska akademism från 1700-talet, blev han i sina talrika alle-

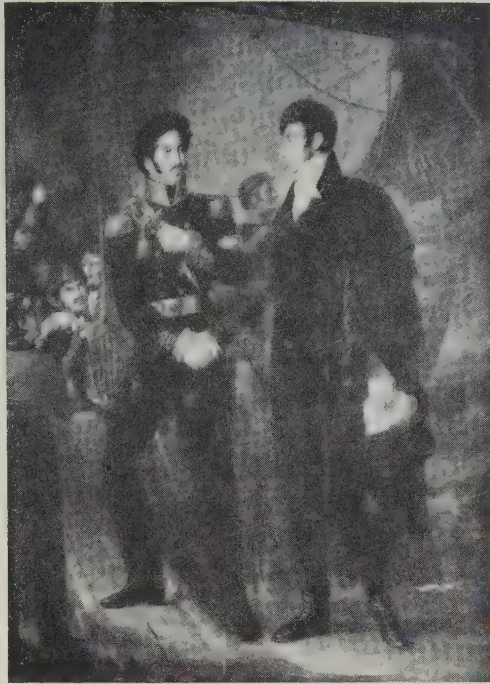

*Fig. 141. Fredrik Westin. Bröderna H. G. och L. U. C. A. Wrangels avsked.
Greve Raoul Hamilton, Ovesholm.*

gorier och symboliska framställningar främst en hängiven lärjunge till Masreliez, den antika stilens trogne väktare inom akademien. Sina största framgångar vann konstnären genom symbolistiska och religiösa målningar.²⁴ Av samtiden upphöjdes han till en Rafaels och Correggios jämlike, om ej rent av till deras överman.²⁵ Ett senare släkte står dock tämligen oförstående inför denna hänförelse. Här är dock ej platsen att ingå på denna sida av hans konstnärskap.

Även Westins porträttkonst tog med tiden intryck av den nyklassiska stil, i vilken Masreliez infört sin lärjunge. Tyvärr hade han genom akademiundervisningen i teckning och komposition endast ytligt kunnat sätta sig in i den antika konsten, fjärran som han levde från dess klassiska hemort.²⁶ Det vilar ej så sällan över hans senare människoskildringar ett egendommeligt främmande och stereotyp drag, som skvallrar om bristande intresse för naturstudium.²⁷

Hans talrika porträtt från mannaålderns dagar äga mycket av den förvekligade nyantik, som i Frankrike hade talrika före-

trädare bland Davids lärjungar. Westin hade också tillfälle att studera en av dessas, Gérards, konst. Den franske empire-målaren var nämligen representerad med flera porträtt av Bernadotte och dennes anförvanter på Stockholms slott och fransmannens konst synes ej ha lämnat den svenske målaren oberörd.²⁸ Detta visar t. ex. helfigursporträttet av kronprinsessan Joséphine med den lille prins Carl på knäet (1826, Gripsholm).

I likhet med Krafft var alltså Westin i sin porträttkonst Bredas motsats, med en redan från början plastiskt betonad stil. I fråga om komposition har han dock mera påfallande än Krafft låtit sig påverka av den måleriske mästarens arrangemang. Tydligt kommer detta till synes i den här återgivna bilden av kammarherren Mathias Gustaf Staël von Holstein (fig. 139). Den purpurfärg, betecknande kallad »professor Westins människofärg»,²⁹ som ofta återfinnes i konstnärens karnation, säkerligen också den ett påbrå från Breda, är här behagligt mildrad.

Konventionella i uppställningen och slickade i penselföringen äro konstnärens stora gruppbilder, bland vilka jag erinrar om den Wachtmeisterska familjetavlan på Johannishus, Bernadotteska släktbilden på Gripsholm, hans kanske mest kända verk, samt den halvt sentimentala skildringen av bröderna Wrangels avsked (Ovesholm) (fig. 141). I den sistnämnda kompositionen med huvudpersonerna stigande nästan ut ur duken och segelmassor i bakgrunden påminnes man osökt om Kraffts »Slaget vid Hogland».

Med 1840-talet avtog hastigt Westins skaparkraft. Som teckningslärare vid akademien från 1816 betydde han under en lång tid mycket för det uppväxande släktets fostran samt akademiens verksamhet över huvud, särskilt i egenskap av dess direktör åren 1828—1840. Westin var, som redan i annat sammanhang påpekats, Carl XIV Johans specielle hovmålare och kronprins Oscars teckningslärare och därtill flitigt anlitad som arrangör vid officiella festligheter.³⁰

Som jag framhållit saknades i Westins porträtt i allmänhet en inträngande människoanalys. I bevarade skisser, särskilt från tidigare år, har konstnären dock visat sig som en skarp iakttagare.³¹ Hans porträtt, särskilt av damer, äga en känslig rytm och vacker linjeföring. Färgen som är kall och emaljartad har utslätats men kan stundom verka rätt effektiv.

Jämte Krafft blev Westin efter Masreliez' bortgång 1810 den antikiserande riktningens främste företrädare inom svenskt måleri. I deras konst fanns det givetvis stora beröringspunkter, men ändock voro de i sin konstnärliga verksamhet varandra i grund och botten mycket olika. Krafft var av mera manligt virke; han friade ej till publikgunsten utan gav sina mäniskor som de voro. Westin däremot var framför allt den charmefulle hovmålaren, som sökte få fram en smickrande bild, vilket ej sällan skedde på likhetens bekostnad. Därvid tangerade han ofta det sötsliska och banala.

Efter Bredas död 1818 stodo dessa målare såsom ledande inom vår porträttkonst. När deras konstnärliga förmåga tidigt började mattas fanns sedan länge en annan konstnär, J. G. Sandberg, som långsamt och med allvar arbetade sig fram till en erkänd ställning och nu stod närmast till att övertaga de förras popularitet. *Johan Gustaf Sandberg* (1782—1854)³² var konstnärligt, särskilt musikaliskt, rikt utrustad, då han från ett fattigt arbetarhem trädde ut i världen. Han fick musikundervisning av abbé Vogler och gav sedan i sin tur lektioner för att tjäna ett knappt uppehälle.³³ Men han visade samtidigt stora anlag för teckning och fördes genom Breda in på måleriet. Vid sidan av studierna vid akademien arbetade han även på kungliga teaterns målarverkstad. Vid 1800-talets början gjorde Sandberg försök inom historiemåleriet och utförde mytologiska motiv såväl som ämnen ur svensk historia. Som flitig deltagare i »Sällskapets för konststudium» sammankomster tillhörde han den opposition, som på 1810-talet uppträdde mot akademiens föråldrade undervisning. Han saknades också åren mellan 1815 och 1820 bland utställarna på dess expositioner.³⁴ Sandberg nalkades dock åter denna in-

Fig. 142. J. G. Sandberg (1825). Hans Gabriel Trolle-Wachtmeister af Johannishus.

Greve C.-A. Trolle-Wachtmeister, Trolle-Ljungby.

*Fig. 143. J. G. Sandberg (1816).
Carl Melcher Strömfelt och hans
maka f. Cronstedt.
Friherre H. Falkenberg, Värmlands-Säby.*

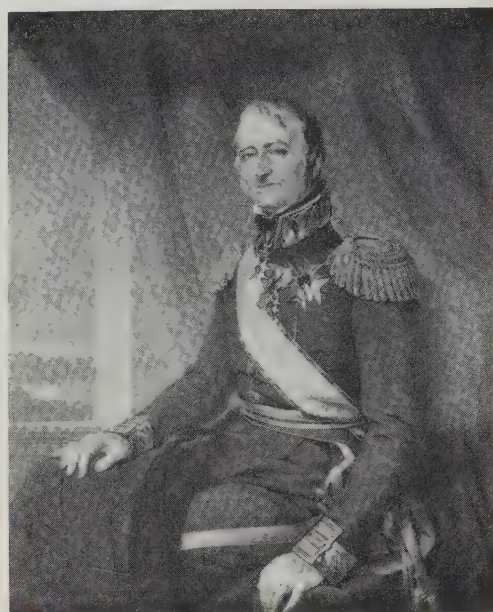

*Fig. 144. J. G. Sandberg (1836).
Gustaf Olof Lagerbring.
Kammarrättsrådet E. Lagerbring, Stockholm.*

stitution, blev ledamot 1821, professor 1828 och slutligen direktör 1845, en syssla, som han beklädde till 1853. Hans verksamhet som folklivsskildrare, där han trädde i Hilleströms fotspår, hans altartavlor och berömda freskomålningar i Uppsala-domen med motiv ur Gustaf Vasas historia, togo hans mesta tid i anspråk under åren 1831—1838.

»Jag delar min tid mellan porträtter och Historiska arbeten, de förra för kroppen, de sednare för själen», skrev han 1837 till sin vän B. E. Fogelberg.³⁵ Han anslöt sig sålunda till uppfattningen från århundradets början om porträttmåleriet som en lägre konst-
art.³⁶ Här skola vi dock lämna hans historiemåleri åsido. Som porträttmålare blev han flitigt anlitad och anknöt som sådan till Bredas måleriska uppfattning av modellen. Hans porträtt voro dock i allmänhet torra och sakliga, som t. ex. bilderna av friherrinnan Ingeborg Bonde till Ericsberg³⁷ eller greve Wachtmeister till Trolle-Ljungby visa (fig. 142). Men det finns i hans konst ett känslösamt drag, som högeligen senterades i romantikens tidevarv och alldeles särskilt kom till synes i hans icke sällsynta gruppbilder. Ett ypperligt prov härpå är porträttet av den unga

*Fig. 145. J. G. Sandberg. Konstnärens barn och unge Edvard Preymeyer.
Doktor H. Simkowsky, Härnösand.*

överstinnan Strömfelt, född Cronstedt, vid spinetten med mannen lyssnande vid sidan, en skildring full av känslfull sentimentalitet.³⁸ Sandbergs färg är alltid tunn och glatt, oftast pålagd med petigt fina penseldrag. Detta framträder i den tidstrogna och näpna skildringen av konstnärens små döttrar, beundrande sin lekkamrat Edvard Preymeyer, som blåser såpbubblor. Sandbergs talrika porträtt i litet format av samtidens vetenskapliga och konstnärliga personligheter äro även typiska prov på hans fint skurna pensel och äro rikt representerade i Gripsholmssamlingen.³⁹ Han har även utfört miniatyrporträtt, distinkta men torra framställningar. I större mansporträtt, såsom i knäbilden av generallöjtnanten baron Lagerbring, har konstnären visat ett bredare och manligare manér, vilket åt framställningen gett en viss monumentalitet. Ett älskvärt drag av godhet lyser dock här ur det högröda anletet, vilket påminner oss om Bredas karnation,⁴⁰ och det blir mera familjefadern än generalen vi ha framför oss. Uniformens guldglitter och ordnarna äro givna med saklig petitess och god stoffverkan.

Särskilt omtyckta voro Sandbergs paraderingsbilder från Ladugårdsgärdet med deras folklivsskildring. När han t. ex. åter-

Fig. 146. J. F. von Breda.
Eric Noer d. ä.

Professorskan B. Törngren, f. Noer, Stockholm.

Fig. 147. Anders Johan Hanson (1805).
Wilhelmina Ulrika Cedercrantz.

Fröken K. af Petersens, Södra Lindved.

givit Carl Johan i spetsen för kavalleriet defilerande inför den aldrig Carl XIII, som åskådar paraden från sin tunga kalesch, skulle detta blivit en stel och tråkig redogörelse, om ej konstnären fört in i bilden de vid dylika högtidsstunder alltid tillrusande barnungarna med eller utan mammor, ett inslag, som åt framställningen skänkt ett visst liv och älskvärt behag.⁴¹

I annat sammanhang har jag redan berört Sandbergs lärarverksamhet, som särskilt utmärktes av den vikt han lade vid en mjuk utformning av linjen. Som färgkonstnär var han som sagts Bredas egentliga efterföljare bland porträttmålarna. Hade dennes son *John Fredrik von Breda* (1788—1835) ej redan tidigt råkat på avvägar, hade han kanske kunnat axla sin fars kapp. Nu inskränkte han sig i stort sett till att biträda på faderns ateljé och att vid dennes bortgång slutföra ej färdigmålade dukar. Självständigt visade han sin förmåga främst inom historiemåleriet, men han har även efterlämnat enstaka porträtt, som tala om nära släktskap med faderns senare verk (fig. 146).⁴²

Skåningen *Anders Johan Hanson* (1770—1833) hörde till dessa obegåvade och föga skolade målare, som leva sitt liv i skymundan vid sidan av de erkända mästarna.⁴³ Alltid finna de nå-

*Fig. 148. Anders Johan Hanson (1806).
Peter Johan Wilhelm Flinck.
Fröken K. af Petersens, Södra Lindved.*

*Fig. 149. Anders Johan Hanson. Märtha
Christina Douglas, f. Montgomery.
Grevinnan Anna Douglas, Stjernorp.*

got arbete, där de förras priser lägga hinder i vägen för konstförvärv och porträttbeställningar. Som elev vid Stockholmsakademien utförde Hanson tråkiga historiekompositioner och altartavlor. Men mest sysslade han vid sidan av kopiering och renovering med porträttkonst, vari han införts av Lorens Pasch. Hans relativt talrika människoframställningar, både oljemålningar och miniaturer, peka på en mycket osjälvständig uppfattning. I sina tidigare bilder representerade han avgjort den gustavianska skolan. Han höll sig till ljusa, kalla färgtoner och undvek slagskuggor, teckningen var slapp och osäker. Oftast kom han vid sekelskiftet Forsslund närmast. I all sin valhänthet saknar dock ej hans barnbild av Peter Flinck, med tiden hovrättsråd, ett älskvärt och naivt drag (fig. 148). Karakteristiskt prov på Hansons konst vid 1800-talets början, då han 1805—1808 var ritlärare vid Lunds universitet, är den platt målade och osäkert tecknade midjebilden av fröken Cedercrantz. Stora stirrande ögon återfinner man här liksom i de flesta av konstnärens porträtt. I fortsättningen tog Hanson ömsom Breda, ömsom Westin till

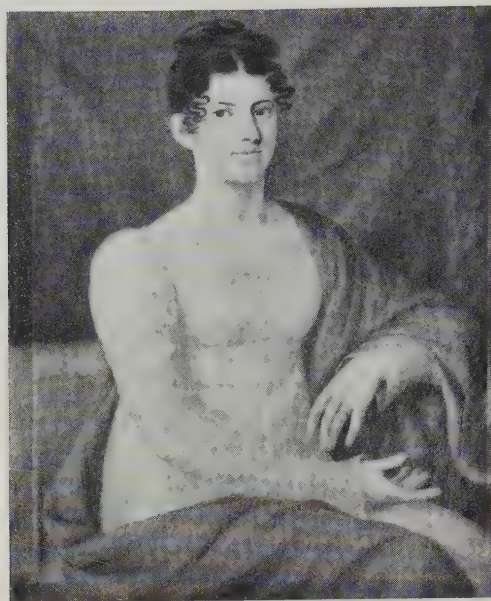

*Fig. 150. Niclas Hagelberg (1815). Elisabeth Charlotta Gyllenkrok, f. Horn.
Kommendören frih. Axel Gyllenkrok, Stockholm.*

förebild, och på 1820-talet blev han en typisk empiremålare med ett ännu mera tungt, torrt och opersonligt manér samt med mörkbrun kolorit.⁴⁴ Hansons ställning inom svenskt porträttmåleri vid förra århundradets början torde närmast kunna jämföras med Anders Eklunds vid 1700-talets slut.

»Man måste ha aktning för en outtröttlig arbetares nit äfven om det ej åtföljes af en utmerkt förtjenst. Inträdet i det heligaste af templet är ej allom gifvet men sträfvanden till ett aflägsset mål är alltid aktningsvärdt.»⁴⁵ Dessa ord av en samtida kritiker passa väl in på Hansons verksamhet, fastän de avsågo en annan konstnär, *Niclas Hagelberg* (1767—1818),⁴⁶ när denne utställde i akademien 1818. Han verkade mest i Danmark, där han på 1790-talet studerade vid Köpenhamns konstakademi. Men vid sekelskiftet och under åren före sin bortgång, då han uppehöll sig i hemlandet, utställde han på akademiexpositionerna talrika prov på sin konst. Framför allt fick han därvid erkännande för miniatyrer, men han har även efterlämnat en del oljeporträtt. På Rämens herrgård i Värmland finnas sålunda sex sådana från år 1800 framställande brukspatron Myhrman med maka och barn, alla i litet format.⁴⁷ Teckningen är

*Fig. 151. Otto Henrik Wallgren (1828).
Adam Fredrik Göran Kalling.
Greve Peder Kalling, Myrö.*

*Fig. 152. Otto Henrik Wallgren (1827).
Sophie Sparre, f. Bonde.
Greve Carl Bonde, Vibyholm.*

svag och färgen vårdslös. Den matta koloriten för dock i tankarna den danska konst, vari konstnären fostrats. Mera som tidstyp intresserar en knäbild av friherrinnan Betty Gyllenkrok, signerad 1815, med dess karakteristiska uppställning (fig. 150).

Porträttmålarerna från 1820-talet och senare gingo mest i Westins och Kraffts fotspår. Den isolering, som under denna tid kännetecknade den svenska målarkonsten, gjorde att denna länge stod utanför de kontinentala strömningarna. Westin hade sålunda aldrig varit utanför Skandinavians gränser⁴⁸ och verkade vidare i sin porträttkonst, som var byggd på Paschs grundläggande undervisning men med åren starkt beroende av nyklassicismen. För honom var denna huvudsakligen en doktrinär läxa, som ju oftare den upprepades dess mindre fordrade den egen inbillningskraft och tankeskärpa. Krafft åter hade med frisk aptit studerat de stora konstverken i deras rätta miljö. Men endast minnet av studierna utomlands räckte ej att förnya den konstnärliga ingivelsen. Sandbergs konst var i denna tid av inre torka och färgförsumpning en avgjord ljuspunkt. Hans färger ägde ännu kvar åtminstone

Fig. 153. *Otto Henrik Wallgren* (1825).
Jacob Falkman.
Baningenjör Jacob Falkman, Kristianstad.

Fig. 154. *Otto Henrik Wallgren* (1827).
Blomma Josephson, f. Magnus.
Polismästare A. Elliot, Göteborg.

något av Bredas koloristiska känsla. Konstnärens timida skildringskonst vann också anklang, när den utställdes vid sidan av de båda nyklassikernas stela och okänsliga skapelser.⁴⁹ Också är det påtagligt, huru de senares lärjungar påverkades av Sandbergs mera fint stämde manér.

Otto Henrik Wallgren (1795—1857)⁵⁰ hörde till Westins närmaste elevkrets. Hans akademistudier bedrevs med stort nit och han erhöll talrika belöningar. Teckningar för större planschverk, särskilt ett över »Skånska allmogens klädedrägter» ha främst bevarat hans namn åt eftervärlden. Men från 1820-talet, innan ett resestipendium satte honom i tillfälle att uppsöka Paris och Italien, finnas av honom en hel del porträtt. De tyda ingalunda på något större konstnärstemperament, men äro aktningssvärda prov på redbart studium och försök till karakteristik. Dessa porträtt äro nära besläktade med lärarens konst. De ha sålunda dennes emaljartade färg och släta penselföring. Att Wallgren liksom Westin kunde ge uttryck åt kvinnlig charm, utan att dock gå till läromästarens överdrifter, visar midje-bilden av grevinnan Sophie Sparre, född Bonde, från 1827 (fig. 152). Porträttet av fru Blomma Josephson äger i sin fro-

*Fig. 155. Carl Vilhelm Nordgren (1840). Konstnärens självporträtt.
Fröken E. Nordgren, Äppelviken.*

dighet ett realistiskt drag, där man ser, hur den avbildade anstränger sig att verka allvarsam inför målaren (fig. 154), och godsägar Falkmans energiska apparition med en nästan nervös spänning i blick och anletsdrag, har kommit till sitt fulla uttryck i konstnärens framställning (fig. 153). I sina officersporträtt har Wallgren ofta fått fram en stram och manlig hållning. I den här återgivna bilden av greve Kalling måste man nästan känna medlidande med modellen, vars huvud, till följd av tidsmodet, fastlåsts av ståndkragens aktningsvärda höjd (fig. 151).

Wallgrens människor sakna »geist», men ha desto mera av medfödd eller tillkämpad korrekthet. Personligen skall dock konstnären ha varit en trevlig och skämtsam sällskapsmänniska.⁵¹ Trots många beröringspunkter med Westins människobilder från samma tid, finnas vissa karakteristika i lärjungens porträttkonst. Dit hör den grå tonen i de schatterade fonderna, oftast begränsade av en målad grå oval, en färg, som även smugit sig in över själva människoframställningarna. Dit höra också konstnärens allvarliga försök att trots plastisk utformning av huvudena göra detta med minsta möjliga användning av skuggor. Det skulpturala har därmed utslätats, och ansiktena få därför i

*Fig. 156. Carl Vilhelm Nordgren (1855). Christina Fredrika Wahrenberg,
f. Malmgren.*

f. J. Läroverksadjunkten C. O. Nordgren, Appelviken.

hans porträtt ett platt och okroppsligt utseende. I sina teckningar, utmärkta av en ren linjeföring, visar Wallgren sitt konstnärskap från dess kanske fördelaktigaste sida.

Till Westins krets hörde även *Carl Vilhelm Nordgren* (1804—1857).⁵² Han var virtuos på valthorn och tillhörde i sin ungdom Livgardets till häst musikkår, innan hans anlag för målarkonsten upptäcktes. Att konstnären trots påtaglig begåvning ej kom att bli en av de mera betydande bland tidens porträttmålare måste nog tillskrivas den omständigheten, att han relativt sent ägnade sig åt denna konstgren och först då fick en mera systematisk undervisning däri. Särskilt uppmuntrades Nordgren från början av excellensen greve Brahe och fick från denne många porträttbeställningar, oftast kopior, varpå Skoklostersamlingen kan uppvisa talrika prov. Nordgren blev snart uppskattad och flitigt anlitad inom alla samhällsklasser, vilket framgår av målarens anteckningar över under åren 1833—1856 utförda porträtt med priser utsatta för dessa.⁵³ Härav ses, att konstnärens förmåga ofta anlidades av konungahuset. Han utförde sålunda 1855 för Oscar I:s räkning ett helfigursporträtt av Carl Johan för att sändas

*Fig. 157. Pehr Berggren.
Erland Hederstierna.
Fröken H. Bennel, Växjö.*

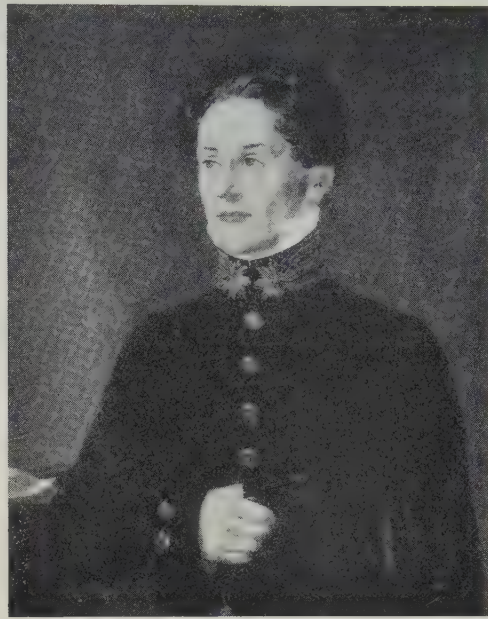

*Fig. 158. Pehr Berggren (1827).
Peter Håkansson.
Lunds Universitet.*

till dennes födelsestad Pau. Nordgren målade även flera porträtt av konungaparet samt kronprinsen.⁵⁴ Också inom Stockholms-societeten var han uppskattad samt företog dessutom i likhet med Krafft tidvis resor till landsorten. Med förkärlek synes han ha uppsökt Östergötland, där i Norrköping och på godsen däromkring ännu många av hans porträtt finnas. Inalles målade han enligt egen uppgift omkring 600 originalporträtt av enskilda personer.⁵⁵

I sina porträtt, oftast i litet format, visar konstnären i allmänhet stor påverkan av sin lärare Westin. Liksom fallet var med dennes verk sakna även elevens flesta människoskildringar utpräglad karaktär. I likhet med Westin intresserade han sig mycket för accessoirer och stoffmåleri, vilket ofta ger yttre pomp och ståt åt hans framställningar. Koloriten är i allmänhet kännetecknad av klarhet, vilket tillsammans med den fasta utformningen gör att porträtten ibland verka något okänsliga, liksom kompositionen är stel men korrekt (fig. 156). Dock finnas av honom även fint stämde bilder hållna i bruna och gula toner, något erinrande om Sandbergs porträttkonst. Nordgrens por-

trätt av hans son Axel, nyligen införlivat med statssamlingarna på Gripsholm,⁵⁶ är utfört i detta manér liksom det här avbildade självporträttet, som stannat i efterkommandes ägo (fig. 155). I det kunna vi förnimma något av konstnärens musikaliska sinnelag.

Pehr Berggren (1792—1848)⁵⁷ var även lärjunge av Westin. Han hade börjat som målargesäll hos professor Limnell, även han från begynnelsen ämbetsmålare, och studerade sedan i många år vid akademien. Här gjorde han sig särskilt känd för stor flit⁵⁸ och uppmuntrades vid högtidsdagarna med en medalj eller ett lovord för historiekomposition. I annat sammanhang har jag redan omtalat, huru han 1838 utsågs att hjälpa de åldriga lärarna Eckstein och Svedman, när det behövdes yngre krafter för att hålla principskolans elever i styr.⁵⁹

I allmänhet utmärka sig Berggrens porträtt för en svag teckning, varpå bilden av fru Krutmejer med son i Gripsholmssamlingen är ett eklatant bevis.⁶⁰ Konstnären använde sig ofta av en kraftig penselföring samt skulptural utformning av sina modeller. Detta framgår av den här återgivna bilden av general Erland Hederstierna (fig. 157). Nästan groteskt verkar det energiska huvudet, grovt »tillyxat» och med en flammig cinnoberfärgad karnation.

Men ännu oftare har Berggren gett en mera vek och menlös framställning, som vi se i Peter Håkansson's bild (fig. 158). Det samma är fallet med bl. a. sex porträtt av medlemmar tillhörande familjen Lorentz (fröknarna L. o. M. Schagerström, Göteborg), riksarkivarien J. G. Liljegren (Riksarkivet, Stockholm) m. fl. Konstnären saknar verklig färgkultur. Mest synes Berggren ha sysslat med renovering och kopiering, varpå Västmanland-Dalarnation i Uppsala äger tvenne prov. Han hade tydligen svårt att förtjäna sitt uppehälle på sin konst, ty när ett av de sistnämnda verken 1844 var färdigmålat, väntade konstnären i Stockholm »stående, gående, sittande och liggande på Penningar».⁶¹

Större personlig glädje synes Krafft ha haft av sin lärjunge *Axel Johan Fägerplan* (1788—1865).⁶² Denne studerade flera år vid akademien innan han i likhet med Berggren blev biträdande vid undervisningen i dess principskola. Fägerplan var en tämligen obetydlig och osjälvständig konstnär,⁶³ som ägnade mycken tid åt kopiering⁶⁴ och tavelrestaurering, när han ej rätt och slätt

*Fig. 159. Karl Peter Mazer.
Antoinette Mazer.
Löjtnant A. Blohm, Ryhof, Jönköping.*

*Fig. 160. Karl Peter Mazer (1836).
Johan August Hazelius.
Agronom Dan Poppius, Lund.*

tog anställning hos Krafft. Detta hade, som vi sett, t. ex. varit fallet 1827, då han i Göteborg fick hjälpa sin lärare med undermålningar av dukar samt utförande av kroppar och fonder.⁶⁵

Han har dock även utfört flera självständiga porträtt. I dessa har han bland Kraffts elever kommit läraren närmast. Hans lärjunge Egron Lundgren har om sin lärare sagt, att »Fägerplan var Kraffts elev, Krafft Davids. Men mycket litet af David hade fastnat i Krafft, och af Krafft skönjes det icke mycket hos Fägerplan».⁶⁶ Som denne ställde han helst upp sina modeller mot en neutral vägg, där en kolonn eller pilaster skymtade fram. Ansiktena i hans porträtt äro skulpturalt formade och ofta givna med god karakteristik. Från Krafft har han tydligen upptagit det ingående människostudiet och drar sig ej för att blotta kroppsliga skavanker. Däremot saknar han lärarens breda pensel och målar i ett petigt, slickat manér, varför hans porträtt verka torra och tråkiga.⁶⁷ Färgen är liksom lärarens från dennes senare år i allmänhet smutsbrun med en dragning åt oliv.⁶⁸ Hade skiljaktigheterna i de båda konstnärernas penselföring ej förefunnits, torde det i många fall varit svårt att skilja

deras verk åt. Ett belysande exempel på detta ha vi i Västerås-biskopen Wijkmans porträtt, utfört av Fägerplan 1830,⁶⁹ om man jämför det med Kraffts två år senare målade bild av samme man (fig. 104 o. 105). Båda konstnärerna ha gjort karaktärsfulla skildringar, men lärarens framställning har genom större bredd i utförandet och säkerhet i penseldragen fått mera liv.

Fägerplan saknade verkligt konstnärlig ingivelse. Detsamma kan ej sägas om *Karl Peter Mazer* (1807—1884).⁷⁰ Dennes far hade inflyttat till Sverige från Frankrike och sonen studerade på 1820-talet vid Stockholmsakademien. Han följde sedermera 1825 sin far till dennes hemland. Den unge konstnären blev nu lärjunge i baron Gros' ateljé och kom sålunda under den berömda Davidelevens ledning. Han fick biträda läraren med att teckna upp och även måla historietavlor. Efter ett kortare besök i Italien återkom han till Sverige 1835 och utförde då flera porträtt. Konstnären synes haft stor reslust, ty 1837 befann han sig i Finland. Sedan for han vidare genom Ryssland österut ända till Kina. När han återkom hit 1856 hade fotografien börjat sitt segertåg och i konkurrens därmed hade porträttmålarerna svårt att existera på sin konst. Mazer övergick därför till fotografyrket och var verksam däri i huvudstaden på 1860-talet.⁷¹ Han hörde dock till de oroliga andarna och synes ständigt haft behov av nya sensationer samt lämnade 1876 för alltid Sverige. Efter besök i Paris färdades han söderut och i Neapel fann denna oroliga ande 1884 sin död. Hans stoft vilar på därvarande protestantiska kyrkogård.

Mazer stod genom Krafft men kanske än mer genom Gros i kontakt med den människoskildring deras lärare David hade visat vägen till. Krafft sökte företrädesvis sitt klientel bland den högre bourgeoisien och ämbetsmannavärlden. Mazers rörliga liv förde honom i beröring med många intressanta människor och han synes haft ett brinnande begär att få måla verkliga personligheter bland konstnärer, skalder och tänkare. I porträtt av sådana ha vi att söka hans främsta verk. Ett intensivt naturstudium ligger synbarligen bakom hans porträtt. I karaktärsskildring gick Mazer längre än Krafft. Han trängde djupare in i och pejlade sina modellers egenart. Därför torde ingen stå oberörd inför t. ex. hans bild av Jonas Love Almqvist, Törnrosens skald, som tvenne gånger under 1830-talet satt modell för

*Fig. 161. Johan Henrik Sjöholm (1851). Fru Nyman, f. Hammar.
Fru Constance Lundholm, Stockholm.*

konstnären.⁷² Även J. A. Hazelius (fig. 160), Anders Abraham Grafström, Adolf Fredrik Lindblad o. a. intressanta personligheter liksom J. L. Runeberg ha målats av Mazer före hans resa till Östern.⁷³

Alla dessa porträtt visa en märgfull teckning, en tung, kompakt färg samt en skrämmande blek karnation, men de präglas av levande ande och stark individualitet.

Även i bilder av sina närmaste gav han karaktärsskildringar, som frapperar.⁷⁴ Trots all nästan vemodig stämning hos de avbildade, måste man beundra hans porträtt av systrarna.⁷⁵ Särskilt Antoinette Mazer har återgivits i en betagande bild, som ger 1830-talets unga kvinna, sådan som hon levde i och för sin familjekrets (fig. 159).

Säkerligen hade Mazer och Krafft mycket gemensamt. Båda voro med varma band knutna till Frankrike, och som jag redan i annat sammanhang omtalat, har Mazer under sitt sista Stockholmsbesök målat ett vackert porträtt av sin åldrige akademilärare (fig. 40).

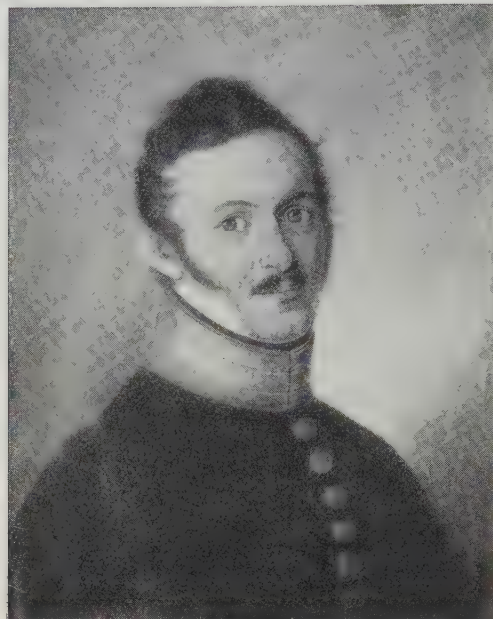

*Fig. 162. Per Lindhberg. Samuel Henrik Ljungman.
Kapten Axel von Porat, Norrköping.*

Mazer skildras som en egenartad man, en verklig karaktär. Han var ett barn av Södern, som säkert kände sig främmande i vårt kalla och föga konstförståndiga land. Hade han från början fostrats under ett sydligare luftstreck, kanske hans namn nu nämnts bland konstens store. Hans folklivsskildringar från fjärran Östern, som här ej är platsen att ingå på, ha först i senare tid observerats av konstforskningen, och de kända porträtt, som han efterlämnat i Sverige och Finland, ha varit för fåtaliga och synts de flesta för allvarstygda och dystra för att föra skaparens namn till eftervärlden.⁷⁶ Mazers konstnärliga styrka låg främst i tolkningen av andligt djup hos sina modeller.

Oljeporträtt i litet format hörde, särskilt på 1830-talet, ej till ovanligheten. Krafft och Sandberg ha efterlämnat talrika sådana och även Fägerplan samt Nordgren visade förkärlek därför.

Johan Henrik Sjöholm (1804—1842)⁷⁷ målade även företrädesvis små porträtt. Han var lärjunge av Sandberg⁷⁸ och Krafft. Av den senare synes han ha ärvt ett noggrant naturstudium,

*Fig. 163. Carl Peter Lehmann. Beata Eleonora Fredrika Palbitzki,
f. v. Ungern-Sternberg.*

Hovrättsrådet A. von Oelreich, Stockholm.

vilket framgår av hans träffande karakteriseringsförmåga samt realistiska människouppfattning, som ypperligt kommit till sin rätt i hans porträtt av assessor Christoffer Carlander, utställt i akademien 1826 (grosshandlare A. Carlander, Göteborg).⁷⁹ På Sandberg däremot återgår en lätt penselföring, ej petigare än det lilla formatet fordrar, och en tunn, oftast torr färg. Sjöholms porträtt äro över huvud tämligen sällsynta. De förekomma mest i västra Sverige särskilt i Göteborgstrakten.⁸⁰ Om Wallgrens porträttkonst kännetecknades av en dämpad grå kolorit, finnes i Sjöholms en genomgående ljus, gulbrun färgton.

Dock kunde han stundom i likhet med Sandberg driva upp koloriten, såsom skett i det största porträtt jag känner av hans hand, en helfigursbild av Carl XIII i Göteborgs Frimurarloge. Dock synes denna återgå på Bredas skildring av monarken.

Porträtt från 1800-talets början finnas talrikt spridda över hela landet. Flertalet sakna dock större konstnärligt värde och har utförts av mera oskolade konstnärer eller rena dilettanter, som ofta drivit sin verksamhet inom ett geografiskt begränsat

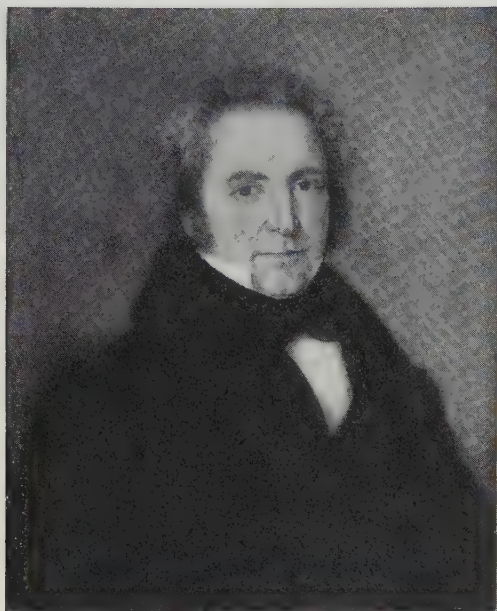

Fig. 164. *Carl Fredrik Richter.*
Carl Torsten Greiffe.
Fröken Elin Greiffe, Göteborg.

område. Skåningen *Per Lindhberg* (1785—1868)⁸¹ och den danskfödde *Carl Fredrik Richter* (1807—1883)⁸² ha sålunda efterlämnat många små pastellporträtt, alla prosaiska och torra. Den förres bilder, talrikt förekommande i södra Sverige, äro okänsliga i koloriten med grella lokaltoner samt osäkra i teckningen. Richter åter, länge bosatt i Uddevalla, verkade tydligen huvudsakligen i västra Sverige, där hans små porträtt ännu ofta påträffas och lätt igenkännas på en för dem karakteristisk grå helton.⁸³

Ingen porträttmålare torde dock varit mera produktiv i Norden än *Carl Peter Lehmann* (1794—1876).⁸⁴ Liksom Richter

stammade han från Danmark och förde ett kringflackande liv, varunder han besökte Sverige, Norge, Finland och Ryssland, innan han på allvar slog sig ned i det idylliska Sigtuna, där han slutade sina dagar. Då skall han, enligt egen uppgift, ha hunnit utföra 4,800 porträtt. Tidningen *Heimdal* för 1829 kunde meddela om hans framgångar i arbetet under en resa från Helsingborg till Norrköping.⁸⁵ Den hade då tagit tre hela år, men konstnären hade hunnit effektuera 600 beställningar under denna tid och därvid nått likhet, trots skyndsamhet i arbetet och billigt pris. »Emellertid kan, om Försynen förlänar honom en lång lifstid, hela Sverige på detta sätt förvandlas till ett porträtt-galleri; riksdagspersonalen kunde till en början uppställas till ett pantheon.» Dessa tidningens reflexioner gingo nästan i uppfyllelse, ty över hela Sverige kan man nu se spår av hans verksamma pensel.

Lehmans brist på skolning är påtaglig. Hans människor äro målade med tunna färger och slapp teckning. Likheten, där den förefinnes, måste vara ytterst ytlig och uppställningen är konventionell. Fonderna ha även försummats. De äro hållna

i en gulbrun helton, mot vilken de avbildade platt avteckna sig utan varje känsla för rummet. Konstnären drev sitt porträttmåleri fabriksmässigt och lär i förväg ha målat sina dukar färdiga, med kroppar av olika volymer.⁸⁶ När han sedan på resor fick en beställning, hade han blott att insätta modellens huvud på den bild, som bäst passade. Säkerligen med orätt blev även Krafft beskylld för att ha tillämpat samma metod, särskilt i sina prästporträtt.⁸⁷

Mot ålderns höst synes den strävsamme Lehmann haft svårare att få arbete, att döma av ett brev till den gamle naturvetenskapsmannen Gustaf Marklin i Uppsala av 1856.⁸⁸ I detta önskade konstnären några beställningar, ty »do Julen förestor do gif alltid arbete till Juleklappar».⁸⁹ Han lovade gratis utföra adressatens porträtt, om han blott finge billigt logis samt några andra beställningar. Brevet är daterat den 29 mars och han synes alltså numera haft god tid för sina julklappsupdrag.

Ett för Lehmanns porträttkonst karakteristiskt kännetecken är det semitiska drag, som oftast präglar hans manliga såväl som kvinnliga modeller.

Det är i sanning i stort sett ingen lysande bild vi fått av det inhemska porträttmåleriets tillstånd mot 1830-talets slut.⁹⁰ Visserligen hade *Olof Johan Södermark* (1790—1848)⁹¹ redan 1829 slagit igenom med sina porträtt, som detta år utställdes i akademien. Den forne militären—dilettanten visade sig här som en fullödlig konstnär och väckte allmän beundran hos samtiden genom sin ädla och ingående människotolkning. Krafft, Westin och även Sandberg ställdes för en tid i skuggan av nykomlingen. Södermark, som fostrats i Rom och hängivet studerat Rafael, försvann redan 1832 åter till utlandet, där han sedan huvudsakligen uppehöll, sig med undantag av åren 1841—1844 och sitt sista levnadsår, då han åter vistades i Sverige. Jag skall ej här närmare behandla hans konstnärskap, som ingående skildrats av Looström. Samtidens beundran för Södermarks konst kan ej helt delas av eftervärlden, som finner hans damporträtt sköna men oftast själlösa. Hans mansporträtt däremot äro i allmänhet präglade av god människoanalys (fig. 165). Det blev först hans lärjunge Uno Troili förunnat att i Sverige återföra den målade bilden till ett högre plan.⁹²

Över huvud taget hade vid 1800-talets början allmänhetens pretention på konstnären rent estetiskt sett varit synnerligen begränsad. Under det förflutna århundradet hade porträttet oftare haft karaktär av representationsbild än av intim människotolkning. När nu den nya tiden med dess utpräglade borgerlighet av porträttmålaren fordrade ett mera inträngande studium av personligheten, saknades, som Strömbom redan påpekat, verklig tradition.⁹³ Härvid höjde sig dock Krafft och några av hans lärjungar på ett fördelaktigt sätt över den allmänna nivån. På det hela taget gjorde sig dock bristen på verkliga begåvningar bland de utövande yngre konstnärerna starkt gällande. De äldre saknade ambition och möjlighet att förnya sig i sin konst. De hade blivit sig själva nog och stelnat i en torr och ofruktbar akademism, som genom dem inplantades hos det uppväxande släktet. Huru detta tog sin sak i egen hand och i utlandet sökte friska källflöden för den svenska konsten skall jag ej i detta sammanhang ingå på.

*Fig. 165. Olof Johan Södermark (1829). Baltzar Bogislaus von Platen.
Greve Axel Wachtmeister, Kulla-Gunnarstorp.*

SLUTORD.

Av vad jag här framlagt om svenskt porträttmåleri under adertonhundratalets första tredjedel torde framgå, att detta, som vid århundradets begynnelse ännu blomstrade framför allt i Bredas och Kraffts konst, allt för snart sjönk ned i en torr och själlös manierism.

Det mänskligt behagfulla fann sitt främsta uttryck i Bredas måleriska och Westins plastiskt betonade konst. I dessa konstnärers fotspår följde yngre kolleger med en mer eller mindre opersonlig insats i tidens porträttskapande. Bland dem framstod dock som vi sett Sandberg som en sympatisk människoskildrare med ett finkänsligt och redbart, stundom dock något torrt måleri.

En plats för sig bland porträttmålarne intog Per Krafft d. y. Liksom han personligen var en man, som gick sina egna vägar genom livet, bröt han i sina porträtt i mer än ett avseende med det konventionella.

Han var bland svenska porträttkonstnärer från förra seklets början givet den främste sanningssägaren. För honom gällde det aldrig att ge en förskönad bild av samtidens människor utan att återge dem sådana som de i grund och botten sågo ut. Härvid fick han som vi sett enstaka efterföljare bland sina lärjungar, framför allt den konstnärligt obetydlige Fägerplan och den begåvade Mazer, vilkens konst dock aldrig fick komma till sin fulla rätt. Även för senare generationers porträttkonstnärer,* för en Uno Troili o. a., saknade Kraffts realistiska människouppfattning ej betydelse.

Fastän Krafft i sina strävanden ofta rönt starkt klander, blev han tydligen dock allt annat än förbisedd. Konungahuset, särskilt Carl XIII, uppmuntrade honom med beställningar, och höga ämbetsmän, präster men först och främst de

välsituerade borgarfamiljerna, sökte sig gärna till hans ateljé. Ett flertal av hans porträtt blevo också genom gravyrer och litografier mera allmänt kända. Alldeles särskilt gäller detta hans framställning av Carl XIII och C. J. Adlercreutz.

I sitt bataljmåleri förevigade Krafft några för nationen viktiga tilldragelser under allvarliga dagar, liksom han i tvenne ceremonitavlor återgav högtidliga ögonblick i svensk historia. Dessa hans verk intogo otvivelaktigt det främsta rummet i sitt slag inom det samtida svenska måleriet. Främst lever dock konstnärens minne som porträttmålare.

Medfödd begåvning och ärlig arbetsvilja förde Krafft i rikt mått med sig ut i livet. Ypperliga voro hans ungdomsverk. De tillhöra avslutningsskedet i vår lysande 1700-talskonst och visa på ett för konstnären hedrande sätt, huru väl han visste förvalta sitt konstnärliga arv. Men de vittna också om en omisskännligt självständig begåvning.

Kraffts senare verksamhet inföll under mindre lyckliga yttre omständigheter. Han gav dock från seklets första tredjedel talrika tidstypiska människoskildringar. I detta fall var han ej ensam bland våra porträttmålare. Men genom sin förmåga att ge pregnant gestaltning åt modellerna har konstnären i sina porträtt otvivelaktigt givit eftervärlden den sannaste tolkningen av sin tids människor. De ha också av honom fått ett rättframt och öppet drag, som synes stämpla dem som svenskar. Genom dessa egenskaper har Per Krafft d. y. i sin mandoms gärning skänkt det tyngst vägande bidraget till svensk porträttkonst under empiren.

NOTER.

Inledning.

¹ Ang. nyklassicismen hänvisas bl. a. till Courajod, L.: *Leçons professées à l'école du Louvre* (1887—1896), del III, utg. av H. Lemmonnier och A. Michel, Paris 1903. — Sjöblom, A.: *Nyklassicismen och dess representanter i Nationalmuseum* (Nationalmusei årsbok 1924), Sthlm s. å. — Moselius, C. D.: *Louis Masreliez*, Sthlm 1923. — Stavenow, Å.: *Carl Hårleman*, Uppsala 1927.

² *Johann Joachim Winckelmann*, f. 1717, d. 1768. — Justi, C.: *Winckelmann und seine Zeitgenossen* 1—3, Leipzig 1898. — Moselius, C. D.: *Winckelmanns Gedanken über die Nachahmung och Geschichte des Altertums*. (Konsthist. sällskapets publ. 1925.) Sthlm 1926.

³ *Anton Rafael Mengs*, f. 1728, d. 1799 i Rom. — *Angelica Kauffmann*, f. 1741, d. 1807 i Rom. — *Asmus Jacob Carstens*, f. 1754, d. 1798 i Rom. — *Antonio Canova*, f. 1757, d. 1822. — *Bertel Thorvaldsen*, f. 1768, d. 1844. — *Johan Tobias Sergel*, f. 1740, d. 1814. — Göthe, G.: *Johan Tobias Sergel, hans lefnad och verksamhet*, Sthlm 1898. — Densamme: *Johan Tobias Sergels skulpturverk*, Sthlm 1921. — Brising, H.: *Sergels konst*, Sthlm 1914 m. fl.

⁴ *Joseph Marie Vien*, f. 1716, d. 1809: se bl. a. Locquin, J.: *La peinture d'histoire en France de 1747 à 1785*, Paris 1912, s. 190 ff.

⁵ *Adolf Ulrik Wertmüller*, f. 1751, d. 1811. Gauffin, A.: *Frihetstiden och gustavianska tidens måleri i Svensk konsthistoria*, utg. av A. L. Romdahl o. J. Roosval, Uppsala 1913, s. 397 ff. — Areen, E. E.: *Gustavianska konstnärsbref*. Sthlm 1916 s. 22 ff. — *Pierre Hubert L'archevêque*, f. 1721, d. 1778. — Göthe, G.: *Johan Tobias Sergel*. Sthlm 1898 s. 21 ff. — Brising, H.: *Antik och nyantik* utg. av A. Hahr, Sthlm 1921, s. 190 ff. — Lindblom, A.: *Fransk barock och rokokoskulptur i Sverige*, Uppsala 1923, s. 55 ff. — *Lorens Pasch d. y.*, f. 1733, d. 1805. — Strömbom, S.: *Lorens Pasch d. y.*, Sthlm 1915.

⁶ *Gustaf Lundberg*, f. 1695, d. 1786. — Levertin, O.: *Gustaf Lundberg*, Sthlm 1902. — *Alexander Roslin*, f. 1718, d. 1793; se bl. a. Levertin, O.: *Roslin* Sthlm 1901. — Gauffin, A.: i not 5 a. a. — *Niclas Lafrensen d. y.*, f. 1737, d. 1807. — Levertin, O.: *Niclas Lafrensen d. y.*; *Saml. skrifter*, del. XX, Sthlm 1910. — *Peter Adolf Hall*, f. 1739, d. 1793. — Levertin, O.: a. a. — Asplund, K.: *Den svenska porträttminiaturens historia* (Konsthist. sällskapets publ. 1916), Sthlm 1916, s. 71 ff. m. fl.

⁷ *Per Krafft d. ä.*, f. 1704, d. 1793. — Hahr, A.: *Per Krafft d. ä. och hans verksamhet i Sverige*, Sthlm 1898.

⁸ Brising, H.: under not 5, a. a., s. 192. — Lindblom, A.: a. a., s. 68.

⁹ *Louis Adrien Masreliez*, f. 1748, d. 1810. — Moselius, C. D.: a. a., Sthlm 1923. — *Jean Louis Desprez*, f. 1737, d. 1804. Se bl. a. Nordensvan, G.: *Svensk konst och svenska konstnärer i 19:de århundradet I*, Sthlm 1925, s. 80 ff. — *Carl*

August Ehrensvärd, f. 1745, d. 1800. Se bl. a. Hoppe, R.: Inledning till Nationalmusei utst.-katalog nr 23, Sthlm 1926.

¹⁰ *Michael Dahl*, f. omkr. 1659, d. 1743. — Nisser, W.: Michael Dahl and the contemporary Swedish school of painting. Uppsala 1927. — Sir *Joshua Reynolds*, f. 1723, d. 1792. — *Thomas Gainsborough*, f. 1727, d. 1788. Ang. dem se talrika monografier.

¹¹ *Elias Martin*, f. 1739, d. 1818 (vistades i England åren 1768—1782 o. 1788—1791). — Hoppe, R.: Elias Martin, en biogr. studie i Svensk sjuttonhundratalskonst, Sthlm 1923. — *Carl Fredrik von Breda*, f. 1759, d. 1818. — Hultmark, E.: Carl Fredrik von Breda. Sthlm 1915. — Sander, N. F.: C. F. von Breda. Minnesteckning. Sthlm 1896.

I

Per Krafft d. y.

Kap. 1.

* Looström, L.: Kungl. Akademiens för de fria konsterna samlingar, Sthlm 1913—1915, s. 89; — Hahr, A.: Per Krafft d. ä. och hans verksamhet i Sverige, Sthlm 1898, s. 67 f. o. 92. — Krafft d. ä. har även avbildat sonen vid 5 års ålder i ett okonstlat porträtt (hos överste G. M. Bendz, Lund); se Hahr, A., a. a. s. 67 o. 90 f.

² *Maria Wilhelmina Krafft*, f. 1778, studerade på 1790-talet vid Konstakademien, där hon 1796 »för teckningar efter goda principer och som visat mycken disposition», erhöill en silverjeton (K. A:s dagbok den 23 jan. 1796 K. A. A.). Hon ägnade sig huvudsakligen åt miniatyrmåleri, vari hon mottog undervisning av L. Sparrgren. För »vackra prof arbeten i mignature» uppmuntrades hon sålunda 1797 med akademiens andra medalj (K. A:s dagbok den 24 jan. 1797 K. A. A.). Den 14 dec. 1805 ingick hon äktenskap med provinsialläkaren i Östergötland prof. Olof Noréus med vilken hon fick 4 barn, av vilka yngsta dottern Pamela blev landskapsmålarinna. (Odelbergs anteckn., Nordiska Museets arkiv.) Även efter sitt giftermål fortsatte Wilhelmina att måla miniatyrer, som dock tyda på en tämligen osjälvständig begåvning. Hon synes även ha tagit intryck av D. Bossi. Wilhelmina Noréus dog redan 1828. (Svensk slägtkalender 1888 årg. 4 Sthlm 1887. Släkten Noréus.)

³ Klara församlings dopbok (Rådhusarkivet, Stockholm) upptager här uppgivna datum (se även Svensk Slägt-Kalender 1888 årg. 4, Sthlm 1887, s. 155).

⁴ Angående föräldrarna, särskilt faderns levnad och verksamhet, hänvisar jag till Hahrs ovannämnda monografi.

⁵ *Johan Henrik Scheffel*, f. 1690, d. 1781. — Gauffin, A.: Frihetstidens och gustavianska tidens måleri i Svensk konsthistoria utg. av A. L. Romdahl och J. Roosval. Uppsala 1913.

⁶ *Carl Gustaf Pilo*, f. 1711, d. 1793. — Sirén, O.; Carl Gustaf Pilo, Sthlm 1902.

⁷ *Louis Tocqué* f. 1696, d. 1772. — Dumont-Wilden, L.: *Le portrait en France*. Bruxelles 1909, s. 248 f.

⁸ Hahr, A., a. a., s. 52.

⁹ Densamme a. a., s. 48. — I likhet med Hahr har förf. varit i tillfälle taga del av fröken Christina Juliana Wargentins handskrivna memoarer från åren 1771—1825, vilka av nuv. ägaren v. häradshövding Erik Bredberg, Stockholm, välvilligt ställts till disposition. De ge knapphändiga men i många fall värdefulla personhistoriska upplysningar från tiden.

¹⁰ Wargentins anteckn. den 7 nov. 1793; se Hahr, A., a. a., s. 53.

¹¹ Nationalmusei mål. inv. nr 2242 (testamentarisk gåva av rådman och fru W. Noréus, 1920).

¹² Fredenheims journal måndagen den 14 juli 1800 (N. M. A.) talar om »En alfvarsam scene med den näsvisa Fru Kraft». — *Carl Fredrik Fredenheim*, f. 1748, d. 1803, överintendent och preses i Konstakademien 1795—1803.

¹³ Hahr, A., a. a., s. 42 ff.

¹⁴ När Krafft d. y. på äldre dagar talade om sina personliga förhållanden skall han dock en gång ha yttrat: »Jag är icke född till konstnär, och hade som pojke alls ingen böjelse att ägna mig åt konsten, men far min ville, att jag skulle bli artist, och jag lydde.» (Carleman, C. G. V.: *Konstnärer och konstförhållanden i Sverige på 1840-talet*. Manuskr. N. M. A.).

¹⁵ Upprättad »ifrån den 11 Junij 1778 i den ordning de Ankommit». — »År 1784. 575. Pehr Krafft: Son af Professor Krafft.» (K. A. A.).

¹⁶ Bouppteckningen efter Per Krafft d. ä., upprättad den 31 januari 1794, uppvisar i behållning 784,43,1 rdr (Rådhusarkivet, Stockholm). — I mantalslängden för Stockholms stad 1795, då änkan med son och dotter bodde i kvart. Fyrmörsaren i Klara övre församl. står antecknat: »Mindre förmögen Enkefru Professorskan V. Krafft.» Hon hade dock tvenne guldur och sidenmöbler i ett rum samt tvenne pigor i sin tjänst. Liknande uppgifter för följande år (Rådhusarkivet, Stockholm).

¹⁷ Looström, L.: *Den svenska konstakademien under första århundradet* af hennes tillvaro 1735—1835. Sthlm 1887. — Förf. har genomgått samtliga akademiens dagböcker f. o. m. 1784 t. o. m. 1864, året efter Krafft d. y:s död, ävensom övriga handlingar i akademiens arkiv som beröra denna tid.

¹⁸ *Carl Fredrik Adelcrantz*, f. 1716, d. 1796, frih., arkitekt, överintendent o. preses i Konstakademien 1767—1795. — *Jean Eric Rehn*, f. 1717, d. 1793, arkitekt, gravör, v. preses i Konstakademien 1773—1789. — *Fredrik Magnus Piper*, f. 1746, d. 1824, arkitekt, hovintendent, v. preses i Konstakademien fr. 1795.

¹⁹ Enligt under not 15 anförda förteckning.

²⁰ Looström, L.: a. a., s. 355 f.

²¹ *Olof Fredsberg*, f. 1728, d. 1795, målare, lärare vid Konstakademiens principskola fr. 1778. — *Per Ljung*, f. 1743, d. 1819, ornamentsbildhuggare, lärare vid Konstakademiens ornamentsskola. — *Carl Wilhelm Svedman*, f. 1762, d. 1840, målare, lärare vid Konstakademiens principskola fr. 1796. — *Jacob Wulff*, konduktör vid överintendentsämbetet, lärare vid Konstakademiens ornamentsskola fr. 1793.

²² Looström, L.: a. a., s. 356.

²³ Enligt Stockholms stads kalender 1795, som upptager här uppräknade fyra namn.

²⁴ *Carl Gustaf Fehrman*, f. 1746, d. 1798, medaljgravör, professor vid Konstakademien. — *Per Hilleström*, f. 1733, d. 1816, professor vid Konstakademien, dess direktör fr. 1810. *Sirén, O.*: *Per Hilleström* d. ä. Sthlm 1900. — *Jacob Gillberg*, f. 1724, d. 1793, kopparstickare, professor vid Konstakademien fr. 1773. — *Lars Grandel*, f. 1750, d. 1836, medaljgravör, professor vid Konstakademien, dess direktör 1816—1828.

²⁵ Se närmare om dessa: II. Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början.

²⁶ Looström, L.: a. a., s. 188 f.

²⁷ Densamme, a. a., s. 264 ff.

²⁸ Densamme, a. a., s. 277 ff.

²⁹ Densamme, a. a., s. 273 ff. — *Olof Samuel Tempelman*, f. 1745, d. 1816, arkitekt, sekreterare vid Konstakademien fr. 1777, professor i arkitektur fr. 1779.

³⁰ K. A:s dagbok den 25 januari 1787 (K. A. A.).

³¹ K. A:s dagbok den 24 januari 1791 (K. A. A.).

³² K. A:s dagbok den 18 april 1793 (K. A. A.), vilken upptager *Krafft* d. y. som »eleve af Profess. *Krafft*».

³³ Som ovan sagts var familjens ekonomiska ställning allt annat än lysande. — På 1794 års akademiutställning förekom bl. a. tvenne originalporträtt av *Krafft* d. y. (Stockholms Posten onsd. den 5 februari 1794).

³⁴ K. A:s dagbok den 24 januari 1794 (K. A. A.).

³⁵ K. A:s dagbok den 24 januari 1795 (K. A. A.).

³⁶ K. A:s dagbok den 23 januari 1796 omtalar belöningarna; dagboken av den 26 januari s. å. meddelar om hertigens besök på expositionen och *Kraffts* deltagande däri (K. A. A.).

³⁷ I not 33 uppgivet n:r av Stockholms Posten. — *Ture Gustaf Wennberg*, f. 1759, d. 1818, konstkritiker, skattmästare vid Konstakademien 1792—1796, dess ledamot fr. 1795.

³⁸ Stockholms Posten onsd. den 4 februari 1795.

³⁹ Wennberg, T.: *Reflexioner öfver expositionen i Kongl. Målare och Bildhuggare-Academien* år 1796. Sthlm 1796.

⁴⁰ K. A:s dagbok den 23 januari 1796 (K. A. A.) och T. Wennbergs ovan nämnda »*Reflexioner*».

⁴¹ *Jonas Åkerström*, f. 1759, d. 1795, målare, ledamot av Konstakademien 1794.

⁴² Kungl. brev den 11 januari 1796 och K. A:s dagbok den 12 mars 1796 (K. A. A.).

⁴³ K. A:s dagbok den 28 maj 1796 (K. A. A.).

Kap. 2.

¹ Meddelat av efterkommande. — Uppgiften om Kraffts resällskap återgives också av Leffler, E.: Släkten Leffler från Breslau Sthlm 1925. — *Niclas Leffler*, f. i Göteborg 1775, d. där 1828. — Krafft d. y:s morfar och Niclas Lefflers farmor voro syskon och barn av tullöverdirektören, kammarrådet Håkan Ekebom, d. 1760 och dennes maka, Anna Cecilia Sparrman, d. 1738.

² Delécluze, M. E. J.: *Louis David son école & son temps*. Paris 1855 — Delaborde, L.: *David et son influence sur l'école française*. *Revue des deux mondes* 1855. — David, J. L. J.: *Le peintre Louis David*, del I och II. Paris 1880. — Rosenthal, L.: *Louis David*. Paris 1920. — Saunier, C.: *David*. Paris 1909. — Dumont-Wilden, L.: *Le portrait en France*. Bruxelles 1909, s. 170 ff.

³ David, J. L. J., a. a., s. 10. o. 13. — David företog bl. a. en resa till Neapel i sällskap med den franske konstforskaren och antikentusiasten A. C. *Quatremère de Quincy*, f. 1755, d. 1849.

⁴ David hade även 1780—1784 varit i hemlandet och under denna tid, den 16 maj 1782, ingått äktenskap med Marguerite-Charlotte Pécoult. (David, J. L. J.: a. a., s. 23).

⁵ David, J. L. J., a. a. s. 124 ff. — Sista sammanträdet hölls den 3 aug. 1793. — I författningen av den 5 Fructidor an III (22 aug. 1795) upprättades dock ett Institut National, som den 25 okt. s. å. fick sin organisation. Namnet Institut de France härleder sig från en författning av den 21 mars 1816. — Vid Institutets sida står École des beaux-arts, som stiftades redan 1793 och kan betraktas som en fortsättning på den undervisningsverksamhet, som utövades av den 1648 grundlagda, 1793 upphävda Académie des beaux-arts.

⁶ Dumont-Wilden, L.: a. a., s. 194 f.

⁷ Densamme: a. a., s. 187 f.

⁸ *Mme Elisabeth-Louise Vigée-Lebrun*, f. 1755, d. 1842. Hauteceur, L., *Madame Vigée-Lebrun*, Paris 1926. — Dumont-Wilden, L. a. a., s. 263.

⁹ Dumont-Wilden, L.: a. a., s. 132 ff.

¹⁰ Musée de Lyon — »Ah! cet œil envieux, le rictus de cette bouche faubourienne prête à lancer l'invective! Regardez cette mégère: David, à certaines minutes, sentit comme cette femme, agit peut-être comme elle. Ils eurent les mêmes haines de parti.» (Blanche, J.-E.: *Propos de Peintre. De David à Degas* Paris 1919, s. 170.)

¹¹ Saunier, C.: a. a., s. 68 ff.

¹² Rosenthal, L.: a. a., s. 116 ff.

¹³ David, J. L. J.: a. a., s. 217 ff.

¹⁴ Densamme: a. a., s. 345 ff.

¹⁵ Densamme: a. a., s. 388 ff., 486 o. 513 ff.

¹⁶ Kröningen och tronbestigningen den 2 dec. 1804, utdelandet av örnarna den 5 dec. samt mottagandet av kejsaren i Rådhuset den 16 samma månad voro de fyra ämnena hämtade från Napoleons upphöjning till kejsare. Kröningen

(Louvre) och utdelandet av örnarna (Versailles) blevo fullbordade. Ankomsten till Rådhuset hann blott skisseras i tusch (Louvre) medan skildringen av tronbestigningen aldrig i någon form kommit till eftervärlden — se Rosenthal, L.: a. a., s. 121 ff.

²⁷ Porträttet av Mme de Verninac, f. Delacroix (Collection de Verninac, Cahors), är avbildat i *L'art et les artistes*, okt. 1913. — Mme Seriziat med dotter (Louvre) se Saunier, C.: a. a., s. 73 o. 79 (med avbildning). Mannens här återgivna porträtt Fig. 52 (Louvre) är utfört samtidigt med makans.

²⁸ Alla dessa i Louvre. Den senare, även kallad »Les trois dames de Gande», är avbildad bl. a. i Dumont-Wilden, L., a. a.

²⁹ *Peter von Cornelius* f. 1783, d. 1867.

³⁰ Saunier, C.: a. a. s. 115 o. 120.

³¹ En utställning av konstnärens och hans lärjungars verk ägde rum den 7 april—9 juni 1913 i Palais des beaux-arts i Paris — Exposition David et ses élèves. Katalog, Paris 1913 med företal av Henry Lapauze. — I anledning av 100-årsminnet av Davids död hölls en utställning i Bryssel av konstnärens och hans elevs verk (se Fierens-Gevaert: *L'exposition »David et son temps à Bruxelles»*, *Gazette des beaux-arts* mars 1926, s. 163 ff.).

³² Denna utvecklingsgång har ypperligt skildrats av Josephson, R.: *Romantiken*. Sthlm 1926 s. 170 ff.

³³ Lemonnier, H.: *Gros*. Paris 1905 m. fl.

³⁴ Tavlan blev aldrig fullbordad. Den här återgivna färgskissen tillhör museet i Nantes, vars direktion ställt ett fotografi till förfis förfogande.

³⁵ Skildringarna från Jaffa och Eylau i Louvre, bataljmålningarna från Aboukir och Pyramiderna i Versailles.

³⁶ Efter Charles Parrocels död 1752 hade bataljmåleriet få utövare i Frankrike. (Locquin, J.: *La peinture d'histoire en France de 1747 à 1785* Paris 1912, s. 276 f.) — Bland genreartade bataljmålare märktes omkring sekelskiftet *Jacques François Swebach*, f. 1769, d. 1823 och *Nicolas-Antoine Taunay*, f. 1755, d. 1830. Focillon, H.: *La peinture au XIX:e siècle* Paris 1927 s. 42 f. — Réau, L.: *La Peinture Française de 1785 à 1848* i Michel, A.: *Histoire de l'art VIII*, del. I s. 105 f.

³⁷ Dimier, L.: *Histoire de la peinture française au XIX:e siècle*, Paris 1914, s. 15 f.

³⁸ Lemonnier, H.: a. a., s. 70 ff.

³⁹ Porträttet av medaljgravören Galle (Versailles) visar framför allt det förre, av general Fournier-Sarlovèze (Louvre) det senare.

⁴⁰ Lapauze, H.: *Ingres*. Paris 1911. — Momméja, J.: *Ingres*. Paris 1923 m. fl.

⁴¹ T. ex. porträtten av herrskapet Philibert Rivière (1805, Louvre).

⁴² Ephrussi, C.: *François Gérard*, *Gazette des beaux-arts* 1890—91 m. fl. — Av Gérard finnes på Stockholms slott flera porträtt bl. a. en livfull bröstbild av konung Carl XIV Johan, »peint d'après nature août 1810», helfigursbilder av konung Carl XIV Johan (1811) och drottning Desideria (1808), hertig Eugen av Leuchtenberg med gemål (1811), drottning Hortense av Holland (1810), samt

kejsar Napoleon och kejsarinnan Joséphine, de senare troligtvis kopior. (Stockholms slott. Vägledning. Sthlm 1924.)

³³ Trioson-Girodet, poetiskt begåvad och fantasirik, ingöt i den klassiska formen en känslösam betoning. Som typiskt prov på hans konst må här erinras om kompositionen »Atalas begravning» (1808, Louvre) med dess skarpa teckning, färglöshet och sällsamt dystra stämning.

³⁴ Benoit, F.: *L'art français*. Paris 1897, s. 329 f.

³⁵ Dumont-Wilden, L.: a. a., s. 265 f. — Benoit, F.: a. a., s. 328 f.

³⁶ Benoit, F.: a. a., s. 324 ff.

³⁷ Dumont-Wilden, L.: a. a., s. 215 — På Stockholms slott finnes av Robert Lefèvre en vacker midjebild av sedermera drottning Desideria, sign. 1807.

³⁸ Bricon, E.: *Prud'hon*, Paris 1906.

³⁹ Benoit, F.: a. a., s. 353.

⁴⁰ de Basily-Callimahi: J. B. Isabey, sa vie, son temps I (1909) — Benoit, F.: a. a. s. 343 f.

⁴¹ Angående högromantiken och dess genombrott hänvisas till Josephson R.: a. a., s. 170 ff.

⁴² Krafft inskrevs i Davids ateljé den 6 oktober 1796. »Registre des Eleves de l'Académie Royale de Peinture et de Sculpture de Paris inscrits à mesure qu'ils ont pris des Billets de Protection, avec leur âge, le lieu de leur naissance, leur maître ou protecteur et leur demeure, à commence du 5 fevries 1778. — — »du 15 (Vendemiaire an V) Pierre Krafft, Suedois natif de Stockholm, âgé de 19 ans demeur^t rue et maison Thionville a justifié de sa carte de sureté. Elève de C:en David Ga^l an 10 rue de Lille N:o 499» (Bibliothèque de l'Ecole des beaux-arts. Paris. Archives N:o 95, s. 208.) — Delécluze, M. E. J.: a. a., s. 414 ff. innehåller en elevförteckning omfattande 297 namn. Däri finnes upptagen »Craft, de Colmar». Då förf. i förutnämnda elevregister utom Per Krafft d. y. bland elever med namnet Krafft endast funnit »Pierre Jean Krafft, natif de Hanau, som inskrevs den 28 Brumaire an 11, sedermera bataljmålare, verksam i Österrike, kanske med ovannämnde »Craft» åsyftas vår landsman varvid namnet Stockholm uttytts som Colmar. — David, J. L. J.: a. a., s. 625 ff. ger en elevförteckning omfattande 433 namn, bland vilka^l namnet Krafft dock ej förekommer. — Kraffts adressnummer vid rue de Lille är otydligt skrivet i elevjournalen. Möjligen kan detsamma tydas som 492, men då Wertmüller uppgivit n:r 499 (se nedan not 52 o. 70) torde detta vara det rätta.

⁴³ David, J. L. J.: a. a., s. 300 f. — Delécluze, M. E. J.: a. a., s. 17 ff.

⁴⁴ David, J. L. J.: a. a., s. 338 ff. — Delécluze, M. E. J.: a. a., s. 205 ff.

⁴⁵ David, J. L. J.: a. a., s. 410 f. o. 494.

⁴⁶ Delécluze, M. E. J.: a. a., s. 45 f.

⁴⁷ Densamme: a. a., s. 52 ff. — David, J. L. J.: a. a., s. 494 ff. — Hannover, E.: *Maleren C. W. Eckersberg*, Kphmn 1898, s. 56.

⁴⁸ Delécluze, M. E. J.: a. a., s. 57. — Saunier, C.: a. a. s. 40.

⁴⁹ Förf. har förgäves sökt återfinna Kraffts namn i Evangelisk-lutherska församlingens personregister (omfattande åren 1616—1800-talets början) samt i vigselboken

(1764—1806), där det möjligen kunnat återfinnas bl. vittnen vid vigslar. (Evang.-lutherska församlingens arkiv, Rue Chauchat, Paris.)

⁵⁰ Av förf. genomgångna handlingar i Bibliothèque de l'École des beaux-arts, Paris, bl. a.: Archives n:r 45, 93, 95 ävensom n:r 316—324, de senare samlade under namnet »Papiers David» ha en del upplysningar stått att finna.

⁵¹ Not 42.

⁵² »M:r Kraft rue de Lille N:o 499 faubourg S:t Germain.» Möjligen har Wertmüller missuppfattat husnumret (se not 42). Uppgiften införd bland andra adresser på ett papper märkt »1797 Visite à Paris». (Wertmüllerska saml. Adresser och personhist. anteckningar K. B. Handskr.)

⁵³ Bibl. de l'École des beaux-arts, Paris. Archives n:r 93. »Jugement des Places» inom l'École de la Bosse 30 Vendemiaire an 5.

⁵⁴ Som föregående: le 20 Floréal an 5.

⁵⁵ Som föregående: le 20 Vendémiaire an 6.

⁵⁶ Som föregående: le 21 Floréal an 6.

⁵⁷ Som föregående: le 2 Brumaire an 7.

⁵⁸ Som föregående: le 13 Floréal an 10.

⁵⁹ Kat. 409—413.

⁶⁰ Joseph Bara, 1794, Musée d'Avignon. — Fotografi ställt till förf:s förfogande av museets direktör.

⁶¹ Louis David: Bélisaire, 1781, Musée de Lille, Kat. n:r 115; förminskad och något ändrad replik, sign. av L. David 1784 men huvudsakligen utförd av Fabre och Girodet, Musée du Louvre Kat. n:r 152. — David, L. J. L.: a. a., s. 634 f. — François Gérard: Belisarius. 1795, Leningrad.

⁶² K. A:s dagbok den 6 sept. 1800 (K. A. A.)

⁶³ »Kraffts lilla portrait af sig sjelf behagade mera än hans tre stora målningar utan dagrar eller skuggor». Fredenheims journal torsdagen den 14 aug. 1800 (N. M. A.)

⁶⁴ »Konungen behåller af Kraftens tre målningar den som föreställer Bellisaire.» Fredenheims journal den 25 augusti 1800. (N. M. A.) — I »Katalog öfver de af undertecknad förfärdigade äldre och nyare arbeten, hvilka ifrån den 1 December 1847 exponeras i Kongl. Academiens för de fria konsterna hus och försäljes till de för hvar och ett utsatta priser. P. Krafft Stockholm, hos J. A. Walldén, 1847» upptages som n:r 6: »Belisarius, målad i Paris 1799 150 Rdr.» — Nuvarande ägaren har fått tavlan i arv efter konstnärens efterlevande. — Uppgiften i Looström L.: Den svenska konstakademien, Sthlm 1887 s. 388 torde härigenom korrigeras.

⁶⁵ »Kongl. Målare och Bildhuggare Academiens Prisutdelning och Exposition.» (Journal för Svensk Litteratur lörd. den 24 januari 1801.)

⁶⁶ Réau, L.: La peinture française de 1785 à 1848 i Michel, A.: Histoire de l'art VIII, del. I, Paris 1925, s. 96.

⁶⁷ Lorens Sparrgren var, som förut sagts, i likhet med Krafft resepensionär. — »Jag glädde mig mycket öfver underrättelsen om att Spargren och Krafft arbeta och hålla på att bli berömda. De hafva båda lyckan att vara unga och hafva

konstnärlig begåfning», skriver C. F. Sundvall från Stockholm den 30 maj 1800 till A. U. Wertmüller (Areen, E.: Gustavianska konstnärsbref, Sthlm 1916, s. 85).

⁶⁸ *Per Nordquist*, f. omkr. 1770, d. 1805 i Neapel.

⁶⁹ C. F. Bredas besök i London omtalas av greve Gustaf Bonde i hans »Dag-Bok hållen under en Resa uti Dannemarc, Tyskland, Holland, England, Frankrike, Sweitz och tillbaka igenom Tyskland under åren 1794, 1795 och 1796» (hos greve Carl Bonde, Hörningsholm). — Se Looström, L.: Den svenska konstakademien, Sthlm 1887, s. 486, och Hultmark, E.: Carl Fredrik von Breda. Sthlm 1915, s. 84 ff.

⁷⁰ Ang. A. U. Wertmüllers besök i Paris se Areen, E.: a. a., s. 28 o. 30. — Wertmüller torde haft sällskap av Krafft vid museibesök att döma av en anteckning av den förre »rue de Lille N:o 499 faub. St. Germain Mr Krafft, peintre pour voir Le museum». (Wertmüllerska saml. Adresser och personhist. anteckningar. K. B. Handskr.)

⁷¹ *J. L. G. Lund* f. 1777, d. 1867, målare, vistades vid sekelskiftet halvt annat år i Paris; från 1802 uppehöll han sig flera år i Rom. — *Christoffer Wilhelm Eckersberg* f. 1783, d. 1853, se Hannover, E.: a. a.

⁷² Benoit, F.: a. a., s. 110 ff.

⁷³ I minnetalet över Krafft i Konstakademien 1864 talas om hans porträttmåleri »för godt köp såsom inkomstkälla» under studieresan (se bilaga VI). — Att Krafft ägnat sig åt utförandet av beställningar bestyrkes av C. F. Fredenheims underd. anhållan hos Kungl. Maj:t av den 12 januari 1802 om förlängd rese-pension åt pensionären »på det han måtte kunna använda den återstående tiden mera sorglöst och endast på sina studier — —». (K. A. A. Handl. 1802. Brev n:r 2.)

⁷⁴ I underdåniga skrivelsen, omnämnd i föregående not, framhåller C. F. Fredenheim angående Krafft och Sparrgren, för vilka han söker förlängd pension, önskvärdheten av att pensionerna kunde »för dem som dem så väl använt som dessa, genast förvandlas uti beständiga hemma i fäderneslandet». — Fredenheims journal torsd. den 19 februari 1801 (K. B. Handskr.) talar om brev från Krafft »af den 25 Januarii med et innelyckt til konungen om tilökt pension för honom, hvilket genast i und. aflämnades e. m. samma dag. Bref til Konungen med Krafts supplique.»

⁷⁵ Brev från C. F. Fredenheim till Krafft den 5 febr. 1802. (Koncept. K. A. A. Handl. 1802, n:r 11.) — Fredenheims journal fredagen den 5 febr. 1802 (K. B. Handskr.) omtalar det Kungl. brevet av den 19 januari, vari den förlängda rese-pensionen beviljats.

⁷⁶ C. F. Sundvall skrev den 13 okt. 1801 från Stockholm till A. U. Wertmüller: »Friherre Ehrensvärd, som du lärde känna i Madrid, är nu hos Bonaparte i egenskap af svenska hofvets minister. Jag skulle önska bli bekant med denne höge herre, som man säger vara en ytterst bildad och nedlåtande man.» (Areen, E.: a. a., sid. 96 f.) — Förf. har genomgått depescher från de svenska sändebuden i Paris under Kraffts vistelse i Frankrike, ävensom alla i R. A. bevarade skrivelser till dem, utan att finna konstnärens namn omnämnt.

⁷⁷ Passet, utfärdat den 17 augusti 1802 (Stadsbiblioteket, Göteborg) är stämplat och viserat i enlighet med följande uppgifter om Kraffts italienska resa.

⁷⁸ Passet stämplat: Lyon	13	Fructidor an	10.
Mont Cenis	19	»	» 10.
Novalese	19	»	» 10.
Turin	20	»	» 10.
Florens	22	sbre	1802.

⁷⁹ »i slutet af denna månad ankom Kraft til Rom.» Fredenheims journal tisd. den 28 sept. 1802. (K. B. Handskr.) — »Annoncerades alla resande Artisters ankomst til sina ställen — — — Kraft af Rom den 1 Octobr.», nyssnämnda journal, lörd. den 27 november.

⁸⁰ Bildt, C.: Personhistoriska uppgifter om svenskar i Rom 1750—1850. Personhistorisk tidskrift 1903, årg. V.

⁸¹ Bobé, L.: Frederikke Brun født Münster og hendes kreds hjemme og ude. Kphmn 1910, s. 179 f.

⁸² Återgives här som bilaga I, då det ger de värdefullaste upplysningarna om Kraffts italienska resa.

⁸³ Kat. 453 o. f. — »Herr Professor Krafft hade inlemnad en samling af honom under sin utrikes resa i Rom utförda ritade studier efter Raphaels och Michel Angelos derstädes befintliga arbeten, samt hembjudit dem till inköp af Akademien. Efter tagen kännedom af desse ritningar, 26 till antalet, fann Kungl. Akademien dem kunna blifva af väsentelig nytta för undervisningen i Modell- och Antik-Skolorne, samt beslöt derföre att inköpa dem för det af Hr Professor Kraft åsatta pris 121 Rd 16 s. b:co, hvilka till honom af Akademiens Statsmedel skulle utbetalas.» Konstakademiens förvaltningskommittés protokoll den 17 april 1856 (K. A. A.) — En detaljerad förteckning över de salubjudna teckningarna med utsatta priser tillställdes akademien och är nu vidfogad portföljen, som innehåller de inköpta teckningarna. (K. A:s Bibliotek.) — Till förteckningen har Krafft fogat följande utfästelse: »Om Kl. Akademien bevilljar detta pris, så förärar jag Kl. Akademien 2:ne böcker innehållande många calquer och många Ritningar efter Michel Angelo, Rafael och Antiquer 18 Febr. 1856 P. Krafft.» — Dessa senare anmäldes som gåva (K. A:s dagbok den 23 febr. 1856. K. A. A.) och äro upptagna i Looström, L.: Förteckning öfver Kongl. Akademiens för de fria konsterna samling af Målningar och Handteckningar, Sthlm 1892, nr 44. Det har tyvärr visat sig omöjligt återfinna dem inom akademiens bibliotek och samlingar.

⁸⁴ »Muraren rappar först med en composition af kalk och pursolanum sedan betäckes med en annan af marmorpuder och kalk». (Stadsbiblioteket, Göteborg.)

⁸⁵ Stockholms Posten onsd. den 21 dec. 1803.

⁸⁶ Looström, L.: a. a., s. 500 ff. — *Eric Cainberg* f. 1771, d. 1816, finsk skulptör, vistades som stipendiat i Rom 1802—1809.

⁸⁷ Dit hörde bland skulpturer Apollo di Belvedere och Laocoon, bland målningar Rafaels Kristi förklaring och Titians Kristus.

⁸⁸ Passet viserat den 13 Floréal: »bon pour aller en France».

⁸⁹ Se brevet till Piper, bilaga I.

⁹⁰ Se nyssnämnda brev.

⁹¹ K. A:s dagbok den 20 juni 1801. (K. A. A.)

⁹² Kat. 14.

⁹³ Kat. 481.

⁹⁴ Passet stämplat Florens den 15 Thermidor för resa till Paris. — Novi den 25 augusti 1803.

⁹⁵ Not. 59 och 62.

⁹⁶ K. A:s dagbok den 10 sept. 1803. (K. A. A.) — Omdömena om Kraffts konst voro nu tydligen ej alltid de fördelaktigaste. — Visserligen rapporterade C. F. Sundvall 1803: »Denne unge målare är för närvarande i Rom, men man säger, att han i höst skall återvända till Sverige, hvilket ej kan vara angenämt att höra för Breda, som i honom torde finna en morskt kritiker.» Brev från Stockholm den 10 maj 1803 till A. U. Wertmüller (Areen, E.: a. a., s. 103 f.) — Året därpå lät det annorlunda: »Krafft, som du träffade i Paris, och som ännu vistas där, gör inga framsteg; de sista taflorna, han skickat hit, äro rent jämmerliga.» Brev från C. F. Sundvall till A. U. Wertmüller. Stockholm den 2 mars 1804. (Areen, E.: a. a., s. 112.)

⁹⁷ K. A:s dagbok den 30 april 1803 (K. A. A.)

⁹⁸ »alltid studerande och målade porträtter hvilken sednare sysselsättning fortsattes under hela den återstående delen af resan». Minnstalet i Konstakademien 1864; se bilaga VI.

⁹⁹ »Spargren och Krafft, som du träffat i Paris, hemkommo för några månader sedan.» Brev från C. F. Sundvall till A. U. Wertmüller, Stockholm den 30 aug. 1805. (Areen, E.: a. a. s. 117.) — »Spargren är en skicklig karl, han kom tillbaka till Sverige i höstas och bor i Göteborg, där han har mycket att göra och tjänar pengar.» Brev från C. F. Sundvall till A. U. Wertmüller, Sthlm den 2 mars 1804. (Areen, E.: a. a., s. 112.) — Tydligen avser uppgiften av den 30 aug. 1805 Sparrgrens återkomst till huvudstaden från Göteborg.

¹⁰⁰ Kat. 345. — Exc. frih. Philip Julius Bernhard von Platen avled på Dornhoff, Rügen, den 23 april 1805. (Hofberg, H.: Svenskt biogr. lexikon, Sthlm 1906.) Enligt Anrep, G.: Svenska adelns ättartaflor, Sthlm 1861, avled han redan den 13 april.

Kap. 3.

¹ I restlängden för Klara och Kungsholms församl. 1795 (Stockholms Stads arkiv) upptages visserligen »Enkefru Professorskan Kraft» som till annan ort bortrest. — Ännu 1800 bodde hon dock i Stockholm (Mantalslängden för Klara övre församl. 1800. Stockholms Stads arkiv.) — »blef sedan svagsint och dog i Vadstena d. 6 maji 1820 (71 år gl.)» enligt fröken Wargentins ovannämnda memoarer; även meddelat i Hahrs monografi över Krafft d. ä.

² Se ovan Per Krafft d. y. Kap. 1 not 2.

³ Se nyssnämnda not.

⁴ K. A:s expositions katalog 1804 upptager Krafft som historiemålare; den för 1806 kunglig porträttmålare; 1807 endast historiemålare; 1808 däremot kung-

lig historiemålare. — K. A:s dagbok den 9 nov. 1805 omtalar Krafft som hovmålare. (K. A. A.) — Efterforskning i Riksmarskalksämhetets arkiv ha ej kunnat bevisa att Krafft erhållit fullmakt som hovmålare. — Konstnäreus bostad uppges i Konstakademiens kat. 1807 vara »Drottninggatan, hörnet af Bryggaregränd huset n:r 45, 46».

⁵ Brev av den 27 nov. 1808 från P. Krafft, Stockholm, till prof. Thunberg, Uppsala (U. U. B. Handskr. G. 300 p). Krafft omtalar häri, att han föregående månad återkommit från Göteborg till Stockholm. »Det skulle kunna hända sig at Jag på föret gjorde en resa till Upsala då Jag med förtjusning får återse Hr Professorn. Kanske blir min resa lika lönande, som den förlidit år — ägde Jag tid skedde den oförtöfvat men Götheborgarna och deras Guineer hafva bundit mig en tid.»

⁶ Nyss citerade brev samt en rekommendationsskrivelse för Kraffts ovan omtalade Göteborgsresa från de la Bourdonnière till biskop af Wingård därstädes, dat. Uppsala den 13 maj 1808 (U. U. B. Handskr. G. 323, n:r 71), ge belägg på detta.

⁷ Ovan citerade brev till Thunberg. Däri säger Krafft också bl. a.: »Eldad af den lyckan at hafva til eftervärlden lämnat et portrait af en för Sina talenter i hela Europa känd man, lifvar mig och denna händelse gör époque i min lefnad.»

⁸ *Brita Sophia Robsahm*, f. 1780, var dotter av bankokamrer *Carl R.*, f. 1735, d. 1794, och dennes maka *Maria Catharina Hagen*, f. 1745, d. 1819. Faderns syster, *Birgitta R.*, som avled barnlös den 22 juli 1801, sörjdes av sin make *Mårten Tafvelin*, f. omkr. 1735, överdirektör vid tullverket i Stockholm och en mycket välsituerad man. Han ägnade sin frus brorsdöttrar, ovannämnda *Brita Sophia* och hennes fyra år äldre syster *Christina Beata*, g. m. assessor *Carl David Tribler*, öm omvårdnad. (Meddelat av efterkommande inom Krafftska familjen; se vidare ang. släkten Robsahm »Svenska ättartal för år 1889» Sthlm 1889 samt Leijonhufvud, K. A. K:son: Ny svensk släktbok häft. 7 Sthlm 1904 s. 502 f., där dock *Birgitta R.*, gift *Tafvelin*, ej är upptagen; hennes bouppteckning i Rådhusarkivet, Stockholm, redogör för släktskapen med *Carl Robsahm*.)

⁹ Enligt *Maria församlings*, Stockholm, lysnings- och vigselbok, ägde vigseln rum den 12 dec. 1808. — C. F. Sundvall skrev den 21 april 1809 till A. U. Wertmüller att Krafft »gifte sig nyligen med ett fruntimmer, som får ärfva en hel del. Hon målar dessutom inte illa, så att Krafft kan ha hjälp af henne.» (Areen, E. E., a. a., s. 123.)

¹⁰ 1810 års mantalslängd (Stockholms Stads arkiv) för Klara församl. kvart. Blåman, husn:r 44, 45, 46, Ryttnästär Hästeskos hus, upptager

»Vice professor vid målareakademien P. Krafft 32 år ungef. behållen inkomst 700 rd. b:co upptages 1000.

Hustrun 29 år

Dottern Maria 1

Pigan Lina Larsdotter.»

¹¹ Krafft köpte den 30 mars 1811 fastigheten kvart. Jacob mindre n:r 3 av kopparslagaränskan *Ulrica Bergudd* för 12 000 rdr b:co. — Han sålde den åter den 1 april 1825 till körsnäråldermannen *Conrad Vogel* för 30 000 rdr b:co.

(Anteckn. i registret över designationer, Stadsingenjörskontoret, Stockholm). — Husförhörslängden St. Jakob 1814—1816 A : 32 (Jakobs församl. Stockholm) upptager »Quarteret Jacob Mindre.

3. Professor Kraft

Dess Fru (pig Christina)

Pigan Lovisa (Lagreljus) finskan

Dräng Gustaf Greis.»

I mantalslängden för Jakobs församl. 1820 (Stockholms Stads arkiv) upptages Krafft fortfarande som ägare av och bosatt i fastigheten. Om honom uppges här att han »Dricker Vin och Caffé. Spelar kort. Har ett rum med sidenmeubler. Dess hustru Sophia Dricker Caffé nyttjar Siden.»

¹² Förslaget skedde den 9 nov. 1805 enl. K. A:s dagbok sagda dag. (K. A. A.) — Valet försiggick den 7 dec. samma år enl. K. A:s dagbok sagda dag (K. A. A.)

¹³ K. A:s dagbok den 15 juli 1809. (K. A. A.)

¹⁴ Brev av Stockholm den 7 sept. 1809. (Originalbrevet U. U. B. Handskr. W. 812 nr 81; koncept K. A. A.) — *Abraham Niclas Edelcrantz* f. 1754, d. 1821, frih., president, preses i Konstakademien 1805—1813.

¹⁵ »sedan det genom Hr Barons och Ridd:s frikostighet blifvit till Konstnären betaldt och skänckt till K. Academiens Samlingar, blef samma Portrait genast med varmaste Ärkänsla, såsom ett ytterligare Bevis på H:r Cancellie Rådets och Riddarens vänskap emottagit och i Academie Rumen uppsatt, för att till efterverlden förvara afbilden af en bland denna Academies förnämsta välgjörare.» K. A:s dagbok den 7 dec. 1809. (K. A. A.)

¹⁶ Se härom sid. 72.

¹⁷ C. F. Sundvall skrev från Stockholm den 21 april 1809 till A. U. Wertmüller: »Krafft, en annan porträttmålare, som du träffat i Paris, har också fullt upp att göra och god förtjänst. Enär han är en riktig girigbuk kommer han, så ung han är, att bli rik en vacker dag.» (Areen, E. E., a. a., s. 123.)

¹⁸ Hahr, A.: a. a. s. 42 ff.

¹⁹ Skrivelse från P. Krafft till konungen, inkommen den 4 sept. 1807. Den tillförordnade regeringens avslag är påtecknat handlingen den 2 okt. 1807. (Biographica R. A.)

²⁰ Skrivelsen beröres av Hahr A.: a. a., s. 21.

²¹ Hahr, A.: a. a., s. 21. — Krafft erkände senare sin okunnighet om faderns tidigare levnadslopp samt om dennes fader och äldre släktförhållanden. Brev Stockholm i januari 1842 till okänd adressat, av innehållet att döma en person, bosatt i Arboga. Krafft ville nämligen ha denna stads kyrkoböcker ävensom epitafier och gravstenar i och invid kyrkan genomgångna och undersökta. Till brevet är fogat ett skriftligt förslag till uppställning av stamtavla, upprättat »Stockholm den 9de Oct. 1841» undertecknat av Carl Matton. (Ericssbergs arkiv.)

²² K. A:s dagbok den 30 sept. 1808. (K. A. A.)

²³ Kungl. brev den 14 okt. 1812. (K. A. A.)

²⁴ K. A:s dagbok den 24 april 1819. (K. A. A.)

²⁵ Kungl. Maj:ts nådiga fullmakt av den 5 maj 1819 upplästes vid akademisammanträde den 5 juni s. å.; se K. A:s dagbok den 5 juni 1819. (K. A. A.)

²⁶ Nordensvan, G.: Svensk konst och svenska konstnärer i 19:de århundradet I, Sthlm 1925. — Densamme: Egon Lundgren, Sthlm 1905 — Looström, L.; ovan a. a. — Böttiger, J.: F. W. Scholanders skrifter del II, Sthlm 1882 — Densamme: Bengt Erland Fogelberg, Gtbg 1880. — Lundin, C.: Tidsbilder ur Stockholmslifvet, Sthlm 1895. — Asplund, K.: Egon Lundgren I, Sthlm 1914, m. fl.

²⁷ Hultmark, E.: Carl Fredrik von Breda, Sthlm 1915, s. 119 f.

²⁸ Looström, L., a. a., s. 417 f.

²⁹ I not 26 a. a.

³⁰ *Carl Gustaf Eckstein*, f. 1766, d. 1838, kungl. ornaments- och historiemålare, från 1801 lärare vid akademiens ornamentsskola. — *Johan Abraham Alexander*, f. 1766, d. 1853, extra lärare vid akademiens principskolor (Odelbergs anteckn. Nordiska Museets arkiv samt Looström, L., a. a., s. 417).

³¹ K. A:s dagböcker den 9 juni 1828 och den 13 februari 1829. (K. A. A.) Av den senare framgår, att ordningsregler skulle uppsättas i övre teckningsskolorna: »Eleverne vare förbjudit att på något sätt vidröra, omvrida eller förflytta Antikerna eller å dem göra ringaste åverkan.» Likaså skulle det vara dem förbjudet »att medföra sällskap».

³² Asplund, K.: a. a. I, s. 16.

³³ »utan att man kunnat utröna hvilke Elever dertill varit vållande». K. A:s dagbok den 11 juli 1835. (K. A. A.)

³⁴ Skrivelse från akademisekr. J. W. Gerss till akademien den 18 dec. 1837 ang. oordning i principskolorna lörd. den 16 dec. (K. A. A.)

³⁵ K. A:s dagbok den 18 dec. 1837. (K. A. A.) — Ang. de nämnda extra lärarna se vidare: II. Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början, s. 184 ff.

³⁶ *Per Emanuel Limnell*, f. 1764, d. 1861, målare, prof. vid Konstakademien, Crusenstolpe, M. J., Nekrolog i Svea 1862, s. 140 ff. — Ang. Westin se vidare: II. Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början, s. 169 ff.

³⁷ Särskilt sökte han omhulda sin systerson, konduktören vid Kungl. Museum T. G. Lundh, en obetydlig konstnär. I brev daterat Stockholm den 29 aug. 1846 (K. A. A.) klagar W. över att denne, som inom akademien fått 16 belöningar, aldrig hugnades med Ribbings stipendium eller resepenion.

³⁸ »Tag napoliskt gult i skuggorna, så gjorde David och han var en habil artist», skall Krafft ha yttrat till några unga målare. (Carleman, C. G. V.: Konstnärer och konstförhållanden i Sverige på 1840-talet; Manuskr. N. M. A.) Samme förf. lägger även följande yttrande i Kraffts mun: »Jag var nog lycklig att i Paris få undervisning av den oförgätlige, habile David».

³⁹ Lundin, C., ovan a. skildring.

⁴⁰ Det förra meddelat förf. av konstnärens efterkommande, det senare återfinnes i brev från J. G. Sandberg, Stockholm, till B. E. Fogelberg av den 29 dec. 1840. (K. B. Handskr.)

⁴¹ Scholanders ovan a. skildring från akademien.

⁴² Se föreg. not.

⁴³ Crusenstolpe, M. J.: Nekrolog över Krafft i Svea 1865.

⁴⁴ Se föreg. not.

⁴⁵ Lundin, C., ovan anförda skildring.

⁴⁶ Ang. J. G. Sandberg se vidare: II. Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början, s. 173 ff.

⁴⁷ Se not 45.

⁴⁸ Lundin åsyftar härvid professorerna Westin, Krafft, Limnell, Fahlcrantz och Sandberg. — »Gubbarna äro sega och gamla», skrev Stäck till G. W. Palm. (Brev från Stockholm den 28 januari 1851. K. A. A.)

⁴⁹ Lundin ovan anförda skildring. — »Akademien är nu försatt i ett totalt oeffterrättelighets tillstånd» skrev A. Nyström omkring 1850 till M. G. Anckarsvärd. Krafft omtalas därvid för »sina messidor-ideer om styl» och Sandberg säges på ett högst hjärtklämmande sätt alltmer nedsjunka »i slapphet och minnesförlust.» (Brev odat., från A. Nyström till M. G. Anckarsvärd K. A. A.)

⁵⁰ *Gustaf Wilhelm Palm*, f. 1810, d. 1890, landskapsmålare och v. prof. vid Konstakademien. — *Johan Wilhelm Karl Wahlbom*, f. 1810, d. 1858, målare, lärj. av F. Westin, prof. vid Konstakademien. (Wählin, K.: Johan Wilhelm Karl Wahlbom, Sthlm 1901. — *Karl Teodor Staaff*, f. 1816, d. 1880, målare. — *Kilian Kristoffer Zoll*, f. 1818, d. 1860, målare. (Humble, Ph.: Kilian Zoll och den samtida danska konsten. Festskrift till Hjalmar Wijk 10 mars 1927 av vänner vid Göteborgs Museum, Gtbg 1927. — *Johan Kristoffer Boklund*, f. 1817, d. 1880, målare, prof. vid Konstakademien, hovintendent. — *Eggon S. Lundgren*, f. 1815, d. 1875, målare, författare. (Asplund, K. ovan a. a., I o. II, Sthlm 1914 o. 1915; Nordensvan, G. ovan a. a.) — *Simon Markus Larsson*, f. 1825, d. 1864, målare. (Gauffin, A.: Simon Markus Larsson, Sthlm 1907.) — *Nils Johan O:son Blommér*, f. 1816, d. 1853, målare (Thomæus, G.: Nils Jakob Blommér, Lund, 1922.) — *Gustaf Wilhelm Finnberg*, f. 1784 i Finland, d. 1833 i Sthlm, synes haft närmare beröring med Krafft, ty denne begärde den 4 febr. 1814 respass för »Carl Gustaf (!) Finnberg» från Stockholm till Mariefred och åter. (Ansökningshandling, Göteborgs Stadsbibliotek).

⁵¹ Lundin, C., ovan anförda skildring, s. 102 f. — Den roliga anekdoten, som gällde landskapsmålaren *Johan Edvard Bergh*, f. 1828, d. 1880, och marinmålaren *J. Albert S. Berg*, f. 1832, d. 1916, hade enl. Lundin sin upprinnelse i följande intermezzo under en av Kraffts lektioner: »Nej, låt bli det där!» utbrast en av lärjungarna då professors orenliga tumme lämnade fula spår på papperet. »He! . . . Talar herrn?» frågade professorn förvånad. »Är det inte herrn som är dövstum?» Krafft hade tagit miste på de båda eleverna med samma namn.

⁵² Se föreg. not. — Den unge konsteleven G. H. Brusewitz berättar även små anekdoter om sin lärare Krafft i brev av den 13 sept. 1832 till G. W. Palm. (K. A. A.) Bl. annat skall Krafft ha frågat sin elev Levertin, om denne arbetade om dagarna eller vad han egentligen hade för sig. »Beggedera» var Levertins svar. Varpå Krafft lär ha genmält, att han åtminstone trodde det senare. Ty Levertin ginge jämt och gapade på professors döttrar på planen vid Norrbro, den tidens gouterade promenadplats.

⁵³ Crusenstolpe, M. J., talar i ovan citerade nekrolog över Krafft om dennes gästfrihet. — När G. W. Palm från Berlin skriftligen den 11 maj 1838 begärde ekonomisk hjälp på grund av fattigdom och iråkad ögonsjukdom, lovade Krafft

omedelbart att bistå med 10 rdr b:co. (K. A:s dagbok den 30 maj 1838 K. A. A.)

⁵⁴ K. A:s dagbok den 23 jan. 1819. (K. A. A.)

⁵⁵ K. A:s dagbok den 30 nov. 1839 (K. A. A.); — David, J. L. J., ovan a. a., s. 495. — Se även Nordensvan, G., a. a. Sthlm 1925, sid. 364 f.

⁵⁶ K. A:s dagbok den 5 dec. 1818. (K. A. A.)

⁵⁷ K. A:s dagbok den 21 mars 1837. (K. A. A.)

⁵⁸ K. A:s dagbok den 28 nov. 1840. (K. A. A.)

⁵⁹ K. A:s dagbok den 17 juni 1841. (K. A. A.)

⁶⁰ Lundin, C., ovan anförda skildring, s. 110. — Greve Brahe utlovade 1835 »det hans taflesamling komme att hädanefters alla dagar i veckan hållas öppen till skärskådande och af copiering på stället av de Elever, som af Kgl. Akademiens Directeur dertill kunde recommenderas». (K. A:s dagbok den 17 mars 1835. K. A. A.)

⁶¹ K. A:s dagbok den 2 dec. 1845. (K. A. A.)

⁶² *Karl Gustaf Qvarnström*, f. 1810, d. 1867, skulptör, prof. vid Konstakademien och dess direktör fr. 1853. — Han framlade en plan till omorganisation av undervisningen, påkallad av konstelevernas allmänna flykt från hemlandets efterblivna akademi till utlandet, särskilt Düsseldorf. Däri upptages bl. a. undervisning i målning efter naken såväl som klädd modell samt studier i draperibehandling m. m. Även uttalas en önskan att kunna införa undervisning i landskapsmåleri, vilket dock tillsvidare hindrades av akademiens ekonomiska ställning. Skolkommitténs dagbok den 15 febr. 1856. (K. A. A.)

⁶³ K. A:s dagböcker den 23 febr., den 22 och 26 mars 1856. — Kungl. brev av den 18 april 1856 ang. Kraffts avsked. (K. A. A.)

⁶⁴ K. A:s dagbok den 7 maj 1856. (K. A. A.)

⁶⁵ Detta framgår även av följande skildring av Krafft som ledamot av akademien.

⁶⁶ Vid skattmästarval fick han dock en gång en röst. K. A:s dagbok den 15 mars 1826. (K. A. A.)

⁶⁷ Tidigare firades i allmänhet högtidsdagen den 24 januari, senare den 21 mars, årsdagen av akademiens stiftande.

⁶⁸ Hälsningstalet. (K. A. A. Handl. 1814.) — Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse av den 7 april 1818 upplästes vid sammanträde den 27 juni 1818. K. A:s dagbok för nämnda datum. (K. A. A.) — *Fredrik Samuel Silfverstolpe*, f. 1769, d. 1851, diplomat, preses i Konstakademien 1813—1836.

⁶⁹ K. A:s dagbok den 7 maj 1853. (K. A. A.) — *Mikael Gustaf Anckarsvärd*, f. 1792, d. 1878, greve, konstnär, preses i Konstakademien 1844—1858.

⁷⁰ Kungl. brev av den 14 juli 1817 samt K. A:s dagbok den 31 maj 1817. (K. A. A.)

⁷¹ K. A:s dagbok den 3 maj 1834. (K. A. A.)

⁷² Skriftlig begäran av jan. 1834 fr. flera professorer, bl. a. Krafft. Se K. A:s dagbok den 6 febr. 1834. (K. A. A.)

⁷³ Yttrande vid ärendets behandling den 20 dec. 1833; K. A:s dagbok för nämnda dag. (K. A. A.)

⁷⁴ Ang. ärendets behandling se K. A:s dagbok den 14 april 1836 och Kungl. brev av den 26 maj 1836 (K. A. A.) ävensom Looström, L. a. a., s. 449.

⁷⁵ T. ex. den 30 sept. 1844, då uppvaktning skedde för att lyckönska i anledning av Oscar I:s kröning eller den 4 dec. 1851, då professorerna framburo gratulationer i anledning av konungens återvunna hälsa. (Kallelselistor, K. A. A.)

⁷⁶ Kallelse utgick till Konstakademiens ämbetsmän att övervara Carl XIV Johans begravningsakt; K. A:s dagbok den 25 mars 1818. (K. A. A.)

⁷⁷ Han var troligen även med vid Oscar I:s kröning 1844 enligt hans påteckning på en lista »komer». (K. A. A. Handl. 1844.)

⁷⁸ På inbjudningen till kronprinsparets förmälning (K. A. A. Handl. 1850) har Krafft antecknat sig som »hindrad».

⁷⁹ Från 1840-talet, t. ex. 1841 och 1849, finnas i K. A:s arkiv bevarade inbjudningskort till beivrande av teoretisk och praktisk examen i Kungl. Gymnastiska Centralinstitutet, undertecknade av G. Branting. — Inbjudningskort till Nya Elementarskolans fest månd. den 6 febr. 1843 med Kraffts påskrift »därom underrättad» finnes även i K. A. A.

⁸⁰ K. A:s dagbok den 14 juni 1816. (K. A. A.) — Kraffts ansökan lyder: »Ödmjukt Memorial i anledning af de till d. 1 Nästkmande october lediga Krog Rum i Kungl. Accademien för de frie Konsternes hus Vågar undertecknad ödmjukeligen anholla dem få hyra emot hvad vilkor Kungl. Accademien behagar utsätta. Men likväl med tillstånd att Rummen få till Näring uthyra. Stockholm d. 14 Juny 1816 ödmjukeligen P. Krafft.» (K. A. A.)

⁸¹ K. A:s dagbok den 31 juli 1822. (K. A. A.)

⁸² Krafft ingav till Konstakademien ett den 17 juli 1822 undertecknat ödmjukt memorial. (K. A. A.)

⁸³ K. A:s dagbok den 31 juli 1822 (K. A. A.).

⁸⁴ Skrivelse från C. M.(?) Schmidt av den 5 juni 1829 till K. A. ang. »de Näringsrum belägne i Kongl. Academiens Hus vid Röda Bodarne, hvilcka enligt Contract» voro till honom uthyrda och som tarvade renovering. — Se K. A:s dagbok den 5 juni 1829. (K. A. A.)

⁸⁵ Nordensvan, G., ovan a. a., Sthlm 1925 s. 375 f.

⁸⁶ K. A:s dagbok den 5 juni 1829. (K. A. A.)

⁸⁷ K. A:s dagbok den 4 nov. 1829. Till Lefflers kostnadsförslag har Krafft fogat: »Undertecknad ikläder sig detta Arbetets Ansvarighet, att det skall blifva fullt godt väl och ärligt gort, ut supra P. Krafft.» (K. A. A.) — *Johan Henrik Carl Emil Leffler*, f. 1806, d. 1876, målare, tapetfabrikör, hade varit elev vid Konstakademien och var son till Kraffts syssling Niclas L., hans resällskap till Köpenhamn 1796. (Leffler, E.: Släkten Leffler från Breslau, Sthlm 1925.)

⁸⁸ K. A:s dagbok den 20 sept. 1838. (K. A. A.)

⁸⁹ Inlaga av Krafft, dat. den 20 sept. 1838, närsluten K. A:s dagbok av samma datum. (K. A. A.)

⁹⁰ K. A:s dagbok den 17 sept. 1840. (K. A. A.)

⁹¹ Inlaga av Krafft, dat. den 20 jan. 1841, närsluten K. A:s dagbok den 8 dec. 1840. (K. A. A.)

⁹² *Per Axel Nyström*, f. 1793, d. 1868, arkitekt, prof. vid Konstakademien 1836—48, dess sekreterare 1844—kort före sin död, samt intendent i Överintendentsämbetet 1848—62. Han uppförde åren 1837—41 Brunkebergs hotell i Sthlm. — *Fredrik Blom*, f. 1781, d. 1853, arkitekt, prof. vid Konstakademien. Han ledde på 1840-talet akademihusets ombyggnad.

⁹³ K. A:s dagbok den 28 febr. 1846. (K. A. A.)

⁹⁴ K. A:s dagbok den 22 nov. 1828 med en skriftlig inlaga av Krafft, dat. samma dag. (K. A. A.)

⁹⁵ Skriftlig inlaga, inkommen den 9 juni 1829 och bifogad K. A:s dagbok den 5 juni 1829. (K. A. A.) — Skrivelsen berör följande: 1) en ansökan från B. E. Fogelberg om 3 års prolongation av reseension; 2) medaljgravören J. Salmsons sökta förlängning av reseension; 3) ansökningar om reseensioner från fyra konststuderande, bl. dem J. E. Cardon; 4) förslag av preses att sekr. J. W. Gerss skulle vikariera för överstelöjtn. Fredrik Blom samt 5) utnämning av portvakt vid akademien efter avlidne portvakten Fast. — *Bengt Erland Fogelberg*, f. 1786, d. 1854, bildhuggare, professor vid Konstakademien. — *Johan (förut Isak) Salmson*, f. 1799, d. 1859 i Paris, medaljgravör. — *Johan Elias Cardon*, se II not. 90. *Jakob Wilhelm Gerss*, f. 1784, d. 1844, major mekanikus, sekreterare vid Konstakademien, konstkritiker.

⁹⁶ K. A:s dagbok den 22 nov. 1828. (K. A. A.) Det hade blivit »af allmänna papper vitsordat att beställningar, hvilka varit Salmson af publik autoritet ombefrodde, stundom saknat verkställighet.»

⁹⁷ Enligt brev av 12 jan. 1829 (K. A. A.) från svenske ministern i Paris greve Löwenhielm åtnjöt J. Salmson högt anseende inom Paris konstvärld men beklagligtvis var det sant, att »han låtit obehörig senfärdighet med beställda arbeten sig till last komma», dock var orsaken därtill icke »att söka uti hans vanvårdande af talangen eller i någon annan lättsinnighet».

⁹⁸ L. H. Roos' resejournal. (U. U. B. Handskr.)

⁹⁹ Skriftlig inlaga av den 30 april 1841 bifogad K. A:s dagbok av samma dag. (K. A. A.)

¹⁰⁰ Se not 95.

¹⁰¹ Kraffts skriftliga inlaga till akademiens skolkommitté den 8 dec. 1848, föredragen den 11 dec. s. å., samt den 13 dec. 1849. (K. A. A.) — Sandbergs och Westins skriftliga utlåtande vid förstnämnda tillfälle. (K. A. A.) — Ang. Blommérs hemsända tavlor se Thomæus, G.: ovan a. a., samt Nordensvan, G.: ovan a. a. Sthlm 1925, s. 502 f.

¹⁰² *Johan Niclas Byström*, f. 1783, d. 1848, bildhuggare, prof. vid Konstakademien. — Ang. Byströms konstsamling se Sander, F.: Nationalmuseum. Bidrag till taflegalleriets historia IV, Sthlm 1876, s. 42 f.

¹⁰³ K. A:s dagbok den 28 jan. 1852. (K. A. A.)

¹⁰⁴ Skriftligt utlåtande av Krafft, Stockholm den 11 febr. 1852. (K. A. A.)

¹⁰⁵ Sander, N. F. ovan a. a. bilaga n:o 11, s. 42 ff. och 110 ff. — Axel Nyström berättar för M. G. Anckarsvärd om ett samtal, som han haft med Krafft ang. de inköpta tavlorna: »Jag träffade i dag vår vän Krafft som sade sig hafva besedt de inköpta tavlorna hvaraf flere voro i hans tycke men andra icke lyckats

vinna bifall och nåd inför hans ögon. Jag tog honom med mig in och begärde att få se de utdömda taflorna, hvilken begäran satte honom i någon förlägenhet, men slutligen utvisade han fruktstycket och en helig familj som sitter i Sessions rummet, under förklarande likväl att äfven detta vore goda taflor ehuru ingenting deraf kunde läras, och under begäran att jag icke skulle omtala någonting härom för Dig som deraf blir ond och uppretad.» (Brev från A. Nyström, Sthlm: den 6 aug. 1852 till M. G. Anckarsvärd. K. A. A.) — Med »fruktstycket» torde avses N. M. kat. n:r 374, med »en helig familj» n:r 31, 172 eller 175.

¹⁰⁶ Krafft efterlämnade en mindre boksamling, som, enligt efterkommandes utsago, till stor del utgjorde en gåva av en i hans familj anställd hushållsfröken. Bland andra böcker gick Shaksperes Titus Andronicus i originalupplaga (tryckt 1594) genom arv till sonsonen postmäst. P. J. Krafft, Nynäshamn, vilken 1905 avyttrade densamma för 2 000 pd st. till England. Den torde dock kommit i prof. Kraffts ägo som arv från hans makas, f. Robsahm, familj, vilken härstammade från Skottland. Bokens stora värde upptäcktes först vid 1900-talets början.

¹⁰⁷ K. A:s dagbok den 19 mars 1840. (K. A. A.)

¹⁰⁸ K. A:s dagbok den 2 juni samt den 28 nov. 1846 (K. A. A.) — *Carl Johan Fahlerantz*, f. 1774, d. 1861, landskapsmålare, professor vid Konstakademien.

¹⁰⁹ K. A:s dagbok den 25 febr. 1843. (K. A. A.) — Det gällde Hippius, G. A.: Grundlinien einer Theorie der Zeichenkunst alls Zweiges allgemeiner Schulbildung nebst praktischer Anleitung für Lehrer und Lehrerinnen, Leipzig 1842.

¹¹⁰ K. A:s dagbok den 22 febr. 1845. (K. A. A.)

¹¹¹ Akademiens sessionssal hade dock tidigare upplåtits för privat ändamål, ty när hovintendenten C. F. Sundvall 1831 avlidit fick sterbhuset tillstånd att använda densamma för bokauktion, vilket dock ej finge betraktas som prejudikat. K. A:s dagbok den 26 nov. 1831. (K. A. A.)

¹¹² K. A:s dagbok den 28 aug. 1847. (K. A. A.)

¹¹³ Skrivelse till K. A:s förvaltningskommitté den 22 sept. 1847. (K. A. A.)

¹¹⁴ K. A:s förvaltningskommittés dagbok av den 22 sept. 1847. (K. A. A.)

¹¹⁵ Se föreg. kap. not 64.

¹¹⁶ K. A:s dagbok den 27 aug. 1853 (K. A. A.) — Looström, L.: Kungl. Akademiens för de fria konsternas samlingar af målning och skulptur. Sthlm 1913—1915, s. 86. Pl. 37.

¹¹⁷ I skolkommitténs inköpsförslag den 5 juli 1856 är särskilt anmärkt: »hvar till, på Herr Professoren Kraffts egen begäran, Comitén fogar hans tafla, föreställande: Förmälningsacten år 1823 emellan dåvarande H. K. H. Kron Prinsen och H. K. H. Kronprinsessan till ett pris af 1333 Rd 16 s. b:co.» (K. A. A.)

¹¹⁸ K. A:s dagbok den 8 juli 1856. (K. A. A.)

¹¹⁹ De inköptes för 121 Rd 16 s. b:co då akademien fann dem »kunna blifva af väsentelig nytta för undervisningen i Modell- och Antik-Skolorna». Akademiens förvaltningskommittés dagbok den 17 april 1856. (K. A. A.) — Looström, L.: Förteckning öfver Kongl. Akademiens för de fria konsterna samling af målningar och handteckningar. Sthlm 1898. II, n:r 45. — Se föreg. kap. not 83.

¹²⁰ Erbjudande av den 18 febr. 1856. Skrivelse numera närsluten den portfölj, som innehåller i föreg. not omnämnda teckningar; se även K. A:s dagbok den 23 febr. 1856 (K. A. A.) och Looströms nyss anförda förteckning II, nr 44. — De båda böckerna äro nu spårlöst försvunna ur akademiens samlingar.

¹²¹ K. A:s dagbok den 23 febr. 1856. (K. A. A.)

¹²² Kungl. brev av den 18 april 1856. (K. A. A.)

¹²³ Enl. nyssnämnda Kungl. brev.

¹²⁴ K. A:s dagbok den 29 nov. 1856. (K. A. A.)

¹²⁵ K. A:s dagbok den 27 febr. 1864. (K. A. A.) — Looström, L., i not 116: a. a., s. 146 f. Pl. 71, här avbild. som Pl. I.

¹²⁶ Biographica. K. A. A. Delvis återgivna av Looström, L., a. a. — I skildringen av Krafft d. y. har förf. sökt göra honom rättvisa, erkännande hans förtjänster utan att vara blind för hans mänskliga svagheter.

¹²⁷ »Han var ett lyckans skötebarn, som först under sena ålderdomen erfor någon bitter motgång, då koleran senaste gången den härjade i Stockholm beröfvade honom sin värdiga maka, Sophia Robsahm. Harmonien dem emellan var så mycket fullständigare, som äfven hon förstod att sköta penseln och med utmärkt skicklighet kopierade i olja andra mästaress arbeten.» — Crusenstolpes anf. nekrolog. — Nyström har i sina i föreg. not angivna anteckningar mindre sympatiskt skildrat henne som »lång mager stod i köksspisen hela dagen igenom — — —».

¹²⁸ Enligt släkttraditionen var hon en mer än vanligt duglig, fint bildad och allvarligt tänkande kvinna. Förf. har sett några kopior av hennes hand hos postmästaren P. J. Krafft, Nynäshamn, och fru I. Krafft, Södertälje, utf. efter italienska och nederl. mästare, vilka tyda på goda anlag för målarkonsten.

¹²⁹ Barnen voro: *Martina Maria Beata*, f. 1809, d. 1811. — *Martina Sophia Carolina*, f. 1812, d. 1838, ogift. — *Clara Maria Elisabeth*, f. 1814, d. 1891, g. I. m. fil. d:r *C. J. R. Carlson*; II. m. v. häradshövding *Victor Anell*. — *Hanna Beata Charlotta*, f. 1817, d. 1899, g. m. v. konsul *T. M. Noréus*. — *Per Martin*, f. 1819, d. 1878, notarie vid järnvägen i Sthlm, g. m. *Elisabeth (Betty) Henriques*. — *Gustava Maria*, f. 1822, d. 1841, ogift. — *Carl Victor*, f. 1824, d. 1867, sjökapten, g. m. *Ulrica Wilhelmina (Mina) Ekenberg*.

¹³⁰ Mazer, Th.: Anders Collin, Sthlm 1923, s. 15 ff. — Lyth, Hj.: Från flydda tider. Sthlm 1911, samt Forsstrand, Carl: Människor och händelser. Sthlm 1924, s. 31 ff. — Förf. har också tagit del av 9 brev från M. Strandberg till P. Krafft, dat. 1 febr.—11 april 1812, skrivna från Ådö, där Strandberg då vistades. De tala om brevskrivarens varma religiositet men också om Kraffts vaknande andliga intressen. (Breven tillhöra roteman Carl Alm, Rosenvik, Djurgården, Sthlm.) — Långt senare stod Krafft även i förbindelse med Anders Collin (f. 1754, d. 1830) åt vilken han gav penningunderstöd. (Brev från P. Krafft, Gtbg den 4 april och 7 juli 1827 till hans maka på Riksten i Södermanland; hos fru Frideborg Krafft-Bergquist, Avesta). I det senare säger Krafft: »Jag består Collin hvarje halfår 22 Rl B:co.»

¹³¹ Crusenstolpe, M. J.: a. a. — I Evangeliska Brödräfsamlingens nya kyrka i Sthlm finnes en altartavla av Krafft (Kat. 438). — I sitt testamente av den 24 okt. 1857 ihågkom Krafft församlingen med en gåva (se bilaga IV).

¹³² I en förteckning: »1840 Januarij månad hafva Nedanskrefne Elever Ritat i Gips Skolan P. Krafft» upptages bl. a. C. Victor Krafft. (K. A. Handl. 1840.) — När Krafft den 14 mars 1840 anhöll om respass för sin 16 årige son Victor från Stockholm till Göteborg och åter specificerades dennes utseende av fadern-målaren till den grad noggrant, att man t. o. m. får reda på att unge Victor ägde »god ansigtsfärg». (K. B. Autografsaml.)

¹³³ Överdirektören i Stora Sjötullsrätten Mårten Tafvelin dog i Sthlm den 20 maj 1819, 84 år gammal, utan bröstärvingar. Bouppteckning av den 5 juli 1819 (Rådhusarkivet, Stockholm.) Enligt denna uppgick förmögenheten till 88,742:35:10 rdr b:co. Sedan Tafvelins 5 brorsdöttrar samt 4 systerdöttrar fått sina arvslotter samt legat utgått till tjänarinnor och Maria kyrka, delades återstående behållning mellan fru Krafft och hennes syster, vilka dessutom fingo egendomen Herrängen, belägen i Brännkyrka s:n.

¹³⁴ Wrangel, F. U.: Blasieholmen och dess innebyggare. Sthlm 1894, s. 67. — »Krafft har köpt Wennerquistens hus vid Blasieholmen där altan är utanför och redan ditflyttad.» (Brev från J. G. Sandberg, Sthlm den 22 mars 1821 till B. E. Fogelberg, Paris. K. B. Handskr.)

¹³⁵ »Stockholm och dess sköna nejder.» Sthlm 1826, tr. hos J. Hörberg. Vid avbildningen har fogats följande text: »Professor Krafts hus. — Tomten på Blasieholmen der detta hus står, tillhörde fordom Tygmästaren Hans Clerck. Stats Secreteraren, sedermera Presidenten Gustaf von Carlsson ägde huset på denna tomt, och försålde det år 1794 till Brukspatronen Wegelin, som låtit ändra facaden och bygga en Balcon öfver porten. Numera är Professor Kraft ägare af detta hus.»

¹³⁶ Wrangel, F. U.: a. a.

¹³⁷ Herrängen, ett torp under Elfsjö säteri, innehades 1825 av assessor D. Tribler ensam. (Jordeboken 1825. Kammarkollegium.) — Riksten vid den lilla By-sjön ligger i Södertörn, 17 km. från Södertälje. Sålde av grevinnan Gyllenborgs f. af Botin stärbhus 1823 till prof. Krafft som 5 år senare överlät det på överdirektör J. E. Hörstadius. (Åkerhielm, Erik: Svenska gods och gårdar. Sthlm 1924.) — Vid lagtima hösttinget 1823 blev egendomen för första gången uppbjuden: »2:0 Säteriet Ricksten som af Prof. P. Kraft för 31700 Rdl B:co» tillhandlats af kammarherren greve Joh. Gyllenborgs aflidna frus f. af Botin arvingar och stärbhusdelägare. (Dombok för Svartlösa härad 1823, Landsarkivet, Uppsala.) Enl. anteckning uppläst i Huddinge och Brännkyrka sönd. den 21 dec. 1823. — »Han (Krafft) har nyligen köpt en landtegendom som heter Ricksten, och betalt 31 000 Rd B:co. Somliga tro, att det är mycket, men han tar nog sitt igen.» (Brev från C. J. Fahlerantz den 11 nov. 1823 till B. E. Fogelberg K. A. A.) — Krafft »har nyligen köpt sig Landtegendom där han för det mesta vistas för att Inspectera». (Brev från J. G. Sandberg Sthlm den 4 maj 1824 till B. E. Fogelberg. K. B. Handskr.) — Krafft inflyttade den ¹⁴/₃ 1824, frun och barnen först den ¹⁴/₁₂ 1825, sonen Victor den ⁶/₁₂ 1826. (Husförhörlängden 1821—1830, Botkyrka A: I. Landsarkivet, Uppsala.)

¹³⁸ Se föreg. not. — I 22 brev, som Krafft skrev till sin fru under en resa 1827 med långvarigt uppehåll i Göteborg visar han sitt stora intresse för lant-

hushållning. (Brev av Kristiania den 28 febr., Göteborg den 17 och 23 mars, 4, 10, 19, 25 och 28 april, 9, 16 (felaktigt dat. »16 april») och 26 maj, 7, 13 och 18 juni, 7, 17, 18 och 20 juli, samt 10 och 15 aug. Därtill 2 odat. brev. (Fru Frideborg Krafft-Bergquist, Avesta.) Breven tala ofta om ekonomiska och personliga obehag, som han vid denna tid var utsatt för. Förf. ingår ej härpå, av hänsyn till ägarinnans uttalade önskan.

¹³⁹ Se i not 134 nämnda brevet från J. G. Sandberg. Detta framgår också av i föreg. not anförda brev.

¹⁴⁰ Protokoll den 27 mars 1826. (Sockenstämmoprotokoll Botkyrka 1815—42. Kl. nr 3. Landsarkivet, Uppsala.) — I allmänhet lät Krafft representera sig vid sockenstämmorna genom ombud, men deltog dock stundom personligen, som ytterligare framgår av t. ex. protokollen den 25 okt. och 3 dec. 1826.

¹⁴¹ Se not 138.

¹⁴² Krafft säger i brev till sin fru dat. Göteborg den 7 juni 1827: »Förleden Augusti månad stod jag med 100 Ducater i fickan på Ystads Brygga och hade i sinnet Stort begär till Tyska Vallen». (Fru Frideborg Krafft-Bergquist, Avesta.) — Den 7 januari 1832 begärde Krafft hos överståthållarämbetet i Stockholm respass »för sig, Dotter eller son med betjent för Rikets Södra och Westra Provins stäld på Ett år.» (K. B. Autografsaml.) — Krafft vistades vintern 1832 i Gävle. »Professor Krafft är nu här på orten, han är min synnerligt gode vän — —». (Brev från fru C. C. Garberg, Gävle, till G. W. Palm den 8 dec. 1832. K. A. A.) — Även vintern 1836 var Krafft i Gävle. (Brev av den 14 nov. 1851 från fru C. C. Garberg till G. W. Palm. K. A. A.)

¹⁴³ Angivna i not 138.

¹⁴⁴ *Jacob Munch*, f. 1776, d. 1839, var lärare vid krigsskolan i Kristiania 1801—1804, studerade 1804—1806 vid Konstakademien i Köpenhamn samt reste sedan med offentligt understöd till Paris. 1810 fortsatte han till Rom och återkom till hemlandet 1813. Han var den förste europeiskt skolade norske konstnären och blev den egentlige empiremålaren i vårt grannland. Hans talrika porträtt utmärkas av robust formgivning och ofta rödbrusig karnation. Som tidsdokument intresserar hans skildring av Carl XIV Johans kröning i Trondhjems domkyrka 1818 (1822) med talrika porträtt av samtida stormän. (Kungl. Slottet, Oslo.) Se om honom Schnitler, C. W.: *Slegten fra 1814*, Kristiania 1911, s. 321 ff. — Thiis, J.: *Fra Dahl til Düsseldorf*, Norsk kunsthistorie utg. av Aars, Brøgger m. fl. Oslo 1925 ff., s. 408. — Aubert, Andreas: *Norsk kultur og norsk kunst*, utg. av C. W. Schnitler, Kristiania 1917, s. 130.

¹⁴⁵ Brev från Kristiania den 28 febr. 1827 (se not 138).

¹⁴⁶ Brev från Gtbg den 23 mars 1827 (se not 138). — Missnöjet med norrmännens ringa konstnärliga intresse hindrade ej Krafft att på äldre dagar utställa i Kristiania. — I brev från miniatyrmålaren Gustaf Anderson, Lund den 23 sept. 1852, till G. W. Palm (K. B. Handskr.) omtalas nämligen: »I Christiania har varit en Skandinavisk Konstexposition. — — — — Krafts gamla taflor t. ex. porträtt af Carl Johan från år 1814, åtgås skarpt.»

¹⁴⁷ Brev från Gtbg den 17 mars och 4 april 1827 (se not 138).

¹⁴⁸ Brev från Gtbg den 4 april 1827 (se not 138).

¹⁴⁹ Han målade detta år biskop Carl Fredrik af Wingårds porträtt (Kat. 246). — Yttrandet om denne återfinnes i brev av den 26 juni 1827 till akademiens direktör Lars Grandel. (Biographica R. A.)

¹⁵⁰ »Professorn i de fria Konsterna H. P. Kraft från Stockholm är nyligen hitkommen från Christiania, och ämnar dröja här en kort tid.» (Götheborgs-Posten nr 23 tisd. den 20 mars 1827.) — När Argus (Den tredje) lörd. den 10 mars 1827 meddelade: »Professor Kraft, hos oss så rättvist berömd för en mängd träffande porträtter af våra Riksdagsmän, att här förtiga hans större kompositioner har i slutet af förra månaden inträffat i Christiania», var konstnären troligtvis redan avrest därifrån.

¹⁵¹ Brev från Gtbg den 19 april 1827 (se not 138).

¹⁵² Brev från Gtbg den 18 april 1827 (se not 138).

¹⁵³ I brev av den 9 maj 1827 (se not 138) tackar Krafft för underrättelsen om Fägerplans avresa från Sthlm, och i brev av den 16 maj (se not 138) säges denne framkommit efter fyra dagsresor.

¹⁵⁴ »Nästa veckas slut eller ikring den 18 Junij äro mina 17 Arbeten Complet slutade.» Brev från Gtbg den 17 juni 1827 (se not 138).

¹⁵⁵ Listan var närsluten brev från Gtbg den 18 juni 1827 (se not 138).

¹⁵⁶ »Jag har gjort en summarisk beräkning på huru många ställen Jag varit bjuden, det stiger till 28.» Brev från Gtbg den 7 juli 1827 (se not 138).

¹⁵⁷ Brev från Gtbg den 20 juli 1827 (se not 138).

¹⁵⁸ »Fägerplan reser i morgon har kostat mig 335 Rl Rgd men gjort mig stor nytta.» Kraffts adress uppges tiden 24—30 aug. Storeberg, t. o. m. den 10 sept. Boxholm, den 14 eller senare Riksten. (Brev Gtbg den 15 aug. 1827, se not 138.)

¹⁵⁹ »Att Hasselgren är död gorde ett diupt intryk på Mig, måtte han blifva lyckelig der han nu komer att blifva detta önskar Jag af Ett Christeligt hjärta.» (Brev från Gtbg den 23 mars 1827, not 138.) — »Vår vän Hasselgren är ej mer — Jag kan ej glömma honom.» (Brev till akademidirektör Lars Grandel Gtbg den 16 juni 1827 (Biographica R. A.) — »I Wenersborg och Lund gå Nervfeber. Biskop Faxes Rödhårige son är död.» (Brev Gtbg den 19 april 1827, not 138.) — Han omtalar även Georg Cannings död såsom mera betydelsefull än Napoleons bortgång. (Brev Gtbg den 15 aug. 1827, not 138.)

¹⁶⁰ Se not 17. — »Krafft endast tänker och talar om peng:r.» (Brev från J. G. Sandberg till B. E. Fogelberg, Sthlm den 4 maj 1824, K. B. Handskr.) — »Olik de flesta andra bland sina yrkesbröder redan vid begynnelsen af sin bana nästan mer affärsman än konstnär; också förblef han flertalet af dem deruti olik, att han samlade betydlig förmögenhet.» (Crusenstolpe, M. J. ovan a. nekrolog.) — Axel Nyström torde dock i sina anteckningar (se not 126) ha dömt Kraffts affärsmoral för hårt.

¹⁶¹ Detta framhålles av A. Nyström i dennes anteckningar (se föreg. not). — A. K. Wetterling berör samma ämne i ett brev från Rom vid 1820-talets slut. (Brev till Fredrik Boye, odat., N. M. A.) — J. G. Sandberg såg däremot orsaken i ärftlig belastning. (Brev till B. E. Fogelberg den 3 nov. 1829. K. B. Handskr.)

¹⁶² Framgår av breven från Gtbg (se not 138).

¹⁶³ Vid sommaringet »Fittja tingsställe 8 maj 1830» blev uppbud första gången meddelat på frälseskattelägenheten Snettringe i Huddinge s:n, som av prof. Krafft för 6666 rdr b:co inköpts av framl. prosten J. F. Gleismans och hans avlidna makas sterbhus. (Enl. dombok för Svartlösa h:d, Landsarkivet, Uppsala.) — Husförhörs längden 1836—1840, Huddinge A: I, Fullersta rote (Landsarkivet, Uppsala) uppger Krafft som ägare av »Lägenheten Snettringe med odlingen Marieberg upptagen på och afhänd Pastorsbostället på 30 års tid». — Senare synes Krafft ha blivit oense med kyrkoherden om Marieberg. Kyrkoherde Erling önskade nämligen 1846 få tillbaka denna odling, trots att 7 år ännu återstodo av arrendetiden. I brev den 11 dec. 1846 (Ericssbergs arkiv) meddelade Krafft härads hövdingen, att han gärna avstode sin rättighet, blott han finge full ersättning, ty han hade odlat nära 2 tunnland mera än han blivit ålagd. »Jag har bebott orten 24 år under hvilken allt aflupit i frid med alla. Derföre önskar frid med Tit. Erling, men det låter sig icke göra.»

¹⁶⁴ » — professor Krafft hade att syssla på någon uthusbyggnad vid sin egendom icke långt från galgbacken och Skanstull.» Nordensvan, G.: Egon Lundgren, Sthlm 1905, s. 32. — »Kraft målar jagar och samlar pengar» rapporterar M. G. Anckarsvärd från Stockholm den 9 april 1824 till B. E. Fogelberg. (K. A. A.) — Krafft väntades till Gävle 1837. »Kraftten vill komma på våhren strax efter sådden», skriver fru C. C. Garberg från Östanbäck i Valbo s:n nära Gävle den 21 febr. 1837 till G. W. Palm. (K. A. A.) Ett bröllop i Garbergska familjen i slutet av maj gjorde, att Krafft enl. brevskriverskans mening helst borde komma något senare på året. »Nu kommer det an på om Gubben vill koma så sent och kanske på det sättet försummar sin höbergning hemma», tillägger hon. — »Krafft var en enkel, okonstlad person med later mera av en lantbrukare än en professor», säger C. G. V. Carleman i sin berörda skildring, not 38. (N. M. A.) Han berättar också en lustig episod, som uppstod för den unge G. W. Palm, när denne, iförd vita benkläder och blå frack, före sin utrikesresa 1837 avlade en avskedsvisit hos läraren på dennes egendom. »Icke långt från målet för sin färd, upphanns han av professorn, som kom från samma håll, körande en gödselvagn, hvars innehåll nyss förut blifvit afstjälpt på åkern. Sedan han stannat och man utbytt hälsningar, sade Krafft, »kom nu herr Palm och sitt upp bredvid mig på brädan, så kuska vi hem i röda rappet».

¹⁶⁵ Husförhörs längden 1846—1850, Huddinge A: I, Fullersta rote (Landsarkivet, Uppsala) uppger Krafft som ägare, men sonen Per Krafft junior som arrendator. Även lägenheten Milsten arrenderades då av Krafft.

¹⁶⁶ Krafft innehade vid bouppteckningen den 8 dec. 1854 efter makans död en fordran hos P. Söderström enl. revers av den 24 maj 1850, intecknad i Snettringe på 3,333:16 rdr b:co. (Rådhusarkivet, Stockholm.) — Stämningslista till 1854 års vinterting med Svartlösa härad, då hattfabrikör Per Söderström, Sthlm, stämde Krafft ang. ersättning för mark som bort åtfölja köpet samt gottgörelse för rättegångskostnad. (Landsarkivet, Uppsala.)

¹⁶⁷ Bouppteckningen efter professorskan Kraffts död jämförd med den efter Kraffts bortgång av den 12 febr. 1864 (Rådhusarkivet, Stockholm), (se bilaga V),

visar, att änklungen gjorde sig av med en hel del husgeråd och antagligen levde mera indraget på äldre dagar.

¹⁶⁸ »Han lefde hvarken kräsligt eller gaf stora gästbud; men det var ingalunda sällsynt, att han på sin husmanskost bjöd gamla vänner, unga artister och äfven profana personer, som med honom kommit i beröring. Han var en trefflig värd, som uppmanade sina gäster att utan krus hålla till godo hvad huset förmådde och som hade fullkomlig mening med hvad han sade.» (Crusenstolpe, M. J.: a. nekrolog.) — »Krafft hade för vana att å akademiens högtidsdag, den 21 Mars, inbjuda preses, sekreteraren och lärare på middag i sitt hem.» (Carleman, C. G. V.: a. skildring not 38. N. M. A.)

¹⁶⁹ Brev från major Thure Gustaf Falkman till hans döttrar. Sthlm den 8 jan. 1836. — Redan tidigare hade Falkman enl. brev av den 15 dec. föreg. år gästade Krafft. De hade gjort bekantskap vid en färd till Uppsala. (Breven tillh. friherrinnan Essie Wrangel, Stockholm, som genom fil. d:r N. G. Wollins förmedling varit vänlig ställa dem till förf:s förfogande.)

¹⁷⁰ Nyström, A.: handskr. anteckningar i K. A. A., se not 126.

¹⁷¹ »sydländska viner, som han årligen införskräf, drack dagligen några glas utan att någonsin öfverskrida måttans gräns, och delade gerna med sig af sitt dryckesförråd, hans njutning fördubblades och belåtenheten glänste ur hans ögon när hans smak gillades och man berömde hans viner.» (Crusenstolpe, M. J.: a. nekrolog.) — Vid festerna hos Krafft »lär man ha varit allmänt ense derom, att Kraffts vinkällare var en af de bästa i något privathem.» (Carleman, C. G. V.: a. skildring not 38. N. M. A.)

¹⁷² Sålunda införskrev Krafft 1840 sex halva pipor marsala från Messina, och skulle dessa lastas på svenska fartyget Svalan. Försäkring måste dock först ske »pour des Pirates et des pertes Navales». »J'espère avec le tems de boire du bon Vin de Marsale avec Mes amis». (Brev den 8 juni 1840 från Krafft, Sthlm, till herrar Torquet & Giusio, Neapel. Ericsbergs arkiv.) — På baksidan av en planritning i tusch öfver ett slagfält (Stadsbiblioteket, Göteborg) har Krafft gjort en förteckning på olika vinsorter med utsatta priser och antal buteljer. Därinvid finnas upptecknade flera namn t. ex. Winbom, Lagerbring, Hård, »Ärkebiskopen», Faxe, Knös m. fl., i några fall med siffror vid sidan, tydligen angivande beställningar. Krafft bistod sålunda sin samtids framstående vetenskapsmän och präster vid anskaffandet av deras vinbehov.

¹⁷³ Brev från Gtbg den 19 april 1827 till kapten Vogel, Sthlm. (Fru Fridborg Krafft-Bergquist, Avesta.)

¹⁷⁴ von Dardel, F.: Minnen I. Sthlm 1912, s. 90 f.

¹⁷⁵ Crusenstolpe, M. J.: a. nekrolog.

¹⁷⁶ »den surmulna, glädjefendtliga verldsåsigten kunde likväl aldrig få riktigt välde öfver honom; och man såg honom ej sällan direkt från Betlehemskyrkan styra kosan till någon källare, för att dricka toddy och der samspråka med en eller annan vän.» (Crusenstolpe, M. J.: a. nekrolog.) — På äldre dagar syntes han dock mera sällan ute och drack, »slutligen endast en tody hvarje Lördag». (Nyström, A.: a. anteckningar, not 126.) — »han bevistade sina trosbröder, Herrnhutarnas andaktsövningar i separatistkyrkan, eller på sätt ordet i det vul-

gära folkspråket transformerades, sirapskyrkan vid Karl XIII:s torg». (Carleman, C. G. V.: a. skildring not 38 N. M. A.)

¹⁷⁷ Bästa bevis för det senare är den här återgivna bilden av F. Tollin, ställd till förf:s disposition av direktör Herman Josephson, Stockholm. — Den förra lokalen uppges som stamtillhåll av B. W. Wohlfart, (Wählin, K.: Johan Wilhelm Karl Wahlbom. Sthlm 1901, s. 26) samt av Nyström, A.: a. anteckningar, not 126.)

¹⁷⁸ Se brev från Gtbg den 18 juni 1827 (not 138). — »H:r Sevelin är rätt lycklig i framställningen af det våpiga och i allmänhet af caricaturen.» (Kometen den 12 nov. 1825.)

¹⁷⁹ »Krafft, B. S. f. Robsahm, fru (profess.) 74 år, Stockh.» upptages som avliden »d. 23 Sept.» Dagens häfder, Stockholm den 1 okt. 1854. — Bouppteckningen av den 8 dec. 1854 (Rådhusarkivet, Stockholm) uppger hennes ålder vid dödsfallet varit »nära 74 år».

¹⁸⁰ I brev från fru C. C. Garberg, Gävle den 14 nov. 1851 till G. W. Palm (K. A. A.) läses redan: »Då jag var i Stockholm i somar sökte jag Gubben Krafft, men han var ej hema Han var på landet. Jag hörde att han till vigeuren ännu var sig lik men med hans måleri måtte det vara slut, ty redan för 3 år sedan skref han mycket darrande stil. Han har också mist flera barn.»

¹⁸¹ Se om honom: II. Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början, s. 186 ff.

¹⁸² Se Kraffts bouppteckning, bilaga V.

¹⁸³ »Nu hastar mine tankar på förleden inträffad händelse. Att Jag sålt mit hus til Theodor Leffler för 70 tusende Rd:r B:co.» — — — »Se detta var en merkvärdig Guds Gåfva.» (Brev från Krafft, Sthlm den 24 april 1857 till dottern fru Hanna Noréus, Lindö. Fru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje.)

¹⁸⁴ Se bouppteckningen efter Krafft (bilaga V), däri hans hus Blasieholmstorg 10 är upptaget till 67,500 rdr b:co. — Sterbhuset överlät det genom köp den $\frac{2}{7}$ 1866 till grosshandlare Fromhold Skogberg (Wrangel, F. U.: a. a.) — Redan under prof. Kraffts livstid synes det varit på tal att sälja hela fastigheten. När detta skedde, synes det ej ha blivit en lysande affär, »ty försäljningen af Blasieholms-egendomen misslyckades», skrev sonen P. M. Krafft, »till följd af Ladugårdslandsvikens förminskning, hvarigenom vår sjöbrygga försvann eller kunde ej användas för ångbåtsbrons anläggning utanför min faders nedre gård vid sjön!» (Brev den 27 mars 1878 från P. M. Krafft, Norrtälje, där denne var bosatt, till intendenten J. K. Boklund, Sthlm. N. M. A.)

¹⁸⁵ I under not 183 angivna brev omtalade Krafft, att han ämnade resa till Södertälje annandag påsk, då bröllop skulle stå mellan sonen Victor och Wilhelmina Ekenberg. Krafft »förärade Fästemöen 12 stycken Ovanligt vackra matskedar välgående några sextjo lod — —.»

¹⁸⁶ Brev från Krafft den 13 jan. 1860 till målaren G. W. Palm. (K. A. A.) — Krafft synes ha visat intresse för Palm, ty när läraren vid akademiens principskola J. J. Ringdahl 1859 drabbats av slaganfall lovade Krafft verka för att Palm skulle bli dennes vikarie. (Brev från Krafft till målaren G. W. Palm, Sthlm den 13 dec. 1859, K. B. Handskr.) — Tydligt lät Krafft numera sällan höra av sig, ty prof. J. Rabbén i Lund skrev den 8 sept. 1862 till G. W. Palm

bl. a. »Helsa gamle målaren Professor Kraft, om han ännu lefver. Han är väl 86 eller 87 år» och den 14 jan. 1865 »Lefver gamle Kraft ännu?» (K. A. A.)

¹⁸⁷ »Tillkännagifves att konungens trotjenare f. d. professorn vid akademien för de fria konsterna Pehr Krafft stilla afled den 11 dec. 1863, kl. 8,40 f. m., i en ålder af 86 år och 10 månader, sörjd af barn, barnbarn och barnabarnsbarn.» (Dödsannons i Nya Dagligt Allehanda den 12 dec. 1863.) Samma annons var införd i Aftonbladet den 14 dec. 1863.

¹⁸⁸ »Då professor Krafft, född den 11 December 1863 insomnade i den eviga nattens hvila, var han senior bland alla nu lefvande svenska målare. Mången ny vilja och förmåga, många dilettanti stodo nästan undrande hvem denne man mände vara.» (Crusenstolpe, M. J.: a. nekrolog.)

¹⁸⁹ T. ex. i Stockholms Dagblad den 12 dec. 1863.

¹⁹⁰ Nya Daglig Allehanda den 11 dec. 1863.

¹⁹¹ Aftonbladet den 11 dec. 1863.

¹⁹² Se bilaga V. — Enligt annons såldes sterbhusets lösegendom lörd. den 20 febr. 1864, däribland »oljefärgstaflor, gravyrer, byster». Bland föremålen märktes också den silverrakask, ur vilken Krafft (enl. Nyströms anteckningar, not 126) »vid högtidliga tillfällen» bjöd på snus. (Annonsen införd i Nya Dagligt Allehanda den 13 febr. 1864.)

¹⁹³ »I dag kl. 2—3 e. m. jordfästades i Jakobs kyrka, af kyrkoherden d:r Lundberg, afidne professor Pehr Krafft, hvarefter liket affördes till Johannes kyrkogård för att der nedsättas. Begravningen bevistades af samtliga professorer vid fria konsternas akademi, samt en talrik samling andra inbjudna. Prestafven för liket bars af prof. Nyström.» (Nya Dagligt Allehanda tisd. den 15 dec. 1863; överensstämmande uppgifter i Aftonbladet följande dag.) — Ang. begravningskostnader se bouppteckningen, bilaga V.

¹⁹⁴ Graven är belägen strax norr om von Döbelns minnesvård. Den är utmärkt av en liggande stenplatta med nästan oläslig inskrift: »Pehr Krafft» efter titeln samt omgiven av ett järnstaket i gotisk stil med en vidfästad gjuten järntavla försedd med bibelspråk (I Korint. br. 15 kap. 54—57 v.).

K a p. 4.

¹ Nordensvan, G.: Svensk konst och svenska konstnärer i nittonde århundradet, Sthlm 1925. I, s. 140 ff.

² Jonas Hoffman, f. 1728, d. 1780. — Gauffin, A.: Frihetstidens och gustavianska tidens måleri. Svensk konsthistoria utg. av A. L. Romdahl och J. Roosval. Sthlm 1913, s. 386.

³ Jonas Åkerström, f. 1759, d. 1795. — Looström, L.: Den svenska konstakademien, Sthlm 1887, s. 480 ff.

⁴ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925 s. 144 f. — Levertin, O.: Niclas Lafrensen d. y. Saml. skrifter XX, Sthlm 1910, s. 339 ff. — Looström, L.: a. a., s. 492.

⁵ Här erinras blott om verk som »Horatierna» och »Sabinskorna» av David, det moderna bataljmåleriet med Gros som föregångsman samt Davids ceremoni-

tavlor från kejsardömet's dagar, av vilka dock endast »Kejsarkröningen» hade påbörjats under Krafft's utrikesvistelse.

⁶ Se härom längre fram i detta kapitel.

⁷ Familjetraditionen har tillskrivit Krafft d. y. ett porträtt av systemen Wilhelmina, odaterat, rentoilerat och i miserabelt skick. Porträttet, som utställdes i Liljevalchs Konsthall febr. 1921 (Kat. n:r 28 Svenskt måleri 1800—1885 n:r 192 c) under Krafft d. y:s namn, återfanns på minnesutställningen över konstnären i Nationalmuseum 1927, upptaget i Nationalmusei utställningskatalog n:r 25 som n:r 1. Förf. påpekade där bl. a. dess sammanhang med Krafft d. ä:s konst. Vid en senare renovering framträdde detta än mera. En ny rentoilering blottade på baksidan av originalduken inskriften: »Måladt af Krafft dagen före hans död». Krafft d. y. har gjort denna påskrift och troligen även avslutat faderns sista verk.

⁸ Fröken Wargentins säger i sina tidigare citerade memoarer om fru Hallblad vid hennes död den 28 sept. 1808 »en hederlig och ganska snäll fru som i många år haft pensionärer, jag och mina systrar voro äfven där i vår ungdom.»

⁹ Fröken Wargentins citerade memoarer den 28 sept. 1808 och 26 aug. 1814.

¹⁰ Stockholms Posten den 4 febr. 1795 talar om tvenne original av Krafft »hvaraf det ena, dess eget Portrait, synnerligen vittnar om de framsteg denne unge Konstnär gjort».

¹¹ Saint-Priest »för sig som en gammal militär» skrev Hedvig Elisabeth Charlotta från Karlberg den 22 juli 1791 i brev till friherrinnan Ehrencrona f. Rudensköld (se Bonde, C. C:son: Hedvig Charlottas dagbok III, Sthlm 1907, s. 366 o. 405).

¹² Levertin, O.: a. a., s. 322.

¹³ Silfverstolpe, G. M.: Målaren Per Krafft d. y. (Stockholms-Tidningen den 14 okt. 1927.)

¹⁴ Se s. 36 ff.

¹⁵ »Herr Krafft's eget syntes vara det bästa» av de utställda porträtten. (Journal för Svensk litteratur lörd. den 24 jan. 1801, 5:te bandet, utg. G. A. Silverstolpe).

¹⁶ Nära besläktat med Wolters porträtt synes bilden av M. Maurice Hit (hos baron Napoléon Gourgaud), utf. av Henri-François Riesener (f. 1767, d. 1828). Detta porträtt skall ha målats på Davids ateljé och belönats med ett av läraren utfäst pris. (Porträttet utställes f. n. i Sthlm, utst. av fransk målar-konst 1928).

¹⁷ I not 15 citerade tidningsartikel.

¹⁸ Se s. 30.

¹⁹ T. ex. Gros' porträtt av general Fournier-Sarlovèze, Louvre.

²⁰ Porträttet torde av Krafft ha sänts hem till Sverige under Hallblads adress. »Såg Krafts Portrait af Capitaine Ehrenhoff hos Hallblads.» (Fredenheims journal torsd. den 10 sept. 1801. K. B. Handskr.) — Detta visar ytterligare det goda förhållandet mellan konstnären och det åldriga paret Hallblad.

²¹ M. Seriziat (1795): Louvre (kat. n:r 197), och M. Charles-Louis Cadet, dit de Gassicourt (1791), Musée Jacquemart-André, Paris (kat. n:r 244).

²² Jmf katalogen över Bredas verk i Hultmark, E.: Carl Fredrik von Breda, Sthlm 1915, och den över Kraffts arbeten. — Bl. dem som avbildats av båda konstnärerna märkas utom kungl. personer frih. M. Rosenblad, biskop Tingstadius, greve H. H. von Essen, greve C. J. Adlercreutz o. a.

²³ När Krafft 1808 utställde ett flertal porträtt i Konstakademien sades om dessa bl. a.: »Han hade skänkt något för stark rodnad åt de flesta . . .» (Sifverstolpe, G. A.: Anmärkningar i anledning af Kungl. Målare- och Bildhug-gare Academiens exposition år 1808, Sthlm 1808.)

²⁴ Se ang. honom s. 50.

²⁵ Se ang. honom s. 51.

²⁶ Molbech, C.: Breve fra Sverrige i aaret 1812, Kphmn 1814—17, del III.

²⁷ Livijn, C.: Bref från fälttågen i Tyskland ooh Norge 1813 och 1814, Sthlm 1909, s. 235.

²⁸ Porträttet är synnerligen illa medfaret, varför det ej här kunnat avbildas.

²⁹ Se ang. honom s. 73.

³⁰ Lamm, Martin: Johan Gabriel Oxenstierna, Sthlm 1911, s. 327.

³¹ Bilden »väcker rysning och wämjelse. Huru har artisen nog kunnat miss-känna konstens ändamål för att låna den åt döden i sin mindst poetiska skep-nad. Det blir därigenom ett fel hos honom att med sådan sanning hafva gifwit dessa brustna ögon, denna dödssvett, denna utsträcktå lekamen. Om ej konsten påminner sig sitt himmelska ursprung och dit återför själen, blir den en häxa som framkallar förskräckande irrbilder eller en charlatan, som föder sinnets sjukdomar i stället för att bota dem. Den som så arbetar efter dödens mönster arbetar ej efter odödlighet.» (Några anmärkningar vid Götiska förbundets utställ-ning. Stockholms Posten nr 133 lörd. den 13 juni 1818 av G. A. Silfverstolpe.) — Däremot tager L. A. Ekmarck Kraffts bild i försvar. »Ämnet är visserligen icke behagligt — och måste varit påkostande för Konstnären att behandla.» Han tillägger att en porträttmålare ju ej själv har frihet i valet av sina äm-nen eller deras framställningssätt. Om den föregående granskaren »sjelf bevek-te någon att porträttera sig vore väl Konstnären nödgad att framställa den natur han hade framför sig, afbilden måtte då blifwa så wanskaplig som helst.» Han finner framställningen äga »stil, teckning och god drapering». (Betraktelser öfver de år 1818 i Stockholm för Allmänheten exponerade Konststycken etc. Sthlm 1818.) — Svaret uteblev ej. Granskaren i Stockholms Posten är lycklig över »att ännu icke någon konstnär förmått afmåla människors själar; ty ej sådant lät sig verkställa med betraktarens finge man troligen att döma efter betraktel-serna se den vanskapligaste konstproduktion och skulle den säkert blifva ett för konsten lika obehagligt och för ögat sårande föremål som om man ensamt sig afmålad utan några behagliga detaljer, en af vissa djur uppbökad Ekmark.» (Anmärkningar vid så kallade Betraktelser öfver de år 1818 i Stockholm expo-nerade konstverk. Sthlm 1818.)

³² Fryxell-Sjögren: Berättelser ur Svenska Historien. Sthlm, 1893.

³³ »Såsom Portrait-målare äger Herr Kraft i hög grad den förtjensten att måla likt, ej blott genom en trogen härmning, utan äfven genom uttrycket af det personliga hos originalet.» — Han säges också i sina porträtt ha försvarat sig

mot den vanliga förebråelsen beträffande porträttmålare, »att med afsigt smickra». (Silfverstolpe, G. A., 1808, se not 23).

³⁴ G. A. Silfverstolpe gör en jämförelse mellan Bredas och Kraffts måleri. »Herr Krafts målningssätt är rakt stridande emot Herr von Bredas. I den sednares arbeten svärfvar bilden som en skugga för åskådaren; i Herr Krafts deremot, synes den ganske massiv. Männe ej en medelväg skulle kunna finnas.» (Silfverstolpe G. A., 1808, se föreg. not.)

³⁵ »utfördt i ett alldeles annat manér än som hittills varit professor Kraft eget. Rec. innan han ur katalogen inhemtat, hvilken som war dess mästare tog det för att wara utfördt af någon Sandbergs elev.» (I anledning af Akademiens för de fria konsterna senaste exposition. Kometen n:r 52, lörd. den 1 juli 1826.)

³⁶ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 147. — Journal för litteraturen och theatern den 15 juni 1810 o. följ. n:r innehåller en betraktelse »I anledning af ett besök på Kongl. Målare och Bildhuggare-Akademiens Exposition». Däri förklaras ett vanligt porträtt sakna betydelse. Som exempel nämnes en framställning av en hund på utställningen samma år. »Om han nu vore målad med alldeles tillsluten mun, så vore det ett hundporträtt slätt och rätt; men som han föreställes liksom morra eller grina, så bör han heta en historierad hund. Om en Hedersman, likgodt hvilken, afmålas görande ingenting, så blir det ett porträtt helt simpelt; men håller han en pris snus i nypan, så är han en historierad Hedersman.» — »Den yngre Peter Krafft, återkommen från konstens hembygd, lemnar stundeligen bevis, i det historierade porträttet och större sammansättningar, huru snart snillet sig utvecklar då egen drift och arbetssamhet dertill bidrager.» (Nya Posten den 10 juni 1811.)

³⁷ »Anmärkningar vid Kongl. Akademiens för de Fria Konsterna Exposition år 1816.» (Svensk Literatur-Tidning, lörd. den 22 juni 1816.)

³⁸ Hos universitetskansler E. Trygger, Stockholm. — Se Hultmark, E., a. a., s. 110 f., kat. n:r 192.

³⁹ Lichtwark, A.: Das Bildnis in Hamburg, II, Hamburg 1898 s. 113.

⁴⁰ Detta har redan framhållits av Josephson R.: Per Krafft den yngre (Bonniers Veckotidning den 16 okt. 1927), Nordensvan, G.: a. a., m. fl.

⁴¹ Se s. 76.

⁴² Carl Gustaf Tessins dagbok (Åkerö) den 1 okt. 1758 — Meddelat av fil. d:r Å. Stavenow, Sthlm. — Vid ett besök i O. J. Södermarks ateljé, där denne samvetsgranne målare omsorgsfullt förde penseln, kunde Krafft ej tillbakahålla sin mening: »Rör på penslarne herre, det der förtjenar man ingenting på; låt pojkarne (sonen Per och Uno Troili) måla fonderna.» — »Ja, kunde de det, kunde de mer än jag» blev Södermarks svar. (Looström, L.: Olof Johan Södermark, Sthlm 1879.)

⁴³ »Öfver Academiens för de fria Konsternas Exposition år 1813», Klytia 1813. Här säges bl. a. ytterligare: »Herr K:s högsta bemödande synes vara att troget följa naturen. Men oakadt Herr K. på den vägen alldrig kan producera ett verkligt Konststycke utan endast visa talent förenad med mekanisk eller teknisk färdighet, så torde man, utan att stöta sanningen, kunna påstå, att naturen, i stället för att framställas ur en ideal synpunkt uti Herr K:s porträtter,

nästan alltid saknar den skönhet, den i verkligheten äger.» — När Krafft 1826 utställde flera porträtt i akademien framhölls att bilderna av ärkebiskop v. Rosenstein, justitierådet greve Hamilton och direktör Schwan ägde mycken likhet »men tyvärr den fula likheten, då det nästan tyckes som det yttersta, fina hullet blifvit afflädt ansigtet så att endast det röda köttet återstår.» (Kometen den 1 juli 1826). — I samband med akademiexpositionen 1822 säges: »Herr Kraffts bekanta talang röjer sig i dem alla (7 utst. porträtt). Herr Krafft idealiserar icke sina originaler, men han förfular dem icke heller; han är en sanningens målare.» (Argus den andra den 27 april 1822).

⁴⁴ Hjärne, R.: Götiska förbundet, Sthlm 1878. — Böttiger, J.: Bengt Erland Fogelberg, Sthlm 1880. — Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 210 ff. m. fl.

⁴⁵ Se föreg. kap. not 142. — I brev av den 16 maj (april felaktigt utsatt) 1827 från Krafft i Gtbg till hans fru (Fru Frideborg Krafft-Bergquist, Avesta) sade konstnären, att han bort resa till England »då Conjuncturen 1815 förändrade sig». »Nu är jag Gamal», fortsatte han, »Min tid är borta.»

⁴⁶ C. J. R. Carlson (se föreg. kap., not 129) meddelade i brev från Sthlm den 22 april 1834 (Biographica, K. B.) till en släkting, att han »här på Wärsidan förskaffat» sig »en liten fästmö, nämligen en af Professor Kraffts döttrar, Clara Krafft. Med Guds hjälp», hoppades brevskrivaren bliva lycklig, ty han hade funnit »en Gudfrugtig tarflig anspråkslös och god flicka». Hon sades visserligen sakna några »utmerkte talanger» ävensom större förmögenhet — »men intetdera utgör lifwets lycka».

⁴⁷ Nationalmusei mål. inv. n:r 1709 (sign.: Krafft p. 1768). (Deponerad i Umeå Museum.)

⁴⁸ Ett kontrakt om dettas utförande finnes i behåll. (Göta Coldinuordens arkiv, Göteborg.) Det är undertecknat av Krafft Göteborg den 21 sept. 1839 och däri förklarar denne:

»1:mo Undertecknad åtager sig att för nämnde samfund måla dess nuvarande ordförandes Portrait stort två alnar tolf tum högt, och circa två alnar bredt.

2:do Momangen blir; ordförande suponerar uppstigen på trappan, står wid altare, håller swärdet för att betäcka kronan. Korset och Bibeln skola vara placerade på altaret.

3:tio Den kostym som nämnde Herr ordförande skall hafva blir i ordensdrägt, dock utan hufwudbonad, men med hanske(?) spänd utan weck.

4:to Att detta portrait skall wara likt och wäl gjort.

5:to Betingade priset för denna tafla är Twå hundradefemtio Riksdaler Banco, hvaraf hundrade Riksdaler då taflan är anlagd och hufwudet likt och återstoden då taflan aflämnas färdig.»

Ett upprop av den 15 aug. 1839 att samla medel till bilden finnes även bevarat i samma arkiv och talar om, att porträttet kan bli en övrraskning för den avbildade »då redan et portrait är för privat räkning beställdt, hvarföre St. R. i morgon sitter modell och således detta utan hans vetskap doubleras».

⁴⁹ Detta påpekades redan av samtida kritiken. När t. ex. 1822 grosshandlare Schücks porträtt (kat. 189) utställdes i Konstakademien sades: »N:o 17 har fått

det grundade klander, att personen, som der framställes, synes halkande ned från stolen.» (Allmänna Journalen n:o 104, månd. den 6 maj 1822.)

⁵⁰ Redan 1832 var Krafft i Gävletrakten, då han målade grosshandlare Anders Garbergs porträtt. Detta torde vara identiskt med det på familjetavlan synliga. (Brev från fru C. C. Garberg, Östanbäck den 23 okt. 1832 till G. W. Palm. K. A. A.) — Om grosshandlare Anders Garbergs porträtt säges att Krafft »har målat min Anders så frappant lik och så lefvande att man tycker sig se honom andas». (Brev från fru C. C. Garberg till G. W. Palm, Gävle den 8 dec. 1832. K. A. A.) — I ett senare brev från Gävle den 14 nov. 1851 till G. W. Palm (K. A. A.) omtalar fru Garberg att hennes dotter Clementine under vintern 1836, då Krafft målade familjetavlan, tog »lektioner för Krafften i figurritning samt porträttering.» Krafft »beundrade hennes unga öga och färdighet att i största hast finna likheter».

⁵¹ Belåtenheten med tavlan var stor inom familjen. Fru Garberg skrev den 21 febr. 1837 från Östanbäck till G. W. Palm (K. A. A.) bl. a. »taflan är mycket lyckad, och inger nöje både för sin frappanta likhet och sjelfva taflans liflighet. — Det är en hin till Gubbe att förstå sig på gruppering. Allt är så ledigt att då man länge sett på den tycker man att figurerna börja röra sig».

⁵² Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, 186 ff.

⁵³ Tuschteckning (Rosendals slott).

⁵⁴ »Kr(a)fft har slutat sin Tafla öfver Carl Johans kröning. Den har kostat honom ett års arbete, och innehåller 2 å 300 portraiter af menniskor, samt dessutom en mängd byxor, stöflar, crachaner & & &. — har sluppit se den — men jag har hört olika omdömen däröfver — allt efter åskådarens olika förstånd och allt efter som de mera älska stöflar eller menniskor. Han begär för den 10,000 Rd Svensk Banco men hvarken Kung eller Ständer tyckes hafva lust att köpa den. Många middagar har det kostat honom. Mången from Riksdags Gubbe har dock ej sluppit utan att beställa sitt portrait.» Brev från C. G. Fahlerantz, Stockholm den 11 nov. 1823, till B. E. Fogelberg. (K. A. A.) — »Kraft har målat en Krönings tafla i Speculation, den är fameuse för sina fullheter, likheter och Kraftiska genialiteter», skrev M. G. Anckarsvärd den 1 febr. 1824 till B. E. Fogelberg. (K. A. A.)

⁵⁵ Den »nyckel», som enl. akademikatalogen 1856 fanns till denna tavla är tyvärr försvunnen. Bl. de närvarande urskiljas dock utom ärkebiskopen, biskoparna M. Wallenberg, Linköping, frih. L. Mörner, Växjö, W. Faxé, Lund, C. F. af Wingård, Göteborg, riksmarskalken greve H. H. von Essen, exc. frih. C. Bonde, grevarna J. A. Sandels, G. Wachtmeister, Trolle-Wachtmeister, G. L. Cederhjelm, M. Brahe m. fl. samt lantmarskalken greve C. De Geer och talmännen för borgar- och bondestånden direktören H. N. Schwan från Stockholm och G. Hyckert från Uppsala län m. fl. (Stockholms Dagblad den 16 mars 1885). — Vidare se vi von Hartmandorff, Mathias Rosenblad, Poppius, J. J. Berzelius m. fl. (Aftonbladet den 23 april 1840.)

⁵⁶ Enligt brev från Krafft d. y:s son, P. M. Krafft, Stockholm, den 27 mars 1878 till intendenten J. K. Boklund. (N. M. A.) »Men Kronprinsens ansigte, som copierades efter ett medaillonsporträtt tagit vid den Åldern, då festen i ofvan-

nämnda kyrka (Storkyrkan) skedde blef ej så alldeles väl träffadt, som hans gemåls ansigte, derföre trodde den ålderstigne konstnären att ett försök borde ske i ommålning af det med Prinsens kropp proportionelle hufvud, som Professor P. Krafft hade målat, och uppdrog åt Hr Ringdahl, som bodde hemma i min faders gård vid Blasieholmen, att copiera ett mycket vackert porträtt af Kronprinsen, måladt en face men äldre än det förra och ej med ansigtet vändt till vigsselförrättaren Biskop Lindblom.»

⁵⁷ Kröningstavlan är signerad 1824. Redan året dessförinnan torde den varit färdigmålad, ty J. G. Sandberg skrev i brev av den 8 aug. 1823 till B. E. Fogelberg (K. B. Handskr.): »Profess. Kraft som jag förut skrifvit har målat H. Majst. Konung Carl XIV Kröning och vill att Ständerna skall köpa den samma, men tror ej det går så lätt, ty landets fäder har nu mer än förut sammanknutit börsen och yrka i allt på indragning.» Också säges konstnären ha utfört tavlan »i spekulation» och gjort middagsbjudningar för riksdagsmän för att få dem intresserade av affären. — Tavlan hängde kvar i konstnärens ateljé och var tydligen synnerligen väl omvårdad. Tvenne gånger skrev Krafft från Göteborg sommaren 1827 (Brev av den 10 och 19 april. Fru Frideborg Krafft-Bergquist, Avesta) en uppmaning till aktsamhet med kröningstavlan, särskilt »att ej solen skadar».

⁵⁸ »Den af H:r Professor Kraft förträffligt utförda tafla, som föreställer vår nu regerande Konungs höga Krönings-Akt d. 11 Maj 1818, och derpå nära etthundrade Figurer skola vara verkliga Porträtter, har nu blifvit inköpt af Hans Maj:t Konungen, som det säges för 8,000 R:dr B:co. Huru fägnande är det icke att finna de sköna konsterna på ett sådant sätt uppmuntrade!» (Stockholms-Tidningen lörd. den 27 dec. 1828.) — Ang. tavlans försäljning se kat. 421.

⁵⁹ Orvar Odd har i Aftonbladet den 13 april 1840 kåserat över samma års akademiutställning och därvid utsatt Krafft och hans förmålningstavla för en skarp kritik. Han fann alltså de avbildade karikerade. Perspektivet i duken klandrades och likaså koloriten. »Denna tafla är af någon nybörjare?», frågade kritikern. »Tvertom den är af Akademiens Professor, som länge hållit på att sluta.» — »Gamla firmor äro gudbevars ett högt aktningsvärdt ting och det finnes de, för hvilka man måste slå näsan i golvet.» — Han ansåg dock att en tafla, gjord i dag, äfven om konstnären förr gjort bättre saker, måste hemfalla under dagens dom. »Hr Krafft har gifvit sig i leken, så må han leken tåla.» — På annan plats i samma tidning påtalades vissa oriktigheter i detaljer vilket kan »såra åskådarens minne.» Sålunda voro konung och drottning placerade åtskilda i de kungl. bänkarna o. s. v. Där sades också: »Der det högtidliga, värdiga, sköna kommer i fråga, der är Hr Kraffts skarpa pensel utom sitt fack, deremot i bataljstycken, såsom slaget vid Hogland och affären vid Bornhöft, der gör hans manér effect och har åstadkommit vackra saker.»

⁶⁰ Förmålningstavlan, signerad 1830, kunde ej, trots konstnärens ansträngningar, säljas under hans livstid. Den hängde i hans ateljé vid Blasieholmstorg, utom när den var sänd till olika utställningar. Hans försök att sälja den till staten, 1856, misslyckades (se s. 71). — I katalogen över separatutst. 1847 (Sthlm 1847) upptages dess värde till 1333 Rdr 16 Sk. — Sonen P. M. Krafft

ansåg 1878, att kronprinsens för stora ansikte hindrat tavlans försäljning och önskade att den i renovering framstående »Mlle Lundmark» skulle avlägsna det påmålade huvudet eller också att intendent J. K. Boklund skulle måla om detsamma, för att sedan mot arvode sälja tavlan till Nationalmuseum. Av inkomsten skulle 1,000 kr. lämnas till Fjellstedtska skolan, 1,000 kr. till P. M. Kraffts barn för deras uppfostran och återstoden, sedan alla omkostnader betalats, lämnas till honom själv. Priset borde vara 3,000 kr. Tavlan fanns vid detta tillfälle hos fröken T. Hammarstedt i Brunkebergs hotell. (Brev från P. M. Krafft, Norrtälje den 27 mars 1878 till intendent J. K. Boklund, N. M. A.) — Någon uppgörelse kom tydligen ej till stånd, ty tavlan utställdes våren 1885 i Föreningens för nordisk konst lokal. (Stockholms Dagblad den 16 mars 1885.) — Den hade då renoverats av konstnären Hj. Sandberg (Eichhorns anteckn. Änkefru E. Eichhorn, Stockholm). — Ang. tavlans försäljning se kat. 424.

⁶¹ Se härom Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 85.

⁶² Se Munthe, A.: Svenska sjöhjältar VII: 1, Sthlm 1914, s. 233. — Fru Marianne Ehrenström, f. Pollett, har i sina »Notices sur la littérature et les beaux arts en Suède», Sthlm 1826, Peinture et sculpture, sid 43. f., beskrivit Kraffts »Slaget vid Hogland». När hon därvid säger om den unge till hertigen framrusande adjutanten: »Il est prêt à déposer aux pieds du vainqueur le pavillon russe, qu'il tient dans sa main comme symbole de la victoire», måste detta vara ett misstag. Ty varken i skisserna eller i den fullbordade målningen håller denne en flagga i hand. — I detta sammanhang kan omnämnas, att Krafft, av ett bevarat brev att döma, synes varit nära bekant med fru Ehrenström. Brev från Krafft dat. Snettringe den 30 sept. 1834 till fru M. Ehrenström. (K. B. Autografsaml.)

⁶³ Ämnet väckte tydligen anklang hos samtiden och när tavlan för andra gången uppvisades offentligen, på Götiska förbundets utställning, hälsades den med enhälligt bifall. Färgerna ansågos dock av en kritiker vara för bleka. »Då Herr Krafft målar ämnen, som tillhöra eftervärlden, borde han rätta sin färgblandning derefter.» (Stockholms Posten lörd. den 13 juni 1818.) Samma tidning påpekade också huru det mera gläder »Swenskens hjerta att se sina Konungar afbildade i farans sällskap hvari det ej är ovant att följa dem, än i en sysslolös ställning med Krona och Spira på ett hyende.» Här åsyftades tydligen konstnärens båda porträtt av Carl XIII i kungaskrud. (Kat. 118 o. 119.) — »Herr Krafft utmärker sig genom dristighet och effect» (Stockholms Posten den 20 juni 1818.)

⁶⁴ I fråga om Bornhöfftavlan anmärktes bl. a. på, att allt rör sig på samma plan »så jemn som den varit dragen efter ett snöre och dock ser man icke annat än en samling af särskilda grupper. Inom hvarje sådan har dock Målaren med dristig componering och lefvande colorit ganska qwickt och underhållande symboliserat det raska husarlivet». — Dråplig är följande anmärkning: »En ohygglighet stöter äfven i denna tafla. En husar lutar sig utför sin häst och med kall mine och för lång tecknad arm, sticker sin sabel i bröstet på en redan till jorden fallen fiende. Sådant är cannibalism icke hjeltomod, och endast det idealiskt ädla bör konsten förewiga.» (Svensk Litteratur-Tidning nr 30 lörd. den 29 juli 1820.)

⁶⁵ Slaget vid Halle utfördes på Carl XIV Johans beställning. I konungens räkenskapsböcker (Bernadotteska familjearkivet) omtalas nämligen bataljmålningen, som »un tableau commandé par S. M.». — Se vidare kat. 418. — J. G. Sandberg skrev den 31 maj 1821 till B. E. Fogelberg (K. B. Handskr.) ang. Krafft: »Han målar för Konungen Bataljen vid Halle där Konungen som Fältmarskalk förde befälet.» — I Allmänna Journalen n:r 104 månd. den 6 maj 1822 ägnades årets akademiexposition en ingående granskning. »Slaget vid Halle» ansågs ha fått en för »anspråkslös» kolorit. Man saknade i konungens anletsdrag »ett uttryck af den höjning i själen som alltid utmärker honom.» — »Den sannaste delen af taflan är sjelfva rencontren af de båda tropparne, der bajonetten afgör striden.» — J. W. Gerss talade även om denna tavla i sina »Försök till ledning vid Konstarbetens bedömande föranledt af Expositionen etc. . . .» Sthlm 1822. I stort sett gjorde han samma anmärkningar som föreg. Han lovordade dock konstnären för »huru omsorgsfullt han försedt figurerna med olika ansigtsdrag och ofta gifvit dem deras tillhöriga Caractère.» — »Att loutainen ej är utförd med den noggrannhet en tafla på så stor skala tyckes fordra», ursäktades bl. a. med »att den teckning af lokalen, som konstnären fått att följa, då han ej sjelf varit på stället, torde vara föga detaillerad.» — »Professor Krafft har ett effektgifvande bataljemålningssätt» (Granskaren Sthlm den 23 april 1822).

⁶⁶ *Alexander Klemens Wetterling* f. 1796, d. 1858, major och konstnär. Bland hans arbeten märkas Slaget vid Dennewitz (1842), Bivacken vid Grossbeeren (1844) och Stormningen av Leipzig (1853). — *Karl Andreas Dahlström* f. 1806, d. 1869, målare och litograf. Bland hans bataljmålningar märkas Slaget vid Lybeck (1838) och Övergången vid Rhen (1840).

⁶⁷ Brev från F. Boye till A. K. Wetterling (se Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 335).

⁶⁸ Nya Dagligt Allehanda tisd. den 9 febr. 1864. Enligt annonsen visades tavlan i huset n:r 10 Blasieholmstorg.

⁶⁹ Stockholms Dagblad fred. den 13 febr. 1880. Enligt annonsen visades tavlan i Konstföreningens lokal huset n:r 10 vid Stora Trädgårdsgatan.

⁷⁰ Avbildad i Rosenberg, A.: Raffael. Klassiker der Kunst I, Stuttgart och Berlin 1919, s. 146.

⁷¹ Se bilaga IV.

⁷² Aftonbladet onsd. den 14 juni 1848.

II

Svenskt porträttmåleri vid 1800-talets början.

¹ Strömbom, S.: Lorens Pasch d. y., Sthlm 1915, s. 31 ff.

² Densamme: a. a., s. 106 o. 149.

³ Looström, L.: Den svenska konstakademien, Sthlm 1887, s. 488 ff.

⁴ Fredenheims journal lördagen den 18 jan. 1800. (N. M. A.)

⁵ »Den dålige målaren och skulptören Forslund, hvilken du träffade här, har dött i dessa dagar. Han har fört en jämmerlig tillvaro och dog på samma sätt som han lefvat.» Brev från C. F. Sundvall till A. U. Wertmüller, Stockholm den 21 april 1809. (Areen, E., a. a., s. 123).

⁶ *Anders Eklund* dog den 4 maj 1802 i en ålder av 65 år. (Dagligt Allehanda den 27 maj 1802.) Huvudsakligen porträttmålare utförde han dock även genre- och fruktstycken. Samma år, som han gick bort, märktes sålunda på akademiutställningen av honom bl. a. såväl ett porträtt av trädgårdsmästaråldermannen Lönngrén som ett »Naturaliestycke förest. en rofva af ovanlig storlek».

⁷ *Johan Ahlberg*, f. 1752, d. 1813, ritmästare vid Uppsala universitet. Dess konstsamlingar innesluta prov på hans verksamhet som porträttmålare. (Hahr, A.: Taflor och skulpturer i Uppsala universitetshus. Uppsala 1906, nr 26 och 103.)

⁸ Angående svenskt miniatyrmåleri se utom Levertins förut a. a. om Laffrensen d. y.: Asplund, K.: Den svenska porträttminiaturens historia (Konsthistoriska sällskapets publikation 1916. Sthlm s. å.) — Densamme: Hjalmar Wicanders miniatyrsamling. Beskrivande katalog. Sthlm 1920. — Lemberger, E.: Die Bildnis-Miniatur in Skandinavien, Berlin 1912. — Looström, L.: a. a., s. 491 ff.

⁹ Se om honom i föreg. not a. a., samt Palm, C. U.: Beskrivande förteckning öfver A. U. Berndes och J. B. Berndes graverade blad. (Meddelanden från Föreningen för grafisk konst, Sthlm 1904.) — Berndes, A. U.: »Försök om konsten att måla Portraiter i miniature», Sthlm 1799.

¹⁰ Se om honom i not 8 uppgivna arbeten samt ovan I kap. 2. — Sparrgren hemkom från sina studieår utrikes till födelsestaden Göteborg redan hösten 1803 (Brev från C. F. Sundvall till A. U. Wertmüller, Stockholm den 2 mars 1804. Areen, E., a. a., s. 112). Detta rättar ett tidigare antagande att han först i början av 1805 återkom till Sverige. — Sparrgrens pensel berömmes för »dess sanna teckning och vackra uttryck hvilkas förenade behag gifva en ostridig rätt till första rummet bland Sveriges Miniaturmålare». (Klytia 1813. Öfver Academiens för de fria Konsternas Exposition år 1813.) — J. W. Gerss prisar Sparrgrens miniatyrporträtt bl. a. för »fullkomligaste correction i teckning, en van Dycks köttfärg». (Försök till ledning vid Konst-arbetens bedömande etc., Sthlm 1822.)

¹¹ Ang. honom och övriga här nämnda miniatyrmålare se i not 8 anförda arbeten.

¹² Se även Lemberger, E.: Die Bildnis-Miniatur in Skandinavien II, Dänemark und Norwegen, Berlin 1912, s. 181 f. och Weilbach, Ph.: Nyt dansk Kunstnerlexikon Band II, Kphmn 1897, s. 547 f.

¹³ Way var mångsidigt verksam. Sålunda målade han även i olja, var ritmästare vid Uppsala universitet och utförde glasmålningarna i gustavianska gravkoret i Uppsala domkyrka. När han den 2 november 1842 utsetts till lärare i konstillitteraturen vid Stockholmsakademien anmälde han i brev från Uppsala den 23 nov. 1842 (K. A. A. Handl. 1842) till t. f. överintendenten J. N. Byström, att han ej genast kunde börja föreläsa. Ty utnämningen hade omtalats av tidningarna. Då »nyfikne och icke konstnärer, äfven någon gång

kunde komma och besöka mina föreläsningar (naturligtvis för att kritisera) så måste jag», för att tala med brevskrivaren, »jemte utvidgningen äfven soignera stilen». — Här kunde ytterligare flera miniatyrmålare nämnas, som t. ex. *Pehr Köhler*, f. 1784, d. 1810, *Salomon Hofling*, f. 1778(?), d. 1827 och *L. H. Roos af Hjelmsäter*, f. 1787, d. 1827. Även erinrar jag om, att många av porträttmålarna i olja, som N. Hagelberg, J. G. Sandberg m. fl., också efterlämnat miniatyrporträtt.

¹⁴ Konstakademiens utställningskataloger från 1800-talets början visa huru många dilettanter, manliga och kvinnliga, ägnade sig åt konstutövning.

¹⁵ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 143 f.

¹⁶ Josephson, R.: *Romantiken*, Sthlm 1926, s. 3 f.

¹⁷ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 135 ff.

¹⁸ Sander, N. F.: a. a., I—IV. — Nordensvan, G.: *Egron Lundgren*, Sthlm 1905, s. 63 f. m. fl.

¹⁹ Looström, L.: a. a., s. 397 f.

²⁰ Denna tid har av Estlander betecknats som en »stillebensperiod» för konsten. (Estlander, C. G.: *De bildande konsternas historia*, Sthlm 1867, s. 507.)

²¹ Nordensvan, G.: a. a., s. 195 ff. o. 335 ff. — Looström, L.: a. a., s. 379, 384, 513 ff. o. 520 f. — Crusenstolpe, M. J.: *Fredrik Westin Svea 1863*. — Estlander, C. G.: a. a., s. 497, 517 o. 526 f. — Böttiger, J.: *F. W. Scholanders skrifter*, del II, Sthlm 1882 (Konstakademien för 50 år sedan). — Forstrand, C.: *Storborgare och stadsmajorer*, Sthlm 1918, s. 115 ff.

²² Båda dessa porträtt utställdes på Konstakademiens exposition 1809. — Hambergs bild S. P. A.: 1923: 510, Skoges avbildad och beskriven i Strömbom, S.: *Svenska porträtt från tiden 1700—1850*, Sthlm 1919, s. 70.

²³ När han på akademiens exposition 1826 utställde några porträtt berömdes dessa för likhet och sades vara »brillant målade», men därjämte »med en så ytterlig flit och noggrannhet äfven i prydnadsmedel och ordensstjerner, att dessa grannlåter fått ett visst utseende af torrhet och stelhet». (Kometen den 8 juli 1826.)

²⁴ »hvert och ett af Herr Westins arbeten är ett blad till den lagerkrans, som flätar sig omkring hans hufvud.» (Klytia 1813. Öfver Academiens för de fria Konsternas Exposition 1813.) — Westin förklaras av F. Boye vara »rikhaltig i sina compositioner, grundade på et djupt studium af sinnebildsläran». (Boye, F.: *Målare-Lexikon*, Sthlm 1833.) — Skandinav. Conversationsblad den 1 maj 1828 säger om Westins altartavla i Jakobs kyrka: »Svenska målarkonsten har ännu icke frambragt något större mesterverk och Kristi förklaring — — — skulle vara en ovärderlig prydnad uti den största hufvudstads katedral.»

²⁵ Journalen lörd. den 21 juni 1828 talar härom.

²⁶ Scholander säger att Westin »höll långa tal om gråce och gjorde sitt bästa för att vända elevernas ögon från naturen och narra dem in i en idealism som han sjelf icke kände mer än ytterst ytligt». (Böttiger, J.: a. a.)

²⁷ I tidningen Heimdal den 1 juni 1829 säges rent ut, att Westin borde söka mera kraft, allvar och naturstudium. — Huru högt skattad Westin var av sin samtid rönt dock hans porträttmåleri ej sällan stark kritik (se härom Nor-

densvan, G., a. a., Sthlm 1925, s. 196 f.) — Alla instämde sålunda ej i Marianne Ehrenströms (Notices sur la Litterature et les Beaux Arts en Suède, Sthlm 1826) erkännande av Westin som porträttmålare: »Westin a d'ailleurs comme peintre de portraits les mêmes avantages, qui lui sont propres comme peintre d'histoire: dessin correct et gracieux, expression animée, manière naturelle et touche délicate.»

²⁸ Se ovan I kap. 2 not. 32.

²⁹ Nordensvan, G.: Egron Lundgren, Sthlm 1905, s. 32.

³⁰ Sålunda hade Westin bl. a. på akademiens uppdrag (K. A:s dagbok den 24 jan. 1814 K. A. A.), ordnat transparanger på akademihuset i anledning av den lyckligt slutna freden den 14 januari 1814. Tacksamhetsskrivelse tillställdes honom härför från akademien den 13 mars 1814 (Koncept i K. A. A. Handl. 1814).

³¹ Se t. ex. Strömbom, S.: a. a., s. 69 n:r 146. Pl. XLVI.

³² Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 200 o. 340 ff. — Looström, L.: a. a., s. 379 o. 519 ff. — Josephson, R.: Vasafreskernas målare. (Bonniers Veckotidning, Sthlm 1927 n:r 52, s. 45 ff.) — Estlander, C. G.: a. a., s. 515 f. — Svea 1855 (Johan Gustaf Sandberg).

³³ *Georg Joseph Vögler*, f. 1749, d. 1814, abbé, tysk musiker, hade musikskola i Stockholm.

³⁴ Estlander, C. G.: a. a., s. 515. — Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 212 f. — Looström, L.: a. a., s. 420.

³⁵ Brev av den 19 januari 1837 (K. B. Handskr.)

³⁶ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 146 f.

³⁷ Sign.: »J. G. Sandberg pinx. 1821». — Se Strömbom, S.: Porträttsamlingen i Ericssbergs fideikommiss, Sthlm 1917, n:r 104.

³⁸ Utställt på Götiska förbundets utst. 1818, kat. n:r 58. — Sandberg berömmes i Stockholms Posten den 20 juni s. å. för »en god disposition, omsorg och behag i framställningen och en väl hållen harmoni».

³⁹ Strömbom och Uggle: Porträttsamlingen på Gripsholm, Katalog. Sthlm 1927, n:r 1950—1986.

⁴⁰ I fråga om ett porträtt av B. E. Fogelberg, Rom, klandras Sandberg för alltför högröd karnation och den avbildades ansikte säges ha fått »en ägta Neapolitansk kolorit». (Argus den andra den 27 april 1822.) — J. W. Gerss berömmar däremot samtidigt konstnärens porträtt för likhet »utan färgprål». (Gerss, J. W. »Försök till ledning vid Konst-arbetens bedömande — — etc.», Sthlm 1822).

⁴¹ Revy på Ladugårdsgärdet. Sign.: »J. G. Sandberg 1818». — Utst. på Götiska förbundets utställning 1818, kat. n:r 82. — Carl XV:s saml. n:r 174. — Dep. i Utrikesministerhotellet, Stockholm.

⁴² Hultmark, E.: a. a., s. 120 f. — Strömbom, S.: Carl Fredric von Breda, (Svenskt biografiskt lexikon, Sthlm 1926.) — Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 191 f. och 211 ff. — Looström, L.: a. a., — Även sonen *Adolf Fredrik von Breda* ägnade sig åt konsten. Båda bröderna råkade på avvägar. J. G. Sandberg har i brev till B. E. Fogelberg den 22 mars och 9 okt. 1821, den 8 febr. och 8 nov. 1822, 30 okt. 1830 samt 28 febr. 1832 skildrat deras olycksöden. (K. B. Handskr.)

⁴³ Looström, L.: Kungl. Akademiens för de fria konsterna samlingar, Sthlm 1914, s. 163 f. — Ahnfelt, A., Europas konstnärer, Sthlm 1887, s. 198. — Hos Looström avbildas Hansons receptionsstycke, ett porträtt av Per Hilleström d. ä., utfört 1814, om vilket J. W. Gerss i Anti-Hammarspikiana, Sthlm 1815, skriver, att det »utmärkes af en ren välmening i utförandet, men fattades däri den säkerhet och vana, som förkunnar den öfvade Konstnären och fordras i utsökandet af det behagliga hos ålderdomen — — —.»

⁴⁴ Detta är t. ex. fallet med porträttet av vice presidenten Johan Ludvig von Ehrenheim, utfört 1822. (Svea hovrätt, Sthlm.)

⁴⁵ Stockholms Posten onsdagen den 20 maj 1818. (I anledning af Kungl. Aca-
demiens för de Fria Konsterna Exposition detta år.)

⁴⁶ Asplund, K.: Den svenska porträttminiatyrens historia (i not 8 a. uppsats). — Estlander, C. G.: a. a., s. 496. — Weinwich, R. H.: Dansk, Norsk og Svensk Kunstner-Lexicon, Kphmn 1829, s. 110.

⁴⁷ Avb. i Wrangel, E.: Tegnér's kärlekssaga, Sthlm 1919.

⁴⁸ Sommaren 1827 besökte han Köpenhamn enligt Miller, J. P.: De skjönn
Kunsters Tilstand i Sverrig, Kphmn 1831, s. 49.

⁴⁹ »Sandberg a su allier l'agrément du coup d'œil à la vérité de l'imitation la plus exacte.» (Ehrenström, M., a. a., s. 79.) — Konstnärens arbeten lovordas »såväl i anseende till compositionen som färgtonen». (Boye, F., a. a.)

⁵⁰ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 345. — Wrangel, F. U.: Herrgårdar och deras herrar, Sthlm 1927, s. 89 f. — Ahnfelt, A.: a. a., s. 618.

⁵¹ Wrangel, F. U.: a. a., s. 90.

⁵² Hofberg, H.: Svenskt biografiskt handlexikon, Sthlm 1906. — Lundin, C.: Wilhelm Wallander och Axel Nordgren, Svea 1889. — Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 347.

⁵³ Hos sonsonen f. d. läroverksadj. C. O. Nordgren, Äppelviken.

⁵⁴ Enligt skriftlig uppgift utförde C. V. Nordgren 16 kungliga originalpor-
trätt utom många kopior. (f. d. läroverksadj. C. O. Nordgren, Äppelviken.)

⁵⁵ Se föreg. not.

⁵⁶ Utfört 1847. (Se ovannämnda Gripsholmskatalog n:r 1988.)

⁵⁷ Looström, L.: a. a., s. 446 o. 519. — Silfverstolpe, G. M.: Pehr Berggren (Svenskt biografiskt lexikon, Sthlm 1922).

⁵⁸ »De Unga Konstnärerna arbeta litet utan gå mäst och spatsera utom Berggren, som är flitig» (J. G. Sandberg i brev av den 6 juli 1821 till B. E. Fogelberg. K. B. Handskr.) — Han berömmes åter för flit i brev från J. G. Sandberg till B. E. Fogelberg den 11 febr. 1823. (K. B. Handskr.)

⁵⁹ Se ovan s. 56.

⁶⁰ Ovannämnda Gripsholmskatalog n:r 1917.

⁶¹ Pehr Berggren skrev från Stockholm den 9 febr. 1844 till prof. J. H. Schröder, Uppsala (U. U. B. Handskr.) ang. några porträtt, som skulle avsändas: »Packlåren till Porträtten står och väntar liksom jag, stående, gående, sittande och liggande på Penningar.»

⁶² Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 356. — Densamme: Egron Lundgren, Sthlm 1905, s. 28. Härav framgår att Fägerplan var Egron Lundgrens

förste lärare i oljemålning. Konstnären bodde på 1830-talet i buntmakar Vogels hus vid Regeringsgatan, vilket tidigare ägts och bebotts av Krafft. Antagligen var det också dennes f. d. ateljé som Fägerplan övertagit. — Ahnfelt, A., a. a., s. 165 f.

⁶³ När han 1820 utställde en historietavla »Numa Pompilius» samtidigt med ett fruktstykke ansåg anmälaren i Svensk Litteraturtidning lördagen den 26 aug. 1820 att konstnären borde helt ägna sig åt »fruktmåleri», däremot lämna historiemåleriet, för vilket »hans anlag synas ringa och inskränkta».

⁶⁴ Bland Fägerplans kopior finnes ett porträtt av Emanuel Swedenborg i Västmanland-Dala nation, Uppsala, utf. troligtvis 1840. (Brev från A. J. Fägerplan den 17 april 1840 till prof. J. H. Schröder. Uppsala. U. U. B. Handskr.). Uppgiften synes ej ha observerats av N. Sjöberg i dennes arbete Svenska porträtt I. Samlingarne vid Upsala Universitet, Sthlm 1903. — Fägerplan torde enl. ovannämnda brev fått 50 rdr för kopian.

⁶⁵ Se ovan s. 76.

⁶⁶ Nordensvan, G.: Egron Lundgren, Sthlm 1905, s. 28.

⁶⁷ Eichhorn, C.: Svenska studier. Ny samling, Sthlm 1872. I samband med Konstföreningens historiska utställningar 1869 talas här om Fägerplan som en trogen lärjunge av Krafft men överträffande mästaren »i slickad penselföring och färgens matthet».

⁶⁸ Ett undantag utgör ett dampporträtt hos överintendenten A. Gauffin, Stockholm, utf. 1853, med en tilltalande klar och sober kolorit.

⁶⁹ I Västerås konsistorium finnas av Fägerplan utom Wijkmans porträtt ytterligare porträtt av Stamberg, Scheringsson och Nibelius (detta sistnämnda av 1843), som visa konstnärens realistiska uppfattning.

⁷⁰ Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 347 — Mazer, Th.: Människogestalter, Sthlm 1916, s. 6 ff. — Ahrenberg, J. J., Människor som jag känt, del I, Hälsingfors 1904, s. 17 ff. — Ahnfelt, A.: a. a., s. 360.

⁷¹ Han bodde denna tid Bryggaregatan 15 och beskrives av J. Ahrenberg (a. a.), som »en hedersknyffel, som luktade kolloidum och fotograf på håll».

⁷² Ett porträtt finnes i Nordiska Museet, ett annat äges av riksarkivarien, Helge Almquist, Stockholm.

⁷³ Porträttet av Grafström i Umeå Högre Allmänna Läroverk, — Lindblad (1835) Gripsholm (ovannämnda katalog nr 1838). — Porträttet av J. L. Runeberg (1837), nästan helfigur, tillhör Nylands nation, Hälsingfors, som älskvärt ställt ett fotografi till förf:s förfogande. Den i sig själv mörka bilden framträder här alltför svagt för att lämpligen kunna reproduceras. — Besöket i Helsingfors skall ha varit konstnärens lyckligaste tid. Han utförde där flera porträtt (Ahrenberg, J., a. a., s. 24 f).

⁷⁴ Hos brorsonen, hovpredikant Th. Mazer, Sthlm, finnas sålunda bl. a. tvenne porträtt av konstnärens broder, kanslirådet Johan Mazer, samt ett dubbelporträtt av dennes döttrar Sigrid och Anna med deras katt Murvel.

⁷⁵ Utom det här avbildade finnes ett samtidigt utfört av systemen Henriette, båda hos löjtnant A. Blohm, Ryhof, Jönköping.

⁷⁶ Hans färger ha ej visat sig hållbara. Detta förklaras av Ahrenberg i hans a. a.: »I förening med en sin faders silkesfärgare hade han (Mazer) uppfunnit något sätt att göra oljefärgen lättare flytande och klar, en uppfinning som endast hade ett fel: oljefärgen changerade om taflorna höllos i starkt ljus.»

⁷⁷ Sjöholm var född i Göteborg 1804 (Hafström, A.: De bildande konsternas utövare i Sverige 1600—1884, Sthlm 1884, s. 79). — Som elev vid Konstakademien erhöill han upprepade gånger åren 1819—1826 jetoner och medaljer inom olika skolor. (K. A:s dagböcker. K. A. A.). — Åren 1822, 1824 och 1826 utställde han på akademiexpositionerna huvudsakligen porträtt och kopior (K. A:s utställningskataloger för nämnda år.) — Han dog i Sthlm den 6 juni 1842, (Odelbergs anteckn. Nordiska Museets arkiv, Sthlm.)

⁷⁸ Sandberg skrev den 3 febr. 1824 till B. E. Fogelberg (K. B. Handskr.): »Min Elev Sjöholm är ej utan disposition så vida han fortfar att arbeta, ty utan det kommer man ej långt på Konstens törnbeströdda bana.»

⁷⁹ Avbildat i Ljungberg och Ugglå: Göteborgsporträtt, Gtbg 1923. — Porträttet berömmes för dess likhets skull i Kometen den 8 juli 1826.

⁸⁰ På Göteborgsutställningen 1923, Personhistorisk porträttutst. för västra Sverige, märktes av honom tvenne porträtt, dat. 1830, avbildade i under föreg. not omnämnda arbete.) — Han har även utfört porträtt i pastell och svartkrita (se S. P. A:s saml. Sthlm).

⁸¹ Lindhberg föddes den 9 juli 1785 på Lindby vid Svaneholm, Skåne. Han blev student 1807, gift i Köpenhamn 1811. Han var elev i daguerreotypie av Wenninger från Wien, som vistades i Sthlm 1843 och dog i Sthlm den 26 januari 1868. (Odelbergs anteckn. Nordiska Museets arkiv, Sthlm). — Ahnfelt, A.: a. a., s. 321. — Lindhberg synes ha varit en mångfrestande man. I Konstakademiens dagböcker och handlingar nämnes hans namn några gånger. Sålunda hade Lindhberg tillverkat »Pastell-Färgor och Rit-Kritor», om vilka Westin och Sandberg i febr. 1836 gävo ett utlåtande. (K. A. A. Handl. 1836.) De funno dem så bra, att om de också i fortsättningen höllo vad de lovade kunde man hoppas på »att införskrifning af utländska Rit-Kritor hädanefter borde kunna umbäras». — Konstnären insände också till akademien en ansökan, daterad Sthlm den 6 juli 1836, att få en lärarbefattning i principskolan. (K. A. Handl. 1836.) Bland meriter nämner han häri, att han tvenne gånger »haft Nåden få söka Ritmästare tjänsten i Lund». Första gången hade han placerats främst på förslaget och fått uppehålla befattningen i två terminer. Andra gången hade han »den Nåden att inför Kronprinsen få förete hedrande bevis öfver skickelighet som Lärare». — Akademien avslog hans ansökan av det naturliga skälet, att ingen plats var ledig! (K. A:s dagbok den 6 juli 1836, K. A. A.) — Enligt K. A:s dagbok den 4 aug. 1836. (K. A. A.) skänkte Lindhberg 300 exemplar av den översättning han gjort av A. R. Mengs: Praktisk undervisning uti Målarekonsten (Sthlm 1832, tillägnad kronprinsen) för utdelning i akademien. — En ansökan 1844 om understöd för undervisning i daguerreotypiekonsten avslogs av Kungl. Maj:t den 11 okt. 1843. (K. A:s dagbok den 1 dec. 1843, K. A. A.) — Konstnären var verksam i Köpenhamn 1811—1831. (Upmark, G.: Konung Carl XV:s tafvelsamling, Sthlm 1882 s. 81.)

⁸² Hafström, A.: a. a., s. 72. — Richter studerade även vid Konstakademien i Stockholm, där han 1836 erhöi en jeton i högre antiskolan. (K. A:s dagbok den 14 april 1836. K. A. A.)

⁸³ På Personhist. porträttutst. för västra Sverige, Göteborg 1923, märktes av Richter 27 porträtt. (se vägledning av E. E. Uggla, Gtbg 1923). — I Ljungberg o. Uggla, a. a., äro 22 porträtt av konstnären avbildade.

⁸⁴ von Dardel, F.: Minnen I, Sthlm 1912, s. 30, där konstnären skildras som en blyg och anspråkslös gubbe. — Schnitler, C. W.: Slegten fra 1814, Kristiania 1911, s. 331 f. — Ahnfelt, A.: a. a., s. 301.

⁸⁵ Heimdall den 10 jan. 1829. — I samma tidning den 14 febr. 1829 meddelas att konstnären anlänt till Stockholm sedan några veckor och redan mottagit flera beställningar.

⁸⁶ Schnitler, C. W.: a. a., s. 332.

⁸⁷ von Dardel, F.: a. a., s. 90. — Lundin, C.: a. a., s. 104.

⁸⁸ Brev från C. P. Lehmann Sigtuna den 29 mars 1856 till G. Marklin, Uppsala. (U. U. B. Handskr. G. 170 A.)

⁸⁹ Under rubriken »En Nestor bland konstnärer» innehöll Stockholms Dagblad fred. den 16 mars 1877 en artikel om den avlidne konstnären. Där förklarades, att det var fotografien »som blef honom en öfverlägsen medtäflare». »Ett älskligt och vänskapsfullt väsen och ett sokratiskt sinne utmärkte mannen och en sträng likhet porträttmålaren.»

⁹⁰ Givetvis kunde här nämnas ännu många konstnärer, som under århundradets första hälft utfört porträtt. Dit hörde under tidigare 1800-talet t. ex. *Gustaf Wilhelm Finnberg* (f. 1784, d. 1833) och *Gustaf Erik Hasselgren* (f. 1781, d. 1827) men senare också representanter för ett konstnärssläkte, som hade en svår dust att utkämpa, för att hålla sin konst uppe i konkurrens med fotografien. Jag påminner ytterligare om Westins elev *Erik Wahlbergsson* (1808—1865), som utfört oljeporträtt i ett petigt manér med slickad penselföring och *Carl Stefan Bennet* (f. 1800, d. 1878) med liknande porträtt, dystra i tonen. Även de unga konstnärer, som vid århundradets mitt blevo de ledande inom landet, utförde på 1830—40 talen enstaka porträtt. Eftersom deras egentliga verksamhet inföll efter den tidpunkt, då Krafft d. y. i stort sett lät sina penslar vila, ingår jag ej därpå. I detta sammanhang bör även påpekas, att tidens behov av porträtt även tillfredsställdes av flera tecknare, bland vilka *Maria Christina Röhl* (f. 1801, d. 1875) var mest produktiv och uppskattad. Därtill kommo kopparstickare som *Kristian Didrik Forsell* (f. 1777, d. 1852) och *Johan Gustaf Ruckman* (f. 1780, d. 1862) ävensom litografer, bland dem bröderna *Johan Elias* (f. 1802, d. 1878) samt *Carl Oscar Cardon* (f. 1812, d. 1899).

⁹¹ Loström, A.: Olof Johan Södermark, Sthlm 1879. — Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 292 ff.

⁹² Kjellin, H.: Uno Troili, 2 dlr. Sthlm 1917, som påpekar, att den Krafftska realismen i Troili fick en varm och intelligent anhängare. — Nordensvan, G.: a. a., Sthlm 1925, s. 427 ff.

⁹³ Strömbom, S.: Ett sekels tradition i svenskt porträttmåleri (i Kunstmuseets aarsskrift 1921—1923, Kphmn 1924.)

B I L A G O R

BILAGA I.

*Brev från Per Krafft d. y. till Konstakademiens t. f. preses hovintendenten greve Fredrik Magnus Piper, daterat Florens
den 3 juni 1803 (K. A. A.).*

« Monsieur!

Arivé hier à cette ville Je viains recevoir la nouvelle que Monsr de Fredenheim a finit sa çarière. — Je fus saisi d'étonnement! Cet évènement me fait prendre la plume, vous feliciter Monsr! peut être l'avez vous succédé. Comme Protecteur des Arts de ma Patrie, et comme Père pour ceux qui les çultivent; ils respironts un air plus pure et plus sain que sous le gouvernement de celui qui aujourd'hui n'est plus qu'un Autre. Il est très malheureux pour un Pensionnaire quand le Chef ne s'intéresse à lui. J'ai supplié Mr de Fredenh: le 25 Dec. l'année passée de vouloir permettre ma demande d'une prolongation au Roi. — Cinq mois Ils sont passé et mon Espérance avec eux. — Je me dessidai de partir de Rome avant les fortes Chaleurs. — Vous sentez Monsr, que je lui disai adieu les larmes aux yeux. — Mon plan forcé par la situation de ma Mère était d'aller à Paris — là je peux gagner un peu et étudier au même tems. — Mais a présent plutôt dessidé de faire la route à pied que de m'en aller de Florence avant la fin du mois D'aout, car à ce tems je pourrai avoir une reponce çathégorique, bonne ou mauvaise. Je la suporterais. — C'est au noms des sentiments les plus purs que je Vous crois posséder que j'ose vous prier Monsr sans delai vouloir bien anoncer ma demande à S: M — Aijant eus des promesses satisfaisants de Son Ex. le Comte de Fersen je lui ai importuné d'une lettre qui part même aujourd'hui — Daignez remettre ce petit billet que je me suis permis y joindre à Mr Erhenhoff, je ne sais sa demeure mais il est Beaufrère à l'amiral de Lagerbielke. — S'il ne me fera du bien c'est qu'il n'aura pas put. — Monsieur! excusez ma hardiesse de Vous importuner dans ce genre. C'est vôtre bonté qui ne le mal accepterait, et vôtre sencibilité qui ferai pour moi ce que Vous desirez qu'on Vous fites si Vous etiez dans ma place. J'ai beaucoup travaillé à Rome et peut être avec de la reflexion. Comme j'y étais heureux excepté les derniers jours — J'ai dessiné au Vatican les meilleurs Têtes de Raphaël. — Mais non! Je ne veus y penser car alors le tems qui est encore a attendre, me paraître impossible pouvoir passer. — Ici à Florence y ai des belles choses mais les Français onts emportés beaucoup surtout les belles peintures qui ornaît le Pais Pitti. — Quel désastre la guerre est recomencée. — Un Corsaine Français a déjà prit et conduit à Livourne un gros bâtiment Anglais d'une tele valeur. —

Le Roi ici est mort ces jours ci. — J'ose Vous prier Monsr de vouloir m'adresser la lettre directement à Florence en marquant *Ferma in Posta*. Passé la fin du Mois D'aout veuillez me les adresser chez Törngren et C^{nie} à Livourne. — Je me recommande en V^ôtre Souvenir Monsr et Daignez croire que c'est de l'estime la plus parfait et la plus haute consideration que j'ai l'honneur Monsieur d'être jusqu'au dernier moment de ma vie V^ôtre très humble et très affectionné serviteur P. Krafft.»
Florence le 3 Juin 1803.

BILAGA II.

Skrivelse från Per Krafft d. y. till konung Gustaf IV Adolf, daterad Stockholm den 10 dec. 1807 (Biographica. R. A.).

»Stormäktigste Allernådigste Konung.

Den höga Kongl. Nåd hvarmed Eder Kongl. Majjt omfattar alla dess Underståtares väl. (De Fria Konsternes idkare äga härpå äfven mångfaldige bevis). Den ovärderliga lyckan hvilcken mig personligen vederfarits då jag til mina Studiers lättare utförande njutit Eder Kongl. Majjts Nådiga understöd som Studerande; ingifver mig den glada tilförsigt, at jag inför min Konung och Beskyddare vågar nedlägga denna Underdånigaste ansökning. De fria Konsterna fordra en viss aisance. Högsalig Konung Gustaf insåg detta, och anslog åt de skickligaste årliga arfvoden til lifgifvande åt vetenskapen i Dess Land. — Sverige har gifvit dager åt flere stora Genier, hvilcka vannt Europas agtning och beundran. — Jag ung; äger en ousägelig önskan at kunna någon gång räknas ibland de värdigas antal. Afidne Professoren Lafrentsen njöt en sådan upmuntran; men fick det för sent, eller då naturen nekar de stora stegen til talent. Han förbant sig årligen måla Twänne Taflor, hvilkas ämnen woro hämtade utur vårt Fäderneslands Historia.

Ibland Svenska Konungars tidehvarf, är Högsalig Konung Carl den XII:s det fält som ehuru det gifver mångfaldiga djerfva och rörande uttryck för penseln, likväl om jag får så säga, varit minst odlat och uragtlåtit. Hoss denne Store Konung, hade min Farfaders Bror den Nåden at vara Hofmålare, och jag vet intet om det är liksom et arf at jag äger för den Militairiska Historie målningen en synnerlig böjelse, hvilken genom Eder Kongl. Majjts Nåd möjligtvis kunde med tiden upgå til något namn, kan hända af skicklighet: I så lyckelig händelse skulle mitt första försök blifva en Tafla som föreställer den odödliga Konungen, stupad vid Fredricshall. Utan tvifvel är Herr Lafrentsens Taflor för små, ty han var egentligen Miniatur Målare. Jag skall ingen möda spara för at gifva mina Taflor den utförlighet stället och händelsen fordrar. Värdigas Allernådigste och Älskade Konung bevilja min Succession efter Lafrentsen, åtminstone til en början på en 6 å 8 år, hvarunder Eder Kongl. Majjt hade tilfälle finna, om jag ej egalerade de 2^{ne} redan afidne Målare hvars namn jag

bär, och i hvad mohn jag vore förtjent af Eder Kongl. Majjts fortfarande Stora Nåd, eller icke; Sedan jag antingen hemma i Landet eller i Italien under fortsatte Studier haft den Nåden, at måla Eder Kongl. Majjts Stora förtjenster af konsterna, at tildela dem belöning för målningen af en lyckelig eller ärofull forntid under det at Eder Kongl. Majjt bereder den.

Med djupaste undersåteliga vörndnad framlefver jag
Stormäktigste Allernådigste Konung
Eder Kongl. Majjts

Allertropligtigste Undersåte
och Tjenare
P. Krafft.»

Stockh. d. 10 Dec. 1807.

På handlingen är antecknat: »Ink. d. 11 Decembr. 1807.» samt
»Kongl. Majest. afslår denna underdåniga ansökning, emedan den ifrågavarande Pensionen efter Professor Lafrensens död kommer att indragas.

Gripsholms Slott d. 4 Mars 1808.

Gustaf Adolph.

M. Rosenblad.»

BILAGA III.

Kondoleanskrivelse från Per Krafft d. y. den 10 febr. 1818 till konung Carl XIV Johan med anledning av konung Carl XIII:s fränfälle. (Handskr. U. U. B.)

« Sire

Daignez permettre et Pardonnez qu'un de Vos Sujet ose Adresser Ses sentiments au Roij Nôtre Maitre! mon Coeur se sent soulagé de les Communiquer:

Le malheur qui est arrivé touche Sensiblement tout le monde. Ils partagent avec S: M: la perte que Nous avonts fait dans la Mort de S: M: Le Roij Charles XIII. Toutes les Personnes qui ont eut plus ou moins de Relation avec S: M: le Defunt sont plongées dans une profonde tristesse. Pour moi, depuis ma Jeunesse S. M. m'a protégée; C'est le . . . Roij qui est L'Origine a ma position heureuse et a Jamais Je ne cesserai de Benir sa Memoire. Enfin Il n'est donc plus ce Bon Roij, ce Bon Père! Mais son Ame jouit de la Douce Paix car Il avait fixé son Esperance sur celui qui gouverne tout.

Sire! Vous êtes venus chez Nous, ce n'est pas par hazard. J'ai observé tout ce qui c'est passé depuis 1809. Sire!

Vous étiez le seul qui a put sauvé ma Patrie, voila pourquoi que Dieu Vous a choisi. La Suède était alors au point de sa chute, mais les Vertus et Talent de S: M: ont fait changer tout, et La Suède au lieu d'être une Province Russe et Dannoise jouit aujourd'hui d'un Rang parmi les Autres Nations.

Sire! pardonnez que J'ai osé Vous importuner d'une lettre, la tranquillité d'Ame de sa Majesté est la seule cause, car Je crains que S: M: souffre trop de la

perte que Nous avonts fait. Sire. Je n'ai le bonheur que d'être très peu connu de S: M: mais daignez croire au franchise de mes sentiments; que La Nation sent tous les Bienfait que S: M: a eut pour Elle. Et Nous pretons par consequence avec Enthosiasme, Serment et Fidelité à S. M. et rien est si doux que d'obeir celui qu'on chérit.

S'il existe une Main d'Individus qui pensent le contraire le Nombre n'est point grand, et la masse General donnerons la Vie et Bien pour S: M: Charles Jean, Notre Souverain et Sauveur! Sire! daignez pardonner que cette lettre est dicté de la Sorte, mais J'ai regardé comme un devoir sacré de faire savoir a S: M: l'opinion Puplique. Il me reste de souhaiter a S: M: la Bénédiction du Ciel et cela Je le fais de toute mon Ame.

Que Dieu soit l'unique Esperance de S: M: Et Il vous Benira et la Regne sera heureux. Sire! daignez etre persuadez du véritable part que Je prends a Vôte Çalme et bonheur et Je ne cesserai qu'a la Mort d'être Sire Votre avec le plus profond Respect Très humble et très Soumis serviteurs et Sujet P. Krafft le peintre Stockh^m le 10 Fevr 1818. »

BILAGA IV.

Per Krafft d. y:s testamente av den 24 okt. 1857 (Rådsh. A. Stockholm).

»Såsom min yttersta vilja eller Testamente förordnar jag följande till iagtagande efter min död:

1mo Gifver och Testamenterar Jag ett kapital stort Et tusende Rdr Riksmünt till Brödra församling i Hernhutz Mision att dess årliga Ränta användas till hedningars christeliga omvändelse.

2do Testamenterar Jag ett kapital stort Tvåtusende Riksdaler Riksmünt, hvaraf årliga räntan utdelas utaf Stockh^{ms} Stads Misionssällskap till Fattiga och sanna Christna, gifta eller ogifta qvinnor, Fem till antalet. Kapitalet skall i all tid vara orubbat och bör utaf Missionssällskapet utlånas mot fullgod säkerhet och högsta möjliga ränta.

3^{tio} Till Mina Barns förre Informator Skolläraren Nils Hallander skola mina arfvingar hvarje år från min dödsdag räknat, utbetala en Lifränta så länge han lefver, af Femtio Riksdaler Riksmünt.

4. På lika sätt skola mina arfvingar utbetala till min förra Elev Artisten A. J. Fägerplan så länge han lefver en Årlig Lifränta af Femtio Riksdaler Riksmünt.

Af detta mitt Testamentariska förordnande har jag uprättat Trenne (3) Exemplar, hvaraf endast ett deraf skall tjena till efterrättelse.

Stockh^m d. 24 octobr 1857.

P. Krafft

Att Professor P. Krafft egenhändigt i undertecknaders närvaro undertecknat ofvanstående handling intygas

J. E. Cardon

Lithograf.

C. A. Thulin

f. d. Handlande.»

BILAGA V.

Per Krafft d. y:s bouppteckning den 12 febr. 1864 (Råd. A. Stockholm).

»År 1864 den 12te Februari förrättades af Rådstufvu Rättens undertecknade Deputerade Bouppteckning efter f. d. Professoren vid Kongl. Akademien för de fria Konsterna Pehr Krafft, som afled den 11te December nästlidet år uti en ålder af 86 år och 10 månader och efterlemnade såsom arfvingar.

1° Sonen, kontorsskrifvaren i Stockholms Jernvåg Pehr Martin Krafft, närvarande —

2° Sonen Kofferdi Kaptenen Carl Victor Krafft; för hvilken Hofkamereraren Johan Fredrik Forsstrand sig såsom fullmäktig inställde —

3° Dottren Clara Maria Elisabeth Krafft, gift med Notarien i Kongl. Svea Hofrätt Victor Annell, närvarande

4° Dottren Hanna Beata Charlotta Krafft, gift med Konsuln i Norrköping Thor Melcher Noreus, sjuk.

Efter det Hofkamereraren Forsstrand upgifvit att arfvingarne samfäldt åt honom updragit att boet omhändertaga och utreda, upgafs qvarlåtenskapen af Tjenstepigan Eva Lovisa Granqvist, på sätt som följer:

Fast Egendom

Huset N° 7, adress N° 10 i kvarteret Blasieholmen och Jakobs församling, taxerad till 67,500

Enligt det i sterbhuset efter aflidna hustrun uprättade arfskifte har Enklingen på sin lott öfvertagit hela fastigheten.

Kontanta medel

Vid dödsfallet	32.—	
Influten pension	281.25	
Begravningshjelp	225.—	538.25

Guld och Nipper

1 Pitschaft	5.—	}	1 Bröstnål	10.—	}	37.—
1 Porträtt	10.—		1 par Örhängen	2.—		
1 Fingerring	10.—		1 Urnyckel	}		5.—
1 Dito	3.—		1 Murslef			
1 Tandpetare	3.—		2 Fjederringar			
1 Örslef	3.—			1 franskt mynt		15.—
1 Ring	6.—	37.—				

Silfver

48 Mynt	20.—
1 Medalj	4.—
1 Fickur	8.—
1 Rakask	väg. 6 Lod
12 Matskedar	» 60 »
1 Ragoutsked	}
1 Strösked	
1 Såssked	
	» 16 ¹ / ₂ »

Bilagor

4 Desertscedar }			
6 Thescedar }		» 21	»
1 Bägare		» 8	»
2 små Ljusstakar		» 17	»
1 Senapsställning		» 9	»

Tillsamman $137\frac{1}{2}$ Lod
eller 428 ort à 50 öre 214.—

1 Pipa med beslag 3.— 249.—

Brons, Malm och Koppar

2 Ljusstakar		10.—
1 Gryta		2.50
2 par Ljusstakar		2.—
1 Kittel	väg. 6	»
1 Wattenflaska }		
1 Nattkärl }	» $3\frac{1}{2}$	»
2 Formar }		
1 Lock }	» $4\frac{3}{4}$	»
3 Kastruller }		
1 Kittel }	» 7	»
2 Lock }		
1 Wattenflaska	» 5	»
2 Kaffepannor	» $4\frac{1}{2}$	»

Tillsammans $30\frac{3}{4}$ » à 50 öre 15.38

1 Klarpanna 2.—
1 Skål af Tenn 2.25 34.13

Jern och Bleck

1 Kastrull			
1 Plättpanna }			
1 Halster }	3.50		
1 Fotpanna }			
3 Ljussaxar }			
3 Eldgafflar }	2.—		
2 Eldtänger }			
1 Flaska }			
2 Trattar }			
1 Durchslag }			
3 Fat }			
2 Pannkaksspadar }	3.—		
1 Rifjern }			
1 Kaffedosa }			
1 Form }			
1 Bägare }			
	8.50		
1 Bricka		4.—	
4 Brickor }			
1 Brödkorg }		1.—	
1 Lyckta }			
10 par Knifvar och			
Gafflar		5.—	
12 par Dito dito		12.—	
1 Försärareknif med			
gaffel		—75	
1 Kaffeqvarn }			
1 Långpanna }		—75	
1 Strykjern med fot		1.50	
4 Buteljbrickor }			
12 Glasbrickor }		1.60	
2 Hackknifvar		1.—	
	8.50		36.10

Duktyg och Linne

2 små Dukar	6.—		
1 Duk	4.—		
4 Dukar	4.—		
16 Servietter	4.—		
6 dito	3.—		
6 par Lakan	18.—		
	39.—		
1 par dito		4.—	
6 Örngott		3.—	
2 do		2.—	
6 Handdukar		3.—	
			51.—

Gångkläder

Diverse gamla och slitna 75.—

Bilagor

Sängkläder

2 Bolster	wäg. 49 ¹ / ₂ ₧	
3 Kuddar	» 13 »	
	Tills » 62 ¹ / ₂ ₧ å 50 öre	31.25
1 Tagelmadrass		4.—
1 Madrass		2.—
2 Täcken		4.—
1 Filt		2.—
1 Sofftäcke		4.—
2 Sofftäckan		—50
		47.75

Möbler i Salen

1 Dragkista	6.—
1 Spelbord	5.—
12 Stolar	18.—
1 Piedistal	1.—
1 Bord	1.50
1 Spegellampett	8.—
2 Rullgardiner	2.—

Förmaket

1 Chiffonier	15.—
1 Trymål	40.—
1 Pelarbord	30.—
1 Bord	1.50
1 dito	2.—
1 Soffa med madrass och 3 kuddar	80.—
6 Stolar	
4 Taburetter	
1 Ljuskrona	20.—
1 Soffa	
4 Fåtöljer	15.—
1 Bordur	20.—
2 par Gardiner	4.—
2 Rullgardiner	2.—
2 Dynor	2.—
1 Spottlåda	1.—

Rummet vid Köket

1 Skänk	10.—
1 Matbord	3.—
1 Skåp	1.—
6 Stolar	6.—
2 Gardiner	1.—
1 Hylla	—50
1 Toilettespegel	1.50

Köket

2 Bord		
1 Stol	2.50	299.50

Rummet bredvid Salen

1 Pelarbord	1.—
1 Säng	5.—
1 Byrå	20.—
1 Nattkommod	10.—
2 Rullgardiner	1.—

å Winden

1 Soffa med dynor	
1 Stafl	
Diverse Tafvelramar	
1 Jernkamin	
1 Nattstol	
1 Hylla	
1 Slipsten	15.—
1 Hackelsekista	
1 Skråfläda	
1 Skottkärra	
1 parti kälkmedar och fimmerstänger	
Diverse Bräder	

Diverse

Taflor och konstsaker enligt värdering	755.—
Porslin och Glas	47.—
Sten och Trädkärl	5.—
1 Smörask	3.—
2 Saltkar	1.—
1 par Ljusstakar	2.—
1 Puffert	1.—
6 Desertscedar af Ny- silfver	6.—
1 Speldosa	
1 Solglas	1.—
1 Lorgnette	
Mynt och medaljer	2.—
Böcker	20.—
Lås, nycklar m. m.	1.—
2 Klädesborstar	—50
4 famnar ahlved	40.—

351.50

884.50

Bilagor

Fordringar

Hos Kaptenen C. V. Krafft, enligt skuldsedel	200.—	
Ränta	3.30	203.30
10 aktier i Ångfartygs Bolaget Södertelje	500.—	703.30

Osäkra Fordringar

Hos Målaren J. E. Lagerblad	25.—	
» Professoren C. Riebe	128.—	
» Artisten A. J. Fägerplan	20.—	
» J. Bergqvist	20.—	
» C. G. T. Sandberg	25.—	
» Maria Öberg	15.—	
» Grufvestigaren H. K. N. Lindqvist	126.—	
	<u>359.—</u>	
Summa Inventarii R R ^{mt}		70,539.53
Afgår		
Aflönings och Barnhusafgift $\frac{2}{3}$ dels procent		235.13

Skuld

Till Stockholms Stads Brandförsäkringskontor emot inteckning	10,785.—	
Ränta	480.64	11,265.64
» Dito, præmielån	2,100.—	
Ränta	79.57	2,179.57
» HofRätts Notarien V. Annell	600.—	
Ränta	33.60	633.60
» Grosshandlaren Theodor Leffler	650.—	
Ränta	7.69	657.69
» Enkefru C. B. Tribler	3,750.—	
Ränta	225.—	3,975.—
Krono Utskylder		164.20
Till Pigan Eva Lovisa Granqvist, $\frac{1}{2}$ års lön	50.—	
» Drängen Johan Andersson — dito	50.—	
» V. Chave	3.—	
» L. J. Warodell & Comp.	23.—	
» J. G. Schuberth	6.50	
» L. Sandgren	14.—	
» J. Cederlunds Söner	13.04	
» Med. Doktor Brydolf, Läkarearfvode	50.—	
» Dito Liedbäck d.	25.—	
Begravningskostnad	983.97	20,094.21

Härefter företeddes en handling af följande lydelse (se bilaga IV).

Till efterrättelse länder Lagens stadgande i 18de Cap. 1 § ärfda Balken att, den som Testamente fått, bör detsamma hos Domaren upvisa inom sex månader efter Gifvarens död och Testamentet kunnigt blef.

Behållningen, som enligt denna bouppteckning blifver 50,210.19
och, sedan genom testamentet bestämda legater utgått fördelas lika emellan den aflidnes 4 barn.

Sålunda vara upgifvet, värderadt och förrättadt, betyga: Stockholm år och dag, som förut skrifne äro.

F. Alexanderson
M. J. Bandelin W. Rundquist

Att jag allt riktigt upgifvit, betygar under edspligt

E. L. Granqvist.»

BILAGA VI.

Minnestal över Per Kraft d. y. föredraget vid Konstakademiens sammankomst högtidsdagen den 21 mars 1864. (K. A.:s årsberättelse 1864. Handskr. K. A. A.)

»Kongl. Hof och Porträttmålaren Pehr Kraft föddes i Stockholm 1777. Sin första ledning på konstnärslanan, för hvilken han tidigt bestämdes, erhöll han af sin fader, en talentfull porträttmålare, jämväl Professor och Ledamot i denna Akademi. Efter faderns år 1793 inträffade död fortsatte Kraft sina studier i Akademiens skolor och med den framgång att han så tidigt som vid 19 års ålder kunde med allmänt understöd anträda en utrikes resa. I Paris ingick han på den store Målaren Davids atelier, hvarest han stannade tre år efter hvilken tid han afgick till Rom. Här bedref han visserligen på sätt hans qvarlåtenskap jemväl utvisar studier efter de gamle stora mästarne i synnerhet af Rafaels hufvuden men idkade derjämte, enligt hans egen uppgift: porträttmålning för godt köp såsom inkomstkälla och för att komma den knapt tillmätta pensionen till förstärkning. Sedan han sålunda tillbragt 5 år i den »eviga staden» påskyndades hans afresa genom en händelse. I Neapel hade nemligen år 1803 gula febern utbrutit med häftighet och det förväntades, att äfven Rom skulle besökas af den ovälkomna gästen. I förskräckelsen häröfver skyndade Kraft att ombyta vistelse-ort och begaf sig till Florens hvarest han uppehöll sig någon tid, alltid studerande och målade porträtter hvilken sednare sysselsättning fortsattes under hela den återstående delen af resan. Hemkomsten skedde först det påföljande året eller 1804. Han valdes 1805 till Ledamot af Akademien och 1808 till Vice Professor.

Vid denna tid erhöll han beställning på en stor Historietafla: Hertig Carl af Södermanland på sitt Chefskepp under bataljen vid Hogland. Detta märkeliga arbete med figurer i naturlig storlek, nu förvaradt å Kongl. Slottet härstädes, kan antagas såsom bevis på den höga ståndpunkt han efter nyss slutade läroår intagit. Deruti röjes god uppfattning, oklanderlig teckning och en kärnfull väl uppövad pensel ehuru med någon svaghet i färggifningen. Erinrar man sig nu att man i detta storartade konstalster har framför sig den ännu unga konstnärrens första kända försök i historisk målning, så kan man icke undgå att hos honom erkänna både högre artistisk kallelse och väl genomförda studier i den

riktning som då för tiden ansågs för den rätta. Också väcktes med allt skäl förhoppningar att den unge artisten skulle kvarstadna på den med så mycken framgång beträdda högre konstnärslanan och genom ytterligare bemödanden i enahanda syftning utveckla och stärka sin redan vunna betydande förmåga; men de uppfylldes ej. Han lade den historiska penseln å sido och återgick för många år till porträttmålningen uteslutande och denna »för godt köp». Hvad han med sin stora färdighet, sin energiska företagsamhet och den honom egna lycka att träffa den materiella likheten med sitt föremål, i denna väg frambragte, dels i Stockholm, dels under längre vistanden i södra och vestra Sverige, gränsar till det otroliga. Som lätt kan inses voro de sålunda förfärdigade porträtten mestadels hastverk och målade alla prima, men han har dock lemnat åtskilliga arbeten af högre värde, deruti han ådagalagt att en ädlare och karakteristisk uppfattning äfvensom en sant artistisk behandling af detaljen icke voro för honom främmande. Såsom sådana må nämnas: ett porträtt af konung Carl XIII i kröningsdräkt, sittande och i naturlig storlek, utfördt för det gamla Kongl. Audiensrummet å Stockholms slott, der det bland de af von Breda målade mästergliga bilderna af valmännen vid 1810 års valriksdag ganska väl försvarar sin plats; ett porträtt af Desprez i Akademiens samlingar och jemväl hans egen bild som nyss blifvit till Akademien förärad m. fl. Men det kunde icke förväntas att en så beskaffad mångårig verksamhet skulle på det hela lända till höjande och utbildning af konstnärens förmåga. Att motsatsen inträffat röjdes, då han år 1824 åter uppträdde såsom historiemålare med en större tafla föreställande d.v. kronprinsens och kronprinsessans förmälningsakt i Stockholms Storkyrka, ett arbete som hemtar sitt hufvudsakliga intresse från den mängd porträtter af då för tiden framstående personer, som deruti finnas. Sednare behandlade han i målning två bibliska ämnen, Lazari uppväckelse och kort tid före sin bortgång Christi korsfästelse. Båda dessa arbeten ega goda partier och äro merkvärdiga för de traditioner från den Davidska skolan som deruti ännu röjas.

Kraft var en man af gamla stammen, rättfram och uttalande sin mening oförbehållsamt och utan krus. Hans arbetsamhet var stor och förminskades icke ens sedan han genom ett förmånligt gifte kommit i besittning af en anseelig förmögenhet.

Inom Akademien blef han 1819 Professor för teckningen från hvilken befattning han 1856 på begäran entledigades med emeritilön. Han afled den 11 December sistledet år 87 år gammal.*»

* Ovanstående uppgift ang. Krafft d. y:s femåriga vistelse i Rom har av förf. vederlagts (s. 42 ff.).

Personregister.

- Adams, C. 55
 Adelcrantz, C. F. 12, 14, 15, 199
 Adler, 66
 Adlercreutz, C. J. 104, 105, 118, 153, 194
 von Afzelius, P. 101, 102
 Ahlberg, J. 164, 232
 Aleander, J. A. 210
 Almquist, C. J. L. 186
 Almquist, E. A. 134
 Anckarsvärd, M. G. 62, 212
 Anderson, G. 166, 167
 d'Andouaga, markis 87, 88
- Bara, J. 21, 38
 Bennet, C. S. 238
 Berg, J. A. S. 211
 Berggren, P. 56, 183, 184
 Bergh, J. E. 59, 211
 Bergström, E. A., g. Bergström 107, 108
 Berndes, A. U. 165
 Bernini, G. L. 45
 Bexell, S. P. 170
 von Bippen, M. U., g. Hebbe 86, 87, 88
 Blom, F. 63—65, 214
 Blommér, N. J. O. 58, 68, 211
 Bohnstedt, C. J. F. 130—134
 Bohnstedt, T. L. 130—134
 Boilly, L. 33
 Boklund, J. K. 58, 60, 211
 Bolinder, J. E. 14, 165, 166
 Bonaparte, N. 22, 26, 27, 33, 91, 146.
 Bonde, E. C., g. Sparre 179, 180
 Bonde, I., g. Bonde 174
 Bossi, G. D. 165, 166, 198
 Boucher, F. 1, 20
 de la Bourdonnière, J. F. 50, 51, 101
- Brahe, M. 146, 182
 von Breda, A. F. 234.
 von Breda, C. F. 5—14, 40, 54, 55, 59, 69, 89, 97—99, 104, 115, 130, 136, 143, 145, 163, 168, 172—177, 180, 189, 193, 198
 von Breda, J. F. 176
 Brink, A. H., g. Dahl 120, 125
 Brink, M. L., g. Leffler 118
 Brun, T. E., g. Afzelius 121
 Byström, J. N. 68, 69, 214
 Bågh, C. C., g. Skjöldebrand 116, 117, 119
 Böttiger, J. 136
- Cainberg, E. 44
 Canova, A. 2, 30, 43, 44, 197
 Cardon, C. O. 238
 Cardon, J. E. 67, 214, 238
 Carl XIII 70, 110, 111, 114, 124—127, 128, 143—146, 150, 151, 154, 176, 189, 193, 194, 243
 Carl XIV Johan 62, 63, 70, 102, 124, 126, 128, 129, 143—145, 149, 152, 154, 172, 176, 182, 243
 Carl XV 62, 71, 172, 183
 Carlander, C. 189
 Carl August 111, 112, 114, 118
 Carlson, C. J. R. 139
 Carré, A. B., g. Silfverstolpe 167
 Carstens, A. J. 2, 24, 197
 de Caylus, A. C. P. 1
 Cedercrantz, W. U. 176
 Cederström, B. 95—97, 103, 108
- Cederström, C. A. 124, 125
 Cederström, G. A. B. 96, 103, 115
 Chardin, J. B. C. 1
 Chateaubriand, F. R. 31
 Clairfelt, J. M. 133, 134.
 Collin, A. 73, 106
 von Cornelius, P. 24, 202
 Correggio, A. A. 2, 32, 171
 Cronstedt, g. Strömfelt 174, 175
 Cupp, A. G., g. Krafft 10
- Dahl, M. 4, 198
 Dahlström, K. A. 154, 231
 von Dardel, F. 78, 81
 David, J. 35
 David, J. L. 3, 6, 19—36, 38—41, 43, 44, 48, 56—59, 68, 70, 75, 81, 84, 92—94, 110, 121, 134, 136, 138, 146, 172, 185, 249
 De Geer, C. 146
 Delacroix, F. V. E. 25, 32, 34
 Delécluze, M. E. J. 35
 Desprez, J. L. 4, 88, 89, 104, 108, 150, 197
 Diderot, D. 1
 Dubb, P. 98, 99, 117, 130, 152
 van Dyck, A. 4, 17, 30
- Eberhardt, J., d. y. 121, 122, 124
 Eckersberg, C. W. 35, 41, 133, 142, 205
 Eckstein, C. G. 56, 184, 210
 Edelcrantz, A. N. 61, 209
 Edelstam, G. 166
 Ehrenhoff, C. C. 46, 92, 93

Personregister

- Ehrensward, C. A. 4
Ehrensward, C. A. 42, 198
Ekebon, M. W., g. Krafft
10, 11, 49
Ekenberg, U. W., g. Krafft
216
Ekholm, fänrik 150
Eklund, A. 164, 178, 232
Ekman, G. H. 117, 118
Elblas, J. H. 126
Embring, M. C., g. Levgren
139, 142
von Engeström, G. S. 104,
107
von Engeström, L. 144
von Essen, H. H. 96, 146.

Fahlcrantz, A. M. 76
Fahlcrantz, C. J. 69, 79,
215
Falkman, J. 180, 181
Fehrman, C. G. 13, 200
von Fersen, A. 46
Finnberg, G. W. 211, 238
Flinck, P. J. W. 177
Fock, A. C., g. Granfelt från
Dal 166
Fogelberg, B. E. 66, 174,
214
Forsell, K. D. 238
af Forselles, J. 100, 101
af Forselles, S. 100, 101.
Forsslund, J. 164, 177
Fragonard, J. H. 1, 21
Fredenheim, C. F. 12, 40—
42, 46, 60, 86, 164, 199
Fredrik Adolf, hertig 14—
16, 62
Fredsberg, O. 13, 199
Fägerplan, A. J. 56, 76, 78,
138, 184—186, 188, 193

Gainsborough, T. 4, 5, 198
Garberg, familj 141, 142
de Gassicourt, C. L. 32, 92
Gérard, F. P. S. 29—31, 39,
40, 91, 96, 133, 152,
172
Géricault, J. L. A. T. 25,
28, 32, 34
Gerss, J. W. 67, 214
Gillberg, J. 13, 200
Gillberg, J. A. 59, 66, 165,
167

Girodet-Trioson, A. L. 30,
31, 33
Gondret 41
Grafström, A. A. 187
Grandel, L. 13, 76, 200
Greiffe, C. T. 190
Greuze, J. B. 21
Gros, J. A. 25—28, 30, 34,
40, 84, 91, 152, 153,
186
Guérin, P. N. 32, 34
Gustaf III 4, 12, 79, 87,
88, 143, 163, 165
Gustaf, prins 62
Gustaf IV Adolf 54, 55,
111—115, 143, 164, 242
Gustaf Vasa 174
Gyllenborg, F. 144
Gyllenkrok, E. C. 178, 179
Göthe, E. G. 55, 66

Hagelberg, N. 164, 178
Hagen, M. C., g. Robsahm 208
Hahr A. 11, 54
Hall, P. A. 3, 165, 197
Hallblad, E. 85, 86, 88
Halldin, M. C., g. Ström,
108, 109
Hallenborg, C. 118, 120
Hamberg, V. 170
Hamilton, C. D. 168
Hammar, g. Nyman 187
Hansen, J. 75
Hanson, A. J. 164, 176—
178
Hasselgren, G. E. 155, 238
Hastfehr, G. M., g. Ramel
121, 125
Hazelius, J. A. 185, 187
Hebbe, P. B. 118, 119
Hebbe, S. B. 86, 87—89
Hederstierna, E. 185, 184
Hedvig Elisabeth Charlotta
126
Henriques, E., g. Krafft 216
Hermelin, U. E., g. Sandels,
109
Hilleström, P. 13, 84, 174,
200
Hjärne, R. 136
Hoffman, J. 84, 223
Hofling, S. 233
Holmstedt, E. L., g. Wester
108

Horn, C. F. 119, 121
Hülsebech 133
Håkansson, P. 183, 184
Hörberg, P. 86

Ingres, J. A. D. 28, 29, 33,
118
Isabey, A. 29
Isabey, J. B. 29, 33, 165

de Jongh, L. 28
Joséphine 71, 146—149, 172,
183
Joséphine, kejsarinna 32

Kalling, A. F. G. 179, 181
Kauffmann, A. 2, 43, 197
Kihlstedt, C. O. 101, 106
Kjellberg, J. 122, 135
Kjellberg, J. A. 76, 122
Kjellberg, K. F. 122
Krafft, C. M. E., g. I Carl-
son II Annell 138, 159,
216, 245
Krafft, C. V. 73, 80, 216,
245
Krafft, E. 10
Krafft, G. M. 216
Krafft, H. B. C., g. Noréus
216, 245
Krafft, M. M. B. 72, 216
Krafft, M. S. C. 155, 216
Krafft, M. W. 9, 12, 49,
50, 107, 108, 165, 167,
198
Krafft, P., d. ä. 4, 5, 9, 10
—12, 15, 54, 84, 86, 88,
109, 139, 163, 197
Krafft, P. M. 77, 216, 245
von Krafft, D. 54
von Krassow, H. E. C., g.
von Essen, 97, 98
Krutmejer, fru 184
Köhler, P. 233

Lagerbielke, J. G. 46
Lafrensen, N., d. y. 3, 54,
84, 165, 197, 242
Lagerbring, G. O. 174, 175
Lamm, M. 109
Lamm, T., g. Leman 107
L'archevêque, P. H. 3, 197
Larsson, S. M. 58, 211

Personregister

- Leblanc, Mme 28, 118
 Lefèvre, R. 32
 Leffler, J. H. C. E. 64, 213
 Leffler, N. 19, 201
 Leffler, T. 80
 Lehmann, C. P. 189—191
 Lemke, J. F. 152
 Le Moines, E. V. 166
 Lepelletier, M. 21
 Levertin, O. 88
 Lind af Hageby, C. O. A. S., g. Stackelberg 170
 Lindbohm, M., g. Löwegren 120, 122
 Liljegren, J. G. 184
 Linnell, P. E. 56, 61, 77, 184, 210
 Lindblad, A. F. 187
 Lindblom, J. 144
 Lindhberg, P. 188, 190
 Lionardo da Vinci 32
 Livijn, C. 102
 Ljung, P. 13, 199
 Ljungman, S. H. 188
 Looström, L. 12, 55, 192
 Lorentz, familj 184
 Ludvig XVI 1
 Lund, J. L. G. 41, 43, 205
 Lundberg, doktor 81
 Lundberg, G. 3, 164, 197
 Lundgren, E. S. 58, 185, 211
 Lundin, C. 58
 Löfvenskjöld, S. 140
 Löwegren, G. 120, 122
 Löwenhielm, G. C. F. 67

 Magnus, B., g. Josephson 180
 Malm, J. V. 100
 Malmgren, C. F., g. Wahrenberg 182
 Mandorff, C., g. Wester 109, 110
 Marat, J. P. 22, 93
 Marklin, G. 191
 Martin, E. 5, 14, 163, 198
 Masreliez, L. 4, 13, 14, 169, 171, 173, 197
 Mazer, A. 185
 Mazer, C. P. 80, 185—188, 193
 Mengs, A. R. 2, 197
 van der Meulen, A. F. 28
 Meyer, G. 63
 Michelangelo, B. 44, 45, 71
 Molbeck, C. 102
 Moll, L. A., g. Bohnstedt 130—133
 Montgomery, M. C., g. Douglas 177
 Munch, J. 75, 146, 218
 Münter, F. S. K., g. Brun 42
 Myhrman, familj 178
 Mörner, C. C., g. Cederström 94, 96, 103, 108
 Mörner, C. O. 119, 121

 Nathan, H. J. 134
 Nathansen, familj 142
 Netherwood, A. F. 91
 Noer, E., d. ä. 176
 Noer, E., d. y. 90, 91, 93
 Noer, H. 109
 Nordenskiöld, O. H. 150
 Nordensvan, G. 55
 Nordgren, A. 184
 Nordgren, C. V. 181—183, 188
 Nordquist, P. 40, 204
 Noréus, O. 49, 50, 108, 198
 Noréus, P. 198
 Noréus, M. W., se Krafft, M. W.
 Norlin, E. 103
 Nyström, P. A. 64, 65, 72, 81, 214

 von Oclawitz, B. C., g. Norlin 103, 108
 Oscar I 59, 62, 70, 71, 126, 143—149, 172, 183
 von Otter, C. C., g. Posse 99
 Oxenstierna, J. G. 109, 110

 Palladio, A. 65
 Palm, H. C., g. Hebbe, 118, 119
 Palm, G. W. 58, 80, 211
 Pasch, L., d. y. 3—5, 11, 13, 14, 97, 164, 169, 170, 177, 197
 Pasch, U. F. 163
 Pécoul, M.-C., g. David 201
 Peters, H. G. 100
 Pilo, C. G. 10, 11, 13, 86, 89, 143, 145, 151, 163, 198
 Piper, F. M. 12, 43, 45—47, 199, 241
 Pius VII 24, 25, 121

 von Platen, B. B. 192
 von Platen, P. J. B. 48
 Pollett, W. L. H., g. Taube 167
 Posse, A. E. 99, 100
 Posse, C. 130, 132
 Preymeyer, E. 175
 Prud'hon, P. 32, 34, 92, 135

 Quatremère de Quincy, A. C. 201
 Qvarnström, K. G. 60, 212

 Rafael 2, 29, 43—45, 71, 158, 171, 191
 Ramolino, M. L., g. Bonaparte 30, 31, 96
 Récamier, Mme 23, 30, 110
 Regnault, grevinna 30, 91
 Regnault, J. B. 32, 34, 40
 Rehn, J. E. 12, 15, 199
 Rembrandt, H. van Ryn, 4, 17, 89
 Reuterholm, G. A. 106
 Reynolds, J. 4, 5, 198
 Ribbing, G. 52—54
 Richter, C. F. 190
 Rigaud, H. 30
 Ringdahl, J. G. 148
 Robespierre, M. M. I. 21
 Robsahm, B., g. Tafvelin 208
 Robsahm B. S., g. Krafft 52, 53, 72, 75—78, 80, 137, 158, 160, 208
 Robsahm, C. 52, 208
 Robsahm, C. B., g. Tribler 208
 Romano, G. 44
 Roos, L. H. 67, 233
 Rosenblad, M. 146
 von Rosenstein, N. Rosén 144, 146
 Roslin, A. 3, 11, 163, 197
 Rota, G. 166
 Rousseau, J. B. 1
 Rubens, P. P. 27, 28, 41, 160
 Ruckman, J. G. 238
 Runeberg, J. L. 187
 Runge, P. O. 133
 Ruuth, E. 144
 Röhl, M. C. 238

 de Saint-Priest, F. E. G. 83, 87, 88, 95

- Salmson, J. 67, 214
 Sandberg, J. G. 14, 57—59, 66, 68, 69, 123, 155, 173—176, 179, 180, 183, 188, 189, 191, 193
 Sandels, J. A. 128, 130, 151
 Scheffel, J. H. 10, 198
 Scholander, F. W. 55, 56
 Schulzen, F. 93, 94
 Schwan, H. N. 146
 Sergel, J. T. 2, 4, 13, 44, 88, 197
 Seriziat, M. 92
 Seriziat, Mme 23
 Sevelin, P. E. 79, 123, 124
 Silfverstolpe, F. S. 212
 Silfverstolpe, G. A. 40, 62
 af Sillén, G. 63
 Sjöholm, J. H. 187—189
 Skjöldebrand, P. E. 116, 117, 119
 Skoge, J. A. 170
 Sneckenberg, M. E., g. Hallblad 85, 86, 88
 Sofia Albertina 144, 146
 Sparrgren, L. S. 14, 18, 40, 165, 166, 198
 Sprengtporten, U. S., g. de Geer. 166
 Staaff, K. T. 58, 211
 Staël von Holstein, M. G. 170, 172
 Strandberg, M. 73, 79, 106—108
 Strömbom, S. 164, 192
 Strömfelt, C. M. 174, 175
 Swebach, J. F. 202
 Svedman, C. W. 13, 14, 17, 56, 184, 199
 Södermark, O. J. 124, 191, 192
 Tafvelin, M. 53, 73, 208
 Taunay, N.-A. 202
 Tempelman, O. S. 14, 200
 Tessin, C. G. 135
 Thevenin, C. 28
 van Thieghem, R. 24
 Thorvaldsen, B. 2, 43, 197
 Thunberg, C. P. 50, 51, 101, 102
 Tingstadius, J. A. 104, 106
 Tizian 17
 Tocqué, L. 10, 199
 Tollin, F. 79
 Tranchell, A., g. Kjellberg 135
 Tribler, C. D. 74, 208
 Troili, U. 192, 193
 Trolle-Wachtmeister, H. G. 173, 174
 von Ungern-Sternberg, B. E. F., g. Palbitzki 189
 Wachschrager L. C., g. Oxenstierna 109, 110, 111
 Wachtmeister, C. A. 96
 Wachtmeister, G. 144
 Wahlbergsson, E. 238
 Wahlbom, J. W. K. 58, 211
 Wallgren, O. H. 179—181, 189
 Wallin, E., 60
 Way, J. 166
 Wegelin, H., g. Tersmeden 130
 von Vegesack, C. A. A. 167
 Velazquez, D. 68
 Wennberg, T. G. 16, 200
 Vernet, H. 32, 41
 Vernet, C. 28
 de Verninac, Mme 23
 Veronese, P. 27
 Wertmüller, A. U. 3, 4, 14, 34, 36, 40, 164, 197
 Westin, F. 14, 56, 60, 62, 65, 68, 69, 126, 128, 155, 164, 169, 170—173, 177, 179—184, 191, 193
 Wetterling, A. K. 154, 231
 Vien, J. M. 2—4, 20, 21, 32, 197
 Viertel, C. 166
 Vigée-Lebrun, E. L. 21, 201
 Wijk, O. 140
 Wijkman, S. 158, 186
 Vincent, F. A. 32, 34
 Winckelmann, J. J. 2, 24, 197
 af Wingård, J. 51
 af Wirsén, C. J. 168
 Vitruvius, M. 65
 Vogler, G. J. 173, 234
 Wolter, J. S. 89, 90
 Wouwerman, P. 28
 Wrangel, A. J. 151
 Wrangel, H. G. 171, 172
 Wrangel, L. U. C. A. 171, 172
 Wulff, J. 13, 199
 Zachrisson, M. J., g. Aschan 138, 159
 Zoll, K. 58, 211
 Åkerström, J. 17, 84, 200, 223

III

K A T A L O G

*K*onstverken äro inom resp. avdelningar såvitt möjligt kronologiskt ordnade. — Måttuppgifter anges i cm. — När ej annat uppges äro målningarna utförda på duk. — Höger och vänster räknas i heraldisk mening, d. v. s. inifrån bilden. — En face till höger betecknas fh., till vänster fv. — Höger profil hp., vänster profil vp. — S. P. A. anger att porträttet beskrivits och fotograferats av Svenska Porträttarkivet samt där registrerats under angivet nummer. — Pl. och Fig. hänvisa till resp. planscher och textbilder.

I. PORTRÄTT

Oljemålningar

1. *Hallblad, Erik*, f. 1720, d. 1814, målare, »garde des tableaux» och tavelrestaurator vid Kungl. Museum, professor. — Gammal man, sittande i mahognystol, bröstb. fv. Vit toppmössa på det tillbakalutade huvudet, långt nackhår, vit lindhalsduk, grå rock. Grågrön fondton. — H. 65. B. 50. — Fig. 43.
Utf. omkring 1795. — Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utskat. n:r 25). — Ägare: Professor K. G. Westman, Uppsala.
2. *Sneckenberg, Märtha Elisabeth*, f. 1729, d. 1808, g. m. föreg. i hans andra gifte. — Äldre dam, bröstb. fh. Veckad vit mössa med svart bandrosett på huvudet, vit halsduk, olivgrön till mörkbrun schal. Grå till mörkbrun fondton. — O. p. trä. — H. 65. B. 50. — Fig. 44.
Utf. omkring 1795. — Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utskat. n:r 25). — Ägare: Professor K. G. Westman, Uppsala.
3. *Krafft, Per J. y.*, f. 1777, d. 1863, porträtt- och historiemålare, professor vid Konstakademien.
Uts. 1795 ett självporträtt i Konstakademien. (Stockholms Posten onsd. den 4 febr. 1795.) — Okänd ägare.
4. *de Saint-Priest, François Emanuel Guignard*, f. 1735, d. 1821, greve, fransk statsman, vistades såsom emigrant tidvis i Stockholm. — Äldre man, midjeb. fh. Yvigt grått hår, vit lindhalsduk, spetskrås, gul väst med smala mörka ränder, mörkblå dubbelknäppt frack, S:t Louisordens röda band i knapphålet, S:t Andreasordens kraschan på bröstet. Grå till gulbrun fondton. — Inskription på ramen: »Amicitiae senectus». — Sign.: »P. Krafft iunior pinxit 1795.» — H. 75. B. 57. — Fig. 42.
Uts. på Konstakademiens retrospektiva utst. 1898 (kat. n:r 127). — Bukowskis auktion 1899. — N. M. mål. inv. n:r 2179. (Bankir och fru J. Håkansson's testamente 1919). — Ägare: Nationalmuseum.
5. *Okänd ung man*.
Bukowskis auktion den 25 januari 1888. (Byggmästare E. A. Bomans saml.). Enligt katalogen: »Porträtt av ung man, midjestycke åt v. i svart frack.» — Sign.: »Krafft faciebat Holmiae 1795.» — Okänd ägare.

6. *Hebbe, Simon Bernharð*, f. 1726, d. 1803, kommerseråd, stiftare av Tynnelsö och Östanå fideikommiss. — Gammal man, oval bröstb. fh. Pudrad peruk med svart nackrosett, vit lindhalsduk och bröstkrås, svart väst och brun rock skiftande i oliv. Gulbrun fondton. — A. t.: »målade den 18 januari 1795.» — H. 63. B. 53. — S. P. A. 1919:196. — Fig. 46.
Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28) och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utstkat. n:r 25.) — Ägare: Godsägare G. S. Boström, Östanå, Uppland.
7. *von Bippen, Maria Ulrika*, f. 1741, d. 1808, g. 1760 m. föreg. — Oval bröstb. fv. Vit spetsmössa med blå bandrosett, vit fischy om halsen och grå schal över axlarna. Gulbrun fondton. — A. t.: »målade af P. Krafft 1796.» — H. 62. B. 53. — S. P. A. 1919:197. — Fig. 45.
Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28) och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utstkat. n:r 25.) — Ägare: Godsägare G. S. Boström, Östanå, Uppland.
8. *d'Andouaga*, son av spanske ministern i Stockholm (1796) markis d'Andouaga. — Yngling, midjeb. fv. Pudrat mörkt hår, vit lindhalsduk, vit väst och röd frack. Gulbrun fond. — A. t.: »Le jeune M:r Andouaga Peinte à Stockholm par P. Krafft 1796.» — H. 68. B. 53. — S. P. A. 1919:584. — Fig. 47.
Utst. i Konstakademien nov. 1917 (kat. n:r 48 a) och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utstkat. n:r 25.) — Avb. i Strömbom: Svenska Porträtt, Sthlm 1919. — Ägare: Hövmarskalken greve Adam Lewenhaupt, Sjöholm, Södermanland.
9. *Desprez, Jean Louis*, f. 1737, d. 1804, »Konungens förste arkitekt», dekora-tions- och stafflimålare. — Äldre man, knäb. stående i öppen loggia vid kapital, varpå händerna vila; den v. håller passare. Långt lockigt gråsprängt hår, vit skjorta med nedvikt krage, svart dubbelknäppt frack och blå kapp. Himmelsfond. — A. t.: »Portraitet är målat af Per Krafft 1796 vid 19 års ålder.» — H. 106. B. 74. — S. P. A. 1917:585. — Pl. II.
Utst. på Konstföreningens offentliga exposition maj 1841 (kat. n:r 269) och 1870 (kat. n:r 26), på Konstakademiens retrospektiva utst. 1898 (kat. n:r 129), i Konstakademien nov. 1917 (kat. n:r 48) och i Nationalmuseum 1927 (N. M. utstkat. n:r 25). — Avb. och beskr. i Looström; Kungl. Akademiens för de fria konsterna saml., Sthlm 1914| samt Strömbom: Svenska porträtt, Sthlm 1919. — Gåva av målaren Suneson, Karlshamn (K. A:s dagbok den 25 mars 1818). — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
10. *Okänd*.
Enligt »Förteckning öfver en rik samling oljefärgstaflor som säljas 18 april 1855 hos Herr Dela Croix». n:r 79. »Porträtt på väf 21 t. br. 1 aln 4 t. h. Förg. ram, av Krafft d. y., sign. 1796.» — Okänd ägare.
11. *Wolter, Jacob Svante*, son av fodermarsken vid hertig Carls hovstall Anders Wolter, affärsman i Paris. — Ung man, bröstb. fv. Lockigt mörkbrunt hår, polisonger, guldörringar, skjorta med nedvikt krage, buteljgrön dubbelknäppt rock. Grå fondton. — H. 58. B. 47. — Fig. 48.
Hemsänd från Paris; utst. i Konstakademien 1801. — Bukowskis auktion den 16 dec. 1882. — Eichborns auktion den 8—9 maj 1890. — Ägare: Fru E. Eichhorn, Stockholm.

12. *Noer, Eric*, f. 1773, d. 1843, grosshandlare i Bordeaux. — Midjeb., sittande, huvud fh., kropp vp. H. hand vilar på runt bord med högröd duk varpå papper, vit fjäderpenna och silverbläckhorn i form av antik oljelampa. Lätt pudrat hår, liten stångpiska med svart bandknut, magerlagt ansikte. Mörkbrun rock, vit lindhalsduk. Grågul fondvägg med fönsterutblick över flodlandskap. grått fönsterdraperi draget åt v. sida. — H. 80. B. 64. — Fig. 49. Utst. i Konstakademien 1801. — Ägare: Professorskan B. Törngren, f. Noer, Stockholm.
13. *Krafft, Per, d. y.*, se n:r 3.
Uts. Konstakademien 1801. — Okänd ägare.
14. *Ehrenhoff, Carl Christian*, f. 1757, d. 1824, kapten vid Änkedrottningens livregemente, deltog i franska revolutionen. — Medelålders man, sörjande vid sin avlidna makas minnesurna. Helfigur, sittande med korslagda ben, huvud fh., kropp fv. Håller bok i h. hand, den v. på knäet. Pudrat hår, vit lindhalsduk, vit väst och svart frack, snäva vita byxor. Landskapsfond. — Sign.: »P. K. p. MDCCCI.» — H. 105. B. 82. — S. P. A. 1917:581. — Fig. 51.
Uts. i Konstakademien 1802 och nov. 1917 (kat. n:r 49) samt i Nationalmuseum 1927 (N. M. utstkat. n:r 25). — Avb. i Strömbom: Svenska porträtt, Sthlm 1919. Ägare: Greve Gustaf Lagerbjelke, Älvsjö.
15. *Schulzen, Fredrik*, f. 1770, d. 1848, med. och fil. doktor, karantänsläkare på Kängö. — Midjeb., sittande, huvud fh., kropp nästan vp. i rödklädd stol vid bord med grön duk, håller en uppslagen bok. Mörkt hår, vit lindhalsduk och väst, veckat bröstkrås, dubbelknäppt svart rock. Grönt fönsterdraperi till h., bokhylla till v. — Sign.: »P. K. F:t Anno MDCCCI.» — H. 78. B. 62. — S. P. A. 1921:1095. — Pl. III.
Uts. i Konstakademien 1804. — Avb. i Romdahl, A. L.: Göteborgs Konstmuseum, Gtbg 1925 s. 43. — Göteborgs Konstmusei kat. n:r 287 (gåva 1896 av trotjänarinnan Wilhelmina Olander). — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
16. *Netherwood, Adam Fredrik*, f. 1770, d. 1803 på St: Domingo, fransk brigadgeneral. — Helfig., stående, huvud fh, kropp fv., h. ben ställt framför det v.; pekar med h. arm utåt v. Svart hög skinnmössa med ståndare i trikolorens färger och nedhängande röd kulle med guldbroderi och tofsar. Blont hår, polisonger, svart lindhalsduk, mörkblå uniform med uppstående röd krage, guldvävarer och knappar; rött bälte om midjan, svart skinnfodrad kapp över v. axel och rygg, krokig sabel i rött gehäng, gula kraghandskar på händerna, mörkblå byxor, svarta stövlar med förgyllda tofsar och sporrar, stor röd väska hängande på v. sida. I fonden ökenlandskap med trenne pyramider samt palmer. Till h. en grupp av tvenne karlar och tre hästar: på en fux en ryttare i röd uniform med hög mössa, en brun häst med gult sadeltäcke samt en eldig fux, som hålles av en zuav, iförd röd turban och röda byxor samt gul skjorta. Molnig himmelfond. — Sign.: »P. Krafft 1801.» — H. 92. B. 72. — S. P. A. 1921:2365 o. 2366. — Fig. 50.

Utst. i Konstakademien 1803. Enligt katalogen nr 64: »Portrait af Franske Brigade-Generalen m. m. Herr Netherwood. Måladt i olja. Herr Netherwood är Svensk, och efter berömligt tappert uppförande, så i Europa som Africa och America, hunnen till ryktbarhet och den Hederspost han nu innehafver.» — C. F. Sundvall rapporterar i brev av den 10 maj 1803 till A. U. Wertmüller: »Den unge Krafft har från Paris hemsändt ett porträtt i helfigur och ett i liten skala af den ryktbare Netherwood i hvilka det finnes vackra detaljer, men också många felaktigheter i teckningen.» (Areen, E. E.: Gustavianska konstnärsbref, Sthlm 1916.) — En uppgift i Personhistorisk Tidskrift 1906, att porträttet i Ponténska familjens ägo skulle vara i naturlig storlek håller, som ovan ses, ej streck. — Ägare: Fröken Elisabeth Pontén, Öster-Korsberga, Småland.

17. *Densamme.*

Enligt C. F. Sundvalls under föreg. nr återgivna meddelande torde porträttet »i liten skala» som motsättning mot »i helfigur» tyda på, att det här avses en bröst- eller midjebild. — Okänd ägare.

18. *David, Jacques Louis*, f. 1748, d. 1825, fransk målare, Krafft d. y:s lärare. Enl. kat. för Kraffts separatutst. 1847 utställdes under nr 6 ett »Portrait af under-tecknads store Mästare, Medborgaren David i Paris»; till salu för 100 rdr. — Sannolikt utf. under studieåren och medfört hem. — Okänd ägare.

19. *Cainberg, Erik*, f. 1771, d. 1816, skulptör.

Utst. i Konstakademien 1806. Katalogens uppgift: »Kongl. Maj:ts Pensionär i Rom» tyder på, att porträttet målades där vintern 1802—1803. — Okänd ägare.

20. *Okänd man.*

Enligt »Katalog öfver Målnings-Galleriet vid artisternes och litteratörernes åttonde soiré 1 februari 1851.» »38. Mansporträtt, måladt i Rom. Tillhör Krigs-Rådet Adam Roos». Möjligen indentiskt med föreg. porträtt. — Okänd ägare.

21. *Broberg, »Associé-Voyageur de la Maison Monison & Withfoth, Bordeaux».* Utst. i Konstakademien 1806. — Okänd ägare.

22. *Wittfoth, Marie (Molly)*, f. 1776, d. 1871, g. m. grosshandlaren Eric Noer. Enligt katalogen över Konstakademiens utställning 1802 utställde Krafft under nr 52, »Historierat Portrait af Fru Noer född Wittfoth». — Okänd ägare.

23. *Noréus, Olof*, f. 1770, d. 1846, med. doktor, provinsialläkare i Östergötland, professor. — Bröstb. hp. Kal hjässa, blont hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk, veckat skjortbröst, vit väst och mörckblå rock med uppstående krage. Mörkt blågrön fondton. — A. t.: »Målat af Dess Swåger Pehr Krafft 1806.» — H. 61. B. 50. — Fig. 26.

N. M. mål.inv. nr 2245. — Utst. i Konstakademien 1807. — En kopia hos herr Hugo Tillquist, Sthlm. — (Rådman och fru V. Noréus' testamente 1920.) — Ägare: Nationalmuseum.

24. *Krafft, Wilhelmina*, f. 1778, d. 1828, g. 1805 m. föreg. Ung dam, sittande midjeb. fh. med kroppen halvt bortvänd. Uppsatt brunt hår med lockar i pannan, guldnålar i hårkorgen och gul hårbindel, guldörringar, vit empireklänning, grålila schal över axlarna, fästad med guldspänne i lyrform på v.

- axel. Blågrå till svart fond med kolonn till h. — H. 59. B. 50. — Fig. 27. Antagl. utfört samtidigt med föreg. — N. M. mål.inv. n:r 2244. — (Rådman och fru V. Noréus' testamente 1920.) — Ägare: Nationalmuseum.
25. *von Essen, Hans Henrik*, f. 1755, d. 1824, greve, fältmarskalk. — Bröstb. Utst. i Konstakademien 1806. — Okänd ägare.
26. *von Krassow, Hedvig Charlotta*, f. 1779, d. 1855, g. 1802 m. föreg. — Midjeb. fh., fattar med v. hand i slöja. Askfärgat hår, benat i mitten, med guld-diadem samt nyssnämnda tyllslöja; djupt uringad empireklänning med korta ärmor, uppskurna och sammanhållna med vita knappar, guldarmband kring v. arm, rött släp på ryggen. Olivgrå fond. — A. t. (senare påskrift): »Grefvinnan H. Ch. v. Essen f. v. Krassow, f. 1779—d. 1855. P. Krafft d. y.» — H. 64. B. 59. — S. P. A. 1920:1939. — Fig. 56. Utst. i Konstakademien 1806. — Ägare: Kammarherren frih. Carl von Essen, Säbylund, Närke.
27. *Moreno, Pantaleon*, överste i spanska armén, spansk minister i Stockholm. Bröstb. Utst. i Konstakademien 1806. — Okänd ägare.
28. *Okänd dam*. — Ung dam, midjeb., huvud fv., kropp fh.; h. hand håller graciöst en vit slöja fästad i det mörka håret. Smäktande sidoriktad blick, vit empireklänning med ljusblått skärp om midjan. Mörkgrön fond. (Starkt påmålad.) — H. 88. B. 62. Utf. omkr. 1806. Ägare: Fru Hildur Hultberg, f. Norstedt, Stockholm.
29. *Posse, Arvid Eric*, f. 1753, d. 1825, greve, president i Göta Hovrätt. — Bröstb. fh. Pudrad peruk, vit lindhalsduk, spetskrås, svart dräkt med uppstående krage, nordstjärneorden i band om halsen, kraschan på bröstet och på kappan över v. axel. Grönbrun fond. — Sign.: »P. K^t 1806.» — H. 61. B. 53. — S. P. A. 1922:2107. — Fig. 58. Utst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Greve Pehr Posse, Bergqvara.
30. *von Otter, Catharina Charlotta*, f. 1764, d. 1833, g. 1784 m. föreg. — Medelålders dam, midjeb. fh. Ljus gulgrön turban med juvelspänne och stora vita plymer. Svart hår, mittbenat med korkskruvslockar vid pannan, guldörringar, pärlhalsband med avlångt juvelbesatt lås och större röd sten, vit empireklänning med korta ärmor rikt besatt med vita spetsar. Rött fond-draperi. — A. t.: »Grefvinnan Posse f. friherrinna Chat. Charlotta von Otter år 1764.» — H. 62. B. 53. — S. P. A. 1922:2106. — Fig. 57. Antagl. utf. 1806 samtidigt med föreg. — Ägare: Greve Pehr Posse, Bergqvara, Småland.
31. *Westrell, fru*. Utst. i Konstakademien 1806. — Kat. upptager under n:r 66: »Fru Westrell; i costume af Euterpe.» — Okänd ägare.
32. *Mandorff, Carolina*, f. 1799, d. 1874, g. 1823 m. överstelöjtnant Lars Magnus Wester. — Knäb., sittande fh. stödd mot stolsrygg. Blont hår, vit

empireklänning med korta ärmor; håller bilbouquet i hand. Brungrön fondton. — H. 63. B. 48. — S. P. A. 1917:582. — Fig. 69.

Utf. omkr. 1806. — Utst. i Konstakademien nov. 1917. Avb. och beskr. under n:r 59: »Okänd liten flicka» i Strömbom: Svenska porträtt, Sthlm 1919. — Upptaget i »Katalog öfver Målnings-Galleriet vid sjette Soirén för artisternes och litteratörernes pensions-cassa, lördagen den 12 Januari 1850» under n:r 37: »Öfverste-Lieutnantskan Wester, som liten flicka med bilbouquet. Från konstnärens bästa period.» — Ägare: Majoren greve Otto Hamilton, Linköping.

33. *Kihlstedt, Carl Olof*, f. 1767, d. 1807, regementspastor vid Svea artilleriregemente och brunnspredikant vid Kungl. Djurgårdens hälsobrunn. — Midjeb. fv. Stripigt gråsprängt hår, fetlagd, vårta på högra kinden, ämbetsdräkt. Svartgrön fondton. — H. 63. B. 54. — Fig. 61.

Utf. omkr. 1806. — Utst. i Konstakademien 1807. — Ägare: Överstelöjtnant Edmund Kihlstedt, Stockholm.

34. *Cederström, Bror*, f. 1754, d. 1816, frih., generallöjtnant, president i Krigskollegium. — Sittande helfig. i grönnklädd empirestol, kropp vp., huvud fh. H. hand vilar på bord, varpå ritningar m. m. samt svart hatt med blågul ståndare. Sabel under armen. Grått uppstruket hår, mörkblå uniform med vit armbindel, serafimerordens band över bröstet, svärdsorden och Svensksundsmedaljen i kedja om halsen, serafimerkraschan. Olivgrönt fönndraperi och mönstrat brunt och grönt golv. — Sign.: »P. Krafft 1806.» — H. 173. B. 189. — Fig. 54.

Udst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Kungl. Arméförvaltningen, Stockholm.

35. *Cederström, Gustaf Albrekt Bror*, f. 1780, d. 1877, den föreg.:s son, frih., generallöjtnant, statsråd. — Ung man, midjeb. fv., sabel under v. arm. Blont hår, liten mustasch, svart lindhalsduk, mörkblå husaruniform. Oliv och gulbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1806, Stockholm.» — H. 74. B. 60. — Fig. 74.

Udst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Översten frih. Bror Cederström, Stockholm.

36. *Mörner, Christina Charlotta*, f. 1760, d. 1832, g. I. m. majoren frih. A. T. Gyllenkrok, II. m. krigspresidenten frih. Bror Cederström. — Knäfig., sittande fh. på rödklädd stol; h. hand vilar på postament med Minervabyst. Brunt lockigt hår med pärlkantad guldnål. Vit tyllschal över huvudet, nedfallande på axlarna, vit empireklänning, grön schal med kulört bård, två släta guldringar på v. hands ringfinger. Mörkbrun fältindlad fondvägg. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1807.» — H. 117. B. 100. — S. P. A. 1924:35. — Fig. 53.

Udst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Ryttmästaren frih. Nils Gyllenkrok, Björnstorp.

37. *Geijer, Christina Elisabeth*, f. 1743, d. 1821, g. I. m. bergmästare Wester, II. m. landshövding Hjorth. — Äldre dam, sittande, nästan midjeb. fh. Vit

spetskantad mössa på huvudet, plisserad linnekrage, blågrå mantilj med gult foder. Brungul fondton. — Sign.: »P. Krafft 1807 Stockholm.» — H. 63 B. 56. — S. P. A. 1925:1325.

Utst. i Konstakademien 1808 och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utstkat. n:r 25.) — Ägare: Fru Ulla Sandell, Strängnäs.

38. *Densamma.* — Replik av föreg. — H. 68. B. 55.

Enligt traditionen skulle detta porträtt vara utf. av Pasch d. y. Vid en renovering upptäcktes i en invikning av duken en otydlig signatur, uttydd »Lorentz Pasch». — Denne konstnär uppges även som porträttets upphovsman av Strömbom: Lorens Pasch d. y., Sthlm 1915, (med avb.), som dock påpekar, att bilden framträder »utan sammanhang med konstnärens tidigare produktion». Sedan porträttet hos fru Sandell blivit känt och efter en närmare jämförelse mellan de båda bilderna torde dock med säkerhet kunna fastslås, att även detta tidigare Pasch tillskrivna porträtt, är ett verk av Krafft d. y. — Ägare: Fru D. Swartz, Stockholm.

39. *Wachtmeister, Claës Adam*, f. 1755, d. 1828, greve, förste amiral. — Bröstb. fv. Blont hår, vit lindhalsduk och bröstkrås, mörkblå uniform med guldbroderad nedvikt krage, serafimerband över h. axel, svärdsorden och serafimerkraschan på bröstet. Mörkbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1807.» — H. 66. B. 59.

Utst. i Hälsingborgs Museum 3—17 november 1912. — Ägare: Överstelöjtnanten greve Fredrik Wachtmeister, Göteborg.

40. *af Forselles, Jacob*, f. 1753, d. 1835, major, krigsråds n., h. och v. — Bröstb. fv. Blont lätt pudrat hår, vit lindhalsduk och väst. Mörkblå uniform med guldfransade epåletter. Mörkt grågrön fondton. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1807.» — H. 65. B. 56. — Fig. 59.

Utst. i Konstakademien 1808. — Ägare: Bankdirektör Gustaf af Forselles, Hälsingfors.

41. *af Forselles, Samuel*, f. 1757, d. 1814, landshövding i Göteborgs och Bohus län, senare i Uleåborgs län. — Bröstb. fh. Pudrat hår, vit lindhalsduk, bröstkrås, gråblå uniform med svärdsorden på bröstet, trikorn under v. arm. Grågrön fondton. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1807.» — H. 65. B. 56. — Fig. 60.

Utst. i Konstakademien 1808. — Ägare: Bankdirektör Gustaf af Forselles, Hälsingfors.

42. *Norlin, Elias*, f. 1748, d. 1818, kapten vid Upplands regemente. — Bröstb. fv. Svart kalott, tunnt brunt nackhår, hög ansiktsfärg, svart lindhalsduk, gul väst med uppstående krage, förgyllda knappar, mörkblå uniformsrock med ståndkrage, gult foder och stora gula uppslag, förgyllda knappar med Upplandsvapnet. — H. 63. B. 54. — S. P. A. 1922:2123. — Fig. 63.

Utf. 1807 samtidigt med fruns porträtt. — Utst. i Konstakademien 1808. — Ägare: Kapten O. R. E. Norlin, Eksjö.

43. *von Oclawitz, Brita Catharina*, f. 1748, d. 1816, g. m. föreg. — Midjeb., huvud fh., kropp nästan vp. Svart hår, vit broderad tyllslöja över huvudet,

- vit empireklänning, grön schal över axlarna. Gulbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1807.» — H. 61. B. 53. — S. P. A. — Fig. 64.
Utst. i Konstakademien 1808. — Ägare: Kapten O. R. E. Norlin, Eksjö.
44. *Noer, Hindric Gottlob (Henry)*, f. 1774, d. 1827, grosshandlare i Stockholm. — Knäb., stående, huvud fv., kropp hp. Svart cylinderhatt på huvudet, bamburidspö under h. arm, gulbrun handske på h. hand. Blont hår, vit lindhalsduk och väst med uppstående krage, mörkblå åtsittande rock. Grå fondvägg till h., till v. utsikt över parklandskap med fontän och liggande stensphinx; i fjärran hav med segelfartyg. — Sign.: »P. Krafft 1807 Stockholm» — H. 94. B. 74. — Pl. V.
Ägare: Professorskan B. Törngren, f. Noer, Stockholm.
45. *Reimers, Anders*, f. 1727, d. 1806, kommerseråd, rådman i Stockholm. — Midjeb. sittande fv. i rödklädd mahognystol. Pudrad peruk med svart nackrosett, guldörringar, vit halsduk, svart frack med vasaorden i band om halsen. Grå till bruntonig fond. — A. t.: »Rådmannen i Stockholm Herr Anders Reimers.» — Sign.: »P. Krafft 1807.» — H. 72. B. 62. — S. P. A. 1924:244.
Utst. i Konstakademien 1807 och 1809. — Ägare: Direktör N. P. Mathiason, Hälsingborg.
46. *Waller, Erik*, f. 1732, d. 1811, biskop i Västerås stift. — Bröstb. fv. Långt vitt hår, svart kalott, fadermördare, ämbetsdräkt, biskopskorset i kedja och nordstjärneorden i svart band om halsen, nordstjärneordens kors på bröstet och kraschan på kappan. Grå fondton. — A. t.: »Domprosten i Västerås m. m. Herr Erik Waller i Dess 75 år. Sedermera Biskop i Västerås 1807 och Död d. 30:de Maj 1811» — Sign.: »P. Krafft 1807 Stockholm» — H. 66. B. 56.
Grav. av A. U. Bemdes. — Ägare: Generalmajor Axel A:son Sjögren, Hälsingborg.
47. *Densamme.* — Replik av föreg. — H. 67. B. 57. — S. P. A. 1919:1110.
Ägare: Konsistoriet, Västerås.
48. *Densamme.* — Replik av föreg. — H. 67. B. 56.
Ägare: f. d. Rektorn fil. doktor Ludvig Lindroth, Qvisberg, Östergötland.
49. *Westerberg, Maria Gustafva*, f. 1781, d. 1845, g. I 1798 m. generalkonsul Mathias Archimboldus Skjöldebrand, II 1814 m. överstelöjtnanten Gustaf Fredrik Fredenheim. — Bröstb. fv. Mörkt lockigt hår omvirat av vit turban prydd med röd kamé, vit urringad klänning. Mörk fond. — Sign.: »P. Krafft 1807.» — H. 93. B. 54. — S. P. A. 1919:199.
Ägare: Godsägare G. S. Boström, Östanå, Uppland.
50. *Bergström, Eva Albertina*, f. 1781, d. 1818, g. 1814 m. häradshövdingen i Södra Møre Johan Jacob Bergström i hans första gifte. — Midjeb., huvud fv., kropp nästan hp. Brunt lockigt hår med vit nedfallande tyllslöja, vit empireklänning, grön schal med röd och gul bård över h. axel och virad runt midjan. Brungul fondton. — Sign.: »Krafft Stockholm 1807.» — H. 65. B. 56. — S. P. A. 1921:709. — Fig. 66.
Utst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. nr 25.) — Ägare: Kamrer Erhard Fries, Norrköping.

51. *Holmsledt, Eva Lovisa*, f. 1784, d. 1843, g. 1803 m. bruksägare Arvid Wester. — Ung dam, sittande midjeb., huvud fh., kropp fv., med händerna vilande på stolsryggen. Uppsatt hår med förgylld kam i hårkorgen, guldörringar, vit empireklänning och röd schal över axlarna. Gul till grå fondton samt en refflad kolonn. — Sign.: »P. Krafft 1807 Stockholm.» — H. 71. B. 60. — Pl. IV.
Utst. i Konstakademien 1808 och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Kapten Ernst Grafström, Stockholm.
52. *Hedin, Sven Anders*, f. 1750, d. 1821, med. doktor, förste livmedikus, medicinalråd. — Bröstb. fh., h. hand innanför rocken. Grått bakåtkammat hår, fadermördare, blå uniformsrock med ståndkrage och guldgaloner, vasaorden och S:t Annæorden i band om halsen. Grågul till gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft pinx. 1807.» — H. 66,5. B. 57,5. — S. P. A. 1925: 364.
Utst. i Konstakademien 1808 och 1809. — Avb. i »Svenska Hem», sept. 1913. — Ägare: Fil. doktor Sven Hedin, Stockholm.
53. *Hellman, Elisabeth Charlotta*, f. 1752, d. 1812, g. 1785 m. föreg. — Bröstb. fh., sittande i mörkgrön soffa. Brunt hår, vit turbanliknande huvudklädsel med band under hakan, brunlila veckrik klänning och vit underklänning, pärlhalsband. Olivgrön till grå fond. — H. 66,5. B. 57. — S. P. A. 1925: 365.
Utf. antagl. samtidigt med föreg. — Avb. i »Svenska Hem», sept. 1913. — Ägare: Fil. doktor Sven Hedin, Stockholm.
54. *Hedin, Sven Anders*, f. 1788, d. 1834, kansliråd. — Ung man, midjeb., huvud fh., kropp nästan vp. Blont hår med ringlande lockar vid öronen, fadermördare, vit lindhalsduk och veckat bröstkrås, gul väst med uppstående krage, blågrå rock. — A. t.: »Extr. ordin: Cantzelisten Sven A. Hedin i dess 19 år». — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1807.» — H. 66. B. 56. — S. P. A. 1925: 361.
Utst. i Konstakademien 1808 och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Avb. i »Svenska Hem», sept. 1913. — Ägare: Fil. doktor Sven Hedin, Stockholm.
55. *Tingstadius, Johan Adam*, f. 1748, d. 1827, biskop i Strängnäs stift. — Bröstb. fh. Pudrad peruk, lockar vid öronen, fyllig haka, ämbetsdräkt med sidenkappa, biskopskors i kedja samt nordstjärneorden. I fonden rött draperi pelarbas samt molnig aftonhimmel. — Sign.: »P. Krafft Jun:r 1807, Stockholm.» — H. 67. B. 58. — S. P. A. 1920: 2085.
Utst. i Konstakademien 1808 och på utst. av äldre svenska porträtt från Örebro län, Örebro juni 1920. — Ägare: Karolinska läroverket, Örebro.
56. *Carl XIII*, f. 1748, d. 1818, svensk konung, såsom hertig av Södermanland. Utst. i Konstakademien 1808. — Även följande år utst. ett porträtt av dåv. hertigen, i Konstakademien. — Möjligen är detta, år 1808 utst. porträtt, identiskt med det, som Krafft utbjöd till salu för 100 rdr på sin separatutst. i Konstakademien 1847. Enl. kat. n:r 5: »Originalmålning till alla portr. han af Carl XIII fick uppdrag att utföra.» — A. U. Berndes har grav. tvenne porträtt av hertigen-konungen, ett i stort format (huvud fh.) och ett mindre (huvud fv.). — Okänd ägare.

57. *Lamm, Levy Aaron*, (?) f. 1738, d. 1808, kattunstryckmästare i Stockholm. — Oval bröstb. fh. Grått hår, vit väst, veckat bröstkrås, mörkblå rock. Landskapsfond. — H. 67. B. 58.
Utf. senast 1808. — Ägare: Fröken Lisen Levertin, Stockholm.
58. *Lamm* (föräldrarnas namn okänt), *Rebecca*, (?) d. 1808, g. m. föreg. — Ova midjeb. fv. Svart lockigt hår, pärlhalsband, vit empireklänning, röd mönstrad schal. Landskapsfond. — H. 67. B. 58.
Utf. senast 1808. — Ägare: Fröken Lisen Levertin, Stockholm.
59. *von Engeström, Gustaf Stanislaus*, f. 1791, d. 1850, greve, överstelöjtnant, kammarherre, sedermera generalmajor i rysk tjänst. — Ung man, midjeb., huvud fh., kropp nästan vp. Brunt yvigt hår, fadermördare, svart lindhalsduk, Livgardets till häst vita uniform med blått bröst, guldmedalj. Landskapsfond med gråtonad molnig himmel. — H. 66. B. 58. — S. P. A. 1919: 1083. — Fig. 67.
Antagligen identiskt med ett porträtt av »Herr von Engeström», utst. i Konstakademien 1808; medaljen i så fall senare ditmålad. — Ust. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Greve Stanislaus von Engeström, Göksbo.
60. *Halldin, Margareta Charlotta*, f. 1784(?), d. 1855, g. 1816 m. bergsrådman Daniel Ström. — Ung dam, midjeb. sittande fh. med v. hand vilande på stolsrygg. Uppsatt hår, vit empireklänning och röd schal. Parklandskap i fonden. — H. 66. B. 56. — S. P. A. 1925: 965. — Fig. 68.
Ust. i Konstakademien 1808 och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Fru Carola Ström, Stockholm.
61. *Leijonhufvud, Sebastian*, f. 1738, d. 1818, frih., överste. — Gammal man. Bröstb. fh. Vitt hår under svart kalott, vit lindhalsduk och väst, mörkblå frack med hög krage, svärdsorden på bröstet. Bruntonig fond. — A. t.: »Friherren och Öfversten Sebastian Leijonhufvud Född 1738 Ägare af Nyquarn och Ströpstad — Död 1818.» — Inskrift på ramen: »Friherre Sebastian Leijonhufvud Öfverste för Österbottens Reg:te R. S. O. Född 1738 Död 1818.» — H. 62,5. B. 53,5. — S. P. A. 1921: 1566.
Antagl. utf. 1808, samtidigt med makans porträtt. — Kopia av Kerstin Cardon 1881 hos översten frih. Sten Aron Leijonhufvud, Stockholm. — Ägare: Friherrinnan Mimmi Leijonhufvud, Stockholm.
62. *Cronstedt, Eva Charlotta*, f. 1760, d. 1843, g. 1782 m. föreg. — Bröstb. hp. Lockigt mörkt hår under vit spetsmössa, vitt liv med plisserad fischy, grå schal. Grå fondton. — Inskrift på ramen: »Fru Friherrinnan Leijonhufvud Född Grefvinna E. Ch. Cronstedt 1760. Död 1843.» — Sign.: »P. Krafft 1808.» H. 62,5. B. 54,5. — S. P. A. 1921: 1569.
Ägare: Friherrinnan Mimmi Leijonhufvud, Stockholm.
63. *Dubb, Per*, f. 1750, d. 1834, med. doktor, Sahlgrenska sjukhusets styresman, framstående kommunalman i Göteborg. — Bröstb. fv. Gråsprängt hår, mjuk nedvikt krage, vit halsduk och väst med uppstående krage, igenknäppt svart

- frack, vasaorden i band om halsen. Gulbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1808.» — H. 64. B. 55. — S. P. A. 1921: 1038. — Fig 55.
Utst. på Personhist. porträttutst. för västra Sverige, Göteborg 1923. — Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Frimurarorden, Göteborg.
64. *Ewert, Christian Heinrich*, f. 1759, d. 1831, assessor, läkare. — Bröstb. fv. Gråsprängt smålockigt hår, vit lindhalsduk och krås, vit väst med ståndkrage, mörkblå rock. Olivgrön till mörkbrun fond. — Sign.: »P. Krafft 1808.» — H. 66,5. B. 57. — S. P. A. 1925: 865.
Ägare: Fru Lotten Sjöberg, Stockholm.
65. *Peters, Heinrich Gottlieb*, f. 1764 i Stralsund, d. 1821 i Göteborg, handlande därstädes. — Midjeb., huvud fh. Lätt pudrat mörkt hår, lock upplagd över örat, polisonger, buteljgrön dubbelknäppt rock, silverknappar, fadermördare, vit lindhalsduk och väst. Grågul fondvägg med kolonn till h. — Sign.: »P. Krafft 1808.» — H. 65. B. 57.
Ägare: Grosshandlare Charles Peters, Göteborg.
66. *Thunberg, Carl Peter*, f. 1743, d. 1828, professor vid Uppsala universitet, berömd naturforskare och lärjunge till Carl von Linné. — Midjeb. fh. med armarna i kors över bröstet. Grått, över öronen nedkammad hår, svenska dräkten med kapp samt vasaordens kommendörsband (senare ditmålat). Gulbrun fondton med pelare till h. — Sign.: »P. Krafft 1808.» — H. 73. B. 58. — S. P. A. 1921: 26. — Fig. 29.
Grav. av J. G. Ruckman 1818. — Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. Kopior av Jac. Fr. Ek 1832 i Kungl Vetenskapsakademien, Stockholm, och av E. A. T. Lehman i Smålands nation, Uppsala. — Ägare: Uppsala Universitet, Uppsala.
67. *de la Bourdonnière, J. François*, f. på 1730-talet, d. 1809, fransk språklärare vid Uppsala universitet. — Bröstb. fv. Grått hår, vit lindhalsduk och väst med uppstående krage, mörkblå rock. Grågrön fondton. — A. t.: »De la Bourdonnier P. Krafft fec.» — På ramen: »J. F. de la Bourdonniere Fransk Språkmästare 1766.» — H. 65. B. 58. — S. P. A. 1921: 23. — Fig. 28.
Utf. 1808. — Utst. på Konstakademiens retrospektiva utst. 1898 (kat. n:r 130). — Avb. i Roosval: Svenskt konstgalleri, Sthlm 1912. — Enl. akad. konsistoriets protokoll den 23 febr. 1828 § 16. »Anmälte Rector, det aftlidne franska språkmästaren vid Kongl. Academien Franç. de la Bourdonniere efterlevande Dotter har ifrån Sockholm hitsänt såsom gåfva til Academien Dess Faders af profess. Krafft i Stockholm förfärdigade porträtt i förgylld ram.» (U. U. A.) — Ägare: Uppsala Universitet.
68. *von Afzelius, Per*, f. 1760, d. 1843, professor vid Uppsala universitet. — Bröstb. fh. Grått hår, grön frack med uppstående krage, fadermördare, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås. Rumsinteriör med bokhylla i fonden. — Sign.: »P. Krafft 1808.» — H. 65. B. 57. — S. P. A. 1921: 21. — Fig. 62.
Ägare: Uppsala Universitet.
69. *Kolmodin, Olof*, f. 1766, d. 1838, professor vid Uppsala universitet. — Bröstb. fh. med v. handen innanför rocken. Mörkt hår, vit lindhalsduk och bröst-

krås, svart dräkt med uppstående krage, kappa över v. arm. Mörk olivfärgad fond. — H. 76. B. 61.

Utf. sannolikt 1808. — Ägare: Uppsala Universitet.

70. *Winbom, Johan*, f. 1747, d. 1826, professor och domprost i Uppsala. — Bröstb. fv. kropp nästan hp. Långt askblont hår med nacklockar, jovialiskt utseende, ämbetsdräkt med nordstjärneorden på bröstet. Gulgrön fondton med kolonn till v. — Sign.: »P. Krafft 1808.» — H. 61. B. 56. — S. P. A. 1921:28.

Grav. av A. U. Berndes. — Avb. i Lundmark, E.: Västgöta nationshus s. 112, (Roosval, A: Nationshusen i Uppsala, Sthlm 1915). Skänkt till nationen av en son till den avb. 1833 (s. 107). — Ägare: Västgöta nation, Uppsala.

71. *Densamme.* — Replik av föreg. — Inskrift på ramen: »Johan Winbom F. 1746 D. 1826.» — H. 62. B. 52.

Ägare: Upplands nation, Uppsala.

72. *Boëthius, Daniel*, f. 1751, d. 1810, professor vid Uppsala universitet. — Fetlagd äldre man, bröstb. fv. Vitt över öronen nedkammat hår, rödlätt ansikte, prästdräkt med kappa och krage. Rumsinteriör med rött fonddraperi. — H. 72. B. 65. Sign: »P. Krafft 1808».

Avb. i Svenskt biografiskt lexikon, ny uppl. — Kopia av Jac. Fr. Ek 1832 i Västmanland-Dala nation, Uppsala. — Ägare: Fru E. Runeberg, Täby.

73. *von Paykull, Gustaf*, f. 1757, d. 1826, frih., hovmarskalk, zoolog. — Äldre man, midjeb. fh. Grått hår, spetskrås, frack, norstjärneorden på bröstet. Grågrön fondton. — H. 65. B. 57.

Utf. enl. uppgift 1808. — (Förf. har ej varit i tillfälle se porträttet). — Kopia i Kungl. Vetenskapsakademien. — Walloxsäby, Uppland.

74. *Mörk*, son till stadsmäklare Mörk.

Utst. i Konstakademien 1808 och 1809. — Okänd ägare.

75. *Gustaf IV Adolf*, f. 1778, d. 1837, svensk konung. — Knäfig., stående, kroppen vriden till v., huvud fh. Drager med h. hand sin sabel ur baljan. Brunt uppstruket hår, små mustascher, svart lindhalsduk, blå uniform, svärdsorden i band om halsen, serafimerkraschan på bröstet. Förgyllt värjgehäng, gula byxor, stövlar. Grå fondvägg med rött draperi till v., kolonn till h. — Utökad midjebild. — Sign.: »P. Krafft 1809.» — H. 162. B. 109. — S. P. A. 1919:802. — Fig. 71.

Ägare: Kabinettskammarherre E. Boström, Stockholm.

76. *Densamme.* — Replik av föreg. — Midjebild. — H. 82. B. 66. — S. P. A. 1924:2351.

Ägare: Malmö Museum.

77. *Carl August*, f. 1768, d. 1810, svensk tronföljare, hertig av Augustenborg. — Midjeb. huvud fh. Trycker med v. behandskade hand sabel mot bröstet. Mörkbrunt framkammat hår, vit krage, svart lindhalsduk, generalsuniform, serafimerkraschan på bröstet. Landskapsfond med molnig himmel. — A. t.:

»Carl August Sveriges Kronprins 1810.» — Sign.: »P. Krafft 1809.» — H. 70. B. 55. — Fig. 73.

Carl XV:s saml. nr 123, — Gripsholmsaml. nr 1692. — Gripsholms slott.

78. *af Ugglas, Samuel*, f. 1750, d. 1812, greve, president m. m. — Äldre man, knäb., huvud fv., kropp fh., sittande i länstol med röd klädsel, v. hand vilar på stolens karm, h. hand på en käpp. Grått hår, rödlätt karnation, vit lindhalsduk med krås, mörkblå uniform med guldbroderier, serafimerordens band samt nordstjärneordens kommendörstecken, gul väst och gula byxor. Till h. bord; i fonden gråbrunt till grågult draperi. — H. 107. B. 85. — S. P. A. 1925:1878.

Utf. 1809. — Porträttet betalades den 22 juni 1809 med 216 rdr b:co, ram inbegripen. Möjligen hade Krafft redan tidigare erhållit ytterligare 108 rdr b:co, att döma av en hopsummering (enl. kvitto hos fru Astrid Ugglas, f. Krafft, Linköping). — C. U. Palm uppger i sin »Beskrifvande förteckning öfver A. U. Berndes och J. B. Berndes graverade blad», Sthlm 1904, att Krafft d. y:s porträtt grav. av A. U. B. (se nr 91). Gravyren synes dock utf. eft. ett porträtt av Pasch d. y., i alla händelser ej eft. det här beskrivna Krafftporträttet. — Ägare: Kabinettskammarherren frih. Magnus af Ugglas, Stockholm.

79. *Ribbing, Gustaf*, f. 1719, d. 1811, frih., kansliråd. — Gammal man, sittande i rödklädd stol, bröstb. fv. Röd och vit turban på huvudet samt grön kappa, öppen fram liksom skjortan så att det bara bröstet synes. I fonden grönt draperi. — H. 65. B. 56.

Utf. 1809. — »Vice prof. Kraffts porträtt af Akad:s hedersledamot och välgörare frih. G. Ribbing uppvisades. Från början ämnadt till Kraffts receptionsstycke men nu betaladt af Ribbing och skänkt till Akad:s samlingar». (K. A:s dagbok den 15 juli 1809). — Avb. och beskr. i Looström: Kungl. Akademiens för de fria konsterna saml. Sthlm 1914. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.

80. *Hedin, Sven Anders*, se nr 52. — Replik av detta. — H. 72. B. 62.

Enligt Sacklén: Sveriges läkarehistoria, 1822—1824, är detta porträtt målat 1809. — Grav. i oval inramning sign. »Krafft pinx. — E. Åkerlund Sc.» — Litogr. av C. O. Cardon i »Porträtt af namnkunniga svenske män», 1840—1847 (på ett blad tillsammans med 8 andra). — Avb. i Sjöberg: Porträtt av Sveriges läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm.

81. *Koskull, Constantia*, g. I m. grosshandlare Johan Hall, från vilken hon blev skild 1811, II 1822 m. baron Wedel, Danmark. — Bröstb.

Utst. i Konstakademien 1809. — Okänd ägare.

82. *Malm, Johan Niclas*, f. 1775, d. 1829, köpman i Göteborg, kommerseråd. — Bröstb., huvud fv. Blont hår, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås, svart väst och rock. Gul till bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1809.» — H. 63. B. 54.

Avb. i Ljungberg och Ugglas: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Direktör Hjalmar Malm, Göteborg.

83. *Damm, Cornelia Maria*, f. 1779, d. 1816, g. 1802 m. föreg. — Midjeb. fv., uppsatt hår med pannlugg, vit empireklänning och vit schal med brokig bård över v. axel. Gråtonig fondvägg. — H. 63. B. 54.
Utf. samtidigt med mannens porträtt. — Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Direktör Hj. Malm, Göteborg.
84. *Adlercreutz, Carl Johan*, f. 1757, d. 1815, greve, general m. m. — Midjeb., stående, huvud fv., v. hand tryckt mot bröstet, värja under armen. Svart guldkantad hatt med vit plymagerad kant och blågul ståndare, bruna polisonger, svart lindhalsduk, generalsuniform, serafimerband över h. axel och kraschan på bröstet, svärdsorden i band om halsen och svärd på bröstet, gul handske på v. hand. Molnig himmelsfond. — A. t.: »Carl Johan Adlercreutz.» — H. 87. B. 71. — S. P. A. 1923:76. — Fig. 65.
Utf. sannolikt 1809. — Utst. i Konstakademien 809. — Grav. av A. U. Berndes efter Krafft: »Målat i Stockholm af P. Krafft 1809.» (Uts. och såld vid akademiexp. 1809 till ett pris av 150 rdr b:co.) — Ägare: Amiralen greve C. A. Ehrensvärd, Stockholm.
85. *Densamme.* — Midjeb., stående, huvud fv., håller tub i h. hand, värjan under v. arm. Guldkantad hatt med blågula plymer, bruna polisonger, svart lindhalsduk, grå uniform med röd ståndkrage, blå uniformskappa med förgyllda knappar och bälte, svärdsordens svärd på bröstet, gula handskar på händerna. Slagfält med krigare i fonden, molnig rökfylld himmel. — H. 92. B. 70.
Utf. sannolikt 1809. — Ägare: Grevinnan J. Adlercreutz, Stockholm.
86. *Densamme.* — Bröstb., hufvud fv. Stor svart tvärhatt med kokard, svart lindhalsduk och mörkblå uniform. Svärdsordens band om halsen och kraschan på bröstet. Schatterad brungul fondton. — A. t.: »Till H. E. gref. Wetterstedt» samt den i texten s. 104 återgivna versen, som fortsätter:
»Dig med rätta dessa dragen ägnas
Dig — hvars värde han i hjertat bar!
Utaf vänskapen må bilden hägnas!
Minnet lefver uti häfden quar!»
»Återskänkt til Baron C. Adlercreutz af N. & Aug. Gyldenstolpe.» — O. p. papp. — H. 27. B. 17.
Utf. omkr. 1809. — Utst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utstkat. nr 25.) — Ägare: Kapten Carlos Adlercreutz, Stockholm.
87. *Densamme.* — Replik av föreg. — O. p. papp. — H. 23. B. 18.
Ägare: Kapten Eric S:son Sparre. Östersund.
88. *Densamme.* — Replik av föreg. — H. 24. B. 19. — S. P. A. 1921:580.
Ägare: Överstelöjtnant R. F. Müntzing, Linköping.
89. *Wachschlager, Lovisa Christina*, f. 1767, d. 1809, g. 1791 m. skalden, riksmarskalken m. m. greve Johan Gabriel Oxenstierna. — Helfig., liggande utsträckt på empiresäng av mahogny med huvudet åt v. sida, fh. Ser ut att slumra. Blågrönt överkast över bädden. I en nisch ovan huvudet en liten

statyett, vid fotändan en hög kandelaber. Mörkt rödbrunt fonddraperi, ljusbrunt golv. — A. t.: »Lovisa Christina Wachschlager född den 29 Aug. år 1767 gift den 30 Oct. år 1791 med Riks-Rådet och Riks-Marskalken m. m. grefve Johan Gabriel Oxenstierna död den 10 Okt. år 1809 dotter af Hof-Marskalken Gustaf Wachschlager til Lenartsnäs och dess Fru Christina Holmcreutz.» — Sign.: »P. Krafft Pinx. MDCCCX.» — H. 149. B. 196. — Fig. 70. Utst. i Konstakademien 1811 (kat. n:r 6. »Portr. af ett döende fruntimmer i naturlig storlek.») samt på Götiska förbundets utst. 1818. — Ägare: Grevinnan S. Oxenstierna, Wärnberg, Uppland.

90. *Densamma.* — Skiss till föreg. — Midjeb. — A. t.: »Lovisa Christina Wachschlager född den 29 Augusti 1767 gift den 30 October 1791 med Riks-Rådet och Riks-Marskalken m. m. Greve Johan Gabriel Oxenstierna. Död den 10 October 1809, aftagen tvänne timmar efter dess död af Professor P. Krafft. Dotter af Hof-Marskalken Gustaf Wachschlager och dess Fru Christina Holmcreutz.» — H. 58. B. 63.
Ägare: Grevinnan S. Oxenstierna, Wärnberg, Uppland.
91. *Tafvelin, Mårten*, f. omkr. 1735, d. 1819, överdirektör i Stora Sjötullsrätten. — Äldre man, midjeb., sittande fv. i förgylld rödklädd stol. Grått lockigt hår, vit lindhalsduk, veckat krås, vit väst, mörkgrön frack. Rödbrun fondton, stötande i lila. — Sign.: »P. Krafft 1810.» — H. 65. B. 57. — Fig. 30.
Skadat genom påmålning, troligen utf. av konstnären själv på äldre dagar. — Utst. i Konstakademien 1811. — Ägare: Fru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje.
92. *Robsahm, Brita Sophia*, f. 1780, d. 1854, g. 1808 m. professor P. Krafft d. y. — Midjeb., huvud fv., blicken riktad snett uppåt. Kastanjebrunt hår, fallande i lockar, vit empireklänning, grön schal över v. axel och runt midjan. Gråbrun fondton. — H. 61. B. 52. — Fig. 31.
Utf. omkr. 1810. — Skadat genom påmålning, troligen utf. av konstnären själv på äldre dagar. — Ägare: Fru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje.
93. *Lamm, David Moses*, f. 1762, d. 1831, grosshandlare i Stockholm. — Midjeb. fh. Uppstruket hår, vit lindhalsduk och väst, mörkgrön rock. Grågul fondton. — Sign.: »P. Krafft 1810 Stockholm.» — H. 67. B. 54.
Ägare: Ingenjör C. R. Lamm, Näsby, Uppland.
94. *Densamme.* — Replik av föreg. men med fönsteröppning och molnig himmel i fonden. — H. 67. B. 56.
Enligt Nationalmusei nämndprotokoll den 9 maj 1890 inköpt på Eichhorns auktion s. å. (kat. n:r 279) för 101 kr. »Föreställande enligt uppgift en tysk jude, som efter några år omkr. 1810 lemnade Sverige. — Köpt af M. Levertin 1870.» — N. M. mål.inv. n:r 1423. — Dep. i Utrikesministerhotellet. — Ägare: Nationalmuseum.
95. *Lamm, Aaron Moses*, f. 1756, d. 1824, fabrikör och kattunstryckare i Stockholm, ägde Blecktornet därstädes. — Fetlagd äldre man, midjeb. fv. Grått hår, polisonger, fadermördare, vit halsduk, veckat bröstkrås, gul väst med smala bruna ränder, mörk rock. Grågul fondvägg med pilaster till v. — H. 60. B. 55.
Utf. sannolikt 1810. — Ägare: Ingenjör C. R. Lamm, Näsby, Uppland.

96. *Isaak, Regina Aaron*, f. 1768, d. 1823, g. m. föreg. — Midjeb., sittande på mahognystol, huvud fh. Svart lockigt hår, dubbel guldkedja om halsen, vit empireklänning, röd schal med kulört bård över h. axel. Grågul fondvägg med pilaster till h. — H. 60. B. 55.
Utf. sannolikt 1810. — Ägare: Ingenjör C. R. Lamm, Näsby, Uppland.
97. *Strandberg, Mårten*, d. 1814, folkskollärare, hovkontrollörs n., h. och v., såsom mystiker tillhörande Anders Collins krets. — Midjeb., sittande fh. med de hoppknäppta händerna på stolsryggen. Mörkbrunt hår, vit lindhalsduk, brun väst och rock. Grön dubbelknäppt överrock. Grågul-brun fondton. — H. 65. B. 57. — Fig. 35.
Utf. sannolikt omkr. 1810. — Utst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. nr 25.)
— Ägare: Postmästare P. J. Krafft, Nynäshamn.
98. *Rudbeck, Per Alexander*, f. 1762, d. 1832, frih., överstekammarjunkare, överste. — Midjeb. fv. Mörkbrunt hår med tupé, polisonger, svart lindhalsduk, vit krage och väst, mörkblå uniform, vasaordens band, svärdsorden. Brun till skär fondton. — H. 83. B. 66. — S. P. A. 1916: 265.
Utf. sannolikt samtidigt med makans porträtt. — Ägare: Friherre Magnus Palmstierna, Skenäs, Södermanland.
99. *von Axelsson, Anna Elisabeth*, f. 1765, d. 1830, g. 1786 m. föreg. — Midjeb., sittande i länstol, huvud fh. Lockigt mörkbrunt hår högt uppsatt och nedfallande i pannan, djupt urringad vit empireklänning, röd schal, svept kring rygg och underkropp. Grönbrun schatterad fond med kolonn i bakgrunden. — Sign.: »P. Krafft 1810.» — H. 80. B. 67. — S. P. A. 1916: 274.
Enligt påskriften a. t.: »C. H. p. 1811» har porträttet retuscherats av annan hand.
— Ägare: Friherre Magnus Palmstierna, Skenäs, Södermanland.
100. *Roos, Adolf*, f. 1749, d. 1815, kyrkoherde i Källby församling, Västergötland. — Äldre man, bröstb. fh., ämbetsdräkt. Mörk fond. — Sign. (nästan oläsligt): »P. Krafft.» — H. 60. B. 50.
Utf. sannolikt omkr. 1808. — Roos beredde kungamördaren Ankarström till döden samt var fältpräst vid artilleriet under Gustaf III:s finska krig. Han befordrade energiskt socknens välstånd. Porträttet förvärvades efter hans död och inlöstes av byamännen för 36 silverdaler sp. (Upplysningar av hemmansägaren Alex Björzell, Källby.) — Ang. Roos se Forsstrand, C.: Konung och adel, Sthlm 1914, s. 160 ff. — Ägare: Källby församling, Västergötland.
101. *Lamm, Thérèse*, f. 1794, d. 1867, g. 1810 m. handlanden i Stockholm Wolf Michael Leman. — Midjeb., kropp fv. Sittande på mahognystol med h. hand på armstödet. Svart mittbenat hår, vit empireklänning, röd schal med brokig bård över v. axel. I bakgrunden grå stenbarriär och park under blågrön himmel. — H. 66. B. 55.
Utf. omkr. 1810. — Ägare: Fröken Hulda Levertin, Stockholm.
102. *Densamma*. — Replik av föreg. men med mörkbrun fondton. — H. 66. B. 55.
Ägare: Ingenjör C. R. Lamm, Näsby, Uppland.

103. *Carl XIV Johan*, f. 1764, d. 1844, svensk konung, såsom kronprins. — Helt stående fh. med en upprullad karta i h. hand, den v. vilande på piedestal med inskriften: »Libertas», uppbärande en sittande kvinnostatyett. Svart framkammat hår, polisonger, fadermördare, svart lindhalsduk, generalsuniform, serafimerband, svenska ordnar. På golvet rödbrokig matta. I bakgrunden bord med röd duk varpå hatt med gul kokard. Grågrön fond. — A. t.: »P. Krafft d. y. pinx. 1811. Joh. Ringsten renov. 1902. Egare Öfverste Fr. Sjösteen, Kapten A. v. Malmberg, Fredrik Egerström.» — H. 96,5. B. 66. — S. P. A. 1918: 332.
Ägare: Fru Sofie Egerström, f. Lagerbielke, Hanstavik, Södermanland.
104. *Densamme*. — Möjligen skiss till föreg. Carl Johan bär dock här vita benkläder. — H. 83. B. 61,5. — S. P. A. 1925: 395.
Ägare: Fru Sigrid Heurlin, Stockholm.
105. *Dahl, Jacob*, f. 1770, d. 1819, godsägare, grosshandlare i Göteborg. — Oval bröstb. fv. Mörkbrunt lockigt hår, polisonger, vit lindhalsduk och veckat bröstkrås, gul väst med uppstående krage, dubbelknäppt svart bonjour. Landskap med molnig himmel. — H. 65. B. 56.
Utf. sannolikt samtidigt med makans porträtt. — Ägare: Fru Rosa Dahl, Stockholm.
106. *Brink, Anna Hedvig*, f. 1784, d. 1871, g. 1800 m. föreg. — Oval midjeb. fh. Brunt lockigt hår, blek karnation, vit klänning med spets kring den nedfallande kragen, blå scarve knuten på bröstet. Fond schatterad i ljus grågulbrunt. — Sign.: »P. Krafft 1811.» — H. 64. B. 55. — Fig. 87. Utst. i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. nr 25.) — Ägare: Fru Rosa Dahl, Stockholm.
107. *Broms, Catharina Elisabeth*, f. 1789, d. 1822, g. 1806 m. grosshandlaren i Göteborg Gustaf Rudolf Prytz. — Oval midjeb. fh. Vit turban med blåa och vita plymer på det svartlockiga håret, juvelörhängen, vit empireklänning, högröd schal med brokig bård över h. axel. Landskap och kolonn i bakgrunden. — Sign.: »P. Krafft p. 1811.» — H. 62. B. 53.
Avb. i Ljungberg och Ugglas Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Ryttmästare Hugo Falck, Hälsingborg.
108. *Dahlin, Anders Georg*, f. 1754, d. 1827, kyrkoherde i Häradshammars församling. — Bröstb. fh. iförd ämbetsdräkt. Mörkbrun fond. — Sign.: »P. Krafft 1811.» — H. 64. B. 54.
Meddelat av kyrkoherde T. E. Nelson. — Ägare: Häradshammars församling, Östergötland.
109. *Laurent, löjtnant*. — Bröstb.
Uts. i Konstakademien 1811.
Möjligt är att detta porträtt är identiskt med en bild av en äldre officer i utländsk uniform, enl. äldre uppgift en från Frankrike inflyttad medl. av släkten L'Orange. — Bröstb. fv. Mörkbrunt lockigt hår, tupékammat, polisonger, svart lindhalsduk, mörkblå uniform med gul ståndkrage och guld-

- fransade epåletter. Landskapsfond med berg och sjö samt blåtonig himmel. — H. 62. B. 53. — S. P. A. 1925:1126.
Avb. i »Svenska Hem», 1915. — Ägare: Friherre C. A. F. Åkerhielm, Stockholm.
110. *Carl XIII*, se n:r 56. — Bröstb. fv. Grått bakåtstruket hår, polisonger, svart lindhalsduk, generalsuniform, Carl XIII:s orden i band om halsen, serafimerbandet, på bröstet utom svenska ordnar även Gyllene skinnets orden. Grå fondvägg med rött draperi till v. — Inskrift på ramen: »Carl den XIII, Sverges och Norges Konung Original Portrait målat 1812 efter naturen af P. Krafft.» — H. 60. B. 51.
Ägare: Timmermansorden, Stockholm.
111. *Oscar I*, f. 1799, d. 1859, svensk konung, såsom kronprins. — Midjeb., huvud fv. Lockigt svart hår, iförd Göta livgardes uniform med rött foder och silverknappar, blå silverkantad väst, fadermördare, svart lindhalsduk samt serafimerordens kraschan. — H. 59. B. 50.
Möjligen identiskt med ett porträtt utst. på Kraffts separatutst. 1847. Enl. kat. n:r 1 utf. i Örebro 1812 och till salu för 166,32 rdr. — Oscar II:s saml. n:r 199. — Stockholms slott.
112. *Skjöldebrand, Pehr Erik*, f. 1769, d. 1826, frih., generaltulldirektör. — Oval bröstb. fh. Grått framkammat hår, hög ansiktsfärg, vit lindhalsduk knuten fram, vit väst med uppstående krage, igenknäppt grön dubbelradig rock med blanka knappar, nordstjärnekraschan på bröstet. Kolonn till h., himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1812.» — H. 66. B. 57. — S. P. A. 1921:6. — Fig. 76.
Möjligen identiskt med ett porträtt utst. i Konstakademien 1811 och i så fall sign. först året därpå. — Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Litogr. av J. E. Cardon. — Noor, Uppland.
113. *Bågh, Catharina Charlotta*, f. 1777, d. 1816, g. 1809 m. föreg. i hans första gifte. — Oval midjeb. fv. Mittbenat högt uppsatt hår med lockar ringlande i pannan, pärlbesatt sköldpaddsnål på h. sida, hög ansiktsfärg, vit empireklänning överdragen med vitt tyll, tyllärmar och spetsbesättning vid halsen, brun boa över axlarna och röd schal lindad om midjan. Blå-brun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1812.» — H. 66. B. 57. — S. P. A. 1921:2. — Fig. 75.
Uts. i Konstakademien 1811 och i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Noor, Uppland.
114. *Schönherr, Carl Johan*, f. 1772, d. 1848, sidenfabrikör, kommerseråd, ledamot av Vetenskapsakademien. — Oval bröstb. fh. Gul väst med uppstående krage, krås, blå frack. Landskapsfond. — H. 67. B. 58.
Utf. 1812. — Utst. i Konstakademien 1813. — Se Granbergs förteckning över Kungl. Vetenskapsakademiens konstsaml., Uppsala 1924, n:r 87. — Ägare: Kungl. Vetenskapsakademien, Stockholm.
115. *Densamme*. — Kopia av konstnären efter föreg. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1812 Cop.» — H. 67. B. 56.
Ägare: Grosshandlar Axel Carlander, Göteborg.

116. *Moll, Lovisa Albertina*, f. 1785, d. 1822, g. m. grosshandlaren i Stockholm Carl Fredrik Bohnstedt, med sina söner: *Carl Johan Fredrik*, f. 1808, d. 1849, sedermera grosshandlare, och *Theodor Ludvig*, f. 1809, d. 1888, sedermera bruksägare, adlad Bohnstedt. — Helfig. i park, samlade vid en gunga, vari yngste sonen sitter. Modern: mittbenat mörkbrunt hår, vit empireklänning och stor röd schal; äldste sonen: skärmmössa, brun jacka och gråa långbyxor; den yngste: ljuslockig; spetskantad halskrage, svart livstykke röd schal och gula långbyxor. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1812.» — H. 190. B. 148. — S. P. A. 1917: 1634. — Pl. VI.
Utst. i Konstakademien 1813, på Konstakademiens retrospektiva utst. 1898 (kat. n:r 128), i Konstakademien nov. 1917 (kat. n:r 50) samt i Nationalmuseum 1927, (N. M. utstkat. n:r 25.) — Avb. i Strömbom: Svenska porträtt, Sthlm 1919. — Ägare: fru L. Wicander, Stockholm.
117. *Mörner, Carl*, f. 1755, d. 1821, greve, general, överståthållare i Stockholm m. m. — Midjeb. fv. Grått lockigt hår, svart lindhalsduk, mörkblå uniform med gult bröst och silverfransade epåletter. svärds- och Carl XIII:s orden i band om halsen, svärds- och nordstjärneorden på bröstet, serafimerkraschan. Molnig himmelsfond. — Inskrift på ramen: »Carl Möner af Tuna Grefve, General-Lieutenant, Secreterare wid Kongl. Mjts Orden Commendeur af N. O. Riddare af Konung Carl XIII O. och S. O. Transporterad från Öfwerste för Calmare Regemente till Secund Chef för Kongl. Swea Lif Garde d. 23 Sept. 1802 I Nåder utnämnd till Öfwer Ståthållare i Stockholm d. 15 Sept. 1812 P. Krafft d. y. Original.» — H. 79,5. B. 67.
Utf. omkr. 1812. — Ägare: Kungl. Svea Livgarde, Stockholm.
118. *Carl XIII*, se n:r 56. — Helfig., sittande i förgylld stol något fh., huvud fv. Håller spira i h. hand, Carl Johans adoptionsurkund i v. hand. Vit serafimerdräkt med ordenskedjor samt hermelinsfodrad purpurmantel, röda stövlar. På bord med röd duk till h. regalierna. Mörkblå tronhimmel och blått guldstickat fonddraperi. Mörkt nästan brunsvart golv. — H. 229. B. 167.
Utst. i Konstakademien 1813. — Carl XV:s saml. n:r 121 (ur Carl XIII:s saml.). — Gripsholmskat. n:r 1667. — Gripsholms slott.
119. *Densamme*. — Replik av föreg. — Ansiktskarnationen blekare än i föreg., bakgrunden mörkare. — H. 236. B. 167. — Fig. 92.
Carl XV:s saml. n:r 122 (ur Carl XIII:s saml.) — Rosersbergs slott.
120. *Carl XIV Johan*, se n:r 103. — Överensstämmer med detta. — Carl Johan bär dock här vita byxor. På piedestalen inskriften: »Europa» inom lagerkrans. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1813.» — H. 200. B. 130. — S. P. A. 1921: 816.
Möjl. identisk med ett porträtt utst. på Kraffts separatutst. 1847 och utbudet till salu för 600 rdr. Enl. kat. n:r 4 »målat 1813 få dagar före hans (Carl Johans) avresa till tyska fälttåget.» — Rådhuset, Norrköping.
121. *Murray, Gustaf*, f. 1747, d. 1825, biskop i Västerås stift, överhovpredikant. — Midjeb. fv. Pudrad peruk, nedvikt mjuk halskrage, ämbetsdräkt, biskopskors i kedja samt serafimer- och Carl XIII:s orden i band om hal-

- sen, serafimerkraschan på bröstet, kappa över v. axel. Rött fonddraperi. — Sign.: »P. Krafft.» — H. 66. B. 55.
Utf. sannolikt 1813. — Ägare: Regementspastor Axel Mörner, Stockholm.
122. *Murray, Carl Erik*, f. 1786, d. 1870, tullförvaltare. Bröstb. fh. Vit lindhalsduk, veckat bröstkrås, vit väst, mörkblå rock med metallknappar. Brungrön jacka. — Sign.: »P. Krafft Sthlm 1813». — H. 65. B. 55.
Ägare: Kapten Sven von Heijne, Kungl. Vetenskapsakademien, Stockholm.
123. *Uggla, Lennart Magnus*, f. 1777, d. 1820, brukspatron på Svaneholm. — Midjeb. fv., lindhalsduk, skjorta med veckat krås.
Utf. sannolikt 1813. Avb. efter porträtt i olja av P. Krafft d. y. i Dahlgren, L.: En svensk herrgårdssläkt, Sthlm 1910, sid. 166. — Svartkritteckningen n:r 123 är utkast till detta porträtt. — Okänd ägare.
124. *von Plomgren, Peter*, f. 1770, d. 1848, frih., generalmajor. — Midjeb. huvud fh., v. hand innanför rocken. Gråsprängt framkammad hår, brun mustasch, hög ansiktsfärg, fadermördare, svart lindhalsduk, dolma med svart skinnkrage och rött foder, mörkblå uniform med guldtränisar och förgyllda knappar, svärdsorden på bröstet. Molnig himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft Stockh. 1813.» — H. 64. B. 56. — Fig. 82.
Kopia hos majoren frih. Thomas von Plomgren, Måstena, Södermanland. — Ägare: Överstelöjtnant C. J. von Plomgren, Stockholm.
125. *Ekman, Gustaf Henrik*, f. 1774, d. 1847, kommerseråd, grosshandlare i Göteborg. — Bröstb. fv. Brunt hår och polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk och väst med uppstående krage, bröstkrås, mörkgrön igenknäppt rock. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1813 Stockholm.» — H. 66. B. 57. — S. P. A. 1920:1090. — Fig. 77.
Avb. i Ljungberg och Uggla, Göteborgsporträtt 1923. — Kopia hos Ekman & C:o, Gtbg. — Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
126. *Milow, Johan Niclas*, f. 1772 i Lüneburg, d. 1850, grosshandlare i Göteborg. — Midjeb. fv. Svart hår, polisonger, hög ansiktsfärg, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås, vit väst med uppstående krage, mörkblå rock med svart sammetskrage. Rödbrunt fonddraperi; stenmur i bakgrunden och utsikt över molnig himmel. — Sign.: »P. Krafft 1813.» — H. 65. B. 55.
Ang. Milows härstamning se Schröder, H.: Lexicon der Hamburgischen Schriftsteller och Fredberg, C. A. R.: Det gamla Göteborg. Del III. — Ägare: Fröken Cecilia Milow, Stockholm.
127. *Carl XIV Johan*, se n:r 103. — Replik av detta. — Carl Johan bär vita byxor. Inskrift på piedestalen: »Stockholm» inom lagerkrans. Kartan, som han håller i hand, är över Stockholm. — Sign.: »P. Krafft Stockh:m 1814.» — H. 205. B. 140. — Fig. 94.
Utst. i Konstakademien 1815. — Tillhört framl. änkehertiginnan Thérèse av Dalarne. — Haga slott.
128. *Sandels, Johan August*, f. 1764, d. 1831, greve, fältmarskalk, riksståthållare i Norge. — Midjeb. fh., iförd hatt med gulblå plymer. Gråsprängt hår,

svart lindhalsduk, uniform med gult bröst och silverbroderier, silverfransade epåletter, svärdsordens kraschan och svärd samt S:t Annæ orden. Landskap i bakgrunden med blå horisont och molnig himmel. — Inskrift på ramen: »Johan August Sandels Grefve President i Kongl. Krigs Collegium General Lieutenant Commendeur af S. O. med Stora Korset Riddare af S. O. Stora Kors 1sta samt Riddare af Kejs. Ryska S:t Anne Ordens 1sta Class. I nåder utnämnd till Secund Chef för Kongl. Swea Lif Garde d. 22 Sept. 1812. I nåder erhöill afsked från denna beställning d. 4 Aug. 1815. Original P. Krafft d. y.» — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 75. B. 66.

Ägare: Kungl. Svea Livgarde, Stockholm.

129. *Leffler, Anders*, f. 1773, d. 1855, stadsmäklare i Göteborg. — Bröstb. fv. Brunt mittbenat hår, vit lindhalsduk, veckat halskrås, vit väst, mörk rock med högt uppstående krage. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 60. B. 51.

Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Justitieborgmästare Eric Trana, Göteborg.

130. *Brink, Maria Lovisa*, f. 1781, d. 1857, g. 1799 m. föreg. — Midjeb. fh. Kupig halmhatt med blåa och vita plymer samt blått hakband, brungul skinnboa kring halsen, grön empireklänning. Blåbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 60. B. 51. — Fig. 78.

Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Justitieborgmästare Eric Trana, Göteborg.

131. *Lundberg, Johan Magnus*, f. 1785, d. 1837, grosshandlare i Göteborg. — Midjeb. fv. Långt brunlockigt hår, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås, gul väst, svart rock. Landskapsfond med molnig himmel. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 65. B. 56.

Ägare: Överste O. Nygren, Boden.

132. *Sylvander, Anna Catharina*, f. 1789, g. 1808 m. föreg. — Midjeb. fh. Vit hatt med skära och vita plymer på det bruna håret, skära hakband, svart empireklänning, röd schal med brokig bård över h. axel och runt midjan. Grå stenbarriär med kolonn till v., utblick över landskap. — H. 65. B. 56.

Utf. 1814. — Ägare: Överste O. Nygren, Boden.

133. *Löwegren, Georg (Jöran)*, f. 1775, d. 1833 i Stockholm, boktryckare, utgivare av Götteborgs-Posten m. fl. tidningar, assessor. — Midjeb. Svart yvigt hår, polisonger, vit lindhalsduk, veckat halskrås, vit väst med uppstående krage, svart rock. Mörkbrunt fonddraperi bakom vilket till v. framskymtar en bokhylla. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 58. B. 51. — S. P. A. 1922: 2466. — Fig. 85.

Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Landssekreterare A. G. Samuelson, Karlstad.

134. *Lindbohm, Margaretha Christina*, f. 1779, d. 1847; g. 1804 m. föreg. — Midjeb., sittande fh. Högt uppsatt mittbenat hår med lockar vid öronen,

- dubbel guldkedja om halsen, vit barärmad empireklänning, ljusgrå mönstrad schal över h. axel. Mörkrött fonddraperi mot bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 58. B. 51. — S. P. A. 1922 : 2465. — Fig. 86.
Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Landssekreterare A. G. Samuelson, Karlstad.
135. *Magnus, Lazarus Elias*, f. 1770, d. 1851, handlande i Göteborg. — Oval bröstb., huvud fh. Grått bakåtsruket hår, vit lindhalsduk och väst, igenknäppt mörkblå rock. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 60. B. 52. — S. P. A. 1920 : 1573.
Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Fru Karin Warburg, f. Magnus, London.
136. *Bohnstedt, Carl Fredrik*, f. 1776, d. 1838, grosshandlare, brukspatron. — Bröstb. fh. Mörkt framkammat hår, små polisonger, fadermördare och lindhalsduk, veckat krås, vit väst och mörkblå rock med hög nedvikt svart sammetskrage. Olivgrå fond. — Sign.: »P. Krafft 1814.» — H. 60. B. 51.
Avb. i Svenska slott och herresäten, Rinkesta, Sdml. — Ägare: Friherrinnan M. Bohnstedt, Stockholm.
137. *Nathan, Hirsch Joël*, f. 1755, d. 1829, grosshandlare i Stockholm. — Midjeb. fv. med armarna i kors över bröstet. Svart kalott på huvudet, långt grått hår, vit lindhalsduk, grön mönstrad väst med uppstående krage, svart dubbelknäppt rock med silverknappar. Grågul fondton. — Sign.: »P. Krafft Stockholm. 1814.» — H. 66,5. B. 53. — Fig. 99.
Utst. i Konstakademien 1815. — Upptaget i »Katalog öfver Konstföreningens exposition af Svenska Målares arbeten, öppnad i maj 1841», Sthlm 1841. — Ägare: Mosaiska församlingen, Stockholm.
138. *Brunnmark, Gustaf*, f. 1773, d. 1814, legationspredikant och pastor vid Svenska församl. i London 1802—1814. — Bröstb. fv. Ämbetsdräkt. Grå till brun fond. — H. 62. B. 50.
Utf. sannolikt 1814. — Ägare: Svenska församlingen, London.
139. *Carl XIII*, se n:r 56. — Helfig., stående fv., stödd på käpp V. handvilande på piedestal med marmorbyst av Carl Johan, vilken han betraktar. Generalsuniform med serafimerband och svenska ordnar, svarta kragstövlar. På piedestalen svävande Viktoria i relief. I fonden stol med hermelinsmantel och ett empirebord, varpå papper. Gula draperier, gulgrå vägg. Röd och grå matta på golvet. — Inskrift på ramen: »Gifvit af Konung Carl d. XIII till en af Rikets Herrar Friherre Clæs Fleming. D. 24 Dec. 1815.» — A. t.: »Efter En af Rikets Herrar Grefve Flemings död återlämnades detta porträtt till Konung Carl XIV Johan som gaf detsamma till En af Rikets Herrar Grefve Magnus Brahe.» — H. 82,5. B. 62. — S. P. A. 1922 : 80.
Ägare: Greve M. Brahe, Skokloster.
140. *Densamme*. — Replik av n:r 110. — Brunt fonddraperi till h. — Sign.: »P. Krafft 1815.» — H. 61. B. 51. — S. P. A. 1921 : 850. — Fig. 72.
Grav. av J. B. Berndes. — Ägare: Direktör P. Swartz, Djurön, Östergötland.

141. *Hedvig Elisabeth Charlotta*, f. 1759, d. 1818, g. m. föreg. — Midjeb. fv. Brunt lockigt hår, juveldiadem, svart tyllslöja, pärlhalsband, svart uringad klänning, juvelbesatt skärp. Grå fondvägg med rött draperi till h. — Inskrift på ramen: »Enligt Enkedrottningen Hedv: Elis: Charlottas vilja gifvit efter Hennes död af Konung Carl XIV Johan till Stats Secret: Frih: Ehrenborgh 1818.» — H. 75. B. 64.
Ägare: Grosshandlare Helge Ehrenborg, Norrköping.
142. *Densamma*. — H. 73. B. 63.
På Hoving och Winborgs aukt. den 13 dec. 1915 såldes enl. kat. n:r 39. »Porträtt af Hedvig Elisabeth Charlotta, svensk drottning — — —» för 806 kr. — Okänd ägare.
143. *Berg, Abraham*, f. 1764, d. 1829, hovdestillator.
Utst. i Konstakademien 1815. — Okänd ägare.
144. *Laurent, tvenne fröknar*.
Utst. i Konstakademien 1815. — Porträttet sades sakna »ädelhet i sammansättningen, val och behag i formerna och var till coloriten smutsgrå, carnationen förkyld och perspectiven sned och misslyckad». (Anti-Hammaraspikiana, Sthlm 1815). — Däremot talade Ture Wennberg (Strödda anteckningar, Sthlm 1815) med beröm om tavlan som dock enl. honom i ställning och kolorit røjde olika »hållningssätt.» — Okänd ägare.
145. *Heurlin, Sven Erland*, f. 1758, d. 1827, lagman i Kinnefjärdings domsaga. — Bröstb. fh. Svartbrunt hår, blonda polisonger, hög karnation, vit väst med ståndkrage, mörkblå uniform med guldbroderad krage och förgyllda knappar. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1815.» — H. 60. B. 42. — S. P. A. 1925:1540.
Ägare: Fru Louise Heurlin, Stockholm.
146. *Knös, Carl Johan*, f. 1767, d. 1835, teol. doktor, domprost i Skara. — Bröstb. fh. Blont hår, ämbetsdräkt med nordstjärneorden i knapphållet. Gråbrun fondton. — H. 60. B. 50. — S. P. A. 1925:1590.
Utf. 1815. — Litogr. av J. E. Cardon 1836. Påskrift: »P. Krafft pinx 1815.» — Ägare: Marindirektör Thore Knös, Mörby.
147. *Wählin, Christian*. f. 1761, d. 1829, professor och domprost i Lund. — Bröstb. fv. Svart hår, karnation svagt orange, ämbetsdräkt med nordstjärneorden. Gråbrun fondton. — A. t.: »Chr. Wählin F. ¹⁹/₁₀ 1761 Domprost 1814 D. ²⁸/₃ 1829.» — Sign.: »P. Krafft 1815.» — H. 65,5. B. 57,5. — S. P. A. 1924:784.
Ägare: Konsistoriet, Lund.
148. *Hasselrot, Mathias*, f. 1769, d. 1839, kyrkoherde och prost, professors n., h. och v. — Bröstb. huvud fv. Bakåstruket grått hår, polisonger, fadermördare, ämbetsdräkt. Mörk gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1815.» — H. 60. B. 50.
Ägare: Dispaschör Per Hasselrot, Stockholm.

149. *Graffman, Hans*, f. 1748, d. 1828, domprost i Strängnäs. — Bröstb. fv. Svart kalott på det gråsprängda håret, hög ansiktsfärg, ämbetsdräkt. I fonden rödbrunt draperi samt pelare. — A. t.: »Hans Graffman, domprost i Strengnäs. Född i Ösmo s:n i Södermanland 1748. Död i Strengnäs 1828.» — Sign.: »P. Krafft 1815.» — H. 67. B. 57.
Ägare: Södermanland-Närkes nation, Uppsala.
150. *Adlercreutz, Fredrik Thomas*, f. 1793, d. 1852, greve, överste, generalkonsul. — Medelålders man, bröstb. fv., trycker värjan mot bröstet. Brunt lockigt hår, polisonger, fadermördare, svart lindhalsduk, mörkblå uniform med revärer och »buljonger» i samma färg samt ordensband på bröstet. I fonden slagfält med ryttare, molnig himmel. — H. 60. B. 49.
Utf. sannolikt omkr. 1815. — Ägare: Grevinnan J. Adlercreutz, Stockholm.
151. *Blomdahl, Johan Ulrik*, f. 1762, d. 1836, teol. doktor, kontraktsprost, kyrkoherde i St. Lundby. — Bröstb. fh. Svart kalott på gråsprängt stripigt hår, nedvikt halskrage, ämbetsdräkt. Gulbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1815.» — H. 60. B. 50. — S. P. A. 1921:1102.
Avb. i Ljungberg och Ugglå: Göteborgsporträtt, 1923. — Göteborgs Konstmusei kat. nr 88. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
152. *Hylander, Anders*, f. 1750, d. 1830, professor i Lund. — Bröstb. fv., h. hand vilande på bibel. Långt vitt hår, ämbetsdräkt, nordstjärneorden på bröstet. Mörkbrun fond. — A. t.: »A. Hylander F. $23\frac{1}{2}$ 1750 e. o. Prof. 1798. Prof. 1806. D. $1\frac{1}{4}$ 1830.» — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1816.» — H. 59,8. B. 50,5. — S. P. A. 1924:783.
Grav. av J. G. Ruckman. — Ägare: Konsistoriet, Lund.
153. *Norberg, Mathias*, f. 1747, d. 1826, professor vid Lunds universitet, orientalist, kansliråds n., h. och v. — Bröstb. fv. Grått hår, rödlätt hy, svart frack med nordstjärneorden i knapphållet. I fonden till h. pelare, till v. utsikt över Sofiamoskén. — A. t.: »Professoren vid Lunds academi och cancellirådet Matths Norberg af Krafft 1816.» — Sign.: »P. Krafft, Stock:m 1816.» — H. 59. B. 51. — S. P. A. 1921:25.
Grav. av J. G. Ruckman. — Litogr. av C. O. Cardon. — Ägare: Uppsala Universitet.
154. *Hernquist, Peter*, f. 1726, d. 1808, stiftare av Veterinärinrättningen i Skara, lektor vid läroverket. — Bröstb. fh. Svart kalott på det vita håret, vit lindhalsduk, svart rock med ståndkrage, ljusgul kappa. Röd till brun fondton. — Inskrift på ett papper å baksidan: »Porträtt af Skara Veterinärinrättnings stiftare Peter Hernquist. Måladt af P. Krafft som aldrig hade sett Hernquist 8 år efter den sednares död på Veterinär-kassans bekostnad. Målningen kostar 83 R 16 S B:o och ramen 15 R B:o. Se detta års räkenskaper för år 1816 — Räddat undan försäljning vid auktionen i Brogården efter aflidne Öfverdirektör Norling af N. E. Forsell, hvilket härmed kungöres till förekommande af ytterligare försök af sterbhusdelegare att

- på auktion försälja porträttet af Skara Veterinärinrättnings oförgätlige, ädle stiftare.» — H. 60. B. 51. — S. P. A. 1920:1239.
Grav. av A. U. Berndes. — Kopia i Kungl. Veterinärinstitutet i Stockholm. — Ägare: Veterinärinrättningen, Skara.
155. *Benzelstierna, Erik*, f. 1772, d. 1816, kommissarie i Växelbanken. — Brösth. Utst. i Konstakademien 1816. — Okänd ägare.
156. *Odhelius, Johan Lorens*, f. 1737, d. 1816, med. doktor, medicinalråd. — Äldre man, brösth. fv., v. hand innanför rocken. Pudrad peruk med kanonlockar vid öronen, svart nackrosett, uppstående krage och veckat halskrås, gul väst, buteljgrön rock. Blågrå fondton. — A. t.: »Joh. L. Odhelius f. 1737 Medicinalråd 1813 Död 1816 Detta portrait är imiteradt efter ett säkert, dessutom har en närmare bekantskap lättat utförandet, P. Krafft.» — H. 71. B. 63.
Utf. omkr. 1816. — Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm.
157. *Remy, hovkvartermästare*.
Uts. i Konstakademien 1816. — Berömmes för »likhet, säker teckning, god colorit och säkert charactersuttryck.» (Svensk Litteraturtidning den 22 juni 1816.) — Okänd ägare.
158. *Ferdinand VII*, f. 1784, d. 1833, konung av Spanien.
Uts. i Konstakademien 1816. — Enl. kat. brösth., i verkligheten knäb. (Svensk Litteraturtidning den 22 juni 1816). Klandras här för sin fulhet, men denna ursäktas med, att det är svårt att måla porträtt efter kopparstick. — Okänd ägare.
159. *Ramel, Otto*, f. 1754, d. 1817, frih., kapten. — Äldre man, brösth., huvud fv. Grått framkammat hår, fadermördare, vit lindhalsduk och väst, mörkblå rock med gula knappar. Landskapsfond. — H. 59. B. 50. — S. P. A. 1924:1908.
Utf. 1816. — Ägare: Förste hovjägmästaren frih. Hans Ramel, Öveds Kloster, Skåne.
160. *Hastfehr, Gustafva Margaretha*, f. 1771, d. 1859, g. 1813 m. föreg. — Brösth., huvud fh., h. arm stödd på stolsrygg. Halmhatt med vita och blå plymer på det bruna håret, urringad vit empireklänning med tyllkrage, röd schal. Blå till brungrå himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1816.» — H. 59,5. B. 50. — S. P. A. 1924:1876. — Fig. 91.
Ägare: Förste hovjägmästaren frih. Hans Ramel, Öveds Kloster, Skåne.
161. *Carl XIII*, se nr 56. — Förstorad replik av nr 139, dock intet bord. Fönsteröppning i fonden. — Sign.: »P. Krafft 1817 Stockholm.» — H. 223. B. 157. — Fig. 93.
Kungl. Slottet, Oslo.
162. *Densamme*. — Replik av föreg. — Inskrift på ramen: »Gifvit af Konung Carl XIII til Konglige Sundhets Collegium År 1817.» — H. 230, B. 162.
Ägare: Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm.

163. *Densamme.* — Replik av nr 110. Himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1817.» — H. 66. B. 56.
Ägare: Grevinnan Aina Björnstjerna, Stockholm.
164. *Densamme.* — Replik av föreg.. — Inskrift på ramen: »Konung Carl XIII gifvit Dess Öfver Hofpredikant, Biskop i Westerås Doctor Gustaf Murray 1817.» — Sign.: »P. Krafft 1817.» — H. 61. B. 54.
Tillh. Murrayska släktfonden. — Professor Robert Murray, Djursholm.
165. *Dalberg, Nils*, f. 1736, d. 1820, livmedikus, bergsråd. — Bröstb. fh., sittande i en stol med rödklädd rygg. Kal hjässa och grått hår, vit lindhalsduk och väst med uppstående krage, mörkgrön rock med hög nedvikt krage, vasaordens kommendörsband över h. axel. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1817 Stockholm.» — H. 65. B. 55.
Utst. i Konstakademien 1818. — Litogr. av C. O. Cardon i (Mellin G. H.): Sveriges store män, Sthlm 1840—1849 samt på ett blad tillsammans med 8 andra i: Porträtt af namnkunniga svenska män, Sthlm 1840—1847. — Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm.
166. *Densamme.* — Replik av föreg. men iförd svart rock. — Inskrift på ramen: »Nils Dahlberg Bergs Råd C. W. O. F. d. 17 Spr. 1736 D. 3 Jan. 1820.» — H. 67. B. 55. — S. P. A. 1922 : 1983.
Ägare: Stiftsbiblioteket, Linköping.
167. *Hallenborg, Carl*, f. 1796, d. 1859, kammarherre. — Bröstb., huvud fv., trycker med h. hand värja mot bröstet, guldgalonerad uniformsmössa på det ljusbruna håret, liten blond mustasch, mörkblå uniform med röd krage. Gråtonig landskapsfond. — A. t.: »Carl Johan Hallenborg. Född 1796. Afmålad 1817. Var då Kammarjunkare hos Kungl. Maj:t och Lieutenant vid Södra Skånska Kongl. Infanterie Reg:t Kammarherre 1856, Commendören af Vasa Orden, död 21 November 1859. G. 1824 m. Grefvinnan Eleonora von Schwerin.» — Sign.: »Per Krafft Stockholm 1817.» — H. 71. B. 56,5. — S. P. A. 1922 : 430. — Fig. 81.
Utst. i Hälsingborgs Museum 3—17 november 1912. — Ägare: Hovstallmästaren överste Carl Hallenborg, Stockholm.
168. *Afzelius, Lars Peter*, f. 1779, d. 1847, teol. doktor, prost i Alingsås. — Medelålders man. Bröstb. fv. Kastanjebrunt lockigt hår och tunna polysonger, fadermördare, prästdräkt. Till v. kors med törnekrona. Gråblå till rödbrun fond. — A. t.: »Prosten Lars Petter Afzelius i Borås Krafft d. y. pinxit.» — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1817.» — H. 60,5. B. 50,5. — S. P. A. 1925 : 1796.
Ägare: Fru Gerda Vult von Steijern, Saltsjöbaden.
169. *Brun, Tullia (Tolla) Elisabeth*, f. 1783, d. 1862, g. 1811 m. föreg. — Bröstb., huvud fh. Svart hår med lockar vid öronen, vit empireklänning med isättning, urringningen spetskantad vit krage, mörk olivgrön schal över den

- h. armen, som vilar på en stolskarm. Mörk fond. — A. t.: »Prostinnan Tolla Elisabeth Afzelius i Borås född Brun Krafft d. y. pinxit.» — H. 60,5. B. 50,5. — S. P. A. 1925: 1799.
Utf. 1817. — Ägare: Fru Gerda Vult von Steijern, Saltsjöbaden.
170. *Lutteman, Gustaf*, f. 1775, d. 1818, kyrkoherde i Hafdhems församling, skänkte sitt bibliotek till Visby läroverk. — Medelålders man. Bröstb. fh. Svart lockigt hår, ämbetsdräkt. Brun fondton. — H. 46. B. 37. — S. P. A. 1924: 2719.
Utf. sannolikt omkr. 1818. — Ägare: Högre allmänna läroverket, Visby.
171. *Gyllenhaal, Leonhard*, f. 1752, d. 1840, major, entomolog, ledamot av Vetenskapsakademien. — Midjeb. fh. Mörk frack, vasaorden i band om halsen. I fonden fönster med utsikt över landskap. — Sign.: »P. Krafft 1818 Stockholm.» — H. 60. B. 52.
Grav. av A. U. Berndes och litogr. av J. E. Cardon. — Se Granbergs förteckning över Kungl. Vetenskapsakademiens konstsaml. Uppsala 1924 n:r 86. — Ägare: Kungl. Vetenskapsakademien, Stockholm.
172. *Sturzenbecker, Mårten*, f. 1760, d. 1836, överstelöjtnant, författare, svedenborgare. — Bröstb. fv. Gråsprängt hår, polisonger, fadermördare, svart lindhalsduk, vit väst, uniform med guldfransade epåletter, svärdsorden på bröstet. I fonden grönt draperi till h., bokhylla till v. — H. 60. B. 50. — S. P. A. 1919: 1184. — Beskr. efter nedan nämnda kopia.
Originalet, vars nuv. ägare ej är känd, utst. i Konstakademien 1818 och på utst. till förmån för grekerna 1826. — En god kopia av A. J. Fägerplan finnes hos domprosten Fähræus, Västerås. — Okänd ägare.
173. *Ekman, Lars Peter*, f. 1781, d. 1844, livmedikus. — Medelålders man, bröstb., huvud fv., h. hand stucken innanför rockslaget. Brunt lockigt hår, hög halskrage och vit lindhalsduk, vasaorden på v. rockuppslaget. Fonden ljusbrun, mörknande åt bildens ytterkanter. — A. t.: »Lifmedicus L. P. Ekman, född 1781 död 1844. Var Konsulterande läkare hos Carl XIII och Lifmedicus hos hans syster prinsessan Sofia Albertina. Porträttet påbörjades af C. F. v. Breda och efter hans död avslutades det af P. Krafft d. y.» — H. 75,5. B. 64,4. — S. P. A. 1925: 387.
Porträttet synes övervägande böra hänföras till Krafft d. y. Om uppgiften är riktig (den är ej skriven av Krafft), är porträttet troligen fullbordat omkr. 1818. — Ägare: Fru Sigrid Heurlin, Stockholm.
174. *Sandels, Johan August*, se n:r 128. — Knäb., stående, huvud fh., v. hand vilande på några skrivelser på ett bord med grön duk. Håller lantmarskalksstaven i h. hand. Grått hår, mörkblå uniform med vita benkläder, serafimerordens band och kraschan. Till h. en rödklädd stol, till v. gråbrun väggfond framför vilken hänger ett ljusbrunt draperi, till h. i bakgrunden en kolonn samt fönsteröppning genom vilken man ser himlen. — A. t.: »Grefve Joh. Aug. Sandels f. d. 31 Aug. 1764. En af rikets herrar President i Kongl. Krigs Collegium General Ridd. och Comend. af Kgl. Mts Orden

Ridd. af Sv. Orden 1 cl. R. af K. Ryska S:t Annae Ord. 1 cl. Landt Marskalk vid Urt. Riksdag i Stockholm åren 1817 och 1818.» — Sign.: »Målat af P. Krafft 1819.» — H. 144. B. 110. — S. P. A. 1924: 2490. — Fig. 95.

Porträttet beställdes av Krafft på greve Sandels egen begäran 1818. (Riddarhusdirektionens protokoll den 25 juli 1818. Riddarh. arkiv). »Anmältes det Professoren Kraft låtit till Riddarhuset uppföra det af honom målade Portrait af Hans Excellence m. m. Herr Grefve Sandels såsom Landtmarskalk vid 1817 och 1818 årens Riksdag samt att Professoren, nu i förmaket närvarande, anhöll att Directionen täcktes taga detsamma i ögnasigte. Herr Professoren fick af sådan anledning företräde och fann Directionen berörde Portrait ej mindre genom en träffande likhet, än genom en väl utförd målning, fullkomligen svara mot den föreställning Directionen gjort sig om Professor Krafts utmärkta talent såsom konstnär — — —». Krafft ville ej själv fastställa priset, som av direktionen fixerades till 300 rdr b:co (Riddarhusdirektionens protokoll den 12 juni 1819. Riddarh. arkiv). — Utst. i Konstakademien 1822. — Avb. i Sveriges Riddarhus, Sthlm 1926. — Riddarhuset, Stockholm.

175. *Hebbe, Philip Bernharð*, f. 1764, d. 1834, fideikommissarie till Tynnelsö. — Äldre man, bröstb., huvud fh., h. hand innanför rocken. Yvigt gråsprängt hår och polisonger, vit lindhalsduk och veckat krås, vit väst med uppstående krage och grön dubbelknäppt rock. Molnig himmelsfond. — H. 66. B. 58. — S. P. A. 1919: 808. — Fig. 80.

Utf. sannolikt 1820 samtidigt med makans porträtt. — Utst. i Konstakademien 1822 och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Kabinettskammarherre E. Boström, Stockholm.

176. *Palm, Helena Charlotta*, f. 1781, d. 1859, g. 1802 m. föreg. — Medelålders dam, sittande midjeb. fv. i skinnklädd stol med v. arm vilande på stolsryggen. Svart mittbenat hår med korkskruvslockar vid öronen. Grön empireklänning med spetskant, ljusgrön broderad schal över axlarna. Landskapsfond med kolonn till v. — Sign.: »P. Krafft 1820.» — H. 67. B. 57. — S. P. A. 1919: 807. — Fig. 79.

Uts. i Konstakademien 1822 och i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Kabinettskammarherre E. Boström, Stockholm.

177. *Eberharðt, Johan ð. y.*, f. 1760, d. 1847, orgelbyggare med orgelbyggeri-direktörs n., h. och v. — Äldre man, bröstb. fv. Grått lockigt hår, vit lindhalsduk och veckat krås, vit väst med uppstående krage, svart dubbelknäppt frack med guldmedalj i grönt band på bröstet. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1820.» — H. 59. B. 51. — S. P. A. 1920: 1186. — Fig. 88.

Uts. på Personhist. porträttutst. Göteborg 1923. — Ägare: Högre allmänna läroverket, Skara.

178. *Alm, Jacob*, f. 1754, d. 1821, professor vid barnbördshuset i Stockholm. — Bröstb. fv. Vitt hår med lockar i nacken, kal hjässa, vit lindhalsduk

och väst, svart rock, vasaorden i band om halsen. Brun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1820.» — H. 65. B. 55,5.

Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Utst. i Konstakademien 1822. — Ägare: Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm.

179. *Sandels, Johan August*, se nr 128. — Midjeb., huvud fh., kropp fv., h. hand instucken innanför rocken, pekar med v. hand på papper å bord med grön duk. På detta ligger även hatt och fältherrestav. Gråsprängt lockigt hår, polisonger, svart lindhalsduk, tvenne svärdsordnar i band om halsen, mörkblå uniform, serafimerband och kraschan. Vägghond med gulbrunt draperi samt rödklädd förgylld stol till v. — H. 70,5. B. 53,5. — S. P. A. 1922 : 1296.

Utf. sannolikt omkr. 1820. — Gripenberg, Småland.

180. *Hermelin, Ulrica Elisabeth*, f. 1786, d. 1869, g. 1809 m. föreg. — Höftb., sittande, huvud fh., kropp fv., armarna lagda i kors mot brungrön barriär. Lockigt kastanjebrunt hår, vit empireklänning med spetsgarnering, mattrod schal med smala faconerade bårder. Grå fondvägg med öppen dörr. — H. 79,5. B. 60,5. — S. P. A. 1922 : 1295.

Utf. sannolikt omkr. 1820. — Gripenberg, Småland.

181. *Eberstein, Carl Johan*, f. 1758, d. 1838, professor i Lund, sedermera biskop i Visby stift. — Äldre man. Bröstb. fh. Grått uppstruket hår, ämbetsdräkt, nordstjärneorden i band om halsen samt gyllene biskopskors, nordstjärnekraschan på bröstet ävensom på kappan, flammigt röd fond. — A. t.: »Doctor Carl Johan Eberstein, född i Södermanland 1758 Teol. Prof. Lund 1808 Biskop på Gotland 1813 Död i Wisby 1838.» — H. 65. B. 55. — S. P. A. 1924 : 2717.

Utf. sannolikt omkr. 1820. — Enligt Biogr. Lexik. 4 : 161: »Hans drag äro med mycken trohet på duken framställda af Prof. Kraft.» — Ägare: Högre allmänna läroverket, Visby.

182. *Schwan, Hans Niclas*, f. 1764, d. 1829, direktör, talman i borgarståndet, Sveriges första ofrälse statsråd. — Fetlagd man, bröstb. fv. Vitt hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk och veckat krås, vit väst, svart frack, vasaordens band över h. axel, dess kraschan samt nordstjärneorden på bröstet. Grå till brun fondton. — Inskrift på ramen: »H. N. Schwan Stats Råd † D: 1 Maj 1829.» — H. 74. B. 61.

Uts. i Konstakademien 1826 samt på Carl XIV Johans utst. Stockholm 1900 (ägdas då av exc. Lagerheim). Enl. kat. är porträttet utf. 1821. — Ägare: Översten frih. Thor Lagerheim, Kristianstad.

183. *Santesson, Berndt Harder*, f. 1776, d. 1862, kommerseråd. — Bröstb. fv. Cendréfärgat hår, vit lindhalsduk, veckat krås, vit väst, mörk rock med gula knappar, nordstjärneorden. Brungrå fond. — Sign.: »P. Krafft 1821.» — H. 63. B. 55. — S. P. A. 1926 : 332.

Ägare: Fördelningsintendenten frih. Salomon von Otter, Stockholm.

184. *Krafft, Per O. y.*, se nr 3. — Medelålders man, bröstb. fh. Framkammad hår, fardermördare och vit lindhalsduk, brun rock med svarta tränsar. Blågrå fond med lufttoner. — H. 60. B. 53. — Pl. I (titelpl.).
Utf. sannolikt i början av 1820-talet. — Avb. i Looström: Akademiens för de fria konsternas samlingar, Sthlm 1914, samt Strömbom: Svenska porträtt från tiden 1700 — 1850, Sthlm 1919. — Utst. i Konstakademien nov. 1917 och 1920 (Konstnärseringens utst.), samt i Nationalmuseum 1927. (N. M. utskat nr 25.) — Gåva av stärbhuset ²⁷/₂ 1864. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
185. *Densamme.* — Replik men med högre ansiktsfärg. — H. 67. B. 55.
Göteborgs Konstmusei kat. nr 117. (Gåva av grosshandlare T. Leffler 1873.) — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
186. *von Arbin, Axel Gustaf*, f. 1784, d. 1856, generalfälttygmästare och chef för artilleriet, kammarherre m. m. — Midjeb. fh., h. hand innanför rocken. Svart lockigt hår, brun mustasch, fadermördare, mörkblå uniform med förgyllda knappar, svärdsordens riddartecken samt kraschan och en tapperhetsmedalj på bröstet, svärdsordens band över h. axel. Landskapsfond med molnig himmel. — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1822.» — H. 80. B. 65. — S. P. A. 1924:643.
Uts. i Konstakademien 1822. — Hoving och Winborgs aukt. den 15 dec. 1915. — Ägare: Kungl. Vendes artilleriregemente, Kristianstad.
187. *von Rosen, Axel Pontus*, f. 1742, d. 1834, greve, landshövding. — Bröstb. fh. Cendréfärgat hår, fadermördare, landshövdinguniform, nordstjärneorden och Carl XIII:s orden i band om halsen, nordstjärneordens kraschan och Carl XIII:s röda kors på bröstet samt svärdsorden. Landskapsfond med molnig himmel. — Inskrift på ramen: »Grefve Axel Pontus von Rosen Landshövding i Göteborgs och Bohus Län. Älskad, Vördad och på detta sätt åt minnet bevarad af Landsstaten i nämnde Län.» — Sign.: »P. Krafft 1822.» — H. 65. B. 54.
Uts. i Konstakademien 1822 och på Personhist. utst. för västra Sverige, Göteborg 1923. — Grav. av J. B. Berndes. — Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt. 1923. — Ägare: Greve Axel von Rosen, Uppsala.
188. *Densamme.* — Replik. — H. 65. B. 54. — S. P. A. 1926:414.
Ägare: Generalmajoren greve Reinhold von Rosen, Stockholm.
189. *Schück, Heyman*, f. 1774, d. 1834, fabrikör och grosshandlare i Stockholm. — Bröstb., något framåtlutad, huvud fv., kropp fh. Gråsprängt lockigt hår, bruna ögon, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås, grå väst, svart rock. Grågul fondton. — H. 62. B. 52.
Enligt uppgift utskuren ur en knäb. framställande den avb. sittande vid sitt skrivbord. Jämför nr 337. Möjligen identisk med ett porträtt av Schück utst. i Konstakademien 1822 och på utst. till förmån för grekerna 1826. — Ägare: Bankdirektör Erik Lamm, Stockholm.

190. *Hirsch, Beata*, f. 1782, d. 1838, g. 1803 m. föreg. — Midjeb. fh. Svartlockigt hår, vit spetsslöja samt krans av ax och brokiga blommor på huvudet, dubbelt pärlhalsband, röd barhalsad klänning, vit spets kring urningningen, vitt skärp med ovalt juvelspanne, över v. axel vit schal med kulörbård. Gråtonig fond. — H. 63. B. 52.
Lär i likhet med föreg. vara utskuren ur ett större porträtt. — Ägare: Bankdirektör Erik Lamm, Stockholm.
191. *Almquist, Eric Abraham*, f. 1767, d. 1830, teol. och fil. doktor, biskop i Härnösands stift. — Brösth., huvud fv. Långt brunt hår, uppstående mjuk halskrage, ämbetsdräkt med biskopskors i kedja om halsen, nordstjärneorden i band om halsen, dess kraschan på bröstet och kappan. Brungul fondton. — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 60. B. 51. — S. P. A. 1923:527. — Fig. 100.
Ägare: Konsistoriet, Härnösand.
192. *Fürstenberg, Abraham Levin*, inflyttad från Mecklenburg 1802, d. 1831, köpman, farfar till konstmecenaten Pontus Fürstenberg i Göteborg. — Äldre man, bröstb. fv. Mörkt lockigt hår, bruna ögon, vit lindhalsduk, svart väst med ståndkrage och svart igenknäppt rock. Grågrön fondton. — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 59. B. 50. — S. P. A. 1920:1570.
Ägare: Fru Emma Fürstenberg, f. Magnus, Göteborg.
193. *Philip, Rosalie*, d. 1847, g. m. föreg. — Äldre dam, midjeb. fh. Vit spetsmössa med vita och lila band knutna under hakan, grå urningad klänning, vit schal över axlarna. Rödbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 63. B. 51. — S. P. A. 1920:1577.
Ägare: Fru Emma Fürstenberg, f. Magnus, Göteborg.
194. *Göransson, Carl*, f. 1782, d. 1844, apotekare, innehade »Svanen» i Stockholm, assessors n., h. och v. — Midjeb. fv. Brunt uppstruket hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk och väst, dubbelknäppt mörkblå rock med förgyllda knappar. Molnig himmelfond. — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 77. B. 64.
Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Sekreterare Axel Göransson, Stockholm.
195. *Gillberg, Petronella*, f. 1788, d. 1846, g. 1806 m. föreg. — Knäb., sittande i mahognystol, vilande v. arm på dess karm, huvud fh. Uppsatt brunt mittbenat hår, vit empireklänning och spetsgarnering, vitt skärp med ovalt spanne, mörkblå schal med brokig bård över h. axel. Mörkgrönt fonddraperi, utblick över landskap till h. — H. 75. B. 58.
Utf. 1823. — Ägare: Sekreterare Axel Göransson, Stockholm.
196. *Mörner, Carl Otto*, f. 1781, d. 1868, frih., överste, den s. k. »konungamakaren». — Brösth. huvud fh. Brunt hår, tupé, polisonger, kraftig näsa, vit lindhalsduk och väst, mörkbrun rock. Grågul till gråviolett fond. — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 67,5. B. 56,5. — S. P. A. 1925:246. — Fig. 84.
Ägare: v. Häradshövding J. O. Th. von Engeström, Stockholm.

197. *Mörner, Ludvig*, f. 1764, d. 1823, biskop i Växjö stift. — Midjeb. fh. Gråsprängt hår, långa nacklockar, svart kalott, mjuk nedvikt krage, ämbetsdräkt med stor kappa över v. axel, virad kring midjan, biskopskorset i kedja och nordstjärneorden i band om halsen, nordstjärneordens kraschan på bröstet och kappan. Kolonn och vitrappat valv till h., tegelvägg till v. — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 74. B. 61.
Ägare: Konsistoriet, Växjö.
198. *Posse, Christer*, f. 1776, d. 1836, frih., överste, generaladjutant. — Knäb., stående fh., håller officersrulla i h. hand, v. hand iförd gul handske. Svart paradhatt med blågula plymer, gråsprängt hår, polisonger, mustascher, fadermördare, svart lindhalsduk, mörkblå uniform med röd krage och uppslag på ärmarna, värja vid sidan, blågult skärp, svärdsorden på bröstet. I bakgrunden tältstad med soldater. På en sten till v. inskriften: »Munstorp den 1 Jan. 1824 Mätte Efterkommande ej rubba detta bevis af Skaraborgs Regementes Officerares tillgifvenhet för en Älskad Chef Grä, adjut. Öfversten och Ridd. Ch. Posse.» På officersrullan: »Officerare wid Kongl. Skaraborgs Regemente.» — Sign.: »P. Krafft 1823.» — H. 133. B. 101. — S. P. A. 1920:1294. — Fig. 97.
Ägare: Kungl. Skaraborgs regemente, Skövde.
199. *Jungblad, Bengt*, f. 1749, d. 1834, kyrkoherde i Hedvig Eleonora församling, Stockholm. — Midjeb. fv., huvud nästan hp., håller bibel i v. hand. Svart kalott på det långa håret, mjukt nedfallande krage, ämbetsdräkt, nordstjärneorden på bröstet. Rödbrun fondton. — Inskrift på spännramen: »Portr. målat af Krafft 1823» — på inskriptionstavla å ramen: »Bengt Jungblad Theol. Doct. Contracts prost. Kyrkoherde i Sorunda född i Skara 1749 d. 1835. — Sign.: »P. Krafft 1823» — H. 61,5. B. 52. — S. P. A. 1925:845.
Ägare: Kungl. Serafimerlasarettet, Stockholm.
200. *Fredenheim, Gustaf Carl Fredrik*, f. 1781, d. 1841, överstelöjtnant. — Helfig., stående fh., handske i h. hand, den v. handen vilar på sabeln. Paraduniform med vita plymer i hatten, mörkblå uniform med vita snören, pälsfodrad kappa över axeln, guldmedalj i blågult band på bröstet, gula byxor, höga stövlar. Stallknekt ledande grå häst till h. samt trenne soldater sittande i samspråk till v. I fonden exercisfält, molnig himmel. — H. 60. B. 48,5. — S. P. A. 1919:182.
Ägare: Godsägare G. S. Boström, Östanå, Uppland.
201. *De Geer, Carl*, f. 1781, d. 1861, greve, excellens. — Bröstb. fh. Framkammat svart hår, vit lindhalsduk, uniform med serafimerband och kraschan. Gråtonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1824.» — H. 60. B. 51. — S. P. A. 1925:2057.
Ägare: Kabinettskammarherren greve Axel Wachtmeister, Kulla-Gunnarstorp, Skåne.
202. *Horn, Claes Fredrik*, f. 1791, d. 1867, greve, landshövding i Stockholms län. — Bröstb. fv. Mörkbrunt hår och polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk och väst, blå rock, brunfodrad grön kappa, dekorativt draperad. Grågrön

- fondton. — Sign.: »P. Krafft 1824.» — H. 75. B. 64. — S. P. A. 1922:480. — Fig. 83.
- Avb. i Strömbom: Svenska porträtt, Sthlm 1919. — Utst. i Konstakademien nov. 1917 (kat. nr 56). — Ägare: Ryttmästaren greve Henric Horn, Stockholm.
203. *Jungblad, Bengt*, se nr 199. — Replik av detta. — Inskrift på ramen: »B. Jungblad f. den 16 januari 1749 — Theologie Doctor Pastor uti Hedvig Eleonora Församling ifrån 1791 till 1802 — I dess 76 år, måladt af P. Krafft 1824.» — H. 60. B. 50,5.
- Avb. och beskr. av Lundmark, E.: Hedvig Eleonora kyrka. (Curman och Roosval: Sveriges kyrkor, band III, Sthlm 1920.) — Utst. i Konstakademien 1826. — Ägare: Hedvig Eleonora församling, Stockholm.
204. *Densamme*. — Replik med ljusbrun fondton. — H. 60. B. 51.
- Utf. troligen 1824. — Avb. i Lundmark, E.: Västgöta nationshus s. 101. (Roosval, A., Nationshusen i Uppsala, Sthlm 1915.) — Ägare: Västgöta nation, Uppsala.
205. *Oscar I*, se nr 111. — Bröstb., huvud fv., kropp fh. Lockigt hår, små spetsade mustascher, fadermördare, blå guldstickad uniform, serafimerband över h. axel, svärds-, nordstjärne- och vasaorden samt Carl XIII:s orden på bröstet, blå kappa med brunt skinnbräm samt serafimerkraschan över v. axel. Molnig himmelfond. — H. 32,5. B. 27.
- Utf. omkr. 1825. — Porträttet synes återgå på Joseph Stielers 1823 i München målade bröstb. av den unge fursten. (Stockholms slott). — Ägare: Fru Ingeborg Krafft, Södertälje.
206. *von Engeström, Lars*, f. 1751, d. 1826, greve, statsminister för utrikes ärendena. — Knäb., stående fv., håller plymagerad hatt i hand. Grått uppstruket hår, vit lindhalsduk och jabot, purpurfärgad riksrådsmantel med hermelinsbesättning, vit dräkt och vita handskar. Serafimer- och nordstjärneordens kedjor, Carl XIII:s orden i rött band om halsen. Grå väggfond med pilaster och hög panel. — Inskrift på ramen: »L. von Engeström 1810—1824.» — H. 127. B. 112. — S. P. A. 1924:1118.
- Ägare: Lunds Universitet.
207. *Densamme*. — Replik av föreg., men endast bröstb. Mörkgrå till brun fond. — Inskrift på ramen: »Grefve Lars von Engeström Stats Minister för Utrikes Ärenden 1809—1824.» — H. 74. B. 58.
- Ägare: Kungl. Utrikesdepartementet, Stockholm.
208. *Fock, Berndt Wilhelm*, f. 1763, d. 1837, frih., landshövding i Uppsala län, presidents n., h. och v. — Äldre man, bröstb. fv. Grått lockigt hår, vårta på överläppen, vit lindhalsduk, krås, civiluniform med guldbroderad sammetskrage och förgyllda knappar med Upplandsvapnet, nordstjärneorden i band om halsen, dess kraschan på bröstet, samt svärdsorden. Gulgrå fond. — A. t.: »B:W: Foch Friherre President Lands Höfding öfver Upsala Län Ståthållare Commendeur af Kongl. Nordstjerna Orden och Riddare af Kongl. Svärd orden.» — H. 62. B. 52.
- Rådhuset, Uppsala.

209. *Clairfelt, Mauritz*, f. 1780. d. 1841 samt hans barn i första giftet *Axel Johan Mauritz*, f. 1812, d. 1856, sedermera kapten, och *Julie Eugenia Emilia Aurora*, f. 1813, d. 1825. — Grupp. i helfig. i Löfstad park, Östergötland, med slottet skymtande i bakgrunden. Fadern står till h., fv. med v. hand stödd mot ett träd, i vilket är placerad en gunga. I denna sitter dottern fv., medan sonen står till v., nästan vp. och håller en lina i hand. Generalen är iförd blå uniformsrock och mörkbruna byxor, sonen står i skjortärmarna, iförd gul väst och gula byxor, dottern vit klänning med röd och blåmönstrad schal över v. axel och rygg. På marken är kastad sonens blå tröja med guldrevärer. — Sign.: »P. Krafft 1825.» — H. 102. B. 80. — S. P. A. 1924: 3113. — Fig. 103.
Ägare: Godsägare Axel Mauritz Clairfelt, Örkelljunga, Skåne.
210. *Clairfelt, Julie Eugenia Emilia Aurora*, f. 1813, d. 1825. — Midjeb. fv. med hoplagda händer på bröstet och änglavingar på ryggen. Blicken är uppåtriktad och hon är iförd vit klänning. Bruntonig fond. — Inskrift på ramen:
»En ängel då Du lefde Ängel nu
Af döden blott förklaradt blef Ditt hjerta.
För högre rymder från hvars sällhet Du
skall blicka tröstande, på vänners smärta.»
— H. 62. B. 54.
Utst. i Konstakademien 1826. — Ägare: Godsägare Axel Mauritz Clairfelt, Örkelljunga, Skåne.
211. *Densamma*. — Förminskad replik av föreg. — H. 23. B. 20. — S. P. A. 1920: 74.
Löfstad, Östergötland.
212. *von Essen, Hans Henrik*, se nr 25. — Höftb., stående fh., håller en fältherrestav i h. hand. Lockigt grått hår, tunna grå polisonger, svart lindhalsduk, fältmarskalksuniform med guldbroderier och guldfransade epåletter, serafimerband och kraschan, svärdsorden i band om halsen, svärdet på bröstet, värja vid sidan. Till h. bord med grön duk varpå hatt och skrivelser. Rödbunt fönndraperi. — Sign.: »P. Krafft 1825.» — H. 141. B. 109.
Avb. i Personhist. tidskrift 6: 120. — En kopia av E. Wahlbergsson 1856 finnes på Drottningholms slott samt en modern i Rådhuset, Stockholm. — En bröstbild i litet format (H. 17. B. 14,8) hos greve Adam Lewenhaupt, Sjöholm, Södermanland, synes återgå på detta porträtt. — Ägare: f. d. Kungl. Livgardet till häst, Stockholm.
213. *Aschan, Johan Lorentz*, f. 1772, d. 1856, med. jubeldoktor, bergsråd. — Bröstb. fv. Brunt hår, fadermördare, vit lindhalsduk med rosett, crème-färgad väst, blå rock med förgyllda knappar och järnbruksmärket på den svarta sammetskragen. Olivgrå fond. — Sign.: »P. Krafft 1825.» — H. 64. B. 53,5. — S. P. A. 1926: 211.
Överstinnan Sophie Aschan, Araby, Växjö.
214. *Nilsson, Catharina (Carin)*, f. 1782, d. 1849, g. 1801 m. föreg. — Medelålders dam, midjeb. fh. Vit hatt med vita plymer och florsband knuten

under hakan med vit spets. Lockigt mörkbrunt hår, blått liv med tunn florskrage, röd schal över h. axel, juvelörhängen och juvelbrosch på bröstet, dubbelt pärlhalsband. Brun till olivgrå fondton. — Sign.: »P. Krafft.» — H. 62,5. B. 53,5. — S. P. A. 1926:210.

Överstinnan Sophie Aschan, Araby, Växjö.

215. *Forsell, Christian Didrik*, f. 1777, d. 1852, kungl. hovgravör, v. professor vid Konstakademien. — Bröstb. fv., sittande. Framkammat brunt hår, vit lindhalsduk och väst, svart rock med sammetskrage. Gråbrun fondton. — H. 54. B. 44.

Utf. omkr. 1825. — Liknande porträtt grav. av J. B. Berndes. — Utst. i Konstakademien (Konstnäraringens utst.) 1920. — Avb. i Looström: Kungl. Akademiens för de fria konsterna saml., Sthlm 1914. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.

216. *Tersmeden, Per Reinhold*, f. 1751, d. 1842, överste, brukspatron på Ramnäs, Västmanland. — Äldre man, bröstb. fh. Grått lockigt hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk, krås, vit väst, mörkblå frack med järnbruksmärket på kragen, blanka knappar, svärdsorden på bröstet. Gråbrun fondton. — H. 68. B. 56. — S. P. A. 1919:512.

Utf. sannolikt omkr. 1825. — Litogr. av J. E. Cardon. — Hellby, Västmanland.

217. *Wallmark, Pehr Adam*, f. 1777, d. 1858, kansliråd, litteratör och politisk författare. — Bröstb. fv. Lockigt hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk och väst, frack med broderad sammetskrage.

Avb. i Wallmark, C.: Pehr Adam Wallmark, Sthlm 1914. — Ägarinnan har f. n. originalet magasinerat, varför förf. ej haft tillfälle se detsamma. — Ägare: Fru Hulda Wallmark, Stockholm.

218. *Gjörwell, Carl Christoffer*, f. 1766, d. 1837, kungl. arkitekt. — Brb. fh. Framkammat gråsprängt hår, små polisonger, vit lindhalsduk, vasaordens band synligt vid hakan, grå rock samt mörk slängkappa över v. axel. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 58,5. B. 49,5.

Ust. i Konstakademien 1838 och 1920 (Konstnäraringens utst.) — Gåva till Konstakademien 1862 av kamreraren i Kungl. förvaltningen för sjöärenden J. F. Kålberg. Gåvobrevet upplyser att det »är utmärkt väl måladt och träffadt». — Avb. i Looström: Kungl. Akademiens för de fria konsterna saml., Sthlm 1914. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.

219. *Burén, Carl Daniel*, f. 1744, d. 1838, brukspatron på Boxholm, Östergötland — Midjeb., sittande fv. i rödklädd mahognystol. Långt vitt hår, mjuk halskrage, grå väst, mörkblå dubbelknäppt rock. Brunt fonddraperi draget åt sidan, bokhylla i bakgrunden med järnbruksmärket på dess nedre del. — A. t.: »Detta Portrait af Hr Bruks Patron Carl Daniel Burén blef upå dess Barns enträgna begäran i hans 8tjonde tredje år måladt af Under-teknad som tilstyrkte att någon åminelse af bemälte Bruks Patrons Bibliotheques dervid måtte bifogas. Boxholm d. 15 Aug. 1826. Per Krafft Kungl. Hofmålare m. m.» — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 67. B. 59.

Ägare: Direktör Daniel af Burén, Stockholm.

220. *Densamme*. — Replik av föreg. med överensstämmande påskrift a. t. — H. 61. B. 53. — S. P. A. 1921:486.
Ägare: Brukspatron Ivar af Burén, Linköping.
221. *Berghman, Gustafva*, f. 1795, d. 1855, g. 1816 m. generalmajoren frih. Peter von Plomgren. — Midjeb., huvud fv. Brunt lockigt hår med gulddiadem, guldörringar, mörkröd barhalsad klänning med vit spetskant, juvelbrosch på bröstet, ljusblå schal med blommig bård. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 65. B. 56. — S. P. A. 1922:2463.
Kopia hos överstelöjtnant C. J. von Plomgren, Stockholm. — Ägare: Majoren frih. Thomas von Plomgren, Måstena, Södermanland.
222. *Gyllengranat, Gustafva Juliana*, f. 1755, d. 1845, g. 1784 m. lagman Magnus Gustaf Danckwardt. — Äldre dam, midjeb. fv. Mönstrad vit tyllmössa med lila sidenrosetter och hakband, svart sidenklänning med veckad vit spetskrage och grön schal med kulört bård över v. axel. Grå till brun fond. — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 62. B. 54.
Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utskat. n:r 25.) — Ägare: Godsägare Klas Malmborg, Arbottna.
223. *af Burén, Peter Carl*, f. 1773, d. 1828, bruksägare. — Midjeb. fh. Brunt hår, fadermördare, vit lindhalsduk och väst, mörkblå rock med svart krage varpå järnbruksmärket, förgyllda knappar. Molnig himmelsfond. — H. 65. B. 57.
Utf. 1826. — Kopior av C. H. Wallberg 1854 (storl. 32 × 28) hos brukspatron Ivar af Burén, Linköping, och av H. af Segerström hos direktör Daniel af Burén, Stockholm. — Ägare: Brukspatron Carl af Burén, Stockholm.
224. *Waller, Hedvig Elisabeth*, f. 1774, d. 1852, g. 1799 med föreg. — Midjeb. fv. Vit hatt besatt med tyll och blommor, vit spetsfischy, svart klänning, grön schal med brokig bård över v. axel. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 66. B. 57.
Ägare: Brukspatron Carl af Burén, Stockholm.
225. *Bendix, Samuel Nehemias*, f. 1784, d. 1845, bördig från Bendien i Polen, grosshandlare i Stockholm. — Bröstb. fv. Svart hår, små polisonger, vit halsduk, mörk rock och väst. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 59. B. 50.
Gripsholmssaml. n:r 1916. — Nationalmusei Förr. inv. n:r 82 (Gåva av grosshandlare Wilh. Bendix 1902.) — Gripsholms slott.
226. *Hamilton, Gustaf Wathier*, f. 1783, d. 1835, greve, justitieråd, landshövding i Östergötlands län. — Midjeb., huvud fv. Brunt lockigt hår, vit lindhalsduk, civiluniform med förgyllda knappar, nordstjärneorden i band om halsen och kraschan. Grå fond. — A. t.: »Justitierådet Landshöfdingen öfver Östergötland med Vadstena län; Commendeuren med stora korset af Kongl. Nordstjärne Orden. Grefve Gustaf Wathier Hamilton gaf detta Portraitte

till sin kära hustru och syskonbarn, Grefvinnan Hedvig Hamilton, född Hamilton, som gifver det efter sin död till vår älskade son Grefve Gustaf Axel Hamilton.» — H. 60. B. 52,5. — S. P. A. 1924: 1852.

Utst. i Konstakademien 1826. — Ägare: Greve Adolf Hamilton, Barsebäck, Skåne.

227. *Sevelin, Per Eric*, f. 1791, d. 1851, skådespelare. — Bröstb., huvud nästan hp., kropp fv., stöder huvudet med v. hand. Svart lockigt uppkammat hår. tunna polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk med nedhängande ändar, som täcka bröstet, gul väst, mörkblå rock, förgyllda knappar. Grågul fondton. — A. t. »Per Erik Sevelin måladt af P. Kraft lemnat t. K. Operan April 1899, förr tillhört Sevelins dotter. Deposition till Teatermuséet af Öfverintendenten Axel Burén den 13 Sept. 1912». — H. 26. B. 23. — Fig. 89.

Utst. i Konstakademien 1826 samt på Konstföreningens utst. 1841. — Registrator C. Z. Th. Juringius aukt. kat. 1894. — Litogr. (tr. av Gjöthström). — Ägare: Kungl. Operan. Dep. i Musikhistoriska museet, Stockholm.

228. *von Rosenstein, Carl (Rosén)*, f. 1766, d. 1836, ärkebiskop. — Äldre man, bröstb., huvud nästan hp., kropp fv. Svart kalott, lockigt vitt hår, vit lindhalsduk, ämbetsdräkt, biskopskors i kedja om halsen, nordstjärneorden och Carl XIII:s orden i band om halsen, Carl XIII:s orden i miniatyr på bröstet ävensom serafimerordens kraschan. Olivgrå fond. — H. 56. B. 55. — S. P. A. 1918: 242.

Möjl. identiskt med ett porträtt utst. i Konstakademien 1826. — Litogr. av J. E. Cardon 1837. — Ägare: Fru Louise Tersmeden, Strängnäs.

229. *Okänd man*. — Äldre, midjeb. fv. Brunt hår, polisonger, fadermördare och vit lindhalsduk, mörkblå uniform med guldfransade epåletter och förgyllda knappar. Molnig himmelfond. — Sign.: »P. Krafft 1826.» — H. 33. B. 29.

N. M. mål. inv. nr 2111. (Gåva 1918 av överintendenten fil. d:r A. Gauffin.) — Ägare: Nationalmuseum.

230. *Rutström, Carl Birger*, f. 1758, d. 1826, riksantikvarie. — Bröstb. fv. Mörkbrunt hår, vit lindhalsduk, frack, nordstjärneorden. Grönbrun fondton. — A. t.: »Aflidne Medecinal Rådet m. m. M. Doctor B. Rutström målat efter dess död 1826 af P. Krafft». — H. 59. B. 50.

Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare. Sthlm 1910. — Ägare: Kungl. Vitterhetsakademien, Stockholm.

231. *Oscar I*, se nr 205. — Överensstämmer med detta fastän utf. i större skala. — H. 61. B. 53.

Enl. meddelande från Krafft till hans fru i Stockholm sommaren 1827 utf. för 150 rdr b:co. (Fru Frideborg Krafft-Bergquist, Avesta.) — Göteborgs Konstmusei kat. nr 116. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.

232. *Sorbon, Hans Henrik*, f. 1768, d. 1846, packhusinspektör i Göteborg, överdirektör. — Bröstb. fv. Gråsprängt bakåtstruket hår, fadermördare, vit

lindhalsduk, bröstkrås, svart rock. Gulbrun fond. — Sign.: »P. Krafft 1827». — H. 53. B. 47.

Enl. under n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft Sorbons porträtt för 66,32 rdr b:co samt två repliker därav för tillsammans 100 rdr b:co. — Bukowskis aukt. kat. n:r 258, 1926. — Ägare: Direktör Erland Uggla, Linköping.

233. *Densamme.* — Replik av föreg. — S. P. A. 1921 : 1031.

Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Frimurarorden, Göteborg.

234. *Dubb, Per*, som frimurare, se n:r 63. — Knäb., sittande fv. i rödklädd förgylld stol, h. hand stödd på stav, v. på bord med röd duk, varpå bibeln och en annan bok. Hög svart hatt med svarta och vita plymer, polisonger, nedvikt mjuk krage, gul rödkantad rock och gula byxor, vit mantel med vasaordens kraschan och Carl XIII:s röda kors. Vit fältbindel över h. axel, vasaordens kedja om halsen och kraschan på bröstet. Vita handskar på händerna och ordensvärja vid sidan. Liggande skulpterat lejon till h. samt grå balustrad, grönt fonddraperi, tvenne kolonner till v. samt mellan dem framskymtande förgylld sphinx, gråvit fondvägg. — Sign.: »P. Krafft MDCCCXXVII.» — H. 136. B. 113. — S. P. A. 1921 : 1026. — Fig. 96.

Enl. under n:r 231 antörda meddelande, utf. Krafft detta och det närmast följande porträttet för vardera 300 rd b:co. — Utst. på Personhist. porträttutst. Göteborg 1923. — Ägare: Frimurarorden, Göteborg.

235. *Densamme.* — Knäb., sittande fv.; h. hand vilar på ett bord, den v. på stolskarmen. Gråsprängt hår, nedvikt mjuk krage, lindhalsduk, veckat krås, vit väst, mörkblå uniform med guldbroderad krage och förgyllda knappar, vita byxor, Carl XIII:s orden i band om halsen, på bröstet vasaordens kraschan och över h. axel dess band. På bordet böcker och klocka. I fonden Niclas Sahlgrens byst; till v. fönster, därunder hylla. Grågul fondvägg. — Sign.: »P. Krafft p: t 1827.» — H. 123. B. 108.

Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg.

236. *Densamme.* — Bröstb. fv. Gråsprängt hår, nedvikt mjuk krage, vit väst med uppstående krage, vit lindhalsduk, svart frack. Carl XIII:s orden i band om halsen, vasaordens kraschan och Carl XIII:s orden på bröstet samt den förras band över h. axel. Gråbrun fondton. — H. 63. B. 55. Sannolikt utf. 1827. — Ägare: Doktor E. Wingård, Göteborg.

237. *Kjellberg, Jonas*, f. 1752, d. 1832, grosshandlare i Göteborg. — Midjeb., sittande fv. i rödklädd stol. Långt brunt hår, mjuk nedvikt krage, svart väst, mörkblå rock med förgyllda knappar. Blåsvart till svagt gul fondton. — A. t.: »Grosshandlaren i Götheborg Herr Jonas Kjellberg målad å Storeberg 1827 af P. Krafft.» — H. 63. B. 55. — S. P. A. 1920 : 1297. — Fig. 101. Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Fru H. Kjellberg, Storeberg, Västergötland.

238. *Densamme.* — Replik av föreg. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 63. B. 54. Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utstkat. n:r 25.) — Ägare: Bankdirektör Jonas C:son Kjellberg, Stockholm.
239. *Densamme.* — Replik av föreg. — H. 61. B. 56. Ägare: Kjellbergiska flickskolan, Göteborg.
240. *Densamme.* — Replik av föreg., men stolsryggen ej synlig. — H. 61,5. B. 52. Ägare: Kjellbergiska flickskolan, Göteborg.
241. *Kjellberg, Jonas Anders*, f. 1788, d. 1877, köpman i Göteborg, godsägare på Storeberg, riksdagsman. — Bröstb. fv. Brunt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, knäppt bonjour. Blågrön fondton. — H. 64. B. 54. — S. P. A. 1920:1296. Utf. 1827. — Avb. i Ljungberg och Ugglas: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Fru H. Kjellberg, Storeberg, Västergötland.
242. *Tranchell, Amalia*, f. 1804, d. 1888, g. 1882 m. föreg. — Midjeb. fh., vit hatt med vita bandrosetter samt vita och skära plymer. Brunt lockigt hår, juvelörhänge, fyrdubbelt pärlhalsband, svart urringad klänning med spets kring hals och armar, juvelbrosch på bröstet, vit schal med blommig bård över h. axel. Molnig himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 63. B. 55. — S. P. A. 1920:1298. — Fig. 102. Avb. i Ljungberg och Ugglas: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Fru H. Kjellberg, Storeberg, Västergötland.
243. *Kjellberg, Carl Fredrik*, f. 1789, d. 1850, köpman i Göteborg. — Bröstb. fh. Mörkt hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk, plisserat bröstkrås, svart rock. Mörk fondton i blågrått till brunsvart. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 62. B. 54. — S. P. A. 1921:1082. Avb. i Ljungberg och Ugglas: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Fru Eliza Kjellberg, Göteborg.
244. *Krook, Charlotta*, f. 1803, d. 1861, g. 1822 m. föreg. — Midjeb. fv. Mörkt hår, mittbenat, urringad mörkblå klänning med vit, blommig schal över v. axel. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 61,5. B. 53,5. — S. P. A. 1921:1083. Enl. under n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft detta porträtt för 100 rdr b:co. — Kopia av G. Brusewitz hos fru A. Broberg, Göteborg, en annan kopia finnes hos bankdirektör Jonas C:son Kjellberg, Stockholm. — Ägare: Fru Eliza Kjellberg, Göteborg.
245. *Prytz, Gustaf Rudolf*, f. 1776, d. 1861, köpman i Göteborg. — Oval bröstb. fh. Brunt lockigt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås med pärlfattad röd sten, röd innerväst, crêmefärgad ytterväst, mörkblå rock, svart krage med järnbruismärket, förgyllda knappar. Gulbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 61. B. 50. Enl. under n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft detta porträtt för 100 rdr b:co. — Avb. i Fröding, H.: Handelsföreningen i Göteborg 1661—1911, Göteborg 1911, samt

- i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Kopia hos herr C. R. Prytz, Göteborg. — Ägare: Ryttmästare Hugo Falck, Hälsingborg.
246. *af Wingård, Carl Fredrik*, f. 1781, d. 1851, ärkebiskop, tidigare biskop i Göteborgs stift. — Bröstb. fv. Mörkbrunt hår, ämbetsdräkt, biskopskors i kedja om halsen, nordstjärneorden och kraschan på rock och kappa. Grågrön fondton. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 70. B. 63. — S. P. A. 1920:1534.
Enl. under n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft detta porträtt för 120 rdr b:co. — Ägare: Konsistoriet, Göteborg.
247. *Magnus, Lazarus Elias*, se n:r 135. — Bröstb. fh. Grått hår, vit lindhalsduk, svart rock med breda slag. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 62. B. 54.
Enl. under n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft detta porträtt för 100 rdr b:co. — Ägare: Godsägare Harder Santesson, Forsby, Södermanland.
248. *Gjers, Anders*, f. 1789, d. 1865, postmästare, titulär postdirektör.
Enl. under n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft 1827 dennes porträtt för 100 rdr b:co. — Okänd ägare.
249. *Koch, Heinrich Christian*, f. 1767, d. 1832, vinhandlare i Göteborg.
Enl. under n:r 231 anförda meddelande, utf. Krafft 1827 dennes porträtt för 100 rdr b:co. — Okänd ägare.
250. *Ludendorff, Edvard*, f. 1790 i Stettin, d. 1824, initiativtagare till Göteborgs Sparbank.
Enl. under kat. n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft 1827 dennes porträtt för 50 rdr b:co. — Okänd ägare.
251. *Barclay, Alexander*, f. i Skottland, d. 1833, grosshandlare i Göteborg.
Enl. under kat. n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft 1827 dennes porträtt för 100 rdr b:co. — Okänd ägare.
252. *Dickson, James*, f. 1784 i Skottland, d. 1855, kommerseråd, grosshandlare i Göteborg.
Enl. under kat. n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft 1827 dennes porträtt för 100 rdr b:co. — Okänd ägare.
253. *Gullbrandsson, Swen*, f. 1797 i Varberg, d. 1827, handlande i Göteborg.
Enl. under kat. n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft 1827 dennes porträtt för 50 rdr b:co. — Gullbrandssons bouppteckning upptager bl. a. 2 porträtt i förgyllda ramar (6 riksdaler 32 skill.) Meddelat av kapt. Valdemar Ljungberg, Göteborg. — Okänd ägare.
254. *Scott, Elisabeth Christina*, f. 1805, d. 1836, g. I 1824 m. föreg., II m. predikanten vid Göteborgs fattighus Johan Gabriel Rising.
Enl. under kat. n:r 231 anförda meddelande utf. Krafft 1827 hennes porträtt för 100 rdr b:co. — Okänd ägare.

255. *Sandels, Johan August*, se n:r 128. — Bröstb., huvud fh. Grått lockigt hår, polisonger, svart lindhalsduk, generalsuniform, tvenne svärdsordnar i band om halsen, serafimerband över bröstet och kraschan. Gulbrun fondton. — H. 66. B. 56.
Sannolikt utf. 1827. — Litogr. av J. E. Cardon. — Kopia av J. G. Sandberg 1850, Gripsholmssaml. n:r 1777. — Ägare: Kungl. Arméförvaltningen Stockholm.
256. *Densamme*. — Replik av föreg. — H. 68. B. 56. — S. P. A. 1922:1132.
Ägare: Kapten Cläs Sandels, Mariestad.
257. *Romanson, Henrik Wilhelm*, f. 1776, d. 1853, professor vid Uppsala universitet. — Bröstb., huvud fv. Brunt lockigt hår, uppåtriktad blick, fadermördare, vit lindhalsduk, veckat halskrås, dubbelknäppt frack med doktorskrage. Grå till gul schatterad fond. — Sign.: »P. Krafft 1827.» — H. 64. B. 55. — S. P. A. 1921:27.
Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Uppsala Universitet.
258. *Hernblom, Per*, f. 1786, d. 1857, häradshövding i Tunaläns, Sevedes och Aspelands härad. — Medelålders man. Bröstb. fv. Gulbrunt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, svart väst och rock. Ljus grågrön fond. — Sign.: »P. Krafft.» — H. 59,5. B. 50,5. — S. P. A. 1922:1667.
Tingshuset, Vimmerby.
259. *Rolander, Lars*, f. 1769, d. 1845, superkargör i Ostindiska kompaniet, grosshandlare i Stockholm. — Äldre man, bröstb. fv. Lockigt blont hår, vit lindhalsduk, krås med juvelnål, svart knäppt rock. Gråbrun fondton. — H. 62. B. 52.
Ägare: Registrator Arthur Blix, Stockholm.
260. *af Burén, Diðrik Pontus*, f. 1802, d. 1878, v. häradshövding, bruksägare. — Bröstb., huvud fv. Brunt hår benat på v. sida, polisonger, fadermördare, dubbelknäppt svart frack med förgyllda knappar samt sammetskrage. Gråtonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1828.» — H. 63. B. 55. — S. P. A. 1920:1973 a.
Ägare: Godsägare P. J. C. af Burén, Nasta, Närke.
261. *Zetterström, Carl*, f. 1767, d. 1829, professor vid Uppsala universitet, stiftare av Jämtlandsbiblioteket. — Bröstb. fh., armarna i kors över bröstet. Framkammat brunt hår, mjuk halskrage, vit lindhalsduk, svart frack med doktorskrage, nordstjärneorden på bröstet. Grå fondvägg, med kolonn till h. samt bokhylla till v. — A. t.: »C. Zetterström». — Sign.: »P. Krafft 1828.» — H. 63. B. 55.
Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910. — Ägare: Uppsala Universitet.
262. *Densamme*. — Replik av föreg. På en pappersrulle till v. läses: »Utkast till Reglemente för Bibliotheks. Inv. vid Frösö Schola.» — Inskrift på ra-

men: »C. Zetterström Med Doctr Medecinæ Theor. et Pract. Profess:r, Upsal, Reg. Ord. de Stella polari Eques Natus 1767.» — A. t.: »Målarén och Artisten Moberg i Östersund har förfärdigadt en mycket liknande Copia af Professor Krafft i Stockholm.» — Sign.: »P. Krafft 1828.» — H. 63. B. 55. — S. P. A. 1923:418.

Ägare: Jämtlandsbiblioteket, Östersund.

263. *Aschan, Catharina Fredrika*, f. 1805, d. 1881, g. 1829 m. översten m. m. greve Claës Anton Cederström (se nr 264). — Bröstb. Fattar med h. hand i en grön schal med brokig bård. Uppsatt mittbenat hår, guldsmycke med ametyster i håret, juvelörhängen, dubbelt pärlhalsband med runt spänne, vit urringad spetsbesatt klänning. Brun till gul fond. — Sign.: »P. Krafft 1828.» — H. 64. B. 52.

Utst. på Carl XIV Johans utst. Stockholm 1900 (ägdes då av intendenten, kammarh. C. A. Ossbahr). — Ägare: Revisionssekreteraren frih. Anton Cederström, Stockholm.

264. *Cederström, Claës Anton*, f. 1795, d. 1849, greve, överste, kammarherre. — Bröstb. huvud fv. Brunt lockigt hår, framkammat vid öronen, liten mustasch, fadermördare, svart lindhalsduk, mörkblå husaruniform med svärdsorden. Molnig himmelfond. — Sign.: »P. Krafft 1829.» — H. 65. B. 55. — Fig. 90.

Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utskat. nr 25.) — Ägare: Revisionssekreteraren frih. Anton Cederström, Stockholm.

265. *O'Konor, Patrik Georg*, f. 1797, d. 1863, löjtnant vid Kungl. Första Livgrenadjärregementet, godsägare. — Bröstb. fh. Brunt hår, polisonger, liten blond mustasch, fadermördare, gul väst, mörkblå rock, svart kappa lindad om bröstet. Gultonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1829.» — H. 34. B. 27.

Ägare: Fröken Anne-Madeleine O'Konor, Stockholm.

266. *Okänd man* (enligt uppgift informator hos familjen Hebbe på Tynnelsö). — Äldre man, bröstb. fh. Grått bakåtstruket hår, polisonger, vit lindhalsduk, svart väst och igenknäppt rock. Mörkbrun till ljusgrå fond. — H. 66. B. 57. — S. P. A. 1919:800.

Ägare: Kabinettskammarherre Erland Boström, Stockholm.

267. *Magnus, Eduard*, f. 1800, d. 1879, handlande i Göteborg. — Yngre man, bröstb. fv. Lockigt mörkbrunt hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk med rosettknut, crêmefärgad väst, mörkgrön livrock, svart sammetskrage. Brunviolett till gul himmelfond. — Sign.: »P. Kt». — H. 20. B. 18.

Ägare: Fru Karin Warburg f. Linton, London.

268. *Borg, Per Aron*, f. 1776, d. 1839, föreståndare för Allmänna institutet för döva och blinda i Stockholm. — Bröstb. fh. Framkammat, gråsprängt hår, polisonger, glasögon, fadermördare, vit lindhalsduk, vasaorden i band om halsen. Iförd en av honom själv komponerad uniform för dövstumslärare,

svart med tygknappar och revärer. Brun till gul fondton. — Sign.: »P. Krafft 1830.» — H. 64. B. 55.

Avb. i Svenskt biografiskt lexikon, ny uppl., Stockholm. — Ägare: Överste G. W. von Heideman.

269. *Hemberg, Jöns Peter*, f. 1763, d. 1834, kommerseråd. — Bröstb. fh. Mörkbrunt hår, vit lindhalsduk, krås, gul väst, svart rock med förgyllda knappar. Gråbrun till mörkbrun fond. — H. 49,5. B. 42,5. — S. P. A. 1924:3088. Ägare: Direktör Robert Hemberg, Malmö.

270. *Wohlfart, Friedrich Wilhelm*, f. 1778, d. 1859, köpman i Göteborg. — Bröstb. fh. Framkammat hår, guldörringar, fadermördare, svart lindhalsduk, bröstkrås, vit väst, svart rock. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1832». — H. 34. B. 26. Ägare: Direktör Charles Dickson, Stockholm.

271. *Garberg, Anders*, f. 1781, d. 1826, fabrikör i Gävle. — Bröstb. fv., framkammat hår, polisonger, vit lindhalsduk, krås, grön väst, grå bonjour med brun krage. Gråtonig fond. Porträttet troligen uppbrunnet vid Gävle brand 1869. — Beskr. eft. familjetavlan nr 296, där denna bild förekommer på fondväggen. — Sannolikt utf. 1832 efter den avbildades död.

272. *Garberg, Anders*, f. 1809, d. 1852, affärsman. — Midjeb. fv. Lockigt svart hår, fadermördare, gul halsduk, svart rock, rödbrun väst. Gråbrun fond. — Sign.: »P. Krafft 1832». — H. 65. B. 54. Ägare: Fru Maria Wesström, Gävle.

273. *Wijkman, Sven Caspersson*, f. 1754, d. 1839, biskop i Västerås stift. — Äldre fetlagd man, bröstb. fv. Tunnt vitt hår, nedfallande i nacken, svart kalott, ämbetsdräkt, biskopskors i guldkedja, Carl XIV Johans krönta guldmedalj, nordstjärneorden i band om halsen, dess kraschan på bröstet och kappan. Brunblå fondton. — Sign.: »P. Krafft 1832.» — H. 64. B. 55. — Fig. 104. Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. nr 28). — Ägare: Fru Anna Peyron, Stockholm.

274. *Garberg, Wilhelm Leopold*, f. 1812, d. 1845. — Midjeb. fh. Mörkbrunt hår, fadermördare, brun rock, mörkgrön slängkappa. Gråbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1833». — H. 65. B. 54. Ägare: Fru Maria Wesström, Gävle.

275. *von Post, Adolf Ludvig*, f. 1781, d. 1847, generalmajor. — Bröstb. fh. Brunt hår, polisonger, mörkblå uniform med röd krage, epåletter, svärdsorden på bröstet och dess band över h. axel. Landskapsfond med molnig himmel. — Sign.: »P. Krafft 1833». — H. 34. B. 30. — S. P. A. 1919:1180. Ägare: Konstföreningen, Västerås.

276. *Ennes, Christina Louise*, f. 1798, d. 1838, g. m. bruksägaren Hans Wilhelm Eckhoff, samt dottern *Elisabeth Lovisa Wilhelmina*, f. 1831, d. 1910, g. I 1851 m. v. häradshövdingen Viktor Salomon Lindgren, II 1859 m. landshövdingen Fredrik Ludvig Salomon Hederstierna. — Modern sittande i rödklädd mahognystol, helfig. hp., huvudet något fv. Dottern på moderns knä, stöder v. hand på ett bord. Modern: brunt hår med lockar vid tinningarna, örringar, gul klänning med spetskrage; dottern: vitklädd. På bordet brokig duk, varpå en skål med äpplen. I fonden fönster, varigenom skymtar Gävle rådhus. — Sign.: »P. Krafft 1833». — H. 120. B. 94.
Ägare: Direktör Fredrik Cassel, Vedeång, Västmanland.
277. *Skjöldebrand, Anders Fredrik*, f. 1757, d. 1834, greve, general m. m. — Äldre man, bröstb. fv. Vitt hår, benat på v. sida, fadermördare, generalsuniform, serafimerordens band och kraschan. Svärds- och Carl XIII:s orden i band om halsen, svärdsorden och Carl XIII:s kors på bröstet, kappa över axlarna. Bruntonig fond. — H. 74. B. 60. — S. P. A. 1916:358.
Utf. omkr. 1833. — Enligt Konstföreningens årsberättelse utst. där 1833 samt maj 1841. — Litogr. av J. E. Cardon. — Kopia på Skokloster utf. av C. V. Nordgren. — Ökna Säteri, Södermanland.
278. *von Rosenstein, Carl (Rosén)*, se n:r 228. — Replik överensstämmande med detta. — Inskrift på ramen: »Carolo v. Rosenstein Quo Ephoro Schola Cathedr. Ups. Instaurata est Scholæ Docentes». — Sign.: »P. Krafft 1833». H. 60. B. 52.
Ägare: Högre allmänna läroverket, Uppsala.
279. *Densamme*. — Replik av föreg. men med serafimerkedja. — Sign.: »P. Krafft 1833». — H. 61. B. 52. — S. P. A. 1920:459.
Möjligen var det detta eller föreg. porträtt som 1851 utbjöds till salu för 50 rdr (Brev fr. Krafft till prof. J. H. Schröder den 28 okt. 1851, U. U. B. Handskr. G. 263 f.). — Ägare: Konsistoriet, Uppsala.
280. *Densamme*. — Replik av föreg. — Sign.: »P. Krafft 1834». — H. 65. B. 51. — S. P. A. 1922:1966.
Möjligen identiskt med ett porträtt utst. i Konstakademien 1838. — Ägare: Konsistoriet, Linköping.
281. *Berghman, Gustaf Adolph*, f. 1802, d. 1884, grosshandlare i Stockholm, känd under namnet »skånske prinsen». — Bröstb. fv. Lockigt brungrått hår, fadermördare, svart lindhalsduk, rostbrun rock med svart sammetskrage, dubbelknäppt till halsen; över h. axel en svartblå kappa med sammetskrage. Fonden schatterad i grått och brunt. — A. t.: »Grosshandlanden Herr Gustaf Adolph Berghman, född i Ystad, död i Stockholm 1884.» — Sign.: »P. Krafft 1834». — H. 68. B. 57. — S. P. A. 1925:1847.
Ägare: Fröken S. L. Theorell, Stockholm.

282. *Nordin, Daniel*, f. 1778, d. 1854, kyrkoherde i Villstads församling, Småland. — Bröstb. fh. Nedvikt krage, ämbetsdräkt. Mörk gulgrön fond. — Sign.: »P. Krafft 1834.» — H. 60. B. 50,5.
Beskr. meddelad av fil. kand. H. Alm, Sthlm. — Ägare: Villstads församling, Småland.
283. *Zachrisson, Marie Julie*, f. 1813, d. 1890, g. 1833 m. brukspatron Nils N:son Aschan. — Midjeb. fv., v. hand håller i en brun skinnboa, som är lägd i kors över bröstet. Högt uppsatt mittbenat hår med lockar vid öronen, vit urringad klänning med puffärmar. I bakgrunden låg mur samt däröver molnig himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1834.» — H. 64. B. 52. — S. P. A. 1924:692. — Fig. 106.
Utst. i Hälsingborgs Museum den 13—17 nov. 1912 och i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. nr 28). — Ägare: Fru Ella Bendz, Malmö.
284. *Schück, Heyman*, se nr 189. — Bröstb., huvud fv. Grått lockigt hår, vit lindhalsduk, svart sidenväst och rock. Gulbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1834.» — H. 67. B. 57.
Detta eller något av följande torde vara identiskt med det porträtt av Schück, som utst. på Konstföreningens exposition, Stockholm 1841. — Ägare: Mosaiska församlingen, Stockholm.
285. *Densamme*. — Replik av föreg. — H. 64. B. 54.
En gammal påskrift a. t. att C. F. von Breda 1816 målat porträttet är felaktig. — Ägare: Kandidat Karl Martin, Djursholm.
286. *Densamme*. — Replik av föreg. — H. 63. B. 55.
Ägare: Professor Henrik Schück, Stockholm.
287. *Densamme*. — Replik av föreg. — H. 63. B. 53.
Ägare: Fröken Berna Schück, Stockholm.
288. *Eckhoff, Hans Carl Wilhelm*, f. 1809, d. 1859, grosshandlare i Gävle. — Bröstb. fh. Brunt hår, framkammat vid öronen, polisonger, fadermördare, svart lindhalsduk, ljusgrå väst, brun rock med förgyllda knappar. Gråtonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1835.» — H. 32. B. 27.
Ägare: Civilingenjör Hjalmar Heimbürger, Stockholm.
289. *Brelín, Selma Carolina*, f. 1817, d. 1857, g. 1836 m. hovrättsrådet Johan Reinhold Geijer. — Midjeb. fv. Brunt benat hår, upplagt i lockar, guldörhängen med blå stenar, guldkedja i två varv om halsen, ljusblå rakt urringad sidenklänning med rosetter, yviga ärmar och tunn vit isättning, över axlarna mönstrad schal i grönt, rött, svart och gult. Svartbrun fond. — Sign.: »P. Krafft 1835.» — H. 31,5. B. 25.
Ägare: Fru Ingrid Anjou, f. Dahlberg, Göteborg.
290. *Kolmodin, Olof*, se nr 69. — Äldre man, bröstb. fv. Grått över öronen nedkammat hår, hög ansiktsfärg, fadermördare och vit lindhalsduk, svart

- dräkt med nordstjärneorden i knapphålet. Bruntonig fond. — H. 59. B. 52.
 Utf. sannolikt omkr. 1835. — Avb. i Lundmark, E.: Västgöta nationshus, s. 101 (Roosval, A.: Nationshusen i Uppsala, Sthlm 1915). — Ägare: Västgöta nation, Uppsala.
291. *Lundblad, Sven*, f. 1776, d. 1837, teol. professor vid Uppsala universitet, biskop i Skara stift. — Brösth. fv. Mörkbrunt framkammat hår, ämbetsdräkt med biskopskors och nordstjärneorden. Grågrön fondton. — H. 63. B. 54. — S. P. A. 1920:1175.
 Ägare: Konsistoriet, Skara.
292. *Krafft, Catharina Maria*, d. 1866 g. m. löjtnant Carl Gustaf Jack. — Äldre dam, midjeb. fv. Vit spetsmössa varpå halmhatt med skärt band. Brunt, mittbenat hår, spetsfischy, svart urringad klänning med förgyllt skärpspänne, röd schal över v. axel. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1835». — H. 31. B. 25. — S. P. A. 1919:1195.
 Ägare: Fröken Lina Gröndal, Västerås.
293. *Löfvenskiöld, Salomon*, f. 1764, d. 1850, frih., president i Bergskollegium. — Knäb., sittande fv. i låg karmstol med röd dyna, stödjande h. arm på mahognyskrivbord med fyra lådor; på dessa bronsskyltar med namnbeteckningarna: Falun, Sala, Norb:g, Dan:ma. På bordet papper och skrivtyg. Mörkbrunt lockigt hår, polisonger. Blå frack med förgyllda knappar och guldbroderier, vita byxor och svarta stövlar, nordstjärneorden i band om halsen samt kraschan på bröstet, värja vid sidan. Gråbrun väggfond med pilaster och ljusbrunt blommigt draperi till h. — Sign.: »P. Krafft 1835.» — H. 143. B. 108.
 Beskr. och avb. i Hahr, A.: Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolags porträtt och tavelamlingar, Uppsala 1920. — Ägare: Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, Falun.
294. *Densamme.* — Midjeb. fv. Brunt lockigt hår, polisonger, fadermördare, mörkblå uniform med guldbroderier, nordstjärneorden i band om halsen, dess kraschan på bröstet, mörkblå rödfodrad kappa över axlarna. Bruntonig fond. — Inskrift på ramen: »Salomon Löfvenskiöld Friherre Commendeur af K. N. O. President i K. Bergs Coll:m. Från 1816 Till 1819.» — H. 80. B. 64.
 Utf. sannolikt omkr. 1835. — Ägare: Kungl. Kommerskollegium, Stockholm.
295. *Krafft, Clara Maria Elisabeth*, f. 1814, d. 1891, g. I 1835 m. fil. doktor Claes Johan Reinhold Carlson, II 1847 m. notarien i Svea Hovrätt Victor Annell. — Brösth. fh. Brunt mittbenat hår med lockar vid öronen, juvelörhängen, vit broderad tyllslöja lindad kring huvudet och nedfallande på h. sida, rödlila urringad klänning med vit spetskant. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1835.» — H. 67. B. 54. — Fig. 107.
 Utst. i Konstakademien 1836, i Helsingborgs Museum 3—17 nov. 1912 samt i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. nr 28). — Ägare: Fröken Gerda Bendz, Lund.

296. *Garberg*, köpmansfamilj i Gävle. De avbildade äro från h. räknat: *Garberg, Anders*, f. 1809, d. 1852, affärsman; *Carl Anton*, f. 1805, d. 1838, bruksinspektör; *Fredrik August*, f. 1818, d. 1861, kammarskrivare; *Wilhelmina Theresia*, f. 1814, d. 1839, g. m. häradshövd. Robert Lönnerberg, (sittande). *Wilhelm Leopold*, f. 1812, d. 1845; fabrikör (håller nothäfte); *Carolina Catharina*, f. 1806, d. 1872, g. 1829 m. konsul Gustaf Adolf Elfstrand; *Amalia*, f. 1811, d. 1845, g. m. magistratssekr. Stenfelt; *Clementine*, f. 1816, d. 1842; *Engelbert Leonhard*, f. 1820, d. 1847, apotekare; *Edvard*, f. 1823, d. 1861, bruksman; *Carin Christina Sehlberg*, f. 1787, d. 1859, änka efter grosshandl. *Anders Garberg*, f. 1781, d. 1826, vars porträtt (av Krafft d. y.) synes på fondväggen liksom en medaljong av en avliden dotter *Charlotte*, g. Littorin. — Interiör med familjen samlad omkring en spinett under vilken en lapphund, Sultan, slumrat in på det brungula golvet. Modern är iförd svart klänning, döttrarna i olikfärgade toiletter samt sönerna i svarta, bruna eller gröna bonjourners och vita, blå eller bruna byxor. Grå fondvägg med faderns porträtt och den avlidna systemens medaljongbild. Stuckornament i det vita taket. Till h. och v. gulmålade dörrar. — Sign.: »P. Krafft 1836.» — H. 101. B. 132. — Fig. 109.

Fru C. C. Garberg, f. Sehlberg, skrev den 13 febr. 1836 från Östanbäck i Valbo s:n, Gästrikland, till sin son Carl Anton: » — Professor Krafft ifrån Stockholm, som var här för att måla en Familletavla, på hvilken hela familjen äro placerade. — Du är äfven med och kommer att målas i profil eller efter den silhouett du hemskickat, dels efter Wilhelm, vilken nu för tiden är den som är dig likast af alla syskonen. — Taflan föreställer Östanbäcks-salen der forte-pianot är framdraget på golfvet, och Wilhelm, Fredrik, Engelbert, Carolina, Therese och Amalia (som alla äro medlemmar och sångare i det här i staden inrättade sångsällskap) äro placerade med noter i hand för att sjunga en Chœur. — — — Charlottes skugga (det enda porträtt wi af henne äga) kommer att såsom inläggning i trädet på forte-pianot wisas (detta ändrades tydligen och utbyttes mot en medaljongbild). — — — Hela taflan består af 12 portraiter i hela figurer af $\frac{2}{3}$ naturlig storlek — en skugga och en hund. — Alla de portraiter som hitills hunnit bli färdiga äro mycket lika. Denna tafla blir wisst dyr, men den komer att bli mycket intressant i framtiden. — — »(Brevet har vänligen ställts till förf:s förfogande av fil. lic. Percy Elfstrand, Djursholm.) Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Ägare: Doktorinnan Carin Lindskog, Stockholm.

297. *Lönnerberg, Robert*, f. 1794, d. 1862, häradshövding i Gästriklands domsaga. — Bröstb. fh. Iförd civil uniform. — H. c:a 40 cm.

Porträttet är f. n. magasinerat, varför förf. ej varit i tillfälle bese det. Uppgifterna lämnade av ägarinnan. — Ägare: Fröken Thérèse Hålen, Stockholm.

298. *Ennes, Christina Louise*, se n:r 276. — Bröstb., huvud nästan hp., kropp fv. Uppsatt kastanjebrunt hår, vit halskrage, gul klänning. Grågul fond. — — Sign.: »P. Krafft 1836.» — H. 26,5. B. 22.

Bukowskis aukt. den 19 mars 1891. — Ägare: Civilingenjör Hjalmar Heimbürger, Stockholm.

299. *Helin, Johannes*, f. 1783, d. 1853, kammarråd. — Bröstb. fh. Brunt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, crêmfärgad väst med ståndkrage, mörkblå rock med järnbruksmärket på kragen och nordstjärneorden på bröstet. Landskapsfond med byggnader. I bakgrunden synes en allmogeman med räfsa på axeln, molnig himmel. — Sign.: »P. Krafft 1836.» — H. 65. B. 55. — S. P. A. 1922 : 2526.
Ägare: Fru E. Rothman, f. Helin, Karlstad.
300. *af Billbergh, Johan Peter*, f. 1776, d. 1850, president i Kammarrätten. — Midjeb. fh., h. hand innanför rocken. Framkammat hår, ämbetsmannainform, nordstjärneordens kedja samt dannebrogordens kraschan på bröstet, dannebrogen i band om halsen, värja på v. sida. Grågul fondton. — Inskrift på ramen: »Johan Peter af Billbergh, president i Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarrätt.» — Sign.: »P. Krafft 1836.» — H. 77. B. 65.
Utst. i Konstakademien 1836. — Ägare: Kungl. Kammarrätten, Stockholm.
301. *af Tillner, Elsa Catharina*, f. 1796, d. 1880, g. 1826 m. föreg. — Midjeb. huvud fh., kropp nästan vp. Mörkbrunt hår med lockar vid tinningen, mellanblå turbanliknande hårklädsel med juvelsmycke och stor vit plym, juvelörhängen, fyrdubbelt pärlhalsband med juvellås, svart sidenklänning med puffärmar, kring dessa och halslinningen vit spets, vit spetsslöja om halsen. Röd till gråbrun fondton. — A. t. (senare inskrift): »Elise Katarina af Billbergh, född af Tillner, $\frac{4}{6}$ 1796— $\frac{30}{4}$ 1880.» — Sign.: »P. Krafft 1836.» H. 65. B. 74. — S. P. A. 1921 : 1.
Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Ägare: Friherrinnan Hilda Pfeiff, f. af Billbergh, Stockholm.
302. *Elfstrand, Gustaf Adolf*, f. 1801, d. 1871, skeppsredare och grosshandlare i Gävle. — Bröstb. fh. Askblont hår och polisonger, fadermördare, svart lindhalsduk, mörkbrun rock med svart krage, crêmfärgad väst. Svartbrun fond, nedtill gulnande. — H. 67. * B. 56. — S. P. A. 1925 : 344.
Utf. sannolikt 1836. — Ägare: Artisten Axel Larents, Stockholm.
303. *Munthe, Carl Christoffer*, f. 1772, d. 1839, kammarrättsråd. — Bröstb. fv. Gråsprängt hår, fadermördare, vasaorden i band och guldmedalj för medborgerlig förtjänst i kedja om halsen, svart frack, nordstjärneorden på bröstet, mörkblå slängkappa med blått foder. Mörkbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1836.» — H. 67. B. 56.
Ägare: Museiintendenten Gustaf Munthe, Göteborg.
304. *Törneblad, Carl Peter*, f. 1774, d. 1844, justitiestatsminister. — Midjeb., sittande fv. Svart lockigt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, svart frack, nordstjärneorden i band om halsen, dess kraschan på bröstet. Mörktonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1836.» — H. 69. B. 58. — S. P. A. 1918 : 113.
Greve Knut K:son Posse, Elfvesta gård, Södermanland.
305. *Rosenblad, Mathias*, f. 1758, d. 1847, greve, justitiestatsminister m. m. — Midjeb. fv. Svart hatt med vita plymer under v. arm. Grått lockigt hår,

polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk, mörkblå uniform med guldfransade epåletter, Carl XIII:s och nordstjärneorden i band om halsen, serafimerband över h. axel, serafimerkraschan på bröstet. Blåbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1837.» — H. 75. B. 61.

Utst. i Konstakademien 1848. — Litogr. av J. E. Cardon. — Nationalmusei Förr. inv. n:r 192. (Gåva av f. d. protokollssekr. Hindbeck.) — Ägare: Nationalmuseum.

306. *Posse, Christer*, se n:r 198. — Kopia av detta, men med den ändring, att Posse här är iförd generalitetets uniform och bär svärdsordens kommandörsband. — Sign.: »P. Krafft 1838.» — H. 140. B. 105.

Utst. i Konstakademien 1838. — Ägare: Överste C. H. Scheffer, Djursholms-Ösby.

307. *Sehlberg, Eric*, f. 1794, d. 1842, godsägare, arkeolog. Midjeb. fv., pekar med h. hand på runsten. Mörkbrunt hår, polisonger, mjuk halskrage, svart päls med brun skinnkrage och manschetter. Landskapsfond med molnig himmel. — Sign. med runskrift på stenen: »Erik Sehlberg målad af Kraft 1838.» — H. 44,5. B. 37.

»Det hufvudet är Charmant och ser så förträffligt ut», säger den avbildades syster, fru C. C. Garberg, i brev till G. W. Palm d. 27 sept. 1840. (K. A. A.) Hon påpekar samtidigt att brodern är »klädd ut som en forntidssvensk i pels». — Ägare: Statskartografen ingenjör E. H. Sehlberg, Stockholm.

308. *Lundblad, Sven*, se n:r 291. — Replik av detta men med bruntonig fond. — H. 52. B. 54.

Utf. 1838. — Avb. i Lundmark, E.: Västgöta nationshus, s. 113 (Roosval, A.: Nationshusen i Uppsala, Sthlm 1915). Häri uppges porträttet utf. för 100 rdr eft. ett tidigare beställt av Stockholms prästsällskap. — Ägare: Västgöta nation, Uppsala.

309. *Rudbeck, Per Alexander*, se n:r 98. — Knäb., sittande fv., vilar h. hand på bord. Uppstruket hår, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk, serafimerdräkt med ordnar, vitfodrad kappa över v. axel. På bordet hatt med plymer. Grågrön fondton. — H. 105. B. 88. — S. P. A. 1925: 1743.

Utf. omkr. 1838. — Ägare: Kammarherren frih. Reinhold Rudbeck, Edsberg, Uppland.

310. *Boivie, Pehr Gustaf*, f. 1780, d. 1860, rektor vid Uppsala katedralskola 1830—1845. — Bröstb. fv. Mörkt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, svart väst och frack med doktorskrage, nordstjärneorden på bröstet. Grå till bruntonig fond. — H. 54. B. 41.

Utf. 1838. — Avb. i Svenskt biografiskt lexikon, ny uppl. — Ägare: Högre allmänna läroverket, Uppsala.

311. *Dickson, Robert J. ä.*, f. 1782 i Skottland, d. 1858, skeppsredare och köpman i Göteborg. — Bröstb., huvud fv. Brunt hår och polisonger, vit lindhalsduk, veckat bröstkrås, gul väst, mörkblå rock med förgyllda knappar. Gulbrun fondton. — H. 66. B. 57.

Ägare: Direktör Charles Dickson, Stockholm.

312. *Bratt, Wilhelmina Charlotta*, f. 1781, d. 1845, g. 1806 m. föreg. — Midjeb. fh. på mahognystol. Svart hår med lockar vid öronen, svart urringad sidenklänning, crêmefärgad schal med brokig bård över h. axel. Grågul fondton. — H. 66. B. 57.
Ägare: Direktör Charles Dickson, Stockholm.
313. *Robsaht, Brita Sophia*, se n:r 92, såsom Jungfru Maria. — Oval. Huvud fh. Vit till lila slöja. Grågul fondton. — H. 17. B. 12. — Fig. 127.
Utf. omkr. 1838 för den 1841 sign. målningen »Kristi gång till Golgata», kat. n:r 429. — Fru Carola Hallgren, Södertälje.
314. *Krafft, Martina Sophia Carolina*, f. 1812, d. 1838, konstnärens dotter såsom Maria Magdalena. — Oval. Huvud vp. Kastanjebrunt hår, grålila slöja. Bruna och lila toner, gulbrun fond. — H. 18. B. 13. — Fig. 123.
Utf. omkr. 1838 för den 1841 sign. målningen »Kristi gång till Golgata» kat. n:r 429. — Ägare: Fru Carola Hallgren, Södertälje.
315. *Leffler, Sven Peter*, f. 1776, d. 1850, med. doktor, boktryckare i Uppsala, litteratör. — Bröstb. fv. Kastanjebrunt mittbenat hår, fadermördare, svart lindhalsduk, saffransgul väst, brun igenknäppt rock med svart krage. Svart-brun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1838.» — H. 60. B. 51.
Utst. i Konstakademien 1838. — Villa Mittag-Leffler, Djursholm.
316. *Leffler, Erik Magnus*, f. 1779, d. 1854. — Bröstb. fv. Polisonger, fadermördare, urringad väst och frack.
Originalet är för förf. obekant. — Beskr. efter en litografi med påskrift: »Erik M. Leffler» samt »Oscar Cardon efter Krafft. Tr. hos Spong.» — Okänd ägare.
317. *Rådberg, Johan Jacob*, f. 1783, d. 1844, regementsläkare vid Skaraborgs regemente, från 1825 vid Upplands regemente. — Bröstb. fh. Brunt framkammatt hår, mörkblå uniform med guldbroderad ståndkrage och förgyllda knappar, vasaorden i band om halsen. Mörkbrun fondton. — Sign.: »P. Krafft 1838.» — H. 61. B. 52.
Avb. i Sjöberg: Porträtt av svenska läkare och apotekare, Sthlm 1910 samt Lundmark, E.: Västgöta nationshus, s. 101 (Roosval, A.: Nationshusen i Uppsala, Sthlm 1915). — Ägare: Västgöta nation, Uppsala.
318. *Forssell, Olof Hansson*, f. 1762, d. 1838, teol. och fil. doktor, prost, kyrkoherde i Östervåla, professor, framstående matematiker. — Midjeb. fv. Grått långt hår kring kal hjässa, livfull blick, fadermördare, ämbetsdräkt, nordstjärneorden på bröstet. Gråblå till brun fond. — Inskrift på ramen: »Olof H. Forssell Theol. Doct. Professor, Pastor i Ö. Våhla F: d 22/9 1762 D: d 9/11 1838». — Sign.: »P. Krafft 1838.» — H. 62. B. 51.
Litogr. av J. E. Cardon 1839. — Ägare: Med. doktor Olof H:son Forssell, Stockholm.
319. *af Wetterstedt, Gustaf*, f. 1776, d. 1837, greve, statsminister för utrikes ärendena.
Enligt Konstakademiens utst. kat. 1838, n:r 8: »försök till portr. af excell. grefve Gustaf af Wetterstedt måladt efter dödsfallet». — Även på akademiutställningen 1848

utställdes ett porträtt av greve af Wetterstedt, vilket möjligen var samma porträtt, som detta tio år tidigare utställda. — Okänd ägare.

320. *Sprengtporten, Jacob Wilhelm*, f. 1794, d. 1875, frih. överståthållare. — Midjeb. fv.

Litogr. av J. E. Cardon 1839 efter ett för förf. okänt original av Krafft d. y. — Okänd ägare.

321. *Alströmer, Jonas*, f. 1769, d. 1845, frih., kopist i Inrikes Expeditionen. — Bröstb. fv. Grått lockigt hår, fadermördare, svart lindhalsduk, grön väst, brun rock. Molnig fond. — A. t.: »Friherre Jonas Alströmer, f. 17^{19/6} 69, † 18^{22/4} 45 målad 1840.» (Det senare året tydligt felaktigt). — Sign.: »P. Krafft 1839.» — H. 62. B. 53.

Ägare: Envoyén frih. Jonas Alströmer, Bukarest.

322. *Arfwidson, Samuel*, f. 1767, d. 1843, kommerseråd, köpman i Göteborg. — Bröstb. fv. Vitt hår med sidbena, grå polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk med rosett, grå och skär sidenväst, svart frack med nordstjärneorden. Mörkbrun till eldskär fond. — Sign.: »P. Krafft 1839.» — H. 63,4. B. 53,9. — S. P. A. 1917: 157.

Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Kapten Sam Arfwidson, Jönköping.

323. *Hellsten, Sophia Henrietta Urbina*, f. 1785, d. 1874, g. 1802 m. grosshandlare Paul Richard Melin i Göteborg i dennes andra gifte. — Bröstb. fh. Mittbenat mörkbrunt hår varpå spetsmössa med band om hakan och blommor vid öronen, svart urringad klänning med spets kring urringningen, vit blommönstrad schal över axlarna och lorgnett i guldkedja om halsen. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1839.» — H. 62. B. 53. — S. P. A. 1920: 723.

Ägare: Fröken S. Sjöstedt, Alingsås.

324. *Krafft, Hanna Beata Charlotta*, f. 1817, d. 1899, g. 1841 m. godsägaren och v. konsuln Thor Melcher Noréus. — Midjeb. fv. Uppsatt hår med lockar vid öronen, runt juvelsmycke med guldkedja över pannan, svart urringad klänning med vit spetskant, blå schal med brokig bård över axlarna. Grågul fondton. — Sign.: »P. Krafft 1839.» — H. 32. B. 26.

Ägare: Herr Harald Noréus, Stockholm.

325. *Wijk, Olof*, f. 1786, d. 1856, kommerseråd, borgarståndets talman. — Midjeb., sittande, huvud fv., v. hand vilande på stolsrygg. Kal hjässa, polisonger, fadermördare, vit lindhalsduk, brun sidenväst, svart frack, Carl XIII:s orden i band om halsen, vasaordens band över h. axel, dess kraschan samt nordstjärneorden på bröstet. Mörk bruntonig fond samt en stor jordglob till v. — H. 84. B. 70. — Fig. 108.

Utf. 1839. — Kopia hos överceremonimästaren greve E. von Rosen, Stockholm. — Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Herr Hjalmar Wijk, Göteborg.

326. *Densamme*. — Knäb., stående, huvud fv., håller värja i h. hand. Kastanjebrunt hår, polisonger, spetskrage, vit dräkt och kapp, den senare rödfodrad. Ordenskedja om halsen. På h. sida ett grått altare med blågrönt Coldinukors, krona och bok i grönt band, till v. svartklädd stol. Grågrön fond. — Sign.: »P. Krafft 1840.» — H. 150. B. 120.
Enl. handl. i Göta Coldinuordens arkiv beställd 1839 och betalad med 250 kr., insamlade genom subskription. — Ägare: Göta Coldinuorden, Göteborg.
327. *Carlson, Claes Johan Reinhold*, f. 1801, d. 1840, fil. doktor, kungl. sekreterare. — Bröstb. hp. Brunt vid öronen framkammat hår, polisonger, fadermördare, svart lindhalsduk, bröstkrås, grå väst, mörkblå rock med nedvikt svart krage. Gråsvart fondton. — Sign.: »P. K.». — H. 32,5. B. 26.
Utf. omkr. 1840. — Ägare: Postmästare P. J. Krafft, Nynäshamn.
328. *Krafft, Per Martin*, f. 1819, d. 1878, notarie vid Stockholms stads järnväg, konstnärens son. — Bröstb. fh. Brunt bakåtsruket hår med husarlockar, fadermördare, röd lindhalsduk, grön urringad väst, svart bonjour. Molnig himmelsfond. — H. 31. B. 26.
Utf. omkr. 1840. — Ägare: Postmästare P. J. Krafft, Nynäshamn.
329. *Krafft, Carl Victor*, f. 1824, d. 1867, sjökapten, konstnärens son. — Midjeb. fv. Brunt framkammat hår, halmhatt med svart kantband på huvudet, mjuk vit skjortkrage, röd halsduk, mellanblå rock med förgyllda knappar. Mörkgrönt hav i fjärran med orosmoln på himlen. — Sign.: »P. K:t.» — H. 33. B. 27.
Ägare: Fru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje.
330. *Stiernstedt, Johanna Maria*, f. 1768, d. 1848, g. 1792 m. majoren Carl Engelbrecht Frisenheim. — Bröstb., sittande fv. Vit spetsmössa, bruna lockar vid öronen, spetskrage, svart klänning. Mörkbrun fond. — Sign.: »P. K.» — H. 32. B. 26.
Ägare: Godsägare C. A:son Odelberg, Berga-Tuna, Södermanland.
331. *Henriques, Zippora*, f. 1773, d. 1843, g. m. köpmannen i Göteborg Simon Elias Warburg. — Bröstb. fv. Spetsmössa med gula hakband, vitt krås om halsen, mörkbrun klänning. Molnig himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1841.» — H. 35. B. 28,5. — S. P. A. 1921 : 1569.
Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Ingenjör Erik L. Magnus, Göteborg.
332. *Levgren, Anders Georg*, f. 1778, d. 1857, köpman i Göteborg och ordförande i därvarande handels societet. — Bröstb. fv. Gråsprängt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, grågrön väst, mörkblå rock med svart krage. Bruntonig fond. — Sign.: »P. Krafft 1841.» — H. 60. B. 52. — S. P. A. 1920 : 1552.
Avb. i Ljungberg och Uggla: Göteborgsporträtt 1923. — Ägare: Herr Casimir Levgren, Göteborg.

333. *Embring, Margaretha Christina*, f. 1756, d. 1843, g. 1787 m. föreg. — Midjeb., sittande i rödklädd stol fh. med bibeln uppslagen framför sig på bord med röd och blåmönstrad duk varpå glasögonen ligga. Vit plisserad spetsmössa knuten med band under hakan, svart hjärtvärmare, blå schal med bård i rött, vitt och svart. Brungrå fondton. — Sign.: »Krafft 1841.» — H. 61. B. 53. — S. P. A. 1920: 1553. — Fig. 110.
Ägare: Herr Casimir Levgren, Göteborg.
334. *af Forselles, Jacob Henric*, f. 1785, d. 1855, bergshauptman vid Sala silvergruva. — Äldre man, knäb., sittande fh. med en planritning i h. hand, v. hand på knäet. Vitt hår och polisonger, svart rock med två guldstickade korslagda bloss på vardera sidan av ståndkragen, nordstjärneorden på bröstet. Vägghond med fönsteröppning, varigenom man ser ut över landskap med tegelbyggnad. — H. 97. B. 80.
Litogr. av J. E. Cardon. — Rådhuset, Sala.
335. *Gondret, Claude*, f. 1786 i Lyon, d. 1868 i Stockholm, sidenfabrikör. — Bröstb. fv. Slätkammat svart hår, fadermördare, blåbrun lindhalsduk, brunspräcklig väst, blå rock med svart sammetskrage. Mörk himmelfond. — Sign.: »P. K—t 1842.» — H. 33. B. 27,5. — S. P. A. 1917: 75
Överste C. H. Gondret, Jönköping.
336. *af Wingård, Carl Fredrik*, se n:r 246. — Replik av porträttet från 1827 men med briljanterat kors samt serafimerorden i band om halsen och dess kraschan på bröstet och kappan. — Sign.: »P. Krafft 1845.» — H. 62. B. 52.
Gripsholmssaml. n:r 1733. — Nationalmusei Förr. inv. n:r 36. — Gripsholms slott.
337. *Schück, Heyman*, se n:r 189. — Helfig., sittande i rödklädd mahognystol med skrivbord till h. Huvud fv., kropp fh., h. arm vilande på bordet. Grått lockigt hår, vit lindhalsduk, svart väst och dubbelknäppt rock, mörkgrå byxor, urkedja med pitschaft och urnyckel vid midjan. En skrivbordslåda utdragen, Merkuristav som ornament på bordsgaveln, skrivelse, gåspenna och bläckhorn på bordet, jordglob till h. Gråbrun fondvägg. — Sign.: »P. Krafft 1845.» — H. 76. B. 62.
Antagligen är detta porträtt förminskad replik av n:r 189, innan detta blev beskuret.
— Ägare: Docenten Adolf Schück, Stockholm.
338. *Jacobson, Josef*, f. 1801, d. 1878, grosshandlare i Stockholm.
Utst. i Konstakademien 1848. — Okänd ägare.
339. *af Welterstedt, Gustaf*, se n:r 319.
Utst. i Konstakademien 1848. — Okänd ägare.
340. *Schwieler, Carl Ludvig Herman*, f. 1786, d. 1865, brukspatron.
Utst. i Konstakademien 1850. — Okänd ägare.
341. *Göransson, Ulrika Sofia*, f. 1817, d. 1860, g. m. bruksägaren Wilhelm Elfbrink.
— Midjeb., huvud fh. Brunt mittbenat hår med korkskruvslockar vid öronen,

juvelörhängen, guldkedja om halsen, vit barhalsad sidenklänning med vit spets kring urringningen, puffärmar, persisk schal i gult, rött och blått över h. axel. Kolonn till h., disigt månsken till v. — Sign.: »P. Krafft 1850.» — H. 33. B. 27.

Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Ägare: Major E. Klingberg, Mackmyra, Gästrikland.

342. *Okänd man.*

Bukowskis kat. n:r 211, 1917, »Herrporträtt. Medelålders man i blå rock, hvit halsduk. Brb. face åt h. sign. D. 73 × 59.» — Okänd ägare.

343. *Okänd man.*

Björck och Fritzes auktion den 10 maj 1922. Enl. kat. n:r 15: »Portr. av äldre man brb. en face O. p. d, 71 × 56.» — Okänd ägare.

Teckningar

344. *Gondret (?)*, baron. — Huvud en face. Lockigt hår, fadermördare. — Påskrift: »Gondret Baron». — Svartkrita. — H. 17,5. B. 12. — Fig. 20.

Teckningen torde vara utförd under konstnärens utrikes studieresa. På dess baksida synes ett draperistudium i svartkrita efter antik skulptur. Påskriften, som gjorts med darrande hand, överensstämmer med Kraffts piktur från senare år. Den torde alltså vara senare ditsatt. — Teckningen har antagl. inköpts på bokaukt. i Sthlm den 27 febr. 1875, samtidigt med n:r 361—390. — Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

345. *von Platen, Philip Julius Bernharð*, f. 1732, d. 1805, frih., fältmarskalk m. m.

Bokauktionskat. den 27 februari 1875: »excellensen m. m. greve von Platen»; »Ritadt dagen efter dess död på Rygen 1805, af P. Krafft» (Såld för 11 kronor). — Okänd ägare.

346. *Okänd högre officer.* — Helfig., stående, huvud fv. H. hand vilar på postament med kvinno­relief, uppbärande statyett (sittande Orfeus?); v. hand griper om värj­fästet. Trekantig hatt på huvudet, uniform med ordnar, bindel om armen, stövlar med tofsar. I bakgrunden bortvänd empirelänstol samt tre antika byster på ett konsolbord. — Svartkrita (skiss). — H. 29. B. 20. — Här avb. som omslagsvignett.

Ink. på Eichhorns aukt. 1891. — N. M. Handt. 215/1891. — Ägare: Nationalmuseum.

347. *Okänd högre officer.* — Helfig., sittande fh. i empirestol. H. arm vilar på bord, uppburet av gripar, v. hand på stolskarmen. Uniformsklädd, ordens-

band över h. axel, kraschan på bröstet, bindel om v. arm. I bakgrunden i nisch till h. en mansbyst. Fonddraperi. — Svartkrita (skiss). — H. 20,5. B. 15.
Ägare: Göteborgs Stadsbibliotek.

348. *Okänd man.* — Sittande helfig. fv. H. hand på stolsrygg, v. hand på ett bord, uppburet av gripar. Iförd svenska dräkten, bröstkrås. Draperi i bakgrunden. — Teckning och lavering i tusch (skiss). — H. 17,9. B. 19,8.
Ägare: Konstsamlingarna i Ateneum, Hälsingfors.

349. *Okänd officer.* — Nästan helfig., huvud fv., sittande med h. hand på knäet. Trekantig hatt på bord till v. Fonddraperi. — Tusch (skiss). — H. 9,7. B. 8.
N. M. Handt. 373/1892. (Gåva av Herr Aug. Röhss.) — Ägare: Nationalmuseum.

350. *Okänd ung officer.* — Stående helfig., huvud fv., v. hand stödd på krokig sabel. Iförd uniform och höga stövlar. — Svartkrita (skiss på upprutat papper). — H. 34. B. 21.
Ägare: Göteborgs Stadsbibliotek.

351. *Okänd dam.* — Helfig., sittande fv., huvudet vridet till h. Långt hår, empireklänning. I fonden till v. trappa, till h. draperi. — Svartkrita (skiss). — H. 12,2. B. 10,5.
Ägare: Göteborgs Stadsbibliotek.

352. *Krafft, Wilhelmina*, se n:r 24. — Midjeb. fv. Yvigt hår, ombundet med bindel, vit empireklänning, schal över axlarna. — Svartkrita. — H. 17. B. 13. — Fig. 25.
Utf. omkr. 1806. — Ägare: Fru Ingeborg Krafft, Södertälje.

353. *Krafft, Martina Maria Beata*, f. 1809, d. 1811, konstnärens dotter. — Bröstb. Liggande på dödsbädden med huvudet lutat mot kudde. — Påskrift: »af P. Krafft 1811 — dess lilla döende dotter 2 år.» — Svartkrita. — H. 16,5. B. 21. — Fig. 34.
Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utskat. n:r 25). — Ägare: Fröken Gerda Bendz, Lund.

354. *Uggla, Lennart Magnus*, se n:r 123. — Oval bröstb. Lockigt hår, polisonger, veckat halskrås, ljus väst, mörk rock. — Sign.: »P. Krafft 1813.» — Svartkrita.
Ägare: Grosshandlar P. Wærn, Göteborg.

355. *Faxe, Wilhelm*, f. 1767, d. 1854, biskop i Lunds stift. — Midjeb. huvud fv. Bakåtsstruket hår, ämbetsdräkt med biskopskorset i kedja och nordstjärneorden i band om halsen, nordstjärnekraschan på kappan. Till v. i fonden kolonn. — Sign.: »P. Krafft 1816.» — Svartkrita. — H. 32,5. B. 22,5. — S. P. A. 1924:955.
Utst. i Lunds universitets konstmuseum 11 april—2 maj 1915 (kat. n:r 26). — Ägare: Fröknarna Osterman, Lund.

356. *Sandberg, Johan Gustaf*, f. 1782, d. 1854, målare, professor. — Bröstb. vp. Skärmmössa på huvudet. — Blyerts. — H. 20. B. 14. — Fig. 32.
Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
357. *Edelcrantz, Abraham Niclas*, f. 1754, d. 1821, frih., president. — Huvud vp. vilande på dödsläget. — Svartkrita. — H. 18,5. B. 23. — Fig. 33.
Avb. i Romdahl, A. L.: Svenska handteckningar i Göteborgs Museum, Sthlm 1918.
— Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
358. *Brahe, Magnus*, f. 1790, d. 1844, greve, riksmarskalk m. m. — Huvud fv. Lockigt hår, liten mustasch, ståndkrage. — Sign.: »P. Kt». — Svartkrita. — H. 20,3. B. 15.
I ett album tidigare tillhörigt professor G. W. Palm. Bukowskis aukt.kat. n:r 261.
— Okänd ägare.
359. *Thyselius, Per*, f. 1769, d. 1838, biskop i Strängnäs stift. — Bröstb. fh. Långt hår, ämbetsdräkt med biskopskors i kedja, nordstjärneorden i band om halsen och kraschan på bröstet, kappa med nordstjärnekraschan över v. axel. — Svartkrita höjd med vitt. — H. 26. B. 21.
Ägare: Löjtnant C. A:son Odelberg, Berga-Tuna, Södermanland.
360. *Schultzberg, Erik Olof*, f. 1784, d. 1859, kyrkoherde i Thorsångs församl. — Bröstb., huvud fh. Mittbenat hår, nedkammat åt sidorna, prästkrage, civil rock. — Svartkrita. — H. 19. B. 16,5. — S. P. A. 1925:840.
Ägare: Fröken Siri Schultzberg, Stockholm.
361. *Joséphine*, f. 1807, d. 1876, konung Oscar I:s gemål. — Huvud fh. Vit turban, lockar vid tinningarna, örhängen. — Svartkrita höjd med vitt på gulbrunt papper. — H. 12,5. B. 14.
Liknande F. Westins porträtt Gripsholmssaml. n:r 1695. — N:r 361—390 inköpta av brukspatron C. Ekman, Finspong, (urspr. 55 st. portr.) på bokaukt. (Sthlm) den 27 febr. 1875. — De uppges vara tecknade för kröningstavlan — men i de fall personerna kunnat identifieras stämma ej ställningarna i utkasten med dem i den fullbordade målningen. — Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
362. *Agardh, Karl Adolf*, f. 1785, d. 1859, naturforskare, biskop i Karlstad stift. — Bröstb. fh. Rufsigt hår, polisonger, fadermördare, ämbetsdräkt med nordstjärneorden på bröstet. — Påskrift: »Bisköp Agardh.» — Svartkrita. — H. 16,5. B. 13.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
363. *Björnstjerna, Magnus Fredrik Ferdinand (?)*, f. 1779, d. 1847, greve, general — eller *Stjerncrona, David Henrik (?)*, f. 1786 d. 1845, frih., generallöjtnant. — Bröstb. fh. Lockigt hår, mustasch, fadermördare, lindhalsduk, ordensband över h. axel. — Påskrift: »General Magnus Björnstierna, general David Stjerncrona». — Svartkrita höjd med vitt. — H. 15. B. 11,2.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

364. *Cronius, Göran*, f. 1774, d. 1845, kommerseråd. — Bröstb. fv. Vasaorden i band om halsen. — Påskrift: »Cronius.» — Svartkrita höjd med vitt. — H. 14,8. B. 13,1.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
365. *Hedrén, Johan Jakob*, f. 1775, d. 1861, biskop i Karlstad, senare i Linköpings stift. — Huvud fh. Lockigt hår, lindhalsduk. — Svartkrita. — H. 16. B. 12,5.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
366. *Heurlin, Christoffer Isac*, f. 1786, d. 1860, biskop i Växjö stift. — Huvud fh. Prästkrage. — Påskrift: »Heurlin.» — Svartkrita höjd med vitt. — H. 17,4. B. 12,2.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
367. *Horn, Claes Fredrik*, se n:r 202. — Bröstb. fh. Lockar vid öronen, fadermördare, lindhalsduk. — Påskrift: »grefve Claes Horn slutl. Landshövding i Stockholm grefve Horn.» — Svartkrita höjd med vitt. — H. 15. B. 11.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
368. *Lagerheim, Olof Johan (Weidman)*, f. 1785, d. 1834, riddarhussekreterare, justitieråd. — Huvud nästan hp. — Svartkrita på gult papper. — H. 10,5. B. 11.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
369. *Murray, Gustaf (?)*, se n:r 121. — Bröstb. vp. Kraftigt böjd näsa, peruk, nedvikt halskrage, ämbetsdräkt med biskopskors och ordnar på bröstet. — Svartkrita höjd med vitt. — H. 16,8. B. 13,5.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
370. *Håkansson, Olof*, representant för Älvsborgs län i bondeståndet. — Bröstb. fv. Mittbenat hår, lindhalsduk, rock med ståndkrage, medalj i band på bröstet. — Påskrift: »Olof Håkanson från Elfsborgs län.» — Svartkrita höjd med vitt. — H. 19,5. B. 14.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
371. *d'Orchimont, Wilhelm Albrecht (?)*, f. 1783, d. 1850, landshövding i Skaraborgs län. — Huvud vp. Skarpt tecknad profil, fadermördare, lindhalsduk, ståndkrage. — Svartkrita. — H. 16,4. B. 12.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
372. *Piper, Carl Claes*, f. 1770, d. 1850, greve, generalmajor, överstekammarjunkare. — Huvud fv. Lockigt hår, polisonger. — Påskrift: »H. Excellence Generalen och Capiten Löjtnanten vid Drabanterne Gref Carl Clas Piper.» — Svartkrita.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
373. *Santesson, Berndt Harder*, se n:r 183. — Huvud fv. Fadermördare. — Påskrift: »Santeson.» — Svartkrita. — H. 13. B. 13.
Enligt nyckeln till Carl XIV Johans kröningstavla är Santesson på denna vänd fh.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

374. *Sprengtporten, Jacob Wilhelm*, se nr 320. — Bröstb. fh. lockigt hår, fadermördare, uniform med ordensband över h. axel, ordnar på bröstet. — Påskrift: »Sprengtporten.» — Svartkrita. — H. 17. B. 13,2.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
375. *Tersmeden, Wilhelm Fredrik (?)*, f. 1802, d. 1879, frih., ryttmästare, bruksägare. — Huvud fh. Lockigt hår, liten spetsig mustasch, fadermördare, ståndkrage. — Svartkrita. — H. 12,2. B. 10,5.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
376. *Okänd man.* — Bröstb. fv. Lockigt hår, polisonger, fadermördare, knuten halsduk, uniform och orden på bröstet. — Svartkrita på gulvitt papper. — H. 14. B. 9,8. — Fig. 116.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
377. *Okänd prästman.* — Bröstb. fh. Långt hår, ämbetsdräkt. — Svartkrita. — H. 17. B. 15,7.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
378. *Okänd man.* — Bröstb. fv. Rufsigt hår, fadermördare. — Blyerts på ljusgrått papper. — H. 13,5. B. 12.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
379. *Okänd man.* — Bröstb. fv. Fadermördare, hög igenknäppt väst, rock. — Svartkrita på gulbrunt papper. — H. 15,2. B. 11.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
380. *Okänd man.* — Huvud fv. Pannlugg, fadermördare, halskrås. — Svartkrita höjd med vitt på gulbrunt papper. — H. 13. B. 11,8.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
381. *Okänd man.* — Huvud fh. Lockigt hår, uppåtriktad blick, liten mustasch. — Svartkrita på grågult papper. — H. 15,2. B. 14,8.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
382. *Okänd man.* — Bröstb. fh. Håret kammat åt v. sida, fadermördare, lindhalsduk. — Svartkrita på blågrått papper. — H. 16. B. 14,5.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
383. *Okänd man.* — Bröstb. fv. Yvigt hår, fadermördare. — Svartkrita på vitt papper. — H. 13,8. B. 12,2.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
384. *Okänd man.* — Huvud fv., fetlagd. Fadermördare, vit lindhalsduk. — Svartkrita. — H. 12. B. 12,5.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
385. *Okänd prästman.* — Bröstb. fh. Lockigt hår, fadermördare, ämbetsdräkt. — Svartkrita. — H. 16,2. B. 15.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

386. *Okänd man.* — Huvud fh. Vid öronen framkammat hår. — Svartkrita med vit förhöjning på gult papper. — H. 16. B. 13,6.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
387. *Okänd man.* — Huvud vp. Fadermördare. — Svartkrita på gult papper. H. 16,5. B. 13.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
388. *Okänd man.* — Huvud fh. Lockigt hår. — Svartkrita på vitt papper. — H. 14,5. B. 14.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
389. *Okänd man.* — Huvud fh. Rufsigt hår, polisonger, ståndkrage. — Svartkrita på svagt grålila papper. — H. 16,3. B. 12,6.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
390. *Okänd man.* — Huvud fv. Lockigt hår, polisonger. — Svartkrita höjd med vitt på grålila papper. — H. 15. B. 13.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.
391. *Eberstein, Carl Johan*, se n:r 181. — Skiss till detta. — Blyerts. — H. 20,2. B. 15,9.
Ägare: Uppsala Universitetsbibliotek.
392. *Peyron, Edvard August*, f. 1796 i Hamburg, d. 1858 i Stockholm, generalmajor.
Teckning utst. i Konstakademien 1826. — Katalog n:r 13: »(Portr.) af Herr Majoren Peyron.» — Okänd ägare.
393. *Sandels, Johan August*, se n:r 128. — Skiss till n:r 255. — Påskrift: »Gref Sandels.» — Svartkrita. — H. 23. B. 19.
N. M. Handt. 33/1912. (Gåva av fru Maria Redin, f. Lindström.) — Ägare: Nationalmuseum.
394. *Carlander, Christoffer*, f. 1759, d. 1848, med. doktor, assessor. — Äldre man, huvud vp., kal hjässa, polisonger, kraftigt böjd näsa. — Svartkrita. — H. 18. B. 15,5.
N. M. Handt. s. n. — Ägare: Nationalmuseum.
395. *Bonde, Carl Göran*, f. 1757, d. 1840, frih., en av rikets herrar, m. m. — Huvud hp. Bakåtstruket hår, kraftigt böjd näsa. — Svartkrita höjd med vitt. — H. 18. B. 15,7.
N. M. Handt. s. n. — Ägare: Nationalmuseum.
396. *Estenberg, Per*, f. 1772, d. 1848, arkitekt, professor. — Bröstb. fh., fadermördare, hög rockkrage. — Påskrift: »Professor Estenberg.» — Svartkrita. — H. 18. B. 15,7.
Ink. på Eichhorns aukt. 1891. — N. M. Handt. 212/1891. — Ägare: Nationalmuseum.

397. *Okänd äldre man.* — Bröstb. fh., rufsigt hår, hög väst. — Svartkrita. — H. 17. B. 13,8.
Utf. antagl. på 1820-talet. — Ink. på Eichhorns aukt. 1891. — N. M. Handt. 213/1891. — Ägare: Nationalmuseum.
398. *af Edholm, Erik*, f. 1777, d. 1856, med. doktor, ordf. i Sundhetskollegium. — Bröstb. fh., fadermördare, ordensband om halsen. — Svartkrita höjd med vitt. — H. 20,2. B. 18,6.
Utf. antagl. på 1820-talet. — Ink. på Eichhorns aukt. 1891. — N. M. Handt. 211/1891. — Ägare: Nationalmuseum.
399. *Okänd man.* — Bröstb. fv. Långt hår, fadermördare, vit lindhalsduk, igenknäppt rock med ståndkrage, tre medaljer på bröstet. — Svartkrita på brunt papper. — H. 17. B. 14.
G. M. Handt. 346/1906. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
400. *Okänd äldre man.* — Huvud fv. Långt nackhår, polisonger, fadermördare, halsduk knuten framtill. — Svartkrita. — H. 15. B. 11,7.
Ägare: Fil. Doktor Karl Asplund, Stockholm.
401. *Okänd yngre man.* — Midjeb. fv., fetlagd, bakåtstruket hår, vit lindhalsduk, plisserat bröstkrås, dubbelknäppt rock. — Svartkrita höjd med vitt. — H. 27. B. 20,5.
N. M. Handt. s. n. — Ägare: Nationalmuseum.
402. *Okänd gosse.* — Bröstb., huvud vp. Långa lockar i nacken, nedvikt halskrage. — Sign.: »1837 P. K.» — Blyerts. — H. 16,3. B. 11.
N. M. Handt. 372/1892 fr. J. Hagdahls saml. (Gåva av Herr Aug. Röhss.) — Ägare: Nationalmuseum.

Alfabetiskt register över samtliga avbildade.

- Adlercreutz, C. J. 84, 85,
86, 87, 88
Adlercreutz, F. T. 150
Afzelius, L. P. 168
von Afzelius, P. 68
Agardh, K. A. 362
Alm, J. 178
Almquist, E. A. 191
Alströmer, J. 321
d'Andouaga, markis. 8
von Arbin, A. G. 186
Arfwidson, S. 322
Aschan, C. F. g. Cederström
263
Aschan, J. L. 213
von Axelson, A. E. g. Rud-
beck. 99

Barclay, A. 251
Bendix, S. N. 225
Benzelstierna, E. 155
Berg, A. 143
Berghman, G. g. von Plom-
gren. 221
Berghman, G. A. 281
Bergström, E. A. g. Berg-
ström. 50
af Billbergh, J. P. 300
von Bippen, M. U. g. Hebbe. 7
Björnstjerna, M. F. F. 363
Blomdahl, J. U. 151
Boëthius, D. 72
Bohnstedt, C. F. 136
Bohnstedt, C. J. F. 116
Bohnstedt, T. L. 116
Boivie, P. G. 310
Bonde, C. G. 395
Borg, P. A. 268
Brahe, M. 358
Bratt, W. C. g. Dickson. 312
Brelín, S. C. g. Geijer. 289
Brink, A. H. g. Dahl. 106
Brink, M. L. g. Leffler. 130
Broberg, herr. 21
Broms, C. E. g. Prytz. 107
Brun, T. E. g. Afzelius. 169
Brunnmark, G. 138
Burén, C. D. 219, 220
af Burén, D. P. 260
af Burén, P. C. 223
Bågh, C. C. g. Skjöldebrand.
113

Cainberg, E. 19
Carl XIII, konung. 56, 110,
118, 119, 139, 140, 161,
162, 163, 164
Carl August, tronföljare. 77
Carl XIV Johan, konung.
103, 104, 120, 127
Carlander, C. 394
Carlson, C. J. R. 327
Cederström, B. 34
Cederström, C. A. 264
Cederström, G. A. B. 35
Clairfelt, J. E. E. A. 209,
210, 211
Clairfelt, J. M. 209
Clairfelt, M. 209
Cronius, G. 364
Cronstedt, E. C. g. Leijon-
hufvud. 62

Dahl, J. 105
Dahlin, A. G. 108
Dalberg, N. 165, 166
Damm, C. M. g. Malm. 83.
David, J. L. 18
De Geer, C. 201
de la Bourdonnière, J. F. 67
Desprez, J. L. 9
Dickson, J. 252
Dickson, R. d. ä. 311
d'Orchimont, W. A. 371

Dubb, P. 63, 234, 235,
236

Eberhardt, J. 177
Eberstein, C. J. 181, 391
Eckhoff, E. L. W. g. I Lind-
gren. II. Hederstierna. 276
Eckhoff, H. C. W. 288
Edelcrantz, A. N. 357
af Edholm, E. 398
Ehrenhoff, C. C. 14
Ekman, G. H. 125
Ekman, L. P. 173
Elfstrand, G. A. 302
Embring, M. C. g. Levgren.
333
von Engeström, G. S. 59
von Engeström, L. 206, 207
Ennes, C. L. g. Eckhoff.
276, 298
von Essen, H. H. 25, 212
Estenberg, P. 396
Ewert, C. H. 64

Faxe, W. 355
Ferdinand VII, konung. 158
Fock, B. W. 208
af Forselles, J. 40
af Forselles, J. H. 334
af Forselles, S. 41
Forssell, C. D. 215
Forssell, O. H. 318
Fredenheim, G. C. F. 200
Fürstenberg, A. L. 192

Garberg, A. d. ä. 271, 296
Garberg, A. d. y. 272, 296
Garberg, A. g. Stenfelt. 296
Garberg, C. 296
Garberg, C. g. Littorin. 296
Garberg, C. A. 296

Alfabetiskt register

- Garberg, C. C. g. Elfstrand. 296
 Garberg, E. 296
 Garberg, E. L. 296
 Garberg, F. A. 296
 Garberg, W. L. 274, 296
 Garberg, W. T. g. Lönnerberg. 296
 Geijer, C. E. g. I Wester II Hjorth. 37, 38
 Gillberg, P. g. Göransson. 195
 Gjers, A. 248
 Gjörrwell, C. C. 218
 Gondret(?) 344
 Gondret, C. 335
 Graffman, H. 149
 Gullbrandsson, S. 253
 Gustaf IV Adolf, konung. 75, 76
 Gyllengranat, G. J. g. Danckwardt. 222
 Gyllenhaal, L. 171
 Göransson, C. 194
 Göransson, U. S. g. Elfbrink. 341
 Hallblad, E. 1.
 Halldin, M. C. g. Ström. 60
 Hallenborg, C. 167
 Hamilton, G. W. 226
 Hasselrot, M. 148
 Hastfehr, G. M. 160
 Hebbe, P. B. 175
 Hebbe, S. B. 6
 Hedin, S. A. d. ä. 52, 80
 Hedin, S. A. d. y. 54
 Hedrén, J. J. 365
 Hedvig Elisabeth Charlotta, drottning. 141, 142
 Helin, J. 299
 Hellman, E. C. g. Hedin. 53
 Hellsten, S. H. U. g. Melin. 323
 Hemberg, J. P. 269
 Henriques, Z. g. Warburg. 331
 Hermelin, U. E. g. Sandels. 180
 Hernblom, P. 258
 Hernquist, P. 154
 Heurlin, C. I. 366
 Heurlin, S. E. 145
 Hirsch, B. g. Schück. 190
 Holmstedt, E. L. g. Wester. 51
 Horn, C. F. 202, 367
 Hylander, A. 152
 Håkansson, O. 370
 Isaak, R. A. g. Lamm. 96
 Jacobson, J. 338
 Joséphine, drottning. 361
 Jungblad, B. 199, 203, 204
 Kihlstedt, C. O. 33
 Kjellberg, C. F. 243.
 Kjellberg, J. 237, 238, 239, 240
 Kjellberg, J. A. 241
 Knös, C. J. 146
 Koch, H. C. 249
 Kolmodin, O. 69, 290
 Koskull, C. g. I Hall II Wedel. 81
 Krafft, C. M. g. Jack. 292
 Krafft, C. M. E. g. I Carlsson II Annell. 295
 Krafft, C. V. 329
 Krafft, H. B. C. g. Noréus. 324
 Krafft, M. M. B. 353
 Krafft, M. S. C. 314
 Krafft, P. d. y. 3, 13, 184, 185
 Krafft, P. M. 328
 Krafft, W. g. Noréus. 24, 352
 von Krassow, H. C. g. von Essen. 26
 Krook, C. g. Kjellberg. 244
 Lagerheim, O. J. 368
 Lamm, A. M. 95
 Lamm, D. M. 93, 94
 Lamm, L. A. 57
 Lamm, R. fru. 58
 Lamm, T. g. Leman. 101, 102
 Laurent, fröknar. 144
 Laurent, löjtnant. 109
 Leffler, A. 129
 Leffler, E. M. 316
 Leffler, S. P. 315
 Leijonhufvud, S. 61
 Levgren, A. G. 332
 Lindbohm, M. C. g. Löwegren. 134
 Ludendorff, E. 250
 Lundberg, J. M. 131
 Lundblad, S. 291, 308
 Lutteman, G. 170
 Löfvenskiöld, S. 293, 294
 Lönnerberg, R. 297
 Löwegren, J. 133
 Magnus, E. 267
 Magnus, L. E. 135, 247
 Malm, J. N. 82
 Mandorff, C. g. Wester. 32
 Milow, J. N. 126
 Moll, L. A. g. Bohnstedt. 116
 Moreno, P. 27
 Munthe, C. C. 303
 Murray, C. E. 122
 Murray, G. 121, 369
 Mörk, herr. 74
 Mörner, C. 117
 Mörner, C. C. g. I Gyllenkrok. II Cederström. 36
 Mörner, C. O. 196
 Mörner, L. 197
 Nathan, H. J. 137
 Netherwood, A. F. 16, 17
 Nilsson, C. g. Aschan. 214
 Noer, E. 12
 Noer, H. G. 44
 Norberg, M. 153
 Nordin, D. 282.
 Noréus, O. 23
 Norlin, E. 42
 von Oclawitz, B. C. g. Norlin. 43
 Odhelius, J. L. 156
 O'Konor, P. G. 265
 Oscar I, konung 111, 205, 231
 von Otter, C. C. g. Posse. 30
 Palm, H. C. g. Hebbe. 176
 von Paykull, G. 73
 Peters, H. G. 65
 Peyron, E. A. 392
 Philip, R. g. Fürstenberg. 193
 Piper, C. C. 372
 von Platen, P. J. B. 345
 von Plomgren, P. 124
 Posse, A. E. 29

Alfabetiskt register

- Posse, C. 198, 306
 von Post, A. L. 275
 Prytz, G. R. 245

 Ramel, C. 159
 Reimers, A. 45
 Remy, hovkvartermästare. 157
 Ribbing, G. 79
 Robsahm, B. S. g. Krafft.
 92, 313
 Rolander, L. 259
 Romanson, H. W. 257.
 Roos, A. 100
 von Rosen, A. P. 187, 188.
 Rosenblad, M. 305
 von Rosenstein, C. 228, 278,
 179, 280
 Rudbeck, P. A. 98, 309
 Rutström, C. B. 230
 Rådberg, J. J. 317

 de Saint-Priest, F. E. G. 4
 Sandberg, J. G. 356
 Sandels, J. A. 128, 174,
 179, 255, 256, 393
 Santesson, B. H. 183, 373
 Schultzberg, E. O. 360
 Schulzen, F. 15
 Schwan, H. N. 182
 Schwieler, C. L. H. 340

 Schück, H. 189, 284, 285,
 286, 287, 337
 Schönherr, C. J. 114, 115
 Scott, E. C. g. I Gullbrands-
 son II Rising. 254
 Sehlberg, C. C. g. Garberg.
 296
 Sehlberg, E. 307
 Sevelin, P. E. 227
 Skjöldebrand, A. F. 277
 Skjöldebrand, P. E. 112
 Sneckenberg, M. E. g. Hall-
 blad. 2
 Sorbon, H. H. 232, 233
 Sprengtporten, J. W. 320, 374
 Stiernstedt, J. M. g. Frisen-
 heim. 330
 Stjerncrona, D. H. 363
 Strandberg, M. 97
 Sturzenbecker, M. 172
 Sylvander, A. C. g. Lund-
 berg. 132

 Tafvelin, M. 91
 Tersmeden, P. R. 216
 Tersmeden, W. F. 375
 Thunberg, C. P. 66
 Thyselius, P. 359
 af Tillner, E. C. g. af Bill-
 bergh. 301

 Tingstadius, J. A. 55
 Tranchell, A. g. Kjellberg.
 242
 Törneblad, C. P. 304

 Uggla, L. M. 123, 354
 af Ugglas, S. 78

 Wachschlager, L. C. g. Oxen-
 stierna. 89, 90
 Wachtmeister, C. A. 39
 Waller, E. 46, 47, 48
 Waller, H. E. g. af Burén.
 224
 Wallmark, P. A. 217
 Westerberg, M. G. g. I Skjöl-
 debrand II Fredenheim. 49
 Westrell, fru. 31
 af Wetterstedt, G. 319, 339
 Wijk, O. H. 325, 326
 Wijkman, S. C. 273
 Winbom, J. 70, 71
 af Wingård, C. F. 246, 336
 Wittfoth, M. g. Noer. 22
 Wohlfart, F. W. 270
 Wolter, J. S. 11
 Wählin, C. 147
 Zachrisson, M. J. g. Aschan.
 283
 Zetterström, C. 261, 262

II. ÖVRIGA VERK

Oljemålningar

403. *Venus begrålande Adonis dödd.* — Kopia efter Nationalmusei mål.inv. n:r 406 (i A. v. Dycks art). — Adonis, utsträckt på marken, vilar sig mot Venus' knä. Cupido står bakom med händerna för ögonen. — A. t.: »Copierad i K. Galleriet af Krafft efter van Dyk 1795.» — H. 132. B. 191.
Bokaukt. (Stihlm) den 10 dec. 1870. I kat. bl. oljefärgstavor »8. Venus, af P. Krafft». Möjligen denna eller följande målning. — Ägare: Fru L. Wicander, Stockholm.
404. *Venus bindande en duk kring Amors ögon.* — Kopia efter Nationalmusei mål. inv. n:r 205. (Kopia efter Tizians original i Galleria Borghese, Rom.) — Knäb. Två nymfer stå framför Venus, den ena hållande en båge, den andra ett pillkoger. En amorin lutar sig mot gudinnans skuldra — A. t.: »Copié par P. Krafft à Stockholm dans la Museum 1795.» — H. 135. B. 195.
Hoving och Winborgs aukt. den 5 sept 1916. kat. n:r 42: »Amors uppfostran.» — Okänd ägare.
405. *Den botfärdiga Magdalena.* — Kopia efter Nationalmusei mål.inv. n:r 615 (i A. van Dycks art). — Midjeb., sittande i en grotta, ansiktet uppåtriktat fv. Halvnaken. Framför henne uppslagen bok och dödskal. — H. 107. B. 81.
Göteborgs Konstmusei kat. n:r 205. (Gåva av fru Bertha Alpen 1887.) — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
406. *Rembrandt som officer.* — Kopia efter Nationalmusei mål.inv. n:r 346. (Kopia efter Rembrandts självporträtt i Haag, Mauritshuis, kat. n:r 149). — Brösth.; huvud fv., kropp hp. Stor plym prydd barett på huvudet, svart kappa med guldguloner. — H. 65. B. 50.
Ägare: Fru A. Gullstrand-Forssell, Stockholm.
407. *Läsande gumma.* — Kopia efter Nationalmusei mål.inv. n:r 587. (Kopia efter Rembrandt.) — Midjeb. Hon håller en uppslagen bok framför sig.
Bukowskis aukt. kat. n:r 180 (1908): »Läsande gumma. Kop. efter Rembrandt. D. H. 0.81. B. 0,65. Dat. 1795.» — Okänd ägare.
408. *Backus.* — Kopia efter flamländsk mästare. — Midjeb., kropp fh., huvud vridet till v. med uppåtriktad blick. Håller bägare i v., om gyllene vin-

kanna med h. hand. Halvnaken. Mantel över h. axel och vinranka om huvudet. Brun fondton. — H. 74. B. 60.

Enligt handskriften förteckning över general C. Hårds tavel-saml. (U. U. B.) »Krafft d. y. Bacchus — Copia.» — Ägare: Uppsala Universitet.

409. *Belisarius.*

»Denne tappre, Orientaliske Kejsarens, Justiniani, General och des Riks försvarare, blef sluteligen genom sine afunds mäns och ovänners anstiftare, af same Kejsare dömd at mista bägge sina ögon, och bragt til tiggarestafven.» (Konstakademiens kat. 1801.)

Komposition med den blinde, gråskäggige mannen sittande fh. på stenbänk med h. arm vilande på en framför stående flicka; håller stav i v. hand. Han är iförd grön tunika och rödbrun kappa. Flickan i vit tunika håller hjälm framför sig såsom tiggarskål. I fonden »antika» byggnader. — H. 132. B. 97. — Fig. 18.

Utf. 1799. — Hemsänd från Paris. — Utst. i Konstakademien 1801 och på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 7). Enl. uppgift där målad i Paris 1799 och utbj. till salu för 150 rdr. Utst. i Nationalmuseum 1927 (N. M. utstkat. n:r 25). — Ägare: Löjtnant Nils Francke, Stockholm.

410. *Frygisk harpospelare i meditation.* — Ung man, midjeb. vp., framåtlutad med pannan stödd mot h. hands pekfinger. Håller lyra i v. hand. Grålila frygisk mössa på huvudet, brunt lockigt hår, buteljgrönt draperi över h. axel och runt kroppen. Landskapsfond med blå himmel. — H. 81. B. 65. — Fig. 19.

Uts. i Konstakademien 1801. — Möjligen identisk med »Orpheus», som bortlottades av Konstföreningen 1836 och tillföll »Hr Lieutenant Stackell». — Direktör Arvid Sohlman, Stockholm.

411. *Paris.*

»Hufvudbonaden är Phrygisk, och lärer denna Herde vara den bekante Priami son Paris i sin första ungdom kallad Alexander, lefde då som Herde vid berget Ida, nära intil Troya, vid Phrygien i lilla Asien, och är i digterna mycket omtalt för sit utslag eller dom, emellan de 3:ne Gudinnor, Juno, Pallas och Venus, uti deras täflan hvilkendera skulle vara vackrast.» (Konstakademiens kat. 1801.)

Utsikt över slättlandskap med trädgrupp till h., betande kreatur i fonden. Den nakne Paris ligger utsträckt på v. sida med hakan stödd mot v. hand. Röd frygisk mössa på det kastanjebruna håret, kroppen omsluten av ett grått draperi. I förgrunden ligger herdestaven, framför honom en tamburin och vid sidan sitter en grå vallhund. Molnig himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft 1800». — H. 55. B. 85. — Fig. 17.

Uts. i Konstakademien 1801. — Avb. i Romdahl, A. L.: Göteborgs Konstmuseum, Gtbg 1925 s. 39. — Göteborgs Konstmusei kat. n:r 622. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.

412. *Kärleken, skalkaktigt leende.*

Uts. i Konstakademien 1801. — Okänd ägare.

413. *Sittande kvinnofigur.*

Utst. i Konstakademien 1801. — Okänd ägare.

414. *Hertig Carl i slaget vid Hogland den 17 maj 1788.* — Stridsscen ombord på signalskeppet »Gustaf III». — I förgrunden hertigen, helfig., huvud nästan hp., kropp något fh. Pekar med v. hand, utdelande order till en från v. framskyndande officer. Håller ropare i h. hand. Hertigen iförd hög svart hatt med blågula plymer, skjorta med utvikt halskrage, gul väst, svärdsorden i band om halsen, serafimerband över bröstet, blågult skärp, mörkblå byxor, svarta stövlar. Till h. på däckets hertigens vapenrock, pipa, tobakspung m. m. Bakom hertigen en grupp officerare samlade framför fartygets mast. I fonden synes ett vimmel av manskap och talrika fartyg, allt insvept i rök. — H. 310. B. 370. — Pl. VIII.

Utf. sannolikt omkr. 1810. — Utst. i Konstakademien 1811 och på Götiska förbundets utst. 1818. — Torde tidigt förvärfvats av konungen (Stockholms Posten den 20 Juni 1818). — Carl XV saml. nr 120. — Ägare: Nationalmuseum.

415. *Samma ämne.* — Studie till föreg. — Hertigen pekar utåt med h. hand, givande order till den framskyndande officeren. Denna saluterar med sabeln och håller sin hatt i v. hand. Till h. ligger en sårad och bakom de nämnda personerna synas besättningsmän (endast antydda). Mast och segel i fonden. H. 16. B. 19. — Fig. 122.

Kamrer S. W. Stahres aukt. den 19 febr. 1848. — Bukowskis aukt. den 25 sept. 1895 och den 26—27 sept. 1924. — Ägare: Konsul John L. Skantze, Falkenberg.

416. *Stormningen av Leipzig den 19 oktober 1813.*

»Sedan det stora Slaget utanför Leipzig var vunnet, den 18 October 1813 återstod att intaga sjelfva Staden som försvarades af en ganska anseelig styrka. Detta anfall leddes af framledne Hans Excellence m. m. Herr Grefve Adlercreutz, som beordrade Svenska Jägare, att jemte Preussiska Tropper gå till storms vid Grimmischer Thor.» (Konstakademiens kat. 1820).

Greve Adlercreutz på vit springare rider fram från v., följd av sin stab. Till h. framtågar infanteri och i mitten stå några kanonvagnar. I förgrunden ligga stupade män och hästar samt sönderkörda trossvagnar. I bakgrunden synes staden med torn och popplar. Det hela är insvept i rök från försvararnas gevärseldar. Molnig himmel. — Inskrift på ramen: »Stormning af Leipzig d. 19 October 1813.» — Sign.: »P. Krafft Stockholm 1818.» — H. 190. B. 320. — Fig. 119.

Utst. i Konstakademien 1820. — N. M. Förråd inv. nr 128. Dep. i Kungl. Svea Livgarde, Stockholm. — Ägare: Nationalmuseum.

417. *Slaget vid Bornhöft den 7 december 1813.*

»Efter Staden Lübecks capitulation den 5 December 1813, retirerade garnizonen, 4,500 man stark, bestående af Danska Tropper och några hundrade Polska Uhlaner, alla under befäl af Prins Fredrik utaf Hessen och den franske Generalen L'Allemand. Tvenne Regementen, detacherade af det Svenska Cavalleriet, blefvo beordrade att följa dessa Corpser, hvilka upp-

hunnos den 7 December vid Bornhöft, der fienden tagit en position bakom en sträcka af Jordvallar, men Infanteriet samt ungefärligen 1.000 man Cavalleriet, som hunnit fram, oagtadt en mängd upprifne broar, ungefär 900 man stark, anföll fienden och kastade den öfver ända.» (Konstakademiens utst. 1820.)

Svenska kavalleriet gör ett anfall från v. och driver undan fienden. I förgrunden stupade, i bakgrunden utblick över gulnande fält. Molnig himmelsfond. — Sign.: »P. Krafft Stockh^m 1819.» — H. 200. B. 315. — Fig. 120. Utst. Konstakademien 1820. (Ägdes då enl. kat. av översten, frih. von der Lancken.) — Dep. i Malmö Museum. — Ägare: f. d. Kungl. Kronprinsens Husarregemente, Malmö.

418. *Slaget vid Halle den 17 oktober 1806.* — Marskalk Bernadotte till häst, omgiven av officerare, leder ett grenadjäranfall mot en bro till v., som försvaras av preussiska trupper. I förgrunden sårade och döda, kvarlämnade kanoner och ammunitionsvagnar, i bakgrunden staden Halle med torn och byggnader. — Sign.: »P. Krafft 1821 Stockholm.» — H. 240. B. 362. — Fig. 121.

Uts. i Konstakademien 1822. — Beställd av konungen (»commandé par S. M.») betalades målningen terminvis i förskott fr. o. m. den 24 juli 1820 t. o. m. den 28 juni 1821. Med räntor uppgick priset på tavlan till 1995,84 rdr. (Uppgifterna med nådigt tillstånd inhämtade i Carl XIV Johans räkenskapsböcker 1820—21. Bernadotteska familjearkivet.) — Litogr. med smärre förändringar av J. E. Cardon. — Carl XV:s saml. n:r 124. — Ägare: Nationalmuseum.

419. *Bivack vid en kvarn.* — Skiss. — Slagfält med en kvarn på en höjd i mitten. Ryttare i förgrunden till h., infanteri till v. Gråbrun helton. — H. 29. B. 50.

v. Hjäradshövd. C. J. Wahlbergs aukt. den 26 jan. 1878. — Bokaukt. den 29 mars 1879 »Bivouak kring en quarn. Oljefärgsverk.» — Ägare: Major A. von Post, Lund.

420. *Rikstens park, Södermanland.* — Parklandskap med bänk i förgrunden och utsikt över vatten med simmande änder. — Sign.: »P. Krafft 1824.» — H. 75. B. 95. — Fig. 98.

Nationalmusei mål. inv. n:r 1043. (Gåva 1868 av dåv. expeditionsskr. G. Wennerberg.) — Ägare: Nationalmuseum.

421. *Konung Carl XIV Johans kröning den 11 maj 1818.* — Det inre av Storkyrkan i Stockholm. Konungen sittande, omgiven av rikets herrar och serafimerriddare i hermelinsmantlar samt biskopar i ämbetsskrud, krönes av ärkebiskopen. I bakgrunden synes kronprinsen. Talrika officierande och åskådare till h. och v. — Sign.: »Petr^o Krafft suecus inv. & pinx. MDCCCXXIV.» — H. 275. B. 380. — Pl. VII.

Uts. på expositionen till förmån för grekerna 1826. — Inköpt av konungen, som fr. o. m. den 30 mars 1829 kvartalsvis betalade räntor på inköpspriset, 8,000 rdr; fr. o. m. den 31 mars 1830 skedde avbetalningar med 1,000 rdr i kvartalet och sålunda var hela köpesumman inbetalad den 31 dec. 1831. (Uppgifterna med nådigt tillstånd inhämtade i Carl XIV Johans räkenskapsböcker 1829—31, Bernadotteska familjearkivet.) — Carl XV:s saml. n:r 125. — Rosersbergs slott.

422. *Fem högre präster.* — Studie till föreg. (gruppen till v.) — Midjeb. stående iförda ornat. Grå fondvägg och kolonn i mitten. — A. t.: »Af Krönings Taflan Krafft pinx.» — Sign.: »P. Krafft.» — H. 29. B. 32. — Fig. 111. Inköpt av Göteborgs Konstmuseum 1916. Kat. n:r 575. — Avb. i Romdahl, A. L.: Göteborgs Konstmuseum, Gtbg 1925 s. 41. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
423. *Konung Carl XIV Johans kröning.*
»En skiss till 'Karl XIV Johans kröning' konstnärens största komposition, utförd i oljefärg, tv. fol.» inköpt av C. Hammer (10 kr). Bokaukt. (Sthlm) den 27 febr. 1875. — Okänd ägare.
424. *Kronprins Oscars och kronprinsessan Joséphines förmälningsakt den 19 juni 1823.* — Det inre av Storkyrkan i Stockholm. Kronprinsparet stående i mitten fv. framför ärkebiskopen i vp. Till h. under kungastolen synas Carl XIV Johan och drottningen till h., omgivna av rikets herrar. Till v. framför altaret en grupp präster, i mellanplanet högre ämbetsmän och hovdignitärer, i bakgrunden på uppbyggd läktare de fyra stånden samt åskådare. Genom de höga fönstren utblick över slottsflygeln. — Sign.: »P. Krafft 1830 Stockholm.» — H. 208. B. 293. — Fig. 114.
Utst. i Konstakademien 1840 och 1856. (Vid det senare tillfället utställdes också enl. kat. en plansch med anvisning på personer i tavlan, nu försvunnen.) — Utst. på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 2). Utbj. till salu för 1333,16 rdr. — Utst. i Föreningen för nordisk konst fr. o. m. den 16 mars 1885 (Stockholms Dagblad den 16 mars 1885) samt i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Inköpt av konung Oscar II den 11 maj 1886 för 1,200 kr. (Fjellstedtska skolans i Uppsala kassabok den 11 maj 1886). — Tillh. H. M. Konungen. — Stockholms slott.
425. *Samma ämne.* — Skiss till den 1830 fullbordade, i kompositionen delvis förändrade målningen, kat. n:r 224. — H. 50. B. 57. — Fig. 115.
Utst. på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 3). Utbj. till salu för 100 rdr och i Nationalmuseum 1927 (N. M. utstk. n:r 25). — Ägare: Postmästare P. J. Krafft, Nynäshamn.
426. *Lazari uppväckelse.* — Den ungdomlige Kristus står i mitten nästan hp. Han är iförd tegelröd mantel samt bär grönt draperi över bröstet. Lazarus står till v. och är insvept i vita bindlar. Marta till v. är sysselsatt med att avlägsna dessa. Hon har uppsatt hår och är iförd grön klänning samt gul mantel. Den i svart klädda Maria knäböjer inför Jesus. Längst till h. en öppen hall vid Marias hus, framför vilket lärjungarna samlats. I en halvcirkel bakom mittgruppen stå i olikfärgade mantlar talrika judar, som i några fall ge uttryck åt förvåning. I bakgrunden berget med den öppnade graven, några palmer och utblick över havet till v. samt en molnig himmel med skär och grellt gul strimma vid horisonten. — Sign.: »Krafft invent. pinx^t 1829.» — H. 165. B. 230. — Fig. 124.
Utst. i Konstakademien 1834 och 1860 samt på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 8). Utbj. till salu för 400 rdr. — Åter utbj. till salu av konstnärens arvingar 1864. (Nya Dagl. Allehanda den 9 febr. 1864.) — Enl. Diakonissanstaltens gåvoredogörelse 1866 gåva av P. M. Krafft. — Ägare: Diakonissanstalten, Ersta, Stockholm.

427. *Beduin marabut Muhamed*. — Studiehuvud. — »Synnerligen karakteristisk och fint utförd målning.» (Bukowskis kat. den 26 nov. 1889.) — Sign. av Wohlfart: »Per Krafft p: x 1839.»
B. W. Wohlfarts aukt. den 9—10 okt. 1863. — Bukowskis aukt. den 28 nov. 1885 och den 26 nov. 1889. — Okänd ägare.
428. *Kvinna i huckle*. — Ung dam, huvud fh. Hög karnation. Uppkammat hår, svart och rött huckle, med svart framkant, på huvudet samt vit halsduk. Grågul fondton. — Påskrift: »P. Krafft.» — H. 25. B. 20,5
Utst. i Liljevalchs konsthall febr. 1921 (kat. n:r 28). — Ägare: Arkitekt Sven Wallander, Stockholm.
429. *Kristi gång till Golgata*. — I förgrunden Kristus, dignande under korset, med törnekrona på huvudet och uppåtriktad blick. Han är iförd tegelröd dräkt med vit mantel. Simon från Cyrene står i begrepp att överta korset. Några sörjande kvinnor, bland dem Jesu moder och Maria Magdalena, synas till v. Bakom Kristus talrika krigare och hövitsmän till häst och till fots. I bakgrunden Jerusalems murar och till h. utblick över Golgata med tvenne resta kors. Ovädershimmel. — Sign.: »P. Krafft 1841.» — H. 285. B. 250. — Fig. 125.
Utst. i Konstakademien 1843 och på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 11). Utbj. till salu för 800 rdr. — Åter utbj. till salu av konstnärens arvingar 1864. (Nya Dagl. Allehanda den 9 febr. 1864.) — Tavlan omnämnes i Vaxholms församls visitationsprotokoll först på 1880-talet. Åtkomsthandl. saknas. — Vaxholms kyrka, Vaxholm.
430. *Sauli omvändelse*. — Saulus ligger med sin häst på marken i förgrunden; i bakgrunden storma trenne män fram på durkande hästar. Mörka moln genom vilka ett klart sken strålar ut från himlen och lyser upp det öde landskapet. — Sign.: »P. Krafft 1843.» — H. 127. B. 105.
Utst. på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 13). Utbj. till salu för 133,11 rdr. — Samtidigt utst. en mindre tavla med samma motiv (kat. n:r 14). Utbj. till salu för 66,32 rdr. — Inköpt 1907 i en mindre antikaffär i Stockholm. — Ägare: Doktor K. Wahlstedt, Borås.
431. *Kvinnan vid Jacobs brunn nära Sinai*. — Kristus sitter till v., h. hand utsträckt, v. hand stödd på en klippa. Till h. står en kvinna hp., h. arm uppräckt och handen vilande på axeln. Jesus har långt hår, är klädd i rödbrun mantel samt bär vitt skynke över rygg och bröst, kvinnan iklädd röd mössa och gråblå klänning. På brunnskaret mellan dem står en kruka. Till h. en palm, till v. en klippa. I bakgrunden vattenbärerska och utblick över staden. — Sign.: »P. Krafft 1844.» — H. 100. B. 81.
Utst. på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 10). Utbj. till salu för 133,16 rdr. — Ägare: Fru Annie Holmberg, f. Wersén, Västervik.
432. *Samma ämne*. — Skiss. — Kristus står till v., vp., pekande med h. hand; kvinnan står till h., huvud hp., och håller i en vattenkruka, som står på brunnskaret mellan dem. — H. 19. B. 20.
Ägare: Göteborgs Museum.

433. *Jesu samtal med Nikodemus.* — Kristus står till v., fh. Nikodemus synes i hp. Mellan dem sitter vid ett bord i bakgrunden en skrivare fv., med en pappersrulle framför sig. Jesus, med gloria om huvudet, har ett ungdomligt utseende, kastanjebrunt hår och skägg. Han är iförd brun fotsid rock samt gråblå mantel. Med h. hand pekar han på bordet. Nikodemus håller en lång stav i h. hand, bär röd bindel om huvudet och är iförd mörkgrön mantel. Skrivaren bär röd dräkt. Arkitektur med tvenne valvbågar i fonden och rött draperi mellan pelare till h. Till v. utblick över en stad i kvällsbelysning med en månskära på himlen. Bakom Nikodemus finnes en av hans kropp dold ljuskälla. Golvet är rödlila. — Sign.: »P. Krafft 1846 Stockh^m.» — H. 102. B. 79. — Fig. 126.
Utst. på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 9). Utbj. till salu för 133,16 rdr. — Ägare: Ingenjör Stellan Bendz, Stockholm.
434. *Samma ämne.* — Skiss. — Kristus sitter till v., huvud nästan vp. Framför honom står Nikodemus, stödd på sin stav. — H. 21. B. 17,5.
Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
435. *Kristushuvud.* — Studie.
På Kraffts separatutst. 1847 utst. tvenne studier (kat. n:r 15 och 16). De utbj. till salu för resp. 66,32 och 24 rdr. — Framl. greve M. Brahes aukt. den 5—6 dec. 1845. Enl. kat. »Kristushufvud åt v. H. 6¹/₂. B. 6¹/₂ (verktum). — Okänd ägare.
436. *Frälsarens död på korset.*
Utst. i Konstakademien 1848, enligt kat. n:r 9. »Frälsarens död på korset Marc. Ev. 15,39» och på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 12). Utbj. till salu för 700 rdr. — Okänd ägare.
437. *Golgata natten efter korsfästelsen och begravningen.*
Utst. på Kraffts separatutst. 1847 (kat. n:r 17). En sådan tavla, 5 alnar hög, kunde beställas hos konstnären för 250 rdr. — Okänd ägare.
438. *Frälsarens död på korset.* — Korset, rest i mitten, är fäst i marken med stenar. Kristi vaxgula kropp hänger på korset och blod sipprar ur såren. Om midjan är lindad en smal vit bindel och huvudet uppbär törnekronan. Ett anslag på korsets övre del förkunnar: »Jesus Nazareus Rex Judaeorum.» I mellanplanet till h. dra krigsmän lott om hans livklädnad, medan till v. en man på vit häst och några kvinnor skymta på vägen till Jerusalem. Landskap i gulgrönt med utblick över palmlund till h.; gul till skär himmel med en månskära till h. — Sign.: »P. Krafft 1852.» — H. 270. B. 168. Utbj. av konstnärens arvingar till salu 1864 (Nya Dagl. Allehanda den 9 febr. 1864) och 1880 (Stockholms Dagblad den 13 febr. 1880.) — Ägare: Evangeliska Brödräfsamlingen, Stockholm.
439. *Loth och hans döttrar.*
Avl. ministerresidenten J. W. Bergmans aukt. den 24 april 1872. Enl. kat. »på väf». (såld för 14,50 kr.) — Bokaukt. (Sthlm) den 11 maj 1872. — Okänd ägare.

T e c k n i n g a r

440. *Manshuvud*. — Studie efter gips. — Huvud vp., mantel över h. axel. — Svartkrita höjd med vitt. — Sign.: »Krafft.» — H. 52. B. 41. — Fig. 4. N. M. Handt. 232/1908. — (Gåva av doktorinnan H. Bendz, Alnarp.) — Ägare: Nationalmuseum.
441. *Manshuvud*. — Studie efter gips. — Huvud fv., lockigt hår, mantel. — Svartkrita höjd med vitt. — Sign.: »Krafft.» — H. 52. B. 42. N. M. Handt. 231/1908. — (Gåva 1908 av doktorinnan H. Bendz, Alnarp.) — Ägare: Nationalmuseum.
442. *Naken manlig modell*. — Helfig., stående fh. H. hand stödd på stav, v. hand i sidan. — Studie i svartkrita. — Påskrift av annan hand än konstnärens: »P. Krafft d. y.» — H. 28. B. 19. G. M. Handt. 103/1913. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
443. *Tre offerkor från antiken*. — Framställda vid sidan av varandra, bärande olika föremål. — Tusch och sepia. — H. 24,5. B. 38,6. N. M. Handt. 127/1893. — (Inköpt på J. Hagdahls auktion 1893.) — Ägare: Nationalmuseum.
444. *Tvenne mytologiska kvinnofigurer*. — Stående vända mot varandra, hållande en skål mellan sig, vari den till v. gjuter olja ur en kruka. — Rödkrita med blyerts. — Sign.: »P. Krafft.» — H. 31. B. 24,5. Utst. i Liljevalchs konsthall, febr. 1921. (kat. n:r 28). — Ägare: Major Erland Klingberg, Mackmyra, Gästrikland.
445. *Mytologisk scen*. — Naken kvinna ligger till v. med genomborrat bröst; flera personer skynda fram; till h. står en slav. — Tusch. — H. 19,8. B. 31,5. N. M. Handt. 371/1892 fr. J. Hagdahls saml. (Gåva av herr Aug. Röhss.) — Ägare: Nationalmuseum..
446. *Hektor tagande avsked av sin son*. — Hektor, iförd krigsrustning, står i mitten. Sonen frambäres av en kvinna från v. och en annan kvinna rusar fram från h. Arkitektur i fonden. — Lavering i tusch. — H. 21. B. 19. G. M. Handt. 332. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
447. *Krigare och sörjande kvinna*. — Krigare i rustning lämnar en sal, där en kvinna sitter, lutad mot ett bord. I förgrunden taburett över vilken en mantel är kastad. I bakgrunden synes en portal mellan tvenne kolonner. Staty på piedestal till h. — Blyerts och tusch på ljusgrönt papper. — H. 30,5. B. 25,5. G. M. Handt. 329. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.

448. *Coriolanus omgiven av romerska kvinnor.* — I ett stort tält sitter Coriolanus med ett litet barn på knä, omgiven av kvinnor, som bönfälla honom att skona Rom. De äro iförda vida mantlar. — Gouache i vitt och svart. — H. 44. B. 63,5.
Bokaukt. (Sthlm) den 14 april 1886. — Eichhorns saml. (aukt. den 24 jan. 1891). — Senare tillh. konstnären Johan Ericson. — Ägare: Fru Billner, Göteborg.
449. *Motiv som föregående.* — Samma komposition endast med smärre förändringar. — Gouache i vitt och svart på rutat papper. — H. 44. B. 66.
Bokaukt. (Sthlm) den 14 april 1886. — Eichhorns saml. (aukt. den 24 jan. 1891). — Senare tillh. konstnären Johan Ericson. — Ägare: Fru Billner, Göteborg.
450. *Priamus återfår Hektors lik.* — Rik komposition. Krigare i rustning bära Hektors kropp på bår, fadern störtar fram över liket. Runt mittgruppen klagande män. I mellanplanet marschera krigare i tvenne led från h. Landskap med byggnader i fonden. — Gouache i vitt och svart på blågrå grund. — H. 48,5. B. 65.
Bokaukt. (Sthlm) den 14 april 1886. — Bukowskis aukt. den 14 jan. 1891 och den 20—21 okt. 1926 (kat. n:r 257). — Ägare: Frñh. Evald E:son Uggla, Stockholm.
451. *Aeneas bär sin fader Anchises ur sitt brinnande hus.* — Aeneas kommer ut ur sitt brinnande hus till h., bärande sin fader och följd av sin maka Kreusa och sin son Julus. Arkitektur i bakgrunden. — Gouache i vitt och svart på blå grund. — H. 43. B. 56. — Fig. 5.
N. M. Handt. 93/1885. (Ink. ur frih. Nordenfalks saml. på aukt. den 28 nov. 1885 för 11: 50 kr.) — Ägare: Nationalmuseum.
452. *Kvinnohuvud* (eft. J. L. David). — Huvud fv. Uppåtriktad blick. Långt löst fallande hår. — Påskrift: »David 1789». — Svartkrita. — H. 51,4. B. 36,5.
Ägare: Konstsamlingarna i Ateneum, Hälsingfors.
453. *Polyhymnia.* — Studie efter Rafael: Parnassen. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Sittande helfig., huvud vp. H. hand stödd på marken, håller lyra i v. hand. — N:r 453—476 utf. i Rom 1802—1803. — Svartkrita. — H. 41. B. 42.
N:r 453—476. av Konstakademien inköpta av Krafft 1856 (se ovan I kap. 2 not 83 samt kap. 3 not 119). — I Kraffts förteckn. (K. A:s Bibliotek) upptagen som n:r 1. N:r 3 o. 7 saknas numera. — Se Looström, L.: Förteckning öfver Kongl. Akademiens för de fria konsterna samling, Sthlm 1892, s. 32. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
454. *Horatius och Anakreon (?)* — Studie efter Rafael: Parnassen. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Lagerkransade, Horatius begrundande, Anakreon med utslagna händer. — Svartkrita. — H. 46. B. 38.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 2. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.

455. *Helige Bernhard*. — Studie efter Rafael: Disputa del Sacramento. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Huvud fh., iförd kalott och kappa över axlarna. — Svartkrita. — H. 31. B. 26,5.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 4. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
456. *Ung man*. — Studie efter Rafael. (Vatikanen.) — Huvud fv., kropp fh., uppåtriktad blick. Turban på huvudet. — Svartkrita. — H. 36. B. 25.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 5. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
457. *Knäböjande yngling*. — Studie efter Rafael: Disputa del Sacramento. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Helfig. hp. H. hand på bröstet. Långt hår, rock och mantel. — Svartkrita. — H. 53. B. 41.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 6. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
458. *Kejsar Maxentius*. — Studie efter Rafael: Constantinslaget. (Sala di Constantino, Vatikanen.) — Kraftfullt manshuvud med skägg, vp., med krona på huvudet. — Svartkrita. — H. 49. B. 38,5.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 8. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
459. *Påven Urban I*. — Studie efter Rafael. (Sala di Constantino, Vatikanen.) — Bröstb., huvud fh., stort skägg. — Svartkrita. — H. 63. B. 45.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 9. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
460. *S:t Bonaventura*. — Studie efter Rafael: Disputa del Sacramento. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Stående knäb., vp., läsande i bok. Kardinalshatt på huvudet. — Svartkrita. — H. 65. B. 45.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 10. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
461. *Knäböjande kvinna*. — Studie efter Rafael: Roms gåva. (Sala di Constantino, Vatikanen.) — Sedd snett bakifrån. Håller radband i hand. Långt hår, mantel, sandaler på fötterna. — Svartkrita. — H. 51. B. 40,5.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 11. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
462. *Tvenne kvinnogestalter*. — Studie efter Rafael: Parnassen. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Midjeb. Lutade mot varandra, lyssna de till Apollo. — Svartkrita. — H. 46,5. B. 36,5.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 12. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.

463. *Freden*, sittande kvinnofigur. — Studie efter Rafael. (Sala di Costantino, Vatikanen.) — Helfig. huvud fh. Håller kvist i v. hand. — Svartkrita. — H. 65. B. 45.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 13. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
464. *Krigare*. — Studie efter Rafael. (Stanza dell'Eliodoro, Vatikanen.) — En av Heliodorus' män, som står bakom sin herre vid dennes utdrivande ur templet. — Svartkrita. — H. 44. B. 66. — Fig. 21.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 14. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
465. *Filosof*. — Studie efter Rafael: Scuola di Aten. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Stående, midjeb. vp. med käpp i hand. Stort skägg, mantel. — Svartkrita. — H. 61. B. 41.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 15. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
466. *Phytagoras*. — Studie efter Rafael: Scuola di Aten. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Midjeb. hp., skrivande på tavla. — Svartkrita. — H. 69. B. 54.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 16. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
467. *Påven Julius II*. — Studie efter ett porträtt av Rafael. — Sittande knäfig. fv. Huvud nästan hp. Mössa på huvudet, mantel. — Svartkrita. — H. 37,5. B. 36.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 17. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
468. *Kardinal Bessarione*. — Studie efter Rafael: Scuola di Aten. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Skäggig man med kal hjässa. — Svartkrita. — H. 42. B. 28.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 18. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
469. *Trenne kvinnohuvuden*. — Studie efter Rafael: Scuola di Aten (?). (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Iförda turbaner. — Svartkrita. — H. 54. B. 65.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 19. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
470. *Huvud av en död man*. — Studie efter Giulio Romano. (Vatikanen.) — Långt hår, blodflöde ur ett sår vid h. örat. — Svartkrita. — H. 50,5. B. 59.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 20. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.

471. *Ryttare iförd hjälm.* — Studie efter Rafael. (Stanza dell'Eliodoro (ryttaren som driver ut Heliodorus ur templet) Vatikanen.) — Huvud fv. Iförd rustning och svällande mantel. — Svartkrita. — H. 71. B. 54.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 21. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
472. *Paulus.* — Studie efter Rafael: Disputa del Sacramento. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Stående, knäb., huvud fv. H. arm uppsträckt. Kal hjässa, stort skägg. — Svartkrita. — H. 71. B. 54.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 22. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
473. *Skrivande man.* — Studie efter Rafael: Parnassen. (Stanza della Segnatura, Vatikanen.) — Sittande helfig. fv., huvud hp. med uppåtriktad blick, skrivpenna i h. hand, skrivande mot knäet. Iförd mantel. — Svartkrita. — H. 23. B. 36.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 23. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
474. *En mans arm med knuten hand.* — Studie efter Michel Angelo. (Vatikanen.) — Svartkrita. — H. 44. B. 59.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 24. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
475. *En »uppstånden».* — Studie efter Michel Angelo: Yttersta domen. (Cappella Sistina, Vatikanen.) — Huvud vp. framåtlutad kropp. — Svartkrita. — H. 52. B. 45.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 25. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
476. *Guð Fader.* — Studie efter Michel Angelo. (Cappella Sistina, Vatikanen.) — Svävande, huvud fh., stort skägg, draperier. — Svartkrita. — H. 54,5. B. 45.
Se föreg. — I Kraffts förteckn. upptagen som n:r 26. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
477. *Teckningar efter Michel Angelo, Rafael m. m., 23 blad. (2 band folio).*
Gåva av Krafft till Konstakademien 1856. — Se ovan I kap. 2 not 83 o. kap. 3 not 120. — Looström, L.: Förteckning öfver Kungl. Akademiens för de fria konsterna samling, Sthlm 1892, s. 32. — Dessa äro tyvärr åtminstone för närvarande ej anträffbara i Konstakademiens samlingar. — Ägare: Kungl. Akademien för de fria konsterna, Stockholm.
478. *Italiensk stadsbild.* — Bortom en mur i mellanplanet med stor portal större byggnader samt träd. I förgrunden på marken delar av en sönderslagen kolonn. — Svartkrita. — H. 18,5. B. 25,4. — Fig. 22.
Utf. 1802—03. — Ägare: Grosshandlare J. E. Rell, Saltsjö-Duvnäs.

479. *Italiensk stadsbild med stora byggnader.* — Svartkrita. — H. 15. B. 25. — Fig. 23.
Utf. 1802—03. — Ägare: Grosshandlare J. E. Rell, Saltsjö-Duvnäs.
480. *Romersk talare.* — Studie efter antik staty. — Stående helfig. Huvud hp., sedd bakifrån snett fr. h. Håller pappersrulle i h. hand, till v. står en kruka(?). Endast iförd en vid mantel. — A. t.: Utsikt över en kyrka samt omgivande stenmur. — Svartkrita. — H. 12,2. B. 24,6. — Fig. 24.
Utf. 1802—03. — Ägare: Grosshandlare J. E. Rell, Saltsjö-Duvnäs.
481. *Manshuvud.* — Studie efter antik byst. — Skäggig man, sedd i hp., iförd strateghjäl. — Blyerts. — Sign.: »Florenz 1803, P. Krafft.» — H. 17. B. 12,5.
Bukowskis aukt. kat. den 26 sept. 1927, n:r 261. — Ägare: Herr C. U. Palm, Stockholm.
482. *Mansfigur i vid mantel.* — Helfig. stående fh. Pekar utåt med h. hand. — A. t.: en anteckning: »Muraren rappar först med en composition af Kalk och pursolanum, sedan betäckes med en annan af marmorpuder och kalk. (Carthaginenserna klädas mest som frigiska Folket undantagandes at de nyttja en mössa som Turkarne. Hannibal Carachi.)» — Svartkrita. — H. 15. B. 8.
Ägare: Göteborgs Stadsbibliotek.
483. *Studiehuvud.* — Ung man med barett på huvudet.
N. M. Handt. 128/1893 — Inköpt på J. Hagdahls aukt. 1893. — Ägare: Nationalmuseum.
484. *Hertig Carl i slaget vid Hogland.* — Skiss till mittgruppen i målningen n:r 414. — Lavering i tusch och sepia. — H. 32,8. B. 30. — Fig. 118.
Bokaukt. den 20 nov. 1875. — N. M. Handt. 126/1893. — Inköpt på J. Hagdahls aukt. den 27 sept. 1893. — Ägare: Nationalmuseum.
485. *Samma ämne.* — Skiss till målningen n:r 414, i kompositionen rätt olik den fullbordade tavlan. — Hertigen sträcker befallande ut h. arm; den framskyndande officern till v. håller pappersrulle i h. hand. (Liknande skissen i olja kat. n:r 415.) — Teckning och lavering i sepia. — H. 25. B. 22,5.
A. t.: Utkast till ett brev, ställt till presidenten greve A. E. Posse. Innehållet tyder på, att Krafft råkat denne i Söderköping. — Bokaukt. den 20 nov. 1875. — Inköpt på Bukowskis aukt. den 14 april 1886 för 50 kr. — N. M. Handt. s. n. — Ägare: Nationalmuseum.
486. *Samma ämne.* — Skiss till mittgruppen i målningen n:r 414. — Hertigen sträcker befallande ut h. arm, på vilken skjortarmen är uppdragen. Adjutanten rusar fram från v. med mössa och sabel i v. hand. Till v. soldater. I fonden mast samt till h. utblick över segelfartyg. — Teckning och lavering i tusch. — H. 26. B. 26,2. — Fig. 117.
Antagl. identisk med en skiss, såld på Bukowskis aukt. den 25 sept. 1895. — Ägare: Konstsamlingarna i Ateneum, Hälsingfors.

487. *Flickhuvud*. — Huvud fh. — Svartkrita. — H. 10,5. B. 10,5.
Privat ägo, Göteborg.
488. *Ung husar*. — Stående helfig. — Lavering i tusch. — H. 21. B. 15.
G. M. Handt. 333. — Ägare: Göteborgs Konstmuseum.
489. *Konung Carl XIV Johans kröning*, se n:r 421. — Skiss till densamma. —
Konungen sitter en face med ärkebiskopen och justitiestatsministern till h.
och v. sättande kronan på hans huvud. En stående dam (prinsessan Sophia
Albertina?) till h. Bilden innesluten av en cirkellinje. — Tuschteckning. —
H. 12. B. 12,3.
Ägare: Konstsamlingarna i Ateneum, Hälsingfors.
490. *Samma ämne*. — Skiss. — Konungen sittande, huvud fh., kropp fv. Till h.
ärkebiskopen, till v. justitiestatsministern sättande kronan på konungens huvud,
Till h. står en dam. — Svartkrita. — Påskrift: »Etude du Tableau de la
Couronnement». — H. 20,5. B. 26.
Ägare: Konstsamlingarna i Ateneum, Hälsingfors.
491. *Kronprins Oscars och kronprinsessan Joséphines förmälningsakt* i Stockholms
Storkyrka. — Utkast till n:r 429. — Ärkebiskopen, stående vp. lyfter
bibeln över det knäböjande fursteparets huvuden, som synas i hp. Till v.
en grupp präster innanför altarrundeln. Ovanför denna grupp är densamma
återgiven i förstoring med de avbildades namn utsatta. — Svartkrita. —
H. 46. B. 60. — Fig. 113.
Ägare: Landshövding Axel Ekman, Mariestad.

Förteckning över de viktigaste källor som använts för detta arbete.

Otryckta källor:*

<i>Riksarkivet (R. A.)</i>	Mårten Tafvelin
Biographica	B. S. Krafft, f. Robsahm
Depescher	Per Krafft d. y.
<i>Bernaðotteska familjearkivet</i>	Testamenten:
Konung Carl XIV Johans räkenskaper	Mårten Tafvelin
<i>Kungliga Akademiens för de fria konsterna</i>	Per Krafft d. y.
arkiv och bibliotek	Klara församl:s dopbok (1777)
Kungliga brev	<i>Stockholms stads arkiv</i>
Dagböcker (1784—1864)	Mantalslängder
Handlingar	Restlängder
Årsberättelser	<i>Stockholms stadsingenjörskontor</i>
Diverse konstnärsbrev	Register över designationer
Biographica	<i>Kammarkollegium, Stockholm</i>
Elevförteckning (fr. o. m. den 11 juni 1778)	Jordeböcker
<i>Svenska Porträttarkivet (S. P. A.)</i>	<i>Riddarhusets arkiv, Stockholm</i>
Porträttbeskrivningar	Riddarhusdirektionens protokoll
<i>Nationalmusei arkiv (N. M. A.)</i>	<i>Maria församlings arkiv, Stockholm</i>
Carleman, C. G. V.: Konstnärer och konstförhållanden i Sverige på 1840-talet.	Lysnings- och vigselbok (1808)
Fredenheims journal 1800	<i>Jakobs församlings arkiv, Stockholm</i>
Diverse konstnärsbrev	Husförhörslängder m. m.
Brev från P. M. Krafft till intendenten J. K. Boklund	<i>Diakonissanstalten, Ersta</i>
<i>Nordiska Museets arkiv</i>	Årsredogörelse 1866
Odelbergs anteckningar	<i>Uppsala universitets bibliotek (U. U. B.)</i>
Bukowskis auktionskataloger med anteckningar	Diverse konstnärsbrev
<i>Kungliga Biblioteket, Stockholm (K. B.)</i>	L. H. Roos resejournal
Fredenheims journal 1801—1802	Hård: Förteckning över tavelksamling
Diverse konstnärsbrev	<i>Uppsala universitets arkiv (U. U. A.)</i>
Wertmüllerska samlingen	Protokoll
Klerckers genealogiska anteckningar	<i>Uppsala Landsarkiv</i>
Jungecks genealogiska anteckningar	Husförhörslängder, Huddinge s:n
<i>Rådhusarkivet, Stockholm</i>	Domböcker, Svartlösa härad
Bouppteckningar:	Stämningslistor, Svartlösa härad
Per Krafft d. ä.	Sockenstämmoprotokoll, Botkyrka s:n
	<i>Fjellstedtska skolan, Uppsala</i>
	Räkenskaper 1886
	<i>Stadsbiblioteket, Göteborg</i>
	Pass utfärdat för Kraffts italienska resa

* Ang. de olika handlingarna hänvisas till Noter.

<p><i>Göta Coldinuordens arkiv, Göteborg</i>
 Beställningsavtal ang. porträtt
 <i>Ericssbergs arkiv</i>
 Diverse brev
 <i>Åkerö arkiv</i>
 C. G. Tessins dagbok
 <i>Roteman Carl Alm, Rosenvik, Stockholm</i>
 Brev från Mårten Strandberg till Per
 Krafft d. y.
 <i>v. Håradshövding Erik Brödberg, Stockholm</i>
 Christina Juliana Wargentins memoarer
 <i>Fru E. Eichhorn, Stockholm</i>
 Chr. Eichhorns anteckn. ang. Per Krafft d. y.
 <i>Biblioteksammanuäsen fil. lic. Percy Elfstrand,
 Djursholm</i>
 Brev från C. C. Garberg till G. W. Palm</p> | <p><i>Fru Friðeborg Krafft-Bergqvist, Avesta</i>
 Diverse brev från P. Krafft d. y. till
 hans maka (1827)
 <i>Fru Maria Moberg, f. Krafft, Södertälje</i>
 Brev från Krafft d. y. till dottern, fru
 Hanna Noréus
 <i>f. d. Läroverksadjunkten C. O. Nordgren,
 Äppelviken</i>
 Förteckning över C. V. Nordgrens porträtt
 <i>Fru Astrið Uggla, f. Krafft, Linköping</i>
 Kvittenshandling
 <i>Friherrinnan Essie Wrangel, f. Ericson, Stock-
 holm</i>
 Brev från T. G. Falkman
 <i>Bibliothèque de l'École des beaux-arts, Paris</i>
 Archives: Papiers David.</p> |
|--|---|

Tryckta källor:

Konsthistoria:

<p><i>Ahnfelt, A.</i>: Europas konstnärer, Sthlm
 1887
 <i>Asplund, K.</i>: Egron Lundgren, 2 dlr, Sthlm
 1915
 — Den svenska porträttminiaturens historia
 (i Konsthist. sällsk:s publ. 1916), Sthlm
 1916
 — Hjalmar Wicanders miniatyrsamling.
 Beskr. katalog, Sthlm 1920
 <i>Aubert, A.</i>: Norsk kultur og norsk kunst,
 utg. av C. W. Schnitler, Kristiania 1917
 <i>de Basily-Callimaki</i>: J. B. Isabey, sa vie,
 son temps, I, Paris 1909
 <i>Benoit, F.</i>: L'art français, Paris 1897
 <i>Blanche, J. E.</i>: Propos de peintre. De David
 à Degas, Paris 1919
 <i>Boye, F.</i>: Målare-Lexicon, Sthlm 1833
 <i>Bricon, E.</i>: Prud'hon, Paris 1906
 <i>Brising, H.</i>: Sergels konst, Sthlm 1914
 — Antik och nyantik, utg. av A. Hahr,
 Sthlm 1921
 <i>Böttiger, J.</i>: Bengt Erland Fogelberg, Gtbg
 1880
 <i>Courajod, L.</i>: Leçons professées à l'école du
 Louvre (1887—1896) del III utg. av
 H. Lemmonnier och A. Michel, Paris 1903
 <i>Curman, S.</i> och <i>Roosval, J.</i>: Sveriges kyrkor
 <i>David, J. L. J.</i>: Le peintre Louis David,
 2 dlr, Paris 1880</p> | <p><i>Delaborde, L.</i>: David et son influence sur
 l'école française (Revue des deux mondes
 1855)
 <i>Delécluze, M. E. J.</i>: Louis David son école
 & son temps, Paris 1855
 <i>Dimier, L.</i>: Histoire de la peinture française
 au XIX:e siècle, Paris 1914.
 <i>Dumont-Wilden, L.</i>: Le portrait en France,
 Bruxelles 1909
 <i>Ehrenström, M., f. Pollett</i>: Notices sur la
 littérature et les beaux arts en Suède,
 Sthlm 1826
 <i>Eichhorn, C.</i>: Svenska studier. Ny saml.,
 Sthlm 1872
 <i>Ekmarck, L. A.</i>: Betraktelser öfver de år
 1818 i Stockholm för Allmänheten expo-
 nerade Konststycken, Sthlm 1818
 <i>Ephrussi, C.</i>: François Gérard (Gazette des
 beaux-arts 1890—91)
 <i>Estlander, C. G.</i>: De bildande konsternas
 historia, Sthlm 1868
 <i>Faure, A.</i>: Histoire de l'Art, Paris 1924
 <i>Felt, H.</i>: Fra Athen til Trangvik, Kristiania
 1924
 <i>Fierens-Gevaert</i>: L'exposition David et son
 temps à Bruxelles (Gazette des beaux-
 arts, mars 1926)
 <i>Focillon, H.</i>: La peinture au XIX:e siècle,
 Paris 1927</p> |
|---|---|

- Fryxell, A. och Sjögren, O.*: Svenska historien, del 49, Sthlm 1893
- Gaußfin, A.*: Simon Markus Larsson, Sthlm 1907—08
- *m. fl.*: Svensk sjuttonhundratalskonst Sthlm 1923
- Geffroy, G.*: La Peinture au Louvre, Paris s. a.
- Versailles, Paris s. a.
- Gerss, J. W.*: Anti-Hammaraspikiana, Sthlm 1815
- Försök till ledning vid Konstarbetens bedömande, Sthlm 1822.
- Gillet, L.*: La Peinture XVII et XVIII siècles, Paris 1913
- Grevenor, H., m. fl.*: Norsk Billedkunst gennem tusen aar, Oslo 1925
- Göthe, G.*: Johan Tobias Sergel, Sthlm 1898
- Porträttsamlingen på Gripsholm, Sthlm 1925
- Hafström, A.*: De bildande konsternas utöfvare i Sverige 1600—1884, Sthlm 1884
- Hahr, A.*: Per Krafft d. ä. och hans verksamhet i Sverige, Sthlm 1898
- Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolags Porträtt och Tavelsamlingar, Uppsala 1920
- Hannover, E.*: Maleren C. W. Eckersberg, Kphmn 1898.
- Dänische Kunst des 19. Jahrhunderts, Leipzig 1907
- Det 19:e aarhundredets kunst, Sthlm 1918
- Hauteœur, L., m. fl.*: Le Romantisme et l'Art, Paris 1928
- Madame Vigée-Lebrun, Paris 1926
- Hintze, B.*: Robert Wilhelm Ekman, Helsingfors 1926
- Hultmark, E.*: Carl Fredrik von Breda, Sthlm 1915
- Humble, Ph.*: Kilian Zoll och den samtida danska konsten (i Festskrift till H. Wijk), Gtbg 1927
- Josephson, R.*: Romantiken, Sthlm 1925
- Per Krafft d. y. (Bonniers Veckotidning), Sthlm 1927
- Vasafreskernas målare (Bonniers Veckotidning), Sthlm 1927
- Vårt första antikmuseum (i Nationalmusei årsbok), Sthlm 1928
- Justi, C.*: Winckelmann und seine Zeitgenossen, Leipzig 1923
- Kjellin, H.*: Uno Troili, 2 dlr, Sthlm 1917
- Kruse, J.*: Om måleri och skulptur i Sverige till början af 1800-talet (Ord och Bild, 1898)
- Från Kongl. Akademiens för de fria konsterna retrospektiva konstutställning 1898, Sthlm 1899
- Lapauze, H.*: Ingres, Paris 1911
- Iemberger, E.*: Die Bildnis-Miniatur in Skandinavien, 2 band, Berlin 1912
- Lemonnier, H.*: Gros, Paris 1905
- Lessing, G.*: Laokoon, utg. Berlin 1880
- Leverlin, O.*: Alexander Roslin, Sthlm 1901
- Gustaf Lundberg, Sthlm 1902
- Niclas Lafrensen d. y. Saml. skrift. XX, Sthlm 1910.
- Svensk konst och svensk natur, Sthlm 1899
- Lichtwark, A.*: Das Bildnis in Hamburg, II, Hamburg 1898
- Lindblom, A.*: Fransk barock och rokokoskulptur, Uppsala 1923
- Locquin, J.*: La peinture d'histoire en France de 1747 à 1785, Paris 1912
- Looström, L.*: Olof Johan Södermark, Sthlm 1879
- Den svenska konstakademien under första århundradet af hennes tillvaro 1735—1835, Sthlm 1887
- Kungl. Akademiens för de fria konsterna samlingar, Sthlm 1913—1915
- Lundmark, E.*: Västgöta Nationshus (Nationshusen i Uppsala, utg. av A. Roosval), Sthlm 1915
- Marx, Roger*: Etudes sur l'Ecole Française, Paris 1903
- Michel, A.*: Histoire de l'Art VII: I, Paris 1923, och VII: II, Paris 1925.
- Miller, J. P.*: De skjöne Kunsters Tilstand i Sverrig, Kphmn 1831
- Mommeja, J.*: Ingres, Paris 1923
- Moselius, C. D.*: Louis Masreliez, Sthlm 1823
- Winckelmanns Gedanken über die Nachahmung und Geschichte der Kunst des Altertums (Konsthist. sällsk:s publ. 1925), Sthlm 1926
- Muther, E.*: Geschichte der Malerei III, Berlin 1920
- Nordenovan, G.*: Svensk konst och svenska konstnärer i nittonde århundradet, Sthlm 1892
- Gripsholm och dess konstskatter, Sthlm 1902
- Egron Lundgren, Sthlm 1905

- Nordensvan, G.*: Allmän Konsthistoria II, Sthlm 1912
 — Svensk konst och svenska konstnärer i 19:de århundradet, I, Sthlm 1925
Opperman, T.: Kunsten i Danmark under Frederik V og Christian VII, Kphmn 1906
Palm, C. U.: Beskrifvande förteckning öfver A. U. Berndes och J. B. Berndes graverade blad (Meddelanden från Föreningen för grafisk konst), Sthlm 1904
Pauli, G.: Die Kunst des Klassizismus und der Romantik, Berlin 1925
Réau, L.: La Peinture française de 1848 à nos jours. (Michel, A.: Histoire de l'art VIII: I.)
Romdahl, A. L.: Ur porträttmåleriets historia, Sthlm 1907
 — Svenska handteckningar i Göteborgs Museum, Gtbg 1918
 — Konsthistoria, Sthlm 1919
 — Konstmonologer i Göteborgs Museum, Sthlm 1921.
 — Göteborgs Konstmuseum, Gtbg 1925
 — och *Roosval, J.*: Svensk konsthistoria, Uppsala 1913
Roosval, J.: Svenskt konstgalleri, Sthlm 1912
Rosenberg, A.: Raffael, Klassiker der Kunst, I, Stuttgart och Berlin 1919
Rosenthal, L.: Louis David, Paris 1920
Sander, N. F.: Nationalmuseum, 4 dlr, Sthlm 1876
 — C. F. von Breda, Sthlm 1896
Saunier, C.: David, Paris 1909
Schnitler, C. W.: Slegten fra 1814, Kristiania 1911
Silfverstolpe, G. A.: Anmärkningar i anledning af Kungl. Målare och Bildhuggare Academiens exposition år 1808, Sthlm 1808
Silfverstolpe, G. M.: Pehr Berggren (Svenskt biogr. lexikon), Sthlm 1922
Sirén, O.: P. Hilleström d. ä., Sthlm 1900
 — Carl Gustaf Pilo, Sthlm 1902
Sjöblom, A.: Nyklassicismen och dess representanter i Nationalmuseum (Nationalmusei årsbok 1924)
Springer, A.: Handbuch der Kunstgeschichte, V, Leipzig 1912.
Stavenow, A.: Carl Hårleman, Uppsala 1927
Stjernschantz, T.: Alexander Lauréus, Borgå s. a.
Strömbom, S.: Lorens Pasch d. y., Sthlm 1915
 — Porträttsamlingen i Ericsbergs fideikommiss, Sthlm 1917
 — Svenska porträtt från tiden 1700—1850, Sthlm 1919
 — Ett sekels tradition i svenskt porträttmåleri (i Kunstmuseets aarsskrift 1921—1923) Kphmn 1924
 — Carl Fredric von Breda (Svenskt biogr. lexikon), Sthlm 1926
Thiis, J.: Fra Dahl til Düsseldorf (Norsk kunsthistorie utg. av Aars, Brøgger m. fl.), Oslo 1915
Thomæus, G.: Nils Jacob Blommér, Lund 1922
Warburg, K.: Karl August Ehrensvärd, Sthlm 1893
Weilbach, T.: Nyt dansk Kunstnerlexikon, Kphmn 1897
Weinich, N. H.: Dansk, Norsk og Svensk Kunstner-Lexikon, Kphmn 1829
W(ennberg), T(hure): Strödda anteckningar, Sthlm 1815
 — Reflexioner öfver expositionen i Kongl. Målare och Bildhuggare-Academien år 1796, Sthlm 1796
Winckelmann, J. J.: Winckelmanns Werke, utg. i Dresden 1839.
Wählin, K.: Johan Wilhelm Karl Wahlbom, Sthlm 1901

Personhistoria:

- Ahrenberg, J. J.*: Människor som jag känt, I, Hälsingfors 1904
Anker, C. J., och Huilfeldt-Kaas, H. G.: Katalog over malede Portræter i Norge, Kristiania 1886
Anrep, G.: Svenska adelns ättar-taflor, Sthlm 1858—64
Areen, E. E.: Gustavianska konstnärsbref, Sthlm 1916
Bildt, C.: Personhistoriska uppgifter om svenskar i Rom 1750—1850 (Personhist. tidskr. 1903)
Bobé, L.: Frederikke Brun født Münter og hendes kreds hjemme og ude, Kphmn 1910
Carlson, Josef: Benedictus Jonæ Carlsons Släkttavla, Skara 1915
Crusenstolpe, M. J.: Nekrologer över P.

Förteckning över källor

- Krafft d. y. (Svea 1865), P. E. Linnell (Svea 1862) och F. Westin (Svea 1863)
 von Dardel, F.: Minnen I, Sthlm 1912.
 Elgenstierna, G.: Svenska släktkalendern
 — Den introducerade svenska adelns ättartavlor, utk. 3 dlr, Sthlm 1925—1927
 Forssstrand, C.: Storborgare och stadsmajorer, Sthlm 1918
 — Människor och händelser, Sthlm 1924
 Hedvig Elisabeth Charlottas dagbok III, Sthlm 1907, utg. av C. C. Bonde
 Hjärne, R.: Götiska förbundet, Sthlm 1878
 Hochschild, Rutger Fredrik: Memoirer, utg. av H. Schück, Sthlm 1909
 Hofberg, H.: Svenskt biografiskt handlexikon, Sthlm 1906
 Lamm, M.: Johan Gabriel Oxenstierna, Sthlm 1911
 Leffler, E.: Släkten Leffler från Breslau, Sthlm 1925
 Leijonhufvud, K. A. K:son: Ny svensk släktbok, Sthlm 1904
 Livijn, C.: Bref från fälttåg i Tyskland och Norge 1813 och 1814, Sthlm 1909
 Ljungberg, V., och Uggla, E. E.: Göteborgs-porträtt, Gtbg 1923
 Looström, L.: I svenska konstnärskretsar, Sthlm 1916
 Lundin, C.: Tidsbilder ur Stockholmslifvet, Sthlm 1895
 Lyth, Hj.: Från flydda tider, Sthlm 1911
 Mazer, Th.: Människogestalter, Sthlm 1916
 — Anders Collin, Sthlm 1923
 Molbeck, C.: Breve fra Sverrige 1812, Kphmn 1817
 Montgomery-Silverstolpe, M.: Memoirer, utg. av M. Grandinson, Sthlm 1914
 Munthe, A.: Svenska sjöhjältar VII: 1, Sthlm 1914
 Scholander, F. W.: Skrifter utg. av J. Böttiger, del II, Sthlm 1882
 Ulfsparre, G.: Från Karl XIV Johans dagar, utg. av S. J. Boëthius, Sthlm 1907
 Wallmark, C.: Peter Adam Wallmark, Sthlm 1914
 Wrangel, E.: Tegnér's kärlekssaga, Sthlm 1919
 Wrangel, F. U.: Blasieholmen och dess innerbyggare, Sthlm 1894
 — Herrgårdar och deras herrar, Sthlm 1927
 — och Bergström, O.: Svenska adelns ättartavlor, Sthlm 1897—1900
 Åkerhielm, E.: Svenska gods och gårdar, Sthlm 1924
 Örnberg, L. M. V.: Svensk slägtkalender och Svenska ättartal., Sthlm 1884—1898
 Svenska slott och herresäten
 Svenska Hem
 Stockholm och dess sköna nejder, Sthlm 1826
 Svenskt biografiskt lexikon
 Stockholms Stads kalender 1795
 Hov- och statskalendrar

Tidningar, tidskrifter m. m.:

Aftonbladet
Allmänna Journalen (1822)
Argus den andra (1822)
Argus den tredje (1827)
Dagligt allehanda 1802
Gazette des beaux-arts
Granskaren (1822)
Göteborgs Posten (1827)
Heimdal (1829)
Journal för Svensk Litteratur (1801)
Journal för litteraturen och theatern (1810)
Journalen (1824 och 1828)
Klytia 1813
Kometen (1826) | L'art et les artistes (1913)
Norska Morgenbladet (1827)
Nya Dagligt Allehanda
Nya Posten (1811)
Ord och Bild (1900)
Personhistorisk tidskrift
Skandinaviskt Conversationsblad (1828)
Stockholms Dagblad
Stockholms Posten
Stockholms Tidningen
Svensk Litteratur-Tidning (1816)
Svenska Biet (1844)
Kalendrarna Frey (1841) och Svea |
|---|--|

K a t a l o g e r:

- Granberg, O.:* Förteckning över Kungl. Svenska Vetenskapsakademiens målningar och skulpturer, Uppsala 1924
Hahr, A.: Taflor och skulpturer i Uppsala universitetshus, Uppsala 1906
Looström, L.: Konstsamlingarna på Säfsta-
holm, Sthlm 1882
— Katalog över Chr. Eichhorns saml. Sthlm
1890—91.
— Förteckning öfver Kongl. Akademiens för
de fria konsterna samling af målningar
och handteckningar, Sthlm 1892
Mörner, S.: Utställning av äldre svenska
porträtt från Örebro län, Örebro 1920
Sjöberg, N.: Svenska porträtt I, Samlingarne
vid Upsala universitet, Sthlm 1903
Strömbom, S., och Uggla, E. E.: Porträttsam-
lingen på Gripsholm, Katalog, Sthlm 1927
Upmark, G.: Konung Carl XV:s tafvelsam-
ling, Sthlm 1882
Nationalmusei kataloger
Nationalmusei utställningskataloger n:r 11
och 25
Göteborgs Konstmuseum, Katalog 1927
Katalog öfver Porträttsamlingarna i Uni-
versitetshuset i Lund, Lund 1915
Konstakademiens expositions-kataloger
Götiska förbundets utst. katalog, Sthlm 1818
Katalog över P. Krafft d. y:s separatutst.,
Sthlm 1847
Konstföreningens kataloger
Liljevalchs konsthall, kat. n:r 28
Retrospektiva utställningen i Kungl. Akade-
mien för de fria konsterna, Katalog,
Sthlm 1898
Carl XIV Johans utställning, Sthlm 1900,
Vägledning
Helsingborgs Museum, Retrospektiv utst. af
äldre svenskt porträttmåleri 3—17 nov.
1912, Hälsingborg 1912
Stockholms Slott, Vägledning, Sthlm 1924
Utställning av svenska porträtt och dräkter,
Katalog. Sthlm 1916
Konstnäraringens utställning av konstnär-
s-porträtt, Sthlm 1920
Personhist. porträttutställning för västra Sve-
rige, Gtbg 1923
Auktionskataloger: Bukowskis konsthandel,
Sthlm
» Hoving och Winborg,
Sthlm
» Björcks konsthandel,
Sthlm
Bokauktionskataloger (Stockholm).

ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING

Planscher:

	Sid.
Pl. I. Per Krafft d. y. Konstnärens självporträtt (kat. 184) med namnteckning (titelpl.)	1
» II. Per Krafft d. y. Jean Louis Desprez (kat. 9)	88
» III. Per Krafft d. y. Fredrik Schulzen (kat. 15)	92
» IV. Per Krafft d. y. Eva Lovisa Wester f. Holmstedt (kat. 51)	106
» V. Per Krafft d. y. Henry Noer (kat. 44)	108
» VI. Per Krafft d. y. Lovisa Albertina Bohnstedt f. Moll med söner (kat. 116)	136
» VII. Per Krafft d. y. Konung Carl XIV Johans kröning (kat. 421)	144
» VIII. Per Krafft d. y. Hertig Carl i slaget vid Hogland (kat. 414)	150

Bilder i texten:

	Sid.		Sid.
Fig. 1. Per Krafft d. ä. Konstnärens barn	9	Fig. 15. F. Gérard. Marie-Lætitia Ramolino	51
» 2. Per Krafft d. ä. Konstnärens självporträtt	10	» 16. P. Prud'hon, Charles-Louis de Gassicourt	33
» 3. Per Krafft d. ä. Maria Wilhelmina Krafft, f. Ekebom	11	» 17. Per Krafft d. y. Paris	37
» 4. Per Krafft d. y. Manshuvud	15	» 18. Per Krafft d. y. Belisarius	38
» 5. Per Krafft d. y. Aeneas bär sin fader Anchises ur sitt brinnande hus	18	» 19. Per Krafft d. y. Frygisk harpospelare i meditation	39
» 6. J. L. David. Konstnärens självporträtt	19	» 20. Per Krafft d. y. »Gondret Baron»	41
» 7. J. L. David. Grönsaksförsäljerska	20	» 21. Per Krafft d. y. Krigare — efter Rafael	43
» 8. J. L. David. Joseph Bara	21	» 22. Per Krafft d. y. Italiensk stadsbild	45
» 9. J. L. David. Sabinskorna	23	» 23. Per Krafft d. y. Italiensk stadsbild	47
» 10. J. L. David. Pius VII	25	» 24. Per Krafft d. y. Romersk talare	48
» 11. J. A. Gros. Slaget vid Nazareth	26	» 25. Per Krafft d. y. Wilhelmina Noréus, f. Krafft	49
» 12. J. A. Gros. Slaget vid Eylau	27	» 26. Per Krafft d. y. Olof Noréus	50
» 13. J. A. D. Ingres. Mme Leblanc	28	» 27. Per Krafft d. y. Wilhelmina Noréus, f. Krafft	50
» 14. F. Gérard. Målaren Isabey med dotter	29	» 28. Per Krafft d. y. J. F. de la Bourdonnière	51
		» 29. Per Krafft d. y. Carl Peter Thunberg	51

Illustrationsförteckning

	Sid.		Sid.
Fig. 30. Per Krafft d. y. Märten Tafvelin	53	Fig. 56. Per Krafft d. y. H. E. C. v. Essen, f. v. Krassow . . .	98
» 31. Per Krafft d. y. Brita Sophia Krafft, f. Robsahm . .	53	» 57. Per Krafft d. y. Catharina Charlotta Posse, f. von Otter	99
» 32. Per Krafft d. y. Johan Gustaf Sandberg	57	» 58. Per Krafft d. y. Arvid Eric Posse	99
» 33. Per Krafft d. y. Abraham Niclas Edelcrantz på döds-lägret	61	» 59. Per Krafft d. y. Jacob af Forselles	100
» 34. Per Krafft d. y. Martina Maria Beata Krafft	72	» 60. Per Krafft d. y. Samuel af Forselles	100
» 35. Per Krafft d. y. Märten Strandberg	73	» 61. Per Krafft d. y. Carl Olof Kihlstedt	101
» 36. Kraftska huset, Blasieholms-torg 10, på 1820-talet . .	74	» 62. Per Krafft d. y. Per von Afzelius	101
» 37. A. J. Fägerplan. Brita Sophia Krafft, f. Robsahm	78	» 63. Per Krafft d. y. Elias Norlin	103
» 38. A. J. Fägerplan. Per Krafft d. y.	78	» 64. Per Krafft d. y. Brita Catharina Norlin, f. von Oclawitz	105
» 39. En afton på Operakällaren under 1840-talet	79	» 65. Per Krafft d. y. Carl Johan Adlercreutz	105
» 40. K. P. Mazer. Per Krafft d. y.	80	» 66. Per Krafft d. y. Eva Albertina Bergström, f. Bergström	107
» 41. F. von Dardel, Per Krafft d. y. på 1840-talet	82	» 67. Per Krafft d. y. Gustaf Stanislaus von Engeström .	107
» 42. Per Krafft d. y. F. E. G. de Saint-Priest	83	» 68. Per Krafft d. y. Margareta Charlotta Ström, f. Halldin .	109
» 43. Per Krafft d. y. Erik Hallblad	85	» 69. Per Krafft d. y. Carolina Wester, f. Mandorff . . .	110
» 44. Per Krafft d. y. Märtha Elisabeth Hallblad, f. Snec-kenberg	85	» 70. Per Krafft d. y. Lovisa Christina Oxenstierna, f. Wachschrager	111
» 45. Per Krafft d. y. Maria Ulrika Hebbe, f. von Bippen	87	» 71. Per Krafft d. y. Gustaf IV Adolf	113
» 46. Per Krafft d. y. Simon Bernhard Hebbe	87	» 72. Per Krafft d. y. Carl XIII	114
» 47. Per Krafft d. y. Markis d'Andouaga	88	» 73. Per Krafft d. y. Carl August	114
» 48. Per Krafft d. y. Jacob Svante Wolter	89	» 74. Per Krafft d. y. Gustaf Albrekt Bror Cederström . .	115
» 49. Per Krafft d. y. Eric Noer	90	» 75. Per Krafft d. y. Catharina Charlotta Skjöldebrand, f. Bågh	116
» 50. Per Krafft d. y. Adam Fredrik Netherwood	91	» 76. Per Krafft d. y. Pehr Erik Skjöldebrand	117
» 51. Per Krafft d. y. Carl Christian Ehrenhoff	92	» 77. Per Krafft d. y. Gustaf Henrik Ekman	118
» 52. J. L. David. M. Seriziat .	92	» 78. Per Krafft d. y. Maria Lovisa Leffler, f. Brink . . .	118
» 53. Per Krafft d. y. Christina Charlotta Cederström, f. Mörner	94	» 79. Per Krafft d. y. Helena Charlotta Hebbe, f. Palm .	119
» 54. Per Krafft d. y. Bror Cederström	97	» 80. Per Krafft d. y. Philip Bernhard Hebbe	119
» 55. Per Krafft d. y. Per Dubb	98	» 81. Per Krafft d. y. Carl Hal-lenborg	120

Illustrationsförteckning

		Sid.			Sid.
Fig. 82.	Per Krafft d. y. Petér von Plomgren	120	Fig. 109.	Per Krafft d. y. Familjen Garberg	141
» 83.	Per Krafft d. y. Claes Fredrik Horn	121	» 110.	Per Krafft d. y. Margareta Christina Levgren, f. Embring	142
» 84.	Per Krafft d. y. Carl Otto Mörner af Morlanda	121	» 111.	Per Krafft d. y. Detalj ur kröningstavlan	143
» 85.	Per Krafft d. y. Georg (Jöran) Löwegren	122	» 112.	C. F. von Breda. Skiss till Carl XIII:s kröning	144
» 86.	Per Krafft d. y. Margaretha Löwegren, f. Lindbohm	122	» 113.	Per Krafft d. y. Skiss till kronprins Oscars förmålningsstavla	145
» 87.	Per Krafft d. y. Anna Hedvig Dahl, f. Brink	123	» 114.	Per Krafft d. y. Kronprins Oscars och kronprinsessan Joséphines förmålningsakt 1823	147
» 88.	Per Krafft d. y. Johan Eberhardt	124	» 115.	Per Krafft d. y. Skiss till kronprins Oscars förmålningsakt	148
» 89.	Per Krafft d. y. Per Eric Sevelin	124	» 116.	Per Krafft d. y. Okänd man	149
» 90.	Per Krafft d. y. Claës Anton Cederström	125	» 117.	Per Krafft d. y. Skiss till »Hertig Carl i slaget vid Hogland»	150
» 91.	Per Krafft d. y. Gustafva Margaretha Ramel, f. Hastfehr	125	» 118.	Per Krafft d. y. Skiss till »Hertig Carl i slaget vid Hogland»	151
» 92.	Per Krafft d. y. Carl XIII	127	» 119.	Per Krafft d. y. Stormningen av Leipzig d. 19 okt. 1813	152
» 93.	Per Krafft d. y. Carl XIII	128	» 120.	Per Krafft d. y. Slaget vid Bornhöft d. 7 dec. 1813	153
» 94.	Per Krafft d. y. Carl XIV Johan	129	» 121.	Per Krafft d. y. Slaget vid Halle den 17 okt. 1806	154
» 95.	Per Krafft d. y. Johan August Sandels	131	» 122.	Per Krafft d. y. Skiss till »Hertig Carl i slaget vid Hogland»	154
» 96.	Per Krafft d. y. Per Dubb såsom frimurare	132	» 123.	Per Krafft d. y. Martina Sophia Carolina Krafft	155
» 97.	Per Krafft d. y. Christer Posse	132	» 124.	Per Krafft d. y. Lazari uppväckelse	156
» 98.	Per Krafft d. y. Rikstens park. Södermanland	133	» 125.	Per Krafft d. y. Kristi gång till Golgata	157
» 99.	Per Krafft d. y. Hirsch Joël Nathan	134	» 126.	Per Krafft d. y. Jesu samtal med Nikodemus	159
» 100.	Per Krafft d. y. Eric Abraham Almquist	134	» 127.	Per Krafft d. y. Brita Sophia Krafft, f. Robsahm	160
» 101.	Per Krafft d. y. Jonas Kjellberg	135	» 128.	Jonas Forsslund. Lovisa Sophia von Fersen, f. Piper. (S. P. A. 1920:47)	163
» 102.	Per Krafft d. y. Amalia Kjellberg, f. Tranchell	135	» 129.	Johan Erik Bolinder. Anna Charlotta Granfelt från Dal, f. Fock. (S. P. A. 1920:1277)	166
» 103.	Per Krafft d. y. Mauritz Clairfelt med barn	136	» 130.	Lorens S:son Sparrgren. Gustaf Edelstam. (S. P. A. 1925:216)	166
» 104.	Per Krafft d. y. Sven C:son Wijkman	138			
» 105.	A J. Fägerplan. Sven C:son Wijkman	138			
» 106.	Per Krafft d. y. Marie Julie Aschan, f. Zachrisson	139			
» 107.	Per Krafft d. y. Clara Maria Elisabeth Carlson, f. Krafft	139			
» 108.	Per Krafft d. y. Olof Wijk	140			

	Sid.
Fig. 131. G. D. Bossi. Ulrica Sofia de Geer, f. Sprengtporten. (S. P. A. 1924: 2212) . . .	166
» 132. W. Noréus, f. Krafft. Anna Brita Silfverstolpe, f. Carré. S. P. A. 1923: 171) . . .	167
» 133. Gustaf Anderson. Carl August Achilles von Vegesack . . .	167
» 134. J. A. Gillberg. W. L. H. Taube, f. Pollett. (S. P. A. 1922: 2213) . . .	167
» 135. C. F. von Breda. Carl Didrik Hamilton af Hageby. (S. P. A. 1920: 1817) . . .	168
» 136. C. F. von Breda. Carl Johan af Wirsén. (S. P. A. 1922: 1119) . . .	168
» 137. Fredrik Westin. Sven Peter Bexell. (S. P. A. 1922: 2433) . . .	169
» 138. Fredrik Westin. Carl Axel Levin. (S. P. A. 1922: 1080) . . .	169
» 139. Fredrik Westin. Mathias Gustaf Staël von Holstein. (S. P. A. 1925: 118) . . .	170
» 140. Fredrik Westin. C. O. A. S. Stackelberg, f. Lind af Hageby. (S. P. A. 1924: 148) . . .	170
» 141. Fredrik Westin. Bröderna H. G. och L. U. C. A. Wrangels avsked. (S. P. A. 1924: 1364) . . .	171
» 142. J. G. Sandberg. Hans Gabriel Trolle-Wachtmeister af Johannishus. (S. P. A. 1924: 1639) . . .	173
» 143. J. G. Sandberg. Carl Melcher Strömtelt och hans maka f. Cronstedt. (S. P. A. 1920: 2148) . . .	174
» 144. J. G. Sandberg. Gustaf Olof Lagerbring. (S. P. A. 1920: 708) . . .	174
» 145. J. G. Sandberg. Konstnärens barn och unge Edvard Preymeyer. (S. P. A. 1920: 2115) . . .	175
» 146. J. F. von Breda. Eric Noerd. ä. . .	176
» 147. Anders Johan Hanson. Wilhelmina Ulrika Cedercrantz. (S. P. A. 1924: 1984) . . .	176
» 148. Anders Johan Hanson. Peter Johan Wilhelm Flinck. (S. P. A. 1924: 1990) . . .	177

	Sid.
Fig. 149. Anders Johan Hanson. Märtha Christina Douglas, f. Montgomery. (S. P. A. 1920: 322) . . .	177
» 150. Niclas Hagelberg. Elisabeth Charlotta Gyllenkrok, f. Horn . . .	178
» 151. Otto Henrik Wallgren. Adam Fredrik Göran Kalling. (S. P. A. 1920: 1965) . . .	179
» 152. Otto Henrik Wallgren. Sophie Sparre, f. Bonde. (S. P. A. 1917: 420) . . .	179
» 153. Otto Henrik Wallgren. Jacob Falkman. (S. P. A. 1924: 591) . . .	180
» 154. Otto Henrik Wallgren. Blomma Josephson, f. Magnus. (S. P. A. 1920: 1475) . . .	180
» 155. Carl Vilhelm Nordgren. Konstnärens självporträtt . . .	181
» 156. Carl Vilhelm Nordgren. Christina Fredrika Wahrenberg, f. Malmgren . . .	182
» 157. Pehr Berggren. Erland Hederstierna, (S. P. A. 1922: 2226) . . .	183
» 158. Pehr Berggren. Peter Håkansson. (S. P. A. 1924: 1142) . . .	183
» 159. Karl Peter Mazer. Antoinette Mazer. (S. P. A. 1922: 2120) . . .	185
» 160. Karl Peter Mazer. Johan August Hazelius. (S. P. A. 1924: 970) . . .	185
» 161. Johan Henrik Sjöholm. Fru Nyman, f. Hammar. (S. P. A. 1925: 1625) . . .	187
» 162. Per Lindhberg. Samuel Henrik Ljungman. (S. P. A. 1921: 815) . . .	188
» 163. Carl Peter Lehmann. Beata Eleonora Fredrika Palbitzki, f. v. Ungern-Sternberg. (S. P. A. 1922: 769) . . .	189
» 164. Carl Fredrik Richter. Carl Torsten Greiffe . . .	190
» 165. Olof Johan Södermark. Baltzar Bogislaus von Platen. (S. P. A. 1925: 2063) . . .	192
Omslagsvignett: Per Krafft d. y. Okänd högre officer (kat. 346).	

R Ä T T E L S E R.

Sid. 148	rad 5	uppfifr.	står J. Y. Ringdahl,	läs J. J. Ringdahl.
» 150	» 4	»	» 17 maj	» 17 juli.
» 165	» 15	»	» 1762	» 1763.
» 199	» 18	nedifr.	» Rådhusarkivet	» Stads-arkivet.
» 253	'		» Ringdahl, J. G.	» Ringdahl, J. J.
» 322	» 3	uppfifr.	» 17 maj	» 17 juli.

Stockholm

P. A. Norstedt & Söner

1928